

EMINESCU

FILE RUPTE

din Revista

CETATEA CAVALERILOR

(2020-2023)

Ediție îngrijită de colonel dr. Constantin Moșincă,

prefață prof. univ. dr. Paul Magheru.

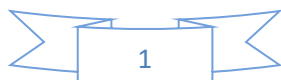
Ediția I-a la **Gala Eminescu**

Oradea

2024

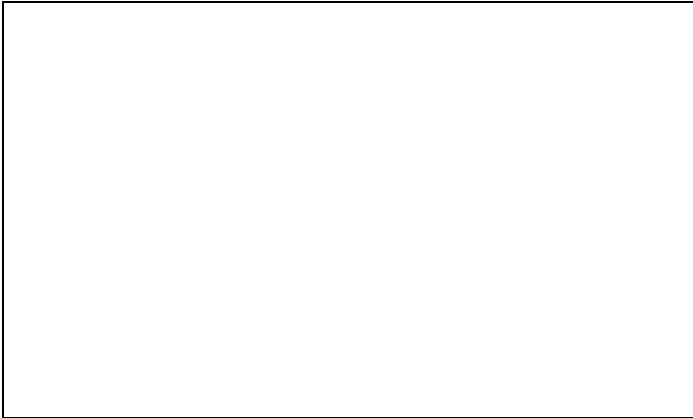

Coperta și sigla : George Roca

Lector-corector: prof. dr. Elena Moțoc-Chivari

Ilustrațiile din cuprin sunt furnizate de autori.

Descriere CIP

Lucrarea a apărut cu susținerea financiară voluntară a bravilor noștri cavaleri: Gl. Ing. Adrian Pădureanu, Ing. ec. Ioan Tulvan, Jr. Vasile Baba cărora le aducem caldele noastre mulțumiri.

Eminescu și politica

A scrie despre Eminescu nu este niciodată prea mult și nici prea târziu. Geniile creatoare se pot impune pe plan universal sau național. Scriitori geniali sunt mulți, dar cei universal și naționali sunt unici. Geniul literaturii universale, impus și recunoscut de către toată lumea este Shakespeare. Geniul nostru național este Eminescu. Într-o poezie postumă, intitulată *Cărțile*, Eminescu scrie: „Shakespeare! adesea te gândesc cu jale, / Prieten blând al sufletului meu; [...] Greșind cu tine chiar, iubesc greșala: / S-aduc cu tine mi-este toată fala”.

Volumul pe care am onoarea să-l prefățez, *Eminescu, file rupte din Cetatea Cavalerilor (2020-2023)* este un fel de florilegiu, „file rupte” sau articole culese din cele 40 de numere ale revistei *Cetatea Cavalerilor*, apărute până acum. Volumul va fi lansat la Ediția I-a a Galei Eminescu, la 15 ianuarie 2024, chiar de ziua de naștere a poetului, asimilată cu Ziua Culturii Naționale.

La 174 de ani după apariția Luceafărului pe bolta poeziei românești, în condițiile social-politice de astăzi, ni s-a părut că cea mai potrivită evocare a lui Eminescu ar fi despre activitatea sa politică. S-au perindat de atunci peste cinci generații (dacă ținem seama că într-un secol se întâlnesc sau se pot întâlni trei generații), au alternat și s-au alterat regimuri politice, forme de guvernământ, partide sau facțiuni politice.

Eminescu și-a început activitatea politică, însoțită de cea intens publicistică, de la vârsta de 27 de ani din scurta sa viață, măsurată cu zgârcenie de zânele sorții. Poetul era mânat de un sănătos instinct public, civic, în condițiile de efervescență patriotică generată de Războiul de Independență a țării. Timp de șase ani, între 1877-1883, a lucrat ca jurnalist politic la cotidianul *Timpul*, organ oficial al Partidului Conservator, la care între 1880-1881 a fost redactor-șef. Într-o polemică acerbă cu partidul liberalilor, cu fruntașii acestora, I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, primar al Bucureștilor în 1877, cu A.D. Xenopol, cu organul de

presă al acestora, cotidianul *Românul*, Eminescu nu ezita să-i acuze pe liberali, care se perindau des la conducerea țării, de lipsa spiritului public, de lipsa de competență și caracter, de minciună, înșelăciune și cumul de funcții. La 10 mai 1881, când Carol I a fost proclamat rege și țara regat, Eminescu publică în *Timpul* celebra *Scrisoare a III-a* și un articol despre starea politică și socială a țării. În loc de „Întregitorul”, Carol I e numit „Îngăduitorul”, fiindcă nu a fost în stare să mențină un echilibru între partide, între guvern și guvernați, astfel încât voința electoratului să nu fie deformată. Domnitorul, era de părere Eminescu, ar mai fi fost obligat să nu aprobe schimbarea miniștrilor fără o motivație serioasă și să nu permită implicarea politică în administrație și justiție. După cum se știe, convingerile politice ale lui Eminescu erau în linii mari în acord cu cele ale conservatorilor, mai ales cu ale grupării junimiste, conduse de P. P. Carp și Titu Maiorescu, de formație germană. Or, chiar acest spirit junimist, înfiripat la Iași și statornicit în București, a avut meritul de a moderniza România, de a o sincroniza cu achizițiile culturii și civilizației occidentale. Fără limba și cultura germană, noi nu l-am fi avut pe Eminescu. Fără Eminescu românii nu ar fi devenit atât de filozofi, atât de profunzi, atât de sensibili. Dar toate acestea trebuiau să se întâmple și Dumnezeu ni l-a dat pe Eminescu.

Aluziile ironice la alte popoare din *Scrisoarea a III-a*, publicată cu ocazia încoronării regelui („Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire” etc.), alte convingeri și principii politice, „chestiunea orientală”, problema israelită, atitudinea față de Basarabia și Dobrogea, situația românilor din afara granițelor, teoria păturii suprapuse au fost taxate imediat de xenofobie și lipsă de realism. Problema Basarabiei l-a preocupat intens pe gazetarul politic Eminescu, combătând vehement în presa vremii pretențiile Rusiei asupra acestui teritoriu. Se știe că în urma războiului ruso-turc din 1806, Basarabia a fost anexată de Imperiul Țarist, sub pretextul că a fost cucerită de la tătari și turci prin luptă. În studiul *Basarabia*, Eminescu demonstrează pe bază de documente că teritoriul dintre Nistru și Prut a ținut întotdeauna de unitatea statală a Moldovei: „Nu l-am cucerit, n-am alungat pe nimeni de pe el, ci l-am moștenit ca zestre de la strămoșii noștri milenari”, scrie Eminescu. În ce privește nordul Bucovinei, de asemenea, toată lumea este de acord că fără gimnaziul „Arune Pumnul” din Cernăuți, care l-a școlit pe genialul nostru poet național, chiar dacă sub suzeranitate habsburgică, mai îngăduitoare și luminată decât cea rusească, noi nu l-am fi avut pe Eminescu.

Acuzații de naționalism și xenofobie i s-au adus lui Eminescu și imediat după căderea comunismului, în încercarea inevitabil falimentară de a-l

demitiza pe marele poet. Dar geniul național al românilor a înțeles, mai bine decât toți detractorii săi, că intrarea în Europa Occidentală și universalitate se face prin poarta națională. Nu poți fi internaționalist dacă nu îți cunoști poporul și propriile valori naționale. Americanii numesc acest fel de naționalism, ca să evite conotațiile negative, patriotism. Pentru Eminescu, legea supremă în politică era conservarea naționalităților și întărirea statului național.

Ceva asemănător cu naționalismul s-a întâmplat și cu deprecierea semantică a cuvintelor *politică* și *politician*. Desigur, răspunzători sunt, în primul rând, oamenii și caracterul lor. Dar vinovată este și o traducere nefericită a sintagmei „zoon politikon” (Omul este animal politic) din tratatul *Politica* de Aristotel. În limba greacă, zoon nu înseamnă numai animal, ci și vietate, ființă. Definiția lui Aristotel a fost corectă, fiindcă omul este o ființă politică (în greacă *polis* înseamnă cetate, oraș și, prin extensiune, stat). Ca ființă socială, care nu poate trăi singur, omul este inevitabil o ființă integrată în viața cetății, a polisului, a statului, încât apolitismul este un nonsens. Oamenii confundă politicul cu partinicul, apartenența la un partid. Nepartinic, independent, poți să fii, dar apolitic, nu. Chiar și apolitismul este o formă de a face politică. Obligația noastră ar fi să dăm politicului semnificația originară, pozitivă, pură, de om preocupat de problemele publice, cinstit, generos, iubitor de semeni, și care, într-o funcție politică, pune interesele generale ale publicului mai presus decât interesele personale. Istoria contemporană cunoaște prea puțini eroi politici care să se fi jertfit precum Eteocle sau Creon din tragediile grecești pentru interesul public.

Era în anul 2000, când am fost întrebat de C. V. Tudor, preocupat de intelectualizarea partidului, de ce am acceptat să candidez în Parlamentul României din partea Partidului România Mare, și i-am răspuns, în prezența Mizurei Arghezi, spre satisfacția amândurora, că sunt profesor de literatură română, îl predau pe Eminescu și sunt convins că dacă ar trăi ar face parte din Partidul România Mare. Azi, după 174 de ani, dacă ar mai fi printre noi, Eminescu n-ar mai putea adera la niciunul dintre partidele politice, n-ar putea trăda și n-ar putea trece de la un partid la altul. Adevărații oameni politici urăsc traseismul și pe trădători. Dante îi așază pe trădătorii de patrie și de partide în ultimul cerc, al nouălea, cel mai strâmt și mai groaznic din Infern. Eminescu va rămâne în eternitate ceea ce a fost în timpul vieții, un autentic om politic și patriot român sau, cum singur se definește, un romantic: „Eu rămân ce-am fost: romantic”.

Eram lector de limba și literatura română în Cehoslovacia, când a trecut pe la mine omul de cultură, patriot, eminescolog și istoric literar Victor Crăciun din Republica Moldova, într-un itinerar pe urmele lui Eminescu. Mi-a arătat atunci aparatul de fotografiat cu burduf, cum era pe atunci, cu care într-un atelier foto de pe Václavské Náměstí, artera centrală a Pragăi, a fost fotografiat Eminescu, prima, cea mai reușită și vehiculată fotografie a tânărului scriitor romantic Eminescu. Aparatul se păstrează și azi la Muzeul Tehnicii din Praga, nu departe de Universitatea Carolină. Am aflat de la cercetătorul literar Victor Crăciun că, în 1869, la vârsta de 19 ani, adolescentul Eminescu, însoțit de mama sa Raluca Eminovici, era în drum spre Königsberg (orașul de naștere a lui Kant), unde își avea un frate înmatriculat ca student extraordinar. De aici, pelegrinul moldovean a plecat de unul singur la Viena și Berlin. Itinerarul a trecut prin Blaj, un important centru greco-catolic, un fel de Roma a Transilvaniei, unde Eminescu și-a făcut câțiva ani de studii, poate a trecut și prin Oradea, dar în mod sigur prin Ștei, la prietenul său Miron Pompiliu, pe care-l cunoștea de la Iași și care l-a inspirat în elegia populară *Ce te legeni?*

Nu este exclus ca titlul poemului *Memento mori* să fi fost sugerat de inscripția în latină (*Viator memento mori*) de pe crucea uriașă din grădina Palatului Schönbrunn, ridicată din porunca lui Șerban Cantacuzino, domnul Țării Românești, care îl sprijinea în ascuns pe Leopold I, după al doilea asediu al Vienei de către turci, în 1683.

Am dorit să facem cu ocazia aniversării a 174 de ani de la nașterea lui Eminescu o reabilitare a termenului de *politică* și, dacă mai era nevoie, a lui Eminescu ca politician. Concluzia la care am ajuns, ca o revelație, este că politician te naști, membru de partid te faci sau poți rămâne independent.

Ce pot învăța azi tinerii de la Eminescu este că politica se face în interesul polisului, de unde și numele, al cetății, al comunității, al statului din care faci parte. Funcția publică și politica cere implicare, cultură, generozitate, putere de sacrificiu. Eminescu a fost un poet mare, național și universal, nu pentru că și-a cântat propriile suferințe, ci pentru că a făcut să răzbată peste ani din versurile sale nefericirile lumii întregi.

Prof. univ. dr. Paul Magheru

Îndemn

*„Că gândirea se propagă / La distanțe mari e-un fapt
Care-a fost științificește / Clar și bine demonstrat.
O dovadă că gândirea / Se propagă-n undă fină
Ca și unda hertziană / Ca și raza de lumină
Când se-mprăștie în aer / Liber, fără de oprire
De ce-n creier vrem cu sila / S-o forțăm s-o ia pe fire?
Dacă-n cap ar fi pe fire / Tot pe fir ar fi și-afară
Că n-ar mai avea gândirea / De pe fire cum să sară,
N-ar putea să zboare gândul / Kilometri peste-o mie
Dacă-n fire-ar sta gândirea, / Precum unii ne învață
Atunci televiziunea s-ar propaga tot pe ață...”*

Ștefan Odobleja

Am reflectat la îndemnul superb al inventatorului *psihologiei consonantiste*, maiorul Ștefan Odobleja, și am decis ca informația deținută s-o propagăm pe cale online pentru că prețul cărților și revistelor cu tematică istorică, editate în tiraje mici, nu acoperă efortul intelectual al creatorului (dreptul de autor) deoarece costul de difuzare (plus transport) este mai mare decât prețul operei în sine, iar posibilitățile efective de achiziție descurajează „consumatorul”, cititor.

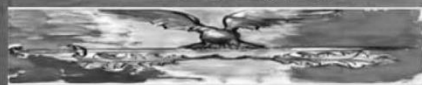
Din aceste pricini am pornit, **Revista Cetatea Cavalerilor** pe seit-ul „[hpts://www.biblioteca-bravului-cavaler.ro](https://www.biblioteca-bravului-cavaler.ro)”. Pentru o mai comodă, rapidă și imediată conectare cu articolul căutat, autorii, oameni cu experiență și cu opere de referință în domeniu, vă oferă sprijinul lor cu temele de cercetare de care se ocupă.

Un mănunchi de oameni de știință întruniți în **Asociația Națională a Cavalerii de Clio**, ONG cu personalitate juridică și cu statut propriu și-au propus să popularizeze istoria națională în context european. Pe aceste coordonate ne propunem să ducem mai departe tradiția revistei **Cetatea Bihariei** (format tipărit, fondată de domnul prof. univ. emerit Dr. Viorel Faur, seria nouă 2008, președintele de Onoare al Asociației) -, sub noua formă și denumire – **Cetatea Cavalerilor – on-line** –.

Sperăm ca deviza: **„Cartea mea e și a ta!”** să însoțească orice demers publicistic folositor, vrednic de cinstire și de citire, operă originală, plină de informație, necesară omului grăbit, conectat on-line, care să-i aducă – cum se zice în graiul înțelept - mult spor!

Invităm cu acest număr colaboratorii să intre în contact cu noi și să-și facă publice studiile și cărțile, iar pe cititori să ne trimită sugestii, propuneri, observații, întrebări.

~Redacția~

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincat
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

1

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Cetatea cavalerilor – nr. 1 | 15 ianuarie 2021 – Supliment: Eminescu -

- Prof. univ. dr. Dumitru Preda, *Mesajul Ligii Culturale a Românilor de pretutindeni, de ziua Culturii Naționale* p.2
- Prof. univ. Dr. Mircea POPA, *Eminescu la Alba Iulia. Ascultându-i pe Șaguna și pe Cipariu* ... p. 3
- Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, *Actualitatea și autoritatea profetică a lui Mihail Eminescu* ... p. 6
- Dr. Ionel NOVAC, *Eminescu la Oradea* ... p. 11
- Col. r. dr. Constantin MOȘINCAT, *O agreabilă discuție cu Gheorghe Sărac despre Eminescu* ... p. 14
- Prof. Aurelian Popa-Stavri, *Bihoreanul Gheorghe Sărac și romanele pe versuri de Mihai Eminescu* p.16
- George Roca, *Eminescu* ... p. 21
- Col.r. Dr. Constantin MOȘINCAT, *Eminescu... experiențe culturale* ... p. 22
- Aurel Pentelescu, *În pădurea Eminescu* ... p. 28

Eminescu la Alba Iulia. Ascultându-i pe Șaguna și pe Cipariu Prof. univ. Dr. Mircea POPA

Dorința lui Eminescu de a cunoaște toate ținuturile românești, de a lua contact cu oamenii și producțiile lor artistice a făcut din tânărul poet, aflat încă pe băncile școlilor, un adevărat pelerin. După moartea profesorului său iubit Aron Pumnul, el s-a simțit străin și a găsit că este inutil să mai rămână la Cernăuți. S-a preocupat să scoată broșura de poezii intitulată *Lăcrimioarele foștilor elevi*, în care el și alți ascultători ai profesorului ardelean i-au adus un ultim omagiu, apoi cuprins parcă de promisiunea ce a făcut-o profesorului său de a ajunge la Mica Romă, de acolo de unde a plecat profesorul său, s-a îndreptat spre Blaj.

A plecat pe jos prin pasul de la Vatra Dornei sau prin cel de la Bicz, până când a găsit într-o căruță care ducea câțiva elevi spre Blaj, câțiva colegi care l-au invitat să-i însoțească. Ajungând pe dealul de deasupra orașelului, deal numit Hulă, tânărul Eminescu nu s-a putut stăpâni să nu salute cu ardoare întinderea de case care îi stătea la picioare, exclamând: „Te salut Mică Romă!”, salut devenit celebru în lumea literară a vremii. La Blaj a stat toată luna iulie și august. În acest răstimp, în care a dat niște examene, dar n-a reușit să-l treacă pe acela de greacă, tânărul elev s-a împrietenit cu măgărarul Seminarului, pe care-l simpatiza pentru mulțimea de povești pe care le cunoștea și pe care i le povestea seară de seară celui însetat să cunoască cât mai profund tradițiile poporului din Ardeal. Vara petrecută la Blaj a fost pentru el o experiență nouă. Se scâldea

Aron Pumnul.

Portrete din revista „Familia

Timoteia Cipariu.

”

În Chereteu și se hrănea cu „poame”, adică cu struguri și mere. Nu se gândea încă să plece, deoarece toți cei din jurul său vorbeau despre evenimentul cel mai de seamă al inteligenței românești, și anume: sesiunea anuală a Asociațiunii care se ținea de data aceasta în apropiere, la Alba Iulia. Dacă va fi citit și niscaiva ziare din biblioteca Seminarului, va fi aflat, poate, ca la Alba Iulia urma să diserteze și canonicul profesor de la Blaj, Timotei Cipariu, vicepreședinte al Astrei, și tânărul, care-i citise *Elemente de poetică, metrică și versificațiune*, punându-și semnătura pe unul din aceste exemplare (Ion Buzăși în cartea sa *Eminescu și Blajul*, București, Ed. Iriana, 1994, p. 28, susține chiar că aceasta i-ar fi servit ca bază pentru realizarea viziunii din *Epigonii*), și dorința de a-l asculta, pe el și pe alți fruntași ai neamului, i-a inoculat tot mai mult gândul de a merge și el la Alba Iulia.

Principalele reviste și ziare ale timpului voiau să atragă atenția asupra importantului eveniment ce avea să aibă loc peste puțin timp la Alba Iulia și să mobilizeze spiritele pentru măreața întâlnire de spirit și cuget național. Într-adevăr, el a avut loc la sfârșitul lunii august 1866, mai precis, în zilele de 27 și 28 august, când o mare mulțime de oameni, atât din intelighenție, cât și din poporul de jos, s-a îndreptat cu mic cu mare spre fosta reședință de scaun a principilor Ardealului, spre a asista la marea sărbătoare națională. Evident că nici Mihai Eminescu, tânărul privatist de la Cernăuți, venit pentru moment să-și continue studiile la Blaj și, mai ales, dornic să cunoască de aproape viața românilor transilvăneni, nu putea rămâne deoparte. Așa că, ori a pornit pe jos, ori s-a aciuat pe lângă niște săteni care au pornit cu căruțele. În orice caz, la 15 august, după stil vechi, dimineața, el se afla amestecat printre cei dintâi români care au luat cu asalt orașul.

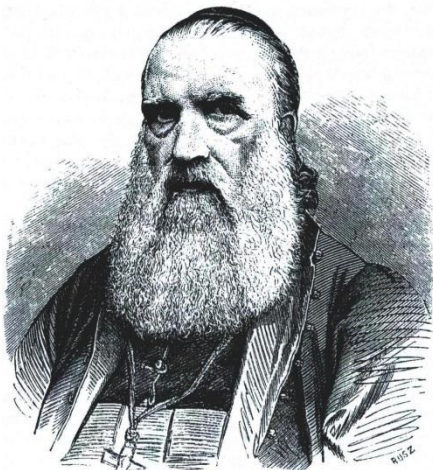
O corespondență din Gazeta Transilvaniei (nr. 66, 23 aug. – 4 sept.) ne relatează cum au decurs lucrurile în acea zi și în zilele următoare: Mai întâi ni se spune că „dimineața au avut slujbe în amândouă catedralele românești, unde mitropolii au invocat „ajutorul spiritului sfânt”. După amiaza, la orele 17 a avut loc o ședință preliminară a comitetului Asociațiunii, apoi mitropoliții predicară la respectivele biserici, ținând cuvântări și hotărând ca deschiderea oficială să aibă loc a doua zi la orele 9. Seara, mulțimea a fost invitată să asculte concertul de vioară al Elisei Circa, pianistă apreciată, aflată pe atunci la studii la Viena, unde lua lecții cu celebrul profesor vienez Iosif Hellmesberger. Pianista se născuse la 7

iulie 1847 la Săcele, lângă Braşov, și luase lecții de pian de mică, după care trecu în 1854 la vioară, studiind la Sibiu, Braşov, iar apoi la Viena. Debutul în public avusese loc tot la o Adunare a Astrei, și anume la cea de la Braşov, din 1862, când realmente a încântat publicul cu arcușul său fermecat. Acum, la Alba Iulia, ea s-a întrecut pe sine, după cum aflăm din ziarele vremii, căci după acest răsunător succes însuși regele României, Carol I, îi acorda o bursă de perfecționare în străinătate, pe care ea n-o folosește, căsătorindu-se la puțină vreme cu cunoscutul jurist Petre Pipoș, președintele Tribunalului din Făgăraș. A obținut o medalie la Montpellier pentru Cântecul gintei latine al lui Alecsandri.

Acest minunat concert la care a asistat Eminescu, credem că este cel dintâi din viața sa și nu e cel de pe care-l indica Zoe Dumitrescu-Buşulenga și Iosif Sava în cartea despre Eminescu și muzica, și unde cei doi autori trec sub tăcere această întâlnire a poetului cu muzica clasică. Un martor ocular al evenimentului ține să comunice redactorului „Gazetei Transilvaniei” în zilele următoare (nr. 68 (31 aug./1 sept.), p. 1), „viile impresiuni ce au deprins asupra-mi aspectul și decursul Adunării Asociațiunii din acest an”, stăruind, înainte de toate, asupra numerosului public întâlnit acolo și apoi asupra minunatului concert la care a asistat. Iată câteva din aceste impresii: „Îmi este încă în vie (în text – viuă) aducere aminte plăcerea ce am gustat îndată ce în 27 după amiază am intrat în cetate (nu în fortăreață), văzând mulțime de oameni, bătrâni și tineri, preoți și mireni, oficiali și economi, iară toți aceștia de pozițiuni mai înalte și mai de rând, adunați din diverse părți ale patriei, dar și de prin Ungaria, ori mai bine zicând din părțile anexe, care parte își congratulau revederea sănătoasă și în pace, parte se preumblau meditănd asupra momentuoșității afacerii care îi chema din depărtare la Alba Iulia.

A doua zi îl impresionează discursul mitropolitului Șaguna, dar și cel ținut de „omul poporului, D. Ioan Axente, (care) îmi insuflă speranțele dulci ale unui „venitoriu național secur, seriozitatea cu care începură a se face adunării relațiunile despre activitatea sa din decursul anului 1856/6” și „mă bucuram văzând că publicul român preste tot se interesează de literatura națională preste tot, ceea ce a documentat prin convenirea numeroasă la locul adunării; mă bucuram văzând zel de înaintare națională în una mulțime de bărbați români de pusețiune mai înaltă și mai de rând”. Disertațiile pregătite de către diferiți participanți pentru Adunarea de la Alba Iulia au fost destul de numeroase. S-a anunțat astfel Timotei Cipariu cu o

Andrei Baroni de Șaguna.

disertație despre unificarea ortografiei (în iulie el fusese invitat la București pentru deschiderea solemnă a Societății Academice, dar el a motivat că nu poate participa, propunând amânarea ei până în septembrie căci, spunea el, n-ar putea participa atunci la Adunarea Astei de la Alba Iulia (vezi G. Bariț și contemporanii săi, IV, p. 346); Ioan V. Rusu, și el profesor la Blaj, voia să diserteze despre Datinile și moravurile romanilor antici, Iosif Hodoș despre Literatura italiană din secolul XIII până în zilele noastre, Aron Densușianu anunțase o comunicare

despre poezia populară română și despre elementul etimologic. Desigur că erau prea multe disertații pentru o singură zi și despre cuvântarea lui Șaguna au putut fi ascultate doar două dintre acestea, cea a lui T. Cipariu și cea a lui Iosif Hodoș, deoarece, după prânz, adunarea a ascultat referatele comisiilor, unele dintre ele prezentate de Const. Cumanu, T. Cipariu, dr. Bob și dr. Maior, făcându-se propuneri pentru ajutoare și stipendii, pentru membrii de onoare și chiar pentru tipărirea unei foi a Asociațiunii, în care să se dea la iveală toate rapoartele și disertațiile științifice din cadrul adunărilor generale.

Nu știm dacă tânărul Eminescu a avut răbdare să asculte și aceste rapoarte, cam seci, de după amiaza, dar avem mărturii că a fost văzut ascultând cu sfințenie cuvântările de dimineața, între care aceea a lui Șaguna și a celor doi iluștri cărturari, Timotei Cipariu și Iosif Hodoș. Dintre acestea, credem că l-a impresionat în mod deosebit cea a mitropolitului Șaguna, deoarece ideile marelui mitropolit, exprimate aici, veneau în deplină consonanță cu acelea ale lui.

Ideile acestea șaguniene pe care le asculta tânărul Eminescu l-au influențat profund, multe dintre ele regăsindu-se în concepția sa despre stat și despre progresul social. A fost, credem, o binecuvântare faptul că tânărul Eminescu a putut lua seama la aceste povățuiri, pe care mai târziu le-a căutat în cărți, le-a aprofundat și sistematizat. Interesant e și faptul că Șaguna indica și izvorul care l-a îndemnat la aceste considerații, și anume o carte recentă a prof. Cabouye, care încearcă definirea conceptului de

muncă, povățuind pe cei de față să nu se sperie de greutate, să se dăruiască cu încredere muncii, căci numai munca aduce muncitorului onoare și povățuire. La noi, muncitorul are încă nevoie de povățuire, dar lauda pe acel lucrător „care știe să lucreze și să muncească după lumina minții sănătoase și regulate”, îndemnând și pe intelectuali să muncească „cu zel îndoit, să continue munca sa pentru înaintarea literaturii și limbii maicei sale”. În final, el se adresează locuitorilor orașului Belgrad (Alba Iulia), apreciind „amoarea și sacrificiul ce domniile lor le-au adus cauzei naționale”.

Lecția de înaltă demnitate conținută de cuvântarea marelui mitropolit, l-a urmărit adânc prin ani pe gazetarul Eminescu. În scrierile sale politice găsim în mai multe rânduri raportări la mitropolitul Șaguna și la faptele sale. Alături de Slavici, el întreține multă vreme în societatea românească cultul marelui ierarh, vorbind despre el cu mult respect ori de câte ori a avut prilejul, numindu-l „politic de la creștet până-n tălpi” și omagiindu-l pentru poziția sa intransigentă și demnă față de oligarhicii maghiari, punând „ordine ministeriale ungurești ad acta, fără a le-nvrednici măcar de un răspuns, când dreptatea era de partea poporului său, „o susținea în contra a orice și a oricui”, în alt loc vorbea cu admirație de „politica modestă și sigură a neuitatului Șaguna”, semn că marele diriguitor religios al românilor ardeleni i-a lăsat o neștersă amintire.

Actualitatea și autoritatea profetică a lui Mihail Eminescu **Prof. dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU**

„Cel mai mare păcat al oamenilor
e frica, spaima de-a privi în față și-a
recunoaște adevărul. El e crud, acest
adevăr, dar numai el folosește.”
MIHAIL EMINESCU

Pentru acest ADEVĂR - unicul Adevăr revelat - Mihail Eminescu, Poetul nepereche, filosoful, istoricul, jurnalistul, naționalistul creștin-ortodox și Profetul Neamului dacoromân a devenit LIBER, dar a fost omorât din înaltă poruncă regală. Martiriul sângelui său curat și nobil l-a așezat însă deasupra muritorilor în ceata Dreptilor neamului unde sălășluiesc iubitorii de Frumos întru Adevărul-Hristos.

Hărăzit de Dumnezeu – Omul - Iisus Hristos și de Maica Domnului – Fecioara Maria să fie chemat și ales Profet al acestui Neam binecuvântat, Mihail Eminescu s-a întrupat deopotrivă creației naturale, spirituale și religioase, ca o stare serafică de veghe, de luptă, de apărare, de continuitate și dăinuire a admirabilei sale națiuni.

În Simfonia creației creștin-ortodoxe dacoromâne, mamele, geniile, profeții, artiștii, pedagogii, țărani, preoții, vlădicii, poeții, filosofii, teologii, arhitecții, istoricii, ctitorii, eroii, martirii, sfinții, sunt note distincte, dar aceeași partitură sangvinică, aceeași gamă de caracter și același refren al sufletului frumos. Fiecare creând însă ceva propriu, ceva sublim și nemuritor pentru spiritualitatea național-universală.

În Operele lor de referință a erudiției, se răsfrânge caracterul Națiunii creștin-ortodoxe deopotrivă cu faima poporului, a Elitei spirituale, a Neamului, prin Eroi, Martiri, Mărturisitori, Cuvioși, Sfinți cărora cultura și civilizația lumii le datorează mult.

În țesătura pe care își brodează modelele: Eroii, Martirii și Sfinții urzesc trăsăturile definitorii, de esență pentru continuitatea și dăinuirea spiritual-religioasă a Neamului. Mircea cel Bătrân sau cel Mare (1386-1418), fiul lui Radu I, a traversat istoria ca un Voievod valah neînfricat, ca un luptător creștin de excepție, imprimând un caracter unitar statului național, prin unirea deplină a tuturor teritoriilor peste care a domnit. Înveșmântat în înțelepciunea străbună prin atributele: Bătrân și Mare, s-a înfiat Patriei și lubirii divine: „Eu, cel în Hristos Dumnezeu, bine-credinciosul și de Hristos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Mircea, mare voievod și domn, din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți și pe amândouă părțile peste toată

Podunavia, încă și până la Marea cea Mare și stăpânitor al cetății Dârstorului” [Durostorului]. (Documentul din anul 1409, prin formula care-i atesta sceptrul suveranității regale)

Uimit de admirație Mihail Eminescu l-a ales pe Marele Voievod ca model de virtute, curaj, credință, eroism, iubire de Patrie și de Dumnezeu, în poemul-capodoperă Scrisoarea a III-a, în care descrie genial catastrofala înfrângere a lui Baiazid I Yildirim, la Rovine și totodată teribila victorie valahă din Octombrie 1394: „Și abia plecă bătrânul.../ Ce mai freamăt, ce mai zbuțiu!/ Codrul clocoti de zgomot și de arme și de buțiu,/ Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,/ Mii de coifuri lucitoare ies din umbrantunecoasă;/ Călăreții umplu câmpul și roiesc după un semn/ Și în caii lor sălbatici bat cu scările de lemn,/ Pe copite iau în fugă fața negrului pământ,/ Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt,/ Și ca norii de aramă și ca ropotul de grindeni,/ Orizontu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni,/ Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie.../ Urlă câmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.// ...Mircea însuși mână-n luptă vijeliangrozitoare,/ Care vine, vine, vine calcă totul în picioare;/ Durduind soseau călării ca un zid înalt de sulți,/ Printre cetele păgâne trec rupându-și large uliți;/ Risipite se-mprăștie a dușmanilor șiraguri,/ Și gonind biruitoare tot veneau a țării steaguri/ Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată.” (Mihai Eminescu, Poezii, Ed. Perpessicius, 1958, p. 113-114)

Opera de geniu și cea profetică sunt DAR și TAINĂ care le conferă valoare eternă!. Creatorii spiritului creștin trăiesc geniul poporului ortodox, care la rândul lui produce geniile, profeții, nu în mulțimile turmei sterile contemporane, bezmetice, ce dau suportul specific de vot de care au nevoie aleșii, pentru a se debarasa apoi de ele... Așadar, prin iconomia divină se impune un raport de comuniune a reciprocității creatoare: poporul trebuie să aibă cultul geniilor, profețiilor lor – geniile, profeții, cultul poporului lor. Poporul, Națiunea, Neamul ortodox au atins slava serafică prin Fiii lor cei mai reprezentativi: creștinii – naționaliști, care au trăit și manifestat plener sacralitatea Tradiției, ca mesaj apostolico-evanghelic și ca revelație divină. „Geniile sunt culmile, pe care le atinge naționalitatea: ei sunt adevărații educatori ai popoarelor.” (A.C. Cuza, Prefață la Opere Complete, Colecția Opera Omnia, Ed. Librăria Românească, Iași, 1914)

Sfânta Tradiție, care a receptat, a integrat creator și a subordonat Tradiția populară, implică la rândul ei creație, înnoire, diversitatea, geniu, profetism, libertate. Alături de Fecioare, Femei, Mame, Părinți, Poeți, Filosofi, Teologi, Pedagogi, Învățători, Profesori, Duhovnici, Călugări, Monahii, Cuvioși, Vlădici (nu ierarhi), Voievozi (nu lideri), Eroii, Martiri, Mărturisitori și Sfinți, Geniile, Profeții, Artiștii, Militarii, Medicii, Arhitecții, Inginerii trăiesc plener sentimentul românesc al ființei întrupat Frumuseții ca valoare etică,

estetică, epistemologică, morală, metafizică, religioasă, mistică, isihastă, liturgică, filocalică, sofianică, cosmică și divină.

În tradiția pelasgă, protoromână lumea geto-dacă era așezată între Frumusețe (cosmos) și Lumină (lumen). Lumea dacoromână precreștină a adăugat luminii naturale reflectată din Astrul ceresc, Creștinismul ortodox - lumina spirituală pogorâtă din Frumusețea absolută - Iisus Hristos - Lumina lumii. În centrul lumii Dumnezeu a așezat OMUL – ca și chip al Său, pentru a da sens lumii.

Frumusețea lumii se revelează Omului de valoare, ca valoare ce reflectă natura relației ontologice dintre creatură și Creator. „Frumusețea este perenă, care revelează un sens. Lumea este frumusețe, lumină, armonie, maiestate, ordine și bunătate tocmai pentru că nu este închisă în sine, suficientă sieși. Frumusețea ei este o relație cu sens. Frumusețea aceasta luminează pentru oameni o existență mai presus de ea. Oamenii caută în lume un sens, dar îl găsesc dincolo de ea. Pentru că numai în raport cu Creatorul lumii se revelează sensul deplin al omului, Dumnezeu este Creatorul sensului.” (Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu, Prelegeri de Estetica Ortodoxiei. Vol. I, Teologie și estetică. Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Ed. Doxologia, Iași, 2009, p. 274)

Frumusețea și Lumina trăiesc în Frumusețea absolută și Lumina Dumnezeirii! Frumusețea și Lumina se pogoară peste lume dându-i demnitate și sens! Ele sunt după mărturia filosofului Lucian Blaga, „Transcendentul care coboară”. Frumusețea și Lumina întrupate omului creator îi călăuzesc Calea mesianică! „Viața în Ortodoxie este o călătorie. O călătorie din această lume căzută, cum mărturisește profesorul Nemoianu, spre Împărăția veșnică. Fiind o călătorie, în mod necesar, trebuie urmată o „Cale” și nu întâmplător, repet, viața creștină, din bun început, a fost numită „Cale”... Iar, fiind o călătorie și urmând o „cale”, aceasta nu poate fi împlinită decât în Hristos și cu Harul Lui.” (Alexandru Nemoianu, Nașterea Mântuitorului și Calea Românească, Ajunul Crăciunului 2020, istoric, USA)

Bunul Dumnezeu, când așează un neam în Vatra dăinuirii sale, îl așează în funcție de caracterul lui firesc, suprafiresc, de virtuțile sale, de chemarea sa, credința sa, alegerea sa, creația sa, jertfa sa, crucea sa, iubirea sa, frumusețea sa, lumina sa, calea sa, de sinergismul lui permanent cu Atotcreatorul și Proniatorul său. Dintru început Neamul proto-dacoromân a mers pe Calea sa, după legile divine care se potriveau cu ființa, firea, persoana și caracterul lui. Când însă a renunțat să mai meargă pe Calea sacră, după Voia lui Dumnezeu, ființa poporului s-a alterat în amestecul cu eresuri, erezii, atitudinea lui s-a frânt, personalitatea lui s-a înfrânt.

Profetic Mihail Eminescu avertizează în timp și peste timp: „...legile unui popor, drepturile sale, nu pot purcede decât din el însuși..., astfel încât explicarea ori aplicarea drepturilor prin lege să nu contrazică spiritul acestora.” (Timpul, 29 iulie 1881, în Opere, vol. XII, p. 226)

Imixtiunea în Tradiția sacră, firească, ancestrală din care purced drepturile nației, poporului l-a revoltat pe marele filosof creștin, vizionar politic. „Peste noapte și prin surprindere”(1), (ceea ce se întâmplă astăzi cu viteza iluminărilor), „am admis legiuri străine” (2), „legi străine în toată puterea cuvântului, care substituie, pretutindenea și pururea, în locul noțiunilor nație, țară, român, noțiunea om, cetățean al universului, fie din Berber, Nigritania, China sau Galiția” (3)... „Ei, bine, nu le-au admis pentru român, cu interesele căruia nu se potriveau, ci pentru elementele economice cu care se potriveau și care știu a se folosi de dânsese.”(4) (1. Timpul, 14 august 1882, în Opere, vol. XIII, p. 168; 2. Timpul, 13 decembrie 1877, în Opere, vol. X, Ed. cit., București, 1989, p. 20; 3. Timpul, 27 mai 1879, în Opere, vol. X, p. 259; 4. Timpul, 13 decembrie 1877, în Opere, vol. X, p. 20)

Aceste lucruri, fapte, sisteme, directive, protocoale, care se petrec sub jugul comunității europene, aplicate în mod expres României pseudo-democrate, nu este o convertire, culturală, științifică, economică, ci este pur și simplu o pervertire a noțiunii de patrie, neam, tradiție, har, constituție, stat, drept, dreptate, morală, spiritualitate, naționalism, creștinism, creație, demnitate, libertate, adevăr, iubire. „Astfel, statul român nu mai este un produs al geniului rasei române, ci un text franțuzesc (masonic) aplicat asupra unui popor ce nu-l înțelege și nu-l va înțelege niciodată.” (5) (Timpul, 14 august 1882, în Opere, vol. XIII, p. 168)

Politica liberală, creată printr-o constituție liberală de tip masonic s-a promulgat și a rămas constantă și fidelă secular prin deviza: să dăm totul străinilor și nouă, turmei de alegători manipulate, promisiuni, iar poporului sărac cea mai rămasă! „Ceea ce nu înțeleg unii politicieni este că delegarea puterii de la popor este o misiune și că această misiune este să fie purtătorii glasului poporului. Glasul poporului român, în istoria lui și în acest moment este un glas creștin-ortodox.” (Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, Delegarea puterii de la popor este misiunea Glasului Poporului Român. <https://www.art-emis.ro/acad.-ioan-aurel-pop-președintele-academiei-române>)

Majoritatea politrucilor neoliberali de azi – condotierii demagogi, aidoma celor de ieri sau mai de demult, nu au conștiința „misiunii Glasului Poporului Român”, pentru că ei nu au conștiință și neavând conștiință, nu au vocație,

iar fără vocație sunt antiromâni și anticreștini. Ei au doar manipulare, dezinformare, denigrare, profanare, uzurpare, mondializare, adică, interes, afacere, profit, triplu câștig politic, social, economic, prin vasalitatea, servilismul și slugărnicia pentru Oculta protectoare, risipind cu mărnimie economia cifrelor votului pe țară, ce le asigură fără un prea mare efort dobândirea reprezentativității geo-politice, pentru huzurul dulce, cald, pompos, bine remunerat, de după mandate și chiar ereditar... „Un sistem reprezentativ, întins ca o rețea asupra întregii țări, influențat însă, întotdeauna, în mod absolut, de guvernul central, liberal și-a format în fiecare părticică organele sale, sub formă de consilii județene, consilii comunale, consilii de instrucțiune, consilii de sus și de jos, care nici nu știu ce să consilieze, nici nu au ce reprezenta (nici nu reprezintă n.n.) decât pe persoanele din care sunt compuse”. (6) (În ele, „toate numirile în funcțiuni nu se fac după merit, ci după cum ordonă deputații – parlamentarii n.n. -, care, la rândul lor, atârnă de comitetele de politicieni de profesie, formate în fiecă centru de județ. Aceste comitete își împart toate în familie. Ele creează, din banii județelor, burse pentru copiii „patrioților” trimiși în străinătate să numere pietrele de pe bulevarde, ele decid a se face drumuri județene pe unde „patrioții” au câte un petec de moșie, încât toată munca publică, fie sub formă de contribuție, fie sub cea de prestațiune, se scurge, direct ori indirect, în buzunarul unui <<patriot>>”. (Timpul, 20-21 aprilie 1881, în Opere, vol. XII, p. 14). Astfel, teoria liberală: „prin noi înșine!”, devenită teorie de stat liberal, a călcat în picioare teoria de om și om, prefăcând „țara moștenită, apărută cu vărsare de sânge și cu privațiuni, într-o mlaștină pentru scurgerea elementelor nesănătoase din alte țări – introducând într-un stat eminent național un sistem de instituții cosmopolite.”(7) (Timpul, 27 mai 1879, în Opere, vol. X, p. 259)

Urmarea aplicării teoriei liberale <<prin noi înșine!>>, alaltăieri, ieri și azi, juxtapune fidel starea nestării lor neolibérale de a „avea de-acum înainte dominația banului internațional, o domnie străină, impusă de străini; libertatea de muncă și tranzacțiuni; teoria de luptă pe picior în aparență egal, în realitate inegal. Și în această luptă, nu învinge cine-i tare, nobil sau eroic; învinge cel pentru care orice mijloc de câștig e bun, cel fără scrupul față de concetățenii săi, cel pentru care orice apărare a muncii e o piedică pe care va tinde a o răsturna, pe cale legiuită sau pe cale piezișă.” (8) (Timpul, 20 februarie 1879, în Opere, vol. X, p. 191-192)

Ropotul atitudinii autoritare, academice, de apostolat a prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, pornit în iureș peste Țară, trece de la trap la galop, spre a fi auzit de Glasul Poporului Român - Vox populi vox Dei!, al cărui Fiu demn este. „Avem politicieni care nu s-au maturizat politic, dar avem și politicieni – ceea ce e foarte grav – care nu-și înțeleg menirea. Și atunci, cum să câștige acești politicieni români

Încrederea poporului român care e un popor creștin? Creștinismul ne poate apăra identitatea noastră ca popor român, dar și identitatea Europei așa cum au cunoscut-o înaintașii noștri și cum am vrea – și nu numai cum am vrea – e imperativ necesar să ducem și noi mai departe – dacă vrem să mai fie Europă.”

Aleșii nematurizați politic sunt cei quasi școliți, cei cu studii neterminate încă, cei cu diplome solicitate și primite, cei ce improvizează, cei ce șantajează, cei ce guvernează..., iar mulțimea celor – „care nu-și înțeleg menirea” – sunt categoria indivizilor, a autonomilor, a suficienților sieși, a câștilor, a câtimilor câtorva mandate...

Menirea este o vocație a Firii, o metafizică a existenței, o mistică a Ființei create ce se înalță de pe orizontala existenței imanente spre verticala ființialității, înspre transcendent, întru mântuire, întru Neam, întru Hristos!

Menirea presupune să ai Patrie, Neam, Dumnezeu, Datini, Obiceiuri, Tradiție, Cult, Liturghie, Cultură, Școală, Artă, Știință, Cultul Moșilor și Strămoșilor, Creație, Demnitate, Libertate, Adevăr, Iubire, Memorie, Mărturisire, Veșnicie.

Dacă nu ai Limbă, nu ai Patrie! Dacă nu ai Cuvânt, nu ai Dumnezeu! Dacă nu ai Spirit nu ai Liturghie! Dacă nu ai Grăire între Cer și Pământ, nu ai MENIRE! Cum să ai menire, când nu ai rădăcini, nu ai tulpină, nu ai ramuri, nu ai frunze, nu ai muguri, nu ai flori, nu ai corolă, nu ai roade, nu ai chemare, nu ai alegere, nu ai decât votul manipulat care se așterne ca un pseudo reazim în vântul timpului lor...

Starea nestării neoliberale deposedează posesiunea privată a țaranului, a micului întreprinzător, a românului mereu încercat, mereu obidit, mereu defăimat în general, pentru beneficiul cetățeanului politic, a cetățeanului străin, ocult, prin politicile economice nesănătoase și nefirești pentru poporul creștin ortodox, instaurând MITA ca apanaj al puterii lor libertine. „Mita e-n stare să pătrundă orișunde în țara aceasta, pentru mită capetele cele mai de sus ale administrației vând sângele și averea unei generații”.(9) „Oameni care au comis crime grave rămân somități, se plimbă pe strade, ocupă funcțiuni înalte, în loc de a-și petrece viața la pușcărie.”(10) ... „Ne mulțumim dacă actele guvernanților de azi nu sunt de-a dreptul de înaltă trădare, abstracție făcând de toate celelalte defecte ale lor, precum mărginirea intelectuală, slăbiciunea de caracter, lipsa unui adevărat și autentic sentiment patriotic.”(11)... „Trădătorii devin oameni mari și respectați, bârfitorii de cafenele – literatori, ignoranții și proștii – administratori ai statului român.”(12)... „Justiția subordonată politicii, a devenit o ficțiune și nu mai există nici o garanție pentru cele mai prețioase interese ale societății.” (13) (9. Timpul, 18 aprilie 1879, în Opere, vol. X, p.

223; 10. Timpul, 3 mai 1879, în Opere, vol. X, p. 229; 11. Timpul, 8 august 1880, în Opere, vol. XI, p. 291; 12. Timpul, 27 ianuarie 1882, în Opere, vol. XIII, p. 43; 13. Timpul, 15 mai 1879, în Opere, vol. X, p. 234)

Starea nestării neolibérale guvernează și administrează țara după bunul plac, după modelul moșiei lui Tipătescu, creând prefecti și subprefecti, secretari și subsecretari de stat. Ei, clica de lefegii, slugoi stricați ori condamnați prin sentințe penale sunt protejații aleșilor, în numele și sub protecția cărora mulg țara, o spoliază de la un capăt la altul, o juipoaie de jos în mai jos, o înfometează, o îmbolnăvesc, o aruncă în haos și mizerie, provocând și înteițind războiul românilor contra Românilor.

Jurnalistul profetic ne ajută cu un exemplu dintr-o multitudine de astfel de cazuri: „Un om e implicat într-o mare afacere pe cât se pare de scandaloasă, cum a fost afacerea Strussberg (sau afacerea cu casele a edilului de Sibiu n.a.), cu care se denunță – care este dată în vileag n.n. – Acest om este menținut în funcție; dirijează [el] însuși cercetările făcute contra sa; partidul ține morțiș a-l reabilita, alegându-l în Senat (sau mai sus. n.a.). Aici el însuși denunță că există această scabroasă afacere, dar maturul corp trece la ordinea zilei, lăsând să recază colțul vălului ce se ridicase.”(14) (Timpul, 10 decembrie 1880, în Opere, vol. XI, p. 439)

Starea nestării neolibérale nu promovează un partid de principii, ci unul de interese libertino-personale, care „păstrând numai coaja legilor și goala aparență, calcă făgăduielile făcute nației în ajunul alegerilor, fac tocmai contrariul de ceea ce au promis mandanților lor și trec, totuși, drept reprezentanți ai voinței legale și sincere a țării.” (15) „Cât despre aluatul protoplasmatic care formează, la noi un stat în stat, așezat asupra instituțiilor și a poporului avem puține de adaos (de adăugat n.n.). Trăind din politică și prin politică, și neavând nici un alt soi de resurse materiale sau de putință de a-și câștiga existența, el e capabil de-a falsifica totul și liste electorale, și alegeri, și forme parlamentare și idei economice, și știință și literatură (și filosofia creștină, istorie, arhivistică și sărbători religioase n.a.).” (16) „Acei ce conduc nu sunt decât străini, străini prin origine, prin moravuri, prin educație – interesele străinilor dar, și numai aceste interese, sunt dezideratul <<patrioticului guvern>> (persoanelor aflate la cârma țării n.n.)”(17). (15. Timpul, 23 februarie 1880, în Opere, vol. XI, p. 38; 16. Timpul, 24 februarie 1880, în Opere, vol. XI, p. 31, 30; 17. Timpul, 17 ianuarie 1880, în Opere, vol. X, p. 390)

Să luam aminte la profetismul lui Mihail Eminescu pentru a ne trăi-trezi CREDINȚA, CONȘTIINȚA, DEMNITATEA, MISIUNEA, VOCAȚIA, MENIREA! „...Bădie Mihai/ Auzi-ne hai/ Și om ști de-acum/ Să-ți așternem drum/ Să-ți slujim de iesle/ Să suim pe creste// Și vor pieri câți nu te-or înțelege/ Și vor via atâți câți ți-or urma/ Căci tu ni-ești pildă și ni-ești lege/ Pentru-nviere./ Pururea!” (Radu Mihai Crișan, Bădiei Mihai Eminescu, în Eminescu Interzis-Gândirea Politică, Criterion publishing, București-2008) 14 ianuarie 2021

Eminescu și Oradea

Dr. Ionel NOVAC

Deși în scurta și zbuciumată sa viață pașii l-au purtat prin aproape toată țara, până în prezent nicio urmă, scrisă sau nescrisă, nu stă mărturie trecerii Poetului Nepereche prin Oradea. Cu toate acestea, putem vorbi despre o legătură spirituală între Mihai Eminescu și municipiul de pe malul Crișului Repede, stabilită de nașul său literar, Iosif Vulcan, chiar dacă la debutul Poetului în revista „Familia” (1866), aceasta apărea la Pesta.

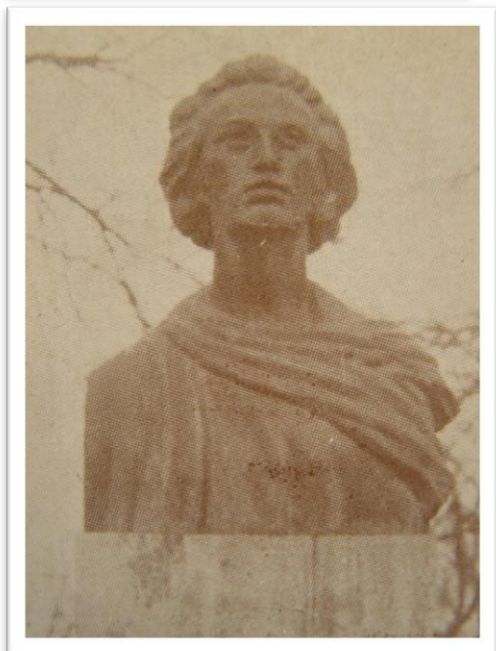
În primele decenii care au urmat morții lui Mihai Eminescu, din inițiativa unor entuziaști și fervenți admiratori ai acestuia, prin contribuție personală sau prin colecte publice, în multe localități din țară (Botoșani, Dumbrăveni, București, Galați, Iași, Sânnicolau Mare etc.) au fost ridicate o serie de statui impunătoare ale Poetului.

Din rândul acestora nu putea lipsi Oradea, astfel că la 11 iunie 1934, într-o atmosferă de mare sărbătoare, la care erau de față toată intelectualitatea orașului, elevi, studenți, muncitori etc., episcopul Roman Ciorogariu dezvelește solemn bustul lui Mihai Eminescu. Acesta a fost amplasat în parcul de pe esplanada Crișului Repede, aproximativ vizavi de actuala redacție a revistei „Familia”.

În deschiderea manifestării, primarul de atunci al Oradei, prof. univ. Tiberiu Moșoiu, afirma în fața unei mulțimi entuziaste care umpluse esplanada: „De multă vreme Oradea trebuia să se cinstească, înălțând chipul lui Eminescu... Acest eveniment are o îndoită semnificație: biruința gândului românesc de pe aceste meleaguri și marea recunoștință ce o purtăm celui mai mare poet român. Ne dă, chipul lui Eminescu, încrederea și atitudinea pe care trebuie să o avem în orice moment. Trebuia să se înalțe lui Eminescu un monument în Oradea deoarece aici și-a primit numele consacrat în istoria națională”.

Așezat în parcul cu același nume, bustul Poetului fusese realizat de către sculptorul Oscar Han și „avea o înfățișare plină de măreție”, așa cum afirma

Bustul lui Eminescu

Gheorghe Bacaloglu într-o mențiune în revista orădeană „Cele trei Crișuri”. Manifestarea a fost grandioasă, cu invitații de marcă din toate zonele țării. Din partea Societății Scriitorilor Români a luat parte o delegație numeroasă, în frunte cu Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Pamfil Șeicaru, Ludovic Dauș, Eugeniu Speranția, Mircea Damian, George Bota, M.G. Samarineanu, George A. Petre, Octav Șuluțiu. Luând cuvântul, în uralele celor prezenți, Ion Minulescu i-a salutat „pe toți intelectualii din acest oraș, cu emoție și recunoștință pentru fapta frumoasă că i s-a făcut din bronz chipul lui Eminescu. Bustul lui Eminescu nu este numai o frumoasă podoabă pentru orașul acesta, ci el este o cumpănă de fântână, care arată cetățenilor că de aici se poate bea apă limpede, este o creastă de pădure verde, așezată la margine de câmpie, care arată că aici orice suflet se poate răcori. Bustul lui Eminescu mai este și un stindard care flutură peste aceste meleaguri, dând încredere urmașilor”.

La rândul său, Liviu Rebreanu a adus un cald elogiu Poetului Național: „Scriitorii români de azi și de totdeauna văd în Eminescu pe adevăratul reprezentant al scrisului românesc. Eminescu n-a fost decât poet și scriitor, care de pe urma scrisului său a trăit cum a putut, mai mult rău decât bine.

N-a ajuns în țara sa, pe care a iubit-o atât de mult, că i-a înțeles toate palpitațiile, nici măcar ministru. Bunurile pământești nu i-au fost hărăzite... înaintea lui și chiar după el, scriitorii și poeții, ca să fie priviți cu adevărat mari, au fost și oameni politici, au făcut sau au condus partide politice, s-au frământat...

Eminescu n-a făcut decât o singură politică, aceea a neamului românesc. În vreme ce alții se zbuțeau pentru scopuri mărunte și ticăloase, el a avut un singur ideal și idealul lui a rămas idealul tuturor”.

Prezența lui Eminescu la Oradea avea să fie, din păcate, efemeră: la începutul lunii septembrie 1940, la câteva zile după diktatul de la Viena, cete de extremiști maghiari au dat jos statuile românești din oraș, între care și pe cea a lui Eminescu. Au fost dărâmate atunci, rând pe rând, bustul regelui Ferdinand, statuia reginei Maria, bustul principelui Carol, statuia ecvestră a regelui Ferdinand, bustul lui Iosif Vulcan, bustul lui B. Șt. Delavrancea, statuia lui Carol al II-lea, bustul generalului Traian Moșoiu etc.

Ce s-a întâmplat în acele zile cumplite, nu se știe cu siguranță, cert este că bustul Poetului a dispărut fără urmă. Anumite persoane au afirmat că acesta ar fi fost distrus de furia dezlănțuită de extremiștii maghiari împotriva a tot ceea ce era românesc, altele au susținut că bustul ar fi fost aruncat în apele învolburate ale Crișului Repede, de unde a fost recuperat mult mai târziu.

Nu demult, în urma unor minuțioase cercetări, atrași de asemănarea izbitoare dintre cele două busturi, unii eminescologi au afirmat că acesta ar fi ajuns la Timișoara. Și acolo există un bust Eminescu, realizat tot de Oscar Han și amplasat în 1968, în scuarul cinematografului „Capitol”, la aniversarea a 100 de ani de la trecerea Poetului prin urbea de pe Bega.

Deși cursul istoriei a revenit pe făgașuri normale, a trebuit să treacă multă vreme până când Oradea avea să se mândrească cu o nouă statuie închinată Poetului Național. În 1973, sculptorul Ovidiu Maitec a câștigat un concurs având ca temă realizarea unei noi statui Eminescu la Oradea. Dar din cauza unor greutăți birocratice și financiare, amplasarea acesteia s-a realizat abia în 1990, cu prilejul reluării sărbătorilor revistei „Familia”, când, la 12 octombrie, în prezența unui numeros public, statuia lui Eminescu a fost dezvelită în zona centrală a orașului, pe malul Crișului Repede.

Eminescu la Oradea – statuia actuală

Muzeul „Iosif Vulcan” și placa comemorativă Eminescu-Tagore

Colegiul Național „Mihai Eminescu”
la începutul sec. XX (foto de epocă) și în prezent

Vedere de epocă – Parcul Eminescu

Lucrare monumentală, având 3,80 m înălțime, statuia a fost amplasată pe un soclu înalt conceput de arhitectul Horea Goga, care a elaborat și planul de ambientare. Pe soclu este așezată o placă din bronz, pe care este scris cu litere din metal fixate cu bolțuri „MIHAI EMINESCU 1850-1889”. Monumentul este așezat pe un pedestal din beton armat, placat cu marmură, din două trepte.

Zece ani mai târziu, la 12 octombrie 2000, pe fațada stradală a Muzeului memorial „Iosif Vulcan” a fost așezată o placă din marmură albă, inaugurată în prezența primarului municipiului de pe Crișul Repede și a Ambasadorului Indiei la București. Pe această placă sunt gravate următoarele: „Omagiu marilor poeți MIHAI EMINESCU și GURUDEV

RABINDRANATH TAGORE și însemn al prieteniei româno-indiene, această placă comemorativă a fost dezvelită de excelența sa dl. Rajiv Dogra, ambasadorul Indiei în România, și dl. Petru Filip, primarul Municipiului Oradea. 12 octombrie 2000”.

Astăzi, numele Poetului Național este indisolubil legat de municipiul de pe Crișul Repede: pe lângă cele prezentate mai sus, o renumită unitate de învățământ, construită la 1872 și devenită colegiu național, l-a desemnat patron spiritual, în timp ce o stradă îi poartă numele.

La începutul secolului trecut, autoritățile locale au amenajat două parcuri pe malul drept al Crișului Repede: primul, numit „Grădina Bunyitai”, este actualul parc „Ion C. Brătianu”. Al doilea a purtat în perioada dualistă numele de „Parcul Milenar”, iar în perioada interbelică s-a numit „Parcul Mihai Eminescu” (în prezent „Parcul Libertății”).

Până nu demult, cea mai renumită și frecventată librărie a orașului, situată în apropierea Teatrului de Stat (Teatrul „Regina Maria”), purta tot numele lui Mihai Eminescu. În prezent, localul adăpostește sediul unui lanț de farmacii...

Nu putem încheia fără a preciza că, an de an, ziua de naștere și cea de trecere în eternitate a Luceafărului poeziei românești sunt marcate prin ample manifestări culturale (simpozioane științifice, concursuri literare, spectacole omagiale etc), organizate atât la statuia Poetului, cât și în majoritatea școlilor și instituțiilor culturale orădene. Este mult, este puțin pentru prezența lui Eminescu la Oradea? Cine știe... „Eminescu să ne judece”.

Bibliografie

1. Liviu Borcea, Gheorghe Gorun - Istoria orașului Oradea, Ed. Cogito, Oradea, 1995
2. Teofil Bradea - Carte tristă și-ncălcită, Ed. Piatra Seacă, Bacău, 2009
3. Marina Cristina Ignat, Miron Ignat - Monumente, busturi și plăci comemorative orădene, Imprimeria de Vest, Oradea, 2005
4. Constantin Mălinaș - Eminescu și Oradea, Biblioteca județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, Oradea, 2000
5. Constantin Mălinaș - Oradea în plăci memoriale, Biblioteca județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, Oradea, 2002
6. Aurel Tripon - Monografia-Almanah a Crișanei, Județul Bihor, Tipografia Diecezană Oradea, 1936

Gheorghe Sărac
„MAI AM UN SINGUR DOR...”

*Minuturi vocale
pe versuri
eminesciene*

Ediție audio & lectură

Editor: MAGIC PRINT

„MAI AM UN SINGUR DOR”
Romante pe versuri de
MIHAI EMINESCU

ELECTRECORD

M. Eminescu

voce: GHEORGHE SĂRAC

M. Eminescu

DINTRE SUITE DE CATARGE
ROMANTE

EMINESCU, interpretat de rapsodul bihorean Gheorghe Sărac

«Părinte,
Să mă îngropați la țărmurile
mării și să fie într-o mânăstire de
maici, și să ascult în fiecare
seară ca la Agafton cum cântă
Lumină lină»".
Mihai Eminescu

Gheorghe Sărac, un bihorean ce face cinste culturii neamului românesc prin interpretări sensibile, vibrante, duioase, mlădioase, trăite intens și demn a văzut lumina zilei la Bălaia, Bihor, în 1938. A fost primul care s-a gândit, la rugămintea românilor din America, să încerce, pe cale amiabilă, să-l salveze pe Eminescu, de la marginalizarea „de legea antisemită”, promovată prin

lege, după 89, în România.

Gheorghe Sărac, a cules folclor, colinde și doine, a interpretat pe toate scenele din țară și pe multe din lume, a imprimat 86 de romane și lieduri, și ceea ce „m-a ars pe suflet” era ca versurile poetului național Mihail Eminescu să le cânt prima dată ca romane. În 2000, i se decernează medalia omagială Eminescu, pentru realizarea antologiei „Mai am un singur dor” și pentru că a făcut lumină cu privire la boala și moartea poetului Mihai Eminescu. Gheorghe Sărac consideră că „romana este sora mai tânără a doinei” și „fiecare popor trebuie să aibă petecul său de cer și Luceafărul său. Pe cerul nostru, Eminescu este Luceafăr.”

În recenta discuție telefonică, pe care semnatarul acestor rânduri a avut bucuria și plăcerea a le avea cu maestru Gheorghe Sărac, aveam să aflăm și următoarele detalii cu privire la implicarea sa în procesul intentat ca urmare a „ultimei ofensei aduse Luceafărului” și rezultatul Sentinței.

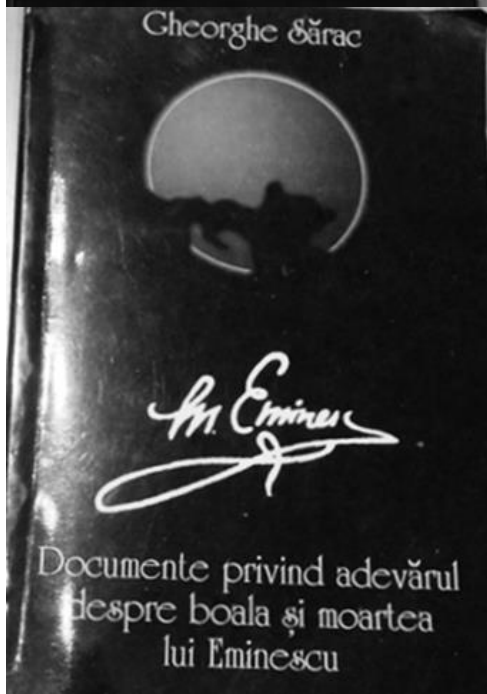

Din scurta relatarea aveam să aflu „complicitatea justiției” în amestecul diplomatic româno-izraelian și „forțarea pensionării” lui, de către ministrul de interne, de atunci, Doru Ioan Tărăcilă. La insistențele unor comunități de români - îmi mărturisește maestru Gheorghe Sărac - din S.U.A. și din Europa Occidentală și cu sprijinul a 5 (cinci) asociații culturale nonguvernamentale, în anul 2016, am pornit „procesul în constatare cu

privire la Poetul Național Mihai Eminescu”. Obiectul procesului a fost acela de a-l exonera de “mitul rușinii”, pe care i l-a atribuit George Călinescu – personalitate marcantă a Academiei Române!

Procesul a urmat un drum sinuos și dramatic, începând cu Judecătoria Sector 1, Tribunalul București, Curtea de Apel București, Înalta Curte de Casație și Justiție și iar Curtea de Apel București, care l-a finalizat prin hotărârea nr. 1427/2019 - conform relatării, regăsită și pe www.ultimaofensa.ro.

Fiind vorba de cea mai măreață personalitate a poporului român - Eminescu - și expresia deplină a demnității sale naționale, „consider o obligație moral – patriotică să-i informez pe toți românii, oriunde s-ar afla, despre acest demers juridic și modul în care a fost finalizat. De asemenea, consider oportun să aduc unele precizări pe marginea sentinței. Și uite cum - s-a plimbat dosarul, precum zice perceptul biblic, „de la Ana la Caiafa”, căci așa înțeleg două instituții de prim rang – Academia Română și Justiția Română – să-l apere și să-l

cinstească pe cel care ne-a dat “o limbă ca un fagure de miere”! Păcat!, încheie, cu durere în suflet bravul rapsod bihorean discuția noastră legată de acest subiect.

Gheorghe Sărac, cel care ne cântă „dorurile lui Eminescu pe armonia romanțelor” nemuritoare, ca poetul însuși, a performat în mod strălucit, fiind considerat de specialiști o adevărată „crizantemă de aur”, precum festivalul de romanțe al cărui laureat și invitat a fost în repetate rânduri. Căci romanțele, acele doine moderne, pline de originalitate și sensibilitate redau emoția vibrantă a neamului românesc de pe tot cuprinsul și întinsul Daciei Felix. Ascultați-l când aveți ocazia că merită!

Gheorghe Sărac, interpret român, și-a alcătuit un repertoriu din romanțele pe versurile eminesciene. El „aduce omagiul, unui muritor de rând, geniului nemuritor al „Luceafărului” prin cele două discuri de vinil și 4 audio-casete, prezente și la noi în Oficiu, prezentând o primă antologie. Romanțe pe versuri de M. Eminescu, interpretate de Gheorghe Sărac: Din valurile vremii, Dintre sute de catarge, Pe lângă plopii fără soț, S-a dus amorul - 4 audio-casete. Discurile cuprind 21 de titluri, mici „stampe” muzicale, concepute cu bun gust și cu respectul cuvenit versurilor, sunt delectări îndrăgite de ascultători. Trece peste ele, nu o dată, suflul generos al cântecului nostru popular, unda emoției pe care Gh. Sărac izbutește s-o împărtășească, cu sinceritate, auditorului, năzuind să dea, în interpretările sale, o și mai profundă rezonanță sufletului românesc (Elena Țurcan, Eminescu, de la muzica poeziei la poezia muzicii, p. 38).

Cavaler de Clio

„Romaña este sora mai tânără a doinei” consideră bihoreanul Gheorghe Sărac

Preluat de la Antena Satelor

Gheorghe Sărac s-a născut la 1 iunie 1938 în satul Bălaia, zona dealurilor Oradiei, comuna Tileagd din județul Bihor, într-o familie de țărani care au crescut cinci copii cu dragoste dar și cu exigență.

Mama, Floarea, devenise vestită pentru frumusețea și autenticitatea cu care horea iar tatăl, Pavel, i se alătura în zilele de sărbătoare, întrecându-se în cântece doinite, creând împreună momente de neuitat. În clasa a treia, Gheorghe Sărac a dovedit aptitudini și dragoste pentru cântec în „Hornarul”, rol jucat în sceneta cu același nume. În clasa a VII-a și-a întocmit primul caiet de suveniruri, cuprinzând și două romațe: „Ochii tăi” și „Te aștept”, 1956.

Calitățile muzicale îi sunt remarcate de prof. de muzică Liviu Frunză de la Liceul nr. 2 din Oradea, care a avut ideea și perseverența de a pregăti și a pune în scenă cu elevi și eleve de la cursurile de zi și seral opereta „Ana Lugojana” de Filaret Barbu. Prin cele 47 de spectacole desfășurate în toată regiunea, Gheorghe Sărac câștigă simpatia colegilor, mai ales a fetelor și adorația publicului.

1958 – 1963. Urmează Facultatea de Pedagogie-psihologie, secundar Filologie, la Cluj, perioadă în care, din 1960, este primit în Ansamblul folcloric al centrului universitar ca solist. Este sfătuit de profesorul folclorist Traian Mârza de la Conservatorul „Gh. Dima” din Cluj să interpreteze folclorul ținutului bihorean natal. Revine în sat și învață doinele de la măicuța Floarea. Mai târziu, profesorul Ion Brad i-a pus la dispoziție materialul folcloric cules din zona Crișului Repede.

1969. La recomandarea unor redactori din Radiodifuziunea Română a participat la Concursul de interpretare a romaței „Crizantema de aur” de la Târgoviște unde obține mențiune pentru „cea mai frumoasă voce”. În 1972, 1980, 1982, 1984, 1989 este invitat să imprime cu Orchestra de Muzică Populară Radio dirijată de mentorul său, George Vancu. Înregistrează și în 1996, 1998, 2000, cu orchestra dirijată de Paraschiv Oprea, iar în 2006, cu aceeași orchestră dirijată de Adrian Grigoraș. Contribuie la îmbogățirea Fonotecii Muzicale Radio România cu doine, cântece tradiționale trăgănite, cântece în ritmul jocurilor bihorene și cunoscute cântece din Ardeal la care se adaugă romațele imprimate în perioada 1982-2006, cu dirijorii George Vancu, Paraschiv Oprea, Florian Economu, Marius Olmazu și Adrian Grigoraș.

1982 Îi apare primul său disc la Casa Electrecord cu folclor din Bihor : „*Mândruliță spic de grâu*”. Începe strânsa colaborare cu Radioul și Casa de discuri Electrecord, instituții care îl consacră drept o personalitate în melosul românesc.

1973-1983 este perioada în care obține de trei ori consecutiv locul I la Festivalul Concurs republican de muzică populară „Cântarea României”, ca autentic doinitor, respectiv la concursul de romanțe în cadrul aceluiași festival. A fost prezentatorul a trei ediții ale aceluiași concurs pe zona Muntenia. Primește diploma specială la Festivalul „Crizantema de aur”. Din anul 1983 până la pensionare (în anul 1996) a lucrat în cadrul Casei de cultură a Ministerului Administrației și Internelor îndeplinind funcția de șef al sectorului cultural artistic. 1984. Înregistrează un prim disc de romanțe cu titlul „A venit aseară mama”, omagiu poetului martir Vasile Militaru.

1987 Alături de Gică Petrescu, este invitat să susțină un recital pe scena Festivalului „Crizantema de aur”. Se detașează ca un apărător al interpretării romanței în stilul dus la măiestrie de Ioana Radu. Are revelația unei misiuni culturale, aceea de a aduna și interpreta romanțele pe versurile poezilor români clasici. Repune în circulație, prin interpretare muzicală, partituri de romanțe din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor din București, extinde căutările și în alte centre și instituții din țară, Cluj, Iași, Craiova, Academia Română, Societatea Română de Radio, ia legătura cu creatori precum Alexandru Corfescu, Emil Petrescu, Emil Gavriș, George Vancu¹.

Trudind neconținut, ajunge la performanța de a realiza pentru prima oară prezentarea publică și înregistrarea la Casa de discuri Electrecord, în calitate de solist, a patru integrale și antologii de romanțe.

În 1989 apare ca solist al orchestrei dirijate de George Carabulea în Albumul de romanțe „*Mai am un singur dor*”, urmat de discul „Dintre sute

¹ **George Vancu** (n. 26 octombrie 1919, Lipova, jud. Arad — d. 15 septembrie 1992, București) a fost un compozitor, dirijor și folclorist român. A fost unul din dirijorii și aranșorii permanenți ai Orchestrei de muzică populară Radio. A cules folclor din Banat (zonele Radna, Făget, Lipova etc.), apoi din Valea Vișeuului, Valea Izei, Valea Marei și întreaga zonă a Maramureșului. A transcris, armonizat, orchestrat, dirijat și înregistrat peste 3000 de piese populare românești. A compus muzică corală, vocală (pentru grupuri populare și soliști), piese instrumentale (concertistice, suite, dansuri etc.). A făcut parte din jurii naționale și internaționale de concursuri muzicale. A întreprins turnee artistice ca dirijor în Iugoslavia (1966, 1968, 1970, 1972, 1974, 1976, 1979), Franța (1971), Spania (1971), Anglia (1974). A fost membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor și redactor al Societății Române de Radiodifuziune. La o privire mai atentă a melodiilor sale, reiese o sensibilă armonie practic inegalabilă.

de catarge"- în total 38 romanțe pe versuri de Mihai Eminescu lansate cu mare succes de public în prezentarea muzicologilor George Sbârcea și Viorel Cosma.

1991. Participă la inițierea și organizarea primei ediții a concursului interpreților amatori ai romanței „Mai am un singur dor”, la Casa de Cultură a Ministerului de Interne, în colaborare cu Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare București.

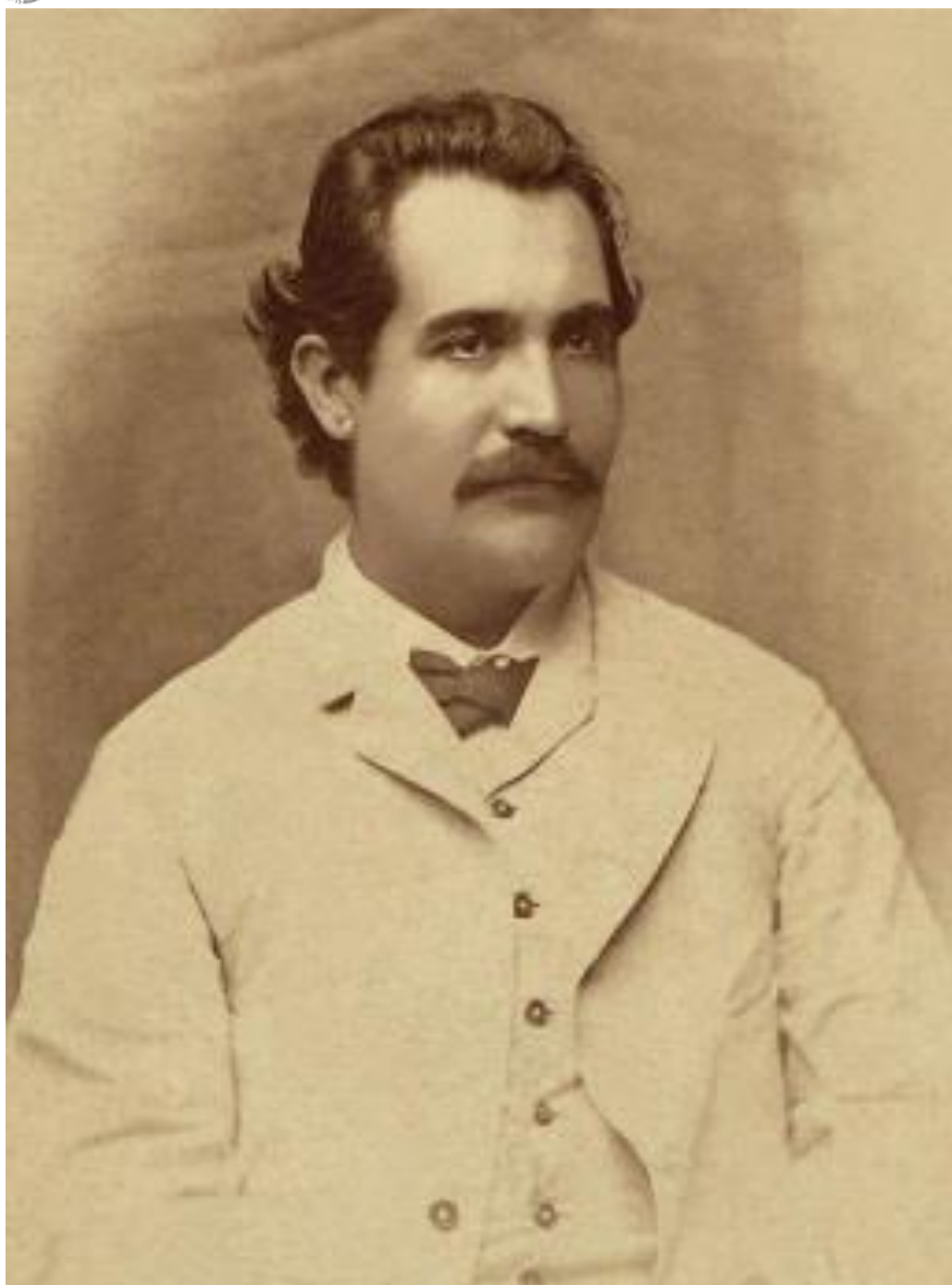
1993. Este solistul integralei „De la Dunăre la Sena”- care conține 14 romanțe și cântece pe versurile lui Vasile Alecsandri. De asemenea, în postura de rapsod a realizat o nouă variantă a baladei Miorița, pe care a interpretat-o în premieră și în limba franceză. Traducerea aparține cunoscutului profesor Claude Dignoise de la Facultatea de limba și literatura franceză a Universității București, colaborator al Societății Române de Radiodifuziune.

1994. Este solistul primei părți a antologiei de colinde din Banat culese și armonizate de George Vancu - „**Zorile-s dalbe**”, casetă audio; colinde acompaniate de orchestra Ansamblului „Ciocârlia”, dirijor Ion Ivanovici. Lansează alt album de interpret : „Pocnind din bici”- 9 romanțe pe versuri de George Coșbuc.

1997. Solist al discului compact „**Zaraza**” album de romanțe, Casa de discuri Electrecord.

1998. Este solistul integralei discografice „Dorurile mele”- 34 romanțe pe versuri de Octavian Goga.

În 2000, i se decernează medalia omagială Eminescu < pentru realizarea antologiei „**Mai am un singur dor**” și pentru că a făcut lumină cu privire la boala și moartea poetului Mihai Eminescu>. Gheorghe Sărac consideră că „*romanța este sora mai tânără a doinei*” și „fiecare popor trebuie să aibă petecul său de cer și Luceafărul său. Pe cerul nostru, Eminescu este Luceafăr.”

Mihail Eminescu

**Bihoreanul Gheorghe Sărac
și romanțele pe versuri de Mihai Eminescu
Aurelian POPA-STAVRI²**

Antologia completă a solistului Gheorghe Sărac - publicată cu puțini ani în urmă, cu romanțe, cântece și lieduri pe versurile poezilor Mihai Eminescu și Veronica Micle, este prefațată de Viorel Cosma, (1923-2017), muzicolog, celebru cronicar și istoric al romanței și culturii muzicale românești angajate în competiția pentru cucerirea valorilor universale ale artei și umanității³. Prin această antologie, ca și prin cea care urmează să fie publicată, cu romanțe pe versurile poezilor Vasile Alecsandri, George Coșbuc și Octavian Goga, autorul Gheorghe Sărac reușește să înalțe vibrația spirituală a mediului social-istoric complex în care trăim, prin efectul purificator al artei înmagazinate în romanță. „Cu dăruire și implicare a întregii sale existențe, profesorul și interpretul Gheorghe Sărac s-a dedicat total în a lumina destinul romanței românești”⁴. El afirmă că „singurul resort la care se mai poate apela pentru ca milioane de români plecați în pribegie prin lume, să nu uite țara, este acela de a-i face să asculte doina și romanța”.

S-a născut la 1 iunie 1938 în Bălaia, județul Bihor. Dintre cei cinci frați și două surori, Gheorghe este prâslea familiei vestitei horitoare Floarea și al lui Pavel Serac din satul aparținător de comuna Tileagd, localitate aflată în apropierea lacurilor de pe cursul râului Crișul Repede, a cetății Oradea și a vestitelor Băi Felix. A fost legănat de brațele și glasul mamei, șuvoiul horelor trăgănite ale locului i-a intrat în suflet încât, în mod firesc, acesta a rodit, Gheorghe Sărac cântând în cor sau ca solist, interpretând, în timpul școlii primare, cântecul „Hornarul” din sceneta cu același nume. Ca elev la Liceul nr. 2 din Oradea, este apreciat de profesorul Liviu Frunză, care l-a îndrumat să interpreteze cu deosebită și caldă însuflețire rolul principal de tenor din opereta „*Ana Lugojana*” de Filaret Barbu, prezentată cu mare succes de public, alături de colegi și colege de liceu de la zi și seară, într-un turneu reunind 47 de spectacole în toată regiunea Crișana. Turneul în care Gheorghe Sărac a câștigat simpatia colegilor, mai ales a fetelor și adorația publicului⁵, a prefigurat călătoriile artistice ale solistului în toată România și în Statele Unite ale Americii.

² Profesor de muzică gr.I, Realizator de emisiuni în cadrul Societății Române de Radiodifuziune, Redacția Format Muzical

³ Viorel Cosma, *București—citadela seculară a lăutarilor români (1550-1950)*, Ed. Fundației Culturale Gheorghe Marin Speteanu, 2009. Cuprinde evocări documentate despre poeți, compozitori și interpreți de romanțe, lăutari din mai multe generații care au interpretat și înregistrat romanțe românești, p.82-122, 162-360, 432-516

⁴ Elis Râpeanu

⁵ Site Radio România Antena Satelor, publicat la categoria Vedete, articol inspirat de autobiografia și cronicile puse la dispoziție de solistul Gheorghe Sărac

Când a fost student, în perioada 1958-1963, la Facultatea de Psihologie–Pedagogie, secundar Filologie, a cântat, din 1960, în numeroase concerte și spectacole cu taraful „Mărțișorul” al Centrului Universitar din Cluj - Napoca. Caietul de suveniruri în care notase, pe lângă primele versuri proprii, romanțele prezentate la radio de Ion Luican și Ioana Radu, apoi memoria care îi înregistrase doinele mamei și culegerea de folclor bihorean oferită de profesorul Traian Mârza⁶, au constituit de timpuriu sursele și genurile muzicale pe care studentul de atunci și le-a însușit atent, le-a cântat, le-a încălzit în suflet și în glas, fiind răsplătit cu premii pentru modul de tălmăcire a romanței și a cântecului bihorean, acesta învățat de la măicuța Floarea și de la alți cântăreți nativi din sat.

Mai târziu, profesorul Ion Brad i-a pus la dispoziție materialul folcloric cules din zona Crișului Repede. Între 1968-1973 a cântat în ansamblul studentesc „Doina” din București, cu care a participat la un festival din Finlanda, fiind îndelung bisat de publicul de acolo pentru interpretarea maiestuoaselor trăgănite bihorene. În anul 1969, la recomandarea unor redactori din Radiodifuziunea Română, a participat la Concursul de interpretare a romanței „*Crizantema de aur*” de la Târgoviște, unde a fost menționat pentru „*cea mai frumoasă voce destinată romanței*”. Considerându-se că depășise prin activitatea sa artistică rigorile concursurilor organizate de Televiziunea Română „**Steaua fără nume**” și „**Floarea din grădină**”⁷, redacția de muzică populară a Radiodifuziunii Române l-a invitat să imprime doine, cântece în ritm de joc dar și romanțe din repertoriul clasic. În anii 1972, 1980, 1982, 1984, 1989 a imprimat cu Orchestra de Muzică Populară Radio dirijată de mentorul său, George Vancu, cel care i-a devenit prieten. Înregistrează și în 1996, 1998, 2000, cu Orchestra de Muzică Populară Radio dirijată de Paraschiv Oprea, iar în 2006, de Adrian Grigoraș, actualul dirijor al aceleiași Orchestre. Contribuie la îmbogățirea Fonotecii Muzicale Radio România cu doine, cântece tradiționale trăgănite, cântece în ritmul jocurilor bihorene și cunoscute cântece din Ardeal la care se adaugă romanțele imprimate în perioada 1982-2006, cu dirijorii George Vancu, Paraschiv Oprea, Florian Economu, Marius Olmazu și Adrian Grigoraș, conducătorii Orchestrei de Muzică Populară Radio, orchestră etalon pentru muzica populară, muzica de café-concert și de romanțe, cu o activitate neîntreruptă de la 1 decembrie 1949, când a fost înființată!

Rapida maturizare interpretativă a solistului Gheorghe Sărac este confirmată prin premiul I cucerit la ediția din 1981 a Festivalului Național

⁶ Profesorul universitar Traian Mârza de la Academia de muzică Gheorghe Dima din Cluj, l-a sfătuit și încurajat să interpreteze folclorul ținutului bihorean natal

⁷ Primul concurs, destinat tinerilor interpreți ai muzicii pop, al doilea, cântăreților de folclor și muzică populară

„*Cântarea României*”, unde s-a remarcat drept „**unul dintre cei mai autentici interpreți ai doinei**”, la următoarea ediție a Festivalului obținând premiul I ca interpret al romanței. La trei ediții a fost prezentator pe zona Muntenia - recompensat ca interpret cu premii întâi la nivel național. În anul 1969 a fost recomandat de Natalia Șerbănescu, solistă de muzică populară dobrogeană, pe atunci redactor la Radiodifuziunea Română, să participe la Festivalul național „**Crizantema de aur**” de la Târgoviște. În urma recitalului la care a participat, solistul Emil Gavriș, aflat în juriu, s-a ridicat și i-a întins mâna șoptindu-i: „**ești cântărețul cu cea mai frumoasă voce de romanțe!**”. La același concurs, în anul 1982 primește mențiune, iar un an mai târziu „*diplomă specială pentru interpretare*”. Gheorghe Sărac a activat din anul 1983, până la pensionare, în anul 1996, ca referent și șef al sectorului cultural artistic în cadrul Centrului de Cultură al Ministerului de Interne. Ulterior a activat voluntar, conducând, cu pasiune, cercul de romanțe al prestigioasei instituții, favorizând multor interpreți din diferite generații, apropierea de acest gen muzical. A susținut concerte și recitaluri de romanțe atât în București, cât și în țară, multe dintre evenimente fiind realizate în colaborare cu Ansamblul artistic profesionist „*Ciocârlia*” al Ministerului de Interne, care i-a conferit, în 2017, Diploma de excelență cu ocazia împlinirii a șapte decenii de la înființarea Ansamblului, în anul 1947.

Romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu

Putem spune că un capitol special îl constituie interpretul Gheorghe Sărac și înălțarea romanței la rang de specie poetico-muzicală de mare popularitate a romantismului. Acest inegalabil interpret afirmă că „**romanța este un gen muzical de sorginte divină**”. În 1975, când avea 37 de ani de viață, debutează ca artist profesionist atât în interpretarea folclorului, cât și a romanței, în fiecare gen dintre acestea având experiența necesară captării atenției și impresionării plăcute a publicului meloman, dar și a specialiștilor din domeniul muzicii și jurnalismului de radio și televiziune⁸.

În 1984, fiind pregătit să imprime ca solist o serie de *romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu*, a fost nevoit să amâne această realizare. Surprinde plăcut publicul prin capacitatea artistică și repertorială, sensibilă și emoțională, prin lansarea, la 1 ianuarie 1985, la aceeași Casă de discuri, a albumului de 10 romanțe din creația clasică a genului pe versurile unor diverși poeți români, intitulat „*A venit aseară mama*”. A fost un prim pas în efortul său de a separa romanța ca divertisment artistic de romanța interpretată ca act de educație și cultură, de a realiza în cadrul subiectului melodramatic al romanței, o diferențiere delicată, în interpretare, atât a melosului, cât și a tramei (tensiunii sentimentale).

⁸ În anul 2020 s-au împlinit 45 de ani de la debutul solistului Gheorghe Sărac, ca profesionist în interpretarea muzicii românești.

În 1987, este invitat să susțină un recital pe scena Festivalului „**Crizantema de aur**”, celălalt artist invitat fiind nimeni altul decât Gică Petrescu, versatul și îndrăgitul interpret de local de lux, al cântecelor de voie bună, al romanțelor și al cântecelor populare. Gheorghe Sărac se detașează ca un apărător al interpretării romanței în stilul dus la măiestrie de Ioana Radu, Ion Luican, Emil Gavriș, Ștefan Lăzărescu. Are revelația unei misiuni culturale, aceea de a aduna, interpreta și înregistra romanțele pe versurile poezilor români clasici. De-a lungul timpului, repune în circulație, prin interpretare muzicală, partituri de romanțe din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor din București, extinde căutările și în alte centre și instituții din țară, Cluj-Napoca, Iași, Craiova, Academia Română, Societatea Română de Radiodifuziune; ia legătura și cu creatori precum Alexandru Corfescu, Emil Petrescu, Emil Gavriș, George Vancu, aceștia compunând la sugestia lui Gheorghe Sărac, romanțe care au îmbogățit repertoriul de gen pe versurile unor reprezentativi poeți, contemporani cu marile evenimente ale istoriei naționale, de la revoluția din 1848, trecând prin Unirea de la 1859, războiul și sacrificiile de viați omenești pentru cucerirea Independenței, întemeierea regatului României, participarea eroică la primul război mondial, Marea Unire și reîntregire a tuturor provinciilor românești istorice într-un unic stat. Printre acești poeți, la loc de cinste și cu mare ecou în rândul publicului, s-au afirmat prin creația lor literară tocmai Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc și Octavian Goga simboluri ale artei românești, ale căror romanțe sunt antologate de Gheorghe Sărac cu înalt spirit patriotic și artistic⁹.

În 1988, cu înregistrarea antologiei de 21 de romanțe pe versuri de **Mihai Eminescu**. „**Mai am un singur dor**”, interpretul își afirmă public, la o nouă dimensiune și salt calitativ, dragostea pentru **Lucefărul spiritualității românești**, unul dintre marii poeți ai lumii. Solistul Gheorghe Sărac, la fel ca în precedentul album discografic, „cu voce caldă, clară, captivantă, unduioasă”¹⁰, descoperă, vers cu vers, valențele muzicale și plastice ale limbii române magistral puse în valoare de Poet, în versuri purtătoare de alese și profunde sentimente între îndrăgostiți, între Poet, înaintași și urmași, între om și natura mirifică a țării, natură ce prelungește ecoul dorurilor omenești. Și aceste romanțe, înregistrate cu solistul Gheorghe

⁹ Nașterea, existența și transformările calitative ale romanței în chiar aceste perioade ale istoriei moderne a României, fac din ea un gen cu importanță istorică și puternic afectivă, legată de lupta pentru supraviețuire și progres a întregului neam românesc și a tuturor celor care au trăit și participat la creația artistică și istorică în acest spațiu carpato-dunărean-pontic. Chiar unele pasaje poetice în latină din Tristele și din Arta iubirii de Publius Ovidius Nasso, sunt romanțe *avant la lettre* primele scrise în acest areal geografic – administrativ–etnic.

¹⁰ Cum scria George Sbârcea în articolul citat din revista Pentru patrie

Sărac și formația condusă de George Carabulea, au fost difuzate la Radio România și în emisiunile de profil ale Televiziunii Române. Ele au ajuns nu numai în casele melomanilor ci și în biblioteci și Centre culturale din țară și la românii de peste hotare. De asemenea, ele se află și în „Muzeul memorial Mihai Eminescu” din Florești-Țânțăreni, Gorj¹¹.

La 9 martie 1989 a avut loc evenimentul muzical-literar al lansării, în prezentarea oferită cu generozitate publicului de George Sbârcea și Viorel Cosma, la Magazinul Muzica din capitala României, București, a **două discuri Electrecord**, purtând titlul „**Mai am un singur dor**”, *romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu*, poezii care i-au inspirat pe compozitori de mare talent precum Vasile Popovici (5 piese muzicale), Alexandru Corfescu, Emil Gavriș, Ioan R. Nicola, Emil Petrescu, George Vancu (câte 3 piese compuse de fiecare), Guilelm Șorban (2), Tudor Flondor, Aurel Bufti, Ionel Brătianu, Beno Sârcu, George Popescu, Emanoil Drossino și Carol Decker. „**Nici un compozitor de romanțe n-a fost ferit de ispita versului eminescian care, înainte de a fi transpus în muzică era muzică el însuși**”. Aceste cuvinte ale lui George Sbârcea de pe coperta patru a discurilor de romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu au fost desigur un imbold pentru Gheorghe Sărac, ca el să adune și să publice, peste câțiva ani, toate romanțele, cântecele și liedurile compuse pe versurile lui Mihai Eminescu și ale iubitei sale, poeta Veronica Micle, dar și pe versurile poezilor Vasile Alecsandri, George Coșbuc și Octavian Goga, dedicându-le **antologii de romanțe și de cântece** pe versurile lor, printr-o muncă de documentare în bibliotecile unor prestigioase instituții de cultură din mai multe centre, unde aceste antologii își află locul binemeritat: Academia Română, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, Universitatea Națională de Muzică din București, Academia de muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Societatea Română de Radiodifuziune, instituții de artă și de spectacole din Craiova dar și Biblioteca Națională a României și filialele ei.

În anul 1989, la 15 iunie, publică la Electrecord discurile „**Dintre sute de catarge**” și „**Din valurile vremii**”, alte romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu. Aceste discuri L.P Electrecord le-a relansat în anul 1991, prilej cu care George Sbârcea scria: „**Folosind cu inteligență experiența celor**

¹¹ Unde Mihai Eminescu a scris sau definitivat poezii precum *Vreo zgâtie de fată și Freamăt de codru*, devenite romanțe, *Revedere, Fiind băiet, păduri cutreieram* și a prefigurat poemul „Scrisoarea a III-a” conform autorului de articol, Dan Lupescu, în *Observatorul*, publicat on line, și în folio, în Toronto, Canada, 11.08. 2018 sub titlul *Triplă sărbătoare străluminată de Spiritul Poetului nostru Național Mihai Eminescu*, după articolul lui Ion Pachia Tatomirescu, publicat la 1 sept 1968 în cotidianul regional *Înainte: Eminescu la Florești*. Poetul și neobositul publicist Dan Lupescu relatează acest eveniment și în cartea „*Minel Turburan și nevoia de istorie*”, capitolul „*Pachia– un sacerdot la Porțile Raiului*”, Ed. Alma, 2020, Craiova, p. 79

trei discuri anterioare pe versurile lui Eminescu, Gheorghe Sărac scoate în relief cuvintele și ritmul versurilor, nuanțează metafora, își temperează debitul după text și melodie, construind cu deplină claritate linia melodică. **Romașele pe versurile lui Mihai Eminescu sunt binevenite într-o lume fără vacanță, lipsită prea adeseori de înțelegerea poetică a vieții, singura capabilă să o înnobileze**¹². În același an participă la inițierea și organizarea primei ediții a concursului interpreților amatori ai romașei „*Mai am un singur dor*”, la Casa de Cultură a Ministerului de Interne, în colaborare cu Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare București.

În anul 1991, Editura Muzicală, pune la dispoziția interpreților prima **culegere de romașe pe versurile lui Mihai Eminescu**, întocmită de Gheorghe Sărac, intitulată „*Mai am un singur dor*”, **25 de romașe pe portativ muzical**, în 41.000 de exemplare, cu o prefață de Doru Popovici, cunoscutul muzicolog, compozitor, realizator de emisiuni timp de peste 4 decenii la Societatea Română de Radiodifuziune.

În 1993 este solistul integralei „*De la Dunăre la Sena*”- care conține **14 romașe și cântece pe versurile lui Vasile Alecsandri**. De asemenea, ca interpret și creator al melodiei pe versurile lui Vasile Alecsandri, a realizat o nouă variantă muzicală a *baladei Miorița*, pe care a înregistrat-o în premieră atât în limba română cât și în limba franceză. Traducerea cu valențele vechi ale limbii franceze aparține cunoscutului profesor Claude Dignoire de la Facultatea de Limba și literatura franceză a Universității București, colaborator al emisiunilor culturale ale Societății Române de Radiodifuziune. Atmosfera baladescă este întregită de „recitarea versurilor care redau cuvintele «măicuței bătrâne», interpretată de actrița Cristina Deleanu¹³. Acompaniamentul este realizat de dirijorul Marius Olmazu și orchestra sa. Prezentarea albumului muzical este realizată de poetul Geo Călugăru, la care se adaugă o caracterizare și o recomandare din partea etnomuzicologului Gheorghe Oprea, profesor dr. la Universitatea Națională de Muzică București.

În 1995, apare albumul său de solist, „**Din valurile vremii**”, casetă. În 1998, în urma referatelor favorabile semnate de istoricii Dan Berindei și Florin Constantiniu, editează cartea „**România Unită**”, traducere din limba engleză de Doina Roventă după autorul ei, filoromânul Charles Upsson Clark, (1875-1960), membru de onoare al Academiei Române¹⁴. La 18 martie 2000, Electrecordul relansează albumul „*Mai am un singur dor*”, pe

¹²Citat de Elis Râpeanu în cartea *Destine*, p. 296, 298

¹³ Elis Râpeanu, *Destine*, p. 308

¹⁴ Clark, Charles Upson, *România Unită. Cuvânt înainte de Gheorghe Sărac*. Editura MALASI, 375 p

disc compact, cu 16 romanețe din cele compuse pe versurile lui Mihai Eminescu. În același an i se decernează **Medalia omagială Eminescu** „pentru realizarea antologiei *«Mai am un singur dor»* și pentru editarea unor cărți necunoscute specialiștilor și publicului, scrise de doctori pasionați care au dorit să facă lumină în ceea ce privește adevăratele cauze ale bolii și morții marelui poet, și totodată, să-l exonereze de ideea că ar fi fost stăpânit „de marea întunecime” și că a fost bolnav de lues”¹⁵.

În 2003, o doină, 3 cântece populare ardelenesti și 12 romanețe, toate de mare popularitate sunt editate de Electrecord cu titlul „Zaraza”, prin contribuția artistică a solistului Gheorghe Sărac, într-adevăr neobosit militant pe tărâm muzical pentru romaneța românească și folclorul autohton. În același an, la a XXXVI-a ediție a „Crizantemei de aur”, Gheorghe Sărac putea fi întâlnit „într-un colț, în foaier”...

Semănătorul de romanețe pentru românii din țară și de pretutindeni a arătat, cu modestie, aceeași bucurie de a aduce armonie în rândul publicului, prin vorbirea sa blajină, prin intermediul albumelor muzicale antologice lansate la Electrecord, precum și prin cărțile editate. Și-a afirmat, totodată, cu autoritatea celui care cunoaște rostul profund al romaneței, concepția cu privire la interpretarea acestui gen muzical care „potențează forța vitală din noi”, și „fiind subordonată sufletului, estompează răul din om”¹⁶. Legile generale ale frumosului sunt oglindite într-un fel aparte, de romaneță, ca o specie a muzicii în familie, a muzicii „de cameră”, iar noii interpreți ai ei, trebuie să reflecteze asupra cerinței unei confesiuni intime, tănuite, specifice romaneței, căreia nu-i sunt favorabile teatralismul, retorismul accentuat, opulența, zgomotul, ci dimpotrivă, serenitatea, sentimentele naturale neforțate, modestia, liniștea unui foșor sau a luminișului din adâncul codrilor, ca într-o rugăciune adresată de om divinității, prin evocarea luminilor ce străbat lumea cu speranțele noastre de viață. Organizatorii Festivalului „Crizantema de aur” l-au invitat deseori să prezinte publicului meloman realizările sale dintr-o viață închinată romaneței¹⁷.

După anul 2000 au fost transpuse pe compact discuri romanețele pe versurile celor patru poeți Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, George Coșbuc și Octavian Goga, precum și poemul-baladă Miorița, pe acesta

¹⁵ Ovidiu Vuia, vestit neuropatolog născut în Arad, stabilit în Germania: *Misterul morții lui Eminescu*. Eminesciense, Editura Paco, anul 1996, și *Studiul patografic privind boala și moartea lui Eminescu* (anul 1997). Gheorghe Sărac: *Documente privind adevărul despre boala și moartea lui Eminescu*, Editura MALASI, 2000.

¹⁶ Săptămânalul pentru primenire morală, *Legea lui Țepeș*, articolul „A XXXVI-a ediție a Crizantemei de aur. Subtitlul: *Într-un colț, în foaier*”, 29 octombrie 2003, p. 16

¹⁷ Informație preluată din pliantul Festivalului Național de romanețe Crizantema de aur–*Romaneța ne unește. Celebrăm Centenarul Marii Uniri- 2018*, p. 5

interpretându-l, în anul 2006, la evenimentul de la Sala Dalles, din București, cu ocazia Anului Francofoniei. În 2007, sunt editate cele trei albume C.D. pe versuri de Mihai Eminescu, „Mai am un singur dor” și albumul „A venit aseară mama”, acesta cu 12 romănțe și 4 cãnțele populare.

Dupã personalitãțile pe care le poartã în suflet drept model, înaintași precum mari voievozi, preoți, eroi ai neamului, istorici și diplomați, mari poeți, autentici compozitori și interpreți muzicali, Gheorghe Sãrac a înțeles cã desãvârșirea unui ideal înseamnã contopirea cu el pãnã la identificare, și cã douã victorii sau trei nu sunt îndeajuns de liniștitoare pentru un spirit critic care scruteazã cu optimism viitorul neamului sãu. Pentru acest scop nobil s-a mobilat spiritual și s-a îmbrãcat în mantia poetului vizionar, a rapsodului profetic al cetãții, cãutând sã dea glas dorurilor și nãdejdlor ce îi unesc pe ardeleni și pe românii de pretutindeni. Deși poartã cu eleganțã costumul de oraș sau fracul cu papion, el aspirã la rezistența și rãbdarea de granit ale sufletului milenar al țãranului liber, al valahului neînfricat, a cãrui rațiune de a fi o constituie familia, neamul, iubirea de viațã, pãmântul, roadele lui și cerul unui Dumnezeu al dreptãții, al frumuseții, adevãrului și înțelepciunii. Fiind un desãvârșit orator, el a ales sã ne povesteascã toate acestea prin interpretare artisticã și promovare culturalã deosebit de intense și susținute, recurgând la pana inspiratã a poeților clasici și la melosul înaripat al compozitorilor din secolele XIX și XX sau la inspirația unor melodiști rãmași în anonimat. Mai mult, atrãgând de partea sa numeroși scriitori, muzicieni, critici de artã, interpreți, jurnaliști de radio și televiziune, împãrtășindu-le altruist din gãndurile sale, oferindu-le cu generozitate din experiența sa, i-a îndemnat sã scrie cronica evenimentelor pe care el însuși le-a determinat și la care a fost solist și unul dintre comentatori. Inspirat de calendarul cultural-istoric al romãnilor, a fãcut, de pildã, din zilele aniversare Eminescu, zi naționale ale întregului neam romãnesc, înainte ca acestea sã devinã oficial, Ziua Naționalã a Culturii Romãne. De asemenea, a revendicat creația poeților Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Octavian Goga, și a altor poeți, cum este Vasile Militaru, la rangul de fãclii vii, opere și spirite nemuritoare, care au luminat și lumineazã drumul existenței, istoriei noastre și al caracterului creștin al neamului.

Întãietatea în domeniul culegerii și interpretãrii antologiilor romãnței pe versurile poeților clasici romãni, calitãțile de rapsod bihorean dar și de solist „de sãrbãtoare” ale lui Gheorghe Sãrac au fost și sunt confirmate de personalitãți precum muzicienii George Vancu, George Sbãrcea, Viorel Cosma, Doru Popovici, Constantin Arvinte, Ianca Staicovici, Gheorghe Oprea, Gruia Stoia, Emil Petrescu, interpreta de muzicã popularã Natalia Șerbãnescu, poetul Ioan Alexandru, scriitorii Elis Rãpeanu, Geo Cãlugãru

și Viorel Horj, realizatorul de emisiuni Gheorghe Verman, etnograful Crăciun Parasca, muzicologul și cronicarul muzical Mihaela Sturza, Vladimir Simion, director în Ministerul Culturii și Cultelor, Direcția Integrare Europeană, Armonizare, Media, (în anul 2004), Vasile Iliuț, prof. univ. dr. muzicolog, fost decan al Facultății de Compoziție, Muzicologie și Pedagogie Muzicală a Universității de Muzică din București, Valentin Marin, muzicolog, manager Radio România Antena Satelor. În anul 2000, ziua de 6 noiembrie, la Sala Mică de concerte și festivități a Palatului Regal, Președintele României, Emil Constantinescu precum și Ion Caramitru, Ministrul Culturii, i-au conferit Brevetul și Medalia **„150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”**, pentru contribuția sa deosebită la promovarea operei eminesciene.

Principiul după care s-a condus Gheorghe Sărac, artist liber profesionist, este acela de a servi cântecul și arta și nu a se servi de ele. S-a străduit și a reușit într-un mod magistral să ridice romanța din condiția de divertisment la înălțimea unui act de cultură cu un pronunțat caracter național românesc, afirmând nu o dată, că **„înainte a fost romanța și după aceea au venit celelalte”**, cu referire la faptul că romanța este prima specie a muzicii profesioniste moderne, de divertisment și cultură, apărută la noi aproape simultan cu valsul, după care au apărut în practica vocal-instrumentală autohtonă cântecul-tango urmat de alte dansuri sud-americane și de muzica de jazz. Ca bihorean, el continuă în mod original venerația orădeanului Iosif Vulcan, directorul revistei *Familia*, pentru poetul pe care l-a publicat și căruia i-a destinat din Eminovici, numele de **Eminescu**. Dar nu numai prin romanțele interpretate pe versuri de Eminescu se detașează omul de cultură Gheorghe Sărac, profesorul neamului său, prin problematica pe care a inițiat-o în jurul genului romanței românești, ci prin toate romanțele înregistrate, care dovedesc o distinctă artă interpretativă ci și prin pledoaria pentru un festival de romanțe **„Dorurile mele”**, în Ardeal. Gheorghe Sărac **„ne convinge că viața începe și ia sfârșit cu muzica. Fără ea, existența noastră ar rămâne pustie, lipsită de sens”**¹⁸. *„Îmbinând eticul cu esteticul” romanța „te invită să stai singur, cu inima la sfat”*¹⁹.

Pentru Gheorghe Sărac, interpretul, organizatorul de recitaluri și realizatorul de antologii, romanța a fost și va rămâne **„o rugăciune laică la altarul iubirii”**. Temele mari ale romanței sunt **„toate nuanțele dorului, dragostea cu toate trăirile ei, de la zbuluciumul la nostalgia clipelor trecute, amintirea, invocarea iubirii, despărțirea, depărtarea în timp și spațiu,**

¹⁸ George Sbârcea, fragment din prezentarea făcută la antologia *„Mai am un singur dor”*, lansată la 15 iunie 1989.

¹⁹ Doru Popovici, prezentare pe coperta albumului *„Pe-un picior de plai”*, solist Gheorghe Sărac.

chemarea, implorarea, chiar plânsul, regretul, scrisori vechi sau netrimise, reproșul, răzbunarea, iertarea, ... ochii de neuitat, cadrul natural al iubirii, anotimpul, martorii dragostei, existența omului (sau anotimpurile vieții, n.n.), nostalgia satului pierdut, copilăria, chipul maicii”²⁰.

„Romanța este muzica anilor târzii. Ea potențează forța vitală din noi ... romanța de astăzi nu mai are la bază energia creatoare, lăsând o continuă impresie de gol, iar interpreții, necunoscând legile frumosului, se pierd în tot felul de evoluții confuze”, afirmă Gheorghe Sărac. Din aceste motive, la care cititorii pot adăuga dreptul lor la corecta informare în domeniu, de a beneficia de cele mai frumoase creații muzicale, poetice și interpretative, nu mai puțin de a se bucura de un cadru organizatoric civilizată în consumul de artă autentică, Gheorghe Sărac invită specialiștii și publicul, să mărească cercul luminos al acestei specii muzicale și să cânte romanța cu plăcere, descoperind valorile poetico-metaforice și stilistice ale acesteia²¹.

14.01.2021

²⁰ Elis Râpeanu, *Destine*, p. 264-268

²¹ ***Prin lansarea antologiilor cu pagini muzical-poetice de romanțe, critica, istoria și interpretarea muzicală au un excelent prilej de reflecție și de creație iar instituțiile de învățământ, un material artistic și didactic indispensabil. Nu mai puțin melomanii ca și grupele tradiționale de creștini, le pot folosi pentru atât de dulcea muzică în familie. Mai ales că internetul le oferă modelul interpretărilor lui Gheorghe Sărac, cu care au prilejul, și privilegiul, să cânte la unison***

EMINESCU

Într-o dimineață,
Dumnezeu s-a sculat vesel și binedispus!
A închis vântul și stihile în cămară,
a alungat norii,
a scos din priză fulgerele,
a oprit cutremurele și valurile
și a stins focul sub cazanele vulcanilor!

În ziua aceea
nu se făceau impostori,
nici falși profeți,
nici mercenari...
nici teroriști,
nici călăi...

În ziua aceea
Dumnezeu avea nevoie
De liniște și pace!
Venise vremea să împartă
meseriile la români!

Pe Brâncuși l-a făcut pietrar,
pe Țiriac, jucător de tenis,
pe Vlaicu, zburător,
pe Grigorescu, zugrav,
pe Enescu, muzicant,
pe Hagi, fotbalist.

N-a uitat-o nici pe doamna Aslan,
nici pe domnișoara Comăneci...
N-a uitat pe nimeni!
A tot lucrat pân' la sfârșitul zilei,
ca să-i mulțumească pe toți!

Spre seară,
la lumina luceferilor,
pentru a-și desăvârși lucrarea,
a creat poetul,
pe Eminescu!

George ROCA/ Daniel IONIȚĂ
Sydney, Australia, 15 Ianuarie 2020
https://confluente.org/george_roca_1579071181.html

Lucian Silaghi, sculptor Dr. Cornel T. Durgheu – la statuia lui Eminescu
– Oradea 15 ianuarie 2014

Revista „Familia”, după cum ne înștiința pe foaia de titlu al primului număr, din 5/17 iunie 1865, „proprietarul, redactor răspunzător și editor: Iosif Vulcan”, venea în față cititorilor cu o foaie enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni, având o frumoasă prezentare grafică, din care deducem publicul țintă căruia i se adresa: „Familia”, pentru lectură de portrete și biografii, poezii, istorioare, nuvele și romane, articole instructive, ilustrații diverse, articole despre petreceri, călătorii, lucruri și modele de lucru de mână femeiești și diverse. Și pentru a sugera și mai mult, pe lângă ornamentica numelui gazetei, din foaia de titlu mai aflăm și că-și propunea o apariție de trei ori pe lună pe 5, 15 și 25, având redacția pe strada Leopold nr. 18, din Pesta, cu prețul de 2 florini pentru iunie-septembrie și de 3,5 florini pentru iunie-decembrie abonaților din Austria (în care includea pe românii din imperiu, în întreg) și de un galben pentru abonații din România. Spre știință, facem necesara precizare, despre viziunea lui Iosif Vulcan, care menționa la începutul lui iunie 1865: România, când, de fapt, denumirea oficială a fost adoptată pentru Regatul România abia în 1881!

Dintr-o privire sumară asupra compoziție grafice a titlului, care pe parcursul anilor v-a suferi mici modificări de plasare a grupului „familial” de personaje și arte pe care le sugerează, după cum aceasta avea să fie semnată, sau nu. Cele mai multe titluri, dintre frumoasele desene ornamentate, precum și

portretele marilor bărbați, pe care ni-i prezintă „Familia”, de-a lungul anilor, au rămas în anonimat, cu mici excepții, cum e de pildă nr. 1 din 1/13 ianuarie semnată de Kaskie Rusz, care anunța și prețul de 4 florini pentru jumătate de an, respectiv 8 florini pe an, pentru Austria, cu apariție de o coală și jumătate, săptămânală, duminica, respectiv un galben și jumătate pentru România. Dintre portretele marilor bărbați „Familia” ne-a prezentat în numărul de început pe: Nicolae Jiga, ca pe unul dintre românii care „se luptă din toate puterile pentru dezvoltarea și lățirea culturii naționale”²². Și toate aceste frumoase intenții, unele de început, dar cu mare viitor, aveau izvorul comun în lupta românilor spre înălțarea minții, gândurilor și inimii, la considerarea adevărilor eterne ce s-au predicat prin sfintele porunci ale strămoșilor. Iată câteva pilde de simțire și de înălțare prin cultură și spirit.

În acest spirit al prezentărilor de portrete și biografii „Familia” reunea mari spirite românești ale vremii, dintre care amintim: Dimitrie Bolintineanu, Timotei Cipariu, Elisa Circa, Dora d'Istria, Ioan Popas, Constantin Rosetti, George Barițiu, Gheorghe Lazăr, Avram Iancu, Horea, Cloșca, Vasile Alecsandri, A. Papiu Ilarian, A. Treboniu Laurean, George Tăut, Aron Pumnul, Alesandru Sterca Siuluțiu, Simion Bărnuțiu, Samuil Vulcan, Andrei baron de Șaguna, George Hurmuzachi, Ion Rațiu, M. Kogălniceanu, Cuza Vodă, B. P. Hașdeu, Nicolae Bălcescu, Ioan Eliade, Alexandru Roman, Carol I, Alexandru Macedonschi, Isac, Slavici, precum și o pleiadă dintre străini: Lord Palmerson, Victor Hugo, Francisc Liszt, Henric Heine, Alexandru Duma, Edison, Schakespeare, Cervantes, Bismark, Carl Marx, Napoleon, ș.a.

Dintre multele portrete și biografii, Iosif Vulcan le prezenta cititorilor, pentru început, portretele celor două femei, (mai sus amintite) ca pe „viitoare certe valori”. Asemenea lui Diderot, care zicea că acelui care vroia să scrie cuviincios despre femei acela să se încingă „cu un curcubeu” și să înconjoare scrisul cu „pulberea aurie de pe aripile fluturilor”, metafore care l-au determinat să aștearnă alese cuvinte la adresa celor două românce din a căror biografie reținea: viitor! În consonanță cu numele său, Vulcan era mereu de partea acelora care, pe lângă rolul „de-a crește patriei feciori zeloși și fiice devotate”, onora femeia pentru talentul din templul său sufletească, fapt pentru care portretele feminine vor fi prezente în apariția de 42 de ani sub cârmuirea de el a Familiei.

Peste ani, Iosif Vulcan o va asculta în concert pe pianista româncă, iar în nr. 6, din 1866, când l-a lansat prima oară pe Mihai Eminescu, în rubrica „Cronica din Pesta”, avea să scrie despre concertul domnișoarei Elisa Circa, „juna artistă ne-a încântat din nou cu arta sa. Ar fi cu greu a stabili ce

²² *Familia*, nr. 1, din 5/17 iunie 1865, Pesta, p. 1-2

piesă a fost mai frumos interpretată: Concertul de Beriot, Rapsodia maghiară de Hauser sau Fantezia asupra cântecelor românești? Toate i-au reușit (în text - succes), primite cu aplauze însuflețite”. Despre valoarea interpretativă, per ansamblu, Iosif Vulcan aprecia ca „frumoasă”, dar despre muzica românească zicea el că a fost „jucată și mai frumos, ne-a surprins și mai tare decât în concertul tinerimii”²³.

Precum nu se uită dragostea dintâi, nici bihoreni n-au uitat că „Familia” lui Iosif Vulcan l-a „botezat” și lansat pe Mihai Eminescu, cu „De-aș avea”, apoi, în timp permanent, și-au reamintit cinstindu-l ²⁴. Asocierea cea mai statornică și cea mai prestigioasă care se face cu tradiția revistei „Familia” este aceea privitoare la debutul lui Eminescu, cu poezia *De-aș avea...*, în numărul din 25 februarie/ 9 martie 1866, urmată de altele în același an. Iosif Vulcan a avut norocul de a-l publica pe foarte tânărul poet când el însuși nu avea un nume. Botezul l-a făcut tânărul, încredătorul și generosul redactor și proprietar al revistei de la Pesta. Renumele a venit după crearea acestei premise inspirate. Dar ceea ce e cât se poate de semnificativ e că această solidaritate de destin se realiza între doi tineri cu o ardentă aspirație culturală. Dacă Mihai Eminovici nu avea decât 16 ani, nici Iosif Vulcan nu era deloc înaintat în vârstă la 25 de ani, câți avea în 1866, pentru un redactor cu ambițiile și responsabilitățile naționale pe care și le asuma.²⁵ Iosif Vulcan scria peste ani despre ziua de debut: „Mi-aduc și-acum bine aminte, cum într-o dimineață de februarie din 1866 primii o scrisoare din Bucovina, în care un tânăr – după cum scria – de 16 ani, îmi trimitea niște încercări literare. Era tânărul Mihail Eminovici. Armonia versurilor și figurile-i

²³ Pentru stimularea creației feministe, Iosif Vulcan instituise un concurs cu premii – cu valoare de 10 galbeni - pentru „o navelă bună având ca temă istoria națională sau o poveste a vieții poporului român, cu participarea oricui de dincolo și de dincoace de Carpați”, premiu conferit de un juriu format din trei, iar lucrarea premiată urma a fi publicată în „Familia” (din cercetările de până acum nu avem încă rezultatul acestuia, pentru că în alte numere ale revistei au fost lansate și alte concursuri, ca de pildă acela pentru costumul popular, creat de femeia română, altul despre desemnarea doamnei balului tinerimii, ș.a.)

²⁴ Premiera piesei a fost pe 12 martie 1975. Interpreți: Mihai Eminescu:Nicolae Barosan; Ioniță Bumbac: Ion Abrudan; Chibici Revneanu:Theo Cojocar; Ioan Behniț: Ion Martin; Activistul, Critic literar I: Grig Schițcu; Baronul, Critic literar II: Laurian Jivan; Ion Slavici: Eugen Harizomenov; Alexandru Ioan Cuza: Marcel Popa; Frederica Bognar: Simona Constantinescu; Iacob Negruzzi: Marcel Segărceanu; Tilia: Ion Măinea; Veronica Micle: Eugenia Papaiani; Au mai colaborat: Liviu Rozorea, Elisabeta Jar, Eugen Țugulea, Nicolae Toma, Ileana Iurciuc, Mircea Constantinescu, Radu Vaida. În 2014: *Flash mob pentru Eminescu; Poezie și flaut; „Fața de in” a lui Eminescu.*

²⁵ Constantin Moșincat, *Revista „Familia” și Mihai Eminescu*, Art-emis, 15 ianuarie 2020. Aduceam prin acel studiu modestul nostru omagiu marelui Mihai Eminescu, pe urmele căruia am ajuns la Ipotești, la Putna (1971 - la 100 de ani după Luceafăr), la Budapesta în 2003, pe urmele generalului Georgescu P. Ion, când acesta comemorarea cu oștenii săi 50 de ani de la moartea Luceafărului (1939), să scrie cu 10.000 de brazi numele Eminescu, la Rașca, Seini, la Carei - 2017, și anual, de 15 ianuarie la Oradea.

plastice, considerând starea noastră literară de atunci și-n deosebi etatea tânără a autorului, mă frapară și deschisei cu plăcere coloanele foii mele acestui nou talent și viitor poet (subl. n.). În entuziasmul meu, grăbii să prezint în numărul cel mai de aproape publicului cititor pe Eminescu, cu următoarea notă redacțională: Cu bucurie deschidem coloanele foii noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut”²⁶. Junele de la debut a urcat și strălucește ca un Luceafăr al literaturii, căruia i-a dat o direcție nouă, conchidea Vulcan. Inspirațiile sale juvenile deveneau cu atât mai prețioase, cu cât se vede începutul aceluia care a sfârșit „atât de important, talent, original, inegalabil”. Și Vulcan nu uita să citeze urarea adresată de poet României, plină de mândrie națională: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie/ (...) Vis de răzbunare, negru ca mormântul/ Spada ta de sânge dușman fumegând/ Și deasupra idrei fluture cu vântul/ Visul tău de gloriei falnic triumfând;/ Spună lumii large steaguri tricolore, / Spună-i cei poporul mare, românesc,/ Când s-aprinde sacru candida-i velvoare,/ Dulce Românie, asta ți-o doresc! //”.

Drept omagiu pentru poetul nepereche, în Oradea, la data de 11 iunie 1934, într-o atmosferă de mare sărbătoare, la care erau de față toată intelectualitatea orașului, elevi, studenți, și cetățeni, s-a sfințit bustul poetului. Acesta a fost amplasat în parcul de pe esplanada Crișului Repede. La invitația primarului Tiberiu Moșoiu, episcopul Roman R. Ciorogariu a sfințit bustul lui Eminescu, realizat de sculptorul Oscar Han, ce „avea o înfățișare plină de măreție”, cum l-a numit colonelul George Bacaloglu, festivitate la care Societatea Scriitorilor i-a delegat pe: Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Pamfil Șeicaru, Ludovic Dauș, Eugeniu Speranția, Mircea Damian, George Bota, M.G. Samarineanu, George A. Petre, Octav Șuluțiu.

Eminescu reprezenta, în viziunea lui Liviu Rebreanu „o cumpănă de fântână care arată că de aici se poate bea apă limpede, el este un stindard ce flutură încredere urmașilor”. După ce-a fost demolat de horthyști, în 1940, la Oradea s-au refăcut rănilor și, în 1973, sculptorul Ovidiu Maitec a făcut o statuie lui Eminescu (foto). Orădenii, de vrednică pomenire, Viorel Horj și Constantin Mălinaș, au inițiat donarea din partea culturii orădene a bustul lui Eminescu pentru Centrul Cultural Român din Budapesta (15 ianuarie 1993) – eveniment la care pentru radio România Cultural am vorbit despre „Pădurea Eminescu” și semnificația ei pentru apărarea Vestului României. Redau pe scurt relatarea. O experiență personală, trăită cu maximă intensitate, acolo pe malurile Dunării unde veghea Eminescu, nu departe de cartierul ridicat de mecena orădean Emanuil Gojdu. Asemenea emoție, cu siguranță i-a avut în prim plan și pe ostașii Diviziei 20 Infanterie

²⁶ *Familia*, nr. 26 din 25 iunie/7 iulie 1889, p. 312

mureșene, la semicentenarul morții Luceafărului. De la 17 martie 1939, generalul Georgescu P. Ion²⁷ se găsea cu Divizia 20 Infanterie (Târgu Mureș) în Poarta Someșului, la început cu misiunea de a acoperi frontiera de nord (Tisa) și nord-vest a țării (defileul Someșului), apoi așezat cu fața la vest, pentru a organiza apărarea din Poarta Someșului, sprijinit pe munții Bâcului și ai Gutinului²⁸. Evenimentul se petrecea în zilele când Cehoslovacia fusese invadată de germani și unguri. Acolo, pe zona de operații, lucrările de fortificație au fost ocupate de trupele mobilizate în 1939, care au continuat organizarea terenului.

În 1939, împlinindu-se 50 de ani de la moartea lui Eminescu, generalul a hotărât, ca în amintirea lui și în fața centrului de rezistență, pe care-l pregătea, să ridice un monument viu, scriind literele numelui Eminescu cu 10.000 de brazi²⁹. Concomitent cu execuția lucrării se făceau și pregătiri pentru momentul inaugural. Când pregătirile au fost terminate, scria generalul Georgescu P. Ion, a adunat oamenii companiei centrului de rezistență, pe care din aceea zi îi trecea de la facerea tranșelor pentru apărare la aceea a unei tranșee mai puternice, care „este și rămâne cea mai strașnică fortificație ce puteam ridica acolo, și dincolo chiar de existența însăși a neamului amenințat atunci. Acolo, pe acel ieșind al culmii Gutinului, stând în repaus și privind cu toții Țara lui Dragoș, îndreptați îndeosebi cu fața spre Apus, am pus să se cânte pe versurile lui Eminescu și să se spună poezii. Poeziile făceau să clocotească și să răsune în noi mândria și dragostea de Neam și Țară, ori să ne trezească sentimentele țării din sufletele noastre”³⁰. În esență, pe lângă mărturia de primă mână, despre acest monument viu închinat Luceafărului, generalul, în scrisoarea sa, cerea sprijin pentru a-și revedea opera, căci o parte din averea sa morală a „**îngropat-o odată cu brazii în pădurea Eminescu**”(subl. CM)³¹.

²⁷ A.M.R., *fond Direcția Superioară Politică a Armatei*, dos. 8736, f.169-172. Scrisoarea înregistrată la Direcția Secretariat a Ministerului Forțelor Armate sub numărul 101.165/20 iunie 1955. Generalul Georgescu Pion s-a născut la 25 decembrie 1883 în comuna Zănoaga, județul Romanați. A parcurs treptele ierarhiei militare de la gradul de sublocotenent-1906, la general de brigadă-935. Ca profesor și comandant al Școlii Militare de Ofițeri de artilerie (1922-1928) a redactat ample cursuri, de artilerie și armament, foarte apreciate. Despre subiect vezi: dr. Aurel Pentelescu, Constantin Moșincat, *Pădurea Eminescu – centru de rezistență spirituală*, în revista *Unu*, 1993, nr. 51, Oradea.

²⁸ *Ibidem*, f. 170

²⁹ *Ibidem*, f. 171

³⁰ *Ibidem*

³¹ *Ibidem*, f. 172. În anul când generalul se interesa de *centrul său de rezistență* (1955), din el mai rămăsese câteva sute de brazi, o parte s-au uscat, nefiind în perioada horthystă îngrijiiți, peste ei au crescut mesteceni, care au păstrat conturul, de aproape deslușindu-se foarte clar, iar de la 10 km după cum raporta maiorul Uba Traian, (trimis la fața locului pentru verificări, în 1955), se vedea înscrisul, numai când soarele lumina dealul. Din cuvânt lipseau literele “CU”. Întreaga istorisire a generalului în: Constantin Moșincat, *Sfânta datorie...*, p. 157-172

Ca bornă de hotar, din
prea plinul de românism
al Danielei Ciuta, la Carei
tronează, din 2017,
nemuritor Mihail
Eminescu (!), șoptind,
șoapte de amor...,
doinind ... De la Nistru,
p'ân la Tisa... „De-aș
avea...”: „De-aș avea și
eu o floare/ Mândră,
dulce, răpitoare/ Ca și
florile din mai,/ Fiice
dulce a unui plai,/ Plai

râzând cu iarba verde,/ Ce se leagănă, se pierde,/ Undoind încetișor,/ Șoptind șoapte de amor;// De-aș avea o florică/ Gingașă și tinerică,/ Ca și floarea crinului,/ Alb ca neaua sânului,/ Amalgam de-o roz-albie/ Și de una purpurie,/ Cântând vesel și ușor/ Șoptind șoapte de amor;// De-aș avea o porumbița/ Cu chip alb de copiliță,/ Copilița blândișoară/ Ca o zi de primăvară,/ Cătu-ți ține ziulița/ I-aș cânta doina, doinița,/ I-aș cânta-o ncețișor,/ Șoptind șoapte de amor//”. (Mihail Eminescu, Prima poezie publicată de Familia).

Spicuind din presa bihoreană, m-am oprit pentru a aminti, două momente: Primul, spectacol café-théâtre, lectură, un eveniment inițiat și susținut de Stelian Vasilescu, petrecut în urmă că 50 de ani, în 1975: închinat aniversării a 125 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Piesă document în opt tablouri, de Stelian Vasilescu³². Bazată pe un bogat material bibliografic, piesa „Eminescu la Viena” reconstituie perioada de tinerețe petrecută la Viena (1869 – 1872), pentru studii de filozofie și drept. Suita de tablouri biografice creionează ani de mari lipsuri materiale, dar îmbogățiți de contactul poetului cu ideile filozofice și cultura europeană a epocii. Sunt momente ale „elanurilor tinerești” pline de poezie și patriotism, dar și

³² În *Vestul Românesc*, - seria II, 1995 - pe când făceam parte din Redacția ziarului, Stelian Vasilescu (în 1965 în redacția seriei a 5-a a Revistei „Familia”, reapărută la Oradea la centenar, cronicar al spectacolelor de teatru din țară, la consolidarea criticii de teatru contribuind semnificativ și prin creații proprii), ne delecta cu strofe recitate din Eminescu. Românul Stelian Vasilescu..., cel care a iubit atât de mult vocalele și consoanele și le-a adunat într-un buchet de cărți, cel care a iubit oamenii...actorii...teatrul...cel care îl adora pe Eminescu...cel care-l citea pe Lucian Blaga, Nichita Stănescu, Marin Sorescu... cel care vorbea atât de frumos de poeziile lui Adrian Păunescu și-l asculta cu atâta emoție pe Tudor Gheorghe.

(<http://reteauaaliterara.ning.com/profiles/blogs/sa-ne-amintim-de-stelian>)

întâlnirile memorabile ale lui Eminescu cu Ioan Slavici, Alexandru Ioan Cuza, Iacob Negruzzi, Veronica Micle.

Organizate anual de Direcția pentru Cultură Bihor, Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Oradea întâlnirile cu lirica eminesciană au creat emoție și multă bună dispoziție. O floare pusă la bustul lui, sau/ori o strofă spusă oriunde, fie și în gând, sunt omagii publice sau confidente. Sub conducerea lui Lucian Silaghi, în ultima vreme, la Oradea tradiția omagierii Luceafărului a continuat.

Al doilea moment s-a consumat la Oradea în 2014 când evenimentele aniversare de zilele Eminescu „Trebuiau să poarte un nume...” cuprinzător, precum poetul nepereche, în cadrul cărora s-au recitat din lirica eminesciană sub genericul: „La steaua”, recital susținut de actorul Eusebiu Ștefănescu și o seară de romane pe versurile lui Eminescu. Regizorul Radu Vaida, l-a avut ca invitat pe actorul Eusebiu Ștefănescu, și pe fiul acestuia, flautistul Filarmonicii George Enescu din București, Ion Bogdan Ștefănescu într-un recital frumos și fastuos în dialog tatăl și fiul pe aceeași scenă împreună de Eminescu. La al treilea moment aniversar-omagial spectatorii au ascultat romane pe versurile: „Somnoroase păsărele, O, rămâi, Sara pe deal, Dorință, Pe lângă plopii fără soț, Mai am un singur dor, Și dacă..., De ce nu-mi vii?”, în interpretarea soliștilor bihoreni Voichița Mihoc, Luminița Tomuța, Cornelia Covaciu, Felicia Costin, Viorica Bradea, Simona Costin și Florian Chelu, acompaniați de o orchestră a aceluiași Ansamblu Crișana, sub conducerea lui Eduard Albina. Actorii Teatrului „Regina Maria” Eugen Țugulea, Alexandru Rusu, Șerban Borda, Ciprian Ciuciu, Anda Tămășanu și Angela Tanko au recitat, în duete, poezii de dragoste precum „Floare albastră”, „Lacul” și „Replici” 33.

³³ Aș fi dorit să fi relatat și despre manifestări la 150 de ani de la Oradea, dar primarul l-a acoperit pe Eminescu în șantier, librării l-au nesocotit așa că vă fac trimitere la cultura altora: <https://www.art-emis.ro/jurnalistica/a-innebunit-vitrina>

Rugăciunea unui Dac.

Pe când nu era moarte, nimic mururilor,
Nici simbul lumii de viață datător,
Nu era azi, nici măne, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate și totul era una,
Pe când pământul, cerul, vădularul, lumea toată
Erau din rându' celor ce n'au fost niciodată,
Pe atunci erai Tu singur, încât mă'ntreb în sine-mi:
Au căsă-i zeul, cărui plecăm a noastră inemi ?

El singur zeu statut-a înainte de-a fi zeii
Și din urian de ape puteri au dat scântei,
El zeilor dă suflet și lumii fericiie,
El este al omenimei vorb de mântuire,
Aus inimile noastre, cântare aduceși-i,
El este moartea morții și învierea vieții !

Și el mi dă ochii să văd lumina zilei
Și mima mi umplut-au cu farmecele milii,
În vuetul de vânturi auzit-am a lui mers
Și 'n glas, purtat de cântec, simțiiu duiosu-i vîers.
Și tot pe lâng'acestea cerșesc încă 'm adaos:
Să 'ngăduie intrarea mi în vecinicul repass!

Să blasteme pe or cine de mine-o are milă,
Să binecuvînteze pe cel ce mă împilă,
S'asulte or a gură ce ar vrea ca să mă ridă,
Puteri să pue 'n brațul, ce ar sta sa mă ucidă
Ș'acela între oameni deoină cel ăntăiu
Ce mi-ar răpi chiar piatra ce-oiu june-o căpătăiu.

Gorît de toată lumea prin anii mei să trec
Pîn ce-oiu simți că ochii mi de lacrimi e sec,
Că 'n orice om din lume mi duzman mi se naște,
C'ajung pe mine înșin a nu mă mai cunoaște,
Pe chinul și durerea simțirea mi a-mpietrit-o
Că pot să-mi blastem mama, pe care am iubit-o,

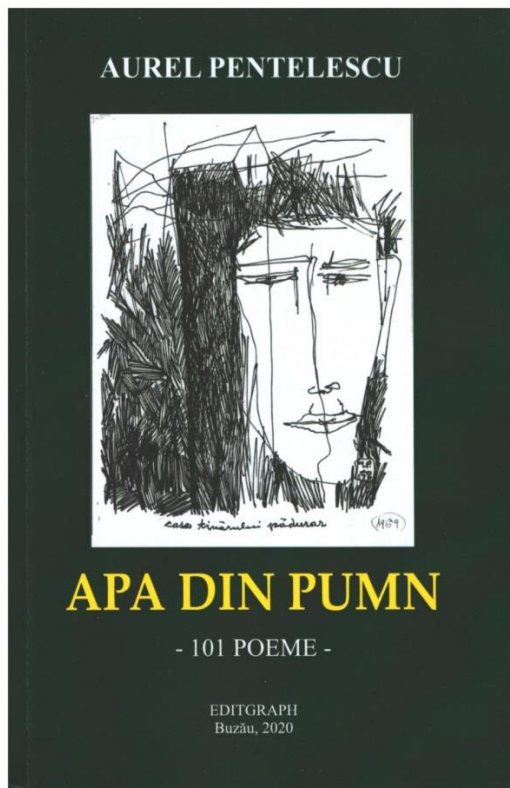

În Pădurea Eminescu

Aurel Pentelescu (34)

Soției mele Aurelia

În pădurea Eminescu

Sunt lumini, desișuri, umbre,
Fulgerări de vise, șoapte,
Dulci poeni și gânduri sumbre

Nu-s de-a valma, răsturnate,
Toate câte-n om se-adună,
În pădurea Eminescu
Bate vânt este furtună.

E mai mândră între toate
Doine – tânguie pe-un plai,
În pădurea Eminescu
Vii să ceri și vii să dai.

Strașnic plâng sfinte izvoare,
Cunoscându-se –nțelesul,
Și te naști când visul moare
În pădurea Eminescu

15 decembrie 1972

Articole apărute începând cu nr. 1(5) 2021

³⁴ Aurel Pentelescu, „Apa din pumn”, Editura Editgraph, Buzău, 2020

Alexandru Ioan Cuza și Mihai Eminescu

Alexandru Florin ȚENE³⁵

Perioada, scurtă a domniei lui Cuza, plină de împliniri și reforme, a coincis cu formarea intelectuală a Poetului, inclusiv cu călătoriile acestuia prin mirifica Transilvanie aflată vremelnic în imperiu Austro-Ungar, perioadă când i se întâlesc convingerile naționale. Toate acestea au contribuit mai târziu la scrierea a zeci de articole și cronici cu caracter politic, istoric, inclusiv social - economic, publicate în presa vremii, mai ales în „Timpul”, Cuza devenise pentru Eminescu un reper, fiindcă perioada domniei sale, deși scurtă, contribuise la propășirea materială și culturală a poporului.

Personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza îl fascinasese pe tânărul născut la Ipotești (după unii cercetători la Botoșani). După anul 1869, ca student la Viena, cunoscând că fostul domnitor își începuse pribegia în 1866, a luat hotărârea să-l cunoască

personal pe Cuza. Astfel la 1 ianuarie 1870, un grup de studenți în frunte cu Eminescu la vizitat pe surghiunitul domn la reședința lui din Döbling, în apropiere de Viena, pentru a-i adresa urările tradiționale de Anul Nou. Presa vremii vieneze subliniază că studenții români au cântat colinde românești. Fostul domnitor a fost impresionat de gestul studenților. De această perioadă, revenit în țară, Eminescu își va aminti de istorica și impresionanta întâlnire cu făuritorul unirii principatelor. Din păcate, peste trei ani, în 1873, pe 15 mai, Alexandru Ioan Cuza a trecut la cele veșnice, la doar 53 de ani. Un grup de inițiativă și cu sprijinul Elenei Doamnă, la 29 mai a fost adus în patrie, fiind înmormântat la Ruginoasa, în prezența a peste 30.000 de români. În acea perioadă Eminescu se afla la Berlin, continuându-și studiile și încercând să-și ia doctoratul.

Calitățile sufletești ale Elenei Doamna, soția lui Cuza, (despre care Eminescu a avut cuvinte de apreciere), și educația primită au îndemnat-o să-și dedice întreaga sa viață și avere acțiunilor caritabile. Și-a început opera de binefacere la București, patronând Azilul Elena Doamna de la

³⁵ Articol preluat din Luceafărul nr.1 (145)/ 11 ianuarie 2021. Cetatea Cavalerilor Nr.1 (5) / IANUARIE 2021

Cotroceni, destinat fetelor orfane, și a încununat-o la Iași, unde a lucrat benevol ca infirmieră la spitalul „Caritatea”. Suflet generos, Elena Cuza a consimțit să-i adopte pe cei doi fii nelegitimi, Alexandru și Dimitrie, pe care soțul său îi avea cu prințesa Maria Obrenovici, acordându-le întreaga sa atenție, ocupându-se de educația lor și înconjurându-i cu o afecțiune maternă.

Elena Doamna, femeia plăpândă și sfioasă, a supraviețuit tuturor celor care i-au marcat viața în vreun fel. Poate că lovitura cea mai grea fusese moartea mamei sale, Catinca, în 1869. A împărțit cu stoicism exilul soțului detronat și, după moartea acestuia la 16 mai 1873, „i-a păstrat memoria cu o extraordinară devoțiune, neîngăduind să se rostească un singur cuvânt despre slăbiciuni pe care le cunoștea, le îngăduise și – o spunea cu mândrie – le iertase, ca singura care pe lume putea să aibă acest drept” (N. Iorga). Supraviețuind tuturor celor pe care i-a iubit, și-a petrecut ultimii ani de viață la Piatra Neamț. Acolo s-a stins la 2 aprilie 1909, fiind înmormântată la Solești.

De remarcat este faptul că ideile reformiste ale lui Cuza au apărut în primele articole de publicistică semnate de Eminescu, apărute într-un ziar din Pesta, numit „Federațiunea”. Studentul Eminescu a scris trei articole în acest ziar, în perioada aprilie și mai 1870. Ele se intitulau: „Să facem un congres”, „În Unire e tăria” și „Echilibrul”, din care răzbătea ideea ca românii adunați într-un congres să exprime solidaritatea cu celelalte națiuni asuprite de imperiu. În urma publicării acestor articole autoritățile imperial i-au intentat proces, acuzându-l de instigare și destabilizare. De altfel implicarea lui Eminescu la manifestările de la Mănăstirea Putna, dar și celelalte acțiuni patriotice de-a lungul vieții sale, a fost înțeleasă în cheia acțiunilor lui Cuza, ca luptă pentru unitatea națională.

Întors acasă, publicistul Eminescu devine redactor-șef al „Curierului de Iași”, iar din 1877 al ziarului „Timpul” din București, prilej de a-și continua cu trudnică dragoste lucrarea de deșteptare națională prin sute de articole și cronici; între ele, găsim zeci de referințe la marele Cuza, domnitorul oropsit. Nu ne propunem să le nominalizăm, căci doar o înșiruire a lor ar necesita un spațiu întins. Vă lansăm, în schimb, provocarea ca, în cinstea zilei de 24 ianuarie, să recitim emoționantele trimiteri eminesciene la primul domn al Principatelor Române Unite și la uriașa lui personalitate. Pentru Eminescu, Vodă Cuza a fost, de departe, unul dintre iluștrii cărmuitori pe care i-au avut românii vreodată, neuitând de Ștefan cel Mare, Matei Basarab sau Mihai Viteazul. Cunoscându-l personal și auzind din gura lui neșărmurita-i dragoste față de neam și țară, în numeroase articole, Eminescu critică dur pe cei care au complotat la detronarea domnului pământean, cu precădere

cadrele militare, demonstrând cu solide argumente juridice că trădarea lor a însemnat o adevărată crimă împotriva românismului.

În alte articole, autorul detaliază condițiile istorice și politice ale alegerii lui Cuza, insistând pe uriașele realizări îndeplinite într-un timp extrem de scurt, care au constituit premisele fundamentale ale dezvoltării statului modern. Cu un pătrunzător simț al onestității, jurnalistul Eminescu critică unele decizii sau politici cuziste, aplicate nu din rea-voință, ci poate din pripă, sub presiunea, se pare, a unor conjuncturi externe și interne.

Concluzionând, ori de câte ori i s-a dat șansa de a le oferi cititorilor săi exemple demne de urmat, pe lângă marii voievozi care au luptat cu sabia în mâini, iar din piepturi și-au făcut platoșă neînfricată spre apărarea gliei străbune, publicistul Eminescu nu uita să amintească de domnitorul Cuza, model de dăruire în slujba României și a românismului.

Filatelia română: Cuza - Eminescu

Mihai Eminescu la „Federațiunea”

Dr. Ionel NOVAC

În primăvara anului 1870, ziarul de limbă română „Federațiunea” din Pesta publica trei articole, strâns legate între ele: „Să facem un congres” (nr. 33 din 5/17 aprilie), „În unire e tăria” (nr. 34 din 10/22 aprilie) și „Echilibrul” (nr. 38 din 22 aprilie/4 mai și nr. 39 din 29 aprilie/11 mai). Articolele erau semnate cu pseudonimul „Varro”, ales de autor după numele lui Marcus Terentius Varro, mare erudit roman și participant la luptele politice ale vremii sale (116-21 î. Ch.).

Răspunsuri. Dlui V a r r o. Multiamita pentru cele tramise. Primimu cu plăcere promisiunile D'ale. Diuarulu nostru este deschisu tuturoru acelorua, cari si dău ostene'la de a lucră pentru binele intelectualu, moralu și materialu alu națiunei nostre. Nu potemu înse determina cu acurateția tempulu, candu vomu poté începe în „Foișiora” diuarulu nostru publicarea romanulu ce menționezi. Te rogămu sè ni lu tramiti, pentru ca, data ocașione, sè lu potemu întrebuițiă.

În același număr în care apărea articolul „Să facem un congres”, la rubrica „Răspunsuri”, redactorul interimar al „Federațiunii”, Ion Poruțiu, trimitea următorul mesaj: „**Dlui Varro. Multiamită pentru cele tramise. Primimu cu plăcere promisiunile Dtle. Diuarulu nostru este deschisu tuturoru acelorua, cari și dau ostene'la de a lucra pentru binele intelectualu, moralu și materialu alu națiunei nostre. Nu potemu înse determina cu acurateția tempulu, când vom pote începe în „Foișiora” diuarulu nostru publicarea romanulu ce menționezi. Te rogămu să ni lu tramiti, pentru ca, data ocașione, să lu potemu întrebuițiă.**”

Ce însemna aceasta? Nici mai mult, nici mai puțin decât faptul că „Varro” trimisese cel puțin o scrisoare pe adresa redacției „Federațiunii”, în care, pe lângă articolul sau articolele atașate spre publicare, acesta promitea și expedierea unui roman, care să fie înserat în cadrul „Foișiorii”. Aceasta era o rubrică aproape permanentă a ziarului în care, pe parcursul apariției acestuia, a găzduit, pe lângă discursurile unor deputați români în Parlamentul ungar, o serie de articole cu tematică literară, istorică, economică, culturală, deapoartele unor ședințe ale instituțiilor publice, preluări din alte publicații ale timpului ș.a.

Corespondența lui „Varro” cu „Federațiunea” a continuat, mărturie fiind și noul mesaj adresat acestuia în numărul 39 din 29 aprilie/11 mai 1870, prin care, tot la rubrica „Răspunsuri”, Ion Poruțiu îi comunica următoarele: **„Dlui Varro. Să nu te superi, căci în situațiunea noastră, nu pote altminte”**. Este numărul care conține partea a doua a articolului „Echilibrul”, redactorul răspunzător interimar dorind probabil să se scuze față de autor că, având în vedere dimensiunea articolului, nu a reușit să-l publice într-un singur număr. Sau poate reprezintă răspunsul adresat lui „Varro” ca urmare a unei alte posibile solicitări a acestuia, aspect asupra căruia, în lipsa unor documente, nu ne putem pronunța cu exactitate. Din păcate, nici scrisorile adresate de „Varro” pe adresa „Federațiunii” nu s-au păstrat sau nu au fost descoperite până în prezent.

În cele trei articole amintite mai sus, „Varro” cerea autonomia Transilvaniei, unirea și solidaritatea românilor, eliberarea națiunilor de jugul asupritor austro-ungar, fărâmare dualismului (apărut în anul 1867), *„dreptul ce-l are fiecare popor de a-și determina voința prin legi și de a avea un propriu organ, pentru formularea acestor voințe”*.

Ideile foarte curajoase care se desprindeau din aceste articole conțineau un adevăr istoric crunt, având în vedere realitățile aceluia timp și au atras imediat atenția autorităților de la Budapesta, care a intentat un proces de presă redactorului responsabil al ziarului, Ioan Poruțiu.

Ce era, însă, „Federațiunea”? *„Jurnal politic, literar, comercial și economic”*, așa cum îl prezentau Nerva Hodoș și Al. Sadi-Ionescu, ziarul a apărut la Pesta cu începere de la 3/15 ianuarie 1868, având ca redactor responsabil și proprietar pe Alexandru Roman, alt bihorean de vrednică pomenire. Încă de la primul număr, „Federațiunea” s-a dovedit a fi un eficient instrument de luptă politică a românilor din Austro-Ungaria, proprietarul său reușind să-i imprime *„un program național și social radical, capabil să opună rezistență fermă oprimării regimului dualist: cu puterea condeului să apărăm drepturile noastre, să combatem nedreptatea și absolutismul îmbrăcat în zdrențe constituționale, să deșteptăm conștiința națională a confracților noștri”*.

Alexandru Roman va conduce ziarul până la încetarea apariției acestuia (29 februarie/12 martie 1876), cu o scurtă perioadă de întrerupere (ianuarie 1870 – ianuarie 1871), când, condamnat la un an de închisoare pentru articolul „Pronunciamentul de la Blaj”, publicat atât în „Federațiunea”, cât și în alte ziare românești, a fost închis la Vác (Vaț).

Referindu-se la cauza sistării apariției „Federațiunii”, profesorul și publicistul Teodor Neș va scrie că *„în 1876, la un an după instaurarea regimului*

tisszaist, ziarul își încetează apariția din cauza greutăților materiale – se zice –, de fapt, însă, din pricina violenței cu care a înțeles Budapesta să rezolve chestia naționalităților”.

Născut la 26 noiembrie 1826, în localitatea bihoreană Aușeu, Alexandru Roman a studiat la liceul din Beiuș, apoi științele juridice și filozofia la Academia de Drept din Oradea (1842-1845). A urmat teologia și filozofia la Colegiul „Sfânta Barbara” din Viena (1845-1848), apoi pe cele ale Universității din Viena (1853-1856). După terminarea studiilor, a predat limba română la Gimnaziul „Samuil Vulcan” din Beiuș și la Liceul Premonstratens din Oradea, pentru ca între 1862-1867 să fie titularul catedrei de limba și literatura română, înființată în 1862, în cadrul Universității din Budapesta. Susținător al promovării și cultivării limbii române în Transilvania, în 1852 a fondat „Societatea de leptură a Junimii Române studioase la Academia de drepturi și Arhigimnasiul din Oradea-Mare”, iar mai târziu a fost președinte al „Societății de Leptură Petru Maior” a studenților români din Budapesta.

Pe lângă bogata carieră pedagogică, Alexandru Roman a avut și una publicistică, fiind redactor al „Concordiei” (1863-1866) și redactor și director al „Federațiunii” (1868-1876), ambele ziare apărute la Pesta. Ca om politic a fost deputat în Parlamentul de la Budapesta în mai multe legislaturi (1865-1888). La 22 aprilie 1866 s-a numărat printre membrii fondatori ai Societății Academice Române, fiind ales președinte al Secțiunii Literare între anii 1894 și 1896. A încetat din viață la 15/27 septembrie 1897, la Sebeș, unde a fost și înmormântat.

Alexandru Romanu.

La 1870, când paginile „Federațiunii” găzduiesc cele trei articole semnate „Varro”, atât patronul ziarului, Alexandru Roman, aflat la acea dată în închisoarea de la Vác (Vaț), cât și Ion Poruțiu, redactorul-șef interim, care îi suplinea absența, duceau o campanie îndârjită împotriva abuzurilor dualismului austro-ungar față de români. Politica ziarului nu putea fi

trecută cu vederea de către autorități, astfel că, până la acea dată, „Federațiunea” se confruntase cu nu mai puțin de șapte procese de presă, dar și cu alte câteva citații pentru audieri.

Așa că nu mai constituia nicio surpriză faptul că, după mai bine de cinci luni de la publicarea articolelor, la 26 octombrie 1870, redactorul-șef interim Ion Poruțiu este citat din nou de către Tuschner, judecător de instrucție în

afacerile de presă pentru districtul Pesta: „Nr. 374/1870. *Directorul cauzelor regești, ca procuror general în afacerile de presă, plângându-se înaintea mea din cauza delictului de presă cuprins în articolul „Echilibrul” publicat în numerele 38 și 39 ale ziarului „Federațiunea” din 1870: te invit, Domnule Redactor, ca, pentru a fi ascultat, să binevoiești a te înfățișa, sub greutatea consecințelor legale, în localitatea mea oficială (Pesta, Strada Kerepes, Nr. 65), la 26 octombrie 1870, la orele 9,30 antemeridian. Pesta, 20 octombrie 1870. Tuschner, m. p., jude de instrucțiune în afacerile de presă pentru districtul de Pesta. Domnului Ionu Poruțiu, redactor răspunzător al ziarului periodic „Federațiunea”, în Pesta”.*

De această dată, sub pretextul că „*criticile din articole atacă bazele constituționale ale Imperiului Austro-Ungar*”, judecătorul de instrucție cerea deschiderea unor anchete în legătură cu articolul „Echilibrul” și trimiterea în judecată a autorului său. În pofida amenințărilor la care a fost supus, Ioan Poruțiu a refuzat să divulge cine se ascundea sub pseudonimul „Varro”, astfel că, neputând duce la identificarea acestuia, investigațiile judecătorului Tuschner se prelungesc.

Cum în derularea procesului intervin incidente procedurale, Mihai Eminescu, tânărul student de numai 20 de ani de la Viena, îi cere lui Ion Poruțiu să treacă răspunderea asupra sa pentru articolul incriminat. Ca urmare, „*procesele de presă ale ziarului „Federațiunea”, scria „Familia” în nr. 44 din 1/13 noiembrie 1870, se vor pertrecta în 29 noiembrie și 7 decembrie, la Curtea juraților din Pesta. În urma celui din urmă proces, intentat pentru articolul „Echilibrul”, a intervenit un incident nou, rugându-se autorul aceluia de d-l Poruțiu a-i spune numele la judecătoria de instrucțiune. Așa dară acest proces se va intenta de-a dreptul în contra autorului. Precum aflăm, autorul e junele poet și colaborator al nostru, d-l Mihai Eminescu*”.

Totodată, Iosif Vulcan propagă în gazeta sa incriminarea și acuzele făcute de justiția ungară ziarului „Federațiunea”, aceasta atât din solidaritate cu conducătorii respectivului ziar, cât și din solidaritate cu tânărul Eminescu. Iar mesajul transmis de acesta prin Poșta redacției („Familia”, nr. 49 din 6/18 decembrie 1870, „*Viena. D-lui M. E. Primitu-ai scrisoarea noastră? Așteptăm cu nerăbdare răspunsul cerut*”), ne îndreptățește să afirmăm că Iosif Vulcan îi ceruse lămuriri în legătură cu procesul în cauză.

După câte se pare, procesul de presă intentat (primul de acest fel) se baza pe interogatoriul luat lui Mihai Eminescu la Budapesta, unde acesta ar fi putut face un drum înainte de 11 februarie 1871. Dată la care, fiind la Viena, i se adresa lui Iacob Negruzzi, redactorul „Convorbirilor literare”, descriindu-i situația în care se afla: „*În articolul «Echilibrul» publicat în*

«Federațiunea» (Nr. 38 și 39, mai 1870) am susținut autonomia Transilvaniei, fărâmare dualismului, a unei forme ce contrazice natura obiectivă a monarhiei, dreptul ce-l are fiecui popor de a-și determina viața prin legi și de a avea un propriu organ pentru formularea acestor voințe, o legislatură. Acest articol a dat însă (ocazia) procurorului public din Pesta de-a mă cita la judecătoria de instrucțiune loco (...). „Mă veți ierta, dacă nu v-am răspuns la stimata d-voastră epistolă - se scuza poetul pentru întârzierea răspunsului la scrisoarea redactorului revistei ieșene -; dar cauzele care m-au oprit, au fost cea mai mare parte independente de mine. La sosirea epistolei d-voastră, eu nu am fost aici; când m-am întors însă, nu erați d-voastră în Iași; ș-așa s-a prelungit tăcerea mea până acuma. Apoi am avut și supărări care de care mai minunate; pro primo: un proces de presă, al cărui capăt nu sunt încă în stare de a-l prevedea”.

Din nefericire, documente referitoare la desfășurarea procesului demarat de autoritățile de la Pesta împotriva autorului „Echilibrului” lipsesc sau nu au fost găsite încă. Nici chiar cercetările asidue efectuate de eminescologii Victor Crăciun și Nae Georgescu, inclusiv în arhivele de la Budapesta și Viena, nu s-au materializat prin identificarea unor documente care să facă lumină în procesul intentat tânărului poet.

Tărăgănarea acestuia a dus, în cele din urmă, la prescrierea faptelor. Se pare că dosarul a fost închis fără să se pronunțe o sentință și, poate, chiar fără să se judece procesul în cauză, oficialitățile evitând să facă prea mult târboi, la care s-ar fi putut alia și alți publiciști ai naționalităților nemulțumite din imperiu.

Astfel, Mihai Eminescu a scăpat de condamnare ca prin urechile acului, dar punerea sub acuzare și deschiderea acțiunii judiciare a avut consecințe asupra activității sale publicistice imediate. Un al patrulea articol, „Educațiune și cultură”, destinat tot „Federațiunii”, nu-l mai poate publica și va rămâne în manuscris. La fel ca și seria de „Articuli nepoliticoși. Proza politică. Proza limbistică”, în care își propusese să realizeze o suită de articole pe teme politice. Ceea ce nu-l va împiedica, însă, mai ales în perioada „Timpului”, să se arate în toată splendoarea creației sale jurnalistice, cu nimic mai prejos decât cea literară.

Nu putem încheia înainte de a încerca să răspundem la două întrebări care se desprind din cuprinsul articolului: la ce roman se referea Ion Poruțiu atunci când îi răspunde prima dată lui „Varro”, pe care îl știa încă de la primele corespondențe că se numește Mihai Eminescu și de ce a ales acesta să-și publice articolele în „Federațiunea” bihoreanului Alexandru Roman?

Încă din 1868, în timpul peregrinărilor sale prin țară, tânărul Eminescu se arăta preocupat de scrierea unui roman social, bazat pe „impresiuni nemijlocite” din contactul cu Bucureștii acelor ani, precum și pe un episod din revoluția de la 1848, povestit lui de un student transilvănean. Așa cum îi mărturisea lui Iacob Negruzzi, în 1871, romanul urma să se intituleze „Naturi catilinare”. Mai târziu, însă, Eminescu a renunțat la acest titlu și l-a intitulat „Geniu pustiu”. Așadar, romanul pe care Ion Poruțiu plănuia să îl publice în paginile „Federațiunii” nu putea fi altul decât „Geniu pustiu”, dar care, din varii motive, va vedea lumina tiparului abia în 1904, la Editura Minerva, sub îngrijirea profesorului Ion Scurtu.

Cât privește alegerea „Federațiunii” pentru publicarea celor trei articole, răspunsul pare să nu fie greu de intuit. Mihai Eminescu debutase publicistic la începutul anului 1870, cu articolul „O scriere critică”, apărut în rubrica „Foișiora”, găzduită de această dată de revista „Albina” de la Pesta (numerele 3 și 4 din 7/19 și, respectiv, 9/21 din ianuarie 1870). În aceeași lună, revista „Familia” nr. 3 din 18/30 ianuarie 1870, îi publică articolul „Repertoriul nostru teatral”, cu care Eminescu intervine în disputa dintre „bătrânii și tinerii” anilor 1869-1870. Primii susțineau înființarea unei Academii Române de Drepturi, în timp ce tinerii duceau o campanie de presă în favoarea înființării unui Teatru Național pentru românii din Imperiul austro-ungar.

Cu aproape patru ani mai devreme, Mihai Eminescu debutase în „Familia” lui Iosif Vulcan, revistă care, mai apoi, i-a publicat și alte poezii, trimise atât din țară, cât și din locurile pe unde a încercat să-și desăvârșească studiile (Cernăuți, Viena), traducerea nuvelei „Lanțul de aur” de Onikel Adam, dar și articolul susmenționat. Cum știa că „Familia” nu face politică, revista lui Vulcan rămânând consecventă promisiunilor făcute de acesta încă de la înființare, cum că „*politica cea mai bună este politica culturală*”, Eminescu s-a adresat „Federațiunii” bihoreanului Alexandru Roman, o altă publicație de limba română care apărea tot la Pesta. „Federațiunea” era, ca și adolescentul Eminescu, o adversară deschisă a dualismului și, totodată, o opozantă a politicii pe care ungurii și austriecii o aplicau față de minoritățile din imperiu de mai bine de patru ani. Eminescu o cunoștea destul de bine și avea o părere foarte bună despre acest ziar, fapt consemnat în manuscrisul nr. 2291, f. 55, v, și 56, de la Biblioteca Academiei, intitulat „Despre presa românească”, în care înscrie „Federațiunea” între ziarele „*inteligente și de bună credință*”.

Ca atare, era firesc ca acesta să-și trimită articolele de la Viena spre a fi publicate în „Federațiunea”, deși, așa cum am arătat mai sus, publicarea lor nu a fost lipsită de riscuri pentru Ion Poruțiu, redactorul responsabil al ziarului. Redactor care, cu toate acestea, le-a acordat o atenție deosebită și

le-a publicat ca articole de fond. Ba, mai mult, l-a și încurajat pe autor, solicitându-i să-i trimită spre publicare romanul promis, demers rămas până la urmă nefinalizat.

Bibliografie:

1. Agache, Catinca – *Mihai Eminescu și idealul național de Unire*, în *Revista Limba Română*, Nr. 1-2, anul XXVIII, Chișinău, 2018
2. Grigorie, Toma – *Eminescu-publicistica politică*, în *Revista România Literară*, nr. 12, București, 2019
3. Dulciu, Dan Toma - *Eminescu și legăturile sale cu Colegiul Sf. Barbara din Viena* (Collegium Graeca-Catholicum ad Sanctum Barbaram), Viena, 2017
4. Eminescu, Mihai – *Opere*, vol. XVI, *Correspondență*, Ed. Academiei R.S. România, București, 1989
5. Hodoș, Nerva, Ionescu, Alexandru Sadi – *Publicațiunile periodice românești*, Tom I, Librăriile Socec&Comp și C. Sfetea, București, 1913
6. Neamțu, Gelu – *Alexandru Roman, marele fiu al Bihorului (1826-1897)*, Fundația Culturală „Cele Trei Crișuri”, Oradea, 1995
7. Neș, Teodor – *Oameni din Bihor 1848-1918*, Tipografia Diecezană, Oradea, 1937
8. *** - Colecția ziarului „*Federațiunea*” (1868-1876), Biblioteca digitală BCU Cluj (<http://dspace.bcucluj.ro/>).

Pest'a, Doinicea, 17,5 aprilie, 1870.

Nr. 33 – 365.

Anulul alu treilea MDCCCLXX.

Locuini'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
o in
Suat'a Morariilor Nr. 12.

FEDERATIUNEA

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre aiese lane . . . 6 " " "
Pre anulul intregu . . . 12 " " "

Seziorile seframate nu se voru
pimi decutu numai de la corespun-
denti regulari si „Federatiunii.”
Articlii tramisi si republicati se
voru arde.

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Pentru Roman'a
prea intregu 30 Fr. — 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ — 15 „ „
„ 3 — 8 „ — 8 „ „

Pentru inseratiu:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa'a tim-
brala pentru huse-care publica-
tiune separatu. In loculu deschis
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Sè facemu unu congressu.

L'aca resturnarea ministeriului Giskra-Hasner ar' aduce cu sine caderea sistemii, a constitutiunii, a dualismului — ce rolu voru joca romanii la regenerarea betranei Austrie? Stă-voru ei cu masele in sinu, cum sunt obiceiuiti a stă, intimidă-se-voru de tîpotele bufone ale maghiarilor și nemitoru, — ori voru merge cu fruntea deschisa, solidari cu cele-lalte natii, cari au aspiratiuni comune nôe, spre a apelă la sentiulu de dreptate alu tronulu, spre a-lu sili sè ceda vointieloru supreme ale poporeloru? — Pana candu sè omonesca cutare ori cutare si nu toti? Suveranitatea si legislatiunea trebuie sè puerda de la tôte poporele ca atari, si poterea esecutiva trebuie redusa la simplulu rolu de masina fara vointia propria in mecanismulu celu mare alu statulu. Nimeni nu trebuie sè fia aicia stapanu decău poporele insee, si a trece suveranitatea in alte bratie decău in acelea ale poporeloru, e una crima contra loru. Eu nu intelegu aicia doue popore ori doue coterie, ci pre tôte. Dar' pentu a cifer-

d'in partea unui omu, pre care ei nu l'au alesu? — Nimeni. — Ore moritu a ori ce dreptate? ore luatu-ni-sa dreptulu de a petitiună si a protestă? Ore amu uitatu cumcà tronulu trebuie sè fia dreptu, cã-ci acest'a e ratiunea sa de a fi? Dar' departe de a fi numai ată'ta. Unu insolentu are cutezanti'a de a spune in camera Ungariei, e cumcà natiune romana nu existe. I se respunde cã existe si nimeni mai multu; ca-si candu acelu omu n'aru fi sciutu-o, ca-si candu elu aru fi spusu-o cu alta intentiune decătu ca sè arunce o noua umilire a supra natiunii romanesci. Aicia trebuia unu protestu energetic si formalu contra portării nescusabile a unoru deputati, cari n'au respectu de natiuni intregi; trebuia demisiunea deputatoru romanu d'intr'o dieta, care nu se respecta, nerespectandu neci chiaru individualitatea celor-lalte natii. Ce presidentu e acela, care lasa ca unu insolentu sè insulte, nerevocatu la ordine, o natiune intrega? — Unu altulu ni spune, cumcà amu face pote bine de a emigră in Romani'a, recte de a parasii acestu pamentu, care e cu multu mai multu dreptu

Daca mai are cine-va o singura indoiele despre importantia unui Congressu, acela cugete numai cãtu de degradati trebuie sè fimu noi romanii, daca pana si maghiarii, poporul celu mai decadutu alu Europei moderne, au ajunsu si fia stapanii nostri si sè si-bata jocu de noi in sediintile acelei adunature, ce se pretinde camera. Amu desperatu de ne'u de a cere de la romanu virtutea si demnitatea strabunilor, neci credemu cã amu potè desceptă in elu sentiulu cetateianulu Romei; dar' neci cã facemu aicia apelu la sentiminte, de cari noi nu suntemu capabili, ci 'numai la simplulu sentiu de demnitate si mandria curatu omonesca. Intr'adeveru, nu mai suntemu noi mentii de a dicta legi lumei dar' neci amu trebui sè fimu asié de abrutisati ca sè ne degradămu noi pre noi insi-me la rolulu de solavi. Trebuie sè incete aceste referintie d' dominati si dominatori; trebuie sè fimu pusii pre picioru de natiune egalu indreptatia facia cu natiune egalu indreptatia. E timpul, ca sè ni se respaltesca si nôe sacrificiele, cari le amu adust secolu cu secolu acestei Austrie, carea nica fostu

66

O oră cu Mircea Popa despre EMINESCU

Col. r. Dr. Constantin Moșincat

Vineri 15 ianuarie 2021, la orele 17.00, în Casa Memorială „Iosif Vulcan”, s-a adunat, după restricțiile impuse, mai mult public decât fusese invitat, iar unora refuzându-li-se prezența din lipsă de spațiu. Nici că se potrivea un loc mai nimerit și plăcut. Amfitrion, ca de obicei la asemenea evenimente cultural-literare a fost custodele Muzeului criticul literar Ioan F. Pop, care în deschidere a anunțat și felicitat inițiatorii evenimentului, Teatrul „Regina Maria”- trupa Iosif Vulcan, care

M.Popa, autograf pentru C. Moșincat

au transmis direct evenimentul în trei puncte circulate din Oradea. Directorului artistic al Teatrului, Șerban Borda, a menționat că întâlnirea și conferința prof. univ. dr. Mircea Popa, și lansarea volumului *Repere bihorene* în cadrul Proiectului „Iosif Vulcan 180”, derulat în perioada 15 - 20 ianuarie.

Poezia și muzica s-au îngemănat, ca două surori, prin interpretarea poetului Ioan Moldovan și vocile calde, armonizate ale cunoscuților și dragilor interpreți bihoreni: Alexandrina și tatălui ei Florian Chelu³⁶. Minunate voci, lăudabilă și prestigioasă

³⁶ După 41 de ani lucrați la teatrul din Oradea, marți, 21 martie 2017, fix în ziua în care a împlinit 65 de ani, artistul s-a pensionat. Teatrului, drag lui, și spectatorilor le-a închinat spectacolului „De-aș ave”, o acțiune presărată cu muzică pe versurile poetului Mihai Eminescu. Momentul special a avut loc la Muzeul Memorial „Iosif Vulcan”, în prezența a peste 50 de prieteni și apropiați, în program fiind incluși și muzicieni precum Eugeniu Doga, Bokor Barnabas, Traian Cosma, Alexandru Pop, Gabriel Petric, Marian Filip, Călin Pop, A.G. Weinberger, Andrian Locovei, Alexandrina Chelu sau Mihaela Simai. Tot acolo și tot atunci s-au prezentat și lansat trei volume: „De-aș ave”, „Mari Melancolii și Aspre Indignări” și „Sonet, ediție prostheistică”, semnate de Florian Chelu Madeva. Vezi detalii: <https://bihorstiri.ro/florian-chelu-cantat-si-seara-pensionarii-de-zuia-lui-si-de-zuia-poeziei-foto/>

activitate de creație și interpretare ale compozițiilor proprii pe versurile lui Eminescu, răsplătite cu aplauzele asistenței selecte.

Elisabeta Pop, reputat critic de teatru, după o laborioasă investigație a operei din Muzeul creat pentru „Familia”, patronată de Iosif Vulcan, a relevat relația statornică de acesta cu toate artele, pe care le-a promovat, încă de la primele numere, în paginile revistei „*Făia enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni*”, socotită astfel de proprietar la apariția primului număr (foto).

Revista Familia, după cum ne înștiința pe foaia de titlu al primului număr, din 5/17 iunie 1865, „proprietarul, redactor răspunzător și editor: Iosif Vulcan”, venea în fața cititorilor cu o frumoasă prezentare grafică, din care deducem publicul țintă căruia i se adresa: *Familia*, pentru lectură de portrete și biografii, poezii, istorioare, nuvele și romane, articole instructive, ilustrații diverse, articole despre petreceri, călătorii, lucruri și modele de lucru de mână femeiești și diverse. Și pentru a sugera și mai mult, pe lângă ornamentica numelui gazetei, din foaia de titlu mai aflăm și că-și propunea o apariție de trei ori pe lună - pe 5, 15 și 25 -, având redacția pe strada Leopold nr. 18, din Pesta, cu prețul de 2 florini pentru iunie-septembrie și de 3,5 florini pentru iunie-decembrie abonaților din Austria (în care includea pe românii din întregul imperiu) și de un galben pentru abonații din **România**. Spre știință facem necesara precizare, despre viziunea lui Iosif Vulcan, care menționa la începutul lunii iunie 1865 numele: **ROMÂNIA**, când, de fapt, această denumire, oficial, a fost adoptată pentru *Regatul România* abia la 1881!

Dintre portretele marilor bărbați *Familia* ne-a prezentat în numărul de început pe: Nicolae Jiga, ca pe unul dintre românii care „*se luptă din toate puterile pentru dezvoltarea și lățirea culturii naționale*”. Și toate aceste frumoase lucrări, unele de început, dar cu mare viitor, aveau izvorul comun: lupta românilor spre înălțarea minții, gândurilor și inimii, la considerarea adevărilor eterne ce s-au predicat prin sfintele porunci ale strămoșilor. Iată câteva pilde de simțire adâncă și de înălțare prin cultură și prin spirit. În această idee, al prezentărilor de portrete și biografii, *Familia* reunea mari spirite românești ale vremii, dintre care amintim: Dimitrie Bolintineanu, Timotei Cipariu, Ioan Popas, Constantin Rosetti, George Barițiu, Gheorghe Lazăr, Avram Iancu, Horea, Cloșca, Vasile Alecsandri, A. Papiu Ilarian, A. Treboniu Laurean, George Tăut, Aron Pumnul, Alesandru Sterca Siuluțiu, Simion Bărnuțiu, Samuil Vulcan, Andrei baron de Șaguna, George Hurmuzachi, Ion Rațiu, M. Kogălniceanu, Cuza Vodă, B. P. Hașdeu, Nicolae Bălcescu, Ioan Eliade, Alexandru Roman, Carol I, Alexandru Macedonschi, Isac, Slavici, precum și o pleiadă dintre străini: Lord

Palmerson, Victor Hugo, Francisc Liszt, Henric Heine, Alexandru Duma, Edison, Shakespeare, Cervantes, Bismark, Carl Marx, Napoleon, Francisc Iosif, Carol I, ș.a.

Portretele feminine, prezente în coloanele *Familiei*, aveau strălucire distinctă: „*dame celebre, care e un fenomen rar pe cerul îmbrățișat de culturile înaintate* (Europene –n.n.), o stea strălucitoare ce a răsărit din întunericul orientului, ea răspândește lumina binefăcătoare spre occident, doamna

Mircea Popa, Ioan F. Pop, Elisabeta Pop

admirată de întreaga lume e fiica României: Dora d'Istria”. Despre Elisa Circa, și biografia sa a scris atâta: „**viitor**”!, și nu s-a înșelat³⁷, apreciind-o pe juna artistă care „*ne-a încântat din nou cu arta sa. Ar fi cu greu a stabili ce piesă a fost mai frumos interpretată: Concertul de Beriot, Rapsodia maghiară de Hauser sau Fantezia asupra cântecelor românești? Toate i-au reușit* (în text – succes), *primite cu aplauze însuflețite*”.

Revenind la seara magică de la Oradea, din 15 ianuarie 2021, la ziua Culturii Naționale, doamna Pop conchidea că este foarte greu să sintetizezi impresia pe care ți-o lasă acest om de cultură vastă răsfoind revista „Familia”. „**Absolut sigur spui că acesta nu a fost un scriitor provincial**”, pentru că, ceea ce a rămas după el, ne creionează portretul unui „**fabulos om de cultură**”, cum s-a detașat din tinerețe până la maturitatea timpului său Iosif Vulcan, cel care la 25 de ani a avut „flerul” de a-l debuta pe tânărul de 16 ani Eminescu, a afirmat Elisabeta Pop (foto). Peregrin prin țară, printre oameni, biblioteci și arhive și universități, prof. univ. dr. Mircea Popa nu-și uită rădăcinile natale, de la Lazuri de Beiuș, și participă cu entuziasm, într-o notă specifică, cu un suflu tineresc (deși a trecut pragul de '80) care electrizează asistența când grăiește despre Eminescu și Vulcan, la el acasă. „*Cultura este scopul nostru. Fără acest*

³⁷ <https://revistasolitudinea.wordpress.com/2020/01/19/constantin-mosincat-revista-familia-si-mihai-eminescu/> Pentru stimularea creației feministe, Iosif Vulcan instituise un concurs cu premii – cu valoare de 10 galbeni – pentru „o nuvelă bună având ca temă istoria națională sau o poveste a vieții poporului român, cu participarea oricui de dincolo și de dincoace de Carpați”, (din cercetările de până acum nu avem încă rezultatul acestuia, pentru că în alte numere ale revistei au fost lansate și alte concursuri, ca de pildă acela pentru *costumul popular*, creat de femeia română, altul despre desemnarea doamnei balului tinereții, ș.a.)

scop nu mai avem titlu de existență. Fără acest scop nu putem trăi. Limba și cultura ne sunt crezul. Limba și cultura ne sunt viața. Pentru acestea jertfim tot. Pe ele nu le jertfim, pentru că aceste comori sunt singure pe lume. Nu puterea brutală, ci numai cultura înalță popoarele. Fără cultură un popor nu poate să trăiască", a spus Mircea Popa rostind un citat dintr-un discurs al lui Iosif Vulcan susținut în 1898, cu ocazia Adunării generale a Astreii, ce avusese loc la Beiuș.

Momentul marcat la Oradea, e unul cu totul aparte, deoarece aici, *Ziua Culturii Naționale* îmbină în mod armonios evocarea a două personalități care au intrat împreună în istoria noastră literară: **Mihai Eminescu și Iosif Vulcan**, care a fost „nașul” lui, moment prin care revista „Familia” s-a legat prin începuturi de poet, cât și mai târziu, prin 1883, când Iosif Vulcan a mai publicat un grupaj de poezii din creația poetului, după ce le ascultase la cercul lui Maiorescu, din București, recitate, chiar de creatorul lor, Eminescu.

Iosif Vulcan a ținut în mod deosebit să pună în relief poezia acestui geniu, fiind primul care l-a numit **Luceafărul Poeziei românești**, dedicându-i un număr în chenar de doliu la moarte. Iosif Vulcan scria în editorial: „*Mi-aduc ș-acum bine aminte, cum într-o dimineață de februarie din 1866 primii o scrisoare din Bucovina, în care un tânăr – după cum scria – de 16 ani, îmi trimitea niște încercări literare. Era tânărul Mihail Eminovici. Armonia versurilor și figurile-i plastice, considerând starea noastră literară de atunci și-n deosebi etatea tânără a autorului, mă frapară și deschisei cu plăcere coloanele foii mele acestui nou talent și viitor poet. În entuziasmul meu, grăbii să prezint în numărul cel mai de aproape publicului cititor pe Eminescu, cu următoarea notă redacțională: Cu bucurie deschidem coloanele foii noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut*” (subl. n.). Iar la rubrica *Salon* Iosif Vulcan, nota: „*Eminescu a murit, - știre cu fotografia poetului încadrată în chenar negru, cu textul - națiunea mea, îmbracă doliu!... Poezia română plânge! Vi s-a dărâmat o columnă, vi s-a stins un Luceafăr, vi s-a răpit o podoabă ... Genialul poet Mihail Eminescu a încetat din viață*”³⁸, scria unicul care l-a răsplătit cu bani pentru creația sa, atunci când a avut nevoie, după cum recunoscuse acesta. „*Junele de la debut a urcat și*

³⁸ Merită subliniată și contribuția lui Vulcan și la apariția reviste umoristice „Gura Satului” și la „Șezătoarea”, prima revistă folclorică din Transilvania, apărută în 1875, dovadă a prețuirii patrimoniului popular, militând, pe toate căile pentru cultură prin crearea de: școli pentru fete; a înființat banca Bihoreana, iar în coloanele revistei face "o propagandă teribilă" tuturor societăților literare, mai din toată Europa, a căror activitate o urmărește foarte precis, susține mișcarea feministă, publicând creațiile femeilor, dar și articole care pledează pentru emanciparea femeii, un pionierat în domeniu fiind acela de constituire a fondului teatral, ș.a.

strălucește ca un Luceafăr al literaturii, căreia i-a dat o direcție nouă”, conchidea Vulcan.

„Familia” acest adevărat „**nou drapel al culturii noastre**” – cum l-a numita Urechia, în 1892, la a 25-a aniversare a *Ateneul român*, pentru că răspândea „*lumina pentru renașterea noastră literară*”, a fost un compliment bineplăcut lui Vulcan. Și totuși el nu-și aroga un merit din faptul că l-a lansat și sprijinit un tânăr cu talent ci mai degrabă meritul că „*am inspirat mângâiere poetului atunci, când el se afla în culmea gloriei sale, fără însă de a se putea bucura de sprijinul trebuincios pentru existență*”.

Și Vulcan mărturisea că în lunga sa carieră literară a adunat multe și prețioase suveniruri dar „**relicva mea cea mai scumpă, titlul meu de fală, este o scrisoare a lui Eminescu din 1883, prin care îmi spune, că pe când aici în țară în viața sa n-a căpătat vreo remunerație pentru poeziile sale, aceasta-i vine tocmai din extremitatea elementului românesc, din Oradea-mare (subl. n.)**”. Cu aceste cuvinte, pline de mândrie, dar pe deplin meritate, redactorul șef al Familiei și-a expus pe îndelete a sa conferință la Ateneul Român.

Cu o cuprindere totală a lucrării lui Iosif Vulcan, ceea mai veche semănătură românească din această parte cultivată timp de 42 de ani prin Revista „Familia”³⁹, „*Poporul român va culege timp de patru secole!*”, a subliniat cu autoritatea cunoscătorului profesorul Mircea Popa, parafrazând cuvintele omagiale spuse de Constanța Dunca-Șchiâu. Dacă mai este știut că Octavian Goga aprecia revista *Familia* ca pe un „*biletul permanent de intrare al lui Iosif Vulcan în literatura română*”, mai puțin știut este faptul că Iosif Vulcan, ca președinte al secției literare a Academiei Române, i-a propus ca membri pe scriitorii Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Andrei Bârsanu, a accentuat istoricul literar Mircea Popa.

Întâlnirea de o oră s-a sfârșit parcă prea repede, atât de captivantă a fost. La final, înainte de autografe, profesorul Mircea Popa a adăugat câteva cuvinte și despre ultima apariție editorială: *Repere bihorene*. Cartea, potrivit mărturisirilor autorului, scrisă între orele 2-5 din noapte, putea fi numită „*Cartea de la miezul nopții*” este un omagiu adus lui Teodor Neș și lucrării sale *Oameni din Bihor* (impresionant omagiu adus generației Marii Uniri, carte de căpătâi al vieții culturale – acel adevărat „viaticum”, cum o numise moștenirea cultural-spirituală, bihoreanul Mircea Zăciu), pe care prin această scriere o completează și continuă.

³⁹ *Familia*, nr. 4, din 5/17 iulie 1865, p. 46

Exemplul lui Neș de a releva „*faptele și momentele din trecutul Bihorului*”, l-au îndemnat pe Mircea Popa să continue a sublinia dăruirea și admirația superbă în folosul națiunii a efortului general, social, politic, cultural și de creație pus în „serviciul națiunii române” de către dascăli, preoți, militari, al oamenilor și truditorilor în țarină pentru ridicarea nivelului cultural al ținutului bihorean, încărcat de legende și împliniri. „*Cultul trecutului*, subliniază autorul în preambulul la cartea recentă, *m-a însoțit tot timpul studiilor mele școlare și universitare, începând cu imaginea martirilor Ciordaș și Bolcaș de la Beiuș*”, precum și vremea când, la cinci ani, urca cu cârdul de prichindei la „*Crucea lui Iancu*”, de la Hălmăgel, în timpul refugiului din 1944 (după ofensiva armatei ungare din septembrie, sudul Bihorului a fost temporar ocupat), spre a „**aduce delicatul și modestul nostru mănunchi de flori de câmp pentru gestul lui eroic**” (a lui Avram Iancu - p. 7) Superbă evocare ! Și mai adaugă la motivare faptul că oamenii, cu care s-a intersectat în viață, au brăzdat urme pe „tărâmul culturii”, meritau a fi rememorați spre o mai adâncă meditație. Selecția numelor menționate a avut în vedere numai pe aceia care au contribuit la formarea directă sau la influențarea formației profesionale, din anii de școală sau apropiați colaboratori la publicații bihorene, ori din corespondență, născându-se astfel diferite proiecte literare.

Întregim relatarea despre agreabila oră în compania prof. univ. dr. Mircea Popa cu o fișă biografică⁴⁰, capturată de pe coperta interioară a lucrării sale, al cărei lectură, datorită densității informației și a personalităților vieții culturale cuprinse între coperte, merită făcută cu creionul în mână și fișe biografice deschise. La multe reușite domnule prof. univ. dr. Mircea Popa, spre binele și folosul **Culturii Naționale!**

⁴⁰ Mircea Popa, *Repere bihorene*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2020 (429p.) O întreprindere asemănătoare au făcut și Stelian Vasilescu, cu seria nouă din *Oameni din Bihor* și prof. Butișcă

MIRCEA POPA, istoric și critic literar. Născut la 29 ianuarie 1939 în localitatea Lazuri de Beiuș, jud. Bihor. Liceul la Vadu Crișului (1956), Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai”, secția Română-Istorie, profesor la liceele Săcuieni și Aleșd, muzeograf la Muzeul Banatului din Timișoara, apoi cercetător și șef de sector (Istorie literară) la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” al Filialei din Cluj al Academiei Române. Doctor în Filologie (1970), conducător de doctorat (1994). A inițiat și coordonat două lucrări de amploare: *Dicționarul cronologic al romanului românesc* și *Dicționarul romanului tradus în România*, amândouă premiate de Uniunea Scriitorilor. Profesor titular de Istoria Literaturii Române la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia (1994). Debut în „Steaua” (1963), editorial cu *Ilarie Chendi* (1973). A colaborat la numeroase reviste literare și de cultură, a și condus câteva în calitate de redactor șef („Familia română”, „Filarmonia”, „Orașul”, „Gând românesc”, „Astra clujeană”), făcând parte din colectivul de redacție al altora („Limbă și literatură”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Măiastra”, „Caligraf” etc.). Membru al Uniunii Scriitorilor din 1978, președinte al Alianței Civice – Cluj, președinte al FOR Cluj-Napoca, președinte al Despărțământului Cluj al Astei, membru fondator al Societății „Lucian Blaga”. A făcut parte din Asociația de literatură comparată, din Asociația română de istoria presei și din alte asociații cu caracter literar și publicistic, participând la sesiunile privitoare la istoria și cultura evreilor din România ale Institutului „Mosche Carmilly” din Cluj (colaborator la „Studia Judaica” și bursier la Viena al Fundației Elias). Este Senior al Clujului, cetățean de onoare al Blajului, al comunelor Lazuri de Beiuș și Popești (jud. Bihor). A fost distins cu Premiul „N. Iorga” al Academiei Române și cu Premiul Uniunii Scriitorilor, fiind de asemenea posesor a mai multor premii ale Asociației Scriitorilor din Cluj, al Premiului special al Academiei Române la Festivalul „L. Blaga” de la Lancrăm-Sebeș. A fost onorat cu următoarele distincții: Ordinul „Meritul cultural” în grad de ofițer, Ordinul „Pentru învățământ” în grad de comandor, „Crucea Transilvană” a Mitropoliei Cluj. Medalii jubiliare: „Mihai Eminescu”, „Corneliu Coposu”, „Astra”.

Autor a peste 70 de cărți și colaborator la alte 150 de volume colective. Domenii de activitate: istoria presei; istoria literaturii române vechi; lexicografie și lexicologie literară (dicționare și bibliografii); istoria exilului românesc (*Reintoarcerea la Ithaca*, 1998); literatură comparată (*De la nord la sud* și *De la est la vest*); monografii literare (Ilarie Chendi, Octavian Goga, L. Blaga, Timotei Cipariu, Ion Agârbiceanu, Victor Papilian); geografie literară (istoria culturală a Blajului, Clujului, Sălajului, Bihorului) etc. Ediții restitutive: Nicolae Oțălea, Samuil Micu, Cugler-Apunake, George Coșbuc, Lucian Blaga, Octavian Goga, Ion Agârbiceanu, Victor Papilian, Miron Pompiliu, George Bariț, Emil Isac, Ion Minulescu, Ștefan Manciu, Vintilă Horia, Victor Iancu, Grigore Nandriș, Miron Cristea, Ioan Miclea, Constantin Hagea, Corneliu Coposu, Vasile Goldiș, Horațiu Dobjanski, Dumitru Nistor etc. A descoperit cea dintâi carte de fabule românești (1784) și un scriitor necunoscut pentru literatura română (N. Oțălea), a semnalat în premieră un manuscris al lui Inochentie Micu (*Transumptum*) și altul al lui Samuil Micu (*Cartea de laude*), un manuscris necunoscut al lui Eugen Ionescu de la Londra, cartea testamentară a lui Ion Agârbiceanu despre viața lui Isus, a publicat ineditele lui George Coșbuc și V. Papilian, a pus în valoare publicistica necunoscută a lui L. Blaga (*Ceasornicul de nisip*), a scris pentru întâia oară o *Istorie a presei românești literare din Transilvania* etc.

Cărțile geografiei literare:

Blaj: *De la iluminism la pașoptism* (2004); *Uleiul din candelă* (2009); *Cărți, manuscrise, biblioteci* (2010); Ioan Miclea, *Genul cocoșatului* (prefață, 2005); Ioan Miclea, *Gânduri în comprimate* (ediție și prefață, 2012); Ioan Miclea, *Coordonatele culturii medievale* (ediție și prefață, în colab., 2016); *Samuil Micu, Opera poetică* (2016); *Gheorghe Șincai*, în vol. *Gheorghe Șincai – 200* (2016). Cluj: *Figuri universitare clujene* (2000); *Lucian Blaga și contemporanii săi* (2007); *Victor Papilian – eseu monografic* (2008); *Presa clujeană de la începuturi până azi* (2014); *Ion Agârbiceanu – constelația realului* (2013); *Clujul – cuibul privityhetorilor* (2017); *Lucian Blaga. Perspective transilvane* (2018); *Astra și Universitatea din Cluj în perioada interbelică* (2019); *Lucian Blaga prin cenușa veacului* (2019); *Emil Isac. Biobibliografie* (în colab., 2020). Sălaj: *Corneliu Coposu, Semnele timpului* (ediție și prefață, 1996); *Momente culturale silvane* (2015). Bihor: *Dimitrie Mecu, Poema Munților Bihorului* (1996, în colab.); *Miron Pompiliu, Poezii* (1998); *Pagini bihorene* (2003); *G.M. Samarinianu și seriile interbelice ale revistei „Familia”*, în vol. „Familia” – 150 (2015); *De la Samuil Vulcan la Iosif Vulcan* (2018).

Tradiția unității românești

Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT

Tradiția își are obârșia în viața unitară, puternică din vremea Daciei străvechi, care a străbătut veacurile influențând marile decizii ale domnitorilor. Mihai Viteazul o revarsă către lumea creștină prin scrisoarea către Rudolf al II-lea al Austriei cu precizarea rolului istoric al poporului român, conștient de misiunea românismului, de apărător al creștinismului. El scria textual: **„să ia aminte Măria Sa că Ardealul și Țara Românească în ce loc sunt, că tot norocul creștinătății este aruncat pe aceste două țări, că Dumnezeu ferească de-ar apuca turcul aceste două țări ar fi pieire pe toată creștinătatea. Poftim peste ținuturile, ce au fost mai înainte vreme de moșie și ținutul hotarelor acestor țări, de țara Ardealului și de Țara românească, să le dobândim și să fie iar moșie și să fie de hotarele acestor două țări, cum au fost din veac”**⁴¹!(subl. ns).

Apoi cronicarul Miron Costin a scos lumii la vedere felul neamului cu izvorul și sămânța sa de unitate pentru toți românii care „sunt de un neam și odată descălecați”. Dar cum domnitorii au înțeles că idealul putea fi cucerit numai prin sabie și menținut prin cultură ambele s-au conturat ca o permanentă tradiție. Țichindeal, poreclit „gură de aur” de către Eminescu, cerea poporului imperativ: conștiință națională, adică „toți românii să fie una”, să fie mărită nația română prin unirea tuturor. Luminarea poporului spre un asemenea ideal tradițional era orientată, „spre a fi mai aleasă națiune”. Ca „stat de necesitate europeană”, cum numea Nicolae Iorga, România Mare situată de la Marea Neagră, veghind la gurile Dunării, peste Carpați, situându-ne chiar în Centrul Europei⁴¹!, borna care marchează fiind la doar 5 km la granița de Nord.

Puterea acestei tradiții, alimentată pe parcursul veacurilor următoare de Brâncoveanu, Dimitrie Cantemir, Micu Klain, Horea, generația pașoptistă a lui Bălcescu, Alecsandri, Avram Iancu, Bărnuțiu, Șaguna, C. Negri, Kogălniceanu au pregătit actul de la 1859, fiind deschizător de unire și pentru alte state din centrul Europei. Bălcescu a desăvârșit opera sa capitală dedicată Eroului unității naționale: Mihai Viteazul, ca un pas premergător în pregătirea sufletească pentru unirea cea trainică. Tradiția unirii necesită pilde de luptă pentru generațiile următoare.

Pilde pentru acest traseu al devenirii unui vis o împlinire sunt multe. Fișticare om, prin atitudinea sa, prin mândrie și demnitate a contribuit la consolidarea acestei conștiințe de apartenență națională românească.

⁴¹ Marin Ștefănescu, *Puterea tradiției. Conferință de la Ateneul Român*, din 24 ianuarie 1924, în *Analele Ateneului* pe 1931, p. 43

Rugăciunea mică a țaranului a fost auzită iar la porunca domnească s-au ridicat armele – politice ale cuvântului, ori puștile oștirii în tranșeele unirii. Feciorii neamului când glasul goarnei a sunat au format rânduri de nezdruccinat. Și mormintele eroilor presărate peste tot sunt mărturii vii ale acestei tradiții. Datorăm vitejiei și sacrificiului lor recunoștință prin a le cunoaște și venera faptele. Din toate pildele răzbate sentimentul patriotic al mândriei de-a fi român! Limbajul comun e clar, elegant, vitejesc la unison și el revendică pentru românul înrolat în Centurioanele de Moți ai Crăișorului Avram Iancu, în rând de dorobanți cu sergentul lui Alecsandri, la Plevna, sau Voluntara cercetașă Ecaterina Teodoroiu⁴² și Ion la Mărășești! Și asta pentru că „românii au fost aceia care, veacuri de-a rândul, au fost santinela avansată a creștinătății la răsăritul Europei”. Și, cu toate că, în multe rânduri au fost lăsați singuri contra turcilor, spre deosebire de Unguri – desființați după bătălia de la Mohaci, 1526, Budapesta devenind capitală de pașalâc - românii și-au păstrat intactă existența națională. În această mare împlinire românii au avut în francezi susținători adevărați, de la împăratul Napoleon al III-lea, la Clemenceau, Joffre, Berthelot precum și președintele american W Wilson și sfetnicul său **HOUSE** (memoriul românilor din Paris către colonelul House)⁴³

Cu grabă de fulger au fost susținerile lui Napoleon față de Cuza sprijinindu-l cu 10.000 de puști, tunuri și muniții pentru consolidarea graniței pe Dunăre, cu scopul de a balansa forțele în favoarea sa. Miraculoase au fost atunci femeile române când au hotărât susținerea frontului independenței, într-atâta încât au speriat guvernul de la Viena a lui Francisc Iosif, care a suprimat respectiva Reuniune feministă de la Sibiu. Exemplară și tenace luptă au dus memorandiștii și apoi Partidul Național Român când au declarat în parlamentul de la Budapesta: *autodeterminarea în 1918!* Remarcabilii noștri diplomați de la Paris: Princesesa Maria, Ionel I.C. Brătianu, Alexandru Vaida Voievod, ș.a. Și, în toată această vreme de poveste, s-a cântat la reuniunile românești de la Viena, Budapesta, Putna: *Deșteaptă-te române!* și s-au jucat „hore, învârtite, sârbe și călușul românesc” și fără încetare s-au prins în *Hora Unirii!* În acele vremuri de restriște, s-au rostit poezii împletite cu versurile măiestrite de Eminescu, precum „*Doina*”, căci, *de la Nistru pân' la Tisa!*, acolo unde bătea inimă de român, se cânta și juca pe *Balada lui Porumbescu* și *Rapsodia lui Enescu*.

Curajul a fost covorul roșu al sacrificiului. Jertfa a fost generoasă revărsată din piepturile feciorilor. Cu mănunchi de flori de câmp au răsplătit Cosânzenele române vitejia vulturilor avântați în marșul *Batalioanelor peste*

⁴² Salutăm inițiativa camarazilor de la Craiova pentru declararea anului **2021 - 200 Tudor Vladimirescu**, și a Ecaterinei Teodoroiu ca *eroi naționali*.

⁴³ *America*, Cleveland, nr. 65, joi 20 martie 1919, p. 1 (vezi pe larg Cetatea Cavalerilor nr. 3/2020)

Carpați. Cine a pătruns vreodată misterul tradiției românește poate înțelege că puterea exemplului familiei române stă la baza acestei tradiții de Unire. Starea sufletească receptivă a adunat și a mobilizat poporul de la răsărit la apus de soare, pe întreg spațiu de românitate. Din altarul bisericuțelor de lemn, ce-și înălțau turlele spre Cer, se rosteau rugăciuni spre Atotputernicul. Credința a fost singura ce n-a putut nimeni s-o ia neamului românesc, nici să-l abată de la cea străbună.

Credința a unit mai tare pe români decât orice act administrativ. Credință care i-a făcut pe domnii românilor Mircea, Ștefan Vodă, Radu Vodă, Mihai Vodă, Brâncoveanu să nu renunțe la religia lor și să înalțe biserici și mănăstiri de mulțumire ca răsplată pentru ajutorul divin. Scrisorile și hrisoavele domnești spre cancelariile imperiale occidentale și orientale sunt dovezi în acest sens.

Ținuturile românești cu munți, dealuri și câmpii cu „*Ardealul acest pământ binecuvântat*”, având cununa Carpaților, cum l-a definit splendid Nicolae Bălcescu: „*Pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați, se întinde o țară mândră și binecuvântată între toate țările semănate de Domnul pe pământ*”⁴⁴, cu Moldova din vremea lui Ștefan, preaslăvită de Cantemir și susurul cazanelor Dunării, cel mai de seamă fluviu al Europei, până la Marea Neagră, cu priveliști încântătoare și zăcăminte bogate de aur, sare și ape minerale au fost comori vâdate de vecinii neprieteni. Căci rar nu bate soarele peste întinsele plantații de vie de pe dealurile renumitelor vinuri din podgoriile românești.

Pădurile din Codrii Cosminului, stejarul lui Vodă din Borzești, gorunul lui Horea și lancu de la Țebea și bogat fauna descrisă de Alexandru Odobescu din „*țara binecuvântată a românilor, unde, de la descălecătoare, blajina localnică stăpânire ne-a îngăduit să trăim ca în sânul lui Avram*”⁴⁵, dacă moșiile strămoșii n-ar fi fost, din când în când, de la romani încoace, iscodite de străinii dimprejur! Dărnicia naturii a fost acoperită de hărnicia și măiestria românilor ce au locuit și lucrat neîntrerupt, de vreo 10.000 de ani încoace acest pământ, astfel încât constituie motiv de mândrie că civilizația prin **scrierile și socotelile primordiale**, prin tăblițele doveditoare de la Tărtăria și Sinaia s-au născut și inventat la și de către strămoșii românilor.

Crezul neatârării i-a ținut pe români, ca națiune, în strânsă unitate. Limba șlefuită inegalabilă de nemuritorul Luceafăr, lansat de Iosif Vulcan în *Familia* de la Oradea, este semnul identitar unic, de neînlocuit. Acum 400 (patru sute) și mai bine de ani, limba și religia ortodoxă i-a unit pe români

⁴⁴ Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*, Biblioteca pentru Toți, Ed. Minerva, București, 1985, p. XI

⁴⁵ Alexandru Odobescu, *Pseudo-kinegeticus*

sub sceptrul lui Mihai. Apoi viața s-a scurs, precum apele de la munte spre șes, iar ideile și acțiunile s-au limpezit și s-au cristalizat în Unire, pe filiera Principatelor și s-a consolidat în România Mare! Începuturile mai anevoioase au fost frânate și tulburate de interesele Marilor Puteri Europene. La intersecția acelor interese a fost sprijinită și susținută, cu prudență și temere, acțiunea premergătoare unității depline a tuturor românilor.

Neamul românesc și chestiunea ungurească sunt vechi de când s-au confruntat oștile lui Menumorut cu vizitatorii intempestivi ai cetelor nomade ale omului „străin ce duce lipsă de multe”, cum glăsuia răspunsul trimis prin soli lui Arpad. Neamul românesc, spre deosebire de celelalte popoare care se întind, de regulă, în lungul unui râu, de-o parte și alta, încalecă culmea Carpaților, trăind uniți sufletește dincolo și dincoace de creste. Râurile radiază dinspre acestea, brăzdând și udând ogoarele trudite de români. Viața lor s-a unit cu a unguirilor, dar proporția lor numerică a rămas constantă. Torța românismului, cu toate strădaniile de maghiarizare, limba și credința n-au putut fi convertite, chiar dacă sunt vizibile influențe. Europei și lumii civilizate am demonstrat ca națiune că suntem corecți. Am fost și ocupanți la Budapesta în 1919 și am dovedit că suntem un popor cu o armată civilizață, care a salvat Europa de bolșevism⁴⁶.

Ideea românismului n-a slăbit nici în Bucovina, Ardeal și Banat ocupate de Imperiul Habsburgic (1775) și Austro-Ungar (1867), nici în Basarabia luată ca pradă de război la 1812, nici în Dobrogea și în nici în alt colț din România Mare, cu toate influențele ocupantului vremelnic din provinciile istorice căci în toate acele locuri s-au păstrat limba și cultura românească. Pe când se fărâmițau popoarele din Balcani, românii se uneau în lupta contra austro-ungurilor și contra rușilor, fiind un exemplu al basarabenilor. Nici persecuțiile religioase impuse lui Mihai Viteazul, de Papa de la Roma și nici uciderea Brâncovenilor de Sultanul otoman, nici diplomele Leopoldine a *uniților* n-au frânt voința și credința tradițional ortodoxă românească. Nici încercările meșteșugite cu măiestrie de *maghiarizare forțată* a numelor oamenilor și localităților, de trecere forțată și de școlarizare exclusiv ungurească, respectiv rusească, n-au reușit.

Cu toată văicăreala „*opresiunii asupra minorităților*”, reclamată după unirea plenară din 1918, acestea s-au dezvoltat liber sub administrație românească, drepturile și libertățile religioase și de limbă fiind asigurate în România Mare. Statutul românilor de „iobagi”, avut sub stăpânirile anterioare, nu l-au impus românii, spre umilire, nimănui.

⁴⁶ Ioan Țepelea, *1919 – o campanie pentru liniștea Europei*, Editura Dacia, 1999

Numeroase au fost încercările de ademenire a românilor, între 1820-1918, în schimbul așa zisei „libertăți a omului”, ofertă avansată de contele Szechenyi în schimbul renunțării la naționalitate contra împrumutării cu pământ. Hotărârile de întrebuintare exclusivă a limbii maghiare în administrație i-au obligat pe românii din imperiul dualist să învețe carte, altfel fiind socotiți „necivilizați”, iar școlile fiind plasate în centre mari, iar universitățile la Viena și Budapesta. La 1830, în Eparhia de la Blaj, la moartea episcopului Lemenyi, cuvântul funebru a fost obligat viitorul episcop Ioan Bob să-l rostească ungurește! Comedia absurdului: și morților li se vorbea numai ungurește! Sprijinul puternic dat de Reuniunea femeilor române de la Sibiu i-a speriat așa tare pe guvernanți încât au suspendat funcționarea acesteia. În Balcani între 1860-1890 s-au deschis peste 40 de școli românești ceea ce arată evoluția ideii de românism, iar în Bucovina școala românească se afirma puternic, cu deosebire după câștigarea independenței Regatului de la 1877. Mândria națională se redeștepta în ciuda tuturor măsurilor restrictive impuse. Românul se voia român. Iar odată cu întărirea statului și aplicare devizei „prin noi înșine”, când leul s-a întărit la nivelul francului aur.

Așezați între Imperiul roman de răsărit și de Apus, câtă vreme a existat un interes, românii au fost adevăratul tampon strategic între acele puteri. Apoi, alți împărați n-au putut stăpâni un popor atât de larg răspândit au abandonat sprijinul astfel că aproape 1000 de ani toate migrațiile au râvnit, în drum spre eterna Romă, la bogățiile fostei „Dacia Felix”.

Plugarii și păstorii s-au dat din calea hunilor lui Atila, dar nu și-au părăsit vetrele. N-au plecat nici din calea lui Arpad, s-au înrudit cu neamurile lui, dar au rămas. Păreau să piară sub presiune ungurească numai că Dragoș a descălecat din Maramureș în Moldova și Negru Vodă din Făgăraș în Țara Românească. Și când Europa era aproape a fi înghițită de Sultanul turc, în fruntea cruciadelor creștine tot domnitorii români au aținut calea: cu tribut, cu înțelegere, cu bani cumpărând tronul, cu diplomație, prin alianțe și au salvat creștinismul Europei cu crucea într-o mână cu sabia în alta. Numai la Congrese români n-aveau glas! Marile Puteri: Rusia, Turcia, Austria, Germania, Franța și *Alianța Sfântă* (Viena 1815), Tripla Alianță (1893) și Antanta, dispuneau după interesele lor și asupra teritoriilor românești.

Cum s-a născut România Mare? Prin dorință arzătoare de unire și prin jertfa luptei armate dusă secole de-a rândul în ciuda faptului că de la apus se încerca câștigarea prin implementarea religiei catolice, calvine – ajungându-se la formule gen: *ortodoxie-maghiară*, cu tipărituri în limba română și studii la „Preparandia Fide”, acolo unde tinerii învățau că „prin columnă și prin steagul dacic” românii sunt nemuritori.

Asta le arăta, potrivit cenzurii ungurești că, Micu Klain și Gheorghe Șincai aveau opere „bune de ars și autorii de spânzurat”⁴⁷ iar vlădicii interziși la Blaj, exilați precum Klain, Sterca Suluțiu, Bălcescu, ori Cuza Vodă. Așa au ajuns românii sub ocârmuire străină la bunul plac al sultanului, sub domni fanarioți, ori și la discreția guvernanților ruși sau unguri. Spiritul național s-a maturizat în condițiile războaielor ruso-turce (1812 și Crimeea 1853), germano-franceze(1860), austro-ungaro – balcanice (1913), până la Marele Război al Întregirii naționale (1916-1919).

În asemenea împrejurări, după războiul Crimeei (1812), și crearea Sfintei Alianțe (Viena - 1815) disputele dintre Marile Puteri, să ducă la protecția lor reciprocă și a privilegiilor dobândite de monarhiile europene pentru ca să dispute orice teritoriu în virtutea „dreptului forței”. Principatele românești să ajungă astfel sub suzeranitatea puterilor garante. Naționalismul a rămas cel mai puternic propulsor al energiei tuturor popoarelor, declanșând sentimentele nobile semnificative. Moșia și vatra pentru străbuni căpătau sens, valoare morală, simbol și cale de urmat. Programul lansat în urmă cu 200 de ani de Tudor Vladimirescu, esențializat prin: „**Tara e norodul, nu tagma jefuitorilor**” avea să capete urmări benefice pentru conturarea unității tuturor românilor după o luptă de 100 de ani. Din acesta să se fi inspirat și Mihai Eminescu?

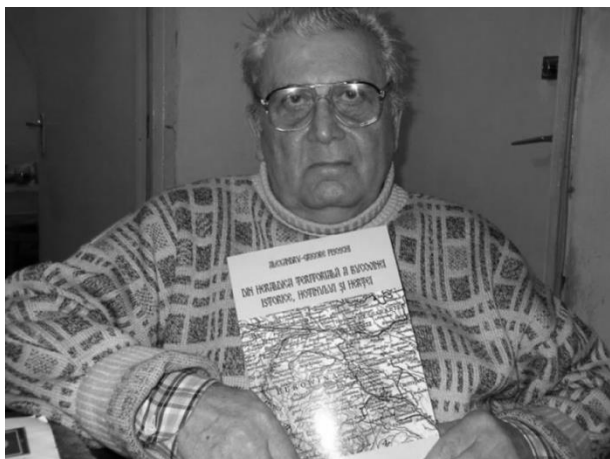
⁴⁷ Aureliu M. Eliescu, *Acum 100 de ani*, în *Anuarul Ateneul Român pe 1931*, p. 100

Despre tricolorul românesc

Prof. univ. dr. ing. Alexandru-Grigore PISOSCHI

Tricolorul – simbolul și pavăza neamului românesc

„Totdeauna și pretutindeni umanitatea și-a exprimat conștiința propriei valori, și-a definit concepțiile, și-a sintetizat idealurile prin însemne și simboluri, metafore plastice ce au dobândit în timp atributul permanenței, puterea de a străbate secolele. Apărut odată cu societatea, din nevoia de exprimare a individualității, dezvoltat

paralel cu evoluția civilizației umane, simbolul a reflectat preocupările și aspirațiile societății în care s-au născut” [3, p. 7].

Dintre toate aceste simboluri, STEAGUL dobândește prin semnificația sa cea mai înaltă valoare, având caracter sacru asemeni simbolurilor statale. Denumirea de STEAG unifică două noțiuni: aceea de drapel, vexillum, cum spuneau romanii, pentru steagul trupelor de infanterie (de aici denumirea de Vexilologie pentru știința specială/auxiliară a istoriei care se ocupă de studierea modului de alcătuire, dezvoltare și semnificație a componentelor unui steag), și aceea de stindard care derivă de la latinescul signum, steagul trupelor de cavalerie.

La începutul secolului al XVI-lea, domnitorul-cărturar Neagoe Basarab a dat o frumoasă definiție steagului, care probează înțelegerea profundă a semnificației acestui însemn: „Astfel, mintea se află în trupul omului asemeni steagului când stă în mijlocul luptei, iar în luptă, toată oastea privește la steag. Și până stă steagul în luptă, acea luptă nu se cheamă biruită, chiar dacă are năvală grea [spre sine], iar ei toți privesc spre steag și toți se strâng în jurul lui. Iar dacă steagul cade, toată oastea se risipește și nu știe unul de altul cum și încotro merg. Așisderea este și domnul: până stă mintea lui în-strânsul întreagă, toți oștenii se strâng împrejurul său ca oștile împrejurul steagului”

Înaintașii românilor: Burebista, Decebal și voievozii Ștefan cel Mare, Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul, au folosit, asemenea tuturor popoarelor însemne menite a-i individualiza. Dintre piesele de o deosebită valoare ajunse până la noi, care reflectă evoluția steagului geto-dac, se remarcă un fragment de

ceașcă descoperit în comuna Budureasca, județul Prahova. Datată în secolul IV î. Hr., aceasta reprezintă un elocvent izvor intern despre stindardul strămoșilor noștri și înfățișează un șarpe cu cap de lup și coadă penată susținut de o suliță. De asemenea, în cadrul scenelor sculptate pe Columna lui Traian, steagul geto-dac apare prezentat în mai multe imagini, ținându-ne trează memoria asupra vitejiei dacilor în războaiele cu romanii. Cei care s-au aplecat asupra acestor izvoare, străduindu-se să le descifreze semnificația, au apreciat că șarpele (considerat și astăzi în filosofia populară drept simbolul înțelepciunii și al credinței) semnifica cultul patriei și al strămoșilor. Capul de lup menit a scoate sunete, în bătaia vântului, care să-i impresioneze pe dușmani, simboliza opoziția generală a locuitorilor acestor meleaguri față de cei care cutezau să le calce hotarele.

Legiunile romane purtau de asemenea steaguri care semnificând apartenența lor la Imperiul Roman, aveau menirea de a le reprezenta și a le face cunoscute lumii cu care veneau în contact. Astfel, o legiune avea un steag constituit dintr-o bucată de pânză pătrată (de culoare diferită), cu franjuri pe o margine având imprimată denumirea legiunii și numele împăratului care a creat-o. Pe lângă steag, fiecare legiune avea ca însemn figura unui animal, uneori imprimată pe steag. Ca să ne referim numai la cele două legiuni care aveau garnizoana în Dacia, Legiunea a V-a Macedonica, avea ca emblemă un cap de taur, iar Legiunea a XIII-a Gemina – leul. Cel mai reprezentativ însemn al romanilor era acvila, pasăre heraldică – adoptată ulterior pentru semnificația sa – la multe popoare – care exprimă curaj, zbor spre înălțimi și hotărâre în realizarea aspirațiilor. Ca simbol al vitejiei, acvila este prezentată în partea superioară a steagurilor romane gravate pe Columna lui Traian, iar mai jos este prezentată sigla S.P.Q.R. adică Senatus Populus que Romanus (Senatul și Poporul Roman).

În Evul Mediu un simbol des utilizat a fost FLAMURA de la flamme, în limba franceză flacăra, un fel de steag, ale cărui extremități se sfârșesc printr-unul sau mai multe vârfuri. Numele se datorează materialului, formei și culorii sale. Era prins în partea de sus de un băț orizontal susținut de o lance. Fiind tăiat în partea de jos și de culoarea argintului aurit, sub razele soarelui și în bătaia vântului părea din depărtare ca o flacăra. Primii care au purtat flamură au fost regii Franței. Ludovic al VI-lea (Louis le Gros, l'Éveillé sau le Batailleur) rege al Franței între 1108 și 1137, a fost cel dintâi care a scos flamura de aur (oriflamme – de la aurea flamma) de deasupra altarului bisericii Saint-Denis și a pus să fie purtată de armatele sale ca principală insignă a protectorului regatului său. Flamura de cavaler era un fel de steag de formă triunghiulară alungită și fixată în vârful lancei. Pentru a avea dreptul de a purta această flamură, cavalerul trebuia să aibă sub ordinele sale 20 de oameni sub arme. Steagul de trupe (baniera) era un steag de

formă pătrată purtat de seniorii cu drept de steag. Când se nimea un nou posesor de banieră, se tăia coada flamurei purtate de cavalier pe câmpul de luptă. Nimeni nu putea să poarte banieră dacă nu avea cel puțin 50 de oameni înarmați sub ordinele sale.

În epoca feudală, Țara Românească (Valahia) și Moldova s-au individualizat prin steaguri a căror cromatică reda, în limbaj plastic autoritatea princiară, sublinia independența statală, tendința permanentă spre neatârnamare deplină.

Evoluția Tricolorului în secolele XIII-XX

Culorile folosite în drapelul țării (baniera princiară sau voievodală), sec. XIII, derivă din culorile și metalele folosite în stema țării. În acest sens Vexilologia se îngemănează cu Heraldica. Ca urmare, cităm din lucrarea monumentală a regretatului Prof.univ.dr. Dan Cernovodeanu „*Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII – XX)*”, Editura Istros, Brăila, 2005 [2, p. 41]: „*Înceiem acest capitol prin a susține părerea noastră că posesorul celui de al II-lea scut al Roi de Blaqui din Armorialul Wijnbergen [după numele posesorului armorialului] n-a putut fi altul decât voievodul român nord-dunărean Litovoi, pentru argumentele pe care le-am expus amănunțit mai sus. În acest caz, armele fasciate [în fâșii, de la fascia-ae=fâșie sau în brâuri] de 10 piese, aur și roșu, liber adoptate de acest dinast, au fost purtate de urmașii lui, adică, după moartea lui Litovoi în 1277 sau 1279) în lupta cu regele Ladislau al IV-lea al Ungariei, de Bărbat (1277...79...1290), fratele voievodului și apoi de urmașii acestuia Tihomir (1290-1310) și fiul acestuia Basarab I (1310-1352), cel care va reuși să unească micile formațiuni statale de pe cele două maluri ale Oltului, devenind la 1324 întemeietorul Țării Românești”. (Ibidem, p. 51): „*Dar problema care se pune acum este alta, și anume aceea de a găsi o explicație pentru existența în paralel a stemei Țării Românești cu vultur (mai apoi cu acvila cruciată), cu aceea dinastică a scutului fasciat aur și roșu, la care s-a adăugat, cel mai târziu din timpul domniei lui Vladislav I (1364 -1377), un câmp albastru plin sau cu un corn al lunii argintiu*”. Și mai departe, la p. 53 : „*Ne declarăm cu totul de acord, afirmă Dan Cernovodeanu, cu tezele marelui genealogist, regretatul George D. Florescu, precum și cu cele ale confratelui Jean-Nicolas Mănescu și considerăm și noi că Negru Vodă ar putea fi socrul lui Basarab I ceea ce justifică astfel textul unui document din 13 noiembrie 1618 (care, însă, evocă un act din 1351- 52) din care rezultă că domnitorul Nicolae-Alexandru (1352-1364), fiu și urmaș al lui Basarab I, era nepotul (prin mamă) al voievodului mai sus citat și intrat în legendă*”. Din stema cu vulturul însoțit de cruce a marelui feudal venit din Făgăraș, va deriva stema de stat a principatului. Iar la p. 63, cităm „*Analizând armele dinastice ale Basarabilor din epoca menționată, vom începe cu emisiunile monetare ale**

domnitorului Vladislav I (1364-1377) ce prezintă pe un scut despicat [împărțit în două pe verticală], având prima parte fasciată (de 4 piese pe primele emisiuni și de 8 piese pe cele ulterioare) și a doua plină (sau câteodată cu cornul lunii conturnat). Întrucât în acea perioadă nu erau încă stabilite indicațiile convenționale pentru culorile și metalele heraldice [de abia din 1638] servind reprezentării unor arme pe metal, pietre prețioase sau piatră cioplită, vom putea reconstitui aspectul cromatic al armelor dinastice muntene cu ajutorul unui incontestabil vestigiu armoriat din acea perioadă : o frescă din biserica domnească de la Curtea de Argeș (înălțată la începutul veacului al XIV-lea), ce-l reprezintă pe unul din membrii familiei domnitoare a Țării Românești (poate chiar Basarab I) în armură, purtând un scut despicat – cu prima parte fasciată de patru piese, aur și roșu, iar a doua de azur plin – personaj pe care arheologii l-au numit „cavalerul fără cap” din cauză că fresca s-a deteriorat la nivelul superior al coloanei pe care era reprezentat, cavalerul rămânând acefal.”

Analizând proveniența metalului (aur) și culorilor roșu și azur suntem convinși că drapelul nostru național își are geneza cromaticii în culorile banierii dinastice a Basarabilor întemeietori de țară. Trebuie menționat că la vremea respectivă afișarea banierii în care erau culorile roșu și galben (aur) era o manifestare de independență față de Ungaria care avea culorile arpadiene roșu și alb (argint) inferioare celor românești din punct de vedere heraldic.

Pentru aprofundarea problematicii cromaticii, în general, autorul articolului de față își permite să prezinte smalturile folosite în Heraldică și Vexilologie și ce simbolizează fiecare, simbolizarea fiind internațională. Conform „Dicționarului științelor speciale ale Istoriei” și „Heraldica-Tratat tehnic” de colonel Marcel Sturdza-Săucești, Editura Științifică, București, 1974, [7 și 6, p. 40, 41]:

Smalturi termen generic care definește metalele, culorile și blănurile utilizate în alcătuirea stemelor și regulile folosirii lor. Smalturile cuprind două metale (aur și argint), șase culori (roșu, verde, azur (albastru ca cerul), negru, purpuriu, și portocaliu) și două blănuri (hermina și sângeapul). Pentru smalturi se folosesc semne convenționale. Legile științei heraldice interzic plasarea unei culori peste altă culoare (cu excepția purpurei), al unei blăni peste altă blană, a unui metal peste alt metal.

Aur (Galben) – metal utilizat în alcătuirea stemelor și culoare utilizată în alcătuirea steagurilor. Simbolizează putere, suveranitate, fertilitate, dreptate, cumpătare, slavă, mărire, măreție, bogăție și curățenie;

Argint (Alb) – metal utilizat în alcătuirea stemelor și steagurilor. Simbolizează puritatea, nevinovăția/candoarea, inocența, virginitatea, sinceritatea, devotamentul și corectitudinea;

Roșu (de fapt o anumită nuanță de roșu, în franceză gueules). Culoare utilizată în alcătuirea stemelor și steagurilor. Simbolizează curaj, dârzenie, îndrăzneală, dragoste, sacrificiu, generozitate. Purtarea acestei culori în scut era o dovadă de mare distincție, încât vechile legi nu permiteau de a fi purtate în steme decât dacă cel în cauză era principe sau numai cu aprobarea specială a suveranului;

Verde (de fapt o numită nuanță de verde, în franceză sinople, după regiunea Sinope din Anatolia, la Marea Neagră. Cruciații, ajungând acolo, au fost impresionați de culoarea verzuie a mării, de la care a rezultat denumirea). Înseamnă dragoste, tinerețe, frumusețe, grație, imunitate, scutire, de unde a ieșit obiceiul de a pune pecetea cu ceară verde și șnur de mătase verde pe scrisorile de grațiere. Numele primitiv al acestei culori era prasine;

Albastru ca cerul sau azur (bleu celeste) culoare utilizată în alcătuirea stemelor și steagurilor. Reprezintă în primul rând aerul apoi, speranță, sinceritate, seninătate, credință, blândețe, frumusețe și credință;

Negru în limba franceză sable. Culoare utilizată în steme, reprezentând știință, modestie, durere, prudență, mâhnire și întuneric. Simbolizează un mic animal negru întâlnit în vecinătatea locurilor sfinte. Culoarea este destul de frecventă în stemele familiilor germane;

Purpuriu (violet), în franceză pourpre, culoare folosită de suverani, reprezentând suveranitatea și puterea, de asemenea creativitatea, înțelepciunea și imaginația,

Portocaliu (orange) culoare utilizată în stemele engleze. Reprezintă bucurie, prietenie și încredere;

Culoarea pielii (carnation) pentru stemele care au susținători sau ținători, ca ornamente exterioare scutului. Analizând ce reprezintă metalele și culorile, se observă o interferare a acestora. Culorile drapelului românesc au influențat heraldica princiară și boierească. Astfel, stema familiei Știrbey are scutul tăiat de un brâu tricolor, iar stema familiei Cuza are scutul tăiat, tripartit, având cartierele cu smalturile azur, aur, roșu, ca să mă refer numai la aceste două exemple. În decursul istoriei noastre au existat manifestări de folosire a celor trei culori în documente care foloseau paragrafe cu cromatică românească, șnururi ale unor sigilii domnești împletite roșu, galben și albastru. De la domnul Radu Mihnea la Voievod Corvinul, (om chibzuit și înțelept, bun diplomat, cunoștea limbile greacă, latină și italiană, căruia îi plăcea fastul și a întreținut o curte cu fast „bizantin”) s-a păstrat peste hotare un steag care, pe flamura roș-vișinie avea un medalion de aur

încărcat cu acvila bicefală (domnul fiind urmaș al Cantacuzinilor, împărați la Constantinopol) și cu o cruce, ambele albastre, tot albaștri fiind și ciucurii de la marginea flamurei.

În anul 1700, stolnicul Constantin Cantacuzino întocmește o hartă a Țării Românești, păstrată până astăzi, în care identificăm pe frontispiciu stema țării – acvila cruciată și un steag cu fondul roșu, galben și albastru.

Instituirea Tricolorului: roșu, galben și albastru

În secolul al XIX-lea, în Țările Române au loc profunde prefaceri de dezvoltare și afirmare tot mai puternice a conștiinței naționale care au marcat instituirea steagului tricolor ca simbol național.

În anul 1834, prin grija domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica (primul domn regulamentar din Țara Românească între aprilie 1834 și 7 octombrie 1842 și caimacam (regent) între 4 iulie 1856 și octombrie 1858, născut la 1 mai 1795 în Țara Românească, decedat în ianuarie 1862 la Napoli, a înființat orașul Alexandria) s-a aprobat utilizarea de către oștirea Țării Românești a drapelului tricolor. Acest drapel reunea culorile roșu, galben și albastru, dispuse orizontal, însă inegale, în sensul că jumătatea superioară a suprafeței era roșie, iar partea inferioară se partaja în mode gal între galben și albastru. Pe câmpul roșu se aflau mai multe stele de aur, iar în centru, a fost imprimată stema heraldică a țării – acvila cruciată. Tot de atunci navele militare românești au circulat sub pavilion propriu triolor, recunoscut oficial. Conținutul notei de fundamentare din 1834 a Domniei, în legătură cu acordarea noului steag unităților militare evidențiază : „, *Steagurile acestei de Dumnezeu păzite țări din vechime au fost fala oștirilor sale și semnele slavei lor. [...] Miliția pământeană, organizată pe temeiul de regulă și disciplină europeană, dobândește iarăși acel drept din vechime și primește steagurile sale cu fețe naționale și cu pajura principatului*”

În timpul domniei lui Gheorghe Bibescu (1842-1848) se menține steagul tricolor în dispunerea orizontală, dar culorile erau partajate în mod egal pe suprafață. Revoluția de la 1848 din Țara Românească a dat ocazia afirmării drapelului tricolor drept cel mai reprezentativ însemn național al locuitorilor din vechea Dacie. *Primul Decret emis de Guvernul provizoriu al Țării Românești avea menirea de a stabili înfățișarea simbolului sacru al națiunii române. Astfel, la 14 iunie 1848 (stilul vechi, folosit atunci), decretul preciza: „steagul național va avea trei culori, albastru, galben și roșu. Deviza română care va fi scrisă atât pe stagi cât și pe monumentele și decretul public, va cuprinde două cuvinte DREPTATE, FRĂȚIE”. Prin cel de al doilea decret, se preciza: „lângă lemn vine albastru, apoi galben și apoi roșu fâlfâind”. Ținând seama de Decretul din 14 iunie 1848, în stilul*

nou, 26 iunie, prin Legea nr. 96 din 20 mai 1998, se instituie ZIUA TRICOLORULUI PENTRU ÎNTREAGA NAȚIUNE ROMÂNĂ !

Românii din Transilvania foloseau, și ei, încă din deceniul trei al secolului XIX „cocarde tricolore”, iar la 1848-1849 steaguri de această factură dând mai multă profunzime acțiunilor revoluționare. La tribuna Marii Adunări Naționale din 3/15 mai 1848 de la Blaj, unde peste 40.000 de participanți au rostit sacrul jurământ „*Noi vrem să ne unim cu Țara*”, au fost arborate pe Câmpul Libertății drapele în culorile alb, albastru, roșu, culorile cele mai des întâlnite în costumele populare. Steagurile erau tivite cu franjuri galbeni, însumând astfel simbolul național. De asemenea o flamură mare „*VIRTUS ROMANA REDIVIVA*”, ne spune Ilarion Pușcariu, îi însuflețea pe participanți.

În timpul domniei lui Barbu Știrbey (1848-1853 și 1854-1856) drapelul tricolor s-a menținut, dar cu culorile pe verticală și culoarea roșie la hampă. Evenimentele care s-au desfășurat în continuare, pe întreg teritoriul locuit de români însumează și istoria tricolorului. Consemnăm, de exemplu, faptul că în Convenția de la Paris a celor șapte puteri garante, din august 1858, referitor la drapelul Principatelor Române se prevedea: „*Oștirile Moldovei și Munteniei își vor păstra steagurile lor actuale; la ele se va atașa o banderolă de culoare albastră, aceasta din urmă, fiind menită a simboliza unirea*”. *Cu toată opoziția manifestată constant și direct de marile puteri față de însemnele naționale românești după Unirea din 1859, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza a fost introdus drapelul unic tricolor. Plasat ca fundal al stemei unite, tricolorul avea menirea de a releva marile idealuri ale poporului român, ardenta aspirație spre neatârnamare și unire deplină. Urmărind a se da glas acestor sentimente profunde, în 1860, când s-a instituit prima distincție românească, PRO VIRTUTE MILITARI – dedicată eroilor care au înfruntat, jertfindu-și propria viață, la 13 septembrie 1848, oștile străine venite să înăbușe revoluția. S-a prevăzut ca această distincție să fie prinsă cu o panglică tricoloră.*” [4, p. 140, 141]

În aprilie 1861 autoritățile românești au solicitat marilor puteri recunoașterea tricolorului ca pavilion al navelor comerciale ale țării. În conformitate cu conținutul notelor difuzate în străinătate cu această ocazie, drapelul României reunea culorile roșu, galben și albastru dispuse orizontal, însoțite, în partea superioară, pentru a crea impresia că se respectă prevederile Convenției de la Paris, de o eșarfă de asemenea tricoloră. Neprimindu-se răspuns, ministrul afacerilor externe Apostol Arsache s-a adresat din nou, în aprilie 1862, marilor puteri cerându-le să intervină la Poartă în vederea reglementării pavilionului național, subliniind că guvernul țării a făcut în acest sens repetate demersuri. Modul de redactare a acestor note, stilul direct de proclamare a tricolorului ca însemn

național oficial au dus, în cele din urmă, la recunoașterea acestuia și de către Puterile Garante. În august 1862 s-a renunțat și la banderola albastră atașată, conform prevederilor Convenției de la Paris, țara impunându-și propria voință și în ceea ce privește însemnul național. Steagul cuprindea tricolorul dispus orizontal, roșul fiind plasat în partea de sus, în centrul steagului aflându-se stema unită, acvila cruciată și capul de bour. Deseori imaginea era însoțită de o eșarfă pe care era scrisă deviza HONOR ET PATRIA. În colțurile steagului era brodată inițiala suveranului.

Alexandru Ioan Cuza avea să definească drapelul tricolor cu cuvinte pline de sentimente patriotice, având viziunea tot mai proundă a devenirii superioare a României sub acest drapel, cu ocazia conferirii reginentelor a noului drapel, în ziua de 13 septembrie 1863, zi semnificativă pentru trecutul de glorie al poporului nostru, întrucât se împlineau 15 ani de la bătălia din Dealul Spirii:

Drapelul este România

„Drapelul este România, acest pământ binecuvântat al Patriei, udat cu sângele străbunilor noștri și îmbogățit cu sudoarea muncitorilor. El este familia, căminul fiecăruia, casa în care s-au născut părinții voștri și în care se vor naște fiii voștri. Drapelul este în același timp, trecutul, prezentul și viitorul, este istoria întregă a României”.

Prin Constituția din 1866 s-a stabilit, de asemenea, ca steagul țării să cuprindă culorile „albastru, galben, roșu”. Faptul că nu s-a fixat poziția și nici modul de dispunere a culorilor a determinat apariția unor variate tipuri de drapele. Uniformitatea s-a realizat prin prevederile legii în legătură cu alcătuirea stemei de stat din 2/14 aprilie 1867. În cuprinsul acestui act legislativ s-a prevăzut că „drapelul domnului, ca și cel al armatei vor avea dispuse culorile naționale în modul următor: albastrul perpendicular și alături cu hampa, galbenul la mijloc, roșul la margine fâlfâind. În mijloc vor fi armele țării”. Steagurile gărzilor orășenești aveau o înfățișare asemănătoare, însă pe suprafața acestora, în locul stemei țării, urma a se aplica însemnul districtual sau cel al orașului respectiv. Ca urmare a aplicării acestor legi, compunerea drapelului național a căpătat stabilitatea necesară unui simbol național.

În timpul Războiului pentru Independența de Stat, unitățile participante la lupte din 1877-1878, atât cele care făceau parte din formațiunile active și miliții, cât și cele din formațiunile gărzilor orășenești, s-au individualizat printr-un drapel propriu. Pentru a se deosebi de steagurile autorităților civile, drapelele militare aveau în centru stema țării, înconjurată de frunze de laur. Unitățile făcând parte din gărzile orășenești au purtat în centrul

drapelului tricolor stema orașului respectiv, înconjurată de o cunună de frunze de laur ce desemnau, în limbaj heraldic, victoria.

După formarea, în 1867, a monarhiei dualiste austro-ungare, deși românii din Transilvania au cerut cu insistență să li se permită utilizarea tricolorului roșu, galben și albastru, motivând această solicitare prin faptul că sunt culori ce provin din stema Marelui Ducat al Transilvaniei, autoritățile de la Viena și Budapesta s-au opus, legea naționalităților din 1868 recunoscând numai pentru Ungaria (la care fusese anexată forțat și Transilvania) doar un singur steag, desigur steagul național ungar. De altfel, toate încercările făcute de români pentru obținerea de drepturi politice și orice mișcare de emancipare națională, orice sărbătoare sau comemorare era marcată prin arborarea tricolorului, acest lucru împotriva măsurilor severe de interdicere.

Elevii liceului „Andrei Șaguna din Brașov, la fiecare aniversare a zilei de 3/15 mai 1848, arborau drapelul tricolor, cu orice risc, pe dealul Tâmppei și la mormântul poetului patriot Andrei Mureșianu. În 1870, s-a arborat tricolorul pe casa lui Avram Iancu, iar în 1872, la moartea marelui patriot, tricolorul a evidențiat simbolic hotărârea maselor de români de a milita neconținut pentru împlinirea idealurilor cărora acesta și, înaintea lui, „Crăișorul Horea” le-au închinat întreaga lor existență. Trebuie menționate activitățile societăților culturale România Jună din Viena (președinte Ioan Slavici, bibliotecar Mihai Eminescu) și Arboroasa (1875-1877) de la Universitatea din Cernăuți, unde au activat Ciprian Porumbescu, Gherasim Buliga, Dimitrie Onciul ș.a., care au promovat tricolorul, cultura și drepturile românilor.

În timpul mișcării memorandiste din 1892-1894 lupta pentru instituirea tricolorului ca însemn național al tuturor românilor cunoaște o și mai mare extindere. Prin arborarea sa, românii și-au demonstrat adeziunea totală față de prevederile memorandumului, care arăta situația românilor din imperiul dualist [4, p. 143]. Astfel, sunt nenumărate manifestări față de autoritățile austro-ungare.

Tricolorul, drapelul nostru național a intrat în sângele românilor fiind participant la toate luptele de emancipare și eliberare a ființei naționale, fii Țării dându-și viața de nenumărate ori sub sub faldurile tricolorului. Tricolorul a însoțit pe fiii țării în Războiul pentru Independență, în Războiul pentru Întregirea României, în Războiul Sfânt contra hoardelor barbare asiatice pentru reuperarea teritoriilor ocupate, jefuite și cu populația deportată, în războaiele contra tuturor celor care ne-au ciopârțit țara. Tricolorul purtat cu mândrie în toate confruntările, apărat cu devotament fără de margini, înălțat pentru a marca victoriile dobândite, drapelul este considerat „ÎNSĂȘI ONOAREA ROMÂNIEI”.

Azi, Tricolorul Românesc flutură impetuos pe falnicele catarge ale Alianței Nord Atlantice și ale Uniunii Europene. Fiii țării își fac datoria de oșteni, cu mare cinste și cu deosebita pricepere, în teatrele de operații, tot sub steagul tricolor pentru dreptate și libertatea celor oprimați. Orice manifestare patriotică, culturală sau socială, la care nu se impune neapărat ca cei care participă să vină cu tricolorul, românii vin din convingerea înălțătoare că trebuie să vină cu tricolorul.

Bibliografie selectivă

- 1.Cernovodeanu, Dan „*Știința și arta heraldică în România – Album*”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977;
 - 2.Cernovodeanu, Dan „*Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor până în zilele noastre (sec. XIII – XX)*”, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2005;
 3. Dogaru, Maria „*Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol. Album heraldic*”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981;
 - 4.Dogaru, Maria „*Tricolorul românesc, o istorie glorioasă*”, în „*Anale de Istorie*”, anul XXXIV, 1, 1988;
 - 5.Dogaru, Maria „*Din heraldica României – Album*”, Editura JIF, București, 1994;
 - 6.Sturdza-Săucești, Marcel, colonel „*Heraldica – Tratat tehnic*”, Editura Științifică, București, 1974;
 - 7.Colectiv „*Dicționarul științelor speciale ale istoriei*”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- P.S. Din prefața Acad. Nicolae Edroiu la cartea lui Alexandru-Grigore Pisoschi, „*Din heraldica teritorială a Bucovinei istorice, Hotinului și Herței*” – Ed. RISOPRINT, Cluj-Napoca, 2014: „*Lucrarea elaborată de prof. univ. dr. ing. Alexandru-Grigore Pisoschi aduce contribuții notabile la cunoașterea unor aspecte semnificative ale heraldicii românești. Autorul și-a concentrat atenția asupra unui spațiu important al vechiului teritoriu românesc unde o boierime autohtonă și o administrație bine susținută de aceasta au întreținut o viață românească ale cărei consecințe se văd până astăzi (...) Prezentarea se face cu mult profesionalism, autorul fiind un bun cunoscător al problematicii heraldice, al detaliului simbolistic. Lucrări ca acestea sunt necesare cercetătorilor de heraldică din țara noastră, dezbaterilor care continuă să se poarte în contextul procesului de elaborare și consolidare a stemelor de comune și orașe, a celor teritoriale. Se asigură astfel legătura cu vechile cercetări heraldice din România întrerupte brutal după 1948 și reluate în noul context socio-politic de după 1989, cu heraldica tradițională românească*”.

Sfințirea Steagului Cavalerilor

Biserica Militară, cu hramul „Sf. Gheorghe”, din Oradea a găzduit la Praznicul Sfinților Trei Ierarhi, Vasile, Grigore și Ioan un eveniment emoționant, plin de încărcătură spirituală, unic în felul său: **Sfințirea Steagului**. De la început Dumnezeu ne-a ales pentru mântuire, în sfințirea Duhului și credința adevărului. Iată de ce ne-a chemat El, prin Evanghelie , ca să căpătăm slava Domnului nostru Isus Hristos. Pentru această pas trebuie să avem și un motiv convingător ca să putem primi și să fim parte la sfințire – bazat pe cuvintele din Evrei 12:14: *„Urmăriți pacea cu toți și sfințirea, fără de care*

nimeni nu va vedea pe Domnul”. **Sfințirea Steagului** reprezintă în sine o experiență minunată. Semnificația adâncă e dată chiar de sărbătoare Sfinților Trei Ierarhi care prin Ioan ne îndeamnă să ne lepădăm de păcat, pentru ca „adevărul să fie în noi iar rodul sfințeniei să crească, sămânța vieții noastre” – voia noastră proprie – trebuie să fie semănată – adică trebuie pusă la treabă, precum grăunțele sub brazdă. *„Adevărat vă spun că dacă grăunțele de grâu care a căzut pe pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce mult rod”*. Înțelegând faptul că bunul Dumnezeu este interesat să ne ajute să înaintăm pe această calea dreaptă a sfințeniei am adus în fața Altarului Steagului Asociației pentru Sfințirea sa.

Eveniment în viața și activitatea **Asociației Naționale a Cavalerilor de Clio** de importanță definitorie, **sfințirea Steagului** reprezintă și identifică în mod distinct, particular, menirea și orizontul creației membrilor săi. Steagul ca simbol, precum odinioară, reprezintă, în relațiile Asociației cu terți, un mod de individualizare strălucit. Sub acest raport elementele heraldice de pe Steag fac o distincție clară și, totodată, detașează și definesc scopurile și acțiunile Cavalerilor de Clio.

Semnificația elementelor heraldice a fost gândită pentru o reflectare clară a obiectivelor Asociației: Vulturul încoronat, având crucea creștină în cioc, cu aripile desfăcute, între care cuprinde, la orizontul întretăiat de tricolorul României, iar cu ghiarele prinde în zbor sabia cavalerului, iar sub linia orizontului frunzele de stejar îngemănate, proiectate pe cerul azuriu,

încadrate într-un oval bordat cu inscripția la partea superioară: **ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A CAVALERILOR DE CLIO**, iar la partea inferioară: **Oradea-15 martie -2008** (dată la care, prin Sentință Civilă, Asociația a dobândit personalitate juridică). Tema centrală, dominantă, a stemei de pe steagul Cavalerilor, placată pe fond albastru pur de mătase, este personificată într-un oval prin **Vulturul** basarabenilor în zbor, cu aripile desfăcute în care cuprinde unitar tricolorul României, cu tot ceea ce acesta reprezintă.

Steagul - de mătase, format dreptunghiular de 90x140 cm -, cu franjuri aurii și ciucuri pe laturile exterioare este sur-montat pe o lance cu vârf ascuțit, iar la colțurile libere - în unghi drept - sunt surmontate două medalioane rotunde de 12 cm diametru: unul reprezentând *insigna cavalerului*, iar cealaltă *cartea de aur a cavalerului*. Insigna Cavalerului este reprezentată de *Vulturul în zbor*, pe fundalul tricolorului României: roșu, galben, albastru, având la partea inferioară inscripția pe fundă galbenă: „*Cavaler de Clio*”. În celălalt medalion, pe același fond de tricolor, se proiectează o carte deschisă, având la bază o călimară și o pană, care semnifică munca de cercetare pe care *Cavalerii de Clio* o îndeplinesc, ca o tradiție ce coboară de la Cavalerul-dac Aeticus, al cărui experiență ca primul călător în jurul pământului a istorisit-o într-o carte. Lângă lance (hampă) o eșarfă albă pe carea este inscripția: *Filiala Maia „Barbu Catargiu”*, care are la partea inferioară medalionul cu portretul bordat cu cocarda tricoloră a primului prim-ministru al României *Barbu Catargiu*, iar la partea inferioară frunze de lauri.

Albastrul pur al fondului Steagului, împrejurul căruia sunt franjurile aurii, dau speranță că scopurile și obiectivele Asociației vor exprima Adevărul, ca țel suprem pentru care orice Cavaler, care este dispus să depună efortul său în activitatea de cercetare, angajat deplin și voluntar, pentru a fi devotat în slujba Cetății Cavalerilor. Inițiatorii proiectului *Steagului* col. r. Dr. Consatntin Moșincat, prof. univ. Dr. Jipa Rotaru, au avut

susținerea grafică a sculptorului prof. univ. dr. Cornel T. Durgheu, și financiară din partea col. r. Ioan Tătar și prof. Constantin Vlad.

Festivitatea de sfințirea a Steagului, simplă ca desfășurare, a fost înălțătoare ca manifestare pentru toți cei prezenți, care respiră atmosfera caldă, prietenească formată în cadrul Asociației de către toți cei ce sunt devotați Cavaleri de Clio. Primit cu solemnitate de asistență, Steagul Cavalerilor de Clio, purtat de Andrei Micovschi, a fost răsplătit cu bucuria **Imnului național**, cântat de domnișoara Carla Ioniță (o impresionantă voce de viitor), acompaniată cu însuflețire de întreaga asistență. *Deșteaptă-te române*, a sunat armonios și a încălzit sufletele celor prezenți, astăzi 30 ianuarie 2021, în *Altarul de vară* al Bisericii Militare „Sf. Gheorghe” din Oradea.

A urmat doxologia de sfințire oficiată de pr. capelan Mircea Ioniță, secondat de pr. Ioan Spătaru, care împreună cu toți cavalerii prezenți au cuprins în rugăciuni implorarea forței divine pentru ocrotire, putere de creație, inspirație și spor truditorilor inspirați de Zeița Clio. Procesiunea de sfințire a fost trăită într-o aparte solemnitate, ascultare și îndrumare duhovnicească. Părintele capelan, el însuși membru fondator, alături de alți 34, al Asociației, a amintit în cuvântul de învățătură, că în urmă cu 15 ani Asociația avea să recunoască meritele primilor săi *cavaleri de onoare*: prof. univ. Dr. Viorel Faur și gl. D. r. Mihai Corneliu Lungu, ca președinte, respectiv vicepreședinte de onoare, și să breveteze în timp *Cavaleri de Clio*, și de la Filiala Maia „Barbu Catargiu” (județul Ialomița) prin însemnul distinctiv brevetat cu *Sabia Cavalerului de Clio*, pentru merite culturale, științifice, civice. Festivitățile au constituit momente de înălțare sufletească și de sărbătoare pentru elită cavalerilor reuniți la **Chemarea sub steag!**

Semnificația heraldică a elementelor cuprinse în Steagul Cavalerilor de Clio au fost explicate de președintele executiv al Asociației, col. r. Dr. Constantin Moșincat, organizatorul ceremonialului de sfințire, care a mulțumit apoi gazdei și tuturor celor implicați (inclusiv domnișoarei Alexandrina Chelu, în atelierul căreia s-a imprimat steagul), după care a înmănat diplomele hotărâte de Consiliul Director, pentru *Mecena de Clio* și

Nănaș al Steagului Cavalerilor următorilor cavaleri de Clio: Col. r. dr.

Constantin Moșincat, Prof. univ. dr. Cornel Durgheu, Comandor r. prof. univ. Dr. Jipa Rotaru, Prof. Constantin Vlad, Col. r. Ioan Tătar. În finalul evocării evenimentului președintele executiv a felicitat pe toți Cavalerii de Clio cu prilejul sfințirii Steagului Asociației și a adresat cu ocazia Praznicului Sfinților trei Ierarhi: Vasile, Grigore, Ioan, **La mulți ani!**

În luarea sa de cuvânt prof. dr. Vasile Ioan Micu, dascălul Cavaler de Clio, a făcut referire la cartea „*Se întorc morții acasă*”, semnată de Cornel Constantin Ciomârzgă, cu încărcătură de „mireasmă de Evanghelie” pe care n-avem voie s-o ratăm, ea fiind o fereastră „spre tine însuși”, o carte care se citește „cu sufletul!, din care redăm următorul fragment de **rugăciune**: „*Îndură-Te Doamne , în vremurile acestea grele de neamul nostru românesc și ajută-l să-și afle, în sfârșit, calea cea dreaptă. Coboară Duhul Tău cel Mângâietor peste noi ca să ne curățească de toate întinăciunile și să ne întoarcă inimile la blândețe și la frica de Tine. Luminează, doamne, mințile noastre care, din pricina păcatelor, amărăciunilor și umilințelor, nu mai văd și nu mai disting*

binele cel bun și calea cea adevărată”. (Textul integral poate fi lecturat pe pe adresa <https://biblioteca-cavalerilor.ro/arhive/3137>).

Steagul cel mare, precum și fanionul de birou, odată sfințite au fost puse în rotunda Altarului de vară, al Bisericii Militare din Oradea, alături de cele deja existente: Praporele bisericesc al „Sfântului Gheorghe”, (hramul bisericii), Steagul Asociației „Avram Iancu”, Copia Drapelului de luptă al Diviziei 11 Mecanizate „Carei”, Steagul Patriarhie Române, Steagul Asociației Cultul Eroilor „Regina Maria” - Filiala Bihor (galerie foto: <https://biblioteca-cavalerilor.ro/arhive/3137>).

Ioan Chivari, pr. Ioan Spătaru, Andrei Micovschi (port-drapel), Ioan Vasile Micu, Constantin Moșincat, Sâmedru Fârcă, Voichița Moșincat, Ioan Tătar, Alexandru Ungur, Teodor Cotuțiu Pavel Gudea, pr. Mircea Ioniță

*~ Cavaler de Clio ~
Redacția*

Scrisoare deschisă poporului român, Prof. Dr. Gheorghe ȘERBĂNESCU⁴⁸

Mesajul tăblițelor de la Tărtăria

Popor român,

Îți scriu pentru că sper ca măcar acum, de pandemie, odată în viață să îți amintești cine ai fost, cine ești și poate așa vezi încotro te îndrepti.

Ești singurul popor european care trăiește încă acolo unde s-a născut. Nu o spun eu, o spune istoria popoarelor. O fi mult, o fi puțin, nu știu dar știu că ești unic în Europa, această Europă care te lovește, te jighește și te umilește.

De ce o lași să facă asta, când tu ești singurul popor născut, crescut și educat în granițele sale?

Ești primul popor din lume care a folosit scrierea. Nu o spun eu, o spun tăblițele de la Tărtăria, și o recunosc toți cei care le-au studiat.

Acum 7000 de ani, când alții nici nu existau ca popor, pe aceste meleaguri locuitorii scriau, pentru a ne lăsa nouă mândria de a fi prima civilizație care se semnează pe acest pământ. Scrierea sumeriană a apărut 1000 de ani mai târziu și totuși mulți se fac că nu văd și nu recunosc adevărul.

Cât timp o să te lași neglijat?

Ai fost singurul popor pe care nici o putere din lume nu l-a cucerit chiar dacă ai fost împărțit, despărțit și asuprit de mai multe imperii. Nici unul nu a putut să te cucerească cât ai fost unit, nici romanii care au stăpânit doar o parte din vechea Dacie, cealaltă fiind stăpânită de Dacii liberi, nici turcii care nu au reușit niciodată să îți transforme teritoriul în pașalâc. Toate marile înfrângeri s-au bazat pe trădare. NIMENI NU A REUȘIT SĂ TE SUPUNĂ CÂT AI FOST UNIT.

De ce te lași dezbinat?

Ai fost scut creștinătății, când întreaga Europă tremura de teama islamului.

Sângele tău a salvat Europa iar românul Iancu de Hunedoara a salvat Viena și întreaga Europa de furia semilunii.

Acum, tu popor de salvatori ai creștinismului, ești tratat ca un paria.

Când îți vei revendica drepturile?

Din tine au apărut Eminescu, Enescu, Brâncuși, Gogu Constantinescu, Vuia, Vlaicu, Coandă, Petru Poenaru, Nicolae Teclu, Spiru Haret, Herman Oberth,

⁴⁸ Articol apărut și în *Confluențe literare*, Ediția nr. 3738 din 26 martie 2021 **Studii: Istorie, Filozofie - Computer Specialist** - Pictura Bucharest, Romania; Afirmă: „Cuvântul este imaginea sufletului; cum este omul, așa-i este vorbirea”.

Conrad Haas. Dar ce păcat, cei mai mulți și-au pus mințile sclipitoare în slujba altor țări pentru că acasă nu i-a ascultat nimeni.

De ce ai lăsat să se întâmple asta?

Astăzi, popor român pentru tine se rescrie istoria.

Cum vrei să se facă asta?

Cum vrei să te vadă cei ce îți vor urma?

Astăzi, ca și pe vremea fanarioților, domnitorul și divăniții nu au nici o legătură cu tine. Sunt străini de interesele și dorințele tale tot ce doresc este să stea cât mai mult în funcție și să câștige cât mai mult.

Tu taci;

Astăzi, ca și pe vremea cuceririi romane, bogățiile țării, aceleași mine de aur, argint sare, mierea acestui pământ sunt exploatate de alții cu brațele tale și se duc pentru a umple visteriile străinilor de neam.

Tu taci;

Astăzi, ca și pe vremea asupririi austro – ungare, drepturile românilor sunt călcate în picioare, iar cei puțini fac legea pentru cei mulți.

Tu taci;

Astăzi, ca și în vremuri de restriște, românii pleacă din țară, să muncească, sau să își vândă inteligența pentru că țara lor nu are nevoie de ei. Câți dintre ei sunt viitorii Brâncuși, Coandă, Conrad Haas, te-ai gândit la asta? Conducătorii acestei țări au nevoie de slujbași proști, lipsiți de educație, lipsiți de caracter, lipsiți de voință, lipsiți de coloană vertebrală, ca să îi poată îndoi și face figurine de plastilină din ei.

Tu taci;

Astăzi, ca și pe vremea bolșevismului, la mare preț sunt trădătorii, lingușitorii, vânzătorii de neam și conștiință, traseiștii politici, gata să calce pe cadavre pentru a parveni și a își păstra privilegiile.

Tu taci;

Astăzi, parlamentul și guvernul țării, divăniții de azi, arendează pământurile și întreprinderile “nerentabile” la indicațiile unor străini de neam cărora le cântă osanale, unor arendași străini, spunând că asta se numește privatizare. Pentru aceste arende, ei primesc peșcheșul iar țara rămâne pe butuci.

Tu taci;

Astăzi, urmele civilizației străbunilor voștri sunt șterse pentru ca fii tăi să nu mai știe niciodată cum au apărut ei pe acest pământ, cine le sunt strămoșii, și care le sunt meritele:

1. Vechile situri arheologice sunt distruse, se construiesc șosele experimentale peste ele, Sarmisegetuza, Grădiștea, Munții Buzăului, sunt vândute sub pretextul impulsivării turismului, unor privați care habar nu au că în pământul pe care îl calcă zace istoria ta încă nedescoperită.

Tu taci;

2. Elemente din tezaurul țării sunt trimise “la expoziție” în afara țării și uită să se mai întoarcă, iar cei ce le-au scos nu dau nici un răspuns, se fac că au uitat de ele.

Tu taci;

3. Arhivele țării sunt cedate printr-o lege a arhivelor străină de interesele naționale, celor ce vor să scoată din mintea românilor ideea și dovezile de unitate națională.

Tu taci;

Slujbașii țării, căftăniții vând la preț de piatră seacă și fier vechi bunurile realizate de tine, sub oblăduirea șefilor lor, împart banii, apoi sunt “judecați” de ochii lumii și primesc pedepse cu suspendare, adică “mulțumesc, la revedere, te mai chemăm noi când avem nevoie de serviciile tale”.

Tu taci;

Oștirea țării este batjocorită, decimată, dezarmată, pusă în slujba altora, copii tăi mor pe pământuri străine iar Hatmanul Suprem vine în fața ta și spune că suntem într-o mare încurcătură, vom fi nevoiți să împrumutăm avioane străine pentru a ne asigura siguranța aeriană, de parcă asta s-a întâmplat peste noapte și nu este urmarea politici sale dezastruoase, de parcă nimic din ceea ce se întâmpla românului azi nu i se datorează lui.

Tu taci;

Dispar din instituții ale statului arhive cu invenții și inovații de interes strategic privind cercetarea nucleară. Cei puși să le păzească nu pățesc nimic, iar cei ce trebuie să investigheze spun că nu e nimic deosebit.

Tu taci;

Ți se fură voturile iar comisia care trebuia să investigheze pe cei care au fost prinși cu vot dublu, nu dă nici un răspuns deși există dovezi că ai fost furat și voința ta răsturnată.

Tu taci;

În divan, se fură la 2-3 mâini, unii chiulesc alții se fac că lucrează, iar alții mânuiesc legile după bunul plac, în văzul tuturor și nu li se întâmplă nimic.

Tu taci;

Sistemul educațional se reduce la bani, bani la înscriere, bani la examene, bani la absențe, bani la promovare, bani la angajare, bani la reexaminare. Copii tăi

nu mai știi nici cum îi cheamă dacă nu se uită pe internet sau nu primesc un SMS.

Tu taci;

Dacă te îmbolnăvești, nu ai unde să te duci, s-au închis spitalele, s-au scumpit medicamentele, trebuie să mergi dacă ești operat cu fașele și anestezicul de acasă, altfel mori neoperat sau deschis și neînchis. Intri în spital pentru o unghie lovită și ieși cu 10 boli pe care nu le aveai la intrare.

Tu taci;

Un copil de 15 ani, român sportiv, este bătut de colegii de echipă maghiari, pentru că e român, chiar de Ziua Națională a României. Nu se întâmplă nimic. Ceva mai târziu, Hocheiștii Naționalei României, (de naționalitate maghiară) la un meci cu selecționata Ungariei tac când se intonează imnul României dar cântă cu foc imnul Ungariei și pe cel al ȚINUTULUI SECUIESC imn care nu avea ce căuta la o manifestare oficială.

Toți tac.

Tu taci;

Guvernanții nu fac altceva decât să te jupoaie, îți bagă mâna în buzunar și îți iau banii pentru că ești prea bogat în viziunea lor, sau nu meriți ce ai câștigat, iar țara nu are bani. Se împrumută lăsându-te dator pe sute de ani fără să le pese ce vor face și de unde vor plăti datoriile cei ce le vor urma.

Tu taci;

Dușmanii tăi, cei ce vor să te vadă dispărut pentru a îți lua locul, îți impun ce să mănânci, ce să bei, ce medicamente să iei, fac experimente cu tine, te folosesc drept cobai cu avizul și ajutorul trădătorilor din fruntea țării, care le aplică legile într-un Codex Alimentarius care te duce la pieire.

Tu taci;

Parlamentarii își votează legi speciale, se protejează împotriva judecății pentru hoțiile și prostiile pe care le fac, se acoperă cu legi făcute numai pentru ei, și fură acoperindu-se unul pe altul.

Tu taci;

Președintele țării își exprimă oficial acordul de modificare a Constituției țării, la cererea unor străini, care își urmăresc propriile interese, fără a consulta măcar parlamentul dar să mai te consulte pe tine.

Tu taci;

Un român plecat de acasă, descoperă peste hotare că țara lui are de recuperat o sumă mare de bani de la alt stat. Ce fac parlamentarii români? Refuză să

investigheze cazul pentru că nu vor să îi supere pe cei ce îi țin pe jilțuri fără să le pese de interesul națiunii trădând jurământul făcut la investire.

Tu taci;

Asta se întâmplă astăzi, popor român, și tu taci. Dacă ar fi ca tot ceea ce se întâmplă să se răsfângă numai asupra ta, românul de azi, nu ți-aș scrie un cuvânt. Te-aș lăsa să lanchezești, să dormi până se așterne praful peste tine și mătura istoriei te va scoate afară din mintea celor ce vor urma, ca pe o întâmplare neplăcută. Dar tu popor român de azi, ești legat de cel de ieri și de cel de mâine și odată cu tine pieri nu numai trecutul, dar și viitorul acestui neam.

Cât o să mai taci?

Trezește-te popor român, trezește-te român adormit și nu lăsa să se șteargă dintr-o trăsătură de condei tot ce ti-au lăsat părinții, nu îți lăsa copiii pe drumuri, sclavi ai celor ce nici nu existau pe când tu știai să scrii.

Acesta este mesajul nedescifrat până acum, al **tăblițelor de la Tărtăria!**

EMINESCU - PURUREA DUPĂ EMINESCU

Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

**„De peste o sută de ani creștem cu Eminescu
și vom mai crește mii de ani, dar niciunul din
noi nu va ajunge la înălțimea lui, acolo sus,
<<Luceafăr>>. El va rămâne în veci Unicul.
Luceafărul!”**

(Mitropolitul Ardealului-**ANTONIE Plămădeală**)

Destinul profetismului dacoromân creștin ortodox este permanentizarea și pururea frumusețe a *predestinării* întru ființialitate, identitate, adevăr, libertate, iubire, dăinuire. **Eminescu e o perpetuă și pururea revelație a frumuseții creației dacoromâne! Profetismul lui creștin ortodox este continuu prezent și pe pământ și în cer! „Nimic nu trădează mai precis geniul decât această neobosită reîntoarcere a fiecărei generații, la operă și la om. Setea aceasta de a ști mai mult și mai precis, de a înțelege mai adânc, de a interpreta mai adecvat – este plină de semnificații.”** (Mircea Eliade, *Despre Eminescu și Hasdeu*, Junimea 1987, p. 6). Opera sa colosală întrupată de semnificații spirituale devine o SUMĂ ecumenică ce atinge VALOARE universală, ca sălășluire a culturii și demnității dacoromâne.

Despre **Eminul nostru de Aur**, percepția este diferită și diversă, în funcție de dâra, pasul, treapta, umbra, penumbra, haosul sau lumina pe care se situează inșii, indivizii, persoanele, personalitățile, care-l caută, care-l scormonesc, care-l găsesc și care nu-l găsesc: cei din mlaștină orăcăiesc prelung ca într-un ultim concert baroc înainte de preparatul culinar iberic, cârtitorii sunt cei care ies prin mușuroaiele de cârțiță supărați pe lumină, plăvanii puturoși sunt deja împovărați de propriul jug, maimuțoi îl interpretează prin reflexele lor cabotine de circ. Doar adevărații "ciobani carpatini" îl doinesc mioritic în Codrii verzi de brad sau în *Pădurea de argint* iar "Minerii" adevăratei Vetre strămoșești îl extrag din pânțele aurite ale adâncului românesc nepieritor !

Clericii mici și mari, chiar și din rândul călugărilor ignoranți, ce-i drept o ceată aflată în ceață, insignifiantă, încă se mai tocnesc pentru creștinismul lui ortodox. Bucuria ne vine prin doi titani cărturari, Vlădica **Antonie Plămădeală** și un teolog de excepție, scriitor, preot-duhovnic, profesor- eminent **Constantin Galeriu**, care l-au așezat pe profetul **Mihail Eminescu** exact acolo unde îi era locul, în Sânul veșnic al ortodoxiei.

Iată, cum grăiau nemuririi – Eminescu, cei doi mari Corifei ai gândirii ortodoxe, filosofico - teologice, național - universale: „*Eminescu e darul Providenței făcut românilor. Eminescu e darul românilor făcut universului,*

*rostire în limba stelelor și a spațiilor infinite, în limba Eminescu, în limba Română. Eminescu cel trimis din zonele inefabile de sălășluire a Ființei, și-a ales limba română ca să poată spune lumii ceva despre frumusețea originală. Aștrii, așezați în poziție de onor, îl salută seară de seară când apare iară și iară pe cerul românesc.” (Antonie Plămădeală, *De la Alecu Russo, la Nicolae de la Rohia*, Sibiu, 1997, p. 16)*

Părintele profesor Constantin Galeriu, îndrumătorul și mentorul meu spiritual din Facultatea de Teologie – București, și după, avea un cult pentru Luceafărul nostru. În eseuul său de mare profunzime și înaltă sensibilitate, *Chipul Mântuitorului Iisus Hristos în gândirea lui Mihai Eminescu*, surprinde cu un subtil rafinament în cele două articole ale poetului-filosof-jurnalist, *Biografia Fiului lui Dumnezeu* și *„Blândul Nazarinean răstignit”*, publicate în ziarul *„Timpul”*, în ajunul Sfințelor Paști din 12 Aprilie 1881, **„adânca înțelegere a Evangheliei la care a ajuns poetul nostru național la vârsta maturității lui creatoare și, pe de altă parte, originalitatea lui genială, afirmată de această dată din unghiul spiritualității creștin ortodoxe.”**

Mesajul cardinal pe care Eminescu ni-l adresează aici e cuprins în această vizionară formulă: „Iată, 2000 de ani, aproape, de când biografia Fiului lui Dumnezeu e cartea după care se crește omenirea... Ea a ridicat popoare din întuneric..., le-a constituit pe principiul iubirii aproapelui.” „Eminescu, continuă părintele profesor Constantin Galeriu, *restaurează sensul istoriei, autentic și profund, în Evanghelie, în Hristos.”* (Pr. Constantin Galeriu, articol publicat în *Revista Ortodoxia*, anul XLVII, 1-2 Ianuarie 1995)

În alt articol celebru al marelui poet-filosof-jurnalist Mihail Eminescu, *„Christ a învins cu litera de aur a Adevărului și Iubirii”*, analizat cu precizie de ceasornicar al gândirii, marele Duhovnic Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, cuprinde esența gândirii ortodoxe a poetului *nepereche*, într-o limpezire a celui mai limpede cristal, *„că pentru poetul nostru de geniu, Iisus Hristos a fost modelul absolut de umanitate, singurul deplin, demn de a fi urmat, un model suprem, un model moral și plenar, după care omul se poate zidi pe sine și întru sinea lui cea mai profundă, unde aflăm întipărit Chipul Celui după care am fost zidiți – Chipul lui Dumnezeu.”* (Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, *Mărturisitorii*, în *Studii Teologice, Revista Facultăților Teologice din Patriarhia Română*, Seria a II-a, anul XLIII, nr. Ianuarie-Februarie 1991)

Poetul-filosof-jurnalist, în misiunea profetică a luptat cu întreaga sa însuflețire și cu deplina sa spiritualitate ortodoxă, fiind cu adevărat numit **„Omul deplin al culturii românești”**, pentru restaurarea omului creștin în matca sa ortodoxă. În articolul de mai sus, reia meditația sa teologică, astfel, **„Omul trebuie să aibă înaintea lui un Om ca perfecțiune după care**

să-și modeleze caracterul și faptele. Precum arta modernă își datorește renașterea modelelor antice, astfel **creșterea lumii noi se datorește prototipului Omului moral, Iisus Hristos**. După EL încearcă creștinul a-și modela viața sa proprie, încearcă combătând instinctele și pornirile pământești din sine.” Pedagogii creștini, ortodocși ai Tradiției milenare române l-au înfiat testamentar. Filosofii creștini, ortodocși l-au venerat ca pe Părintele gândirii ortodoxe, dacice.

Poeții cei mari i-au primit lumina și căldura de Luceafăr. „Este cu neputință să desparți calea vreunui poet român de ieri și de azi de iluminarea acestui unic astru – Eminescu. Eminescianismul, înțeles ca un nume unic național și prin urmare ca un termen congener al creației este nota întâie a poetului nostru, independent de vreme și loc.” (Artur Silvestri, *Critica poeziei* vol.III(1973-1989), Ed. Carpathia-2014, p. 231). Poetașii sunt turmentați și turbulenți ca niște șuvoaie în urma unei ploii torențiale. Scriitorii sunt și ei divizați în câțimi sau multipli de valoare: o parte sunt baricadați într-o critică desuetă, altă grupare insignifiantă sunt detractorii alogeni și străini.

Doar, erudiții condeiului s-au circumscris aurei extazului, sublimului serafic - **Emin**. Cu breasla politicianilor neociocoi situația este mai coplicată: unii sunt cu sulu-n coastă, alții sunt pe Coasta de Azur, iar cei care scapă de sub diluviunile ignoranței rup zăgazul urii lor năpustindu-se cu toată înverșunarea spre poalele Muntelui Profet.

Revenirea aceasta continuă, atitudinală și autoritară la Eminescu nu are caracter, elegiac sau metaforic, ci caracter ortodox, naționalist, apologetic și profetic. „Cei peste 100 de ani de când s-a prefăcut a pleca, s-a adăpostit de fapt în fiecare din noi... El e în noi și noi în el, ca într-o cuminecare.” (A. Plămădeală, op. cit., p.16) **Mihail Eminescu în sens spiritual, creativ este sinele nostru metafizic și mistic.**

Alt mare îndrăgostit de Luceafărul - Eminescu a fost poetul Nichita Stănescu: „**Eminescu este un fapt intim al sufletului nostru în tot ce are el mai curat și mai nins...**

Cuvântul lui i-a sorbit nu numai trupul lui, ci a sorbit și înțelegerea noastră dornică de frumos și de puritate. Atâta transfigurare a putut să aibă gestul lui de a trăi, încât s-a născut fără de moarte...

El este tot ceea ce este noi în noi...

Atâta vreme cât noi suntem, el este...

Eminescu este numele acestei țări.

România este numele Eminescu.”

(Nichita Stănescu, *EL*, cf. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 27)

Conștient de geniul său care i-a făcut nemuritoare Opera, a luptat în coloanele „*Timpului*”, exclusiv pentru ideile, crezul, mărturisirea și profetismul său naționalist. **În coloanele „Timpului” immanent, profetul Eminescu a statornicit VREMEA transcendentă a naționalismului creștin ortodox dacoromân.** „*Asemeni creației lirice, epice și dramatice, întreaga activitate de gazetar a lui Mihai Eminescu stă sub semnul unei înalte conștiințe istorice. Tezele politice, filosofice, economice, culturologice, sociologice, lingvistice, estetice, folcloristice, pedagogice susținute în cele aproximativ 300 de articole pe care le-a publicat au în aspectele semnificative ale trecutului nostru cele mai importante puncte de referință și de susținere. În toate aceste articole istoria noastră națională este înțeleasă ca realitate unitară, indiferent de provinciile în care românii trăiesc sau de epocile în care ei marchează evoluția continentului european și a lumii întregi.*” (Mihail Diaconescu, *Eminescu și Valorile Istorice în Istorie și valori. Studii, comunicări, eseuri, articole.* Ed. Ministerului de Interne, București-1994, p. 308)

Naționalismul creștin-ortodox și cultul Bisericii Ortodoxe sunt cele două chemări, cele două alegeri, cele două vocații, cele două misiuni, cele două imperative ale dacoromânismului întru spiritualitatea metafizico-mistică a EXISTENȚEI și DĂINUIRII!

Naționalismul caracteristic Țărilor române și-a tras seva din naționalismul dacic - fluviul milenar, bogat în afluenții istorici și religioși, revărsându-se în marea Filologică, mai întâi ca un naționalism voievodal al marilor **Cnezi-Domnitori** din Țările valahe culminând cu **Întregitorul Daciei – Mihai Viteazul**, apoi un naționalism încărcat de romantism, privind originile noastre **geto-dacice**, un naționalism cultural promovat de stolnicul **Constantin Cantacuzino, prințul Dimitrie Cantemir, Gheorghe Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Bogdan-Petriceicu Hașdeu**, naționalismul social-revoluționar al lui **Tudor Vladimirescu**, urmat de naționalismul cultural-religios al **Mitropolitului Andrei Șaguna**, de naționalismul social-revoluționar al lui **Nicolae Bălcescu**, axat atât pe baze istorice, cât și pe idealul mistic de înfăptuire a Unității tuturor românilor. „*În Bălcescu, toate formele de naționalism de până la el, mărturisirea marele filosof creștin brăilean Vasile Băncilă, își găsesc o nobilă și neadormită sinteză, adăugând de la sine grija pentru religie, pentru o reprezentare creștină a vieții, ideea reînființării armatei naționale și insistând vizionar asupra visului de unitate a tuturor românilor.*” (Vasile Băncilă, *Naționalismul și misiunea românească*, în *Opere*, vol. IV, Ed. Brăilei, Ed. Istros, 2006, p. 445)

Lui Nicolae Bălcescu i-a urmat **Mihail Kogălniceanu** cu naționalismul politic, armonios, urmat la rândul său de naționalismul eroic al lui **Vodă Ioan Cuza**, realizatorul Unirii Mici și naționalismul creștin-ortodox al lui

Mihail Eminescu, configurat în Mișcarea Studențească a **Generației – 1922** și Corifeii ei. *„Când a apărut Eminescu, societatea noastră intrase pe calea constituțională și a primelor acomodări cu burghezia. Eminescu a adus o concepție sociologică și de filosofie politică, o poezie a trecutului, o intuiție uimitor de justă și de originală a naturii economiei clasei de mijloc dintr-o societate, o înțelegere plină de pasiune a țăranului și culturii lui, o cunoaștere profundă a românilor de peste granițe, o dezinteresare de mucenic, o muncă și o dăruire de erou, o iubire nesfârșită și, câteodată, o ură sacră, o scârbă imensă și incisivă de tot ce era parazitism, fie din partea ciocoilor proprii, fie din partea străinilor aciuiați în țara noastră...”* (**Vasile Băncilă**, op. cit., p. 445-446)

Naivitatea și ignoranța nu-l tulburau pe geniul nostru, dar mâhnit de mediocritatea scribilor, gazetarilor, politicienilor contemporani, *corcitura biologică*, „amestecul de sânge balcanic al potentăților zilei”, (Mircea Eliade, „Universul literar”, an 48 (1939), iunie 10, nr. 23), unde chiar și Junimea avea cota ei de hibriditate spirituală, de mediocrii *scăpărători*, cum îi numea filosoful **Mircea Eliade**, a urnit peste ei stânca strivitoare a disprețului său, prăvălită din piscul semeț, carpatin al *Scrisorii a II-a*:

„Gloria-i închipuirea ce o mie de neghiobi/ Idolului lor închină, numind mare pe-un pitic/ Ce-o beșică e de spumă într-un secol de nimic”?

*„Misiunea istorică a unui popor, remarca alt mare Profet al Neamului dacoromân **Mircea Eliade**, se judecă după creațiile lui spirituale. Singure valorile culturale justifică existența și misiunea unui popor. Istoria nu ține seamă de popoarele sterile din fire.”* (*Despre Eminescu și Hasdeu*, Junimea 1987, p. 25). Misiunea profetului Mihail Eminescu, a „fenomenului original”, despre care inspirat mărturisea filosoful **Constantin Noica** (*Cronica*, 24, 1979), în actul său de creație este continua sa jertfă, neîntrerupta sa dăruire, fără de margini, „fără încetare, ca soare de zi, și răsare de îndată ca <<**Luceafăr**>> de noapte, prelungindu-ne lumina.” (Antonie Plămădeală, *De la Alecu Russo, la Nicolae de la Rohia*, Sibiu, 1997, p. 15). Poemul nemuritor filosofico-teologic „**Luceafărul**” – capodoperă a universalității, a fost inspirat după Teologul apostolilor **IOAN**, din Prologul Evangheliei sale: **„La început este Cuvântul și Cuvântul este Dumnezeu și Dumnezeu este Cuvântul! Acesta este întru început la Dumnezeu! Toate prin EL s-au făcut; și fără EL nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut! Întru EL este Viață și viața este lumina oamenilor!”** (Sf. Evanghelie după Ioan, 1, 1-4)

Expresia „*nu era*”, folosită în majoritatea aparițiilor clasice este o traducere veche greșită, fără semantica aramaico-kaoină, pelasgă a prezentului continuu, **ESTE!** Apostolul Ioan își începe Evanghelia cu **Înomenirea LOGOSULUI Dumnezeiesc**. *„Am văzut și eu pagina de început a „Luceafărului”*, mărturisea Mitropolitul Antonie Plămădeală, *și lângă textul*

Luceafărului, textul Sf. Ioan: „La început... (De la Alecu Russo..., op. cit., p. 14)

„EU sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor”, a promis LOGOSUL divin. Logosul culturii românești, e cu noi până la sfârșitul veacurilor.” (ibid., p. 15). „Luceafărul” eminescian este simbolul Înomenirii Logosului Dumnezeiesc. „Luceafărul” e poetizarea Întrupării lui Dumnezeu, pogorârea Lui pe pământ și întoarcerea în Cer.” Antonie Plămădeală, op. cit., p. 174).

„Luceafărul” mai conturează de fapt și cea mai strălucitoare autobiografie pe care profetul și-a însușit-o doar pentru a fi dăruită Daciei creștine și întregii omeniri. Lumina lui pogorâtă din surâsul Logosului dumnezeiesc sălășluită peste Tradiția neamului a luminat și va lumina cât va rămâne Astrul pe cer și viața oamenilor. Fără Iisus Hristos – Logosul, lumea n-ar avea har, lumină, frumusețe, iubire, viață!

*Fără Mihail Eminescu – Logosul dacoromân, viața n-ar avea frumusețe deplină! Marele basarabean, Doctorul Mitropolit al Ardealului **Antonie Plămădeală**, el însuși o Metropolă al Culturii ortodoxe, un Monument al ctitoriilor creștine, un rafinat și prolific Condeier al spiritualității dacoromâne, îl venera pe profetul Mihail Eminescu, despre care radia de bucurie grăind că, „**Eminescu ne-a învățat un grai al minunii, limba Eminescu! Limba Eminescu e limba Română... El este numitorul comun al sufletului poetic al neamului românesc.**” (op. cit., p. 14)*

Arta limbajului eminescian este sublimă și fascinează sferile mari ale gândirii. Taina muzicalității eminesciene curge din apa vie, profundă a spiritualității autohtone, în care s-a revărsat izvorul ancestral al milenarei tradiții strămoșești. Pe partitura metafizicii ancestrale desăvârșită, oferită lumii de geniul tracului Orfeu, Tradiția dacoromână consubstanțială cu cea creștin-ortodoxă a atins culmile serafice ale Filosofiei Duhului, peste care vibrează angelic acordurile virtuozității mistice.

Arta limbajului și taina muzicalității eminesciene au întrupat viziunea celestă a poetului-filosof asupra profetismului Neamului său, pentru a descifra integritatea sensurilor, a misiunii și a vocației Națiunii, poporului întru devenirea lui spirituală. Toate gândurile, toate căutările, toate cunoașterile, toate sensurile aflate, descifrate au fost suma sentimentelor sale, într-o trăire mistică a arderii permanente și totale. Acest sentiment, neîntrerupt, copleșitor al frumuseții și perfecțiunii creștin-ortodoxe la care ar trebui să ajungă geniul poporului său, a fost axa metafizică a misticii sale.

Aceeași splendoare a muzicii divine și a luminii harice a creației l-a copleșit și pe contemporanul său, al unei națiuni înrudite prin traci (v. Densușianu),

la fel de genial poet-filosof, brahmanul **Rabindranath Tagore**. „*Simt cum toate stelele strălucesc în mine./ Lumea năvălește în viața mea ca un șuvoi./ Florile se deschid în trupul meu./ Toată tinerețea uscatului și apei fumegă ca tămâia în inima mea,/ și sufletul tuturor lucrurilor cântă pe gândurile mele ca pe un flaut.*” (Rabindranath Tagore, *Versuri, Fruit-gathering*, 72, Traducere George Dan, Ed. Tineretului, București-1966)

CUVÂNTUL - MUZICA – POEZIA întrupează TRINITATEA SUBLIMULUI întru filocalia metafizică, întru mistica serafică și întru sofianismul isihast!

„**Cine** nu învață azi să-și înțeleagă inima, de cum îi zvâcnește în piept uimită de noutatea dragostei, după *Abecedarul Eminescu*?

Cuvintele lui au devenit parolă de recunoaștere între petalele de trandafiri, când se deschid dimineața să salute soarele. Și cine n-a descoperit filosofia citind versurile lui Eminescu?

Cine n-a înțeles că poate fi și el poet și filosof și că fără poezie și fără filosofie nu se înțelege nimic din viață?

Și **cine** nu se poate ruga Maicii Domnului pe inspiratele versuri ale lui Eminescu? **Eminescu** e născătorul nostru de gânduri.” (Antonie Plămădeală, op. cit., p. 14)

Toți marii profeți creștin-ortodocși și-au dorit ca în universul Patriei lor, precum și în marele Univers, să primeze lumina, cuvântul, sunetul, muzica, creația harică, comunicarea, comuniunea pentru a înfrumuseța lumea într-o armonie sublimă, astfel Universul întreg ar deveni o CAPODOPERĂ a MUZICII și a CUVÂNTULUI.

Întreaga cromatică a vibrațiilor muzicale dau har, strălucire și culoare Luminii, Cuvântului, Grăirii, Geniului, Tainei, Armoniei, astfel încât întreaga Creație revine la geneza ei, ca manifestare a infinitului în viața finitului, ca o sublimă tăcere și o inefabilă grăire a Cuvântului, ca o vibrație a dorului și a muzicii care te încântă. „*Lumina muzicii sferelor tale străluminează lumea de-azururi!/ Viul răsuflu-al muzicii tale/ din cer în ceruri rotește pururi!*” (Rabindranath Tagore, *Gitanjali*, 3, op. cit.)

Întru brațele inimii sale și-ntru porfira sufletului său, Profetul nostru nemuritor **Mihail Eminescu** a cuprins **Dacia Mare** întru hotarele ei milenare cu toate doinele Haiducilor, baladele Fecioarelor, legendele Eroilor, hrisoavele Boierilor ctitori, jertfele Cânejilor, slujirile Călugărilor/Monahiilor, mărgăritarele înțelepților Bătrâni, nemurirea lirică a Poeților creștini, aura divină a Artiștilor zugrăviți și iconari, destoinicia Învățătorilor, erudiția Dascălilor (Profesorilor), cazaniile sacre ale Vlădicilor, binecuvântările Fecioarei Maria, Jertfa Mântuitorului Hristos, crucea Martirilor, eroismul Ostașilor, iscusința Comandanților, horele Feciorilor,

cântecele de leagăn ale Mamelor, basmele Copilăriei, rovinele Voievozilor, epistolele Îndrăgostiților, lacrimile albastre ale Râurilor, buciul **Munților Carpați**, romanele Rapsozilor, fruntea **Bănățenilor**, cremenea și tulnicele **Moților**, cutezanța și neaplecarea **Oltenilor**, cântul și noblețea **Gorjenilor**, triful serafic al **Mehedințenilor**, dorul și demnitatea **Vâlcenilor**, frumusețea întru portul național a **Argeșenilor**, fala și izbânda **Muntenilor**, năzuința **Severinenilor**, zelul de cetate al **Orădenilor**, chibzuința **Ardelenilor**, smerenia și slujirea **Teleormănenilor**, spiritul filosofiei **Brăilenilor**, suferința și omenia **Bucovinenilor**, dârzenia neîntreruptă a **Basarabenilor**, dănuirea **Timocenilor**, gloria **Nistrenilor**, stăruința **Dobrogenilor**, slava și neînfricarea **Armânilor**, întrupând Calea jertfelnică spre cer a **Valahilor** și biruința Iubirii întru Înviere a **Dacoromânilor**.

Luceafărul – Mihail Eminescu rămâne pururea în inimile noastre – EMINE, pentru a da strălucire sufletului iubitor de cuvânt, muzică, adevăr și frumos!

HRISTOS S-A ÎNĂLȚAT!
Duminică - 13 Iunie 2021

Mihai Eminescu și Veronica Micle reîntâlnire la Chișinău după 132 de ani

Dr. Ionel NOVAC

La 17 iunie 2021, în scuarul „Mihai Eminescu” din centrul municipiului Chișinău, a fost inaugurată o inedită sculptură a Veronicăi Micle, prietena și muza celui mai mare poet român. Proiectul a fost realizat la inițiativa Primăriei Chișinău, prin intermediul Preturii sectorului Centru, dezvelirea acestuia reprezentând un omagiu adus lui Mihai Eminescu și Veronicăi Micle, de la a căror moarte comemorăm în această vară 132 de ani.

Statuia din bronz, operă a sculptorului Veaceslav Jiglițchi, o reprezintă pe Veronica Micle, așezată

pe o bancă, sub un tei, la doar câțiva metri de o altă lucrare de artă dedicată inegalabilului nostru poet național. Costul total al sculpturii se ridică la o jumătate de milion de lei moldovenești, acesta fiind suportat de mai mulți agenți economici, dar și de persoane fizice, care au dorit să contribuie la întregirea aspectului scuarului.

Veaceslav Jiglițchi, cetățean de onoare al Chișinăului, autor și al altor lucrări, precum „Echipajul” de la Aeroportul Internațional Chișinău sau „Guguță”, eroul lui Spiridon Vangheli, a „trudit” trei luni în atelierul său pentru ca această creație din bronz să poată bucura privirile trecătorilor. Sculptorul a avut o sarcină dificilă, deoarece s-au păstrat puține fotografii cu Veronica Micle. „Toate fotografiile pe care le-am găsit pe internet și tot ce am putut, am folosit... Acolo unde este mai tânără, are coafura ei clasică, care atât de mult îi plăcea, și așa a îndrăgit-o și Mihai Eminescu”, a mărturisit acesta.

La inaugurarea sculpturii au participat reprezentanți ai Primăriei municipiului Chișinău, ai Preturii sectorului Centru, dar și locuitori ai Chișinăului. „De acum încolo, Eminescu nu va fi atât de singuratic aici, iar Veronica Micle va rămâne mereu cu același chip, mult îndrăgît de poet”, a spus sculptorul Veaceslav Jiglițchi, mulțumind în același timp pentru încrederea acordată de municipalitate. „Mă bucur că reușim să promovăm cultura și îmi doresc ca cetățenii și oaspeții Capitalei să vină cu plăcere în acest loc. Vrem ca Veronica Micle să fie cât mai aproape de Mihai Eminescu. Și să îi lăsăm să socializeze între ei, acești extraordinari oameni, marele poet Mihai Eminescu și muza sa, Veronica Micle”, a susținut și primarul general al Chișinăului.

Din păcate, la eveniment au lipsit reprezentanți ai Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, ai Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, ai altor instituții de cultură și artă reprezentative din Capitală. Care să fi fost motivul acestor absențe pare dificil de precizat la prima vedere, dar chiar a doua zi, Ministerul și-a exprimat dezacordul privind edificarea și inaugurarea sculpturii. Mai mult, conform comunicatului emis de instituție, acțiunea respectivă ar fi fost întreprinsă cu încălcarea normelor legale. „Ministerul Educației, Culturii și Cercetării menționează că edificarea sculpturii „Veronica Micle” s-a realizat cu abateri de la prevederile legale, fiind edificată fără hotărârea Guvernului, respectiv sculptura inaugurată nu dispune de Statut de monument de for public, precum prevede Legea monumentelor de for public și astfel, nu va beneficia de protecția statului.

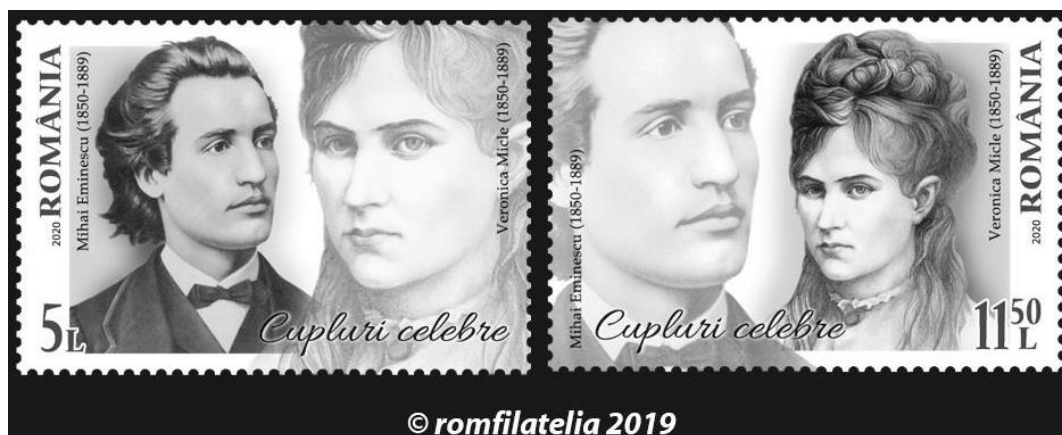
Totodată, amplasarea sculpturii în zona de protecție a monumentului de for public „Mihai Eminescu”, înscris în Registrul local al monumentelor de for public al municipiului Chișinău, a fost făcută cu încălcări în absența coordonării/avizării prealabile a locului de amplasare cu Ministerului Educației, Culturii și Cercetării prin intermediul Consiliului Național al Monumentelor”, a precizat instituția.

Reacția primarului general al Chișinăului nu s-a lăsat prea mult așteptată, acesta afirmând că indignarea ministerului nu își are locul: „Este un element care vine să contribuie la aspectul estetic al acestui scuar, la fel ca și băncile cu șah, la care multă lume vine. La fel ca și aceste flori, la fel ca și celelalte mese de șah, la fel ca și un domn care vine să ia cărți din biblioteca publică în aer liber”. Cum se va încheia acest „duel” instituțional, deocamdată, nu putem prevedea.

Rămâne doar să ne bucurăm ochii și spiritul, atâta timp cât vor coexista aceste monumente în inima Chișinăului, de „reîntâlnirea” peste ani a celor doi romantici, mereu îndrăgostiți, dar atât de nefericiți în dragoste. Și să ni-i

imaginăm așa cum erau odinioară: el, recitându-i tandre versuri, ea, ascultându-l, nemișcată, pe băncuță, sub teiul scuturându-și florile...

Cetatea Cavalerilor numere din 2022

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Mășuțchi
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cămin
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889 REVISTA Cetatea Cavalerilor
- de istorie și cultură - Anul II, Nr.1 (17) / 24 IANUARIE 2022

1

Alexandru DARIDA(SUA)

<https://www.biblioteca-cavalerilor.ro/>

SUPLIMENT 2/2022 - EMINESCU

SEARĂ OMAGIALĂ - EMINESCU LA ORADEA

Academician Ioan Aurel POP, *Anotimpurile poeziei lui Eminescu la Vărațic*

Prof. Dr. Gh. C. NISTOROIU, EMINESCU - TOMYRIS...

Miorița SĂTEANU, *Un gând și un omagiu poetului nepereche*

Col. r. conf. univ. Dr. Aurel V. DAVID, *Izvoare ale măreției și tragediei lui Mihai EMINESCU*

Prof. Dr. Gh. C. NISTOROIU, *Pământul și Cerul Mănăstirii Putna*

Dr. Ionel NOVAC, *La mormântul lui Eminescu*

Florian CHELU MANDEVA, EMINESCU SONETE

NAȚIUNEA ROMÂNĂ

Prof. Dr. Gh. Constantin NISTOROIU, *Aureola Marelui Voievod MIRCEA cel BĂTRÂN*

Av. Dr. Balaci PAȘCU, *Fluierul de oțel (III)*

Prof. Col. r. Ioan Grădinaru, *Alexandru Ioan Cuza - Primul Domn al României Moderne*

Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT, *Sărbătoare românească peste hotare*

Prof. univ. Dr. Mircea POPA, *Un misionar român la românii din Vidin Samoil Dracsin*

Dorin NĂDRĂU, *Nicolae Cristea - model de demnitate într-un proces nedrept*

Ing. Angela FAINA, *Apoteoza Unirii*

Prof. Univ. Dr. Dumitru PREDA, *Albert THOMAS - pe frontul din Moldova*

Dr. Augustin ȚĂRĂU, *Despre românii ardeleni aflați în prizonierat, lagărele...*

Prof. univ. Dr. Mircea POPA, *Cum a ajuns Vadul Crișului, Vadul lui Carol II (2)*

Pr. Dorel Octavian RUSU, *Episcopul Nicolae Popovici...(3)*

Prof. univ. Dr. comandor Jipa ROTARU, *Mareșalul și cele 10 porunci*

Prof. univ. Dr. Ioan SCURTU, *Dictatura lui Antonescu: Cine e recalitrant e trădător*

Prof. univ. Dr. MRCEA POPA, *Un articol necunoscut despre Ceaușescu tânăr, „bâlbâit și îndrăcit”*

SALONUL CAVALERILOR

Magdalena ALBU, *Dumitru Preda la 70 de ani*

Ioan Ciorca, *Fragment din cartea Biblia, sistem de referință stabil*

Prof. Marietta MATEI, *Dacia esoterică-corolar al cercetărilor profesorului Vicu Merlan*

Magdalena ALBU, *Prima antologie a aviației române*

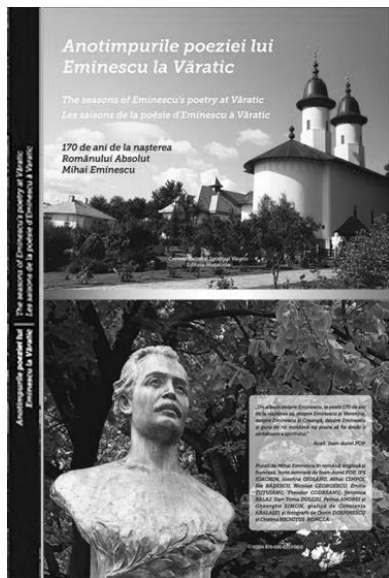
Prof. Dr. Nicholas DIMA, *Românii și România - între cer și pământ*

Smaranda CAZAN-LIVESCU, *M-am născut să fiu liberă*

ANOTIMPURILE POEZIEI LUI EMINESCU LA VĂRATIC (PREFAȚĂ) Academician Ioan Aurel POP

Un album despre Eminescu, la peste 170 de ani de la nașterea sa, despre

și Veronica, despre Eminescu și Creangă, despre Eminescu și gura de rai moldavă nu poate să fie decât o sărbătoare a spiritului. Universul Eminescu trebuie să înceapă pentru fiecare român ca o poveste spusă în anii copilăriei. Numele de Eminescu se aude de timpuriu, învelit într-o fascinație aparte, inclusiv datorită rezonanței sale frumoase, adânc enigmatice pentru mintea însetată de minuni. Tot în anii copilăriei, sufletele, înainte de a putea pricepe ce este creația spirituală, ascultă poezia lui Eminescu prin cântec. „Sara pe deal”, „Mai am un singur dor” ori „Pe lângă plopii fără soț” vin spre noi prin muzică.

Versurile puse pe note muzicale nu sunt departe de adevărul primar al poeziei, care, odinioară, pe vremea trubadurilor, truverilor și Minnesängerilor, se cântau înainte de simpla lor rostire. „Luceafărul” și „Călin” sunt povești de demult de-ale bunicilor, spuse în versuri, cum poveste este însăși viața autorului versurilor. Îl vedem aieva pe „băietul” care cutreiera pădurile, oprindu-se când era însetat (mai mult de sensuri decât de apă) lângă izvor, pierdut adesea în iarba poienelor, atent la zborul păsărilor, la unduirea trestiiilor sau la pala vântului. „Băietul” acesta, ajuns elev la Cernăuți, departe de casă, s-a întristat tare la moartea lui Aron Pumnul, deslușind durerea marilor treceri. Elevul a crescut pe nesimțite, prinzând dor de cosânzene, care treceau „pe lângă plopii fără soț” sau pe care le aștepta lângă „lacul codrilor albastru”. Printre iubiri înfocate și dezamăgiri crunte, a înfățișat mereu natura apropiată și îndepărtată, cea înțeleasă și cea neînțeleasă.

Deși pastelurile încep la noi cu strofe din „Sburătorul” lui Eliade și continuă triumfal cu Alecsandri, niciun colț de natură nu a fost transpus în poezie vreodată ca-n versurile: „De treci codri de aramă, de departe vezi albind/ Și-auzi dulcea glăsuire a pădurii de argint”. Parcă se vede aieva iarba ca fiind de omăt, nuferii galbeni încercând lacul, luna lunecând pe boltă, plopii cutremurându-se, ramurile bătând în geam. Și „băietul”, devenit flăcău, le înnobila pe toate cu spiritul său.

De la fata de împărat, care-și înălța privirea „din umbra falnicilor bolți” spre Luceafăr și până la turmele care, din vale, urcau dealul, vegheate din înalturi de „stelele ce scăpărau” pe căi pământene, sau de la casele ridicate-n lună de „streșine vechi” până la „lumina stelei ce-a murit”, ajunsă la noi, jos, din „depărtări albastre”, toate exprimă echilibrul nostru ondulat, setea îngemănată de pământ și cer, de întuneric și de lumină, de materie și de spirit. Eminescu este un scriitor universal, dar nu ar fi putut fi astfel dacă nu exprima profunzimea spațiului românesc și a poporului român.

Eminescu a transpus viața timpului său, lumea din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cu aspectele ei frumoase, neutre, urâte sau chiar grotești („Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii”), a prefigurat patetic viitorul („Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!”) și a refăcut, cu mijloacele artistului, trecutul. Trecutul acesta este al omenirii și al românilor deopotrivă, un trecut revolut care pornește cu Biblia, continuă cu Egiptul, trece prin Grecia, prin Roma și Dacia („Rugăciunea unui dac”) și zăbovește mult, în spirit romantic, asupra Evului Mediu. Este în creația eminesciană toată povestea lumii noastre medievale, cu eroi și voievozi vajnici, pătrunși de credință și de onoare, cu fii de domni care grăiesc „din carte”, aidoma țaranilor sfătoși, „de din vale de Rovine”, cu domnițe îndrăgostite de luceferi, cu sultani orgolioși, care se visau stăpânii lumii. Întristat și dezamăgit de lumea sa meschină, s-a cufundat tot mai mult în alte lumi, dintre care cea a trecutului medieval a rămas mereu una preferată. Firește, Evul Mediu nu a fost numai așa cum îl recrează Eminescu, dar a fost și așa.

Eminescu a trecut pragul acestei vieți, în acord cu ultimul său dor, contopindu-se cu strămoșii săi, „la marginea mării”, având „codrul aproape”, sub un „cer senin”, pe „tinere ramuri”, vegheat de tei și stele. Viața lui adevărată a început postum și ea este eternă, dincolo de voința cuiva. Firește, Eminescu a avut „critici” destui, încă din timpul vieții sale trecătoare și era absolut normal să fie așa. A avut și adulatori fără limite, fiindcă nu poți să nu te extaziezi înaintea creației sale. A avut, în fine, analiști fini, care i-au disecat cu acribie opera, relevându-i semnificațiile, descifrându-i rădăcinile, influențele, mesajele peste spații și timpuri.

Cea mai mare împlinire a lui Eminescu a fost iubirea răsădită etern printre noi prin poezie. El a întruchipat dragostea pentru Veronica, singura femeie care-l numește „Eminul meu iubit”, o prietenie sinceră pentru Ion Creangă, chemat „bădița Ion” și o unică percepere a „codrilor de aramă” și a „pădurii de argint”. Albumul de față reface imaginile artistice eminesciene prin imagini vizuale, ajutându-ne să înțelegem cum mintea și sufletul poetului au transformat ceea ce el percepea cu ochii. Centrul Cultural Spiritual Văratec – locul în care s-a contopit cu pământul și cu cerul Veronica Micle – prin

maica stareță, Stavrofora Iosefina Giosanu și doamna Emilia Țuțuianu – ne încântă și ne descântă cu lumea lui Eminescu, surprinsă prin natura umană și divină a mănăstirii. Din acest spațiu sacru, viața și creația scriitorului ni se dezvăluie în chipuri și icoane, așezare sub semnul eternității.

Ioan Aurel POP
București, octombrie 2021

Printr-un efort încununat de succes, pornit din gândul de a onora cu sfințenie trecutul cultural al zonei Vărativ, prin generozitatea unui ideal asumat ca datorie de a fi, într-o benefică colaborare cu dl. primar Neculai Adrian Nastasă și Consiliul Local al Primăriei Agapia s-a editat albumul omagial:

Anotimpurile poeziei lui Eminescu la Vărativ 170 de ani de la nașterea Românilor Absolut, Mihai Eminescu

*

***The seasons of Eminescu's poetry at Vărativ
170 years from the birth of the Absolut Romanian, Mihai Eminescu***

*

***Les saisons de la poésie d'Eminescu à Vărativ
170 ans depuis la naissance du Roumain Absolu, Mihai Eminescu***

Albumul a fost tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului TEOFAN Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. Prefața: academician Ioan Aurel POP. Coordonator proiect: Stavrofora Iosefina GIOSANU

Albumul cuprinde texte semnate de: IPS IOACHIM, Iosefina GIOSANU, Mihai CIMPOI, Ilie BĂDESCU, Nicolae GEORGESCU, Emilia ȚUȚUIANU, Theodor CODREANU, Veronica BALAJ, Dan Toma DULCIU, Petruș ANDREI și Gheorghe SIMON. Ediție îngrijită și coordonată, concepție grafică, realizare album: Emilia ȚUȚUIANU, Dorin DOSPINESCU, Victor RONCEA

Fotografii: Cristina NICHITUȘ RONCEA, Dorin DOSPINESCU. Redactor: Dorin DOSPINESCU. Grafica: Constanța ABĂLAȘEI. Considerație și recunoștință, Doamnei Europarlamentar Maria GRAPINI, pentru sprijinul financiar acordat tipăririi albumului!

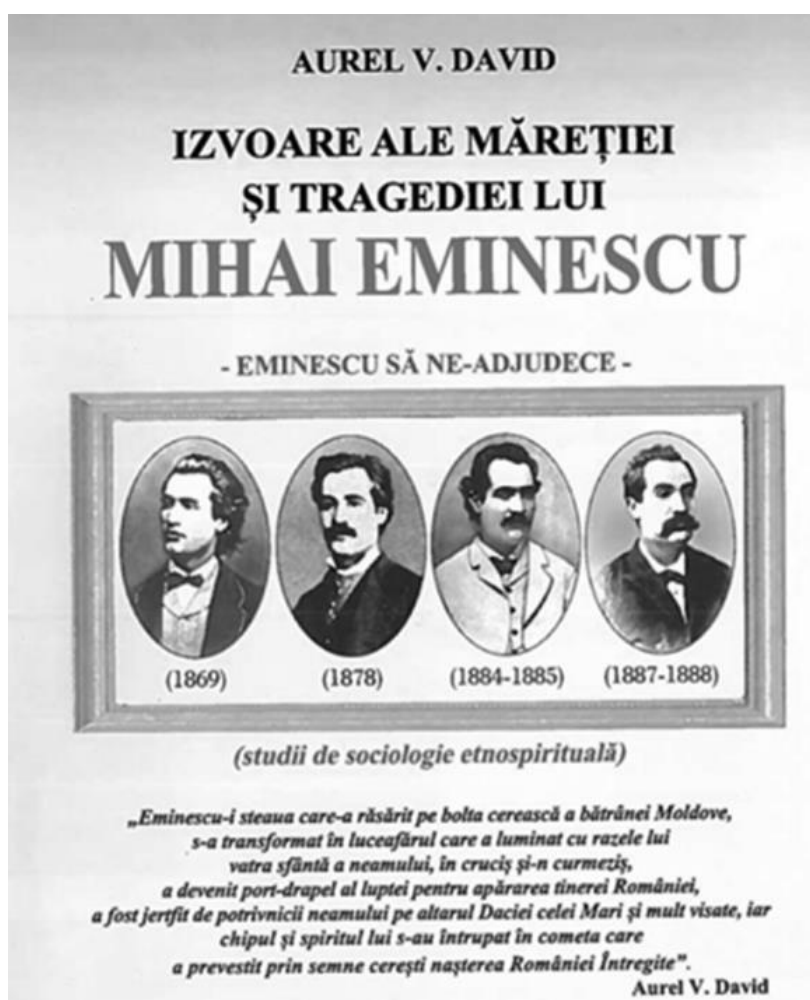
Mulțumiri Maicii Stavrofora Iosefina GIPSANU, stareță a Mănăstirii Vărativ, Consiliului Mănăstirii Vărativ și Centrului Cultural Spiritual Vărativ - care a

susținut și elaborat acest proiect - pentru reușita realizării albumului aniversar.

Un omagiu adus poetului național, purtat de fuiorul destinului și în zona mănăstirii Vărațic, din ținutul Neamțului. Mulțumiri distinselor personalități prezente în filele albumului, cu prinosul Domniilor lor - ofrandă Luceafărului poeziei române, Mihai Eminescu!

Editor Editura Mușatinia:
Emilia ȚUȚUIANU
Varatic - Roman, 2021

IZVOARE ALE MĂREȚIEI ȘI TRAGEDIEI LUI MIHAI EMINESCU

Col. r. conf. univ. Dr. Aurel V. David⁴⁹

EMINESCU SĂ NE-ADJUDECE – (studii de sociologie etnospirituală) (1869) (1878) (1884-1885) (1887-1888) „*Eminescu-i steaua care-a răsărit pe bolta cerească a bătrânei Moldove, s-a transformat în luceafărul care a luminat cu razele lui vatra sfântă a neamului, în cruciș și-n curmeziș, a devenit port-drapel al luptei pentru apărarea tinerei României, a fost jertfit de potrivnicii neamului pe altarul Daciei celei Mari și mult visate, iar chipul și spiritul lui s-au întrupat în cometa care a prevestit prin semne cerești nașterea României Întregite*”.

NUMELE NEAMULUI DE LA CAPĂTUL ȘI ÎNCEPĂTURA MOȘILOR: VALAH / RUMÂN / GET / DAC

MOTO: „Daci sau romani, romani sau daci: e indiferent, suntem români și punctum.

Nimeni n-are să ne-nvețe ce-am fost sau ce-am trebui să fim; voim să fim ceea ce suntem – români”.

Mihai Eminescu

Pecetea veșniciei vetrei vechii Europe

Arealul de viațuire al neamului românesc este EUROPA – un nume izvorât din mitologia vetrei carpato-danubiano-pontice, preluat în vremuri legendare și transmis peste veacuri de mitologia greacă – străvechiul izvor al înțelepciunii omenești, considerată încă temeliea civilizației antichității. De la numele unei prințese feniciene, răpită de Zeus, „Europa” a devenit în timp numele ținuturilor din nordul „lumii grecești”, apoi al întregului continent.

1 Toponimul „Europa” a definit din vremuri străvechi un imens spațiu geografic, delimitat convențional la răsărit prin munții Ural, la sud-est prin Marea Caspică și Munții Caucaz, la sud prin Marea Neagră și Marea Mediterană, iar la vest prin Oceanul Atlantic. Geograful grec Strabon, care

⁴⁹ Extras din lucrarea cu același titlu, apărută la Editura PIM, Iași, 2021. Mulțumesc domnului Nicolae-Mihail Stanca și doamnei Magdalena Stanca, o familie de români adevărați, pentru îndemnul de a-l cunoaște în profunzime pe Mihai Eminescu și de a-l apăra cu mintea și condeiul de detractorii săi, apăruți precum ciupercile după ploaie, precum și pentru sprijinul material oferit pentru tipărirea acestei cărți. Menționăm că atât citatele cât și textul autorului au fost îndreptate de Mihail-Nicolae Stanca, pentru înlăturarea cacofoniilor, din respect și ca un omagiu adus lui Mihail Eminescu.

Mulțumesc soției mele, Gabriela, pentru condițiile asigurate în vederea studierii surselor și materialelor documentare referitoare la Mihai Eminescu și lumea în care a trăit, precum și celor trei copii ai mei pentru îndemnul de a scrie despre Mihai Eminescu, dar și pentru a realiza culegerea computerizată și tehnoredactarea acestei cărți, unde ei sunt specialiști, toți trei fiind ingineri.

a trăit în secolul I d.Hr., a consemnat că hotarul de răsărit al Europei era fluvial Don (Tanaïs). Europa văzută din spațiul cosmic arăta așa.

- Pentru istoria neamului românesc este important spațiul geografic definit de trei elemente geografice, devenite pecete-simbol ale vetrei: Munții Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră. Carpații – întinși între bazinul Vienei (care-i separă de lanțul munților Alpi) și culoarul văii Timocului (care-i despart de munții Haemus, (Vezi, pe larg, George Lăzărescu, Dicționar de mitologie, Casa Editorială Odeon, București, 1992. 6 azi Stara Planina, în Peninsula Balcanică) – formează un arc („Corona Montium”) cu o lungime de 1500 km și o lățime maximă de 130 km. Din Carpați izvorăsc apele Vistula, Nistrul, Tisa, Crișurile, Someșul, Prutul, Siretul, Mureșul, Oltul etc. Toponimul „Carpați”, de origine pelasgă, semnifică „piatră”, a fost moștenit de marele neam al tracilor (urmașii pelasgilor) sub forma „Karpate” (=„stâncării”), a dat numele neamului dacic al carpilor (Karpathos-Horos) și a fost transmis și conservat peste veacuri de români, urmașii direcți ai geților și dacilor.

Dunărea – al doilea ca lungime dintre fluviile Europei (după Volga) –, curge din munții Pădurea Neagră, de la vest către est, pe o distanță de aproximativ 2.860 km., până la Marea Neagră, unde formează Delta Dunării. Hidronimul „Dunăre” a fost moștenit de la „pelasgi”, având ca elemente încorporate: Dun (Don=„sfântă casă a celestelor ape” / „izvoare” sau „împărăție/bun ținut”/ „tărâm”) + Ares (numele zeului pelasg al războiului – adoptat urmașii acestora, „arieni” carpato-danubieni). În vechile scrieri grecești, Dunărea a fost numită Istros/Istru/Hister/Danaistru, iar în cele latino-romane Danubius (=Zeul fluviilor). În timpurile străvechi, fluviul Dunărea/Istrul, numit și „Fison”, 2 a fost considerat primul dintre cele 4 fluvii care străbăteau „Edenul”, adică „Grădina Sfântă”. Acesta se vărsa în Marea Neagră prin șapte guri, cea mai mare fiind numită „Gura Sacră” (azi Sfântul Gheorghe). „Istrul” era considerat „apa sfântă”, fiind pomenit de capetele încoronate spre a înfățișa mărima, puterea și trăinicia regatelor și imperiilor. Regii cei vechi dădeau poruncă să li se aducă apă din acest fluviu, pe care o conservau în tezaurul lor, ca semn al măririi și puterii.

► Marea Neagră – întinderea de ape dintre Europa și Asia – a adăpostit în bazinul său, vreme de multe milenii, un lac de apă dulce, numit de geografi „Lacul Pontic”, iar pe platforma sa continentală au viețuit primii agricultori europeni. În vremuri legendare, nivelul apelor oceanice și ale Mediteranei au depășit altitudinea cea mai joasă a istmului Bosforului, apa marină a format o scurgere (actuala strâmtoare) care a umplut în mod catastrofal bazinul pontic, în câteva luni, printr-o cascadă gigantică, obligând agricultorii să-și părăsească brusc așezările. Populațiile băștinașe s-au răspândit, căutând alte câmpii de cultivat, în Asia Mică și în Mesopotamia,

vehiculând astfel legenda Potopului. Cei mai vechi locuitori ai țărmurilor Mării Negre, cunoscuți din documentele istorice sub numele de „SCIȚI”, au denumit-o « Axaina », adică „Albastru închis”. În vremea colonizării grecești, aceasta a primit numele de «Pontos Euxeinos», adică „Marea primitoare”), iar romanii au denumit-o «Pontus Euxinus» și «Mare Scythicum». În vremea împărăției bizantine au fost utilizate denumirile «Megali thalassa» sau «Chechias thalassa», adică „Marea crivățului”. Bulgarii au denumit-o „Marea oarbă” (sau „Închisă”), iar genovezii au denumit-o «Mare maggiore». În documentele voievodului Mircea cel Bătrân a fost utilizată denumirea «Marea cea mare», iar „Marea neagră” a însemnat, din vremuri imemorabile, Marea Valahă.

- Aceste elemente definesc Spațiul carpato-danubiano-pontic, conturat din vremuri ancestrale după forma munților Carpați, valea Dunării de Mijloc și de Jos și țărmul nord-vestic al Mării Negre. Acest spațiu geografic, cu centrul în căldarea-adăpost a Munților Carpați, a constituit leagănul Vechii Europe, adică a Europei mitologice și legendare. În acest areal, organizarea politico-statală a însoțit istoria de la „capătul și începătura moșilor”, adică din vremuri în care „a fost odată ca niciodată, că de n-ar fi, nici nu s-ar povesti”. În vremuri legendare, la adăpostul sigur al munților Carpați, în fertila și liniștită vale a Dunării și pe întinsul și ospitalierul țărm al Mării Negre au ființat enigmatică PELASGIA/VALAHIA, apoi au strălucit mitica ATLANTIDA și legendara HIPERBOREEA. Miturile și legendele îi menționează pe „pelasgi” („valahi”) – ca fiind primii oameni de pe Pământ, iar pe atlanti / giganți și hiperborei – ca fiind ființe divine, care au domnit peste o lume străveche, creatoare de civilizație, formând prototipul organizărilor politice și sociale.

„Pelasgii”/„Valahii” – numele-simbol al băștinașilor vetrei vechii Europe.

Numele-simbol al vetrei de viață a vechii Europe este „PELASGIA”/„VALAHIA” –, asumat și apărat de către băștinașii spațiului carpato-danubiano-pontic „de la capul și începătura moșilor”. Acest nume a fost legat organic de numele primilor „titani” rezultați din împreunarea Cerului cu Pământul (Geea/Gaia): Uran (Anu / Montu / Moșu) și fiul acestuia Saturn (Omu) – supranumit „Dokius, filius Caeli” – adică „DACUL”.

În jurul acestor două simboluri ancestrale – Moșul și Geea /Gaia – s-au definit și afirmat din vremuri ancestrale identitatea și pecetea băștinașilor din vatra vechii Europe. Potrivit legendelor istorice grecești, cel dintâi OM care a apărut pe Pământ a fost PELASG, născut pe culmile cele mai înalte ale munților, din „Pământul cel Negru”, ca să fie „începătorul genului muritoriu”. Oamenii/pământeni peste care a domnit s-au numit „PELASGI”

(gr. Πελασγοί, Pelasgoí, singular Πελασγός, Pelasgós), în fapt „VALAHI”, 6 cu diferite derivate, precum balasci / belasci / blaci / blahi / blasci / valahi / vlahi, având semnificația „Cei născuți din Pământul negru”. „Pelasgii”/„Valahii” – au fost considerați de către învățații antici „neamul omenesc primordial”, precum și „națiunea-mată a vechii Europe”. Primul purtător al numelui „valah ” a fost titanul Typhon, fiul lui Saturn, care a refăcut Împărăția pelasgă după groaznicul război pentru putere dintre titani și giganți. Acesta a fost numit ΒΟΛΧΟ-ΧΟ – adică „Volchul” sau „VALAHUL”, – cu semnificația de „păstor de oi”/„stăpân de turme”/ „păstor de oameni” – străvechii egipteni numindu-i „păștori” pe regii „pelasgi” proveniți din Carpați. Prima confirmare în scris a moștenirii etnonimului „Valah” (Volos) de către băștinașii vetrei vechii Europe i-a aparținut poetului și rapsodului grec legendar Homer în poemul Iliada,⁸ scrisă în jurul anului 850 î.Chr.), Deci, din străvechime, vatra pelasgă, adică „Țara pelasgilor”, a fost denumită „VALAHIA” (Vlahia), Havila,⁹ pomenită astfel în „Cartea Genezei”) ¹⁰ - adică „Pământul cel Negru” –, iar în spațiul carpato-danubiano-pontic s-au născut și au viețuit, din negura vremurilor, o mulțime de „Valahii” – ca forme de organizare politico-statală specifică „Oamenilor locului”. „Pelasgii”/„valahii” au apărut meteoric în fruntea tradițiilor istorice în ținuturile situate în nordul Dunării și ale Mării Negre, în Elada, în Asia Mică, în Asiria, în Egipt, în Italia și Spania. Tradițiile istorice grecești le-au atribuit epitetul „divini”(„dioi”), adică „oameni cu calități supranaturale, asemenea zeilor”. Învățații greci au consemnat și susținut că „pelasgii”/„valahii” au fost cei mai vechi oameni de pe Pământ, considerându-i de aceeași origine cu zeii,¹¹ iar legendele romane au transmis peste veacuri faptul că „pelasgii” au fost un gen nou de oameni «ieșiți» pe Pământ, după nimicirea prin Potop a primei rase de oameni. Părinte al zeilor și tulpina genealogică a neamului pelasg a fost considerat titanul Saturn – venerat și numit „Moșul” –, iar ca mamă a zeilor a fost recunoscută „Geea” („Gaia”) –, numită „Mama Mare” –, devenită pământul personificat și principala zeităte a vetrei pelasge. „Pelasgii”/ „valahii” au adorat Soarele, care l-a generat pe „RAMA”-, adică „Zeul-Soare”, personificat în titanul Apollo, devenit pentru mult timp zeităte supremă. Cultul Soarelui (Rama) a creat pelasgilor o identitate proprie – rami / rumi / ramani / rumîni / rumuni, însemnând „Cei care se închină lui Rama” (Zeul-Soare). Adevărul-legendă a fost confirmat de către faraonul egiptean Psammeticus, care a trăit cu 700 de ani înainte de Christos.

Istoricul grec Herodot a consemnat că acest faraon a afirmat că a făcut multe „cercetări” (experiențe) în viața lui ca să afle „care a fost cel mai vechi popor de pe pământ și ce limbă vorbea acel popor”. Faraonul a ajuns la convingerea că „limba cea mai veche a fost a frigenilor”, adică a „pelasgilor”. Deci, egiptenii, a căror istorie se pierdea în negura vremurilor, recunoșteau că frigenii sau „divinii pelasgi” (cum îi numeau grecii)

constituiau „poporul cel mai vechi”, fiind, „cei mai vechi oameni de pe Pământ”. „Pelasgii”/„valahii” au fost redați istoriei neamului românesc de istoricul Nicolae Densușianu, prin cartea sa de referință, intitulată „Dacia preistorică”, tipărită în urmă cu un secol. Acesta a argumentat că, în urmă cu peste 6.000 de ani î. Chr., „pelasgii” („valahii”) – națiunea-mată a vechii Europei –, au făurit o cultură și civilizație distinctă și au construit o mare împărăție, cu centrul politico-administrativ și religios în zona Munților Carpați. Spațiul organizării politico-statale a avut ca elemente fundamentale de definire Carpații, Dunărea și Marea Neagră. Despre existența acestei împărății există firave relatări antice bazate doar pe tradiții istorice.¹³ Pentru localizarea și descrierea împărăției pelasge, istoricul Nicolae Densușianu a utilizat „două fântâni cronologice” –, una egipteană și alta romană (probabil de origine „scitică” – adică geto-dacică). Din acestea reiese că neamul „pelasgilor”/„valahilor” s-a întins pe cele trei continente ale Lumii vechi – începând din munții Europei nordice până în pustiurile Saharei și de la izvoarele râurilor Araxe și Oxus pînă la oceanul Atlantic. „Lumea pelasgilor” a fost personificată în mitologia greacă de două personaje-simbol: Pelasg („Munteanul” sau „Uranus”) și Prometeu – titanul care a furat focul de la zei, pentru oameni.

Dintre enigmaticii și legendarii strămoși ai „pelasgilor”/„valahilor”, cei mai vechi și glorioși au fost „TITANII” („titanes”/„titenes”), numiți de către învățații antici „oamenii străvechi ai Pământului” („genus antiquum Terrae”) și „fiii Pământului” („Terrae filli”/„fillii Terras”/ „Terrigenae”).¹⁵ Poetul-istoric Homer a consemnat că „titanii” au fost „protopărinții zeilor și ai oamenilor distinși”, numele acestora având semnificația de „patres”/ „progenitores”, adică tată sau părinte (rumânește tata sau tătîne, pl. „tatani”). Potrivit tradițiilor istorice grecești, „titanii” și „giganții” („uriași”) au fost prima generație zămislită pe Pământ de zei, cu femei pămâtenne. Patria „titanilor” se afla în ținuturile din nordul Thraciei, lângă „Oceanos Potamos” (Dunăre, n.ns.). „Titanii”, deveniți „domni ai pământului”, „domni ai „pelasgilor”/„vlahilor” sau „Zei-Titani”, au format pe lângă regii-împărați „pelasgi” un consiliu patriarhal de stat, întemeiat, pe de o parte, pe dreptul divin, din care se revendicau, pe de altă parte, pe vechimea familiilor (de aici a decurs „dreptul ginților”!).

- Învățații greci au consemnat în scrierile lor că „pelasgii” au fost oamenii „cei mai străvechi, care au domnit peste Grecia”, că înainte de sosirea grecilor pe pământul Eladei, acesta era presărat cu „Pelashii” („Valahii”) și că „pelasgii” au vorbit o „limbă barbară”.¹⁶ Istoricul grec Herodot a întărit faptul că primii locuitori ai Greciei și Italiei au fost „pelasgii” („valahii”), veniți din nordul Dunării. El i-a numit „popor de neam barbar”, diferit de „neamul helenilor”, recunoscând, însă, că grecii au „împrumutat” principalele divinități de la „pelasgi”. Însă, grecii și-au însușit în folos propriu identitatea

„pelasgilor”/ „valahilor”. La început au denumit „pelasgi” grupurile de oameni coborâți dinspre nord, din Carpați și de la Dunăre, care i-au precedat pe elini și limba elină în Elada. Apoi i-au considerat „pelasgi” pe toți locuitorii autohtoni din jurul Mării Egee, iar mai târziu le-au șters identitatea și i-au considerat greci.

- Tradiția istorică a consemnat confruntările sângeroase dintre „titani”, pentru stăpânirea împărăției pelasge și domnia asupra pământurilor. Unii „titani” au fost nimiciți în războiul civil, care s-a sfârșit cu catastrofa de la Tartesiu (pe malurile râului Cerna), alții au fost închiși în peșteri întunecoase („tartaros”), iar cei care au scăpat au fost siliți să-și caute o nouă țară. Unii s-au refugiat în Italia sau Iberia (Hispania) ori prin părțile de nord și nord-vest ale Europei (Galia, Germania), alții s-au risipit prin Elada, insulele Mării Egee, Asia Mică și Asia Centrală. Băștinașii vetrei vechii Europe l-au adorat pe Saturn (Cronos), pe care l-au numit Zalmoxis/Zamolxis.

Acest fapt a fost confirmat de către scriitorul Diogene Laerțiu, care a susținut că „Geții numesc pe Saturn Zalmoxis”.¹⁸ În condiții istorice încă neelucidate, „pelasgii”/„valahii” din vatra vechii Europe au migrat („roit”) „în toate direcțiile”,¹⁹ au populat întinse zone din Europa (peninsula italică, ținutul galiilor, pământul Spaniei), din nordul Africii, Asia Mică, Orientul Apropiat (Palestina, peninsula Arabia), Asia centrală (Mesopotamia) și chiar din India. „Pelasgii”/„valahii” au dus pe pământul Italiei instituția patriarhală, numită Senat, compusă din reprezentanții celor mai vechi familii. Constituția Romei a avut drept izvor Legile „pelasge”/„valahe” din vremea „titanilor” (numite de către istoricul Iordanes în secolul VI d.Chr., „Legile Bellagine”, corect Pellagine, adică Legile Valahe). Acestea au fost „Legile lui Saturn” dacul („Dokius”, fiul Cerului), numite după modificarea lor de către zeița Hera, „Legile Bellagine”, constituind un cod de 12 legi, numite de către suedezul Carolus Lundius „Legile lui Zamloxe”.²⁰ Istoria politică a pelasgilor s-a încheiat odată cu căderea cetății Troia. După acel eveniment istoric s-au păstrat informații doar despre „pelasgii” din jurul Mării Egee, dar și acestea ca amintiri despre grupuri mici și împrăștiate, silite de dușmani să emigreze dintr-o țară în alta, spre a-și căuta o nouă țară.

Legenda Atlantidei – pedeapsa zeilor și „împrăștierea pelasgilor”

◆ Mitologia greacă a surprins și transmis peste milenii o realitate istorică generată de „lumea pelasgilor”, o țară legendară cunoscută sub numele de „ATLANTIDA” (în greacă = „Insula lui Atlas”), locuită de „atlanți” –, urmașii titanilor. Aceasta a fost pomenită pentru prima oară de către filosoful grec Platon (cca. 427 î.Chr. – cca. 347 î.Chr.) în două dialoguri ale sale, numite Timaios și Critias, la aproximativ 9 milenii după presupusa existență a

acesteia. • Potrivit informațiilor furnizate de filosoful grec Platon –, aflate de la preoții egipteni –, „Atlantida” era o mare insulă (sau continent), „mult mai mare decât Asia și Libia luate la un loc”, aflată dincolo de „Coloanele lui Hercule”,²¹ numite de istoricul Nicolae Densușianu „Columnele lui Hercule” și localizate „lângă Oceanos Potamos sau Istru”, adică în „Porțile de Fier” ale Dunării. Numele Atlantidei a fost dat de „Atlas” – un „titan” din generația a doua, devenit rege-împărat, semnificând, în limba pelasgă, „Tatăl Ceresc” („Tatăl luminos” sau „Scoborătorul din Cer”). Tradiția istorică ne confirmă, astfel, că „atlanții” –, urmașii direcți ai zeilor care au venit pe Pământ pe raza Soarelui –, se închinau lui Rama („Zeului-Soare”), deci erau ramani (rumuni). În mitologia greacă, feciorii lui Atlas au fost numiți atlanți, iar fetele atlantide. Despre „atlanți”, informațiile au fost preluate exclusiv din mitologia greacă, dar despre existența Atlantidei, grecii au auzit de la egipteni. Preoții egipteni le-au spus grecilor că „atlanții” fuseseră „oameni fericiți” – bogați, buni comercianți și navigatori, excelenți arhitecți, artiști talentați, constructori desăvârșiți –, dar trufași și războinici neîndurători. • „Atlantida” – împărăția lui Atlas –, a însemnat „Țara Sfântă” – adică GEȚIA („GITIA”).

Aceasta a avut nucleul politico-statal în zona defileului Dunării de la Porțile de Fier (la „Cazane”), s-a întins din munții „Atlas” (Carpați) până în munții Alpi, fiind mărginită la miazăzi de valea Dunării și de Marea Tethys (Marea panonică). În țara „titanilor” și „atlanților” locuiau „ARIMII” – consemnați în scrierile grecești sub numele de „rami”/„ramani” sau „arami”/„aramani”, deci „Cei care se închină lui Rama” – „ramanii”/ „rumânii”/ „rumunii”. În „RAMANIA” („RUMUNIA”) – adică în „Țara ramanilor” („rumunilor”) – au fost concepute primele legi scrise, pe niște coloane de aramă. Acestea au fost „Legile Pellagine”, adică „Legile valahe”, care au constituit temelia juridică a organizării politico-statale a vechii Europe. „Atlantida” a ajuns putere navală, avântându-se în cucerirea unor ținuturi întinse din Africa și Europa. În toiu acelei expansiuni, armata atlanților a încercat să cucerească Atena (inima și simbolul înțelepciunii și puterii lumii eline!), dar fără sorți de izbândă. La scurt timp după acel eșec militar, cu aproximativ 9.500 de ani înainte de Christos, asupra „Atlantidei” s-a abătut „pedeapsa zeilor”, care au cutremurat Pământul, au scufundat insula Atlantidei în „Ocean”, apoi au adus peste „atlanți” marele Potop de ape.

• Năprasnicele cutremure, urmate de inundațiile catastrofale din vremea lui Atlas (sau „Troian”) au distrus „insula Atlantidei”, precum și barajul natural de la „Porțile de Fier” și palatele de pe munte ale lui Saturn (devenit Poseidon). Muntele s-a prăbușit, rocile dislocate din munte au blocat Dunărea (Istrul) și au creat înspăimântătoarele „Cazane”(„Porțile de Fier”). Dunărea (Istrul) și-a creat drum prin „Porțile de Fier”, iar după retragerea apei de sub munții Carpați a rămas în aval de „Cazane” o mare întindere de ape. Aceasta a modificat radical topografia ținuturilor locuite de „atlanți”,

fiind numită succesiv: „Cornul Oceanului” – în vremea lui Uran (numit și „Oceanos”), „Marea lui Saturn” (sau Poseidon) – în vremea lui Saturn, „Marea Atlantică” – în vremea lui Troian sau Atlas și Marea Sarmatică – din vremea lui Sarmis sau Hermes). Ulterior a fost numită de băștinași „Marea cea mare”, de greci „Pontos Euxeinos”, iar de egipteni „Marea Siriarh”, iar după multe secole, „Marea Neagră”. Vechii egipteni au susținut că „insula Atlantidei” s-a scufundat în apele „Mării Siriarh” (Marea Neagră). În urma acestui cataclism a rămas măturie Insula Albă (gr. „Leuke”, azi Insula Șerpilor), numită de greci „Makaron” (adică „a fericiților”). Astfel, din enigmatica Atlantida n-a rămas decât mitul...

- „Atlantii” n-au dispărut în timpul cataclismului, refugiindu-se în locuri și zone ferite de mari nenorociri. „Pelasgii”/„valahii” care au supraviețuit mâniei zeilor și au rămas în vatra carpato-danubiano-pontică, ocrotiți „GAEEA” (Mama-Mare, Muma Pământ, Mama-Mamelor), s-au numit pe ei înșiși „GEȚI” și s-au considerat „Preafericiți”. Aceștia au închinat, de bucurie, altare de recunoștință lui Apollo, Zeul-Soare,²⁴ – moștenitorul spiritual al Zeului Rama, numindu-se pe ei înșiși „rami” sau „ramani”. Cei care au „roit” din aria carpato-dunăreană îndeosebi spre Răsărit, s-au închinat la o străveche zeitate supremă, numită „Dava” („Deva”) –, personificare „pelasgă”/„valahă”, de esență carpatină, a titanului-zeu Saturn (Omu, Dacul). Aceștia s-au pus sub protecția zeului „ARES” – fiul lui Zeus, simbolul forței războinice –, fiind cunoscuți cu numele de „ARIENI” – cu înțelesul de „oamenii liberi” (boieri / nobili / stăpâni) și „războinici”.

- Unele grupuri de „arieni” („pelasgi”/ „valahi”) au migrat spre sud, s-au așezat în vechea Eladă, îndeosebi în Attica. Pe aceștia i-au găsit vechii greci în Elada continentală, i-au atacat și i-au împrăștiat în insulele Mării Egee, numindu-i „pelasgi”. Alți „arieni” au migrat spre răsărit, „pe calea Soarelui-Răsare”, trecând prin zona Mării Caspice și ajungând până în India.

- În Asia Centrală, grupuri importante de „pelasgi”/„valahi”, care s-au revendicat din Saturn dacul, moștenit de Apollo, a primit o nouă identitate – „Zalmoxis”/ „Zamolxis” –, despre care Clement din Alexandria, primul teolog cu renume din Biserica Ortodoxă a Alexandriei (cca. 150-215 d.Chr.), a afirmat că era „hyperboreu”. La rândul său, filosoful grec Platon a consemnat că, „în regatul lui Atheas, care domnise peste hyperboreii din nordul Traciei, au existat cele mai vechi legi de origine divină, scrise cu litere, pe o columnă de aramă”.

- Prima mențiune cunoscută despre „hyperborei” datează din secolul VI î.Chr., aparținând istoricului și geografului grec Hecateu din Milet, care i-a situat între „Ocean” (Dunăre) și „Munții Rifei” (Carpați). Geografii greci

Strabon a lămurit proveniența noului nume al „barbarilor” situați la nordul „lumii elenilor”, situându-i pe „hyperborei” între Marea Neagră, Dunăre și Marea Adriatică. Acesta a consemnat că: „Toate popoarele din nord aveau numele din partea istoricilor greci, de Sciți sau Celtosciți, dar scriitorii încă mai vechi făceau distincții între ei, numind Hyperborei pe cei ce trăiau în zona Pontului Euxin, a Istrului și a Adriaticii”.

- Potrivit informațiilor oferite de unii scriitori greci și romani, „Hyperboreea” a avut centrul în munții „Atlas” (Carpații), s-a extins „dincolo de Boreas”, fiind mărginită de „regiunile udate de Don și Dunăre”. Istoricii greci au recunoscut că „Hyperboreea” era vatra originară a neamului lor. De aceea, a rămas pentru ei multă vreme țară a legendelor, miturilor și a zeilor,²⁷ geograful Strabon afirmând că „la hyperborei s-au născut zeii”. În Grecia, cultul lui Apollo și al Dianei, adică al Soarelui și al Lunii, a fost introdus de tinere fecioare care au venit din „Țara hyperboreilor”.

- Problema identității „hyperboreilor” a fost clarificată de scriitorul roman Valerius Flaccus (45-90 d.Chr.). În poemul Argonautice, acesta a scris despre expediția argonauților în ținutul „hyperboreilor”, precizând că pe porțile templului din cetatea regelui Aetes era scris „cum mai întâi regele Sesostriș a dus războaie împotriva geților”. Așadar, „Hyperboreii” au fost urmașii „pelasgilor”/ „valahilor” – băștinașii vetrei carpato-danubianopontice, deci „Oamenii Pământului” – „GEȚII” – considerați de vechii greci „un neam hyperboreu”.²⁹ Numele „GEȚI” – nume etnic –, provine din „GEEA” (sau Gaia / Tara / Terra), Zeița-Mamă (adică „Mama-Pământ”), din care a fost zămislit cel dintâi pământean.³⁰ În izvoarele antice, „geții” au mai fost numiți: getar, gettar, jettar, jottar, gothones, gautar și gotar (de la rădăcina ga, ge, gau, go, jo, gio, goja – însemnând pământ, de la verbul gieta = a da naștere, a zămisli cu larghețe).³¹ Istoricul Nicolae Densușianu considera că denumirea „getae”, dată de greci, avea sensul de „proprietari” sau „din țară”. Astfel, „Pământul Geei”, mama zeilor – GETIA (GITIA) – a primit sensul de baștină, patrie, țară, vatră. Astfel, toponimul „Hyperboreea” a desemnat, în fapt, o parte din „ȚARA GEȚILOR”, întinsă „dincolo de Tracia” până în ținuturile nordice necunoscute de greci, iar spre răsărit de-a lungul țărmului nordic al Mării Negre, până în valea Donului. „GEȚII” – „Oamenii Pământului” –, și-au spus lor înșiși ARIMII / RAMII / RUMII / RUMÂNII / RUMONI / RUMUNII, ³² adică „Oamenii Luminii” – adoratori ai lui Apollo – Zeul Soare, Zeul Luminii („Zalmoxis”/„Zamolxis”). Din acele vremuri legendare au rămas peste milenii sintagmele „Axis Boreis” și „Polus Geticus”, semnificând axa ori polul spiritual al Lumii vechi sau locul mirific unde Cerul poate comunica tainic cu Pământul.

- Deci, la „capul și începutura moșilor”, vechea Europă a fost locuită de „pelasgi” („valahi”) și stăpânită dintru început de „titani”/„giganți” (uriași) și

„atlanți”. „Pelasgii”/„valahii” au fost „Oamenii Pământului”, care au viețuit dintru început în vechea Europă. În ținuturile de la nord de Dunăre și Marea Neagră, numite de greci „Hyperboreea”, s-a aflat „împărăția lui Atlas” („Atlantida”), dispărută în mare parte în urma unui cataclism natural. În acest areal au viețuit „arimii”/„ramii”/„ramanii”/„rumunii”/ „rumânii”, menționați pentru prima oară de Homer, odată cu „ȚARA ARIMILOR” sau „Țara cea Neagră”, existentă în vremea titanului Typhon valahul. Aceștia au moștenit și transmis peste milenii numele neamului vechii Europe, asumat și păstrat „de la capătul și începătura moșilor”.

SCIȚI, TRACI și SARMAȚI: nume date de greci „rumunilor hyperborei”

- În expansiunea spre țărmurile Mării Negre, vizând ținuturile hyperboree, în scop de colonizare, grecii au întâlnit o „lume barbară”, necunoscută, pașnică, dar și războinică, a rumunilor hyperborei („arimii”/ „ramii”). Aceștia practicau cultul Soarelui și-l proslăveau pe Zeul-Soare, numit „Armunus” sau „Zeus Dakin”. În procesul de apropiere de aceste neamuri, cu perioade de conviețuire sau de confruntare, grecii i-au numit sciți, traci și sarmați.

- Arealul din nordul Mării Negre, întins de la gurile Dunării până în nordul Munților Caucaz și în estul Mării Caspice, locuit intens în secolul VIII î.Chr., a fost numit SCIȚIA („Skythia”). Istoricul Herodot (484-425 î.Chr.) afirma că „Sciția” începea din acea parte de loc unde țărmul Mării „formează un golf și unde se varsă Istrul, cu gura întoarsă spre răsărit”. Istoricul Ephoros (născut în anul 363 î.Chr.), i-a împărțit pe locuitorii universului în indieni, ethiopi, sciți și celți, afirmând că „sciții” (considerați „barbari”) erau mai vechi în Europa decât elinii”, deci erau autohtoni în vechea Europă și că „mai înainte de toată lumea, au inventat cele trebuitoare spre comoditatea vieții”.

Dezbaterile privind originea sciților s-au extins și în „lumea romană”, durând mai multe secole. Istoricul roman Trogus Pompeius, în lucrarea Istorie universală, publicată în anul 28 î.Chr., a consemnat că „Neamul sciților a fost întotdeauna considerat cel mai vechi, deși între sciți și egipteni a existat multă vreme o dispută cu privire la vechimea neamului”.³⁵ Problema identității sciților a fost clarificată de geograful grec Strabon, care, în opera sa „Geografia”, a consemnat că numele „scyth” a fost dat „întregii mase latine, ca nume geografic”. Deci, sciții (gr. Skytai, lat. Scythae) n-au fost un neam deosebit, ci o ramură a neamului pelasg, hiperboreu (pentru greci, „masa latină”!). Istoricul Nicolae Densușianu afirma că numele „scit” însemna „scutași” în cadrul organizării militare pelasge. Numele „Sciția” (Skytha/getha = săgeată),³⁶ a semnat spațiul geografic de la nord de Istru și Marea Neagră, locuit de „Oamenii Pământului” – „GEȚII” –, urmașii

străvechilor „pelasgi”/„valahi” și a simbolurilor etno-spirituale ale acestora – „atlanții” și „hyperboreii”.

- Urmașii direcți ai „pelasgilor”/„valahilor” hyperborei, care au viețuit atât în „Hiperboreea” („Pelasgia”/„Valahia”) nord-dunăreană, până la răsărit de Bug, cât și în cea sud-dunăreană, precum și peste Hellespont, au fost numiți „TRACI”, cu sensul de „bun, frumos, plăcut” („trax, threkes”) și „cutezător”(„thrakios”). „Tracia” – ca țară –, a însemnat pentru greci, în esență, doar teritoriul situat la sud de Dunăre, între Pontul Euxin (Marea Neagră)

(va urma)

La mormântul lui Mihai Eminescu

Dr. Ionel Novac

În urmă cu câteva zile am trecut pe la cimitirul Bellu pentru a aprinde în liniște o lumânare la mormântul lui Mihai Eminescu. Peste alte câteva zile, la 15 ianuarie, se vor împlini 172 de ani de la nașterea celui mai mare poet pe care divinitatea l-a dăruit poporului român. Prilej pentru multă lume, persoane mai mult sau mai puțin cunoscute, de a clama cât de mult înseamnă pentru ei „sfântul prea curat al versului românesc”, așa cum, într-o conferință radiofonică ținută în 1955, îl considera Tudor Arghezi. Pentru ca, mai apoi, peste amintirea și opera Poetului să se aștearnă liniștea, până la 15 iunie, când, o nouă „trezire la viață” are să ni-l aducă iarăși în actualitate...

Spre deosebire de alte dăți, acum am găsit mormântul curat, acoperit de ramuri verzi de brad, cu care a fost împodobit la trecerea dintre ani. La fel ca și alte câteva morminte ale scriitorilor care își dorm somnul de veci în apropierea sa.

Nu știu cine l-a curățat acum (îmi face plăcere să cred că angajații cimitirului!), dar deodată îmi vine în minte o întâmplare petrecută pe la începutul lunii octombrie a anului abia încheiat. Trecusem prin apropierea cimitirului cu nu știu ce treabă și, la fel ca și altă dată, n-am putut rezista imboldului de a duce o floare și la mormântul lui Eminescu. Când m-am apropiat, atenția mi-a fost atrasă de o femeie în vârstă, slăbuță, îmbrăcată în negru, care aduna frunzele căzute printre morminte. Haina și o trăistuță și le așezase sub teiul care veghează odihna Poetului.

Am privit-o tăcut, urmărind-o cum, îndoită de mijloc, aduna frunză cu frunză, neîndrăznind s-o întrerup din acest sacru ritual. Când, după câteva minute, s-a oprit o clipă să-și îndrepte trupul gârbovit, am salutat-o, încercând să intru în vorbă cu ea. Eram curios cine este și de ce face asta.

La început a ezitat, dar încet-încet am reușit să-i câștig încrederea și să o fac să-și dezlege baierile sufletului. Mi-a spus că vine „când poate” la mormântul lui Eminescu, de care are grijă să fie curat și bine îngrijit. O face dezinteresată, din respect pentru cel mai mare poet al neamului, care „atâta s-a luptat și a suferit pentru țară și popor. Nu a zis niciodată pentru Moldova, a zis pentru țară și popor”.

Îmi mai spune că, în urmă cu zece-cincisprezece ani, aici se măturau aleile și se făcea curat doar când se apropia ziua de naștere a vreunuia dintre scriitorii sărbătoriți. Își aduce aminte de o întâmplare recentă, din această toamnă când, fiind la mormântul Poetului, a venit și un grup de tinere. La

apropierea lor au început să cadă frunze din tei, una după alta. „Cred că se bucura Poetul. Îmi venea să le spun să treacă mai des, că se bucură și El”.

Nu reușesc să o conving să-mi spună unde locuiește, abia îmi destăinuie că este de la țară și că vine de la o mănăstire de mai departe. La un moment dat, încercând să abată curiozitatea mea, duce discuția la actualitatea zilei, la blestematul de Covid, care „nu mă sperie, în ciuda celor șaptezeci de ani ai mei”. Așadar, atâția are! Ne despărțim, dar nu înainte de a face o ultimă încercare să aflăm de unde este. „De lângă Botoșani, undeva între Săveni și Dărăbani”, aproape că îmi șoptește, dar fără a preciza numele exact al localității.

Privesc cu atenție și nu știu câta oară mormântul. Sub basorelieful Poetului, realizat de sculptorul Ion Georgescu, fâlfâie în vântul rece o beteală tricoloră, de care atârnă două globulețe, unul roșu și altul albastru. Posibil ca la mijloc să fi fost cândva și unul galben.

Aprind lumânarea și o așez, sfios, lângă una din cele două torțe care străjuiesc mormântul. Torțe așezate cu flacăra în jos, care, cu mai mult de un deceniu în urmă, au făcut obiectul unui interesant studiu al bine-cunoscutului eminescolog Dan Toma Dulciu. Din păcate, acestea, la fel ca și piatra care delimitează spațiul sepulcral, au fost vopsite în alb acum aproape trei ani. Deși față de intervenția neautorizată de atunci s-au ridicat mai multe voci, inclusiv în mass-media, „opera” a rămas neschimbată până astăzi.

Mormântul lui Mihai Eminescu este declarat monument istoric, de importanță națională, și orice intervenție asupra sa trebuie să se facă în limitele și cu respectarea legislației în vigoare. Potrivit Legii 422/2001, „Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii”. De asemenea, distrugerea parțială sau totală, profanarea, precum și degradarea monumentelor istorice sunt interzise și se sancționează conform legii.

Din câte știu, „intervenția” din 2019 nu a fost avizată nici de către Ministerul Culturii, nici de către Primăria Municipiului București, cea care are în custodie mormântul lui Eminescu din 1913. Și, după cum se vede, nici Administrația Cimitirelor București, prima instituție responsabilă de mormânt, nu a luat vreo măsură, albul strălucitor maculând și astăzi locul de veci al Poetului...

UN GÂND ȘI UN OMAGIU POETULUI NEPERECHE

Ing. Miorița SĂTEANU

Cetățean de onoare al Municipiului Oradea

Toți se nasc spre a muri și mor spre a se naște

Dar Luceafărul de pe cerul nopții *Răsare și străluce*, se naște în fiecare seară și privind în sus, prin ochiul minții noastre îi vom putea vedea pe El, pe Eminescu care este nemuritor prin poezia LUCEAFĂRUL

Când luceafărul de seară
Bolții-i pune căpătâi
Mă gândesc – a câta oară?
Că străluce peste țară
Pentru El, întâi și-ntâi

Îl așteptăm să ne lumineze dar mai ales să ne ajute să fie mai ușoară, cu mai multă tandrețe și mai fericită viața noastră actuală
Cobori, în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde – în casa și în gând
Și viața – mi luminează !!

Oare ce-am face noi dacă nu l-am fi avut pe Eminescu?, întreabă filozoful EMIL CIORAN. Am rămâne mai săraci decât suntem!!!! „Atât timp cât pe aceste pământuri, soarelui i se va spune soare, iubirii - iubire și poeziei, poezie, pe EL nimeni nu-l va tăgădui”.

Dacă poporul român dispăre de pe fața pământului și rămâne numai O CARTE A LUI EMINESCU, lumea va ști cine au fost românii, scria MIRCEA ELIADE pentru că: „Un neam supraviețuiește mai ales prin creațiile genilor sale”.

Dar azi, acum am intrat în acest lăcaș sfânt, am intrat, cu inima smerită, cu trupul aplecat spre închinare, cu credință, în fața icoanei mari, a Maicii Domnului pentru că toată puterea, creația harului lui Mihai Eminescu a fost o stare de evlavie prin dorința de a primi susținerea Sfintei Fecioare Maria și a Fiul Ei IISUS, careia îi dedică această rugăciune, rugăciune scrisă datorită faptului că a câștigat prin filonul de educație și prin perseverența dascălilor, a preotului, la care s-a adăugat cu succes educația pură, de credință și bunăcuviință a familiei și al oamenilor care au trăit în acele timpuri

Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne-ndurărilor
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce clară,
O, maică prea curată
Și pururea fecioară, Marie!

O stâncă semeață, bătută de vânturi, o creastă de munte ce se înalță tot mai sus pentru a dovedi Talanții harului cu care a fost înzestrat, cultura în diversitate însușită, tăria de caracter, puterea de discernământ, iubirea pentru tot. Da, pentru tot ce-l înconjoară dovedită prin credința în Divinitate și în Maica Sfântă au revărsat dint-un suflet gingași, blândețea, sensibilitatea și frumusețea gândurilor, al sentimentelor pe care MIHAI EMINESCU, le transmite prin operele sale nemuritoare.

Nesecatul izvor al harului poetului NEPERECHE îi inundă sufletul de creație pentru dragoste, visare și dorința de a-și împlinii dorul prin suspinul luminii de iubire cu suferințele zbuciumului cu care s-a confruntat în întreaga SA viață. Mihai Eminescu, ca și noi oamenii, a știut să iubească, să viseze cu ochii deschiși, despre dragostea pe care o dorea să îl înconjoare la tot pasul, despre mângâierile pe care dorea să le simtă și să le primească, despre acel dor care s-a cuibărit în sufletul poetului cu care a călătorit prin vise adevărate sau imaginare, pentru a se bucura sau a-și amăgi sentimentele în toate etapele vieții trăite pe acest pământ.

A fost aceea iubire care a răscolit fiorul sufletului, l-a ridicat cu visele la înălțimea soarelui lucitor și a plutit ca un nor alb pe oceanul azuriu al cerului pentru a întreține mereu, chiar și fără împliniri, dorul sfâșietor al gândului care călătorește spre tărâmul adevăratei perioade de creație al marelui poet *nepereche*. Toate acestea sunt redade ca un flux mișcător de valuri, în nenumărate versuri, cu titluri răsunător de elocvente: LACUL, DE-AȘ AVEA, FLOARE ALBASTRĂ, DORINȚA, DE CÂTE ORI IUBITO, S-A DUS AMORUL, MAI AM UN SINGUR DOR, SOMNOROASE PĂSĂRELE și multe altele. Freamătul sentimentelor care macină și inundă sufletul Luceafărului poeziei noastre este acel verb: a iubi - conjugat la toate timpurile pentru a reda cu exactitate și fermitate stările epuizante ale acestui miraculos și dureros fenomen de dragoste.

Dorința noastră este ca în cadrul acestui eveniment să se lanseze **Revista Cetatea Cavalerilor** dedicată zilei de 15 IANUARIE, (format tipărit) apărută în chiar ziua în care se naște poetul Mihai Eminescu, zi totodată declarată ca ZIUA NAȚIONALĂ A CULTURII. *DORINȚA* din poezia lui Mihai Eminescu era o himeră a iubirii pentru că spune poetul:

Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne– vor c-un cânt
Singuratece izvoare,
Blânda batere de vânt

Dar putem cânta împreună multe melodii compuse pe versurile autorului neperche *PE LÂNGĂ PLOII FĂRĂ SOȚI*, *DECE NU VII* sau *O RĂMÂI*, dar poate vom cânta împreună *SARA PE DEAL* pentru a asculta glasul fascinant al buciului care străbate din sufletul dulce răsunător al obiceiurilor și tradițiilor neuitate ale poporului român, creator al nenumăratelor opere literare, muzicale și ale artelor plastice și din alte domenii ale științei și tehnicii.

Dar ziua de azi este și o REVEDERE a celor care își apleacă înclinația creatoare spre etalarea sentimentelor, a trăirilor prin versuri, prin care sunt apreciați și prețuiți toți autorii lucrărilor și volumelor lansate cu diferite ocazii.

DE-AȘ AVEA

De-aș avea și eu o floare,
a-și oferi-o tuturor participanților pentru modul deosebit prin care frecventează întâlnirile Cenacului Literara Barbu „Stefănescu Delavrancea”, condus de președinte PASCU BALACI și Clubul de poezie din „Biblioteca Elit” director prof. MIRELA SILAGHI și al lansărilor și activităților desfășurate de Asociația Națională a Cavalerilor de CLIO, prin col. r. dr. CONSTANTIN MOȘINCAT.

RĂSAI ASUPRA MEA – spune poetul. Dar acesta este valabilă pentru noi toți deci să răsără și peste noi:
Răsai asupra mea, lumină lină,
Ca-n visul meu ceresc de-odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină!

Ca harul să coboare peste toți cei care își dedică existența, profesionalismul și creațiile din diferite domenii pentru progresul și

bunăstarea națiunii noastre în aceste timpuri în care *ceața* este prea deasă pentru o viață liniștită, fapt care ne îndreptățește să cerem ajutor, prin INGERUL DE PAZĂ din poezia lui Mihai Eminescu:

Când sufletu-mi noaptea veghea în extaze
Vedeam ca în vis pe-al meu Înger de pază
Da, dar oare îl vedem, sau încă nu e!!!! ????

Poeziile nemuritoare: LA MOARTEA PRINCIPELUI STIRBEY, ÎMPĂRAT ȘI PROLETAR, RUGĂMINTEA UNUI DAC, LA MORMÂNTUL LUI ARON PUMNUL sau SCRISOAREA A TREIA ori ANDREI MUREȘANU-tablou dramatic într-un act, ca repere ale bogăției spirituale și al patriotismului, izvorâte din frământările istorice ale țării, scot în evidență atitudinea personală, responsabilă față de comorile sacrificiului neamului românesc:

*Iată vine –un sol, de pace c-o năframă-n vârful de băț
Baiazid, privind la dânsul, îl întreabă cu dispreț:

- Ce vrei tu?
- Noi? Bună pace!
- Ai venit să mi te-nchini?-
- Orice gând ai împărate și oricum vei fi sosit

Cât suntem încă pe pace eu îți spun: Bine –ai venit!

Pentru că ne luptăm să supraviețuim, în aceste restricții interminabile, ne luptăm, ne ocrotim să avem sănătate, bucurii în familie și mai ales un loc în care să ne desfășurăm domeniul profesional și creativ, util și binefăcător țării noastre. Noi dorim și întrebare este ?

CE -ȚI DORESC EU ȚIE DULCE ROMÂNIE!!

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Tânără mireasă, mamă cu amor!
Fii tăi trăiască numai în frăție
Ca a nopții stele, ca a zilei zori,
Viața în vecie, gloriei bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,
Dulce Românie, asta ți-o doresc !!!!!
ASTA ȚI-O DORIM, CU TOȚI!!!!

În anul 2022 sărbătorim 172 de ani de la nașterea marelui poet al națiunii române, recunoașterea universalității sale, la 100 de ani de la moartea poetului național, anul 1989 a fost declarat de UNESCO, "**Anul internațional Eminescu**", și tot UNESCO a decis ca Mihai Eminescu să fie declarat poetul anului 2000. Este de remarcat faptul că Mircea Eliade scrie: "Neamul

nostru românesc și-a asigurat dreptul la «nemurire» mai ales prin creația lui Eminescu. Un singur lucru nu se poate întâmpla – Dispariția poemelor lui Eminescu. Și cât timp va exista în lume un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvată. În Guinness Book of Records, cu cele 98 de strofe, **Luceafărul** a fost omologat drept cel mai lung poem de dragoste. De asemenea, NASA a numit cu numele lui **Eminescu** un crater cu un diametru de 125 de kilometri de pe planeta Mercur. Banca Națională a României a pus în circulație mai multe emisiuni de bancnote, pe care a fost gravat portretul lui Mihai Eminescu: Versurile din **Rugăciunea** lui Mihai Eminescu, care l-au impresionat foarte mult pe Papa Paul al II fiindcă aceste au fost recitate în limba română, la Vatican.

UN GÂND ȘI UN OMAGIU POETULUI NEPERECHE: aducem lui Mihai Eminescu, *Luceafărul* poeziei române în fiecare an, de 15 IANUARIE, zi care a devenit și ZIUA CULTURII NAȚIONALE, zi care este marcată și în alte țări europene, cu acest prilej fiind omagiați oameni de cultură remarcabili, reprezentativi pentru fiecare stat în parte. Ziua de naștere a lui Mihai Eminescu a devenit Ziua Culturii Naționale și în Republica Moldova, în urma hotărârii autorităților acestei țări.

Motivul pentru care a fost aleasă ziua lui Eminescu drept ZIUA CULTURII NAȚIONALE ar putea fi acela că este poetul "nepereche" al neamului românesc ori acela că personalitatea marcantă a lui Mihai Eminescu - nu doar în literatură, ci și în jurnalism, ori în filosofie - i-a impresionat atât pe contemporanii săi, cât și pe cei din generațiile următoare. Inteligența lui, cultura de nivel european, bogăția și farmecul limbajului eminescian NU au rămas neobservate, ci au fost apreciate cu foarte mare discernământ

ÎȚI MULȚUMIM, MIHAI EMINESCU,
MULȚUMIM *LUCEAFARULUI* POEZIEI NAȚIONALE,
NE ÎNCHINĂM DIN ADMIRAȚIE ȘI PREȚUIRE MĂREȚIEI TALE
NEPERECHE
SUFLETUL NE ESTE PLIN DE MÂNDRIE PENTRU OPERELE
NEMURITOARE PE CARE LE A-I LĂSAT NEAMULUI ROMÂNESC!!!!

Aspecte din Seara Omagială – Eminescu

Maria Marei, Aurel Haragoș, Florica Mera, surorile Ghib

SEARĂ OMAGIALĂ

„Să Deie Ceriul

*ca să ajungem asemenea momente mai adeseori,
să ne întâlnim pe mormintele strămoșilor noștri
plini de virtute, și să ne legăm de suvenirea lor cu
crediința și aspirațiile vieții” noastre.*

PROGRAM OMAGIAL

17.00 – Deschiderea serii OMAGIALE

Eminescu la Oradea

Alexandrina și Florian Chelu - *Pe lângă plopii fără soț*
„Rock Filarmonica Oradea”

Partea I-a – Mesaje și gânduri pentru LUCEAFĂR

Moderator: Pr. Dorel Octavian RUSU

- Cuvânt de salut din partea organizatorilor;
- Prof. univ. Dr. Mircea POPA – (Președintele „Astra”- Cluj),
Mesajul cu prilejul Zilei Culturii Naționale;
- Ing. Miorița SĂTEANU – *Un gând și un Omagiu poetului nepereche;*

17.20 Partea a II-a - Eminescu, experiențe culturale

Moderator: col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT

Lansarea Revistei – *format tipărit* -

CETATEA CAVALERILOR – Supliment Eminescu

Decernarea premiilor *Revistei Cetatea Cavalerilor (2021)*

17.30 Partea a III-a – EMINESCU - la Beiuș. Muzică și poezie

Moderator: Av. Dr. Pașcu Balaci

Alexandrina și Florian CHELU – Sonet Mihai Eminescu

Prof. Lucica Horgoș, Regina Ostrogoților

Aurel Horgoș, Dor de Eminescu (creație proprie)

Prof. Florica Mera, Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie

Doamna Maria Matei, Eminescu (Todorovici, Grigore Vieru)

Lorena și Denița Ghib, Luceafărul

Adrian BOJAN – Măi Ardeal

Academia Română
INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU
STUDIUL TOTALITARISMULUI

Nicolae Nicholas Dima

ROMÂNII
și
ROMÂNIA
între
PĂMÂNT și CER

Nicolae Nicholas Dima ROMÂNII și ROMÂNIA între PĂMÂNT și CER

INST
INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU
STUDIUL TOTALITARISMULUI

ROMÂNII ȘI ROMÂNIA - ÎNTRE CER ȘI PĂMÂNT (PREZENTARE DE CARTE)

Prof. Dr. Nicholas DIMA⁵⁰

Voi prezenta cartea „Românii și România” scoțând în evidență câteva aspecte mai puțin vizibile, dar care reprezintă fundalul psihologic și spiritual al întregii lucrări. Mai întâi precizez că am scris cartea la îndemnul câtorva persoane, între care primul este colegul de breaslă Silviu Costachie, conferențiar la facultatea de Geografie din București. Pe parcurs, am fost încurajat și sprijinit de prof. Dr. Nicolae Drăgulănescu de la Politehnica din București, care a scris de altfel și prefața cărții, de conferențiar Anca Stângaciu de la universitatea din Cluj-Napoca, de Flori Bălănescu, un excepțional redactor de carte de la (INST) Institutul Academiei Romane pentru Studierea Totalitarismului, și de alți câțiva prieteni și colegi.

Menționez că cele mai multe cunoștințe care m-au condus la concluziile cărții le-am obținut pe parcursul a doi ani de Politehnica, cinci ani de Facultatea la Geografie, ambele la București, și în alți 3-4 ani la universitatea Columbia din New York unde mi-am făcut doctoratul. Și totuși, cea ce m-a influențat cel mai adânc, mai ales spiritual, au fost alți patru ani de închisoare și lagăre de muncă și de refugiați. Altfel, în țară, sub un regim care nu permitea să gândești liber, am memorat multe date și cifre importante și utile, dar fără posibilitatea de a le integra într-un model cu aplicabilitate universală. De fapt, multe modele de înțelegere a unor probleme teoretice ori evenimente internaționale le-am învățat în America. Ulterior, am dezvoltat personal câteva asemenea modele.

Cartea „Românii și România” începe și se încheie cu un model piramidal de înțelegere și interpretare a națiunii. Potrivit modelului, toate societățile, toate națiunile, și de fapt toți oamenii, evoluează conform unui model piramidal. Aceasta înseamnă:

- Creștere biologică și acumulare de bunuri și cunoștințe
- Maturizare intelectuală
- Dezvoltare spiritual, ceea ce înseamnă dobândirea Conștiinței de sine, Conștiinței naționale și Conștiinței universale.

Aceasta piramidă pornește de la o bază largă, implantată în natura înconjurătoare din care ne extragem cele necesare vieții, și se înalță spre cer. Posibilitatea de creștere este infinită! Ca indivizi, familii, comunități și națiuni, creștem odată cu această piramidă a cunoștințelor, și în același

⁵⁰ Geograf și fost analist la Vocea Americii, Tucson, Arizona, USA, 30 ianuarie 2022

timp, Piramida cunoștințelor se îmbogățește odată cu noi. Înaintarea spre vârful piramidei este accesibilă tuturor, dar puțini se apropie de vârf: „Mulți chemați; puțini aleși!” Absolut toți ne încadrăm în acest model chiar dacă unii dintre noi nu realizează acest lucru. Modelul e de concepție personală, dar este inspirat din multe studii, observații, și analize. Ca persoane, provenim din natură, evoluăm de la materie la idei, acumulăm bunuri și cunoștințe, dobândim valori, ajungem la credință, încercăm să discernem scopul vieții, ajungem la înțelepciune, și în final năzuim spre spiritualitate și nemurire.

Națiunile au aceeași evoluție, dar liderii ei trebuie să conștientizeze și să ghideze acest proces de devenire. Evoluăm într-o anumită țară de care trebuie să ne îngrijim pentru că pământul țării reprezintă suportul material al întregii vieți. Acesta este fundalul cărții: un proces de devenire națională.

În căutările mele am fost ghidat de marii intelectuali ai neamului nostru și menționez doi giganți ai istoriei, culturii și spiritualității românești: Nicolae Bălcescu și Mihai Eminescu. Dacă prin Bălcescu ne identificăm cu istoria, prin Eminescu trecem în eternitate: *„La steaua care a răsărit/ E o cale atât de lungă,/ Ca mii de i-au trebuit Luminii/ să ne-ajungă// Poate de mult s-a stins în drum/ În depărtări albastre,/ Iar raza ei abia acum/ Luci vederii noastre// Icoana stelei ce-a murit/ Încet pe cer se suie:/ Era pe când nu s-a zărit,/ Azi o vedem, și nu e//...”* Sentimentele, emoțiile, dorul, dragostea de țară... nu le vedem. Le trăim! Ce am fi fără Eminescu? Ce am fi fără marii noștri cărturari sau fără eroii istoriei noastre?

A fost de asemenea călăuzit în scrierea acestei cărți de martirii închisorilor. Pe unii i-am întâlnit personal și mi-au devenit modele de viață. Pe alții i-am cunoscut prin poezie: Radu Gyr; Nichifor Crainic, Sergiu Mandinescu... Despre alții am aflat că au trecut prin aceleași celule: Mircea Vulcănescu, Petre Țuțea. Sunt mândru că am fost în aceleași închisori cu ei. De la ei am primit făclia romanismului și am vrut să o transmit mai departe scriind această carte. Altfel, cartea reprezintă o sinteză a evoluției neamului românesc, dar și un testament moral:

- Am pornit de la istorie și geografie și de la pământul țării;
- Am trecut la identitate națională;
- Am parcurs câteva etape istorice importante ale națiunii;
- Am menționat punctele nevralgice ale țării: Basarabia, Transilvania, Românii de peste hotare,
- M-am oprit asupra situației politice actuale și m-am întrebat ce e de făcut? Și am încheiat cu eseul Dincolo de Cer.

Pe plan geografic am subliniat că savantul german Karl Ritter afirma în secolul XIX că Pământul este locul în care oamenii avansează de la barbarie la civilizație. Am adăugat însă că țările reprezintă ariile pe care națiunile evoluează de la cultura materială la emancipare intelectuală și înaintea spre spiritualitate. Toate aceste etape sunt obligatorii în procesul de maturizare.

Noi românii am parcurs cu succes prima etapă de cultură materială, dar am vrut să avansăm direct la spiritualitate, exprimată de altfel amplu și frumos în folclorul nostru, dar am sărit peste etapele de dezvoltare materială și de maturizare intelectuală. Și acest lucru ne costă mult. Cât despre evoluția noastră am scris între altele, și citez: *„Noi nu am ajuns la nivelul filozofic al popoarelor germanice, dar nu am comis nici abuzurile acestora. Germanii stau liniștiți în fotolii, ascultă simfonii cu ochii închiși... și când își revin din reverie trec direct la marșuri agresive. Nu degeaba le-a spus Karl Ritter că Pământul e o școală unde oamenii învață să avanseze de la barbarie la civilizație. Noi nu am ajuns la nivelul civilizației occidentale, dar barbari n-am fost niciodată! Trăsăturile noastre esențiale exprimate prin creații populare și nu numai sunt admirate de întreaga lume. Ele reprezintă sufletul nostru și ne îndreaptă spre spiritualitate...”*

Mini-eseul „Dincolo de Cer” reprezintă cumva o continuare a cărții „Scopul și Semnificația Vieții” publicată mai întâi în limba engleză în America și tradusă ulterior și publicată și la București. (Attn: Carte) În acest eseu final am îmbinat: *„Descoperiri recente ale științei cu Descoperirile medicinei moderne, și am încercat să le interpretez prin prisma religiei”*.

M-am referit la universul cuantic; la sorburile negre, la cosmos; la energie și conștiința; la lumea spirituală; și la scopul existenței. Am afirmat, și citez din nou: *„Aici pe Pământ evoluăm în cadrul unei scheme piramidale care ne preschimbă continuu de la materie la idei și la spirit. Apoi, trecem dincolo prin cea ce e perceput drept un tunel în care o stelută ne ghidează spre celălalt capăt al tunelului unde suntem întâmpinați de o lumină ceasta. Și odată ajunși acolo reluăm evoluția putând înainta de la prima treaptă de triere cerească până la al nouălea cer unde ne apropiem de Creator. Dacă în realitatea telurică de aici avansăm în cadrul unei piramide cu bază largă implantată în pământ și cu vârful îngust spre cer, dincolo ne așteaptă o piramidă inversă, îngustă la intrare dar cu perspective deschise la infinit. E piramida divină. Evoluția noastră de la materie la spirit se face în mod inexorabil și fără nici o excepție și când trecem prin acel vortex al aspiratoarelor cosmice tot ce rămâne din noi este aparent un mic nor energetic. Acel nor păstrează întreaga noastră personalitate; întreaga noastră zestre intelectuală și spirituală. Dincolo de acel portal divin încep trierile”*.

Și vreau să subliniez că pe parcursul întregii cărți am citat unele versuri ale marilor noștri poeți care în evoluția lor s-au situat „Între Pământ și Cer”. Eminescu este și rămâne Luceafărul poeziei noastre; esența spiritualității românești. În viziunea și înțelegerea mea, poezii și martirii noștri trecuți în eternitate au creat deja o Românie celestă de o frumusețe paradisiacă. Noi cei vii trebuie să înfăptuim însă acea Românie aici pe Terra.

EMINESCU – TOMYRIS
Regele poeziei și Regina mesajelor (prima parte)
Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

*„Naționalismul cultural și filosofic al lui Eminescu,
gândit cu maximum de stringență, a constituit un
corp de doctrină, de la care au plecat toți cei ce
au gândit naționalist de atunci încoace.”*
(VASILE BÂNCILĂ)

Națiunea română – Fiica Neamului primordial pelasg, întrupează dorința supremă a sufletului valah să existe, să creeze, să slujească în har, să atingă spiritualitatea revelației prin continuitate, pentru ca dănuirea lui să fie pururea.

Jertfa creației metafizico-mistică a existenței de sine prin sine a profetului **Mihail Eminescu** a fost **DORINȚA unică, esențială, mare și generală** ca Națiunea lui dacoromână să existe spiritual la modul imperativ și să dănuiască religios la infinit!

STATUL român trebuie să FIE sau să devină creștin-ortodox, ca să își poată trage esența vie, spirituală, din seva creației metafizico-mistico-isihasto- carpatină a Națiunii daco-române, hărăzită de Dumnezeu să rămână ENTITATE suverană ca STAT NAȚIONAL, întru devenirea sa drept factor imperativ, suveran pentru DĂINUIREA NEAMULUI prin TRADIȚIE, EDUCAȚIE, CULTURĂ, fundament la FORMAREA, MODELUL, ASUMAREA și RESPONSABILITATEA OMULUI, respectiv a întregului POPOR drept măritor creștin întru NEMURIRE!

„De peste o sută de ani de când respirăm Eminescu, și fruntea ne-a crescut ca a lui, și ni s-au tras perdelele de pe ochi și prin versul și rugăciunile lui vedem și simțim tot ce e bun și frumos și când îl citim sufletele ni se fac mai bune, și mintea mai ageră și inima mai caldă.

De peste o sută de ani creștem cu Eminescu și vom mai crește mii de ani, dar niciunul din noi nu va ajunge la înălțimea lui, acolo sus, <<Luceafăr>>. El va rămâne în veci UNICUL. LUCEAFĂRUL!

Doamne, ce s-ar fi făcut lumea fără IISUS - LOGOSUL, CUVÂNTUL!
Doamne, ce ne-am fi făcut noi românii fără Eminescu, logosul, Cuvântul românesc!” (Mitropolitul Ardealului Dr. Antonie Plămădeală, *De la Alecu Russo, la Nicolae de la Rohia*, Sibiu, 1997, p. 15-16)

Drama ancestrală, cu mici excepții pentru „*cel mai numeros, mai drept și mai viteaz neam al messageților*”, pelasgo-traco-scito-dac a fost **DEZUNIREA Ior**.

În dreptate, adevăr și înțelepciune se cuprinde pofeția divinului Mihail Eminescu când ne avertizează spre luare aminte că, „*Rasa traco-ilirică s-a distins în decursul tuturor secolelor printr-o energie extraordinară, printr-un neastăpărat dor de război, dar totdeauna în sevicu străin, mai mult spre folosul unor vecini slăbănogi decât pentru întărirea propriei puteri.* (cât de autentic și grăitor este profetismul lui astăzi! n.a.). *Sub flamurile lui Alexandru cel Mare locuitorii traco-ilirici ai munților au cucerit Asia și Africa pentru... greci. În timpul romanilor mulți iliri, după o viață strălucită de ostași, s-au suit pe tronul împăraților romani, lucrând pentru...romani. Și-n timpul cel mai nou pașii și soldații din poporul albanejilor, urmașii acelor oștiri ilirice și epirote, în fruntea cărora Alexandru a cucerit Persia, cu cari regele Pyrrhos contesta și romanilor și cartaginezilor posesiunea Italiei, urmașii acelorași soldați cari-și făceau drum la tronul imperiului universal.Traci și iliri erau popoare înrudite. Descendenții ilirilor sunt albanejii actuali, din traci s-au născut românii.*” (Mihail Eminescu, *OPERE III. Fragmentarium...*, op. cit., p. 61)

Mult mai dur, mult mai crud și mult mai dureros, dar la fel de real ca destinul neamului românesc este rechizitorul făcut de marele geniu, profet **Mircea Eliade**. „*Printre neamurile fără noroc, ne numărăm în frunte noi, românii (...). Istoria neamului românesc n-a fost decât o lungă, neconținută, halucinantă hemoragie. Ne-am alcătuit într-un uragan și am crescut în vifor. Popor de frontieră, luptam și muream pentru toți. Muream, mai ales, plătind miopia și negliobia altora (...)*”

Istoria neamului românesc e alcătuită din atâta sânge și atâta nenoroc datorită, în primul rând, incapacității Occidentului de a vedea de unde vine primejdia. (Occidentul catolic și protestant de fapt lupta pentru supunerea, subjugarea Ortodoxiei, în speță dacoromânii care se jertfeau pentru sine și pentru ei n.a.)

Pe noi, timp de cinci secole <<ne-a scos din istorie>> victoria imperiului Otoman. Timp de secole, am luptat singuri. Hărțuiam neconținut armatele turcești, cu prețul pe care îl știam: traiul <<în afara istoriei>>. Istoria se făcea în Apus, fără noi, dar datorită sângelui nostru.

Occidentalii nu ședeau nici ei cu mâinile în sân, ci se luptau; dar se luptau între ei...

Civilizația noastră țărănească se adaptase nivelului vegetal la care se redusese istoria. Așezările românești dispăreau și reapăreau cu aceeași

*ireductibilă, misterioasă încăpățănare a vegetației. În timpul acesta, la o mie, două de kilometri, spre Apus, se înălțau catedrale, se îmbogățeau castele, se înfrumusețau mănăstiri și oamenii aveau prilejul, măcar la răstimpuri, să citească pe sfinți, pe teologi și pe poeți, să înțeleagă că sunt oameni și să se bucure că trăiesc omenește – iar nu ca fiarele sălbatice prin munți și păduri, ca **strămoșii noștri, care nu aveau altă vină decât aceea de a se fi născut în calea răutăților.**” (C.f. Cornel Bârsan, *Revanșa Daciei*, op. cit., p. 21-22)*

Neamul, națiunea, poporul creștin valah nu trebuie să trăiască oricum, precum individul sau insul oarecare după instincte, ci trebuie să simtă, să gândească, să întrevadă, să prevadă, să urmeze și să împlinească **DESTINUL** național și universal.

Rostul neamului geto-dac, destinul său în istoria național - universală a fost/ Este:

1. Să apere ființa națională și deci, implicit Occidentul de invaziile barbare, asiatice.

- „**Fără noi, Ungaria ar fi fost mai din vreme prefăcută în pašalâc; fără noi, turcii ar fi fost mai curând la Viena. Noi am sângerat pentru noi, dar și pentru Apus – și pentru legea noastră creștină** (creștinismul ne-a dat legea noastră în lupta cu semiluna. A fost **etica conștiinței noastre etnice și militante**; apogeul lui **Brâncoveanu și Ștefan cel Mare**).

*Ungurii s-au lăudat cu victoriile noastre contra turcilor (de atunci au început să falsifice istoria; ei sunt un fel de **faux monnayeurs** (falsificatori de bani) ai istoriei. Interesant: și evreii au falsificat istoria când au avut interes. Și azi, comuniștii. Polonii voiau să exploateze pentru ei victoriile lui Ștefan al nostru... Papa a trimis ajutoarele lui Matei Corvin al Ungariei, iar lui Ștefan doar titluri fățarnice. Tragicul cel mare a fost că nu s-a coalizat creștinătatea occidentală contra turcilor; vezi și cazul lui Mircea la Nicopole: corbii făloși nu l-au ascultat. Orgoliul a stricat atât de mult în istorie!*

Dar și gesturi splendide de revoltă și demnitate: când i-a pus pe poloni să are Dumbrava Roșie și pe Matei Corvinul, să fugă rușinos prin munți.

2. Rolul nostru ca **filtru spiritual**. Timp de 1000 de ani, noi am tot purificat popoarele.

3. Rolul nostru de a da o **cultură sintetică** (nu <<eclectică>>). O sinteză a tuturor punctelor cardinale, o **cardinalizare** a culturii spiritului. Ortodoxia

are și ceva sintetic, deși e transcendentalistă!” (Vasile Băncilă, *Opere*, vol. X, Ed. Istros, 2015, p. 295)

Petru Dumitru Cercel, Dimitrie Cantemir, Andrei Șaguna, B.P. Hașdeu, Densușianu, Eminescu, Bălcescu, Blaga, I. Nistor, Iorga, Pârvan, Nae Ionescu, Er. Bernea, V. Băncilă, Ioan Ianolide, Mircea Eliade, Petre Țuțea, Mircea Vulcănescu, Nichifor Crainic, Mircea Vintilă, Constantin Noica, Ioan Petru Culianu, C. Rădulescu-Motru, Simion Mehedinți, Paul Anghel, Artur Silvestri, Mihail Diaconescu, Ilariu Dobridor, I. C. Drăgan, Gh. Buzatu, sunt spirite sintetice, integrale.

Mircea Eliade, alt mare geniu și profet naționalist al Neamului nostru l-a surprins pe *poetul nepereche*, ca pe, „*cel dintâi artist și tehnician al versului românesc*”, derulând cu emoție fazele sobre, sublime, diafane și muzicale ale unui poem erudit, „*să-l vezi chinuit de toate gesturile creației, să-i înțelegi geneza, cristalizarea, maturizarea.*” (Mircea Eliade, *Despre Eminescu și Hașdeu*, Junimea – 1987, p. 3)

Tudor Arghezi ni-l arată pe Luceafăr în ipostaza lirică sacră, că, „**Eminescu e sfântul preacurat al ghiersului românesc**”. Mircea Eliade, ni-l întregeste ca, „**cel dintâi artist și tehnician al versului românesc**”, iar Alexandru Vlahuță face o radiografie completă operei eminesciene dând **Cezarului** ceea ce este al **Cezarului**.

„*Marele curent care pornește de la Eminescu înseamnă farmecul particular al limbii, meșteșugul de a-și sculpta versul într-o tărie de vorbe vii, sonore și sugestive, și într-o bogăție de forme necunoscute până la el. Nimeni dintre scriitorii români n-a știut să-și cristalizeze gândurile în forme atât de severe și desăvârșite, nimeni n-a ajuns la această fericită descărcare de emoții în versuri de o structură de bronz, de-a lungul cărora găsești cuvinte neașteptate, epitete curioase care-ți evocă imaginile cu o precizie și cu o intensitate de halucinare. El are împerecheri de vorbe, căderi de fraze și de rime ce-ți dau impresia, fiorul unei explozii de lumină surprinzătoare. Cum să nu te urmărească și cum să nu fii inconștient stăpânit de această limbă nouă care palpită de-o tinerețe, de-o vigoare și de un colorit uimitor. Din acest punct de vedere Eminescu exercită asupra tinerimii noastre o influență aproape fascinantă.*” (de atunci **El** exercită o influență **divină**, cum spune marele actor-eminolog **Doru Vișan** n.a.) (Vol. *Ei l-au văzut pe Eminescu*, cf. Antonie Plămădeală, op. cit., p. 25)

Toți trei, dar și multe alte genii știau că **Eminescu este Înaintemergătorul Limbii române – literare**, pe care o numea *limba sfântă, limba dulce, graiul dulce românesc, ghiersul mierii, limba cazaniilor*, fiindcă în toate graiurile de pe pământ **litera este cuvânt**: alfa, beta, gama, delta etc.; alef,

bet, ghimel etc.; ai, bi, si, di etc., pe când în **limba română**, și numai în **română**, precum limba adamică ori *alfabetul Aethicus* (getic, din sec. IV, d.Hr), cu 22 de litere, fiecare literă având o denumire proprie: **A** – *Alamon*; **B** – *Becah*; **C** – *Cathu*; **D** – *Delfoy*; **E** – *Efothu*; **F** – *Fomethu*; **G** – *Garfon*; **H** – *Hetmu*; **I** – *Iositu* etc. (**Mihail Diaconescu**, *Istoria Literaturii Dacoromâne*, Ed. Alcor Edimpex, București, 1999, p. 399), **litera este concept**, care, scoasă din cuvânt, de detractori ori proletcultiști modifică total conținutul semantic al cuvântului, alterându-l, profanându-l, dându-i stâlcirea dorită de epigoni, de mișei.

„Biblia a fost Cartea Sfântă a Geților..., iar Ebraica veche – limba geților citită invers!” (**Tudor Diaconu**, *Scrierea Secretă*, Ed. Obiectiv-Craiova, p. 137)

Nici nu se putea ca Biblia să nu fie scrisă de geți din moment ce ei au avut profetesele – Sybile, înaintea proorocilor care s-au adăugat pe parcurs, și care și ei veneau din aceeași stirpă nobilă massagetă, din care au descălecat Fecioara **Maria – Vlaherna – Carpatina** și Fiul ei, **Mântuitorul Hristos**. Pelasgo-messageții erau Patriarhii scrisului, culturii și civilizației universale, dar și **Protopărinții** omenirii.

Ca să falsifici adevărul istoric al Cronicilor primordiale ale pelasgo-messageților, substitui litera concept din cultura lor cu litera cuvânt a nației care impune falsificarea și înlocuiești cultura nației superioare cu cea a seminției pe care vrei s-o promovezi.

Marele nostru filosof geto-dac **Socrate** în dialogul cu Fedru ne spunea că: *„Cel ce crede că știința se poate însuși numai din scrieri..., acela zace într-o mare adormire. Căci, vezi tu, o, Fedre, scrierea are un mare defect, pe care îl are asemeni și pictura. Și făpturile acestei arte se arată că ar fi vii; dar, de le vei întreba ceva, ele îți vor sta tot grave și mute. Tot astfel sunt și cuvintele scrise; ai crede că ele îți vor spune toate lucrurile înțelepte; dar de le vei întreba, vrând să afli ceva mai mult decât cele înscrise într-însele, ele îți vor da în veci aceleași răspunsuri.”* (Cf. Tudor Diaconu, *Scrierea Secretă...*, p. 171)

Depinde de **cine?**, **ce?**, **cum?** le întreabă, cum le surprinde tâcul, misterul, taina?! Dacă le întreabă Adevărul, atunci răspund adevărului. Dacă le întreabă Minciuna, evident că răspund falsității înșirând o puzderie de iluzii, de înșelări grosolane.

Iată un exemplu destul de grăitor în expresia des folosită de latinii români, *greco-catolici* și de slugile detractorilor, precum că: **<<Noi de la Rîm/ Râm ne tragem>>**, nu face nicidecum trimitere la Roma, așa cum s-a impus prin

Concordat, prin alte vasalități politico-religioase sau prin falsificatorii istoriei noastre bine remunerați de Oculta mondială, ci exprimă adevărul absolut că dacoromâni de astăzi-autohtonii arealului carpato – danubiano - pontic descend din străvechii **râmleni/ râmni**. (N. Densușianu, *Dacia Preistorică – „Biblia” românilor*, vol. IV, Ed. Obiectiv, p. 148)

Din Cronicele pelasgo-messageților, „s-au tăiat începutul Omenirii și contribuția pelasgilor la cultura și civilizația Omenirii.” (Tudor Diaconu, op. cit., p. 171)

Eminescu a fost hărăzit de Fecioara MARIA-VLAHERNA-CARPATINA, CRĂIASA, adorată să fie întru Ființa Neamului, CUVÂNT – ÎNȚELEPCIUNE – CÂNTARE!

În **Eminescu** totul era **cuvânt**, totul era **armonie**, totul era **iubire**, totul era **muzică**! În poemul **Sarmis**, scris în anul 1879, Eminescu surprinde în adierea vremii messageților sub cerul de safir al pelasgilor, barca legănată ușor de valurile somnoroase ale mării, scăldată de sclipirile ispititoare ale Reginei nopții, ale nuntașilor chiparoși și ale teilor aplecați de flori, clipa angelică a frumosului Crai get **Sarmis**, care declama versuri, vrăjit de amorul preafrumoasei sale mirese **Tomiris**.

SARMIS

„Deodată luna-ncepe din ape să răsaie/ Și pân’ la mal durează o cale de văpaie/... Din umbra de la maluri s-a desfăcut în larg/ O luntre cu-a ei pânze sumese de catarg.// Tăind în două apa, ea poartă o păreche:/ Pe **Sarmis**, craiul tânăr din Geția cea veche,/ Mireasa-i în picioare, **frumoasă ca o zână**,/ Stătea și pe-a lui umăr își sprijină o mână.// Se clatin visătorii copaci de chiparos/ Cu ramurile negre uitându-se în jos,/ Iar tei cu umbra lată și flori până-n pământ/ Spre marea-ntunecată se scutură de vânt.// - De câte ori, iubito, mă uit în ochii tăi,/ Mi-aduc aminte ceasul când te-am văzut întâi./ Ca marmura de albă, cu mâini subțiri și reci,/ Strângeai o mantă neagră pe sânul tău... În veci/... Pluteai ca o ușoară crăiasă din povești./ Dintr-o zâmbire-n treacăt simții ce dulce ești!...Am stat pe loc, cu ochii doar te urmam mereu,/ **Tu, gingașă mireasă a sufletului meu**/... Pân’ ce-n sfârșit ajuns-am să mângâi chipul sfânt/ **Al celei mai frumoase femei de pre pământ**.” (Eminescu, *OPERE*, I. Poezii, Ed. Gunivas, Chișinău, 2008)

TOMYRIS – Regina messageților

„**Tomiris, tu, Constanța noastră, / Mai cântă-ne un vers de dor, / Peste o calmă mare-albastră/ Cu rezonanță-n viitor!**”

(Mariana Terra)

Al VIII-lea Congres Internațional de Dacologie – Iunie 2007 a fost închinat **Reginei TOMYRIS**, unde s-a conturat ipostaza reală a mării regine

războinice, la care am prezentat rezumatul lucrării *Thraco-pelasgii, aleșii lui Dumnezeu – unic prin revelație...*, avându-l moderator pe marele dacolog istoric conf. dr. **Gheorghe Iscru**.

În revista *Dacia magazin*, nr. 44, iulie 2007, care conține rezumatele lucrărilor prezentate la congresul închinat mării noastre războinice gete, **m-am întâlnit** în paginile ei dacologice cu **Regina Tomyris** și cu Regele poeziei **Mihail Eminescu**.

Tomyris n-a fost prințesa nomadă ce trăia prin corturi, în deșert, în condiții mizere, pricepută în lupta cu sabia, prezentată de un canal TV, ce cerșește audiență în filmul *Războinica prințesă Tomyris*, o producție străină de proastă calitate. Nu e prima dată când denigratorii noștrii din lăuntru și din afară, de alalteri, de ieri și de azi ne profanează identitatea, demnitatea, cultura, spiritul, religia, geniul, profetismul, Moșii și Strămoșii noștrii. Restul cu unele excepții **TAC** încremențiți în lașitatea nepăsării.

Regina messageților aparținea unei înalte civilizații și unei mari culturi moralo – spiritualo - religioase, supranumită de dreptții antici drept **Zeița belșugului**. Numele Tomyris cuprinde îmbrățișarea a două cuvinte – **tomy/tomi**, semnificând belșug, bunăstare, prosperitate, temei, iar **ris**, desemnând înțelesul de rege.

Înalta civilizație a Reginei **Tomyris** se observă din următoarele caracteristici:

- fundamentul material: minele de aur, **agatyrșii**, fiind cei mai renumiți pelasgi pentru avuțiile lor de aur, (Stephanus *Byzantinos*, Cf. Tacit, *Germania* c. XXVIII. XLIII. – *Diefenbach, Origines Europaeae*, 139 seqq.), argint, aramă, plumb, fier, inox, sare, cărbune, piatră, marmura albă, statuetele de la Delos, Acropola Atenei, reprezentând idealul de femeie messageță în regalul costum popular, compus din „*ie, zăvelci, pepteraș de piele, cu vâlnic, încinse cu bete la capete cu ciucuri*, (Brunn, *Denkmaler griech. und rom. Sculptur. Pl. LVII*), piatră cioplită folosită la monumentele megalitice, piramide, colonne, **menhirele** – monumente funerare, mobile funerare în munți pentru aristocrați, (Pausaniae, *Descriptio Graeciae*, lib.III.20.9; Diodor Sicul lib.I.24.1; IV.18.2.; Servius in Aen.IX. – Cf. Isidor Hispal *Originum* lib.XV.11.4.; Strabonis, *Geographia* lib. IX.1.7);

- drumuri, construcții, edificii, arme (arcuri, lănci, săbii, pumnale), platoșe, armuri, coifuri, bijuterii, cercei, brățări, diademe, creșterea turmelor de oi, păstorii **hiperborei**, ramură a messageților - pelasgi, care au întemeiat prin sacerdoți lor **Oracolul din Delphi**, ajungeau cu mulțimea turmelor lor până dincolo de Pind, (Pasanius lib.X.5.7.), animale de muncă, de luptă,

cultivarea culturilor de mei, orz, încă din timpurile primare ale omenirii, (Tibulli, *Eleg.* lib. 1.7 v.29; Macrobie, *Saturn.* 1.7);

- pomi, vița de vie, pescuitul, creșterea albinelor, folosirea apei pe conducte din argilă arsă pentru pătura aristocrată, comerțul pe ape și cel maritim; ceramica, olăritul, folosite încă din neolitic și portul popular, „ceramica și portul popular, la noi, păstrează și azi motive predacice, cu cel puțin 4000 de ani î.Hr.” (Vasile Băncilă, *Opere*, vol. X, Ed. Istros, 2015, p. 291);

- relațiile cu alte popoare aparținând aceluiași Trunchi primordial pelasgoget;

- caracterul unitar al limbii, cu multitudinea dialectelor care facilitau comunicarea cu celelalte populații;

- legătura de sânge între daci, traci, sciți, messageți, pelasgi;

- fundamentul moralo – juridic, *Leges Bellangines – Legile Frumoase – Lex Antiqua Valachorum*, norme orale ale reginei Hestia, scrise de preotul-rege Deceneu;

- fundamentul spiritual - Codul Zamolxian, monoteismul, familia, credința în nemurirea sufletului, cultul Morților, cultul Cetății, cultul Eroilor, patriotismul. Regina Tomyris domnea în secolul VI î.Hr. peste messageții din **Caucazia** – Regatul celebrelor Amazoane, care au cucerit lumea prin faima lor vitejească, cu capitala la **Themiscyra**, cetate situată la gurile râului **Thermodon**. (Plinius VI, 4,1).

Regatul messageților făcea parte din imperiul **Cimerian**, ramură a tracilor, dintr-un străvechi regat al **carpilor** ce se întindea de la gurile Dunării până la cele ale Niprului. (de la strâmtoarea Bosforului Cimerian, azi Kerc, sudul Rusiei, Cubanul, Caucazia). (Maria Crișan, *L'ubiquité des Geto-Daces*, 1999)

„**Cimerii**, au devenit faimoși prin puterea, vitejia lor, din timpurile vechi când cutreieraseră și prădase toată Asia.” (Diodor Sicul, V. c. 32; Strabon, XI. 7. 2.)

Celebrul savant get **Eratosthene**, născut în 276 î.Hr., la Cyrene, format la Școala filosofică din Alexandria, bibliotecarul acelei vestite instituții, pe care au ars-o ucigașii de Hristos, a întocmit o hartă a imperiului cimerian. În țărilor nordice au existat documente până în secolul XVI, (dispărute între timp de către aceiași **incendiatori de istorie** n.a.), care afirmă că toți regii strămoșilor noștri de la Tomyris la Decebal erau în același timp și monarhi ai Sueoniei și Gothislandiei, **extra patriam**.

Istoria arhiepiscopului de Upsala **Johannes Magnus Gothus** (1498-1585), care a scăpat de foc (Cronica sa) prin minune de Sus, consemnează că din cei **230** de regi ai geților, **143** au fost regi interni, iar **87** regi externi.

(*Historia de omnibus Gothorum Sueonumque regibus*. În cartea a III-a din istoria sa marele Gothus îi acordă primele 6 capitole Reginei **Tomyris**, pe care o venerează ca pe o ilustră suverană a sa).

Plutarh descrie momentul solemn când Marele get **Alexandru Macedon** a ajuns la **Pasargada**, la mausoleul închinat lui Cyrus cel Mare, biruit catastrofal de regina messageților **Tomyris**, așa cum el l-a învins pe Darius cel Mare. L-a compătimit pe Cyrus, dar s-a mândrit că el este urmașul și continuatorul glorios al reginei **Tomyris**. **Messageții** Reginei Tomyris sunt de fapt descendenții **Moșilor geți**, strămoșii primordialii ai pelasgo-traco-dacilor, adică Patriarhii dintru începutul Creației.

Istoricii noștri clasici, moderni și contemporani tac mai mereu sau nu știu prea multe, când e vorba de adevărul Istoriei naționale. „*Istoricii* (pseudoistoricii n.a.) *pun de obicei începuturile vieții poporului nostru la cucerirea Daciei de către Traian* (de fapt a unei mici părți cca.14-24% din teritoriul Daciei Mari)... *Nici că se poate mai superficială concepția. Când a sosit el la Dunăre, statul dac era de o sută și mai bine de ani în culmea înfloririi; era singura putere europeană capabilă de a ține în cumpănă Imperiul Roman. Și nu e de mirare că ajunsese așa. La 512 I.d.Hr., când Roma stăpânea doar câteva sate de pe malul stâng al Tibrului* (nici cât Țara Bârsei), *părinții noștri de la Dunăre, formau un neam mare, închegat și puternic, care ținea calea, în Balcani, celui mai mare monarh al Asiei, lui Darius a lui Histaspes.*” (Simion Mehedinți, citat de Cornel Bârsan în *Revanșa Daciei*, Ed. Obiectiv – Craiova, p. 15)

Numele **Reginei Tomyris** întâlnit în *Istoriile lui Herodot* (cca 425 î.Hr.), apare ca aură în urma victoriilor legendare purtate cu Cyrus cel Mare și cu Darius. Războiul cu Cyrus a fost considerat „*cea mai sângeroasă și mai feroce bătălie dată vreodată în lumea barbară, iar sursele persane descriu cum în această bătălie au fost măcelăriți circa 200.000 de soldați din tabăra persană nemairămânând nici măcar un supraviețuitor care să se întoarcă în Persia să anunțe înfrângerea.*” (Apud Olivia Tulbure-Strachină, *Tomiris – repere iconografice*, în *Dacia magazin*, nr.44, iul.2007)

Regina **Tomyris** era înconjurată din toate părțile ființei sale diafane de o frumusețe princiară, din care parcă emana acel revărsat de zori, prelins din azurul serafic de peruzea, sfătuitorul de taină și ocrotitorul misterioasei Regine a nopții înstelate, spre a binecuvânta mireasma Florilor ori mirificul ciripit de păsărele și candela Zilei, îmbujorată de acel rai pământesc, rânduiește de Atotcreator, Odraslei Sale, Omul.

(va urma) 29 Ianuarie 2022

Colonelul Hanibal Orațiu Dobjanski - memorialist **Prof. univ. Dr. Mircea POPA**

Un personaj interesant, care mi-a atras atenția prin memorialistica sa de război, dar și prin câteva caiete de creații literare, a fost colonelul botoșănean de origine poloneză, Hanibal Orațiu Dobjanski (1891- 1994), ale cărui caiete manuscrise le-am publicat în 2015 la editura Argonaut, sub titlul *Memorialistica de război*. Pe lângă notațiile sale amănunțite despre campaniile militare la care a apreciat, el a lăsat și unele note despre epoca școlarității lui din Botoșanii de altădată, și unele notații despre oamenii lui de seamă. Desigur că printre aceștia s-a numărat și Mihai Eminescu, a cărui memorie vie era păstrată cu evlavie în inimile tuturor locuitorilor orașului. Vom reproduce aici aceste impresii ale autorului despre locurile botoșănene care îi conservau memoria.

Pe urmele lui Mihai Eminescu

Locurile ce evocă amintirea genialului poet ne sunt scumpe, încât le căutăm pretutindeni și ne apropiem totdeauna de dânsule cu un sentiment de pietate și de înălțare sufletească.

Întâmplarea m-a pus în situația de a fi cunoscut, în Botoșani, în afară de casa unde poetul a locuit la sora sa, Harieta, o altă casă ce pare necunoscută marelui public. Poetul a murit cu doi ani înainte de a mă naște, dar invoc cu convingere mărturiile coroborate ale unor contemporani care l-au cunoscut.

În toamna anului 1897, am început a frecventa Școala primară nr. 1, denumită Marchian, după numele ctitorului ei. Într-o frumoasă zi de septembrie ieșisem cu întreaga clasă în grădina din fața școlii, sub conducerea profesoarei noastre, doamna Ana Popescu, născută Korabioski. Cum alea care făcea turul grădinii trecea pe la bustul lui Eminescu, și cum numele marelui dispărut era încă proaspăt în memoria botoșănenilor, profesoara ne-a explicat, pe înțelesul nostru, al cui era bustul și ce a reprezentat poetul pentru neamul românesc. Cu acea ocazie a pomenit și despre jena financiară în care a trăit poetul, concretizând ideea prin indicarea unei case cu cerdac în față și cu acces direct în stradă, lipită de spatele bucătăriei școlii. „A locuit până și în chichineața asta pe care o vedeți”, ne-a spus doamna.

N-am știut niciodată a cui era casa, dar la acea dată unul dintre colegii mei – pe numele lui Chirica – stătea în gazdă acolo. În decursul anilor ce au urmat, afirmarea profesoarei cu privire la fosta locuință a poetului mi-a fost confirmată pe mai multe căi.

O primă confirmare am avut-o de la unchiul meu, Corneliu Dobjanski, care l-a cunoscut personal pe poet, i-a admirat opera și, la timpul convenit, a contribuit la răscolirea opiniei publice cu privire la starea fizică și materială a poetului. Unchiul locuia în apropiere de respectiva școală, în casa cu colonade albe din strada Cuza Vodă nr. 2 (astăzi pitită între blocuri), cu fațada spre latura de apus a Teatrului Eminescu.

A doua confirmare am avut-o de la Doamna Gavrilaș, proprietara casei existente – peste drum de casa în care locuise Eminescu – casă în care, aproximativ între anii 1890-1907, a funcționat Prefectura Județului Botoșani.

O ultimă confirmare am avut-o de la unul din studenții botoșăneni – Cazimir Dobjanski – un văr al meu, care a făcut parte din Comitetul de inițiativă pentru ridicarea bustului. De la acesta am reținut că unul din motivele care au prezidat la amplasarea monumentului a fost legătura cu fosta locuință a poetului.

Ca dovadă de prețuire și de solitudine pentru poetul bolnav, citez o listă de subscripție care a circulat printre intelectualii orașului, în care Corneliu Dobjanski figurează printre subscriitorii. Originalul listei l-am văzut la București, la o expoziție care a avut loc prin 1946 într-o clădire de pe Bulevardul Magheru. (Clădirea, construită ad-hoc, a fost mistuită de un incendiu, iar în locul ei s-a ridicat blocul la al cărui parter se află Magazinul de confecții „Eva”). Nu cunosc data când casa de lângă Școala Marchidan a fost demolată. În 1916, când am plecat în război, ea exista încă.

În 1968, după mai bine de o jumătate de veac, când, mânat de nostalgia locului natal am întreprins un pelerinaj pios la Botoșani și la Ipotești, am constatat că modesta casă, a cărei înfățișare am păstrat-o perfect în minte, dispăruse odată cu școala vecină, care, la timpul ei, fusese cea mai mare dintre școlile primare. Am avut însă satisfacția de a găsi în locul celor demolate, un frumos ansamblu urbanistic. Din cauza schimbărilor intervenite între timp, nu numai în ce privește clădirile ci și aliniamentele străzilor, am putut identifica locul fostei locuințe a poetului numai cu oarecare aproximație.

Cu prilejul vizitei făcute în 1979, ultima situație a casei a devenit și mai tristă, aproape iremediabilă: i s-a pus în față și numai la câțiva metri distanță, o altă clădire, iar în dos i s-a dărâmat balconul prin adaosul inestetic a unor ziduri, probabil pentru improvizarea de bucătărie, băi, toalete, care, la epoca în care s-a ridicat clădirea, se aflau în curte. A fost o casă frumoasă, încadrată într-un peisaj superb, în care, timp de o jumătate

de veac, au trecut oamenii cei mai reprezentativi ai orașului, plus mulți oaspeți de marcă.

Iarăși pe urmele poetului M. Eminescu

O a doua casă Dobjanski, zidită de alt frate al tatălui meu, și care și-a păstrat cu totul aspectul original, este cea situată în Calea Națională, colț cu strada Mavrogheni, care a devenit istorică, după cum dovedește inscripția pusă de municipalitate, pe perete lateral (str. Mavrogheni). Textul aproximativ al inscripției: „În această casă, în deceniul al cincilea al veacului al XIX-lea, au avut loc manifestări culturale și muzicale. Aci, poetul M. Eminescu și-a început cariera de sufler în trupa condusă de M. Pasquali”.

Casa este cu etaj și are pe frontispiciul ei inițialele H. D. (Hipolit Dobjanski) pe un panou încadrat între două chipuri alegorice de femei. (6 A se anexa fotografia casei și inscripția).

NOTE

1. Bustul poetului, după cum se știe, a stat mai bine de o jumătate de veac în fața Școlii Marchidan. A fost mutat în Parcul orașului (Eminescu, fost Belvedere, fost Vârnav), din inițiativa fostului primar Ioan Missir, autorul valoroasei scrieri intitulată *Fata moartă*, prefațată de N. Iorga și premiată de Academie.

2. Corneliu Dobjanski (1842-1902), revoluționar activ. A făcut Școala de Artilerie la Cuneo (Italia); a luptat mai întâi în armata lui Garibaldi pentru libertatea și unitatea Italiei și apoi, în 1863, ca (sic!) căpitan, pentru cauza poloneză, iar în 1877, pentru cauza română. A fost fiul lui Andrei Dobjanski, revoluționar, refugiat în Moldova, la Mihăileni, în urma revoluției din 1830.

3. Casa Corneliu Dobjanski a adăpostit Primăria în jurul anilor 1904-1906, pe timpul când localul propriu (fosta casă a marelui logofăt Anastasie Bașota) se găsea în transformare. A regretat numai că prin adausurile aduse casei (câte o încăpere la fiecare din capetele balconului din față) s-a răpit casei frumosul stil de altădată. Casei învecinate (St. Georges-Stroici), în care a locuit cândva și N. Iorga i s-a redat vechiul aspect.

ANEXE

Încă o vizită în orașul meu natal

În 1968, când am revăzut orașul /Botoșani – n.n./ după o întrerupere de aproape o jumătate de veac, aveam deja o vârstă înaintată și am încheiat nota de călătorie, scriind „De revenit în viitor nu e probabil, dar nici imposibil”. Și iată că în pofida improbabilității, am revenit în 1972, în 1973 și, cu același dor, în 1979. Călătoriile mele în orașul natal, în afară de caracterul unui pelerinaj pios la mormântul părinților s-au datorat și unui puternic îndemn lăuntric, de a călca pe urmele pașilor mei de altădată, prilej de răscolire a multor amintiri scumpe.

Dintre concetățenii mei de altădată se pare că nu trăia nimeni, astfel încât am cutreierat orașul fără a fi recunoscut de vreun om. M-au cunoscut în schimb copacii; mai ales aceia care m-au adăpostit cândva la umbra lor, în ceasurile de visare sau de lectură. Întâlnirea cu ei mi-a dat impresia revederii unor vechi și dragi prieteni, a unor martori și primei părți din viața mea trecută.

Am găsit orașul în plină înflorire. S-au ridicat clădiri impunătoare și s-au creat cartiere noi pe suprafețe întinse. Orașul a devenit municipiu, numărând circa 80.000 de locuitori. Viața economică pulsează din plin, datorită numeroaselor ramuri de industrie create. Spațiul de la extremitatea de Nord a orașului (începând de la fostele cazărmi ale roșiorilor) și până la Cătămărești inclusiv, a devenit zonă industrială, dispusă pe ambele laturi ale șoselei Dorohoiului.

Am făcut o vizită primarului municipiului, Marin Dumitru, pentru a-i oferi câteva relicve cu valoare muzeistică și i-am mărturisit via mea admirație pentru opera desfășurată în mărirea și întinerirea orașului. Am fost întâmpinat cu multă căldură. Ca și în precedentele mele călătorii la Botoșani, am străbătut și de astădată cu piciorul o bună parte din rețeaua de drumuri reconstituind în amintire, istoria fiecărei case rămase din cele existente la începutul veacului XIX. Am întârziat mult și de repetate ori pe câte o bancă din parcul Eminescu, aproape de bustul marelui poet. M-am revăzut pe mine însumi la diferite vârste: prichindel, dus de mână, licean sportiv, cavaler activ la bătaile cu flori și, în sfârșit, tânăr ofițer de cavalerie, cu toate minunatele apanaje ale vârstei. Am evocat încă odată scena plecării în război, în august 1916.

Am rezervat mai multe ore vizitelor la cimitirul „Eternitatea”, unde am găsit încă mormântul părinților (al fraților dispăruseră). La 22 septembrie, după o amenajare sumară a mormântului, am îngenunchiat și am depus (poate) ultimele flori, iubitele mele dalii grena bătând în negru. Am îmbrățișat amintirea părinților și fraților și am mulțumit proniciei cerești pentru darul ce mi-a făcut, de a fi putut trăi în târziul vieții momente atât de sfinte. Era la 68 de ani după moartea tatei și la 88 de la moartea mamei.

Cu același prilej am adăstat cu gând pios în fața mormintelor prietenilor și cunoscuților de altădată, depunând la unele și câte o floare.

Cu acest prilej memorialistul Hanibal Orațiu Dobjanski s-a adresat primarului orașului Botoșani cu următoarea cerere, însoțită de un act de donație. Reproducem documentul:

Tovarășe Primar,

Subsemnatul Dobjanski Hanibal Orațiu, domiciliat în București, str. Icoanei nr. 90 (sector 2) ofer orașului meu natal-Botoșani, următoarele obiecte, rugându-vă să binevoiți a le accepta pentru semnificația lor istorică și a le destina în mod corespunzător:

- 1) Eșarfa tricoloră pe care am purtat-o la solemnitățile oficiale, în calitate de primar al municipiului Chișinău, demnitate pe care am deținut-o între iulie 1941 - august 1944.
- 2) Un album de fotografii care consemnează câteva momente istorice în legătură cu provincia moldovenească voivodală.
- 3) Un număr de decorații și medalii ce mi s-au conferit în carieră, în principal pentru participarea la războiul de reîntregire a neamului și în războiul antihitlerist.

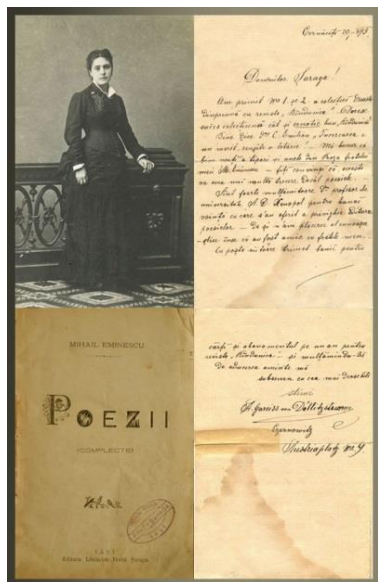

De pitorescul Botoșani mă leagă amintiri scumpe din cei mai frumoși ani ai vieții. L-am părăsit în august 1916, când, în cadrul Regimentului Local de Cavalerie (8 Botoșani) am plecat în războiul de reîntregire. Împrejurările nu mi-au dat voie să-l revăd decât după o bună jumătate de veac, mărit și înfrumusețat de vrednicii urmași ai generației mele. De atunci, în pofida vârstei tot mai înaintate, n-am putut rezista dorinței de a reveni la răstimp, pentru a-l revedea în continuă ascensiune. Cu vie bătaie de inimă l-am revăzut și de astădată și îi urez un strălucit viitor.

20 sept. 1979, Col. (r) H.O. Dobjanski, București, str. Icoanei nr. 90, sect. 2. Tel. ..

O SCRISOARE INEDITĂ A AGLAE EMINOVICI

Dr. Ionel NOVAC

Rămasă văduvă după moartea profesorului Ion Drogli (11/22 noiembrie 1887), cu o situație materială precară și având de crescut doi copii (prima născută a familiei Drogli, o fetiță, Victoria, murise de difterie la numai doi ani), Aglae Drogli se recăsătorește cu locotenentul austriac Heinrich Gareiss von Döllitzsturm, la 18 februarie 1890. Anterior cununii, oficiată în biserica „Înălțarea Sf. Cruci” din Cernăuți, la 18 februarie 1890, Aglae a acceptat să treacă la catolicism, așa cum pretinsese familia noului ei soț, care nu agrea căsătoria fiului lor cu o femeie de altă religie⁵¹.

După cununie, Aglae, acum Garciss von Döllitzsturm, împreună cu cei doi copii ai săi, se mută de pe strada Mitropolitul Silvestru

nr. 12 (fostă Residentzgasse), unde locuise până atunci, într-o casă de pe strada Austriaplatz, numărul 9. Aici va locui următorii zece ani până la moartea sa prematură (30 iulie 1900), ani profund marcați de suferințele cauzate de boala Basedow, care și-au lăsat o puternică amprentă asupra frumoasei femei de odinioară, dar și de problemele de sănătate ale fiului mai mare.

La începutul anului 1893, frații Samoil și Elias Șaraga, cunoscuți librari și tipografi ieșeni (Librăria „Frații Șaraga”, situată pe strada Golia, nr. 50, fusese deschisă în 1877, având secții de anticariat, filatelie și numismatică), încep tipărirea celebrei „Colecțiuni” de 1 leu, pentru a pune, așa cum enunțau în „Avis”-ul care însoțea copertele, „în mânele tuturor, scrierile autorilor contimporani înlocuind prețurile cele exorbitante cu un preț modest de tot”. Volumul cu numărul 1, care a deschis colecția, a fost cel de „Povești”, semnat de Elena D. O. Sevastos și tipărit într-un tiraj de 8000 de exemplare.

În cursul lunii ianuarie a aceluiași an, frații Șaraga îi trimit Aglaei câte un exemplar din primele două volume ale „Colecțiunei”, împreună cu primul

⁵¹ Augustin Z.N. Pop, „Despre Aglae Eminescu sora poetului”, Tipografia „Mitropolitul Sivestru”, Cernăuți, 1943

număr al nou-înființatei reviste „Rîndunica”⁵² (2). Aglae le răspunde printr-o scrisoare, trimisă la 20 ianuarie 1893, în care își exprimă bucuria că aceștia intenționează să tipărească și câteva dintre scrierile în proză ale fratelui, despre care crede că vor fi mai apreciate decât poeziile sale. Probabil că aceștia o informaseră mai demult că urmează să tipărească pagini atât din poeziile, cât și din proza regretatului ei frate.

Iată scrisoarea trimisă de Aglae la Iași, fraților Șaraga:

„Cernăuți, 20/1 '893

Domnilor Șaraga!

Am primit nr. 1 și 2 a colecției Dvoastre dinpreună cu revista „Rîndunica”.

Doresc succes colecțiunei cât și ernatic bun „Rîndunicăi”.

Bine zice dna C. Emilian „Încercarea e un merit, reușita o lotărie” - mă bucur că bine voiți a tipări și unele din proza fratelui meu M. Eminescu - fiți convinși că aceasta va avea mai multă trecere decât poesiele.

Sînt foarte mulțămitoare dlui profesor de universitate A.D. Xenopol pentru bunai voință cu care s'au oferit a privighia editarea poesielor - de și n'am plăcerea al cunoaște - știu înse că au fost amic cu fratele meu.

Cu poșta viitoare trimet banii pentru cărți și abonamentul pe un an pentru revista „Rîndunica” - și mulțămindu-vă de aducerea aminte mă subsemn cu cea mai deosebită stimă

Garciss von Döllitzsturm

Czernowitz

Austriaplatz nr. 9.”

Ca urmare, la aproape patru ani de la moartea lui Mihai Eminescu, în „Colecțiunea Șaraga”, numărul 7, apare volumul „Poezii (complecte)”, prefațat de istoricul A.D. Xenopol. „Din poeziile publicate, după cum am încercat să o facem noi în această ediție, anume după data publicării lor, care în deobște va fi fost conformă cu cea a alcătuirii, putem urmări desvoltarea talentului lui Eminescu, care și la geniu nu apare deodată în toată deplinătatea lui”, se preciza în prefața volumului.

Aglae aflase despre acest proiect, așa cum rezultă dintr-o scrisoare trimisă Cornелиei Emilian, la 14 decembrie 1892: „Mă bucur de nobila inițiativă a fraților Șaraga și consimt cu plăcere a se tipări poesiele fratelui meu M. Eminescu, rugându-i înse, ca tiparul se fie corect și hârtie bună, căci ș'așa puținii care îl înțeleg, deci vă puteți închipui pe hârtie sugătoare și tipări

⁵²) „Rîndunica”, „revistă literară, științifică, folcloristică” de emancipare a femeii, editată de Elena DO Sevastos la Iași, cu apariție lunară (ianuarie-decembrie 1893). Revista conținea articole de literatură, în special folclor. Printre colaboratoarele s-au numărat Matilda Cugler Poni, Adela Xenopol, Ada Culianu, Virginia Micle Gruber, Lucreția Suciș Rudow (versuri), Elena Didia Odorica Sevastos (folclor), Aspasia Culianu (proză), Elena Niculiță-Voronca, Constanța Demetriadi, Cornelia Emilian Sevastos ș.a.

incorect (după cum cunosc mai multe cărți în România) ce-ar deveni poeziile și limba frumoasă a neuitatului și sermanului meu frate”.

Din nefericire, volumul, în care s-au preluat poeziile publicate de poet în „Convorbiri Literare”, a apărut cu numeroase greșeli de tipar, unele chiar grave, fie din neatenția corectorului, fie din cauza grabei de a fi tipărit cât mai repede. Totuși, „Poeziile (complete)” au văzut lumina tiparului de trei ori, cea de-a treia ediție fiind mult schimbată față de primele, deoarece, între timp, printr-un fericit concurs de împrejurări, Elias Șaraga a găsit manuscrisele originale ale poetului.

Acesta aflase că manuscrisele poeziilor lui Eminescu nu au fost aruncate, așa cum se proceda de obicei, ci fuseseră păstrate de un fost zețar al tipografiei „Naționala”, unde se tipărea revista. Bătrân, acesta se retrasese în târgul în care se născuse, Elias Șaraga găsindu-l, după numeroase căutări, tocmai la Herța⁵³.

În același an 1893, „Colecțiunea Șaraga” se va îmbogăți cu alte două volume, „Scrisori către Cornelia Emilian și fiica sa Cornelia” (nr. 10) și „Nuvele” (nr. 28), pentru ca în 1895 să vadă lumina tiparului și „Diverse” (nr. 38). Acest volum include, pe lângă prefața și binecunoscutele schițe semnate de I.L. Caragiale („În Nirvana”, „Ironie” și „Două note”), câteva dintre articolele scrise de Mihai Eminescu, precum și „Diferite acte”, studii care vor fi utilizate mai târziu de biografii poetului.

Notă: lotul, care include scrisoarea adresată fraților Șaraga și fotografia tip carte poștală a Aglaei Garciss von Döllitzsturm, a fost scos la vânzare de o casă de licitații bucureșteană, la începutul anului 2021. Nefiind vândut, lotul a fost scos din nou la vânzare, de această dată la altă casă de licitații, acțiune programată pentru mijlocul lunii februarie.

Mulumiri Casei de licitații Historic.ro, de pe site-ul căreia au fost preluate fotografia și scrisoarea trimisă de Aglae Eminovici.

⁵³ I. Massoff, „Strădania a cinci generații. Monografia familiei Șaraga”, Biblioteca Evreiască, București, 1941

SIMBOLISTICA RUGĂCIUNII ÎN LIRICA EMINESCIANĂ⁵⁴

Maria FILIPOIU

„Rugăciunea este dialectul sufletului de exprimare a omului în relația cu Dumnezeu.” (Maria Filipoiu)

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a declarat că 2022 va fi anul rugăciunii în Biserică și creștinism. În acest context, cu prilejul omagierii poetului național Mihai Eminescu, la împlinirea a 172 de ani de la naștere, se elogiază creația religioasă din lirica eminesciană, menită să evidențieze

atitudinea poetului față de rugăciune, numită de Sfinții Părinți: „după însușirea rugăciunii - însoțirea și unirea omului cu Dumnezeu, iar după lucrarea ei - susținătoarea lumii”.

Suflet frământat profund, avid de cunoaștere și de cuprindere cu mintea și cu sufletul a existențialității umane, Eminescu n-a rămas indiferent față de relația omului cu Dumnezeu.

Din copilărie, poetul a cunoscut și îndrăgit atmosfera de rugăciune a Mănăstirii Agafton, unde mergea adesea la cele patru surori de-ale mamei lui, călugărițe în chinovia botoșăneană. Prezența lui în spațiul

monahal a cultivat și sporit credința poetului, exprimată în operă prin sensibilitatea deosebită a acestuia față de elementele ce compun o

⁵⁴ Maria FILIPOIU, articol semnat pe 31 ianuarie 2022, București, apărut și în Bumerang

asemenea atmosferă duhovnicească: psalmodierea, clopotul, toaca, tămâia, lumina, icoanele, candela, sfinții, îngerii și prezența Maicii Domnului.

Lumina sacră în poezia eminesciană

În poezia lui Eminescu întâlnim multe simboluri, care ne sugerează starea de rugăciune, nevoia omului de comunicare cu Dumnezeu. Prezența candelii aprinse sugerează o atmosferă de interiorizare a credinței și rugăciunii. În poeziile „De-aș muri ori de-ai muri”, „Gemenii”, „Călin - file din poveste”, „La steaua”, apare simbolul candelii aprinse pe cer, ca o similitudine a făcliei vieții celui care se naște pe Pământ. Clopotul cheamă la rugăciune, spre ridicarea sufletelor către înalt: „La moartea lui Neamțu”, „Învierea”, „Mortua est!”. Prezența tămâii și a smirnei întregeste ambianța spirituală: *„Insule sante se-nalță-n el ca scorburi de tămâie/ (...) smirnă risipită și sfărmată în bulgări mari”* (Miradoniz).

În profunzimea stilistică privim și utilizarea de către poet a epitetului „sfânt”, aplicându-l celor mai diverse obiecte sau persoane, situații ori contexte, tocmai spre a transfigura realitatea: „noaptea sântă”, „râul sânt”, „insule sante”, „sălcii sfinte” (Miradoniz), „luna pe cer trece-așa sfântă și clară” (Sara pe deal), „ape sfinte”, „sfântă rază” (Memento mori), „farmec sfânt” (Dacă iubești fără să speri). Percepția poetului asupra relației cu Dumnezeu diferă de-a lungul perioadelor sale creatoare, ceea ce face și mai dificilă în ordonarea cronologică a prezenței sacrului în lirica eminesciană.

Sfințenia din poezii în rugăciunile către Maica Domnului

Rugăciunea - comunicare nemijlocită către Maica Domnului, care a fost cea mai aproape de sufletul poetului - apare frecvent în lirica eminesciană, din care transpare iubirea și prețuirea față de „Cea prin care Hristos, Cel veșnic de zile, S-a făcut om”.

Cea mai profundă confesiune a poetului profet Mihai Eminescu în rugăciune este evidențiată de creația lirică închinată de poet celei Preacinstite Născătoare de Dumnezeu - „Rugăciune către Fecioara Maria”, care se găsește în poezia cu același titlu și în variantele acesteia. Stihurile dovedesc un caracter profund religios al poetului preocupat perpetuu de condiția efemeră a ființei umane și de năzuința de ascensiune a sufletului omenesc spre purificarea absolută. Înțelegând neputința omului de a se ridica întru Lumină și Adevăr fără ajutor ceresc, Eminescu a cerut sprijin de Sus, prin comuniune divină cu Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. În suflet a purtat-o toată viața, căreia s-a rugat în vremuri de încercare, așa

cum reiese din „Rugăciune” adresată Împărătesei Cerurilor: „*Îngenunchem rugându-te,/ Înălță-ne, ne mântuie/ Din valul ce ne bântuie/ Fii scut de întărire/ Și zid de mântuire...*”. Se observă că pentru autor rugăciunea reprezintă o netăgăduită expresie a credinței statornice. Poetul inițiază prin vers un sincer dialog cu mijlocitoarea și cheazășuitoarea mântuirii noastre, care se transfigurează într-o convorbire sinceră a sufletului cu Dumnezeu, prin Fecioara Maria.

Dacă în poeziile „Răesai asupra mea” și „Revărs asupra mea” poetul o invocă pe Maica Domnului în nume personal, în „Rugăciune”, el se adresează ei în numele credincioșilor, căci întreaga suflare creștină o are pe Preasfânta Fecioară drept Împărăteasă și Maică mijlocitoare către Dumnezeu (*“Rugămu-ne-ndurărilor/ Luceafărului mărilor;/ Ascultă-a noastre plângeri...”* Rugăciunea credincioșilor se îndreaptă către îndurarea „Luceafărului mărilor”, metaforă care trimite cu gândul, în același timp, către Mântuitorul Hristos. Numind-o „crăiasă”, recurge la un termen arhaic și popular pentru „regină”, proiectând asupra imaginii Maicii Domnului o atmosferă de basm. Astfel, poetul evidențiază distanța imensă dintre cei căzuți în mrejele păcatelor și înălțimea dumnezeiască a celei „mai cinstite decât heruvimii”. Fecioara Maria este chemată să-i „înălțe”, să-i „mântuie” din cădere, „valul care bântuie”, pe cei care îngenunchează invocând mila - „*Înălța-ne, ne mântuie/ Din valul ce ne bântuie;*”

Conștientizarea efemerității condiției umane și a imensei mile, ci iubirea lui Dumnezeu față de neamul omenesc o sugerează versurile „Noi, ce din mila sfântului/ Umbră facem pământului”. Metaforele „regină peste îngerii” și „lumină dulce, clară” evocă preacinstirea Maicii Domnului și frumusețea, bunătatea, curăția, puritatea sufletului ei - singura dintre muritori care s-a - învrednicit să-l fie Maică Fiului lui Dumnezeu. Rugăciunea lui Eminescu devine, astfel, o jertfă a arderii de tot a sufletului uman, însăși viața rugătorului, esența ei, vocația ei, împlinirea cea mai nobilă și deplină a ființei umane ca lumina sufletului - liman al vieții dincolo de moarte a neamul omenesc.

Numirile Maicii Domnului (într-o variantă a Rugăciunii) printr-o serie de metafore spirituale: „maica durerilor”, „regina țăriilor”, „țăria soliilor”, „isvoru-ndurărilor”, „luceafăr al mărilor”, „nădejdea sabiei”, „limanul sărmanilor”, „soarele anilor”, „balsamul răniților” - sugerează multiplele calități și lucrări ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ca răspuns la rugăciunile creștinilor. Raportul de subordonare a omenirii față de entitatea divină este evidențiat prin topica inversată: „*Crăiasă alegându-te/ Îngenunchem rugându-te*”, (...)/ „*Asupră-ne coboară*”, „*a noastre plângeri*”, „*rugându-ne*”. Abundența termenilor din câmpul lexical al credinței: preacurata, pururea, mila, sfântul, etc. culminând cu tonul puternic elegiac „... *Ne mântuie/ Din*

valul ce ne bântuie”, „*Din mila Sfântului/ Umbră facem pământului*”, denotă poziția muritorului de rând, contrastantă cu eternitatea divină.

Invocațiile frecvente: „crăiasă” (termen popular), „regină peste îngeri”, „lucefăr al mărilor”, ca și folosirea vocativului „Marie” - care încheie ambele strofe ale Rugăciunii - accentuează caracterul de rugăciune al poeziei, evidențiind personalitatea căreia i se închină.

Concluzionând, Rugăciunea lui Eminescu descoperă freamătul sufletului poetic, cuprinzând pe cel al întregii lumi, în așteptarea ajutorului dumnezeiesc, spre purificare în existență veșnică, dar și faptul că rugăciunea formează unul dintre elementele cele mai importante ale trăirii religioase ale omului în general și a rugătorului atins de aripa geniului. În „Rugăciune”, Eminescu, la fel ca orice creștin, nu se simte străin sau orfan în fața lui Dumnezeu, ci plin de nădejde în a primi iertarea și izbăvirea, mai cu seamă când o știe pe Născătoarea de Dumnezeu a fi neconținut mijlocitoare pentru umanitate. „Rugăciunea lui Eminescu”, asemenea celor săvârșite de fiecare dintre noi, devine o modalitate sigură de a vorbi cu Dumnezeu, fie confesându-se direct, fie prin intermediul ucenicilor Săi - sfinții, în frunte cu Preacurata Maria, căreia ne rugăm neîncetat: „*Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin!*”

EMINESCU – TOMYRIS, Regele poeziei și Regina messageților (II) Prof. Dr.Gheorghe Constantin NISTOROIU

„Peste tot unde au trecut, pașii Luceafărului
au lăsat urme din pulberea de stele.”
(Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALĂ)

Mihail EMINESCU – Regele poeziei universale

Mihail Eminescu – Profetul Daciei, cum îi plăcea permanent să numească Vatra străbună a Trinității românești, **„fulgerat de ideea unei epopei dacice”** (G. Călinescu în exegeza *Opera lui Mihai Eminescu*, Ed. Minerva, București, 1976, p. 54), a **legitimată primordialitatea civilizației traco-geto-dace**, între marile civilizații ale omenirii, închinând **Daciei eroico-legendare**, în vremea studiilor de la Viena (1870-1872), **104 strofe-scenarii** în cadrul unui proiect de **217 strofe(1302 versuri)**.

Complexitatea și profunzimea gândirii sale filosofico-teologice, a conferit postulatul conform căreia **„totul trebuie dacizat de acum înainte!”** – **<<Distinguendum est!>>**, adică **identitatea în care se cuprinde totul, TRECUT-PREZENT-VIITOR.**

„Orice popor, grația cu însuflețire și vibrație Luceafărul EMIN, pentru a se putea întări ș-a pune baza unei existențe durabile, mai nainte de toate are trebuință neapărată de-o **patrie**, de un **pământ de care să se lege cu sângele și viața sa**, la care **să țină din toată puterea și dragostea inimei sale.**” („Curierul de Iași”, IX, nr. 92-93, 22 și 25 August 1871, p. 1-3)

Menirea lui **Eminescu** a fost întruparea într-un naționalism și ortodoxia nației sale! „Eminescu a adus o concepție sociologică și de filosofie politică, o poezie a trecutului, o intuiție uimitor de justă și de originală a naturii economice clasei de mijloc dintr-o societate, o înțelegere plină de pasiune a țaranului și culturii lui, o cunoaștere profundă a românilor de peste granițe, o dezinteresare de mucenic, o muncă și o dăruire de erou, o iubire nesfârșită și, câteodată, o ură sacră (corect este mânia sacră, fiindcă ura ucide iubirea, pe când mânia o întetește n.a.), o scârbă imensă și incisivă de tot ce era parazitism, fie din partea ciocoilor proprii, fie din partea străinilor aciuiați în țara noastră.” (Vasile Băncilă, *OPERE*, Vol. IV, Muzeul Brăilei, Ed. Istros, ed. îngrijită de Dora Mezdrea, 2006, p. 445-446)

Permanent în toată creația sa epico-lirico-dramatică, de natură economică, estetică, filosofică, folclorică, lingvistică, pedagogică, sociologică, teologică, l-a însoțit credința, adevărul și dragostea de unitate a poporului său întru **Vatra**

Străbună a Daciei Mari – polul sacru **carpato-danubiano-pontic** în care și-a zidit conștiința istorică, religioasă și naționalistă sub aura profetismului dacic.

„Idea de unitate al Imperiului Bizantin a fost sâmburul – sau mai bine zis direcția de mișcare a grupului de popoare din triunghiul tracic și din Dacia. Grecii s-au substituit romanilor, grecilor li s-au substituit turcii, turcilor vor să li se substituie rușii. Cestiunea e de a nu-i lăsa. Acea idee de unitate trebuie păstrată, trebuie întărită prin deșteptarea elementelor comune din popoare, fie acele elemente de conformațiune fizică, fie de conformațiune psihică, fie ele întemeiate pe identitatea radicalului rasei, a tracilor, traco-ilirilor, fie pe identitate de limbă. Dacă nu vom voi nici unul să-i lăsăm, turcul va dispărea prin propria lui slăbiciune, și o ginte nouă, despărțită poate după limbă, dar una în interesele ei, îl va substitui.”(Eminescu, *OPERE III. Fragmentarium. Corespondență. Coord. ediției: acad. Mihai Cimpoi, Ed. Gunivas – Chișinău – Moldova, 2008, p. 60*)

Neputând realiza marele vis al **epopeii dacice**, Mihail Eminescu a schițat doar câteva fragmente de epocă, evocate liric precum, **Memento mori, Sarmis, Gemenii, Rugăciunea unui dac, Decebal** (drama istorică în cinci părți).

În anul 1882, Luceafărul nostru a elaborat poemul **Gemenii**, din care se desprinde rivalitatea acerbă dintre cei doi frați **Sarmis** și **Brigbelu**, pe de o parte pentru succesiunea la tronul regal, dar mai cu seamă pentru dorința stărnită de frumoasa **TOMIRIS**, de a-i cucerii iubirea princiară.

Brigbelu, fratele cel mic eclipsat de frumusețea, bunătatea, iscusința, demnitatea fratelui Sarmis, principele moștenitor și mai ales de frica de a-i cuceri și inima sublimei Tomiris, urzește mișelește complotul îndepărtării prin asasinat. După sorocul doliului de un an de zile, Brigbelu urcă pe tronul regal, râvnind-o și pețind-o pe Tomiris preafrumoasa, parcă atrasă hipnotic ca de un vampir.

Brigbelu își consolidează puterea prin conspirația ațâțării deșertăciunii supușilor. Nunta lui Brigbelu este cosmogonică, cu Zeul între zei **Zamolxe**, cu regi, cu voievozi, cu nobili și aștri lucitori. Două personaje umbresc totul în jur, **Zamolxe** și preafrumoasa **Tomiris**... Stafia-Sarmis îl urmează continuu pe Brigbel prin sălile palatului și vrând să scape de ea, de el, cade în propriul pumnal și moare.

GEMENII

„O candelă subțire sub bolta cea înaltă/ Lumină peste regii cei dacici laolaltă,/ Cari tăiați în marmur cu steme și hlamide/ Se înșirau în sală sub negrele firide,/

Iar colo-n fruntea salei e-un tron acoperit/ C-un negru vâl de jale, căci Sarmis a murit...// Voiești ca să se-nchine cu toți l-a ta oasă,/ Atunci învie-ntr-înșii pornirea dușmănoasă,/ Invidia și ura botează-le virtuți,/ Numește-erou pe gâde ca fierul să-i ascuți,// Pe cel viclean și neted numește-l înțelept,/ Nebun zi-i celui nobil și simplu celui drept,/ Din patimi a mulțimii fă scară la mărire/ Și te-or urma cu toții în vecinică orbire// Cu laude mângâie deșertăciunea lor,/ Din roiuri răsăpite vei face un popor...// Că lauda, cu care i-ncarci e o ocară/ Că tot ce e ca dâșii e vrednic ca să piară.../ Când iată o femeie mai albă ca omătul,/ Leșind încet din umbră, o-ntoarce de-a-ndărătul,// Privește cum din discul de aur iese fum/ Și zice rar și rece: - Ești mulțumit acum?/ Atuncea el tresare și ochii învârtește./ Cum sta-nainte-i naltă, privind o mistuiește:// - O, vino mai aproape, aproape l-al meu piept,/ Odor cu păr de aur și ochiul înțelept./ Ca zece morți deodată durerile iubirii-s/ - Cu-acele morți în suflet eu te iubesc, Tomiris.// - Dar lasă-mă - ea strigă. - Ce galben ești la față,/ Suflarea ta mă arde și ochiul tău mă-ngheață.../Ce ochi urât de negru! Cum e de stins și mort!/ Închide-l, ah, închide-l - privirea ta n-o port...// Simt că l-a ta privire voințele-mi sunt sterpe,/ M-atragi precum m-atrage un rece ochi de șerpe,/ Fugi, fugi în lumea largă! Mă faci să-nnebunesc,/ Căci te urmez și totuși din suflet te urăsc...// În capul mesei șade Zamolxe, zeul getic,/ Ce lesne urcă lumea cu umăru-i athletic./ În dreapta lui sub vâlul de ceață mândrul **Soare**,/ În stânga-i șade **Luna** sfiasă, zâmbitoare...// La mijlocul de masă pe tronu-i șade el/ Cu plete lungi și negre, întunecos, Brigbel./ Și răzimat pe spată al zeilor fiasu/ **Privea-n ochii miresei al cerului albastru.**/ **Frumoși ca două basme, izvoarele uimiri-s,**/ **În păru-i lung de aur se învălea Tomiris...**// Și decât toată lumea de două ori mai mare/ În propria lui umbră Zamolxe redispăre.../ Dacă deschide-n evii-i el buza cu mânie/ Și stelele se spulber ca frunzele de vie;// El mână în uitare a veacurilor turmă/ Și sorii îi negrește de pier fără de urmă./ Dacă se uită-n mare, ea tremură și seacă./ De-și pleacă a sa frunte, tot ceru-atunci se pleacă.// Ci-n evii tăi, Zamolxe, tu n-a creat vreodată/ Un chip mai blând, mai gingaș decât ăst chip de fată! ” (Eminescu, *OPERE*, I.Poezii, op. cit.)

Atmosfera nunții regale se mlădia sub imaginea cosmogonică a marelui profet-zeu **Zamolxe** și sub adierea unui romantism hieratic, tulburător. Pentru momentul său Eminescu a substituit-o pe războinica regină Tomyris, care și-a răzbunat fiul **Spargapeithes**, cu frumoasa mireasă cu păr de aur, ce-i surâde Cerul din priviri.

Eminescu este LIRA sublimă a liricii serafice a sufletului geto-dacoromân! Eminescu este pentru universul poetic-filosofico-profetic o perpetuă REVELAȚIE! **„Cuvintele lui au devenit parolă de recunoaștere între petalele de trandafiri, când se deschid dimineața să salute soarele. Și**

cine n-a descoperit filosofia citind versurile lui Eminescu? Cine n-a înțeles că poate fi și el poet și filosof și că fără poezie și fără filosofie nu se înțelege nimic din viață? Și cine nu se poate ruga Maicii Domnului pe inspiratele versuri ale lui Eminescu? Eminescu e născătorul nostru de gânduri... Eminescu ni se dăruiește fără încetare, ca soare de zi, și răsare de îndată ca **Luceafăr de noapte, prelungindu-ne lumina.” (Antonie Plămădeală, *De la Alecu Russo, la Nicolae de la Rohia*, Sibiu-1997, p. 14-15). În poezia sa profund filosofică, în poemele sale cu adâncimi mistice Mihail Eminescu și-a scris Biblia vieții sale, deopotrivă cu Biblia poporului său eminent ortodox, cu o înaltă clarviziune, întâlnită doar la profeții isihasti ca **înaintevedere**.**

Mihail Eminescu a fost POETUL-FILOSOF vizionar hărăzit cu darul profeției! În acest sens Ștefan Zweig afirma că, „*Poetul este un intermediar între Divinitate și oameni. Poeții urcă să se adape la al tainelor curat izvor, și de la temple ca râuri curg apoi în văi, dând roadă pomilor vieții.*” (*Scrieri despre Holderlin*, apud Tudor Diaconu, *Scrierea Secretă*, vol. II, Ed. Obiectiv-Craiova, p. 123)/ „*Eu te fac s-auzi în taină mersul cârdului de cerbi.*” (Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, Ed. Humanitas, București, p. 250). „**Eminescu era înălțat în cvadridimensional, cea de-a patra formă a existenței despre care Cantemir scria că este nepieritoare...**” (Tudor Diaconu, *ibid.*, p. 123)

Imaginea Reginei **Tomyris** se încarcă de admirația Regelui poeziei universale **Mihail Eminescu**, fiindcă în **chipul ei surprinde ipostasa eroică a neamului său** legendar, așa cum Icoana lui „*Ștefan cel Mare, constituie un adevărat catarg spiritual al gândirii sale, un țarm de compensare și revigorare morală pentru toate suferințele colective pe care le-a preluat mereu în chip personal. Eminescu a avut un model ideal al realului, în primul rând al celui național, al cărui reprezentant simbolic se simțea și se comporta ca atare. Astfel, aducerea în prim plan a personalității reginei Tomiris, femeie luptătoare pentru neamul său și victorioasă în lupta cu regele persan Cirrus, mare și celebru războinic, cuceritor al atâtor neamuri, are în mentalul eminescian o valoare simbolică deosebită, cumulativă, alăturând sub învelișul aceleiași identități feminine, afecțiunea și admirația sa naturală pentru FEMEIE, cu nevoia satisfacerii demnității naționale.*” (Lucia Olaru Nenati, *Tomiris – emblemă a conștiinței eminesciene*, în *Dacia magazin*, nr. 44, iulie 2007). În Corola operei eminesciene, Regina **Tomyris** are corespondență cu **Cezara**, eroina poemului său, împărăteasa, stăpâna unei insule ideale, pe care profetul și-ar fi dorit-o pentru neamul său preaiubit, în care să se așeze și bucuria creației sale.

CEZARA era o frumusețe deplină în care se răsfrângea sublim o armonie perfectă. „*Fața ei era de o albeață chihlimbarie, întunecată numai de o viorie umbră, transpirațiunea aceluși fin sistem venos ce concentrează ideile artei în*

boltită frunte și-n acei ochi de-un albastru întuneric, care sclipesc în umbra genelor lungi și devin prin asta mai dulci, mai întunecoși, mai demonici. Părul ei blond pare-o brumă aurită, gura dulce, cu buza dedesupt puțin mai plină, părea că cere săruturi, nasul fin și bărbia rotundă și dulce ca la femeile lui Giacomo Palma (Giovane, 1544-1628). Atât de nobilă, atât de frumoasă, capul ei se ridica c-un fel de copilăroasă mândrie, astfel cum și-l ridică caii de rasă arabă, ș-atunci gâtul nalt lua acea energie marmoree și doritoare totodată ca gâtul lui Antinous.” (Eminescu, OPERE, II. Proză. Teatru. Literatură populară. Ed. Gunivas, Chișinău, 2008)

Mircea Eliade – una dintre conștiințele filosofice ortodoxe ale lumii creștine, îl află pe Luceafăr, acolo unde deseori pătrund marile genii, marii profeți hristofori, în **lăcașul sublim al sinelui**, pe meleagurile edenice, răsfoind scrisoarea bătrânului sihastru din capitolul III, al capodoperei **Cezara**, și mărturisind că este cu siguranță, „*cea mai desăvârșită viziune paradiziacă din literatura românească.*”

*„Lumea mea este o vale, înconjurată din toate părțile de stînci nepătrunse, care stau ca un zid dinspre mare, astfel încît suflet de om nu poate ști acest rai pămîntesc, unde trăiesc eu... În mijlocul văii e un lac, în care curg patru izvoare... În mijlocul acestui lac este o nouă insulă mică cu o dumbravă de portocale. În acea dumbravă este peștera, ce am prefăcut-o în casă, și prisaca mea. Toată această insulă în insulă este o florărie sădită de mine anume pentru albine...” (Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, în *Despre Eminescu și Hașdeu*, op. cit., p. 12).*

Insula lui Euthanasius avea ca arhetip **Mănăstirea albă sfântă – Biserica cea mare cu 9 altare**, situată în „**prundul Mării Negre***, în **ostrovul mărilor**”. (Reicherstorff, *Moldaviae Chorografia*, sec al XVI-lea; Ilarianu, *Tesaurul de monumente*. III. p. 134)

*Marea Neagră este de fapt **MAREA ALBASTRĂ**, precum ochii Reginei Tomyris ori ai fiicelor DACIEI Mari. „*Moștenirea*” o avem însă de la greci. Ei sunt cei care, pe lângă alții ne-au adus multe, multe **daruri**. Grecii, în dușmănie că **geții** stăpânii **Mării Albastre** i-au înfruntat și i-au înfrânt deseori, au numit Pontul, „**axeinós**” – „**negru**”, „**neospitalier**”. (Hadrian Daicoviciu, *Dacii*, Ed. Științifică, București-1965, p. 27)

Istoricii noștri (cea mai mare parte) s-au mândrit cu porecla cu care grecii ne-au botezat Marea și ni l-au impus în cronicile lor ca pe un **neprețuit** testament...

Niciodată nu mi-a plăcut termenul de Marea „*Neagră*”, când ea este permanent **Albastră**. Ea te privește ca o mândră Cezară cu părul despletit în valuri de

mătase peste mantia princiară, contemplându-și neliniștile metafizice sub privirea lăuntrică cu ochii mari de peruzea în care își deslușește misterul, tainele. Chiar și când se înfurie pe noi ne privește tot cu ochii cerului, mai încruntată dar cu reflexe de azur. Nu știu de ce mulți dintre ai noștri, de fapt **ai lor...**, vor să ne îmbrace numai în **negru**. Doar necuratul are culoarea de catran ori de smoală.

Cine a impus monahismului creștin ortodox culoarea morții, când monahismul zamolxian a purtat culoarea purității – ALBĂ?!, iar Evanghelia Vieții întru Hristos arde în lumina ei la fel de serafică și de ALBĂ?!

De ce, „*Vlahii negri*”, „*cara-Bogdan*”, *Negru Vodă*, *Marea Neagră* etc.?!

Prin *prund de mare* se înțelege o *insulă mică în mare*. Altariul în care șade **Maica Domnului**, prințesa acestui pământ și neam hărăzit de Dumnezeu, Fecioarei Maria, îndumnezeită a fi **Crăiasă** a Cerului este de *mărgărit*. *Jețurile sunt de aur*. *Scaunul cel mare are 9 picături de soare...* Acolo în **Insula Leuce sau Albă**, azi Insula Șerpilor, care a fost dată de pomană de președintele Emil Constantinescu, are denumire după Cimitirul-Pantheon al Eroilor traco-getodaci, care aveau pe flamură șarpele. Acolo e și locul unde se afla tumulul lui Achile. (Diodor Sicul lib.II. 47 – *Fragmenta Hist. graec.* Ed. Didit, II, p. 386; Homer, *Iliada* II. 681; XVI. 168; *Odysseia* XXIV. 36 seqq; Pausaniae lib. III. 19. 11).

Lacul cu cele patru izvoare era oglinda celor patru fluvii din Rai. „*Și din Eden ieșea un râu, (fluviu) care uda raiul, iar de acolo se împărțea în patru brațe (râuri). Numele unuia era Fison. Acesta înconjură toată țara HAVILA – VLAHIA, în care se află aur.*” (Facerea, 2, 10-11). Raiul biblic este destul se clar și sigur **HAVILA – VLAHIA**.

Insula, ca manifestare, creație, iar dumbrava, peștera, florăria - Grădina din mijlocul Edenului revelează tărâmul transcendent, sinele geniului întru sinele său cel mai lăuntric, care conferă semnificației spirituale o înaltă, mistică valoare ecumenică.

Eminescu preface iubirea dintre călugărul Ieronim și prealumeasca Cezara, într-o contemplare spirituală, o trăire adamică, o reîntoarcere la primordialul Omului din fașa Zorilor aurii ai Creației divine, din paradiziul acelei sacre **Insule Albe**.

Insula Albă. „*Insula Albă cu cedrii umbroși și cu vițe bogate,/ Insula-n care străbunii trăit-au în veacuri uitate,/ Doar pescărușii o știu, căci pe albe frânturi de coloane/ Scutură aripa lor în amurg, luminoase broboane;/ Și, când se duc să*

*se culce în templul Athenei fecioare,/ Sfâșie pânza uitării, țesută pe sfinte
odoare.// Locul e plin de mireasma sfoasei aduceri aminte./ Fete se uită-n
fântână de-și strâng cingătorile-n ținte./ Poartă cununi de viorele în părul ca
luciu de rază./ Flacără-n ochii lor umezi – dorința iubirii e trează./ Când se
coboară la mal, să se scalde fecioarele-n mare,/ Apa senină se trage-n adâncuri
și valul tresare.// Spuma, ușoară dantelă, le mângâie-n treacăt piciorul./ Lakon
pescarul le vede, și-l arde în inimă dorul./ Toarce Hrysothemius firul subțire și
neted de lână./ Vântul de seară cu cântecul mării în taină se-ngână./ Iese din
umbră de cedrii cu ochii-n lumină, Comata./ Când o cuprinde, s-anină de el, ca o
trestie, fata.// Tras-am în mare o luntre-așternută cu mândre covoare./ Hai să
căutăm printre valuri, pe marea cu spumele-n floare,/ Insula-n care bătrânii
trăit-au în veacuri uitate,/ **Insula Albă** cu cedrii umbroși și cu vițe bogate.”
(Zorica Lațcu – Maica Teodosia, Poezii, Ed. Sofia, București, 2000)*

TOMYRIS – Regina messageților

„Zeța Cerului, Sfânta Tomiris.”

(Inelul de la Ezerova-Bulgaria)

Grație celui de-al VIII-lea Congres Internațional de Dacologie – Iunie 2007, închinat **Reginei TOMYRIS**, cu largă participare a cercetătorilor din multe țări și din varii domenii, istoric, filologic, teologic, filosofic, artistic s-a putut afla ceva mai mult despre ilustra suverană a messageților noștri străbuni, spărgând tăcerea istoricilor.

Liviu Pandele așează regatul messageților între „*Munții Urali și China... La messageți au existat nume ca **Spargapises**, fiul reginei Tomyris, poeți-scriitori ca **Rudachi** și **Avicena, Mirxas** (Mircea) – general din armata bizantină a lui **Belizarios**.” (Liviu Pandele, *Transilvani – Terra Dacica*, Ed. Romprint, Brașov-2005, p. 298-299).*

Profesorul doctor Mihai Popescu a găsit pe internet **15. 000** de referințe pentru varianta **Tomiris**, **35.000** pentru varianta **Tomyris** și **50.000** în diversele limbi ale globului. „ *Am descoperit că regina messageților este revendicată, în diverse forme, de istoria străveche a mai multor popoare și țări: **Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Kazahstan, Tadjikistan, Turcmenistan, România, Rusia, Ucraina**.” (Mihai Popescu, *Regina Tomiris – de la internet la Herodot și invers*, în *Dacia* magazin, nr. 44, iulie 2007, p. 4). Nu mai adăugăm la revendicările acestor țări **tomirisene** și unele firme comerciale, emisiuni astrologice, echipe de fotbal, cluburi, restaurante, baruri, sigle etc.*

Istoriile getului Herodot, Kyropedia getului Xenofon, Persika getului Ctesias, De originae actibusque getarum, 12 vol. ale getului Cassiodorus, sftnicul lui Theodoric cel Mare, regele ostrogoților, Cartea războaielor getului Procopius

de Caesareea, *Getica* getului Iordannes, mărturisesc farmecul universal al suveranei messageților. Pe inscripția de pe *Inelul de la Ezerevo*, (Bulgaria) s-a descifrat textul incitant și semnificativ pentru cultura dacoromână universală: „*Zeița Cerului, Sfânta Tomiris*”.

Iată darul mărturiei istoricului Iordannes lăsat tuturor geților de-a lungul timpului. „61. Atunci *Cirus*, regele perșilor, după un interval mare, de 630 de ani, (precum atestă *Pompeius Trogus*) a pornit cu un război, nimicitor pentru sine, împotriva reginei **geților Tomiris**. Îmbărbătat de victoriile dobândite în Asia, a căutat să subjuge pe geți, cărora le era regină **Tomiris**, precum am spus. Aceasta deși ar fi putut să oprească înaintarea lui *Cirus* la râul **Abraxis**, i-a permis totuși trecerea, socotind mai onorabil să-l învingă cu armele decât să profite de avantajul locului, ceea ce s-a întâmplat.”

„62. Când a venit *Cirus*, pentru prima dată norocul a fost de partea perșilor până într-atât, încât și fiul **Tomirei** și cea mai mare parte din armată au căzut în luptă. Dar continuând războiul, **geții** cu regina lor i-au învins pe perși și i-au supus, luându-le o bogată pradă. Acolo și atunci a văzut neamul geților pentru prima dată corturi de mătase, iar regina **Tomiris**, mărindu-și victoria și făcându-se stăpână pe atât de mari prăzi de la dușmani, după ce a trecut în partea *Moesiei* ce se numește *Sciția Minor*, cu numele luat de la *Sciția cea Mare*, a construit o cetate pe țărmul *moesic* al *Pontului*, numind-o **TOMIS**, de la numele său.”

„63. Apoi *Darius*, fiul lui *Histaspe*, regele *Persiei*, a cerut în căsătorie pe fiica lui **Antirus**, regele geților, rugându-l deopotrivă și amenințându-l, dacă nu i se îndeplinește dorința. Disprețuind înrudirea, geții i-au refuzat cererea. Respins, acesta s-a înfuriat de necaz și a trimis împotriva lor o armată de 700.000 de soldați, înarmați, căutând să răzbune printr-un rău public rușinea sa. Și cu corăbii făcute pod și legate între ele de la *Calcedon* până la *Bizanț*, a atacat *Tracia* și *Moesia*. Apoi construind tot în același mod un pod peste *Dunăre*, după ce a fost neîntrerupt atacat timp de două luni, a pierdut la *Tapae* 8.000 de luptători și, temându-se ca nu cumva podul peste *Dunăre* să fie ocupat de adversarii săi, s-a întors în goană forțată în *Tracia* neavând încredere că teritoriul *Mysiei* (*Moesiei*) va fi în siguranță pentru a mai întârzia cât de puțin pe el.”

„64. După moartea lui, fiul său **Xerxes**, voind să răzbune insulta tatălui său, cu o armată de 700.000 de ostași și 300.000 de auxiliari, precum și 1200 de corăbii rostrate și 3000 de vase de transport, pornind la război împotriva geților, nici n-a apucat să-și încerce bine forțele în luptă, că a și fost învins de curajul și dârzenia adversarilor. Astfel că s-a retras precum venise cu armatele sale, fără

să dea vreo luptă.” (Scurt rezumat al getului Iordanes după *Chronica...getului Cassiodor*).

După căderea Constantinopolului, grație și Occidentului pseudocreștin, erudiții apuseni redescoperă în istoriile anticilor geți celebritatea Reginei Tomyris, incluzând-o în operele istorice, literare, artistice ale Renașterii, devenind astfel eroina unor tragedii, compoziții muzicale, tablouri ce se păstrează în muzeele din lumea întreagă.

Dante Alighieri, Voltaire, Shakespeare, Eminescu, M. Eliade, L. Pandele i-au onorat cu geniul lor apoteoză, chipul ei frumos, angelic în capodoperele lor nemuritoare.

Timpul a așezat lângă Regina Tomyris, zeițe și celebrități precum Artemis, Diana, Dochia, Sybil, Esther, Beatrice, Laura, împărătesele Elena, Irina sau Ioana d' Arc.

La **Galeșu – Poarta Albă**, județul Constanța, arheologul Radu Florescu a descoperit două diademe tronconice de aur, cu diametrul de 19,2 cm., și înălțimea de 15,2 cm., „aparținând curții regale a Reginei Tomiris.” (Luca Manta, *Coifuri regale și hotare de pământ la geto-daci*, în *Dacia magazin*, nr. 44, iulie 2007)

Tomyris era asemuită cu regina amazoanelor de mai târziu **Talestris**, căreia Iordanes îi spunea „**Getarum regina**”. Paulus Peter Rubens a pictat-o ca „*Tomiris, regina sciților*”, devenind celebru. Mattia Preti i-a atribuit un portret eminent reginei Tomiris, iar compozitorul Musaev a scris magnificul balet „*Tomiris*”. Într-o frescă a lui Andrea del Castagno, descoperită în 1847, între femeile ilustre, pe care el le-a adunat la un loc, spre a fi admirate de lume, locul central îl ocupă regina Tomyris. (Josephine M. Dunn, *Andrea del Castagno's Famous Women: One Sibyl and Two Queens*, *Zeitschrift fur Kunstgeschichte*, 58 Bd., H.3., 1995).

Chipul frumos, armonios și princiar al Reginei Tomyris a făcut **celebre** stampele Renașterii italiene, flamande, franceze, germane, chiar până și-n extrema Asie.

Perșii îi numeau pe messageți nebiruiți **Sakâ**, grecii îi adulau ca pe **Skythai**, chinezii îi prețuiau ca pe eroii **Sai**, iar egiptenii îi venerau ca *gimirru – cimerieni*.

Cimerii, celtosciții - ramura de sânge a sciților, aflați la polul nordic al lor, popor puternic, iute la mânie, dar cântărind cu măsură, ca **oltenii...**, care în timpurile străvechi cutreieraseră și cuceriseră ușor Asia. (Strabon XI.7. 2.)

În capodopera italiană „*La Divina Comedia*”, nemuritorul poet **Dante Aligheri** dă nemurire versurilor care răstrâng chipul faimoase, temerarei regine messagețe: „*Mostraba la ruina y el crudo estrago/ que hizo Tomiris, cuando dijo a Ciro:/ Sangre quisiste, y yo de sangre te harto.*” (Apud Viorel Patrichi, *Tomiris, justițiară lumii vechi și amazoanele*, în *Dacia magazin*, nr. 44, iulie 2007)

Cerută în căsătorie de cel mai puternic monarh al acelei vremi Cyrus cel Mare, cea mai frumoasă femeie getă – regină i-a răspuns: „*Refuz să mă mărit cu tine și jur pe Soare, domnul suprem al messageților, că te voi sătura de sânge.*” (Herodot, *Istori*)

Cyrus în persana veche, **farsi**, se numea Kuruș, Kiroș sau Keyhusrev și a domnit între 576-529 î.Hr. În prima parte a bătăliei Cyrus a reușit să-l captureze pe fiul reginei Tomyris, **Spargapises**. Cezara messageților i-a cerut pașnic înfumuratului Cyrus să-i elibereze fiul și să nu treacă fluviul **Sîr Daria**.

Năvălitorul persan i-a ignorat înțelepciunea. Profeția reginei amazoane s-a împlinit. S-a pregătit cu răbdare de luptă, de apărare, de atac, și a înfrânt zdrobitor armata lui Cyrus, pe care l-a capturat în atacul frontal, l-a decapitat și i-a aruncat capul într-un cazan plin cu sânge dintre persanii capturați, ca să **se sature...**, așa cum i-a prezis.

Pelasgii-messageți-erau luptători dârzi, atleți neînfricați, neîntrecuți arcași, iscusiți mînuitori de lance și sabie, faimoși pedestrași și cei mai rapizi călăreți ai lumii antice.

Un alt episod, rămas nemuritor a fost o altă confruntare celebră dintre aceiași messageți și aceiași invadatori, perșii lui Darius I (522-486), petrecută în anul **514 î. Hr.**, avându-l ca monarh pe „*Ene Basarab, cel care respinge agresiunea din 514 î.Hr. împotriva lui Darius, rege persan și faraon egiptean; ce făcea parte din Casta IO de Dâmbovița.*” (Tudor Diaconu, *Scrierea Secretă*, vol. II, Ed. Obiectiv, Craiova, p.154). Despre regele get Ene Basarab, savantul Bogdan Petriceicu Hașdeu, analizând cuvântul, stabilea că prin „**Saraba**” se înțelege casta dacilor. Era **Casta IO**.

„**Basaraba** este cuvântul cel mai important din întreaga limbă istorică a românilor.” („*Corpus Inscr. Latinarum*”, III, nr. 1585, p. 57). Rădăcinile Castei **IO**

se găsesc în numele **ION**, Protopărintele omenirii, **IOAN de Buciuiești-Tetoiu-Vâlcea**, atestat cu peste un milion optsute de ani î.Hr.

Semnificația Castei **IO** a primit și girul autorității Mântuitorului HRISTOS, *Zic vouă: „Între cei născuți din femei, nimeni nu este mai mare decât IOAN!”* (Luca 7,28). Casta **IO** a rămas sceptrul autorității suverane care însoțește titulatura oricărui monarh creștin ortodox dacoromân, **IO Burebista...**, **IO Mircea...**, **IO Alexandru...**, **IO Ștefan...**, **IO Mihai...**, **IO Basarab...**, **IO Brâncoveanu...**, **IO Cuza...** și atât!

Nihil sine Deo!, intră în altă compoziție, cea a detronării lui Dumnezeu și a uzurpării suveranității poporului drept măritor creștin, de către monarhii străini de pământul și cerul Nației, satrapii care au vlăguit și despuiat poporul creștin de bogățiile trudei lor peste care împrejurările și planurile Oculței ni i-au impus destul de nefast o vreme...

În *Cartea a IV-a* a Istoriei sale, Herodot mărturisește că în fața covârșitoarei armate persane, un sol get a adus mesajul simbolic al țării sale, determinând retragerea miraculoasă a perșilor. Magul a lăsat darurile în fața lui Darius, **„O pasăre, un șobolan, o broască și cincă săgeți”**, spunându-i: *„Darius, du-te și plânge!”*

„Perșii întrebară pe purtătorul acestor daruri cu ce gând au fost trimise. Crainicul răspunse că nu i s-a poruncit altceva, decât să le dea și apoi să se depărteze cât mai repede. Totodată le-a cerut perșilor să tâlcuiască singuri, dacă erau iscusiți, ce voiau să spună acele daruri. Auzind acestea, perșii ținură sfat.” (Herodot, IV, 131)

Gobrias, unul dintre înțelepții persani a scos la lumină taina darurilor: **„Dacă nu vă faceți paseri să zburăți la cer, sau nu vă faceți șobolani să intrați în pământ, sau broaște să săriți în baltă, n-o să vă mai întoarceți înapoi, ci veți muri străpunși de aceste săgeți.”** (ibid., IV, 131)

Ultimatumul mesageret a fost convingător pentru perși, mai ales că le era proaspăt în memorie dezastrul catastrofal în care s-a prăbușit Cyrrus cel Mare cu întreaga sa armată în bătălia cu bravii mesageți ai Reginei Tomyris.

Peste fruntea ei naltă, strălucitoare a anotimpurilor interioare întrupate ca stări de spirit ce ocrotesc destinul, trecea din când în când câte un nouel alb, tors din caierul de lână al cerului bleumarin, așternând pe chipul ei angelic de Diană ori de Venus, o muzică sublimă cu suspinuri catifelate de ape argintii, primenite în fioruri metafizice, ce răsrâng în jurul o profundă mirare, ca trăirea unei clipe desprinse din miracol.

Regina TOMYRIS a rămas în nemurirea cosmică efigia FEMEII Dace, o regală a curajului, a demnității, a frumuseții, a gloriei militare și a măreției unui Neam mare - Simbol al vitejiei, al onoarei, al izbăvirii întru apărarea suveranității, suzeranității și libertății național-religioase a vechiului Regat messageto-trac!

5 Februarie 2022
+ Sf. Mc. Agata și Teodula
PENTRU CETATEA CAVALERILOR

**A PATRA DIMENSIUNE ETNO-SPIRITUALĂ
A LUI MIHAI EMINESCU
ÎNAINTE-MERGĂTOR PE CALEA FĂURIRII ROMÂNIEI MARI**

Col. r. Conf. univ. Dr. Aurel DAVID

MOTO:

„Politicește putem fi despărțiți, dar unitatea noastră de rasă și de limbă e o realitate atât de mare și de energetică, încât nici ignoranța, nici sila n-o pot tăgădui... Azi limba este una, azi datina e una, rasa e una și etnologic e unul și același popor, care nu mai doarme somnul pământului și al veacurilor”.

Mihai Eminescu

Eminescu este, fără îndoială, un nume, o pecete și un simbol în expresie etno-spirituală tridimensională: patriarh al limbii române, lucefar al poeziei românești și sociolog al României moderne. Eminescu a apărut în clipa în care neamul românesc, răsfirat în vatra vechii Dacii, prins în ghearele unor imperii hrăpărețe, a simțit cea mai acută nevoie de minți luminate și brațe tari pentru a-și recuceri dreptul la existență, la cunoaștere și la apărare.

În memoria generațiilor care au urmat a fost impusă, adesea cu mijloace violente, „istoria oficială” a vieții lui Eminescu. Aceasta a fost scrisă mai ales de cei care aveau ceva de ascuns față de dimensiunea sa românească. Epigonii săi au pus în circulație o imagine distorsionată și ireală, din care trebuia să rețină, mai ales de către copiii neprihăniți, doar că Eminescu a fost o ființă slabă și neadaptabilă, pierdută în lumea sa poetică, mărginașă, dar, mai ales că ar fi fost un alcoolic incurabil, că ar fi murit nebun, bolnav de cea mai nenorocită boală lumească.

Gigantica urmă imprimată de Eminescu în memoria istorică a neamului românesc n-a putut însă fi ștearsă și nu va putea fi ștearsă de toți epigonii din lume. Faptele sale, imprimate de Istorie pe răbojul conștiinței sociale, dar tănuite multă vreme de nevolnicii și efemerii stăpâni nedrepti ai vetrei, îi conservă adevărata imagine: aceea de icoană a spiritului neamului românesc. Faptele confirmă că Eminescu a fost un om conștient de sine, dar și de destinul cetății, de o mare luciditate, ancorat cu întreaga sa ființă în realitatea socială, dar mai ales implicat de nevoie în iureșul vieții politice a vremurilor zbuciumate în care a trăit.

Eminescu a urmat drumul destinului său inegalabil, călăuzit fiind doar de steaua de aur a instinctului, pe care a urmat-o precum și-au urmat calea magii călători din străvechime. A străbătut pe jos vatra neamului, din Cernăuții Bucovinei îndoliate, pentru a poposi în Blajul corifeilor Școlii

Ardelene, a purces din mărginimea Sibiului, pentru a ajunge în Bucureștii dâmbovițeni, locul de unde atunci răsărea soarele pentru toți românii.

Eminescu a venit din „**Dacia capta**”, aflată sub stăpâniri străine, ajun-gând în mult dorita și visata „**Dacia Felix**”, eliberându-și spiritul de corsetul ideologiilor imperiale hrăpărețe și violente, însă fără a privi înapoi cu mânie. A ajuns încărcat de dor în acea parte a Daciei care scuturase jugul marilor imperii și pe care semenii săi aflați într-o oază de libertate o numiseră, în mod oficial, „**România**”.

În anul 1867, când Eminescu a ajuns la București, numele „**România**” avea doar 5 ani de existență politico-statală, iar prima sa exprimare publică a fost destinată vestirii profesiei sale de credință, pe care a dăltuit-o în nepieritoarea expresie-pecete: „**Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie?**”. Și-a exprimat sfios această dorință fierbinte, izvorâtă din inimă, visând, în fapt, la „**raiul Daciei**” străvechi, pe care o purta în suflet și pe care a cântat-o apoi și a jelit-o în versuri cu valoare de axiomă. Pentru acest ideal a dăltuit pe răboj nepieritoarea „**Doină**”, pe care a cântat-o în fața marelui Caragiale.

Întâlnirile pline de farmec și de noroc cu oameni de rând, dar și cu titani ai credinței, culturii și istoriei neamului, l-au impresionat până în adâncul ființei sale. Peste tot locul, știut și neștiut, i-au ieșit în cale oameni din neamul lui, care rosteau cuvinte domoale în limba dulce a maicii lui. Soarta l-a tot dus pe drum de țară de-a lungul și de-a latul vetrei, pe care a străbătut-o mai mult pe jos, „**în cruciș și-n curmeziș**”, din București înapoi la Iași și la Cernăuți, apoi din București, la Brașov, Sibiu, Lugoj, Caransebeș, Timișoara și Arad.

Eminescu a devenit patriarh al limbii române, urmându-și destinul pe calea crucii Daciei străvechi. Această cale i-a confirmat fără tăgadă ceea ce el simțea și știa „**dintotdeauna**”: limba română este „**urmașa celei dacice**”, limba „**cea mai veche**”.

Eminescu a receptat adevărata nevoie și valoare a neamului după popasul de câțiva ani făcut în capitala Imperiului Austro-Ungar. Acolo a întâlnit tineri români din toate părțile vetrei, dornici să ajungă prin studiu mari oameni, cu multă carte. Pe aceștia a reușit să-i convingă că puterea neamului românesc stă numai în unirea statornică a fiilor săi.

Eminescu a contribuit la unirea celor două societăți studențești existente în acel moment în Viena, respectiv „**România**” și „**Societatea literară și științifică a Românilor din Viena**”. În anul 1871, acestea s-au contopit în „**România jună**”, care a încorporat toți studenții români din Viena. Astfel, deviza „**Uniți-vă în cuget și simțiri**” a prins viață, studenții români strânși

în adunare de obște pentru a pune țara la cale formau o „*Dacie în miniatură*”. Probabil că Eminescu a imprimat salutului studenților români în Viena pecetea răsărită din cea mai stringentă nevoie a neamului, respectiv „*Trăiască Nația! / Sus cu dânsa!*”.

Eminescu a fost printre organizatorii și participanții activi la serbarea de la Putna, din ziua de Sfântă Mărie a anului 1871. La Putna nu a fost atunci un parastas, ci o glorie a trecutului neamului românesc, o înviere a spiritului vetrei vechii Dacii. Mănăstirea Putna a devenit de atunci „*altarul conștiinței naționale*”, întrucât acolo a prins viață și a dăinuit asemenea unei făclii sacre, ideea unității întregului neam românesc în multimilenara sa vatră. Acolo, Eminescu a ridicat făclia unității neamului, care a luminat fruntariile Daciei întregi. În aceea zi, liceanul **Ciprian Porumbescu**, entuziasmat de măreția momentului, a cântat la vioară „*Daciei întregi*”. Din înălțimea mănăstirii Putna, gândul lui a străbătut năvalnic coama înzăpezită a Carpaților cei semeți și luciul valurilor Dunării albastre, apoi a zburat spre munții Pindului și spre Adriatica, dar și peste Nistru, spre străvechile câmpii getice. Astfel, peste ani a cuprins într-o cugetare fără egal și a însemnat pe răboj, din ce-a văzut și din ce-a citit, imaginea stării vetrei neamului, cu măreția și tragedia ei. „*Nu există un stat în Europa centrală, nu există o țară, de la Adriatica pînă la Marea Neagră, care să nu cuprindă bucăți din naționalitatea noastră – le spunea el contemporanilor săi. Începînd de la ciobanii din Istria, de la morlacii din Bosnia-Herțegovina, găsim pas cu pas fragmentele acestei mari unități etnice în munții Albaniei, în Macedonia, și Tesalia, în Pind ca și în Balcani, în Serbia, în Bulgaria, în Grecia pînă sub zidurile Atenei, apoi, de dincolo de Tisa începînd, în toată regiunea Daciei Traiane, pînă dincolo de Nistru, pînă aproape de Odessa și Kiev*”.

În capitala României moderne a întîlnit Eminescu realitatea măreției și decăderii neamului, cu elementele sale de unitate, dar și de disoluție, cu oglinzile ei limpezi de sărăcie, dar și de bogăție și a descifrat ca nimeni altul sursa lor, ajutat de geniala și scânteietoarea sa minte de „*băiat de rumân*”. A văzut o lume pestriță, aflată de dimineața pînă seara într-o mișcare haotică, cu patrioți adevărați, dar și cu „*găgăuți și gușați*”, cu bogați care-și cheltuiau banii nemunciți fiindcă n-aveau altceva de făcut, dar și cu săraci lipiți pămîntului, cu oameni politici autentici, dar și cu politicieni veroși, care duceau „*muștele la apă*”, cu ziariști devotați condeiului și aflării adevărului, dar și cu jurnaliști intrați slugi la diferiți stăpâni, dâmbovițeni, vienezi sau moscoviți.

Eminescu a avut șansa de a intra în redacția unui mare ziar și de a lucra cu mintea și condeiul în breasla jurnaliștilor, foarte activă și implicată în aducerea la lumină a nevoilor neamului, dar zdrențuită de culorile și

ideologiile politice în tabere opuse. De la tribuna „*Timpului*”, liberal prin culoare, dar național pe fond, riguros pe formă și ofensiv pe conținut, Eminescu a putut să exprime public, ca „*bun român*”, în versuri și în fraze tăioase, ceea ce prin alte mijloace de comunicare n-ar fi fost posibil. El le-a spus tuturor celor întâlniți în cale că: „*A fi bun român nu e un merit, nu e o calitate... , ci o datorie pentru orice cetățean al acestui stat, ba chiar pentru orice locuitor al acestui pământ, care este moștenirea exclusivă și istorică a neamului românesc*”.

Eminescu a descifrat sursele răului, înțelegând că marea nevoie a neamului său, exprimată din interes de „*țara legală*” și din nevoie de „*țara reală*”, era refacerea unității nației în vatra vechii Dacii. La București a întâlnit, spre bucuria și uimirea sa, refugiați din părțile aflate sub stăpâniri străine, tineri ardeleni, bucovineni basarabeni, bănățeni ori români sud-dunăreni, veniți la studii universitare. Legăturile statornicite cu mulți dintre aceștia, din „*frăție de neam*”, i-au conturat oglinda neamului, cu inteligența și caracterul său, dar și nevoia sa stringentă de refacere, prin luptă pe tărâm cultural și politic, a vetrei străvechi. Atenția sa a fost îndreptată, în primul rând spre românii ardeleni, bucovineni și bănățeni, fiind convins că refacerea vechii Dacii trebuie realizată în jurul coroanei munților Carpați, țaria vetrei străvechi. Așa se explică de ce s-a alăturat, din instinct, cu întreaga sa ființă, luptei pentru eliberarea socială și națională a românilor aflați sub Imperiului austro-ungar și unirea acestora cu România.

La București funcționa, din 3 mai 1867, Societatea „*Transilvania*”, inițiată de revoluționarul pașoptist August Treboniu Laurian, care avea drept scop declarat „*strângerea legăturilor de frăție între junimea studioasă din toate părțile României*”, iar la 10 mai 1881, sub patronajul lui C.A. Rosetti a fost înființată Societatea Iredenta română („*România Iridenta*”), cu scopul nedeclarat public, de a determina o răscoală a populației românești din Transilvania. Eminescu a intuit că numele „*iridenta*”, dar mai ales „*România iridentă*”, încorporat la vedere în pecetea unei astfel de organizații culturale, dar vehiculat în cercurile politice de la București, va trezi reacția violentă a imperiilor vecine, în primul rând a Austro-Ungariei, care nu se va da în lături de la presiuni și amenințări asupra firavului stat românesc, pe care încă-l numea „*Valahia*” și nu „*România*”. El a prevestit inclusiv posibilele măsuri agresive luate de un guvern obedient marilor imperii, soldate cu desființarea societății și prigonirea până la eliminarea fizică a adeptilor săi.

Eminescu a intuit că renașterea conștiinței identității neamului românesc într-o lume dominată de mari imperii hrăpărețe trebuie să aibă drept fundament cunoașterea rădăcinilor sale, adică a vremurilor ancestrale, care trebuiau căutate cu migală și rigoare, din generație în generație, până la „*facerea lumii*”. Astfel se explică de ce Eminescu a ținut să încrusteze pe

răboj pentru generațiile viitoare **Povestea Dochiei și ursitoarele**, în care a redat măreția Daciei, apoi nenorocirile și nemiloasa soartă hărăzită de ursitoare, dar și **Rugăciunea unui dac**, în care a deplâns soarta dacilor învinși de legiunile imperiale.

Totodată, a ținut însă să atragă atenția că „*Era un popor brav acela care a impus tribut superbe împărătese de marmură a lumii – Roma. Era un popor nobil acela a cărui cădere te împle de lacrimi, iar nu de disperare, iar a fi descendentul unui popor de eroi, plin de noblețe, de amor de patrie și libertate, a fi descendentul unui asemenea popor n-a fost și nu va fi rușine niciodată*”.

Eminescu și-a exprimat public și cu tărie crezul său lăuntric și a lăsat încrustat pe răboj un neasemuit mesaj testamentar, potrivit căruia „**totul trebuie dacizat oarecum de acuma-nainte**”. Autoritatea condeiului său ascuțit și penetrant, a funcției de redactor șef al „*Timpului*” și a numelui devenit armă, i-au permis să devină, în fapt, promotorul planului tainic de refacere a „*Daciei Mari*”.

Eminescu a fost ferm convins, până în străfundul ființei sale, că *planul dacic ne-a traversat istoria*, devenind astfel **Întâi Mergător pe calea făuririi României Mari**, în hotarele Daciei străvechi. El a înțeles, ca puțini muritori până la el, că refacerea unității spațiului străvechii Dacii era pentru români o problemă de renaștere națională, iar nu o simplă „*afacere*”, așa cum încercau să o exploateze marile imperii vecine în folos propriu, dar și unii politicieni dâmbovițeni, care-și căutau mărirea prin „*fraze lustruite și negustorie de vorbe*”.

Astfel, la 24 ianuarie 1882 (de ziua Unirii Principatelor), pe baza structurii „*Iredentei*”, trecută *de facto* în adormire, a fost înființată, pe principiul încifrat al „*Frăției*”, cu implicarea directă a lui Eminescu, o organizație, înscrisă oficial sub numele de „**Societatea Carpații**”. Aceasta și-a propus să sprijine orice „*intreprindere românească*”, cu referire tacită la situația românilor din Imperiul Austro-Ungar.

Eminescu a devenit, în fapt, liderul acestei mișcări de eliberare socială și națională a românilor aflați sub jugul Austro-Ungariei, care a trecut, pe față și tainic, la acțiuni hotărâte. Manifestările „*Societății Carpații*” au îngrijorat reprezentanța diplomatică a Austro-Ungariei, care simțea că aceasta tindea să se transforme într-un adevărat „*partid secret*”, de rezervă, cu zeci de mii de membri, care milita pe față pentru alipirea Ardealului la „*Țară*”, dar desfășura și acțiuni conspirative, unele cu știrea guvernului român. Serviciile de informații vieneză au informat autoritățile imperiale că „*Societatea Carpații*” urmărește înființarea unui „**imperiu daco-român**”,

devenit spaima fostei cancelarii aulice. Astfel, au trecut la supravegherea permanentă și cu metodă a membrilor societății, infiltrând agenți și în redacția ziarului „*Timpul*”.

„*Obiectivul*” principal al urmăririi informative a devenit Eminescu, al cărui nume circula deja ca o fantomă în capitala Austro-Ungariei, fiind considerat un adevărat pericol pentru ordinea imperială austro-ungară. De la Viena transmitea în țară conservatorul Petre Carp mesajul imperativ: „***Mai potoliți-l pe Eminescu!***”.

Dar Eminescu nu putea fi potolit, pentru că lui i-a fost scris să poarte crucea jertfei pe calea renașterii identității și refacerii vetrei neamului românesc.

Ce-a urmat este istorie însângerată, o istorie care trebuie cunoscută în profunzime și redată generațiilor care vin după noi cu toată tragedia încorporată în ea. În ziua de 28 iunie 1883, România trebuia să semneze tratatul umilitor cu Austro-Ungaria, prin care se obliga să renunțe la revendicarea unirii Ardealului cu România. Întrucât existau semnele unei posibile „*defecțiuni*” și invocând acțiunile „*subversive*” ale Societății „*Carpații*”, Austro-Ungaria a rupt relațiile diplomatice cu Regatul României pentru 48 de ore, efective militare executau manevre armate în Carpați, presa ungară striga că a venit timpul ca imperiul să-și anexeze „*Valahia*”, iar cancelarul Germaniei, Otto von Bismarck, a amenințat Regatul României, printr-o telegramă secretă către Carol I, cu declararea războiului dacă România nu intră în „*noua ordine*”. Guvernul român a fost somat, sub amenințarea cu intervenția militară, să desființeze „*Societatea Carpații*” și să-l anihileze pe Eminescu, catalogat drept „*iredentist*” și „*naționalist*”.

În aceste condiții, guvernul condus de **Ion C. Brătianu** a cedat, Poliția a trecut, în forță, la percheziționarea sediului „*Societății Carpații*” și a domiciliului membrilor comitetului său de conducere. Toți cei dovediți ca membri activi ai organizației au fost ulterior expulzați, apoi s-a lansat semnalul: „*Prindeți-l pe Eminescu și băgați-l la balamuc!*”

Scenariul sacrificării lui Eminescu a constituit și continuă să constituie subiectul și obiectul unor ample analize și dezbateri. Eminescu s-a împotrivit, dar „*prietenii*” săi l-au doborât și l-au îmbrăcat în cămașa de forță, apoi l-au târât în drum și l-au urcat cu forța în *birja morții*. Ion Russu-Șirianu, care în acea zi a alergat prin București să-l caute pe Eminescu, a văzut scena schinguirii lui, declarând ulterior că „***Am auzit glasul său cel adevărat strigând cu deznădejdea celui care se îneacă – Ajutor!***”.

Eminescu a fost jertfit pe altarul Daciei Mari – cel mai important proiect etno-politico-statal gândit de români și pentru români în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

„Cazul Eminescu” constituie unul dintre cele mai nefaste exemple de manipulare a conștiințelor prin intermediul așa-numiților „oameni politici”, al presei scrise și al unor „experți” cu metehne de critici sau cu pretenții de istorici. În istoria modernă a României, „cazul Eminescu” este primul exemplu tipic al modului în care pana unui patriot și gazetar autentic poate fi frântă de către forțe oculte, iar un geniu național poate fi pus în cămașă de forță de către o putere politică violentă

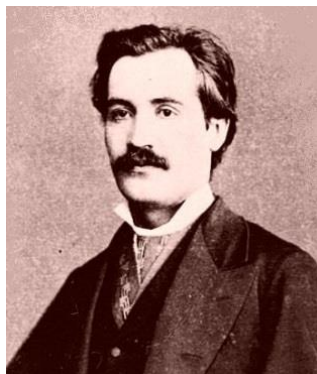
Prin eliminarea lui Eminescu din viața publică a fost comis un asasinat moral și politic, asociat cu apelative și epitete, precum: nebun, sifilitic, alcoolic, pericol public, atentator la adresa regelui, reacționar, paseist, antisemit, xenofob, șovin etc. Cei care au avut interesul să-l asasineze moral și politic au urmărit ca Eminescu să rămână în memoria românilor doar ca poet epuizat intelectual, cu toate că principala sa activitate, considerată „periculoasă”, a fost cea de ziarist și de Înainte-Mergător pe calea făuririi României Mari.

La mistificarea adevărului despre motivul înlăturării lui Eminescu din viața publică au participat, într-o cădășie tainică la momentul respectiv, forțe interne și externe. Pentru a-l scoate dintre simbolurile naționale, publicistica lui a fost mereu trecută sub tăcere, pentru posteritate el fiind prezentat doar ca un „poet romantic”, epuizat și el în momentul 1883. „Ediția Maiorescu” a poeziilor sale a lucrat continuu în acest sens, iar pentru unii încă mai „lucrează”.

Fragmente din articolele publicate în ziarul „Timpul”, în 1878

Autor: MIHAI EMINESCU

BASARABIA este numele medieval al Țării Românești și vine de la numele dinastiei Țării Românești, a Basarabilor [...].

Însuși numele „Basarabia” țipă sub condeiele rusești. Căci Basarabia nu însemnează decât țara Basarabilor, precum Rusia înseamnă țara rușilor, România țara românilor. Pe la 1370 Mircea I Basarab, care se intitula Despota Dibrăcii, adică despotul Dobrogei, Domn al Silistrei și al țărilor tătărăști, întinsese marginile domniei sale până la Nistru de-a lungul țărmului Mării Negre, cucerind

aceste locuri de la tătari. Pentru capătul veacului al patrusprezecelea stăpânirea Valahiei asupra acestor locuri e necontestabilă. Cu sabia n-a fost luată însă nici Bucovina de austriaci, nici Basarabia de ruși, ci prin fraudă.

(Timpul, 1 martie 1878)

Nimic în limba românească nu se poate scrie; nimic ce e scris în limba românească nu poate să treacă granița fără de a da loc la presupusuri și persecuțiuni; ba oamenii de condiție se feresc de a vorbi în casă românește, pentru ca nu cumva o slugă să-i denunțe; într-un cuvânt, orice manifestație de viață românească e oprită, rău privită și chiar pedepsită. Sute de ani, românii au fost cel puțin indirect stăpâniți de turci: niciodată însă în curgerea veacurilor, turcii nu au pus în discuție limba și naționalitatea română. Oriunde însă românii au căzut sub stăpânirea directă ori indirectă a slavilor, dezvoltarea lor firească s-a curmat prin mijloace silnice [...].

Un stat român înconjurat de state slave poate să fie pentru vrăjmașii poporului român o iluziune plăcută; pentru români însă el este o nenorocire, care ne prevestește un nou șir de lupte, o nenorocire, pentru care nu ne mângâie decât conștiința trăinicieii poporului român și nădejdea de izbândă [...].

Rusia nu se mulțumește de a fi luat o parte mare și frumoasă din vatra Moldovei, nu se mulțumește de a fi călcat peste granița firească a pământului românesc, ci voiește să-și ia și sufletele ce se află pe acest pământ și să mistuiască o parte din poporul român. Rusia nu a luat această parte din Moldova pentru ca să-și asigure granițele, ci pentru ca să înainteze cu ele, și nu voiește să înainteze decât spre a putea stăpâni mai multe suflete. Tocmai puși față în față cu viața rusească românii au început a fi cu atât mai vârtos pătrunși de farmecul vieții lor proprii, de bogăția și superioritatea individualității lor naționale; tocmai fiind puși în contact cu

rușii, românii erau mândri de românitatea lor. E nobil răsadul din care s-a prăsit acest mic popor românesc, și, deși planta nu e mare, rodul e frumos și îmbelșugat; cele două milioane de români au adunat în curgerea veacurilor mai multe și mai frumoase comori decât nouăzeci de milioane de ruși vor putea să adune cândva.

Nu! Înfrâurirea firească a Rusiei ne este stricăcioasă, dar ea nu ne poate nimici. Pentru ca să ne ia individualitatea, Rusia ar trebui să ne dea alta în schimb, și, cel puțin deocamdată, nu suntem copti pentru o asemenea degenerare.

De câte ori rușii se vor pune în atingere cu noi, vor trebui să simtă superioritatea individualității noastre, să fie supărați de acest simțământ și să ne urască mai mult și tot mai mult. Fără îndoială această ură a fost întemeiată pe timpul când între Moldova și așa-numita Basarabia comunicația era liberă. Rușii s-au încredințat că această libertate este primejdioasă numai pentru dânșii și pentru aceasta au închis granițele ermeticește și au curmat atingerea între românii de peste Prut și restul poporului român. De atunci și până acum măsurile silnice pentru stârpirea românismului se iau fără de curmare. Administrația, biserica și școala sunt cu desăvârșire rusești, încât este oprit a cânta în ziua de Paști „Hristos a înviat” în românește.

(Timpul, iunie 1878)

Cu un cuvânt, de la Rusia nu primim nimic. N-avem nevoie de patronajul ei special și nu-i cerem decât ceea ce sântem în drept a-i cere ei, ca oricărui om de rând, cu fața curată: să respecte pe deplin convenția încheiată cu noi. Nici s-a bătut pentru noi, nici n-am poftit-o să se bată; deci nu are dreptul de a trata cu Turcia în numele nostru. Nici ea s-a luptat pentru noi, nici noi pentru dânsa, ci fiecare pentru sine și ale sale; ea pentru a împlini mandatul Europei și pentru confrății ei de peste Dunăre; noi pentru noi. Deci încă o dată: Nu voim s-auzim de nici un aranjament cu Rusia, nu-i concedem dreptul de a trata în numele nostru, căci n-am însărcinat-o nici noi cu aceasta, nici puterile europene.

(Timpul, 28 ianuarie 1878)

Dar cu ce drept pretinde Rusia bucata noastră de Basarabie, pe care am căpătat-o înapoi, drept din dreptul nostru și pământ din pământul nostru? Pe cuvântul cum că onoarea Rusiei cere ca să se ia o bucată din România. Va să zică onoarea Rusiei cere ca să se ia pe nedrept o bucată din România și aceeași onoare nu cere respectarea convenției iscălită ieri. Ciudată onoare într-adevăr! Și pe ce se întemeiază acest point d'honneur? Fost-au Basarabia cucerită cu sabia?

Nu. Prin tratatul de București de la 1812 s-a făcut această cesiune, nu ca preț al păcii, căci Turcia n-avea nevoie de pace, ci tocmai Rusia. Napoleon

era asupra intrării în Rusia și trupele rusești se întorceau în marș forțat, în ruptul capului, luând fașa pământului românesc pe tălpile lor.

(Timpul, 25 ianuarie 1878)

Cestiunea retrocedării Basarabiei cu încetul ajunge a fi o cestiune de existență pentru poporul român. Puternicul împărat Alexandru II stăruiește să câștige cu orice preț stăpânirea asupra acestei părți din cea mai prețioasă parte a vetrei noastre strămoșești. Înțelegem pe deplin această stăruință, deoarece, la urma urmelor, pentru interesele sale morale și materiale, orice stat face tot ce-i stă prin putință: Rusia este o împărăție mare și puternică, iară noi suntem o țară mică și slabă; dacă dar țarul Alexandru II este hotărât a lua Basarabia în stăpânirea sa, pentru noi, Basarabia e pierdută. Dar dacă ne dăm bine seama, nici nu e vorba să pierdem ori să păstrăm Basarabia: vorba e cum o vom pierde ori cum o vom păstra. Nenorocirea cea mare ce ni se poate întâmpla nu este că vom pierde și rămășița unei prețioase provincii pierdute; putem să pierdem chiar mai mult decât atâta, încrederea în trăinicia poporului român.

În viața sa îndelungată niciodată poporul român nu a fost la înălțimea la care se află astăzi când cinci milioane de români sunt uniți într-un singur stat. Mihai Viteazul a izbutit să împreune sub stăpânirea sa trei țări și să pregătească întemeierea unui stat român mai puternic. A fost însă destul ca Mihai Viteazul să moară pentru ca planul urzit de dânsul să se prăbușească. Statul român de astăzi a trecut însă prin mai multe zguduiri și rămâne statornic, fiindcă are două temelii: conștiința românilor și încrederea marilor națiuni europene.

Dacă vom câștiga de trei ori atât pământ pe cât avem și vom pierde aceste temelii, statul român, fie el oricât de întins, va deveni o cestiune trecătoare, iar dacă ne vom păstra temeliiile de existență socială, Rusia ne poate lua ce-i place și pierderile ne vor fi trecătoare. Astăzi e dar timpul ca să întărim, atât în români, cât și în popoarele mari ale Apusului, credința în trăinicia poporului român.

Rusia voiește să ia Basarabia cu orice preț: noi nu primim nici un preț. Primind un preț, am vinde; și noi nu vindem nimic!

Guvernul rusesc însuși a pus cestiunea astfel încât românii sunt datori a rămânea până în sfârșit consecuenți moțiunilor votate de către Corpurile legiuitoare; nu dăm nimic și nu primim nimic. Românul care ar cuteza să atingă acest principiu ar fi un vânzător.

(Timpul, 10 februarie 1878)

MIHAI EMINESCU - VERONICA MICLE 150 de ani de la prima întâlnire

Nicolae IOSUB⁵⁵

Pe 18 martie 2022 se împlinesc 150 de ani de la momentul întâlnirii dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle, muza inspiratoare a Luceafărului poeziei românești, în orașul culturii, Viena. Destinul a făcut ca, încă din primii ani ai tinereții (împliniseră 22 de ani), cei doi să se întâlnească și să-și împlinească menirea lor în cultura românească, devenind unul pentru altul, izvor de inspirație poetică și un exemplu de poveste de dragoste și prietenie din literatura românească.

Ștefan Micle, soțul Veronicăi, bun cunoscător al Vienei și a medicilor de aici, vine în capitala Imperiului Austro- Ungar, împreună cu soția sa, Veronica, pentru a se trata de o eczemă supărătoare. Ajunge la Viena cu trenul Iași- Lemberg- Viena, ce se dăduse în folosință cu un an înainte și se stabilește în gazdă la doamna Lowenbach.

Ex- libris Veronica Micle

Ex-libris Mihai Eminescu

Ștefan Micle îi face cunoștință soției sale cu studentul Mihai Eminescu, pentru ca acesta s-o ajute la cunoașterea orașului și a obiectivelor sale culturale, sau atunci când era necesar să fie rezolvate o serie de probleme zilnice, în

tentativa ei de a se trata.

În momentul întâlnirii dintre Eminescu și Veronica Micle, tânărul student nu se afla într-o stare de sănătate prea bună, el venind după o perioadă grea de boală, așa cum se vede din scrisoarea sa către părinți, din 10 februarie 1871: „Astăzi (10 febr. 1872) es pentru prima oară din casă după o troahnă îndelungată și după o desăvârșită lipsă de apetit, care-a ținut mai douăzeci de zile. Înainte de două zile am început a avea un apetit mai bun și acum reintru în obicinuițele de mai înainte de boală. Mă simt mai tare și

⁵⁵ Articol apărut și în revista *luceafărulnet*/11 martie 2022

gălbînarea e ca și dispărută de pe piele și din față, numai în albul ochilor se mai vede”. Aflat în totală izolare, Eminescu rămâne și fără bani, spunându-le părinților că: „mă aflu în lipsă deplină de bani, așa încât voi trebui ca mine să mă împrumut de la cineva, deși și împrumutarea e grea, căci cunoscuții mei, studenții ca și mine, n-au nici ei de unde”. El avea nevoie de bani pentru cheltuielile cu gazda și mâncarea și pentru ca să-și cumpere un pardesiu nou, dorind să facă o impresie bună în compania Veronicăi.

Asta era situația lui Eminescu, înaintea întâlnirii cu tânăra doamnă din Iași, Veronica, soția profesorului universitar Ștefan Micle. Cunoștința sa cu frumoasa Veronica, l-a mai înviorat, l-a scos din starea de izolare în care trăia, l-a făcut să se poarte mai îngrijit, mai atent cu noua cunoștință, de frumusețea căreia se simțea atras. Cele trei luni, cât au fost împreună, au fost zile de o reală bucurie, tinerii cutreierând orașul și instituțiile sale culturale.

La Viena, 1872 – Mihai Eminescu și Veronica Micle

Veronica Micle-CPI

Deși, Veronica Micle citise în *Convorbiri literare* poezia lui Eminescu-*Venere și Madonă*– și-l văzuse în prima fotografie, aflată în posesia lui Miron Pompiliu, nu reușise să-l întâlnească în 1871, când poetul venise la Iași, împreună cu alți studenți, după terminarea Serbării de la Putna, consemnând în *Albumul Dragoste și Poezie*: „*Venere și Madonă* a fost poezia care m-a fascinat! De pe atunci te cunoșteam, te vedeam prin vis, și bănuisem că vei fi îngerul meu păzitor! N-ași putea să precizez sentimentul care m-a călăuzit în a te iubi. Era broderia de imagini presărate cu duiumul de poezie, ori superioritatea de gândire originală care mă cucerise. Ani de zile m-am îmbătat cu aceste iluzii!” Soție de rector universitar, cu multe obligații și grija creșterii celor două fete ale sale, Veronica nu a reușit să-l întâlnească atunci la Iași, deși și-ar fi dorit, așa cum ne spune în poezia *M-am gândit...*:

„*M-am gândit cu drag la tine până te-am cunoscut,*

Te știam numai din nume, de nu te-și mai fi știut!

*Ș-am dorit să pot odată să te văd pe tine eu,
Să-ți închin a mea viață, să te fac idolul meu..”*

L-a văzut în prima fotografie a poetului, făcută la Praga, cu chipul lui frumos, așa cum îl descrie Caragiale: „Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină, niște ochi- la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru, un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt tânăr coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare (I.L. Caragiale- *În Nirvana*).

Mai târziu avea să primească și ea această fotografie, pe spatele căreia face însemnarea- *La portretul unui poet*.

*„Și-acum mă-ntreb eu: simțirea adâncă
Cum de se naște pentru-un portret?
Căci nu văzusem ochii tăi încă,
Știam atâta că ești poet!”*

Eminescu a fost ghidul Veronicăi Micle în jur de aproape trei luni, de pe 18 martie, când aceasta ajunge la Viena, și până la începutul lunii iunie, când Eminescu părăsește Viena, pe 28 iunie 1872 întâlnindu-se la Botoșani cu Titu Maiorescu. El locuia în această perioadă, împreună cu Samoil Isopescu, într-o odaie din strada Dianagasse nr.8, ultima sa locuință din Viena.

Ștefan Micle îi face cunoștință cu studentul Mihai Eminescu, cu intenția de o ajuta pe Veronica să se descurce mai ușor în Viena, recomandându-l drept călăuză: „*Șase luni cât am stat în capitala austriacă, mi s-a părut șase zile. Ți aduci aminte când te-am cunoscut pentru întâia oară la doamna Lowenbach, gazda mea, recomandat de Micle, care îți făcuse cunoștință tot din îndemnul meu!*” (Scrisoare a Veronicăi Micle către Eminescu din 20 aug. 1879- Volumul George Sanda- *Veronica Micle*).

I-a rămas în minte și în suflet studentul cu ochi visători, frunte înaltă, plete pe umăr și zâmbet pe buze, ceea ce a făcut-o pe Veronica să-i poarte un adânc respect și afecțiune: „*Cunoscându-te la Viena, modestia și mai ales darul de a povesti unele întâmplări din viața marilor gânditori m-au făcut să-ți port respect. Erai timid și vecinic priveai în pământ. Laudele mele pentru frumoasele tale poezii publicate în „Familia” păreau că te măgulesc, și atunci ai îndreptat priviri întrebătoare spre mine...Am devenit prieten!*”.

Veronica citise și poeziile poetului, publicate în revista „Convorbiri literare”, i-au plăcut, încercând și ea să compună versuri. Ea deja publicase primele

încercări literare, schițe și nuvele, sub pseudonimul *Corina*, în „Noul Curier Român”.

La rândul lui Eminescu este atras de frumusețea și modestia Veronicăi, o femeie „*de statură mijlocie, cu păr auriu pieptănat „înalt”, cu ovalul perfect al feței, frunte lată, ochi albaștri, nas fin, buze senzuale și dinți frumoși, iar când râdea se colora pielea fină prin vioiciunea temperamentului cald; îi displăcea corsajul decoltat și brațele goale, apăsarea rar în rochii de mătase, pe stradă mergea înfășurată, iarna, cu un șal spaniol, iar vara cu o umbreluță de soare cu mâner de fildeș. Fuma țigări subțiri, pe care și le confecționa singură, citea mult, îi plăcea și mai mult să comenteze lecturile, îi displăcea cântatul în public, deși avea voce*” (Adela Xenopol– *Veronica Micle- Corespondență*; Ed. *Scrisul Românesc*, Craiova, 1992).

Faptul că Veronica era căsătorită, cu două copile mici, îl face pe Eminescu să fie rezervat, politicos, atent, fără să-i facă curte. Eminescu mergea frecvent la teatru, cunoscând-o pe artista Friederika Bogner de la Burgtheater, așa cum își amintește și S. Isopescu: „Câteodată mergea la artista Bogner. Țin minte ca astăzi că Eminescu primea, din când în când, un bilet de vizită pe care era tipărit: „Bogner Hofschauspielerin”. Și jos, în colț, era indicată ziua în care avea să aibă loc „jour”- ul, și ora când trebuia să se adune lumea în locuința artistei, de pe strada Landstrasse-Hauptstrasse. La aceste joururi veneau tot felul de artiști”, afirmând că artista îl iubea pe Eminescu, căci „Eminescu era băiat frumos și vorbea o limbă nemțească interesantă”.

Lumea teatrală vieneză era dominată în acei ani de actori extraordinari, ca de exemplu neuitatul Hamlet Josef Wagner, răufăcătorul Josef Lewinsky, proeminenta tragediană Charlotte Wolker, comicul Karl Meixner, „divina” Auguste (Wilbrandt) Baudius, care se pare că își fermeca admiratorii cu cei mai frumoși ochi albaștri, Friederike Bogner, despre care se spunea că n-ar fi vorbit „cu cuvinte” ci „cu lacrimi”. Despre Eminescu se zice că ar fi avut o relație intimă cu Auguste Baudius și cu Friederike Bogner și că ar fi stârnit invidie din această cauză. Eminescu a însoțit-o pe Veronica Micle la Burgtheater, vorbindu-i însuflețit despre actorii și mai ales actrițele sale preferate și a audiat o serie de spectacole la Opera vieneză.

Diannagasse 8 unde Eminescu a locuit în 1971-72

Placă comemorativă-Dianagassenr.8

Împreună au colindat prin frumoasele parcuri ale orașului, au admirat arhitectura acestei capitale europene, au vizitat muzeele orașului, cum era cel de artă de la Belvedere, unde Eminescu urmărea cu prospectul în mână lucrările de artă și autorii lor.

Îi explica Veronicăi ca un adevărat cunoscător al artei.

Întâlnirea lui Mihai Eminescu cu Veronica Micle, la Viena, în anul 1872, a constituit începutul unei frumoase povești de dragoste și prietenie unică în literatura românească, care a influențat destinul celui mai mare poet român și a determinat apariția unei talentate poete în literatura română. Destinul a făcut ca ei să scrie cele mai frumoase poezii de dragoste, inspirate de dragostea lor unică, ea să-i fie sprijin material și moral poetului în momentele grele, până la sfârșitul vieții lor, în 1889.

Burgtheater din Viena, frecventat de Mihai Eminescu Opera din Viena-Eminescu mergea la concerte

GENIU SUBLIM - UN SCENARIU DE FILM DESPRE VIAȚA LUI EMINESCU

Cristian Petru BĂLAN

NOTĂ:

Acesta este singurul scenariu de film dedicat poetului Mihail Eminescu, scris în secolul trecut și aprobat de Centrul Cinematografic București, care l-a achiziționat de la autor printr-un contract oficial, semnat în anul când a fost scris (1967). În mod firesc, după cinci decenii de la această dată, despre viața și opera Luceafărului nostru, au apărut noi și importante informații care nu aveau cum să fie cunoscute atunci, ceea ce presupune că, în cazul că se va lua vreo decizie pentru realizarea vreunui film pe această temă, conținutul textului de față va suferi o serie întreagă de modificări vizibile, cu o nouă optică de prezentare, la care eventualul regizor își va pune amprenta personală prin scenariul său regizoral. Deocamdată lucrarea

prezentă a fost reprodusă aici în forma ei primară, descriind viața genialului creator pe tot parcursul ei, din copilărie până la plecarea lui în eternitate. (Autorul)

În loc de prefață

Mihai Eminescu a constituit întotdeauna pentru noi românii un miraj irezistibil care ne-a atras pe toți de-a lungul a peste un secol - și nu există îndoială că așa va fi mereu până la sfârșitul omenirii. Desigur, eu nu puteam face excepție, nu mă puteam sustrage acestui miraj copleșitor, iar românii au inventat chiar și un cuvânt definitoriu atribuit tuturor cercetătorilor vieții și operei Luceafărului nostru - eminescolog, iar de aici a derivat o nouă branșă a literaturii române, o adevărată știință - eminescologia.

Pentru că sunt unul dintre cei care au pictat mai multe portrete ale lui Mihai Eminescu, care i-am sculptat chipul lucrându-i două busturi și care am scris

despre el trei cărți, una din cunoștințele mele mi-a reproșat, aproape cu un ton malițios, că personalitatea marelui nostru geniu nu ar fi pentru mine decât o stranie „obsesie maniacală”. Mărturisesc aici sincer că - dacă ar fi să-mi numesc adevăratele mele pasiuni sau, dacă vrei, numiți-le chiar obsesii, - atunci ele sunt cu totul altele: astronomia, muzica, filosofia, artele plastice, limbile străine, studiul naturii, al religiei creștine, călătoriile pe mapamond, iar ca profesor de istorie, desigur, istoria, și nicidecum Eminescu, pe care îl iubesc cum trebuie să-l iubească oricare din noi. În primul rând nimeni nu poate contesta că Eminescu este un mare geniu, un creator excepțional în domenii multiple. Desigur, România a excelat și prin alte personalități geniale, dar nu se poate spune că de-a lungul istoriei noastre am avut un geniu mai mare decât Eminescu. Când zicem cuvântul geniu în limba română, fiecare ne gândim aproape spontan la chipul lui Eminescu. Știind că marele poet reprezintă pentru toți conașionarii mei simbolul absolut al românismului, că el este părintele de drept al limbii române moderne (din păcate, nu toți românii cunosc acest lucru), cel mai mare scriitor al neamului nostru, cel mai mare jurnalist român, unul din cei mai mari poeți ai lumii, ancorat pe un solid fundament filosofic, piscul cel mai înalt al genialității noastre creatoare, știind toate acestea, am considerat totdeauna de datoria mea să mă alătur sutelor de români și străini care au făcut ceva pentru perpetuarea memoriei scriitorului nostru național.

Sunt convins că am realizat foarte puțin în acest sens și în nici un caz nu mă pot alătura marilor noștri eminescologi veritabili care au adus contribuții fundamentale la cercetarea vieții și operei geniului nostru național. Ei sunt George Călinescu, Dumitru Panaitescu-Perpessicius, Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, P. Constantinescu, Augustin Z.N. Pop, C. Noica, D. Murărașu, M. Dragomirescu, Ion Crețu, D. Caracostea, Vl. Streinu, Liviu Rusu, Ion Negoșescu, G. C. Nicolescu, Ion Dumitrescu, E. Papu, George Munteanu, Șt. Augustin Doinaș, Șt. Cazimir, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, medicul Ion Nica ș.a. Și nici măcar nu mă pot adăuga în umbra altor distinși cercetători străini care au scris despre Eminescu: Carlo Tagliavini, Ramiro Ortiz, Rosa del Conte, Umberto Cianciolo, Gino Lupi, Alain Guillerrou, B.-A. Taladoire, Pierre de Boisdeffre, Fr. Lang, Lajos Galdi, Kakassy Endre, I. A. Kojevnikov, americanul E. D. Tappe, indianca Amita Bhose, o mare savantă care a învățat românește numai să-l poată traduce pe Eminescu, susținând și o teză de doctorat despre Eminescu ș. a., ca să nu mai vorbim de distinșii traducători ai poetului nostru în diferite limbi străine - în engleză: P. Grimm, E. Sylvia Pankhurst (ale cărei traduceri au fost lăudate de George Bernard Shaw care-l aprecia foarte mult pe marele nostru romantic); în germană: Konrad Richter, Wolf Aichelburg, M. W. Schroff; în spaniolă: Maria Teresa Leon și Rafael Alberti; în rusă: Anna Ahmatova, Iurii Kojevnikov, D. Samoilov, N. Verjeiskaia; în maghiară: Franyo Zoltan; în

chineză: Go Mo-jo, în hindi și urdu (limbile de stat ale Indiei) Amita Bhowe - și în multe alte limbi. Pentru că Eminescu a fost tradus, practic, în toate marile limbi de circulație ale lumii și numai în străinătate au fost tipărite mii de pagini închinat lui, toate enciclopediile de pe glob, din toate țările, fără excepție, incluzându-l. Ar putea oare vreun român să nu se mândrească cu așa ceva și să nu vibreze la atâtea impunătoare ecouri? Iată pentru ce fiecare din noi trebuie să devenim... obsedați de Eminescu.

Sub dictatura comunistă opera geniului nostru național a fost editată numai în proporție de aprox. 30,, din cantitatea manuscriselor lăsate de autor (42 de caiete groase, peste 15.000 de pagini, conținând poezii, poeme, nuvele, un roman, piese de teatru, articole de presă, traduceri, note filosofice, scrise numai până la vârsta de 33 de ani, deoarece, după declanșarea bolii, Eminescu a scris foarte puțin), restul paginilor acestui titan fiind interzise din motive politice, situație unică în istoria literaturii universale. Bunăoară, amintesc doar cazul a câtorva profesori de literatură arestați, bătuți și închiși de securitate numai pentru motivul că au citit elevilor sau doar pentru că au amintit în treacăt poezia eminesciană antimoscovită „Doina” (unul dintre ei este însuși profesorul meu de limba română, A. Neagoie, de la „Liceul Sf. Petru și Pavel” din Ploiești, arestat și maritirizat în închisorile securității).

Personal, mă enumăr printre cei ce pot depune mărturie că, în anii '50 ai lungii terori comuniste, ediții întregi ale operei lui Eminescu, zeci de mii de cărți, au fost aruncate la maculatură pentru a fi topite la fabricile de hârtie din Letea, Bușteni ori Scăieni, neexistând alt motiv decât faptul că în acele cărți era reprodusă faimoasa „Doină” ori din cauza prefețelor. Ce epocă cumplită! Ce multe autodate-uri criminale! Îmi amintesc cum, alături de alți copii de școală de vârsta mea, mă strecuram în vagoanele ce cărau maculatură la fabrica de mucava de la Scăieni și, cum, mituind pe paznici ori „furând” din vagoanele de marfă pline cu comori inestimabile de cărți rarissime, mi-am procurat din acele vagoane ediții deosebit de frumoase ale operei lui Eminescu, biblii și alte tipăriri religioase ori beletristice cu care îmi încropisem o bibliotecă de invidiat pentru vremea aceea. Fabrica de mucava de la Scăieni a fost, timp de aproape o jumătate de veac, unul din cele mai mari „abatoare” de cărți extrem de prețioase cu care s-ar fi umplut până la refuz rafturile tuturor bibliotecilor din țară și, în mod semnificativ, la descărcatul vagoanelor, erau folosiți numai lucrători analfabeți. Vagoanele veneau zilnic din toată țara, ca urmare a epurării tuturor bibliotecilor de stat ori ale bibliotecilor particulare din casele confiscate de regimul comunist. Pierderile cauzate culturii românești sunt inestimabile.

În timp ce comuniștii interpretau, într-un mod stupid, semnificația operei eminesciene, pe care o cenzurau cu nerușinare, ei aplicau chinurile cele

mai aprige colonelului rez. Gheorghe Eminescu, nepotul de frate al marelui poet (fiul lui Matei Eminescu), condamându-l la închisoare pentru simplul motiv că susținuse ideile ilustrului său unchi. Abia mai târziu, la mulți ani după ce își ispășise pedeapsa la Canal, unde a fost unul dintre puținii supraviețuitori, i s-a permis, cu mari dificultăți și sub rigorile cenzurii, să-și publice excepționala sa monografie, în două volume, închinată lui Napoleon I. Am fost unul dintre bunii amici ai nonagenarului Gh. Eminescu, plecat dintre noi - o personalitate de excepție, un om blând, foarte inteligent și comunicativ, având la rândul lui un mare talent scriitoricesc - de la care am aflat noutăți inedite despre unchiul său. Ne-am vizitat reciproc, și îmi amintesc că în vizita pe care mi-a făcut-o acasă la Scăieni, nu i s-a îngăduit să vină decât însoțit de ofițerul de securitate, „tovarășul” Cenușă, care avea misiunea să-l pondereze ori de câte ori unicul nepot în viață al poetului voia să părăsească subiectele pur literare trecând la cele politice. Din fericire, acel „înger păzitor” s-a purtat decent față de cel pe care-l însoțea și față de gazde, înțelegându-i valoarea și lăsându-l să vorbească liber tot ceea ce voia să spună. În timp ce mă aflam în Statele Unite, securitatea din Ploiești mi-a confiscat din casă caseta cu interviul luat d-lui Eminescu, alături de alte documente, (vocea regretatei mele mame, interviul luat de mine lui Petrache Lupu la Madglavid ș.a.), înapoind-o ștearsă și înlocuită cu cântece comuniste „de masă”. Lipsa de respect față de cel mai mare scriitor român din toate timpurile am constatat că s-a prelungit îndelung până și asupra descendenților din familia lui (strănepoata lui Mihai Eminescu, poeta Roxana Eminescu, s-a văzut silită să emigreze în Portugalia în anii regimului ceaușist).

Nici în timpul numitei revoluții anticomuniste din preajma Crăciunului '89 opera lui Eminescu nu a avut prea mult noroc, dacă amintim numai simplul fapt că manuscrisul poemului „Luceafărul” - capodopera sa de o valoare inestimabilă - a suferit arsuri și deteriorări irecuperabile, alături de alte manuscrise, (scrisori originale ale lui Eminescu, Caragiale, Slavici etc. care s-au transformat în cenușă în incinta Bibliotecii Universitare), ca dovadă că nu au fost bine păstrate, în seifuri invulnerabile, cum s-ar fi impus. Din păcate, la fel de lipsite de noroc pot spune că au fost și omagiile aduse de mine poetului nostru - scenariul de față, pe care îl public abia aici în America, după treizeci de ani de la elaborarea lui și, alături de el, o soartă cu mult mai tristă a avut și marele portret al lui Eminescu executat de mine în culori pe fațada Casei de cultură din orașul Boldești-Scăieni, județul Prahova, unde a putut fi văzut de mii de oameni timp de 25 de ani. Acest tablou - foarte apreciat de locuitori și de câteva articole de presă - a fost în mod deliberat distrus în primăvara anului 1995, deci recent, sub pretextul renovării acelei clădiri, decizia luând-o un oarecare maestru Ion Soare, influențat de niște „sus puși”, ca o continuare a pedepsirii mele pentru faptul că am părăsit România aservită lui Ceaușescu, în 1985, ca și când

confiscarea casei mele de la Scăieni nu ar fi fost o răzbunare suficientă. Casa mea din țară, o casă destul de modestă, la zidirea căreia am lucrat efectiv cu mâinile mele, trebuie să amintesc că nu mi-a fost înapoiată nici până astăzi, iar tatăl meu, un pensionar foarte în vârstă, plătește chirie pentru propria-i locuință, după ce procesul de recuperare a locuinței i-a fost amânat în batjocură de opt ori în ultimii doi ani. (Pe coperta cărții de față reproduc, după originalul aflat la Scăieni, chiar tabloul ce mi-a fost distrus alături de alte lucrări de artă - picturi și sculpturi - create de mine acolo, portret apărut în culori, la pag. 32 în revista „Magazin istoric”, anul IX, nr. 2 (95) din februarie 1975.)

Scris pe când aveam 29 de ani, scenariul „Geniu sublim”, cum spuneam, nu a fost scutit nici el de câteva avatarii dintre cele mai regretabile. După emigrarea mea și a familiei mele în Statele Unite, în casa noastră de la Scăieni au locuit două familii ce n-au avut niciodată nimic comun cu capitolul cultură, ele acceptând a fi conectate și aservite securității ceuașiste. Membrii acestor familii mi-au devastat cu sălbăticie primitivă toate lucrurile găsite în casă, furându-mi numeroase cărți din biblioteca personală, tablouri, sculpturi, obiecte de artă și majoritatea manuscriselor aflate de ei, ce mi-au fost ulterior fie arse, fie vândute, fie predate securității. Printre ele s-a aflat și manuscrisul scenariului de față „vândut” pe o sticlă de țuică unor cetățeni din localitate care, după revoluție, au binevoit să mi-l restituie (numai partea a doua, căci partea întâi s-a găsit, după multe investigații, la o altă persoană. În acest sens, mulțumesc familiei d-lui Romeo Petricioiu care m-a ajutat în recuperarea părții a doua a scenariului de față.) Fără să recurg la o simplă scuză, aici trebuie să menționez că am intrat în posesia doar a primelor variante, nefinisate, ale manuscrisului, nicidecum a variantelor definitivitate, retranscrise, care știu că erau mult prelucrate și adăugite cu noi date. Acesta este tristul adevăr, deoarece textele refăcute nu le-am mai găsit niciodată. Sustrăgătorii lor nu recunosc că le-ar fi luat, învinuindu-se unii pe alții. În concluzie, sunt nevoit să public acele variante „brute”, ca să le zic așa.

Din fericire, variantele finisate fuseseră deja contractate anterior cu Centrul cinematografic Buftea. Regretatul profesor universitar D. I. Suchianu, cel mai de seamă critic cinematografic pe care l-am avut noi, nu s-a arătat prea mulțumit de faptul că am acceptat cu ușurință semnarea contractului, atenționându-mă că în cinematografia românească de atunci exista posibilitatea reală ca ideile scenariului meu să-mi fie furate „de o mafie de fabricanți ai tuturor scenariilor românești” (și dădea niște nume), care tăiau și spânzurau pe-acolo. Cu toate aceste rezerve îndreptățite ale lui D. I. Suchianu, Studioul cinematografic Buftea mi-a onorat scenariul cu o sumă destul de frumoasă pentru vremea aceea, pe care nu puteam să o refuz, însă în contractul pe care l-am semnat erau stipulate niște condiții care îmi

interziceau categoric, sub rigorile legii, să public scenariul, să-l modific ori să-l recontractez în altă parte. Important mi se părea însă faptul că scenariul fusese apreciat ca bun - nemaexistând, la ora aceea, un alt scenariu de film „Eminescu”, deși eu consideram că, înainte de a ajunge pe platou, aș mai fi putut face din el o lucrare și mai bună, dar contractul achiziționat de ei nu-mi permitea intervenții ulterioare în text, mai ales că, după informațiile avute, se pusese în mod serios problema intrării lui în producție. Mai mult decât atât, regretatul actor Emanoil Petruț mi-a spus că ar fi fost bucuros să poată interpreta rolul lui Eminescu. Aceasta era și părerea regizorului Lucian Bratu.

Pentru motivul că, după 30 de ani, nimeni nu a mai auzit despre vreo încercare serioasă de a se realiza un film biografic „Eminescu”, priorități având atunci doar filmele cu substrat ideologic comunist ori, mai recent, cele cu subiecte despre etniile conlocuitoare, aici în America am luat decizia fermă să încalc regulile rigide impuse în artă de un regim comunist, să trec peste opreliștile contractului ce l-am semnat acum trei decenii cu cinematografia română și să-mi public această lucrare inedită care, chiar și sub forma de față, va fi oricum mai de folos românilor decât dacă ar mai zăcea uitată prin cine știe ce alte cotloane încă 30 de ani, mai cu seamă că, după plecarea subsemnatului din țară, readucerea scenariului meu în discuție devenise cu totul imposibilă.

Existând deja un asemenea scenariu închinat Luceafărului poeziei românești, existând, așadar, textul de față publicat, el va putea în continuare stimula și reactualiza afectiv - presupun - nobila idee inițială de a se concepe un film Eminescu, considerat de toți românii nu numai posibil, dar și foarte necesar. Scenariul meu, plus alte lucrări similare apărute ulterior, îndeplinesc într-o anumită măsură atari condiții, rămânând în permanență puncte potențiale abordabile de plecare în această direcție. Este, desigur, încă un motiv în plus pentru care am considerat că trebuie să nu mai țin seamă de contractul semnat la București, deși, publicându-l, nu-l mai pot prezenta sub aspectul lui cel mai îngrijit, cum cred că fusese în final, pentru motivele arătate. De aceea, vor exista poate unele inadvertențe stânjenitoare față de care nu am întreprins prea multe modificări. Țin să precizez că o variantă definitivă exista cu trei decenii în urmă în arhiva cinematografului române care își avea sediul în fosta „Casă a Științei” și altă variantă în posesia d-lui Valeriu Râpeanu, cunoscutul critic literar, dar de aici din USA nu am mai putut contacta aceste surse și după trecerea unui timp atât de îndelungat, plin de atâtea răsturnări în multe domenii, este foarte puțin probabil să mai cotrobăie cineva căutând acele manuscrise îngălbenite de vreme și prăfuite.

Înainte de a mă apuca să scriu acest scenariu, m-am documentat pe cât a fost cu putință în condițiile acelei perioade foarte dificile, am citit tot ce se putea citi atunci despre Eminescu, apoi am pornit vitejește pe urmele călcate de poet. Acest lucru, în virtutea pasiunii de a ști, l-am continuat chiar și după terminarea lucrării. Mai exact, am fost la Ipotești, rămânând acolo un timp și pierzându-mă prin codrii Cătămăreștiului, pe unde știam că peregrinase și Mihai; am fost la Botoșani, Iași, Pașcani, Rădăuți, Suceava, Voroneț, Putna (Mănăstirea Putna), Cheile Bicazului, Roman, Chișinău, Blaj, Alba Iulia, Tg. Mureș, Sibiu, Brașov, Giurgiu, Galați, Brăila, Oradea, Arad ș.a., iar ulterior la Universitatea din Viena, unde studiasse poetul, apoi la Berlin, Postdam, Budapesta, Praga, Karlsbad (Karlovy-Vary), Marienbad (Mariánské Lázně), Odessa, Tiraspol, apoi traseul prin Polonia al lui Eminescu, pe unde nevoile vieții l-au purtat etc. Tot timpul mi l-am închipuit pe erou că s-ar afla lângă mine. Am vrut să reconstitui cât mai multe din momentele reale ale complexei biografii eminesciene, intervenind cu imaginația mea numai acolo unde documentația lipsea. Totodată, m-am convins că a scrie un scenariu despre Eminescu nu este câtuși de puțin o treabă ușoară ori o aventură lipsită de riscuri.

Trecând însă peste unele sau altele din șirul întâmplărilor, a sosit, cred, vremea să dau aici în premieră, la lumina tiparului, prima din variantele scenariului „Geniu sublim”, care nu diferă în esență de varianta a doua, desigur mult mai cizelată și, foarte probabil, după câte-mi amintesc, mai încheată din punct de vedere compozițional. Cu alte cuvinte, mă văd obligat de împrejurări să las scenariul în forma cum l-am conceput în prima lui fază, în momentele mele de inspirație juvenilă și la nivelul documentației de atunci, întocmai cum îl putusem înțelege pe eroul numit de mine Geniu sublim. Și pretindeam că l-am înțeles destul de bine, în primul rând pentru motivul că mă aflu și eu exact la aceeași vârstă cu personajul pe care-l descriam. Numai că, pentru Eminescu, aceea era, evident, vârsta apogeului în lirica lui personală care devenise și apogeul poeziei românești în genere. Poate că acum, dacă aș reface radical lucrarea, aș concepe-o altfel, din cu totul alte perspective, dar în acest caz și ea ar deveni altă lucrare, iar eu doresc să păstrez textul așa cum l-am gândit și imaginat inițial, indiferent dacă admitem sau nu că el ar suferi pe alocuri de regretabile imperfecțiuni. (Singurele modificări esențiale ce mi-am permis a le face în prezenta variantă au fost: secvența întâlnirii dintre Eminescu și regina Carmen-Sylva, prezentată de data aceasta în lumina întâmplărilor reale de atunci și nu cum se cerea ea interpretată în anii 1965-1966, precum și secvențele cu opiniile lui Eminescu despre comunism ori despre apartenența Basarabiei și a Bucovinei la Patria Mamă.) Din păcate, inadvertențele sunt totdeauna greu evitabile când este vorba de un subiect atât de delicat și de complex precum cel de față. În mod logic, un asemenea scenariu trebuia să respecte, pe cât era posibil, adevărul

biografic, bibliografic și istoric, ceea ce s-a și încercat, cu mai mult sau mai puțin succes. Oricum, am căutat să prezint un Eminescu veridic, uman, palpabil, plin de multe calități care i-au pus de fiecare dată în umbră omeneștile defecte.

După cum lesne se poate constata, în prima variantă, la fel ca și în cea de a doua, am folosit și câteva elemente de scenariu regizoral, dând unele mici indicații de regie și filmare, mai puțin de montaj, de intervenții de sunet și de indicații muzicale propriu-zise ori de joc de scenă, lăsând restul concepției artistice la discreția absolută a virtualului regizor.

Dacă scenariul va mai fi vreodată propus sau nu pentru a deveni film, rămâne de văzut. Oricum, el urmărește aproape an de an, viața zbuciumată a Luceafărului nostru, din frageda vârstă a copilăriei pe plaiurile de la Ipotești, până ce Zeul poeziei noastre, după suferințe cumplite, prea puțin cunoscute de noi, după un îndelung martiraj fizic și spiritual, a fost învins de nenoroc, secvențele povestirii cinematografice continuând până ce acutizările etiopatologice obnubilante l-au dus la stingerea prematură în casa de sănătate „Caritas” a doctorului Al. Șuțu, aflată pe strada Plantelor din București.

Imaginativ, cititorii acestor pagini vor avea totuși în față secvențe vii dintr-un posibil film documentar-artistic despre drama marelui nostru geniu - scenariul fiind, printre altele, o prezentare romanțată și relativ complexă a vieții lui Eminescu - spre înțelegerea căruia am mai făcut aici un modest pas care sper să nu rămână fără acceptabile ecouri.

O poezie inedită a lui Mihai Eminescu?

Dr. Ionel Novac

Nu cu mult timp în urmă am primit ediția a doua, revăzută și adăugită, a cărții „Cei patru titani ai neamului românesc”, căreia autorul, istoriograful, filologul și cercetătorul Ivan Birta, din motive personale invocate chiar din primele pagini, îi adaugă subtitlul „din seria <Cărți interzise de Academia Română>”. Tipărită la Berlin în condiții grafice deosebite, cartea include o serie de documente (îndeosebi manuscrise și fotografii), inedite sau mai puțin cunoscute până acum literaturii de specialitate, adunate și arhivate de autor în patru fonduri: fondul Mihai Eminescu (o fotografie, două manuscrise Eminescu și un manuscris Alexandru Cazaban), fondul Nicolae Iorga (peste 60 de documente olografe și cinci fotografii), fondul George Enescu (30 de piese reprezentând diverse fotografii, partituri, programe ale concertelor, o scrisoare și o carte poștală olografe, medalia Centenarul nașterii) și fondul Constantin Brâncuși (una din dubletele sculpturii în bronz, „Muza adormită”, neevaluată încă, o fotografie alături de compozitorul Erik Satie, un portret în ulei realizat de pictorul Mihai-Călin Asan și un „grup statuar Brâncuși” datând din 1937).

Deși documentele incluse în carte prezintă un interes deosebit, aducând noi date în biografiile și operele celor patru iluștri reprezentanți ai culturii românești, în rândurile ce urmează mă voi opri doar la unul singur, manuscrisul poeziei „Stihuri de plop”, atribuit poetului Mihai Eminescu.

Pentru început, redau poezia, așa cum a fost ea transcrisă de Ivan Birta, în baza manuscrisului deținut:

Stihuri de plop
Trunchiul geme în pământ,
Sufletul se zbate-n vânt,
Că se zbate-n
Patru vânturi, deșteptate.
Fără piatră de mormânt
Plopu-i codrul nostru sfânt.

A trecut prin dreptul lui
În genunchi, umil, silhui,
Și copil al nimănu,
(Plopul nu știa să-i spuie),
Pironit în patru cuie,
Pe o cruce,
Neputând-o pe umeri duce.
Am aflat, precum a spus
Scrisul, că era Isus.
Plopii ce-au grăit azi noapte

În murmur de-ascunse șoapte?
Cânta parcă un norod
Stihuri, parcă de prohod.

I-auzi și, se frământa
Plopul la-ntrebarea ta.
Inimile ni s-au strâns,
Plopii n-au cântat, au plâns.

Corbii trec prin ei convoaie
Și pe fulgere și ploaie.
Plopii-ar vrea să se-ncovoie,
Dar nu pot atâta vreme
Rădăcina cât le geme!

Potrivit autorului cărții, manuscrisul poeziei „Stihuri de plop” a aparținut scriitorului și politicianului Corneliu Vadim Tudor și a fost cumpărat de la fiicele acestuia, în 2021⁵⁶. Așa cum se știe, Corneliu Vadim Tudor a fost și un pasionat colecționar, obiectele rare adunate de acesta de-a lungul anilor, între care și o mască mortuară a lui Mihai Eminescu, fiind scoase la vânzare, imediat după moartea sa, în cadrul a trei licitații organizate de o cunoscută casă de profil din București.

Manuscrisul în cauză are dimensiunile 218x148 mm și este înrămat. De ce nu a fost inclus și acesta în loturile scoase la vânzare de familie la doar câteva luni după decesul lui Corneliu Vadim Tudor, fiind vândut abia după șase ani, rămâne deocamdată un mister. Sau a fost cumpărat direct de la posesor, „ușor iritat că nu l-a putut descifra și transcrie”, așa cum revine și precizează câteva pagini mai departe autorul⁵⁷?

După ce face o analiză succintă⁵⁸ atât asupra formei manuscrisului (caligrafie), cât și a conținutului acestuia (rimă, mesaj), Ivan Birta ajunge la concluzia că poezia a fost scrisă de Mihai Eminescu „în anii de tinerețe, înainte ca autorul să fi împlinit vârsta de 20 ani. Acest lucru rezultă din modul caligrafic de scriere, mărunț, pentru care era nevoie de o vedere perfectă, dar și datorită prezenței unui scris ceva mai neîngrijit, redactat în manieră non-conformistă... Aparentele stângăcii de rimă ar putea fi și o dovadă a faptului că în fața noastră se află una dintre primele creații eminesciene. Deși a corectat textul, autorul n-a mai revenit asupra formei

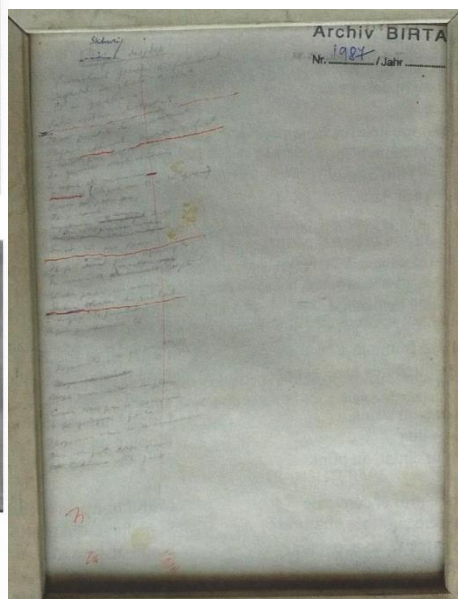
⁵⁶ Ivan Birta, *Cei patru titani ai neamului românesc*, Berlin, 2022, pag. 15

⁵⁷ Idem, pag. 45

⁵⁸ Spre deosebire de expertizarea manuscrisului cu axiomele eminesciene, pe care o face pe cuprinsul a zece pagini (pag. 35-44)

finale a poeziei, bilețelul pe care a fost scrisă poezia fiind probabil uitat într-un colț din vestita-i ladă de cărți și manuscrise”⁵⁹.

Oricare ar fi modalitatea de achiziție a manuscrisului, meritul domnului Ivan Birta este acela de a-l fi transcris și introdus în circuitul public, contribuind astfel la îmbogățirea operei eminesciene cu încă o poezie necunoscută până acum⁶⁰. Rămâne însă ca acest manuscris să fie analizat și validat și de către alți eminescologi și grafologi, pentru a fi înlăturate orice dubii privind autenticitatea sa.

⁵⁹ Ibid, pag. 45-46

⁶⁰ Vezi și Dan Toma Dulciu, „Idilă modernă”, O poezie necunoscută a lui Eminescu sau o pastişă a unui autor anonim?”, 2016

https://www.academia.edu/27250278/Idil%C4%83_modern%C4%83_poezie_eminescian%C4%83_necunoscut%C4%83

FUNDAMENTE ALE CREDINȚEI ȘI EDUCAȚIEI CREȘTINE LA MIHAI EMINESCU⁶¹

Col. rtr. Conf. univ. Dr. Aurel DAVID

**„Cine combate Biserica și ritualele ei
poate fi cosmopolit, socialist, nihilist, republican universal
și orice i-o veni în minte, dar numai român nu este!”**

Mihai Eminescu

Unul dintre fundamentele etno-spirituale ale personalității lui Mihai Eminescu este credința și educația creștină, fapt care explică iubirea lui neștirămutată față de neam și țară. Precum îndeobște se știe, străbunii lui se trăgeau dintr-o familie de țărani români originară din inima Ardealului, numită „Iminovici”. Părinții săi au fost Gheorghe – fiul lui Vasile Iminovici, emigrat în Bucovina, ajuns cântăreț în strană în satul Călineștii lui Cuparencu – transcris în acte oficiale Eminovici și Raluca Iurașcu – descendentă dintr-o familie de români moldoveni cu veche atestare boierească⁶². Aceștia erau oameni credincioși și evlavioși, pentru care familia era o binecuvântare a iubirii lui Dumnezeu. Tatăl său era un om de modă veche, un „munte de om”, activ, înalt și voinic, autoritar, cu o minte sănătoasă și cu voința de avere clădită pe munca și priceperea sa. Mama sa era o femeie plină de bunătate, visătoare, de o hărnicie aparte și statornică în iubirea față familie și casa plină de copii.

Și-a iubit părinții și vatra natală în spiritul credinței și tradiției creștine

Mihai Eminescu s-a născut în orașul Botoșani, dar copilăria a petrecut-o la țară, în satul apropiat, Ipotești, unde părinții au cumpărat o gospodărie cu moșia aferentă, pentru a asigura existența familiei. Copilăria lui a fost cea a unui copil crescut la țară, bucurându-se de libertatea de a hoinări prin natură și de a cutreiera împrejurimile satului. A avut bucuria de a face parte dintr-o familie înstărită, cu pretenții boierești, aparent lipsită de griji, bogată în copii, el fiind al șaptelea, dar și mâhnirea de a trăi multe clipe de tristețe, întrucât cu excepția fratelui său Matei (născut în anul 1856), ceilalți copii ai familiei Eminovici au avut un destin dramatic. Însă, alături de ceilalți frați ai săi a avut șansa de a ieși în fragedă copilărie din acel sat uitat de lume, rămânând cu imaginea familiei, care l-a urmărit toată viața. Peste ani avea să-și aducă aminte cu nostalgie de oamenii locului, dar mai ales de natura bogată în plante și vietăți, pe care avea să le dăltuiască în versurile unor poezii precum „Fiind băiet păduri cutreieram” sau „O, rămâi”.

⁶¹ Aurel David, IZVOARE ALE MĂREȚIEI ȘI TRAGEDIEI LUI MIHAI EMINESCU – fragment p. 163-170

⁶² Vezi, pe larg, George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, Editura pentru literatură, 1966, p. 5-34

A fost un copil căruia norocul i-a surâs, iar destinul i-a îndrumat gândul și fapta spre izvoarele de înțelepciune care l-au ridicat din „talpa țării” la înălțimea cerului înstelat. De la naștere, prin botez creștin a purtat numele „Mihail Eminovici”, iar de la vârsta de 16 ani, datorită minții scânteietoare a lui Iosif Vulcan, directorul revistei „Familia”, unde au fost publicate primele sale poezii, și-a asumat numele „Eminescu”⁶³. El a plecat la studii în Cernăuții Bucovinei aflate sub stăpânirea habsburgilor cu numele „Eminovici” și s-a întors în țară, trecând prin Ardeal, cu numele „Eminescu”, pe care l-a adoptat cu nespusă bucurie de împlinire etno-spirituală. El și-a confirmat și asumat originea românească și țărănească, astfel: „Ne ținem grapă de părinți, ce neam de neamul lor au fost români”, el însuși fiind „însuși neam de țaran” care „a ținut coarnea plugului pe moșia părintească”, întărind faptul că-i „viță de țaran românesc, pe care nu-l faci străin nici în ruptul capului și pace bună”⁶⁴. Și-a cinstit și respectat părinții, în deplină tradiție creștină, nutrind atât față de tatăl său, cât și față de mama sa, o iubire tainică, ascunsă-n adâncul sufletului, neexprimată public decât în momente extrem de grele.

Mihai Eminescu și-a iubit mama, despre care fratele său Matei avea să scrie că avea „pretenții de nobleță” față de soțul ei, afirmând că străbunii ei, lurăsceștii, „au fost boieri de I-îia ordine”. El a fost conștient că dânsa i-a deschis ochii spre lume, cu poveștile spuse în scurta copilărie petrecută la Ipotești și l-a învățat primele buchii ale cărții, transmitându-i dragostea de natură, de tradiții și de locul natal. Prietenul său Ioan Slavici a să consemneze în „Amintiri” că pe Mihai Eminescu l-a auzit vorbind „cu înduioșare numai de mama lui”.

Mama lui s-a stins din viață în 13 august 1876, fiind răpusă și de necazurile abătute asupra familiei. În noaptea de început a anului 1880, chipul mamei i-a apărut în fața ochilor săi triști, dându-i forța sufletească să scrie poezia O, mamă... „O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi / Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;/ Deasupra criptei negre a sfântului mormânt / Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt, / Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău... /Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu”.

Prin surorile mamei sale, Fevronia, Sofia și Olimpiada, maici la mănăstirea Agafton din coasta Botoșanilor, el a intrat în universul etno-spiritual al acestei mănăstiri, numită „mănăstirea din codri”, care a devenit a doua lui casă, dar mai ales scutul său de protecție pentru vremuri grele. Acolo, lângă biserica mare a compus „Călin file din poveste”, iar după ce a devenit poet cunoscut, maicile îi spuneau „domnul Eminescu”. Mai mult, prin frații

⁶³ Lucian Drîmba, *Eminescu la „Familia”*, Editura „Cogito”, Oradea, 1994.

⁶⁴ Mihai Eminescu, *Pro domo* [„Iată «simțimintele, iubirea de adevăr...»], în „Timpul”, 5 ianuarie 1878.

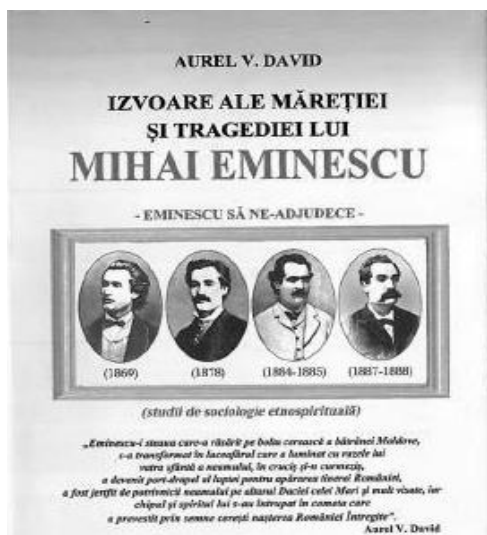
mamei sale, Calinic și Ioachim (ori Iachint), arhimandritul, tunși întru monahism, Mihai Eminescu a înțeles rațiunea socială a sihăstriilor care împodobeau codrii seculari ai Moldovei dinainte de creștinism, precum și rolul bisericii ortodoxe de „maică a neamului românesc”.

Pe tatăl său, un om deștept și dârz, care, în lupta cu viața, a cunoscut victorii, dar și înfrângeri, l-a respectat ca pe un părinte, cu toate că acesta a încercat să-i impună calea de urmat în viață, care să-i aducă, potrivit mentalității vremii, chiverniseala unei vieți lipsite de grija zilei de mâine. Chiar și în clipe de mânie în suflet, exprimate în scrisori către tatăl său, el se adresa acestuia cu expresia „lubite tată”. Afecțiunea între tată și fiu a fost reciprocă, tatăl făcându-i parte dreaptă din averea moștenită de la părinți, încă din timpul vieții⁶⁵.⁴ Mihai a suferit în tăcere când tatăl său, nereușind să țină pasul cu timpul și cu cheltuielile uriașe pentru școlarizarea băieților, dar și cu zestrea fetelor ajunsese falit. Destinul acestui om, care a murit în 9 ianuarie 1884, după ce și-a văzut ca într-un blestem familia dispărută sau bolnavă a produs o gaură neagră în sufletul lui.

Familia Eminovici a trăit în satul Ipotești, un sat modest în toate, așezat într-o vale închisă de dealuri odată împădurite, înconjurată de țărani care își câștigau existența prin lucrul cu palmele ca plugari, pădurari, morari, ciobani sau văcari. Gospodăria familiei, vatra satului și împrejurimile acestuia au constituit terenul de joacă al copiilor familiei Eminovici, copilul Mihai având ca tovarăș de năzbâtii îndeosebi pe Ilie, fratele său cu trei ani mai mare, dar la fel de neastâmpărat ca el.

În mintea lui a rămas întipărită imaginea casei reconstruite din temelii de părinții săi, o casă cu pridvor larg cu trepte, odăi cu privire de jur împrejur, șoproane, hambare, livadă și tei imenși în curte. Prin mintea lui au trecut mulți ani după ce a plecat din sat chipurile fraților săi mai mari, care umblau călare pe moșie, în vreme ce el se cufunda în bordeiele vecinilor ori la stână sau cutreiera pădurile cu o carte într-o mână, doi-trei covrigi în cealaltă mână și dormea pe malul apelor. După ani de depărtare de satul copilăriei sale, el avea să rememoreze cu duioșie, în poezia „Din străinătate”, scrisă în anul 1865 și tipărită în 1866, orizontul fermecat al copilăriei:

⁶⁵ I.L. Caragiale, *În Nirvana*, editorial, semnat C., în „Constituționalul” din 20 iunie 1889; Note și schițe, 1892, p. 7; reprodus în Momente, schițe, amintiri, 1908.

„Aș vrea să văd acuma natala mea
 vâlcioară, / Scăldată în cristalul
 pârlului de-argint, / Să văd ce eu
 atâta iubeam odinioară / A codrului
 tenebră, poetic labirint... / Să mai
 privesc o dată câmpia-nfloritoare /
 Ce zilele-mi copile și albe le-a țesut /
 Ce auzi odată copila-mi murmurare /
 Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-au
 văzut“. Acolo el vedea veselie,
 oamenii fiind cuprinși de încântările
 și plăcerile vieții. Însă, undeva în
 depărtare, în străinătate, se afla un
 om „nemângâiat”, întrupat în propriul
 său chip, care se descrie pe sine
 astfel: „Un suflet numai plânge, în
 doru-i se avântă / L'a patriei dulci
 plaiuri, la câmpii-i răzători”.

Mihai Eminescu a transmis peste
 veacuri mesajul potrivit căruia dorul
 de vatra natală devine cu atât mai
 intens cu cât depărtarea de aceasta
 este mai mare, iar timpul își lasă
 amprenta materială, apăsând din
 greu pe sufletul celui înstrăinat.

Și-a exprimat crezul etno-spiritual în virtutea educației creștine

Mihai Eminescu are o dimensiune
 creștină, afirmată din copilărie atât în
 cuget, cât și în faptă. El s-a născut

în mediul spiritual creștin, întruchipat de Tatăl Ceresc, Fecioara Maria și Iisus Christos, a fost botezat în religia creștină, educat în spirit creștin și s-a format în atmosfera spirituală a ortodoxiei tradiționale.

Creștinismul său a fost susținut de înțelepciunea străveche a neamului, precum și de unele sisteme filosofice cu valențe universale pe care le-a admirat, extrăgând din seva lor ceea ce era de folos spiritualității neamului său. El a primit de la părinți o educație

religioasă în timpul copilăriei, a cunoscut textul sfânt al Bibliei, cartea de căpătâi a creștinătății, fiind cititor consecvent al vechilor manuscrise

bisericești, pline de înțelepciune⁶⁶. În mediul spiritual al mănăstirilor, bisericilor și schiturilor Moldovei de Sus, el a înțeles că „Dumnezeul geniului” l-a sorbit din popor „cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar”, conferindu-i harul îmbogățirii minții și sufletului cu învățăturile creștine și respectului față de semeni, precum față de propria sa ființă.

Crezul său etno-spiritual a fost exprimat astfel: „noi, românii, formăm o biserică națională, și ca societate religioasă, ca Biserică Ortodoxă română, suntem un cor matur și compact pentru a ne împotrivi la orice tendințe care ar jigni libertatea conștiinței și cultura noastră națională”⁶⁷. El a găsit în universul creștin un filon de aur pentru opera sa poetică, iar sensibilitatea creștină și-a relevat valențele în poezii, precum „Dumnezeu și om”, „Rugăciune”, „Răsai asupra mea”, „Învieră”, „Colinde, colinde”. El a simțit nevoia de a relua și imaginea superbă a Nașterii Domnului, precum și de a scrie, ca o invocare colectivă, o „Rugăciune” către Maica Domnului, pe care o numea „Regină peste îngeri”, „Lumină lină”, „Maică Sfântă”, „Pururi Fecioară”. Potrivit crezului său, biserica ortodoxă și limba română au constituit temelia supraviețuirii neamului românesc în vatra sa străveche: „Biserica răsăriteană e de optsprezece sute de ani păstrătoarea elementului latin de lângă Dunăre. Ea a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit în mod egal de înghițirea printre poloni, unguri, tătari și turci, ea este încă astăzi singura armă de apărare și singurul sprijin al milioanei de români cari trăiesc dincolo de hotarele noastre. Cine-o combate pe ea și ritualurile ei poate fi cosmopolit, socialist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai român nu e”⁶⁸.

Mihai Eminescu a numit biserica „maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului”⁶⁹. Poeziile-rugăciuni constituie imnuri care vibrează de sfințenie și pioșenie în fața Tatălui Cereș și a icoanei Fecioarei Maria, celor: „Crăiasă alegându-te, /Îngenunchem rugându-te /Înaltă-ne, ne mântuie/ Din valul ce ne bântuie. /Fii scut de întărire / Și zid de mântuire/. Privirea-ți adorată / Asupra-ne coboară, /O, Maică Precurată / Și pururea fecioară, Marie!”.

Mihai Eminescu a fost convins de rolul de neprețuit al bisericii ortodoxe în păstrarea și apărarea unității de limbă, de rânduieii juridice și de viață

⁶⁶ Răzvan Codrescu, În jurul lui Eminescu, capitolul Eminescu și creștinismul, Editura „Christiana”, București, 2009.

⁶⁷ Ion Andreiță, *Creștinul Eminescu*, în „Gând Românesc”, Revistă de cultură, știință și artă, Anul VIII, nr. 2 (70), iunie 2014, p. 13

⁶⁸ Mihai Eminescu, *Opere*, Editura Academiei Române, București, 1989, vol. X, p. 187; Apud Liber-cugetător, liberă-cugetare, în „Timpul”, 2 februarie 1879.

⁶⁹ Mihai Eminescu, *Opere*, vol. 13, p. 168-169; Apud „Timpul”, 14 august 1882

familială, rostuite în jurul unității de credință a românilor din spațiul vechii Dacii. El a reamintit semenilor săi că încă în secolul XVII, cronicarul Miron Costin, a descris „curățenia și frumusețea limbei vorbite în Maramureș și viața neatârnată a românilor de acolo”, a adus în lumină „legenda fondării Moldovei și Țării Românești”, constatând „identitatea de origine și limbă a poporului”. Mai mult, „cărțile bisericești, tipărite în Ardeal, în Moldova, în Țara Românească”, au oprit „procesul de diversificare și de dialectizare a graiului viu”, care a primit, prin cărți, „o normă unitară în rostire și în scriere”⁷⁰.

Mihai Eminescu și Ioan Slavici au fost românii care în anul 1877 au născut ideea ridicării la București a unei catedrale naționale. „Când a sosit la București vestea că eroicii curcani ai noștri au cucerit reduta Grivița – avea să relateze Ioan Slavici – Eminescu și eu am chibzuit să publicăm în Timpul un articol în care arătam că Ștefan cel Mare de fiecare victorie pe câmpul de război zidia ntru mărirea lui Dumnezeu câte o mănăstire și stăruiam ca românii din zilele noastre să ridice și ei o catedrală la București, unde nu e nici o biserică mai încăpătoare în care mulți creștini pot să se roage împreună pentru binele obștesc”⁷¹.

Mihai Eminescu și-a avertizat semenii asupra consecințelor pierderii credinței neamului, însoțită de „necredința în ordinea divină”⁷², asupra identității și unității neamului în vatra sa etno-spirituală. El a deplâns faptul că, deși „aproape de două mii de ani ni se predică să ne iubim, noi ne sfâșiem” și că „în loc de a urma prescripțiunile unei morale aproape tot atât de vechi ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorijabilă nu-l urmează deloc; ci întemeiată pe bunătatea lui, s-așterne la pământ în nevoi mari și cerșește scăpare”⁷³.

Mihai Eminescu a considerat cu deplin temei că și în vremea sa elementul creștin, identificat în „bunul român” constituia factorul unificator de neam și țară, iar apărarea acestuia trebuia să devină o datorie de credință a fiecărui român nativ.

Concluzie:

Mihai Eminescu a înscris, în spirit creștin, prin cuvinte turnate în versuri vrăjite și fraze cumpătate, secvența de aur a culturii neamului românesc. El a încorporat în structura semantică a numelui „Eminescu” însăși esența

⁷⁰ Mihai Eminescu, Opere, vol. XIII; Apud, „Timpul”, 14 august 1882.

⁷¹ Nicolae Șt. Noica, Catedrala Mântuirii Neamului – istoria unui ideal, Editura „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2011, p. 51.

⁷² Mihai Eminescu, Opere, vol. XII; Apud, „Timpul”, 27 martie 1881

⁷³ Mihai Eminescu, Opere, vol. X, p. 78.

Mihai Eminescu în paginile revistei „Viața Basarabiei”

Dr. Ionel NOVAC

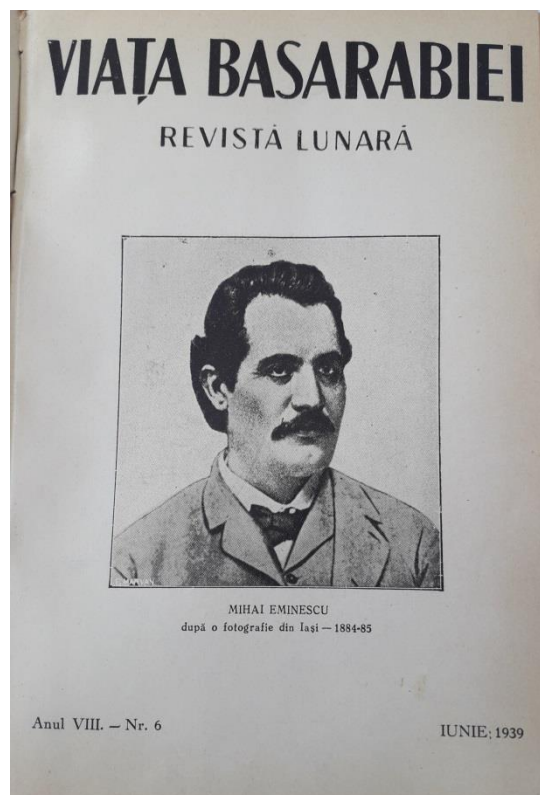
Cu mai bine de nouăzeci de ani în urmă, viața culturală de la Chișinău era marcată de apariția primului număr al revistei „Viața Basarabiei”, publicație editată de Asociația Culturală „Cuvânt Moldovenesc” și avându-l ca director pe Pan Halippa, președinte al Asociației. Programul și direcțiile de activitate ale acesteia au fost clar formulate în „Un cuvânt înainte”, în care directorul noii reviste preciza că „ne propunem să arătăm trudnicul drum al moldovenilor dintre Prut și Nistru spre Golgota suferinței lor neînțelese de cei streini de sânge și spre mormântul uitării amare din partea fraților de acelaș sânge – drum care, la capătul a 106 ani de robie rusească, a adus zilele mărețe ale Învierii neamului românesc din Basarabia, răstignită și înmormântată de vie. Această dezvăluire a trecutului românesc basarabean ne-o propunem, nu pentru o zgândărire a rănilor trecutului, ci spre a-i face pe cei ce nu ne-au înțeles în trecut, să ne înțeleagă măcar acum și totodată spre a arăta moldovenilor basarabeni, cari poate se clatină pe picioarele lor slabe sau obosite, că în trecut, părinții și strămoșii lor au avut de îndurat suferinți și mai mari, dar nu s-au plecat, ci au așteptat vremurile de mântuire cu statornicia unui popor vrednic”.

„Viața Basarabiei” a apărut lunar, de-a lungul a peste doisprezece ani și jumătate (din ianuarie 1932 până în mai-iulie 1944), mai întâi la Chișinău (1932-1940), iar apoi la București (1940-1944). În această perioadă, în revistă au fost publicate aproape trei mii de materiale (articole, studii, poezii, povestiri, romane, documente etc.) și circa trei sute de materiale iconografice (fotografii, reproduceri de artă, desene, hărți, monumente ș.a), care „aveau menirea să trezească interesul pentru literatura națională și pentru limba vie a poporului, pentru istoria și cultura acestui neam, să promoveze talente autentice și să desfășoare o amplă activitate de culturalizare” (Ion Șpac). Acestea acopereau o tematică variată (istorie, literatură, geografie, filozofie, religie, învățământ, științe naturale, medicină, artă, folclor, sociologie, statul și dreptul, tehnica, agricultura, teorie și critică literară, arheologie, biografiile unor personalități etc.) și purtau semnături binecunoscute ale vremii, precum cele ale lui Alexandru Boldur, Ștefan Ciobanu, Sergiu Cujbă, Pavel Cuzminschi, Gala Galaction, Onisifor Ghibu, Petre Constantinescu-Iași, Petre Haneș, Dimitrie Iov, Gheorghe Madan, Gheorghe Năstase, Ioan Pelivan, Nichita Smochină, Elena Vasiliu-Hasnaș, Ștefan Usinevici ș.a.

Totodată, la „Viața Basarabiei” s-a lansat o întreagă generație de scriitori (numită „generația interbelică”), printre care se numără Liuba Dumitriu, Sergiu Grosu, Teodor Nencev, Alexandru Robot, Radu Gyr, Nicolae Spătaru, Vladimir Cavarnali, Olga Crușevan, Nicolai Costenco, Pan Halippa, Petru Ștefănuță, Bogdan Istru, Vasile Luțcan, George Meniuc, Constantin Ciopraga, Sergiu M. Nica, Octavian Sargețiu, Ion Buzdugan, Lotis Dolenga, Anton Luțcan, Andrei Tibereanu și alții.

Pe parcursul apariției sale, în paginile revistei au fost găzduite numeroase materiale care prezentau personalitățile de frunte ale națiunii, inclusiv cele din domeniul literaturii, urmărindu-se în acest sens atât familiarizarea cititorilor cu operele marilor clasici ai literaturii române, cât și popularizarea contribuției aduse de ei culturii naționale. Evident, între aceștia, o deosebită atenție i-a fost acordată poetului Mihai Eminescu, căruia i-au fost dedicate mai multe articole.

Ion Șpac (1993, 2002) și Liudmila Chiciuc (2007) susțin că „pe parcursul a 12 ani și 7 luni de apariție a revistei au fost publicate 14 documente, care, în mod direct sau indirect, se referă la personalitatea sau opera poetului”. O parcurgere recentă a colecției (incomplete) a revistei „Viața Basarabiei” (site-ul Moldavica, bibliotecile Academiei Române, Academiei de științe a R. Moldova, Biblioteca Națională, Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu” din Chișinău, Biblioteca Muzeului Național de Literatură, Biblioteca Mitropolitană București, Memorialul Ipotești ș.a.) a condus la un număr de 20 de materiale referitoare la Mihai Eminescu. La care s-ar adăuga și articolul eminescologului Augustin Z.N. Pop, „Eminescu în umorul

Ghimpelui”, publicat în „Viața Basarabiei”, nr. 5-6/mai-iunie 1940 (conform Mihai Eminescu, Opere, XVII, Bibliografie, Partea a II-a, ref. 12876, pag. 79, citat în „Viața Basarabiei”, nr. 7-8, iul-aug/1940, p. 128), exemplar negăsit până în prezent.

De precizat că revista „Viața Basarabiei” nu a publicat vreodată niciuna din poeziile, proza sau articolele ziaristice ale lui Mihai Eminescu, ci toate materialele referitoare la acesta sunt articole și studii dedicate vieții și operei sale.

Prima mențiune a lui Mihai Eminescu apare chiar în numărul inaugural al revistei (1/1932), într-un articol purtând semnătura P.C. (Petre Constantinescu-Iași), „Mihail Eminescu în rusește”, referitor la două poezii traduse în limba rusă și trimise spre publicare de către dr. B. Oxinoit. Autorul articolului precizează că poeziile vor fi păstrate „pentru timpurile când vom fi în stare să facem o publicațiune în limba rusă pentru familiarizarea publicului rusesc cu poezia și literatura românească”, lucru care nu se va mai întâmpla însă.

Vor trece mai bine de doi ani de zile până când, în articolul „Hasdeu și Alecsandri” (nr. 5/1932), Liviu Marian face dese referiri și la Mihai Eminescu. Potrivit autorului, Hașdeu îl considera pe Vasile Alecsandri cea mai mare figură a literaturii române. Poezia românească de pe la 1888 se rezuma, potrivit lui Hașdeu, în două nume: Alecsandri și Eminescu. Cu toate că nu neagă talentul lui Eminescu, Hașdeu nu-l pune înaintea lui Alecsandri, tocmai pentru că la el, „afară de forma externă a producerilor lui, adesea prea silită, aproape nimic nu este original sau măcar specific românesc” (B.P. Hasdeu, conferință ținută la „Ateneul român”). Primul fusese la început iubit și adorat de public, dar apariția acestui din urmă redusese din adorația de care se bucurase până la el marele său înaintaș. Și Hașdeu explică această eclipsare prin moda literară a vremii.

Următorul articol cu referire la Mihai Eminescu, apărut în „Viața Basarabiei”, numărul 11/1934, poartă semnătura lui V. Cucioianu și este, de fapt, o recenzie la cartea lui A. Dima, „Motive hegeliene în scrisul eminescian”, apărută la Editura Institutul de Arte Grafice „Dacia Traiană” din Sibiu (1934). „Prin studiul de față, profesorul Al. Dima precizează și adâncește înrâuririle hegeliene din întreaga operă a lui Eminescu”, concluzionează autorul, după ce acesta îl parcurge cu atenție și interes.

La rubrica „Varia”, numărul 12 al „Vieții Basarabiei” din același an (1934) semnală apropiata apariție a romanului „Mite” de Eugen Lovinescu, „care va scoate la lumină viața sentimentală a marelui poet. Psihologia eminesciană va fi țesută în jurul relațiilor cu Mite Kremnitz. Va fi înlăturată memoria poetului de banalitățile concluziilor? Așteptăm”.

Numerele 4 și 5 ale revistei din anul următor (1935) vor reproduce articolul „Teatru românesc sub stăpânire străină”, reprezentând fragmente din „Luceafărul sau romanul lui Eminescu”, primul volum din trilogia lui Cezar Petrescu, în curs de apariție la Editura Națională-Ciornei.

În „Viața Basarabiei”, nr. 7-8/1935, Alexandru M. Nicu semnează articolul „Mihail Eminescu pesimist, profet și economist”. Acesta este și titlul cărții lui I.S. Ordeanu, apărută la București în anul 1899, pe care Alexandru M. Nicu o analizează critic, încercând să combată, pe baza unor argumente din studiile anterioare ale unor autori precum Dobrogeanu-Gherea, Nicolae Pătrașcu, Vasile Gherasim, Garabet Ibrăileanu, Tudor Vianu sau Dumitru Caracostea, teoria lansată de acesta. „În concluzie, părerile autorului I.S. Ordeanu relativ la Eminescu ca pesimist, profet și economist ar putea fi admisibile numai într’un cadru restrâns, când ar fi vorba de menținerea unei păreri personale; dar, ca să-și impună concepțiile sale studiilor precedente și ulterioare asupra operei poetului alterându-i astfel adevărata caracterizare, e o aberație. De aceea am crezut de cuviință să scot la iveală unele idei susținute de autor, idei ce sunt în contradicție cu părerile criticilor de mai târziu”, își încheie acesta analiza.

Tot în 1935, „Viața Basarabiei” (nr. 11-12) va găzdui recenzia cărții lui Cezar Petrescu, semnată de Bogdan Istru, care apreciază reușita acestuia. „D-l Cezar Petrescu și-a luat o grea și îndrăzneată încercare al cărei rod este un prim volum intitulat „Luceafărul”, tratând zbuciumata viață a lui Mihail Eminescu și operei sale... În privința limbii și a stilului, d-l Cezar Petrescu e de neîntrecut. Vorbe simple, dar împletite într-un mod meșteșugit, îl scutesc pe d-sa de a folosi termeni noi de proveniență străină. Moldoveneasca odihnitoare, cu aromă veche dă un caracter de solemnitate lecturii. Peste tot stil ușor, vorbe necăutate”.

Același număr include și articolul „Mesia românismului”, scris de profesorul Anton Țurcanu. „Nu știu dacă a existat cineva care să se identifice în așa grad cu suferințele și năzuințele unei națiuni, cum e cazul cu cel mai mare poet al nostru, Mihail Eminescu, afirmă autorul. Însăși chipul său exterior dădea să înțeleagă celui care-l întâlnea că este destinat să se martirizeze pentru neamul său. O frunte boltită, o față palidă, niște ochi mari și triști, în care citești freamătul unui suflet mereu zbuciumat, iată trăsăturile generale ale exteriorului aceluia care a dus pe umerii săi crucea românismului”.

Pentru ca mai apoi, după o minuțioasă analiză a operei și vieții poetului, să susțină că „Eminescu este mare, uriaș, neîntrecut. Cu cât timpul trece, cu atât dreptatea luptei lui Eminescu și veracitatea întregii sale doctrine se adeverește mai mult. Eminescu a fost un poet, arătând cu degetul său magic punctele după care să se orienteze viața întregului neam românesc. O Românie fondată pe temelii românești, iată miezul luptei, gândirii și simțirii eminesciene”.

Alexandru M. Nicu este prezent cu un nou articol în „Viața Basarabiei” (nr. 5-6/1936), de această dată o recenzie, „G. Lovinescu: Bălăuca, roman”, în

care concluzionează sec faptul că „Bălăuca” este „romanul unei iubiri față de o femeie cu ochi albaștri și cu părul blond; este profilarea unor crâmpie din viața poetului din timpul șederii sale la București, ca redactor la ziarul „Timpul” și ceea ce mai predomină încă, este evocarea amintirilor din tinerețe când Eminescu își ducea o viață neregulată pe străzile lăturalnice ale Vienei”.

Numărul 5 din 1939, apărut în preajma comemorării a cincizeci de ani de la trecerea în eternitate a Poetului, publica următoarea Notă: „Statuia celui mai mare poet român, Mihai Eminescu, s’ar cuveni a fi ridicată, la Chișinău, în mijlocul Grădinii Publice. Avem un Pușchin – e timpul s’avem și un Eminescu”.

Următorul număr (6) al „Vieții Basarabiei” se dorește a fi unul omagial, având tipărit chiar pe prima copertă portretul lui Mihai Eminescu, însoțit de mențiunea „după o fotografie din Iași – 1884-85”. Era o reproducere a celei de-a treia fotografii cunoscute a Poetului, cea realizată de fotograful Nestor Heck în studioul său de la Iași, în 1884. Revista mai include articolul de mari dimensiuni (35 de pagini), „M. Eminescu”, semnat de profesor dr. I. Negrescu. Acesta constituie textul Conferinței rostite de autor la Festivalul pentru comemorarea poetului, organizat în ziua de 15 aprilie 1939, de Cercul Profesorilor de Limba Română - Chișinău, Cercul didactic și profesorii secundari din Ținutul Nistru și de Asociația profesorilor secundari – Chișinău.

Autorul, „apelând la lucrări ale unor autori cu notorietate în domeniu, prezintă amănunte interesante din viața, opera și personalitatea artistică a lui Mihai Eminescu, îndeosebi menționând solitudinea poetului pentru soarta și problemele Basarabiei. Referindu-se, însă, la studiile politice ale lui Eminescu, pune accentul pe documentele care tratează chestiunea de drept a Basarabiei, numele și întinderea ei, precum și istoria Basarabiei, începând din secolul al XV-lea până în secolul al XIX-ea” (Ion Șpac).

Articolul, ilustrat cu imagini reprezentând casa părintească, unde și-a petrecut copilăria, mormântul de la Cimitirul Bellu, o pagină manuscris din poezia „Doina” și fotografia mamei, se încheie cu un mesaj asemănător celui apărut în numărul precedent al revistei: „... pe alea figurilor culturale care se proiectează în această capitală a Basarabiei ci adăpostește și chipul poetului Al. Serg. Pușchin, va trebui să apară și imaginea în bronz a poetului M. Eminescu, care a dăruit literaturii române revelația geniului național al poporului român, și a dus solia românismului în tezaurul literaturii universale”.

Ultimul număr pe anul 1939 (11-12) este gazda unui nou articol de mari dimensiuni (28 de pagini), intitulat „Mihai Eminescu și Basarabia” și semnat de R. Marent. Studiul se referă la „o gamă largă de subiecte ce caracterizează personalitatea și creația lui Eminescu, începând cu elucidarea pătrunderii operei eminesciene în ținut și valorificarea ei în Basarabia, continuând cu apărarea de către poet a dreptului istoric al Basarabiei și încheind cu evenimentele de comemorare a semicentenarului de la trecerea în nemurire a poetului” (Liudmila Chiciuc). „Basarabia, în special, nu-l va uita niciodată, pentru că în momentele grele ale anilor 1877-78, pana lui distinsă a scris atâtea articole puternice în favoarea drepturilor sale seculare, încălcate atunci de combinațiile și tranzacțiile diplomatice”, își exprima convingerea autorul, la sfârșitul articolului.

Urmare a odiosului Pact Ribbentrop-Molotov, după tragicul rapt teritorial din iunie 1940 revista „Viața Basarabiei” este nevoită să-și mute redacția la București, unde va continua să apară până în iulie 1944. Primul articol cu referire la Eminescu, inclus în numărul 11-12 din 1940, la rubrica „Informații culturale”, poartă semnătura lui Alexe Donici și se intitulează „Comemorarea lui Mihail Eminescu”. „După slujba religioasă s-a preamărit memoria poetului, câteva din poeziile sale răsunând armonizate, iar a sa vestită „Doină”, de-o crudă actualitate, a fost declamată de-un artist de la Teatrul Național. Câteva răslețe figuri de scriitori – I. Minulescu, G. Gregorian, N.I. Herescu, I. Valerian, D. Iov – și-au îngenunchiat sufletele lângă spiritul tristului lor confrate, a cărui menire se trudesce s’o continue într’o lume lipsită de tihna savurării artei... - 51 de toamne eminesciene..”, își încheia Alexe Donici, trist, articolul.

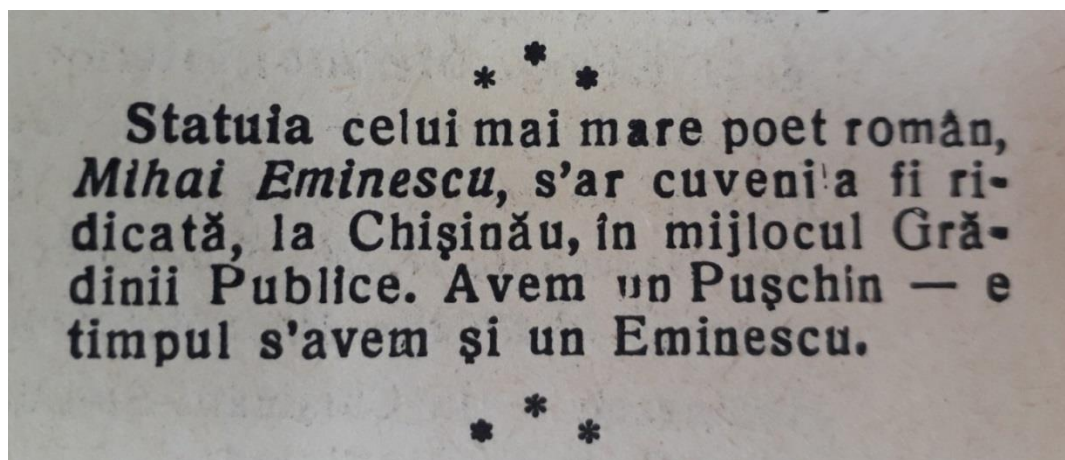
La rubrica „Oameni-opere-reviste” din numărul 4 pe 1941, Octav Sargețiu semnaleză lapidar faptul că „D. prof. I. Crețu, un prețios eminescolog, retipărește într’un frumos volum studiile poetului despre Basarabia și Bucovina, care, pentru prima oară au fost identificate și integrate de d-sa în ediția Eminescu, Opere, 4 vol – bucuria literară a anului 1939”.

„Viața Basarabiei”, numărul 7 din 1942, va găzdui articolul directorului revistei, Pan Halippa, articol intitulat „Mihail Eminescu la Odesa”. Pan Halippa aduce o importantă mărturie la biografia Poetului, aceea că acesta s-a aflat de două ori la Odesa pentru a-și lecu boalele de care suferea la picioare: „Limanurile de apă sărată și de nămol de lângă Odesa își au de mult faima de stațiuni balneare. La unul din aceste limanuri – Andreevschi (Cuialnik) s’a lecut, în vara anului 1885 și în vara anului 1886, marele nostru poet Mihail Eminescu”.

Autorul prezintă trei scrisori, procurate de Octav Minar (cel acuzat pe nedrept că ar fi necroforul lui Eminescu!), pe care Eminescu le-a trimis de

la Odesa prietenilor săi din Iași: lui Vasile Burlă, profesor, filolog și colaborator la „Convorbiri Literare”, lui Petru Novleanu și consulului rus Lermontov.

„Așadar, M. Eminescu a stat la Odesa. Și dacă prima dată, în vara anului 1885 s'a plictisit de moarte, neștiind limba rusească, în vara anului 1886 a învățat limba lui A. Pușchin și a și tradus din el mai multe povești, pe care nădăjduia să le editeze împreună cu Ion Creangă. În cele două vizite pe care le-am făcut la Odesa (în Decembrie anul trecut și în Iunie anul curent) am încercat să găsesc sanatoriul d-rului Iachimowicz și am îndemnat pe d. primar al Odesei – Gherman Pântea, să bată o placă pentru comemorarea șederii lui M. Eminescu la Odesa. Și nădăjduiesc că lucrul se va face”, își încheia articolul Pan Halippa.

În numărul 10-11 din același an, profesorul Aurel George Stino publică recenzia „Leca Morariu: Veronica Micle”, dedicată studiului cunoscutului cercetător cernăuțean, apărut în Buletinul Institutului „Cernăuți”, nr. 13, Tipografia Mitropolitul Silvestru (1942). Inevitabil, autorul se referă și la relația Veronica – Eminescu. „Procesul Veronica Micle – Eminescu trebuie definitiv închis printr'un studiu documentar de amplă proporție, care să fixeze, odată, definitiv, adevărul, fără a mai da posibilitatea speculațiilor gazetărești. Avem tot dreptul a-i cere d-lui Leca Morariu o asemenea contribuție menită a păstra neatinsă purpura unor mari amintiri”, concluziona autorul.

„Viața Basarabiei”, numărul 9-10 din 1943 include studiul de amplă dimensiune „Semnificația naturii în poezia lui Eminescu”, realizat de Gheorghe St. Stoian. „Spiritul său profund original s-a manifestat încă din tinerețe. Cunoscând codrii tăcuți ai Bucovinei, trăind în plină creație divină, s-a dezvoltat în el înclinarea către contemplare și meditație, mai mult s-a legat de pe atunci printr-o legătură aproape religioasă cu natura, așa încât

venirea în contact de mai târziu, cu atmosfera mistică a Indiei – prin intermediul lui Schopenhauer – a găsit la el terenul pregătit. Nu a fost numai o influență, ci totodată o regăsire de sine”, afirmă autorul.

„Iubirea în genere și iubirea pentru natură este pentru Eminescu o pasiune”, continuă acesta, argumentând teza prin exemple concrete din poezia eminesciană și ajungând la concluzia: „Aceasta este structura lui Eminescu. Neputând vedea că soarta omului este de a lupta veșnic și deci neputând să-și organizeze forțele în vederea acestei lupte, să cadă în fatalism și misticism. A căzut în exclusivism văzând singura scăpare în întoarcerea spre trecut - ce e drept mai poetic, cum e și firesc, dar mult mai grozav în nedreptăți de tot felul. Pe de altă parte, negând orice valoare reală prezentă, a afirmat numai realitatea sufletească a sa. Adică Eminescu a încercat o sinteză între cele două idei despre viață, cea contemplativă budistă și cea raționalistă europeană. Reducerea primei, pasivă prin structura ei la cea de-a doua, dimpotrivă activă, și invers, nu este posibilă. Din toată opera poetică a lui Eminescu, se vede că el a înclinat totuși mai mult spre contemplativitate. Lui îi plăcea mai mult să trăiască împăcat, în natură, în pacea firii întregi”.

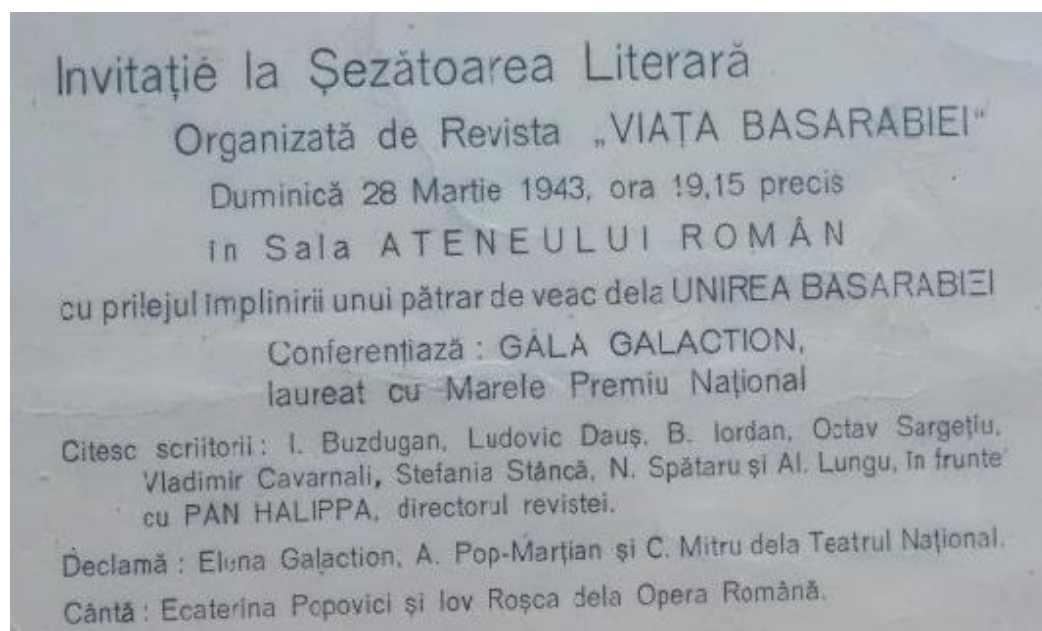
„Viața Basarabiei”, numărul 11-12 din 1943, publică articolul lui Octav Sargețiu, „O comemorare a lui Eminescu la Chișinău”, în care autorul prezintă manifestarea organizată de Asociația profesorilor secundari, în Sala Eparhială din Chișinău, la... 15 Aprilie 1939. De ce apărea articolul atât de târziu, când „la căpătâiul lui Eminescu, marele vrăjitor al armoniilor poetice, se scutură definitiv cea de-a 54-a toamnă”, nu știm să răspundem. Dar tot în același număr al revistei apare și articolul lui Ionel Teodoreanu, „Comemorarea lui Eminescu la București”, organizată la 8 noiembrie 1943, ziua numelui lui Eminescu, din inițiativa Municipiului București. „Pentru întâia oară, comemorarea a fost radio-difuzată, țara putând asculta astfel nuanțele declamării poeziei „Mama” de către d-na Marioara Zimniceanu, societara Teatrului Național, - precum și glasul cald, catifelat de religiositatea momentului, al romancierului Ionel Teodoreanu, care a adus amintirii lui Eminescu omagiul unei vibrante sincerități și admirații”, notează autorul, după care transcrie discursul rostit cu această ocazie.

Această mărturie constituie ultima mențiune a lui Mihai Eminescu în „Viața Basarabiei”. Nu peste multă vreme (iulie 1944) revista își va înceta apariția pentru un timp îndelungat, noua serie a „Vieții Basarabiei” fiind reluată abia în anul 2000, sub coordonarea distinsului om de cultură, academicianul aproape octogenar astăzi, domnul Mihai Cimpoi.

Bibliografie:

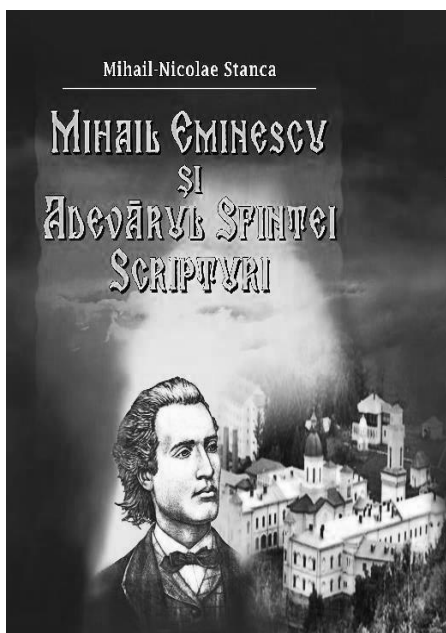
1. Liudmila, Chiciuc - „Cu privire la reflectarea vieții și operei poetului Mihai Eminescu în paginile revistei „Viața Basarabiei” (1932-1944)”, în „Conferința științifică. Totalizarea activității de cercetare a cadrelor didactice. Secția istorie și limbi moderne”, Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul, 20 aprilie 2007
2. Șpac, Ion - „Viața Basarabiei, 1932-1944: cercetări bibliografice și informative”, Ed. Pontos, Chișinău, 2002
3. *** - Colecția (incompletă) a revistei „Viața Basarabiei” (1932-1944).

O CARTE – MONUMENT de ÎNȚELEPCIUNE⁷⁴

Conf. univ. Dr. col. r. Aurel DAVID

MOTO:

„Singură Mitropolia Moldovei și a Sucevei e ab antiq̄uo suverană, neatârnată de nici o patriarhie; acestei mitropolii a Moldovei și a Sucevei se datorește introducerea limbii române în biserică și stat, ea este mama neamului românesc”.

Mihai Eminescu

De când, în peisajul cărturăresc și publicistic românesc a văzut lumina tiparului o carte-monument de înțelepciune, în două volume, intitulată **Mihail Eminescu și adevărul Sfintei Scripturi**, scrisă de teologul ing. Mihail-Nicolae Stanca. Autorul, român muscelean, în vârstă de 77 de ani, și-a consacrat o mare parte din viață cunoașterii universului eminescian, precum și valențelor etno-spirituale ale

acestui univers, în care a pătruns dintr-o nevoie lăuntrică.

Cu o dârzenie specifică pământeanului sud-carpatin, Mihail-Nicolae Stanca a adunat cu mîgală și rigoare firele împrăștiate ale acestui univers, urcând treaptă cu treaptă spre chipul și spiritul celui ce-a fost „Luceafărul poeziei românești”. El s-a îmbogățit cu seva spiritului eminescian, pe care l-a cercetat cu convingere și precauție, potrivit peceții timpului, dar mai ales printr-o muncă asiduă și adesea plină de neprevăzut. Însă, pe măsură ce a pătruns în universul eminescian, a înțeles de ce românii nativi l-au recunoscut ca poet național, precum și ca simbol identitar cu care neamul românesc se prezintă la judecata istoriei.

Mai ales după sângeroasa dezlănțuire de ură din decembrie 1989, când războiul româno-român a dus la dezagregarea violentă a instituțiilor naționale și la efemera izbândă a „cailor troieni”, Mihail-Nicolae Stanca a constatat că România a fost prinsă din nou în spirala perpetuă a conspirațiilor, care agresează cu ferocitate simbolurile naționale și pun sub semnul întrebării atributele existențiale ale națiunii române.

Autorul a simțit pericolul la adresa spiritului național, declanșat de forțe oculte, integrându-se în mod conștient în frontul apărării simbolului

⁷⁴ Material publicat în lucrarea autorului: *Izvoare ale măreției și tragediei lui Mihai Eminescu*, p. 521-528

„Eminescu”. A adunat cu migală buchiile răzlețite ale gândirii eminesciene, devenind un păzitor al adevărului despre Eminescu în pofida faptului că în drumul căutărilor sale prin universul eminescian a fost martor la încrâncenata confruntare de idei dintre cei care se simt de-ai pământului și cei care-l denigrează pe „poetul României eterne” numai pentru faptul că-i român get-beget.

Cartea a fost gândită ca analiză cuprinzătoare și subtilă a conexiunilor dintre gândirea lui Mihai Eminescu și Adevărul Sfintei Scripturi. Pe acest fundament de gândire, Mihail-Nicolae Stanca a făurit un compendiu de literatură și spiritualitate românească, în care a actualizat trăirile și simțirile duhovnicești acumulate în opera eminesciană și le-a dat, cu o mărinimie demnă de un creștin, spre folos de obște. Astfel, a rânduit cu multă claritate și rigoare științifică ideile creștine încorporate în tezaurul etno-spiritual eminescian, fără pereche în vatra românească. Acesta a constituit piatra de temelie a vieții culturale, morale și religioase a neamului românesc în contextul plămădirii statului român modern.

Cartea a fost structurată în mod măiestrit, în 3 părți:

Partea I, intitulată: Eminescu – Teme simbolice majore: Lumina – Soarele, Luna și Stelele; Aurul, Argintul și Arama; Culoarea, semnificație și simbolism; Apa: Izvorul, Lacul, Marea, Oceanul, Umiditatea; Stânca, Corabia și Pustiul; Vegetația: Iarba, Copacii, Florile; Cuvântul/Vibrația, prin Vocale și Consoane; Numerele semnificația și simbolismul lor; Sufletul, Somnul și Visul.

Partea a II-a, intitulată Revelația dumnezeiască, Maica Domnului și Mântuitorul: Revelația dumnezeiască, mană cerească pentru opera lui Eminescu; Mântuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului, Îngerii și demonii în opera lui Eminescu.

Partea a III-a, intitulată Sfânta Scriptură și Filocalia în opera eminesciană: Eminescu și Sfinții Părinți – o paralelă posibilă; Moartea/ Viața și Viața Veșnică; Mihail Eminescu, învățător, filosof, preot, profet, apologet, martir.

Primul volum încorporează un Cuvânt de binecuvântare, o prefață și un preambul, iar al doilea – postfață (Eminescu să ne-adjudece), Venere și Madonă; Ce-ți doresc eu ție și Bibliografie selectivă. Ambele volume cuprind un Index, făurit cu mare migală și rigoare științifică, intitulat Un posibil dicționar duhovnicesc, teologic și mistic al lui Eminescu, compus din termeni specifici și sintagme duhovnicești caracteristice. Autorul a folosit cu pricepere un arsenal de cunoștințe, cu acestea făcând demonstrații exegetice de mare valoare, unicat în universul literaturii române.

Cartea rezultată se relevă ca un expozeu cu profund caracter literar, dar și ca o exegeză erudit elaborată, responsabilă și minuțios documentată a poemelor și poeziilor eminesciene. Aceasta a fost elaborată în detaliu și cu rigoare științifică, pe suportul textelor eminesciene fără pereche, având ca temelie temeinică zestrea spirituală de neegalat a Sfintei Scripturi. Autorul a confirmat cu argumente bine documentate că Mihai Eminescu a fost poet român profund creștin, singurul pământean care are dreptul moral și etno-spiritual de a arăta neamului românesc calea de urmat.

Cartea oferă prilejul de a cunoaște în profunzime valorile moral-spirituale ascunse și păstrate în tezaurul eminescian, neavând nevoie de susținerea de către un prefațator, oricât de erudit ar fi acesta. Așa cum a scris în Cuvânt de binecuvântare marele romancier Mihail Diaconescu, această lucrare „nu are nevoie de Cuvânt Înainte”, întrucât „Este un regal intelectual”, aducând următoarele argumente: „Cartea pe care ați elaborat-o este atât de clară, atât de erudită și de viguroasă, în demonstrații, încât ar fi o eroare să o asociați cu textul unui prefațator, oricine ar fi el. Este o carte minunată, solid argumentată excepțional de valoroasă”.

Parcurgând filă cu filă slovele acestei cărți, cu fiecare cuvânt așezat temeinic, cu măiestrie și migală în șiragul gândirii eminesciene, cititorul regăsește date și informații din viața tainică și tumultuoasă a celui ce poate fi numit „patriarh al limbii române”. Pentru un laic, Mihail Eminescu se relevă ca învățător, filosof, preot, profet, apologet și martir, iar pentru teologi, ca „al doilea vultur” – după Sfântul Evanghelist Ioan – care se înalță în împărăția cerurilor prin opera sa luminată de razele nepieritoare ale Cuvântului Tatălui Ceresc. Autorul acestei cărți aduce argumente potrivit cărora Mihai Eminescu a avut de tânăr inspirații harice, în care umanul se armonizează cu divinul, sub sfântul acoperământ al Maicii Domnului și a folosit Sfânta Scriptură cu mare responsabilitate, la un înalt nivel de cunoaștere duhovnicească și teologică.

Mihail-Nicolae Stanca a realizat un medalion biblic, aducând în lumina ochilor și în cugetul minții imagini ale unor personalități biblice care i-au urmărit destinul și i-au arătat calea de urmat în viață. El a reușit să argumenteze că Mihai Eminescu este un adevărat apostol al neamului, un mare sociolog al vetrei neamului, pe care a străbătut-o „în cruciș și-n curmeziș”, dornic să se înalțe pe sine către Tatăl Ceresc, însă odată cu înălțarea neamului românesc în vatra sa strămoșească. Experiența acumulată, precum și cunoștințele dobândite, l-au ajutat pe Mihail-Nicolae Stanca să ofere semenilor săi elemente de fundamentare a unei strategii naționale pentru apărarea imaginii lui, memoriei și operei lui Mihai Eminescu, devenit Înainte - Mergătorul pe calea făuririi României Mari, dar și prima jertfă politică pe altarul Daciei Mari.

Mihai Eminescu a trăit puțin, a văzut multe, mari și mai mărunte, dar a lăsat o urmă mare, cât roata solară, care n-a putut fi măsurată de muritori ca instrumente pământești. Tot ce-a descris în scris a văzut cu proprii săi ochi etno-spirituali, el străbătând la pas, călcând cu piciorul, în cruciș și-n curmeziș, vatra străbună, vatra Daciei getice, și a îmbrăcat acele imagini astfel văzute cu îmbrăcămintea datorată vederii duhovnicești. De aceea, imaginile create au dăinuit vremurilor, au ajuns până la noi și vor trece la urmașii care vor face apel la judecata lui ori de câte ori nori negri, aducători de necaz, se vor aduna peste vatră. Argumentele autorului sunt susținute de o bogată bibliografie, în care alături de lucrări scrise de erudiți și de istorici ai religiilor, stau mărturie sfintele scripturi, pe care Mihai Eminescu le cunoștea și le fructifica în lumina cerească a învățaturii creștine.

Ideile desprinse din această scriere atât de densă și de încărcată de semnificații confirmă complexitatea „fenomenului Eminescu”, care în fapt este o fântână ideatică inepuizabilă, unde se împletesc într-o țesătură de curcubeu razele pecetii sale telurice și simbolisticii sale cosmice. Într-adevăr, Mihai Eminescu a fost, în scurta sa viață, în același timp, învățător, filosof, preot, profet, apologet și martir. Aceste atribute se adaugă dimensiunilor sale etno-spirituale, asumate deja de cei care au cercetat cu rigoare, fără ură și părtinire opera sa, „fenomenul Eminescu”, numindu-l pe bună dreptate Patriarh al limbii române, Sociolog al României moderne, Poet al României eterne, Prima jertfă politică pe altarul Daciei Mari. El n-a ținut cuvintele pentru el, ci le-a dăruit neamului său, din care s-a revendicat, exprimând cu convingere și tărie că „**suntem români și punctum**”. A cercetat cu gândul cugetul și fapta starea vetrei și a neamului, peste tot pe unde a călcat a lăsat urme scrise.

Două mari idei, argumentate în mod științific, se desprind din cartea lui Mihail-Nicolae Stanca. Mihai Eminescu: a fost poet român creștin, primind din fragedă copilărie educație creștină; a dobândit autoritate morală, pe suport etno-spiritual, asupra generațiilor de români care au venit în urma lui în vatra strămoșească.

Pe acestea mă simt dator să le susțin cu câteva argumente: Mihai Eminescu are o dimensiune creștină, afirmată din copilărie atât în cuget, cât și în faptă. El s-a născut în mediu spiritual creștin, întruchipat de Tatăl Ceresc, Fecioara Maria și Iisus Christos, a fost botezat în religia creștină, educat în spirit creștin și s-a format în atmosfera spirituală a ortodoxiei. Creștinismul său a fost susținut de înțelepciunea neamului, precum și de unele sisteme filosofice cu valențe universale pe care le-a admirat, extrăgând din seva lor ceea ce era de folos spiritualității neamului său.

Mihai Eminescu a primit de la părinți o educație religioasă în timpul copilăriei, a cunoscut textul sfânt al Bibliei, cartea de căpătâi a creștinătății, fiind cititor consecvent al vechilor manuscrise bisericești, pline de înțelepciune. În mediul spiritual al mănăstirilor, bisericilor și schiturilor Moldovei de Sus, el a înțeles că „Dumnezeul geniului” l-a sorbit din popor „cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar”, conferindu-i harul îmbogățirii minții și sufletului cu învățăturile creștine și respectului față de semenii, precum față de propria sa ființă.

Mihai Eminescu:

- a găsit în universul creștin un filon de aur pentru opera sa poetică, iar sensibilitatea creștină și-a relevat valențele în poezii, precum „Dumnezeu și om”, „Rugăciune”, „Răsai asupra mea”, „Învieră”, „Colinde, colinde”;
- el a simțit nevoia de a relua imaginea superbă a Nașterii Domnului, precum și de a scrie, ca o invocare colectivă, o „Rugăciune” către Maica Domnului, pe care o numea „Regină peste îngeri”, „Lumină lină”, „Maică Sfântă”, „Pururi Fecioară”.

Crezul său etno-spiritual a fost exprimat astfel: „noi, românii, formăm o biserică națională, și ca societate religioasă, ca Biserică Ortodoxă română, suntem un cor matur și compact pentru a ne împotrivi la orice tendințe care ar jigni libertatea conștiinței și cultura noastră națională”. Potrivit concepției sale, biserica ortodoxă și limba română au constituit temelia supraviețuirii neamului românesc în vatra sa străveche: „Biserica răsăriteană e de optsprezece sute de ani păstrătoarea elementului latin de lângă Dunăre. Ea a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit în mod egal de înghițirea printre poloni, unguri, tătari și turci, ea este încă astăzi singura armă de apărare și singurul sprijin al milioanei de români cari trăiesc dincolo de hotarele noastre. Cine-o combate pe ea și ritualurile ei poate fi cosmopolit, socialist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai român nu e”.

Mihai Eminescu a numit biserica „maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului”. Poeziile-rugăciuni constituie imnuri sublime, care vibrează de sfințenie și tulburătoare pioșenie în fața Tatălui Ceresc și a icoanei Fecioarei Maria, ocrotitoarea românilor năpăstuiți:

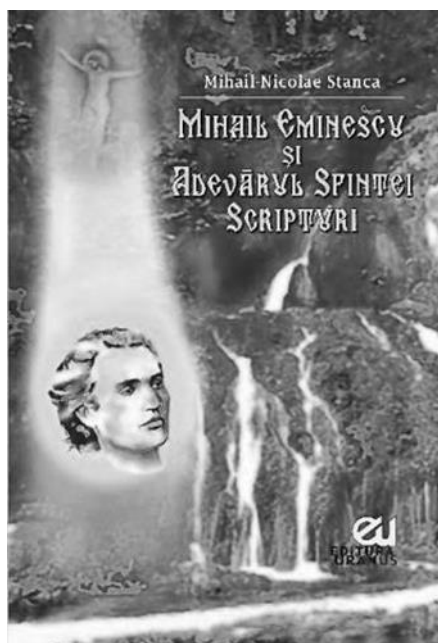
„Crăiasă alegându-te,
Îngenunchem rugându-te
Înalță-ne, ne mântuie
Din valul ce ne bântuie.
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire.

Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară,
O, Maică Preacurată
Și pururea fecioară, Marie!”.

Mihai Eminescu: a considerat, cu deplin temei, că în vremea sa elementul creștin, identificat în „bunul român” constituia factorul unificator de neam și țară, iar apărarea acestuia trebuia să devină o datorie de credință a fiecărui român nativ; a fost convins de rolul de neprețuit al bisericii ortodoxe în păstrarea și apărarea unității de limbă, de rânduieli juridice și de viață familială, rostuite în jurul unității de credință a românilor din spațiul vechii Dacii; a reamintit semenilor săi că încă în secolul XVII Miron Costin a descris „curățenia și frumusețea limbei vorbite în Maramureș și viața neatârnată a românilor de acolo”, a adus în lumină „legenda fondării Moldovei și Țării Românești”, constatând „identitatea de origine și limbă a poporului”; mai mult, „cărțile bisericești, tipărite în Ardeal, în Moldova, în Țara Românească”, au oprit „procesul de diversificare și de dialectizare a graiului viu”, care a primit, prin cărți, „o normă unitară în rostire și în scriere”; a deplâns faptul că, deși „aproape de două mii de ani ni se predică să ne iubim, noi ne sfâșiem” și că „în loc de a urma prescripțiunile unei morale aproape tot atât de vechi ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorijabilă nu-l urmează deloc; ci întemeiată pe bunătatea lui, s-așterne la pământ în nevoi mari și cerșește scăpare”. Și-a avertizat semenii asupra consecințelor pierderii credinței neamului, însoțită de „necredința în ordinea divină”, asupra identității și unității neamului în vatra sa etno-spirituală.

Mihai Eminescu și Ioan Slavici au fost românii care în anul 1877 au născut ideea ridicării la București a unei catedrale naționale. „Când a sosit la București vestea că toți curcanii noștri au cucerit reduta Grivița – avea să relateze Ioan Slavici – Eminescu și eu am chibzuit să publicăm în Timpul un articol în care arătam că Ștefan cel Mare de fiecare victorie pe câmpul de război zidia ntru mărirea lui Dumnezeu câte o mănăstire și stăruiam ca românii din zilele noastre să ridice și ei o catedrală la București, unde nu e nici o biserică mai încăpătoare în care mulți creștini pot să se roage împreună pentru binele obștesc”.

Mihail-Nicolae Stanca a demonstrat că Mihai Eminescu a iubit Sfânta Scriptură și Filocalia, dar nu s-a mulțumit să fie doar un cititor meticolos, ci a făcut ca multe din învățăturile creștine să devină imbolduri pentru faptele lui și ale semenilor săi. Autorul cărții de față este convins că neamul românesc va avea „un nou Eminescu” în noul mileniu. Pecetea identitară a lui Mihai Eminescu este prinsă între adevăr și legendă, fiind și astăzi revendicat de multe nații. Însă, el s-a considerat român și «punctum!», a confirmat originea sa românească și țărănească, afirmând: **„Ne ținem grapă de părinți, ce neam de neamul lor au fost români”**.

Mihai Eminescu a fost mare iubitor de „cuvântul ce exprimă adevărul”, ca formă de exprimare cugetată a gândului și de exaltare a minții. El a devenit bun cunoscător al manifestării ostile a „făpturilor”, a descris „pricini” ca un sociolog adevărat și a intuit magistral consecințele perverse, mai ales pentru cei din „talpa țării”. Numele său, rostit pe buzele „bunului român”, a devenit similar cu numele „România”, generând o stare de spirit etno-spirituală, care veghează asupra vetrei neamului. Din întreaga sa operă literară reiese că el a știut clipă de clipă că are o „casă în Cer”, dăruită de Cel de Sus, a fost conștient că binele pentru semeni se face cu dorință, credință, migală și știință, precum și că răsplata pentru fapte bune nu trebuie așteptată de la actorii decadenței moralei și eticii știrbe a lumii corupte în care trăia.

Încă înainte de a trece la viața veșnică, Mihai Eminescu a fost recunoscut de către români ca simbol al speranței în redeșteptarea nației și eliberarea de sub cnutul forțelor oculte. În fața slăbiciunii, lipsei de putere, lașitate, vânzare de țară, o minte luminată, vizionară, a scos strigătul de ajutor: „Eminescu să ne judece”. Rațiunea acestui strigăt al deznădejdiei, dar și al speranței, se relevă de la sine.

Mihai Eminescu este ființa reînviată, nu doar prin viața lui veșnică, ci și prin înveșnicire harică, care are dreptul moral și etno-spiritual de a judeca un neam, în speță neamul românesc. Poeziile și poemele sale inegalabile, dar și scrierile sale ca gazetar și formator de opinie aflat în linia întâia unei perpetue bătălii politice între „roșii” și „mai puțin roșii”, sunt pline de învățături memorabile și profetii neașteptate, dar incontestabile, prin acuratețea lor.

De aceea, Mihai Eminescu are dreptul etno-spiritual „să ne adjucece”, adică să cugete și să exprime prin idei demiurgice calea de urmat a țării, devenită pentru arhitecții ordinii mondiale un „bun scos la licitație” și adjudecată printr-o hotărâre judecătorească impregnată cu măsluirii politico-ideologice. Această deviză, a cărei formulare îmi aparține, cu argumentația

adiacentă, a fost apreciată de autorul cărții, încorporând-o în volumul II al prezentei cărți.

Mihai Eminescu a dat speranțe întregului neam românesc, arătându-i calea de urmat. La dreapta judecată, neamul românesc a înțeles că vânzătorii de neam pot amaneta o țară unui „centru de putere” sau „superputeri”, pe anumite perioade de timp, dar un neam nu poate fi distrus decât prin exterminare fizică. Neamul românesc nu se supune decât judecății Celui de Sus și simbolurilor create în timp istoric de la Facerea Lumii. Singurul judecător îndreptățit să adjucece destinul neamului românilor este doar Mihai Eminescu.

*

În cartea de față, Mihail-Nicolae Stanca susține argumentele potrivit cărora Mihai Eminescu nu este o statuie, nu este idol sau zeu, ci tot ceea ce avem în noi, în trup și suflet: vatra, neamul și credința. El a fost, este și rămâne făuritor de limbă, păstrător al credinței creștin-ortodoxe și iubitor de glia străbună.

Printr-o muncă asiduă, pe parcursul multor ani de cercetare, filă cu filă, a operei celui fără de pereche, distinsul cercetător și cunoscător al „fenomenului Eminescu” a reușit să demonstreze că Mihai Eminescu, conștient de condiția sa, ca om, a primit cuvintele harice și magice de la Tatăl Ceresc și le-a dat semenilor săi, spre folos de obște, sub formă de poezii și poeme de valoare inestimabilă, pline de învățături folositoare și de profeții de necontestat.

EMINESCU - PURUREA DUPĂ EMINESCU

(partea a II-a)

Prof. dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

*„De-oi muri – își zice-n sine – al meu nume o să-l poarte/
Secolii din gură-n gură și lor duce mai departe,
De a pururi, pretutindenii, în ungherul unor crieri/
Și-or găsi, cu al meu nume, adăpost a mele scrieri!”
(MIHAIL EMINESCU)*

Personalitate artistică, persoană cultă, geniu, profet cu caracter erudit, universal, Mihail Eminescu a devenit **OSIA** literaturii poetice, **AXA** gândirii metafizice, cea mai frumoasă înfăptuire a profetismului valah al veacului al XX-lea și-a celor următoare.

*„Devenind poet exponențial, paradigmatic, poet-mit, el ne determină să-l urmărim nu atât într-un curs biografic, cât într-o **IDEE EMINESCU** care rețopește totul – viață particulară, operă, doctrină filosofică în **personalitatea ideii**... Eminescu se identifică unui **HOMO DACICUS**, unui om paradisiac, unui om al începuturilor... Ideea e Sufletul, și acet suflet poartă în sine ca înnăscută deja cugetarea corpului său.” (Acad. Mihai Cimpoi, *Mihail Eminescu, Poet al Ființei*, în *Eminescu, Opere I. Poezii*)*

Mihail Eminescu este o permanentă căutare a valorilor supreme, a adevărilor veșnice, a Frumosului absolut. O pururea comuniune între Dumnezeu și Neam!

Marea exegetă italiană **Rosa Del Conte**, l-a admirat enorm ca pe cel mai mare Poet român, numindu-l în esență „*geniu religios*”, unde „*firește, sentimentul sacralului este apriori la a cărui esență participă numai acela care a experimentat-o în sine.*” (Rosa Del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*, Ed. Dacia, Cluj, 1990, p. 269)

Întâlnirea cu **Profetul MIHAIL EMINESCU**, pe orice cale, dar mai ales pe cea a spiritului este o întâlnire serafică cu însăși ființa ta, cu persoana, demnitatea, onoarea, chemarea, alegerea, împlinirea, misiunea ta, cu poezia, filosofia, teologia, istoria, cu Patria ta, cu Neamul tău, cu strălucirea sufletului tău, unde arde dragostea divină, unde se reflectă continuitatea și dănuirea nemuririi vlaho-carpato-danubiene.

Geniul creștin al **Poeziei lui Mihail Eminescu** are întrupat în el dimensiunea ortodoxă a isihasmului carpatin din care se răsfrânge ca într-o sacră splendoare, metafizica gândirii sale și mistica trăirii filocalico-sofianice la cotele sublime, serafice.

Firul înțelepciunii sale lirice se ridică la început ca fumul subțire al rugii de seară, întezindu-se tot mereu până către zori, într-un Rug aprins al spiritului său vulcanic, odrăslind simplu, firesc, continuu, spre profund, înspre sublim și întru ceresc.

Luceafărul - Mihail Eminescu își ia din înrudirea cerească, **Luna**, spre a-l călăuzi întru strălucirea preambulului său privind DORUL dumnezeesc în CREAȚIA Sa.

Lăsând **Soarele – Astrul** ceresc să urmeze unda, raza, cursul, voia, lumina, strălucirea, înțelepciunea, frumusețea **SOARELUI Dreptății – IISUS HRISTOS**, Luceafărul dac și-a făcut din **Lună**, o prietenă, o călăuză, o confesoare, o muză, o protectoare a îndrăgostiților de frumos și iubire, de natură și cânt, de soartă și destin, de vise și împliniri, de poezie și cuget, de doruri și doine, de miracole și legende, de aprinderi și mistuiri, de cuprinderi și înălțări, de tresăriri și îmbrățișări, de amintiri și retrairi, pornind amândoi de mână sau alătura în lumea cea mare a lui Dumnezeu.

Și-a pregătit cu smerenie tainițele sufletului, folosind flacăra rugăciunii pentru a purifica umbrele ce s-au ascuns în cotloanele luminișului serafic, apoi cu meticulozitate de sacerdot a ales elementele pregătitoare creației sale, folosind după retragerea azurului spre încăperile cerești, **ODAIA** sa în care se ține zestrea de preț și în care sunt primiți oaspeții de seamă, pământești ori cerești, precum **Luna**, câteva accesorii, candelă, masă, scaun, lumânare, ceasornic, pană, cerneală, hârtie, carte.

SCRISOAREA I

„Când cu gene ostenite sara suflu-n lumânare,/ Doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare,/ Căci perdelele-ntr-o parte când le dai, și în odaie/ Luna varsă peste toate voluptoasa ei văpaie,/ Ea din noaptea amintirii o vecie-ntreagă scoate/ De dureri, pe care însă le simțim ca-n vis pe toate.// Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci/ Și gândurilor dând viață, suferințele întuneci;/ Mii pustiuri scânteiază sub lumina ta fecioară,/ Și câți codri-ascund în umbră strălucire de izvoară!// Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate,/ Când plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate!/ Câte țărături înflorite, ce palate și cetăți,/ Străbătute de-al tău farmec ție singură-ți arăți!/ Și în câte mii de case lin pătruns-ai prin ferești,/ Câte frunți pline de gânduri, gânditoare le privești!” (Eminescu, Opere. I. Poezii. Coord., ediției: acad. Mihai Cimpoi, Ed. Gunivas, Chișinău, 2008)

Curgerea lină, limpede, ritmică, melodioasă în care se oglindește harul Cerului albastru în undele albastru - verzui ale cugetării sale, se amplifică semănând cu o înrudire, dar și o deosebire, cu o dovedire și o întărire

tainică în repeziciunea cuprinderii Icoanei Creației divine, revărsându-se apoi ca o mare Cascadă profetică.

În meditația și contemplația sa harică întrevăde din firida sufletului său frumos, planurile lumii așa cum sunt în Iconomia Creatorului, cel de sus și cel de jos, de care atârnă sortile celor mulți și destinele celor chemați și aleși, prin care se împlinesc Soarta poporului și Destinul Neamului întru Calea lor mântuitoare spre ÎNVIERE.

„Vezi pe-un rege ce-mpânzește globu-n planuri pe un veac,/ Când la ziua cea de mâne abia cuget-un sărac.../ Deși trepte osebite le-au ieșit din urna sortii,/ Deopotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții;/ La același șir de patimi deopotrivă fiind robi,/ Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi!// Unul caută-n oglindă de-și buclează al său păr,/ Altul caută în lume și în vreme adevăr,/ De pe galbenele file el adună mii de coji,/ A lor nume trecătoare le înseamnă pe răboj;/ Iară altu-mparte lumea de pe scândura tărbii,/ Socotind cât aur marea poartă-n negrele-i corăbii.”

(idem.)

Creația harică, eminesciană începe ingenios ca apariția Zorilor cerești, dimineața, pe cerul frumos al Bucovinei ori ca o ploaie rodoasă de vară, ivită din senin, ca la Radu Gyr, Maica Teodosia, Andrei Ciurunga, pentru a se cuteza apoi înspre suiful mistic, serafic, într-o aureolă carpatină de azur, strălucitor de cultă, așa cum întâlnim la marile genii ca Virgil Maxim, Costache Oprișan ori la Demostene Andronescu.

Cu har liric, metafizic, mistic, cosmogonic pătrunde întru Revelația Creației divine.

*„Pe când luna strălucește peste-a tomurilor bracuri,/ Într-o clipă-l poartă gândul îndărăt cu mii de veacuri,/ **La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă,/ Pe când totul era lipsă de viață și voință,/ Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns...// Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns./ Fu prăpăstie? Genune? Fu noian întins de apă?/ N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă,/ Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază,/ Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază.// Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,/ Și în sine împăcată stăpânea eterna pace!.../ Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-l/ Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl.../ Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii,/ E stăpânul fără margini peste marginile lumii...”** (idem.)*

Asumarea mesianismului său profetic îl însumă ca dimensiune a relației sale cu Neamul, cu Crăiasa MARIA – VLAHERNA – CARPATINA, Fiica

Daciei Mari, cu Patria valahă, prin raportarea sa permanentă la ACEȘTIA și a ACESTORA la EI.

Mihail Eminescu s-a pogorât adânc în Neamul său binecuvântat pe temeiul haric al creației creștin-ortodoxe, pe prelingerea firii sale serafice, atotcuprinzătoare, blânde, înțelegătoare, răbdătoare, viziune, cu deschidere și îmbrățișare pentru cei Aleși.

Poetul-Profet Mihail Eminescu și-a iubit Neamul get și Patria dacică, mai presus de ființă. Aproape ca pe Dumnezeu. A umblat de-a lungul și de-a latul VETREI străbune, strămilenare, bucurându-se și mulțumind Mântuitorului HRISTOS pentru DARURILE și DORURILE cu care a înzestrat-o și a împodobit-o atât de frumos și de divin.

A cântat-o în versuri. A venerat-o în drame. A slujit-o în poeme. A slăvit-o în cugetări. A liturghisit-o mistic. A apărât-o istoric prin Adevăr. A eternizat-o în veșnicie.

„Între ziduri, printre arbori ce se scutură de floare,/ Cum revarsă luna plină liniștita ei splendoare!// Și din noaptea amintirii mii de doruri ea ne scoate;/ Amorțită li-i durerea, le simțim ca-n vis pe toate,/ Căci în propria-ne lume ea deschide poarta-ntrării/ Și ridică mii de umbre după stinsul lumânării.../ Mii pustii scâneiază sub lumina ta fecioară,/ Și câți codri-ascund în umbră strălucire de izvoară!// Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate,/ Când plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate,/ Și pe toți ce-n astă lume sunt supuși puterii sorții/ Deopotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții.”
(idem.)

A urmat sacerdotal, mistic, Drumul Golgotei Nației sale dacoromâne. S-a suit pe Crucea Neamului get. S-a împlinit Jertfă sacră întru Dumnezeiasca ÎNVIERE!

Însă cel mai mult a lăcrimat cu foc și sânge pentru Mireasa sa, BASARABIA.

De veghe la hotarele Patriei și de Taină la Altarul străbun, istoricul Mihail Eminescu răspunde politico la gazeta nepoliticoasă, rusă (de fapt folosind expresia, nepoliticos rus este un pleonasm n.a.) „Viedomosti”, respectiv scrisorii insului X, din „Le Nord”, privind răspunsul unui rus către bardul Vasile Alecsandri, prin care sublinia mujicul că, Basarabia a fost cucerită de ruși cu sabia de la tătari și de la turci.

Mujicul uitase însă, că muscalii foloseau mai mult **samavolnicia** slavă, decât sabia.

„... Acest petic de pământ, precum îl numesc corespondenții ziarului „**Le Nord**”, locuit de tătari sub corturi și de alte neamuri pe jumătate sălbatică, care-și datorează scoaterea lui din întuneric unor generali „**d'un renom populaire**”, ca Rumianțev și Suvorov, are cu toate acestea **un nume care țipă sub condeiele rusești**.

A rosti numele **Basarabia** e una cu a protesta contra dominațiunii rusești. Numele **Basarab** și **Basarabeni** exista cu mult înaintea vremii în care acest pământ devenise românesc; **acest nume singur este o istorie întreagă**.

D'Ohsson, în *Histoire des Mongols* (T.I, p. XXXV), ne spune că existau în arhivele hanului mongol din Persia fragmente istorice de o recunoscută autenticitate, scrise în limba și cu caractere mongole, pe care însă prea puțini oameni le puteau citi. Pentru ca aceste fragmente să fie pricepute și de public, sultanul Mahmud Gazon Khan a voit ca ele să fie adunate într-un trup de istorie și a însărcinat cu această lucrare în anul **1303** pe medicul Fazel Ulah, poreclit Rasid.

Medicul Fazel Ulah-Rasid compilează deci cronică lui după fragmente mongolice, și sub anul **1240** povestește următoarele:

„În primăvara anului 1240 principii mongoli trecură munții Galiței, pentru a intra în țara bulgarilor și a ungurilor. Orda care merge spre dreapta, după ce a trecut țara Aluta, îi ieși înainte Bazarab-bam cu o armată, dar e bătut. Cadan și Buri au mers asupra sașilor și i-au învins în trei bătălii. Bugek trecu din țara sașilor peste munți, intrând la Kara-Ulaghi și a bătut popoarele ulaghice.”

În *Annales Polonorum vetustiores*, scrise între anii 1248-1282 (publicate întâi de Sommersberg și analizate de Lelewel) se află o însemnare pentru anul **1259**:

„Tătarii, după ce subjugaseră pe besarabeni, pe litvani, pe ruteni și alte neamuri, au luat cetatea <<Sandomir>>, latinește; Thartari, subiugatis Bessarabenis, Lithvanis, Ruthenis etc.”

Regele maghiar Carol-Robert, într-o diplomă din anul **1332**, povestește bătăia ce o pățise de la **Basarab**, fiul lui Tugomir, în țara noastră: **In terra transalpina per Bazarab, ilium Thocomery** (Fejer VIII, 3, 625).

Din acest Tugomir-Basarab, care trăia pe la 1300 și ceva, s-a născut Alexandru, cel pomenit în diploma de mai sus, care a trăit până la 1360; din Alexandru s-au născut Vladislav și Radu Negru, din Radu Negru, Dan și **Mircea cel Mare**.

Cam într-o sută de ani, de la Tugomir până la capătul domniei lui Mircea, Țara Românească ajunsese la cea mai mare întindere teritorială, căci cuprindea **Oltenia, Valahia Mare, ducatele Făgărașului și Omlășului din Ardeal, mare parte a Bulgariei, Dobrogea cu cetatea Silistra, Chilia cu gurile Dunării și țări tătărăști nenumite mai de aproape. În această vreme Valahia întregă, împreună cu toate posesiunile ei, se numea în bule papale, în documente cele scrise latinește ale domnilor, în scrieri contemporane: **BASARABIA.****

Una din aceste posesiuni a fost și acest **lambeau de terre** de pe care Rumianțev și Suvorov pretind a fi cules tătari de sub corturi.

Tot în vremea aceasta a înfloririi voievozilor Basarabi și a țării Basarabia, **id est Valahia Moldova** posedea teritoriul de la Hotin până în Cetatea Albă, căci la începutul veacului al cinsprezecelea cavalerul **Guillelert de Lannoy** se întâlnește cu Alexandru cel Bun, merge la Cetatea Albă, care e a Domnului moldovenesc și se găsește aici un oraș stăpânit de un pârcălab (Burggraf) moldovenesc populat cu genovezi, moldoveni și armeni...

Marele ROMÂN al spiritului ortodox, definește pururea mujicilor, muscalilor, rușilor, sovieticilor, rascolnicilor, rasputinilor, europenilor, tuturor din stirpea lor hrăpăreață;

- **Ce se numește astăzi Basarabia?**

Trăgând o linie de la **Hotin**, din **Nistru** până în **Prut**, avem o latură; de la amândouă capetele ei tragem câte o linie până în **Marea Albastră**, una de-a lungul **Nistrului**, cealaltă de-a lungul **Prutului**; iar capetele acestor două linii le încheiem cu o a patra linie formată prin **țarmul Mării Albastre**. Acest cvadrilater cam neregulat se numește azi **BASARABIA**, deși fără cuvânt...

Iată deci marginile reale ale Basarabiei reale: Trage o linie curmezișă de lângă **Nistru** de la **Bender** până în vârful lacului **Ialpug** la **Bolgrad** și ai o latură, apoi ia-o de la **Bolgrad** până în **Reni**, ai a doua latură, de la **Reni** pe **Dunăre** în sus până la **Chilia**, a treia latură; apoi luând malul **Mării Albastre** până la **Cetatea Albă** la gura **Nistrului**, a patra latură; apoi în sus pe **Nistru** de la **Cetatea Albă** până la **Bender**, a cincea latură. Numai pământul cuprins între aceste cinci linii s-a numit cu drept cuvânt **Basarabie**; tot ce-i deasupra e **Moldovă curată**, războtezată de la 1812 încoace. Pământul cuprins între aceste cinci linii era împărțit în patru ținuturi: **Buceagul, Cetatea Albă, Chilia și Ismail**. Numai în ținutul Buceagului au locuit tătari cu învoirea Domnilor Moldovei. ” (Eminescu, Opere. V. Publicistică. Coord., ediției: acad. Mihai Cimpoi, Ed. Gunivas, Chișinău, 2008, p. 485-488)

După ce definește și reasează BASARABIA iubită în granițele ei firești, dacoromâne, așa cum a hărăzit-o Bunul Dumnezeu, marele istoric-poet-filosof, repune în Hrisoave autentice, izvoarele Adevărului din Cronicile veacurilor XV-XIX.

În dimensiunea creștin-ortodoxă a geto-românilor, **poetii-filosofii-teologii**, grăiesc precum marii înaintași, monarhi creștini, **Patria mea!**, iar **istoricii și scriitorii** țin reprezentarea TRECUTULUI, pe cele mai alese figuri de **Mame, Vlădici, Monahi, Pedagogi, Preoți, Bărbați de stat, Comandanți, Generali, Artiști**, care susțin ori crează **NAȚIUNEA**, prin spirit, libertate, adevăr, voință și iubire, brodând astfel pentru PREZENT și VIITOR un ideal de pedagogie națională întru continuitate și dăinuire.

*„Când omul mare e și poet, și gânditor: **EMINESCU**; rolul lui național e imens! **Eminescu a făcut pentru neamul românesc aproape cât o istorie!**” (Vasile Băncilă, *Opere*, vol. XII, Ed. îngrijită de Dora Mezdrea, Ed. Istros, Brăila, 2016, p. 83)*

Toți marii gânditori-creatori-formatori dacoromâni au întrupat libertatea spiritului în naționalismul creștin, promovând **AUTOHTONISMUL** în Cultură, instaurând astfel marea lor iubire de Neam, după marea și suprema dragoste de Dumnezeu!

La Congresul Ligii Culturale din Iunie 1939, intitulat *Mihai Eminescu și ca factor unitar național*, marele istoric și om politic Nicolae Iorga a propus **Modelul Eminescu – matrice de zămislire a unei noi gândiri sociale românești!**

*„A gândi ca Eminescu, înseamnă... a trăi o viață ca a lui: viața unui om care nu s-a vândut nimănui, care nu s-a folosit nici de munca nici de sprijinul altuia, **care s-a oferit jertfă-ntreagă pentru poporul său**. Aceasta înseamnă acceptarea, fără un cuvânt de protestare, a **muceniei absolute**.”*

Mihail Eminescu s-a identificat cu vocația sa ortodox-naționalistă, transmisă milenar-testamentară de Tradiția străbună, fiind solidar cu poporul său drept măritor creștin mai ales în prigoana suferințelor și durerile lui. Ca orice mare Profet pelasgo-get s-a indignat, s-a cutremurat și s-a revoltat, ironizând **sacru**, fariseismul **îudelor, anelor și caiafelor** din România, lașe, trădătoare, vânzătoare, pe „**30 de arginți**”, care au uzurpat Pantheonul pelasgo-geților primordialii, reflectat atât de fidel, astăzi.

SCRISOAREA III

„... De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii;/ Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii.../ În izvoadele bătrâne pe eroi mai pot să caut;/ Au cu lira visătoare ori cu sunete de flaut/ Poți să-ntâmpini patrioții ce-au venit de-atunci încolo?/ Înaintea acestora tu ascunde-te, Apolo!/ O, eroi! care-n trecutul de măririi vă adumbriseți,/ Ați ajuns acum de modă de vă scot din letopiseș;/ Și cu voi drapându-și nula, vă citează toți nerozii,/ Mestecând veacul de aur în noroiul greu al prozii.// Rămâneți în umbra sfântă, **Basarabi** și voi **Mușatini**,/ Descălecători de țară, dătători de legi și datini,/ Ce cu plugul și cu spada ați întins moșia voastră/ De la munte pân' la mare și la Dunărea Albastră.” (Eminescu, Opere. I Poezii, op. cit.)

Moștenind gena Profeților străbuni, a Marilor Preoți-Înțelepți geți în Patria hărăzită lor de Dumnezeu, DACIA, Mihail Eminescu, ca toți marii profeți de-a lungul timpului care, au zidit spiritualitatea isihasto-carpatină a primit harisma clarviziunii, a înainte vederii, devenind Călăuză spirituală și Scut de nebiruit, adică STĂLP și TEMELIE Bisericii și Neamului întru comuniunea cu Mântuitorul HRISTOS și Fecioara MARIA.

„**Au prezentul** nu ni-i mare? N-o să-mi dea ce o să cer?/ N-o să aflu într-ai noștri vre un falnic juvaer?/ Au la Sybaris nu suntem lângă capiștea spoielii,/ Nu se nasc glorii pe stradă și la ușa cafenelii,/ N-avem oameni ce se luptă cu retoricele sulii/ În aplauzele grele a canaliei de uliți,/ Panglicari în ale țării, care joacă și pe funii,/ Măști cu toate de renume din comedia minciunii?” (idem.)

Profeții apără Ființa neamului, a Bisericii lui Dumnezeu cu prețul Vieții lor, prin rugă, cuvânt, atitudine, dialog, autoritate, critică, avertisment, muștrare, pedeapsă, jertfă.

„**Au de Patrie**, virtute nu vorbește liberalul,/ De ai crede că viața-i e curată ca cristalul?/ Nici visezi că înainte-ți stă un stâlp de cafenele,/ Ce își râde de-aste vorbe îngânându-le pe ele./ Vezi colo pe uriciunea fără suflet, fără cuget,/ Cu privirea-mpăroșată și la fălci umflat și buget,/ Negru, cocoșat și lacom, un izvor de șiretlicuri,/ La tovarășii săi spune veninoasele-i nimicuri;/ Toți pe buze-având virtute, iar în ei monedă calpă,/ Quintesență de mizerii de la creștet până-n talpă”. (idem.)

Profeții nu întotdeauna folosesc în discursul lor *blândețea* cuvintelor. Ei cern societatea prin sita cea mai deasă. Ei taie uscăturile, îndepărtează putregaiurile, ard stârpiturile. Ei sunt Altoiul cel mai nobil în regenerarea speciei umane, a naturii. Ei revigorează creștinismul, reîntregindu-l menirii sale mesianice. Îl recreștinează!

„Și deasupra tuturor, oastea să și-o recunoască,/ Își aruncă pocitura bulbucății ochi de broască.../ Dintr-aceștia țara noastră își alege astăzi solii!/ Oameni vrednici ca să șază în zidirea sfintei Golii,/ În cămeși cu mâneci lungi și pe capete scufie,/ Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filosofie.//

Patrioții! Virtuoșii, ctitori de așezăminte,/ Unde spumegă desfrâul în mișcări și în cuvinte,/ Cu evlavie de vulpe, ca în strane, șed pe locuri/ Și aplaudă frenetic schime, cântece și jocuri.../

*Și apoi în sfatul țării se adun și se admire/ Bulgăroi cu ceafa groasă, grecoței cu nas subțire;/ Toate mutrele acestea sunt pretinse de roman,/ **Toată greco-bulgăria e nepoata lui Traian!**” (idem.)*

Profeții, dincolo de vocația lor vizionară, dincolo de misiunile lor hristică privind dimensiunea transcedentală, fac un adevărat APOSTOLAT socio-moral, în sfera imanentă prin adevărarea năpăstuirilor, a relelor, a năpădirilor vicioase care vlăguiesc, care seacă, care tulbură, care stârpesc, care murdăresc izvorul vieții.

„Spuma asta-nveninată, ăstă plebe, ăst gunoi/ Să ajung-a fi stăpână și pe țară și pe noi!/ Tot ce-n țările vecine e smintit și stârpitură,/ Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură,/ Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții,/Toți se scurseră aicea și formează patrioții,/ Încât fonții și flecarii, găgăuții și gușății,/ Bâlbâiți cu gura strâmbă sunt stăpânii astei nații!//

Voi sunteți urmașii Romei? Niște răi și niște fameni!// I-e rușine omenirii să vă zică vouă oameni!// Și această ciură-n lume și aceste creaturi/ Nici rușine n-au să ieie în smintitele lor guri/ Gloria neamului nostru spre-a o face de ocară,/ Îndrăznesc ca să rostească pân' și numele tău... țară!” (idem.)

Profeții geți – cea mai aleasă Comoară a spiritului zamolxian și a celui creștin ortodox a Neamului, reprezentați cu noblețe și demnitate de Poetul-Filosof-Istoric Mihail Eminescu, prin acceptarea unor adevăruri revelatoare dincolo de viață, ctioresc prin creația lor metafizico-mistico-isihastă OPERA MÂNTUIRII NOASTRE!

„Și acum priviți cu spaimă fața noastră sceptic-rece,/ Vă mirați cum de minciuna astăzi nu vi se mai trece?/ Când vedem că toți aceia care vorbe mari aruncă/ Numai banul îl vânează și câștigul fără muncă,/ Azi, când fraza lustruită nu ne poate înșela,/ Astăzi alții sunt de vină, domnii mei, nu este-așa?/

Prea v-ați arătat arama, sfâșiind această țară,/ Prea făcurăți neamul nostru de rușine și ocară,/ Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei,/ Ca să nu s-arate odată ce sunteți – niște mișei!/ Da, câștigul fără muncă, iată singura pornire;/ Virtutea? e-o nerozie; Geniul? o nefericire.” (idem.)

Profeții geto-daci din vremurile pre zamolxiene/ zamolxiene și cele hristice au lucrat în Creația lui Dumnezeu, respectiv în Vatra lor străbună, întru comuniunea sacră a Neamului lor ales, cu **Mintea**, cu **Sufletul**, dar mai ales cu **Inima**, unde se pogoară și sălășluiește harul lui Dumnezeu cu toate Darurile Sale, dar mai ales cu IUBIREA, peste care se revarsă miraculos Frumusețea DRAGOSTEI Atotcreatorului, făcând astfel, **INIMA - limbajul dumnezeesc al creștinului ortodox dacoromân**.

Tocmai din această iubire sălășluită în Inimă țâșnește mustrarea *sacră* a Profetului.

„Dar lăsați măcar strămoșii ca să doarmă-n colb de cronici;/ Din trecutul de mărire v-ar privi cel mult ironici./ Cum nu vîi tu, Țepeș doamne, ca puînd mâna pe ei,/ Să-i împarți în două cete: în smițiți și în mișei,/ Și în două temniți large cu de-a sila să-i aduni,/ Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni!”

(Eminescu, *Opere. I Poezii*, op. cit.)

Venerînd permanent pe EMINESCU, îți afli o Cale de esență ce urcă spre piscuri serafice de unde se pogoară o bucurie vibrantă ce rezonază cu pașii Profetului.

Lumina cinstirii lui cade strălucitor nu numai pe urmele sale înfloritoare, ci și pe întreaga sa ființă și persoană transcendentă, fiindcă **EMIN**, ESTE izvorul Frumuseții și Înțelepciunii celor care au **fost**, **sunt** și **vor fi** pe această VATRĂ getă străbună.

*„El este al nostru pretutindeni și totdeauna. El depășește timpul și spațiul, înfruntă eternitatea, fiind astfel peste veacuri, **mărturia și esența noastră, simbol și împlinire a României.**”* (Ion Negreanu, *Mihai Eminescu*, în *Mitropolia Olteniei*, Anul XXXI, Nr. 10-12, Octombrie – Decembrie 1979, Craiova, p. 747)

În Taina zămislirii lui harice pe meleagurile sublimei Bucovine, s-au întrupat plener **Dragostea de Dumnezeu și iubirea de Neam**, așa încât putea grăi profetic și etern: **NUMAI EU, DUMNEZEU și NEAMUL meu suntem pe lume!**

Opera sa, capodoperă universală este o Comoară de mare preț. O neprețuită avuție a neamului, pe care și l-a înfiat, înfiindu-se la rândul său Neamului, cu întreaga sa ființă și persoană, pentru a-l apropia și a se apropia de Dumnezeu, așa cum numai un mare Profet sau Apostol al Neamului este hărăzit de Mântuitorul Iisus.

Personalitatea genială a lui Mihail Eminescu este fascinantă, coplesitoare, covârșitoare, înălțătoare, încărcată de o armonie vibrantă, dincolo de sferele cerești.

Când i s-a cinstit Memoria prin monumentul înălțat la Sînicolaul Mare, alt Luceafăr al Liricii – **Octavian Goga** a rostit cu emoție și admirație: „**E cel dintâi Român al cărui creștet primește binecuvântarea din cer, dar ale cărui picioare sînt înfipte pînă la glesne în pămîntul strămoșesc.**” (apud. Ion Negreanu, op. cit., p. 747)

Rugăciunea Inimii a fost/ este dăruită lumii de către **Mântuitorul HRISTOS**, astfel încât toată omenirea să poată încăpea în Sufletul Său, dumnezeiesc de frumos, înfrumusețându-se isihast, ca o serafică și mistică SPLENDOARE carpatină!

Mihail Eminescu a fost/ este o INIMĂ mare a rugăciunii pentru poporul său creștin.

„*Inima trebuie deosebită de suflet, minte, spirit, conștiință*, spunea marele Duhovnic al Ortodoxiei, Părintele **Sofian Boghiu**, el însuși o Rugăciune a Inimii valahe; *ea este centrul absolut al tuturor acestora.*” (Părintele Sofian – Duhovnicul, Ediție îngrijită de Garoafa Coman. Ed. Bizantină, București-2012, p. 33)

Profetul naționalismului creștin-ortodox dacoromân, **Mihail Eminescu**, în, **prin, cu INIMA sa**, a săvârșit, a desăvârșit toată lucrarea frumuseții sale spiritual-ortodoxe, înveșmântându-se astfel întru sublimul veșniciei nemuririi dacice divine!

„**Numai lucrarea pe care o săvârșim în inima noastră ne va însoți în veșnicie!**”

(Părintele Zaharia Zaharov, citat în Arhim. Sofian Boghiu, *Caut Fața Domnului*, Ed. Bizantină, București, 2018, p. 8)

Fiul boiernașului din Ipotești, Craiul naturii meleagurilor mirifice bucovinene, admiratorul lăcașurilor sfinte, atinge surprinzător prin apariția singulară, stelară, unică în universul dacic, dar și în universul cel mare, rangul de Voievod al Spiritului ortodox sălășluind în lăcașurile sacre ale Literaturii, Filosofiei, Teologiei, Istoriei, Artei.

Sub Pronia LOGOSULUI, poetul – filosof a devenit un monarh al împărăției cuvintelor, înzestrându-le și înnobilându-le cu frumusețea spiritului său profetic, dându-le fiecăruia o grăire aleasă, o sinteză personală în care se recapitulează viața în tot ce are ea mai frumos și real, dar și o dimensiune de comuniune mărturisitoare.

Înfrumusețarea poetului – filosof, creștin ortodox dacoromân nu se poate realiza în afara sublimului poeziei ce se prelinge din divinul haric al cugetării sale celeste!

În culmea poeziei ce fascinează cu muzica sa, urcă frumusețea pură a POETULUI!

În adâncul metafizic pogoară misticul în sacralitatea sa, aureolându-l pe FILOSOF!

În piscul Filocaliei sale unde se așează Sofianismul se reflectă divin TEOLOGUL!

Cel învrednicit de o astfel de regală cinstire este un PROFET al CUVÂNTULUI, Care Îl călăuzește VIEȚII sale religioase în toate gândurile, cuvintele, faptele, suferințele, jertfele, ce converg răstignirii înspre Înviere, îndrumându-ne îndeosebi armonia din suflet, atât de necesară întâlnirii cu SINELE, cu FRUMOSUL, cu ADEVĂRUL, cu IUBIREA, cu LIBERTATEA, cu Fecioara MARIA, cu DUMNEZEU.

Frumusețea creștinului ortodox dacoromân, mărturisitor, sălășluiește în inima sa curată, iubitoare, rugătoare, arzătoare prin strălucirea DUHULUI Sfânt.

„În inimă zace adevărata frumusețe, adevărata și veșnica valoare a omului. Ea este centrul tainic al omului, ea este tăcută, în ea este ascunsă frumusețea nepieritoare a duhului, autentica frumusețe.” (Părintele Sofian – Duhovnicul, op. cit., p. 41)

Cuvântul grăit/ scris trebuie gătit frumos, fiindcă e identitatea celui care îl rostește!

INIMA trebuie să fie Altarul sufletului unde se oficiază liturghia Frumosului în toate!

În EMIN s-au întrupat deopotrivă Marea și Muntele, Apa și Soarele, Pământul și Cerul Patriei, Muzica și Jocul, Doina și Legenda, Versul și

Cugetarea, Suferința și Iubirea, Jertfa și Crucea, Adevărul și Dreptatea, Armonia și Frumosul, Harul și Dorul!

Mihail Eminescu a fost asimilat de criticul, istoricul literar, scriitor, academician George Călinescu cu, **„prototipul tuturor însușirilor și virtuților umane”**.

„Istoria? Eminescu”.

Economia politică? Eminescu.

Pedagogia? Eminescu.

Eminescu e cel mai mare filosof, cel mai de seamă filolog, cel mai învățat individ. El a formulat cu mult înaintea fizicii moderne teoria relativității, a cunoscut pe clasici ca nimeni altul, a revelat omenirii filosofia asiatică. El este un Profet.” (G. Călinescu, *Opera lui Mihail Eminescu*, 1969, vol. I, p. 335)

Mihail Eminescu - EMINUL – CĂMINUL nostru spiritual a țâșnit din Sânul sacru, adânc și cald al pământului primordial și din Hrisoavele de aur ale istoriei noastre!

În El au ars, au mocnit, au clocotit, s-au revărsat, s-au măcinat, s-au frământat, au dospit, au crescut, s-au înmulțit toate încercările, toate suferințele, toate durerile, toate prigonirile, dar tot în El s-a rumenit pururea și credința în viitorul neamului!

**„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,/ Țara mea de glorie, țara mea de dor?/ Brațele nervoase, arma de tărie,/ La trecutu-ți mare, mare viitor!/
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,/ Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;/ Căci rămâne stânca, deși moare valul,/ Dulce Românie, asta ți-o doresc!”**(Opere I.Poezii)

Numai un Vlăstar adevărat, numai un Crai frumos, numai un Odor ales, numai un **Fiu-Dor** putea să-i dorească **Maicii sale Mari – Patria, Dorurile Dorurilor!**

Radu Gyr - cel mai mare **Poet al Crucii** i-a închinat celui mai mare Poet român – Eminescu, un poem aniversar, brodat genial pe brocartul sufletului său carpatin.

Baladă pentru Eminescu *

„Te-au slăvit în cărți și în poeme/ și te-au înălțat iconostas,/ ca să fulgeri tânăr peste vreme,/ cu vecii de cremene sub pas.// Te-au crezut: gigantic Sfarmă-Piatră/ care sparge piscul viforos,/ și fierar înfierbântând, pe vatră,/ vorbele călite sub baros.// Împărat, ți-au scris pe tâmple steme./ Făt-

Frumos, ți-au pus în mâini hanger./ Și-au cules, din pana ta, blesteme,/ viscole și răzvrătiri în cer...// Ci, netrebnic, eu adulmec zării/ pașii tăi pe unde te-au fost dus/ și-nsetat pe drumurile Țării/ dibui urma ta de **blând Iisus.// Caut picurii de sânge, neșterși încă,/ ai crucificării pe furtuni/ și sărut lumina lor adâncă/ și-i ating cu mâini de rugăciuni.// Umbră care trepte-nalte suie,/ dăruind azur din mâini subțiri,/ sfânt, bătut, pe veacul tău, în cuie,/ scânteind, înalt, din răstigniri.// Frânt de-o stea și-ngenunchiat de-o floare,/ biruit de ramuri de arin,/ îndulcit cu dor de moarte-alinătoare,/ ars ca Nesus în cămașă de venin.../ Nu, tu nu ești meșterul, nici cneazul,/ nu ești înstelatul împărat./ Sfâșiat ți-i pieptul și obrazul,/ **tu ești marele însângerat!**// Te-ncrustăm, zadarnic, în agată/ și-n icoane noi pe flori de crin./ Crinii nu vor stinge, niciodată,/ umbrele cununilor de spin.// Eu nu-ți pipăi steme și nici laur.../ Numai rănile mă plec și ți le strâng/ și le fac medalii mari de aur, -/ în genunchi, le-nchid în inimă și plâng.”**

(Radu Gyr, *Balade*, Ed. Lucman, București, 2006)

* Poem apărut în revista „*Convorbiri literare*”, numărul din **15 Iunie 1939**, închinat lui Mihail Eminescu, la aniversarea a 50 de ani de la urcarea la Ceruri.

+ Aniversarea a 133 de ani de la urcarea la Cer a Luceafărului dacoromân.

+ Pogorârea Sfântului DUH – *Rusaliile* – 12 iunie 2022

GHEORGHE CONSTANTIN NISTOROIU

Fond de carte: **Dumitru Ionescu-București**

SEARĂ DE GALĂ LA ORADEA

La Cenaclul „Barbu Ștefănescu Delavrancea” Oradea, începând cu ora

18.00 a avut loc o dublă manifestare, prilejuită de **Comemorarea lui Mihai Eminescu**, parte în care președintele Dr. Pașcu Balaci a reamintit legăturile lui Eminescu cu Bihorul, prin intermediul prietenului său Pompiliu Teodor. Membrii Cenaclului au omagiat Luceafărul prin recitări din nepieritoarea sa operă, și din creație proprie, dedicată poetului nepereche, ori/și prin intervențiile prof. univ. dr. Paul Magheru, cu informații despre Eminescu.

Surpriza venind de la invitatul poet George Roca, din Australia, care a recitat o frumoasă poezie dedicată Luceafărului, iar prof. Maria Mera a cântat, acompaniată de

Corul „*general Traian Moșoiu*” melodii pe versurile poetului comemorat. Prof. Horgoș, o strofă din creația sa, iar ing. Bărnuțiu o catrenă reușită.

S-a spicuit și din proza și publicistica eminesciană de către prof. univ. Dr. Paul Magheru, publicistică interzisă odinioară pe motiv că ar avea caracter antisemit. Florian Chelu, a adus precizări în legătură cu acest aspect negând o asemenea prezență, el fiind bun prieten cu evreii. El a criticat abuzurile săvârșite și tolerate în epocă!

*Idei politice ale lui Eminescu. Spicuiți din diferite lucrări*⁷⁵.

Educațiunea străină implică spirit străin și un corp cuprins de spirit străin e asemenea unei pietre desprinse din zid. Ea aparține zidului prin destinațiunea ei, însă spiritul străin al atracțiunii pământului o face să cadă. Căzând la pământ, ea încă nu e pământ, — cum Românul renegat nu e

⁷⁵ *Românul*, An IV Arad, Duminecă, 15/28 Iunie 1914, Nr. 130, p.3

Încă Ungur, cum Evreul botezat nu e încă creștin... Factorul infectat de străinism e o mortăciune morală a corpului, — ce mirare dar cum că inamicii noștri așteaptă să cadă mortăciunile corpului nostru, ca din ele să-și constitue pe al lor...

Renegații sunt veninul pe care natura binefăcătoare l-a depărtat din corpul nostru. Fericire e că flamura aurului nostru e însemnată pe lângă sigură ce-am putut-o lăpăda fără ca să ne pese. Am răs totdeauna de 'ncercarea de-a readuce în sânul națiunii pe renegați. S'au dus? Cu atât mai bine; era mai rău de rămâneau. La noi era(u) un rău. Ei sunt boala lor cea ascunsă, dar cronică. Răi naționaliști, ei sunt răi servitori. Mașine oarbe și materialiste, ei lovesc fără rațiune. Toată iarna corpul e sănătos, fața e roșie. Vine primăvara și buba venerică umple părțile cele mai nobile ale corpului — ochii, gura, nasul — și pătrund până 'n crieri, rozând până și oasele creierului. În curând capul națiunii ungurești nu va fi decât un monstru urâcios și plin de bube — un cap incurabil. În fine Români naționaliști vor lucra spre binele nostru, Români renegați fără să vrea chiar spre răul inamicilor noștri. Să vină numai primăvara libertății noastre, și apoi veți vedea.

Cine mi-o poate ținea de rău, dacă voiu ca și copiii mei să fie ca mine de Români. Guvernul? — Nu-l recunosc de competente. El are a-și regula trebile lui, ordinea publică, nu limba și religia copilului meu; are de-a surveghia referințele dintre el și persoane străine lui, nu caracterul lui propriu sau pe el însuși nepus în referință cu elemente străine lui. Și când eu plătesc pentru școală, datoria mea implică dreptul de-a cere cum să fie (copilul meu) instruit. Si eu cer să fie instruit în limba mea și numai în limba mea, nu și în limba mea. Gimnaziile de stat din Transilvania ar trebui să fie române — căci Români le susțin cu birul lor amar, pe care-l storc Pietrei și costișelor, cu care i-a împrumutat o dreptate nedreaptă. Veni-va vremea și a dreptății celei drepte.

După noapte vine și ziua – vine, pentru că trebuie să vină. Și dacă somnul nostru a fost lung, cu atât mai puternică va fi manii estațiunea vieții noastre. E pietroasă și încovoiată calea Dreptății, dar e sigură. Știu că mi-ați închide gura, de-ați putea fără ca să vă scuipați vouă însuși în față -, dar nu veți închide-o și vom protesta mereu -, nu voim cu toții decât un protest personificat. Nu se ucid lesne națiunile, domnii mei – și mai cu seamă cea română nu. * Avem dreptul de a petiționa. Sala tronului este, trebuie să fie deschisă popoarelor ca și indivizilor, și inima suveranului trebuie să fie dreaptă și nepărtinitoare, fără considerente unilaterale față cu toți, asemenea limbii la cumpănă, asemenea echilibrului voințelor umane, ce se numește drept.

Prof. Maria Matei

Națiunea română trebuie să se pună pe terenul de drept, pe care stau toate celelalte națiuni ale Austriei, — nimica mai mult și nici o iotă mai puțin. Cine ced(eaz)ă degetul, va trebui să cede(ze) și mâna. Puși odată pe acest teren de drept, nu trebuie să cedăm nimănui nici cât e negru sub unghie, căci numai o egală îndreptățire poate duce la liniște și la împăcare. Politica lingăilor trebuie lăsată pe seama lingăilor; pe flamura noastră trebuiesc scrise pur și simplu voințele noastre. Cehii spun în organele lor cum că vor face opozițiune până atuncea, până când se va recunoaște deplina autonomie Bohemiei. De ce să nu cerem neted și clar pentru noi, ceea ce Cehii pretind pentru ei? Transacțiuni în drepturi naționale nu se încap, împăcarea cu Ungurii ori cu Nemții nu se încap, până când nu ne vor ceda

ceea ce voim noi; căci față cu sistemul constituțional de astăzi, trebuie să fim ireconciliabili. Dacă mai are cineva o singură îndoială despre importanta unui congres, acela cugete numai cât de degradați trebuie să fim noi Românii, dacă până și Maghiarii, au ajuns să fie stăpânii noștri și să-și bată joc de noi în ședințele acelei adunări, ce se pretinde cameră. Am disperat de mult de a cere de la Români virtutea și demnitatea străbunilor, nici credem că am putea deștepta în el simțul cetățeanului Romei; dar nici că facem aicea apel la sentimente, de cari noi nu suntem capabili, ci numai la simplul sentiment de demnitate și mândrie curat omenească.

În caz dacă opiniunea publică a popoarelor Austriei ar cere schimbarea sistemii constituționale de astăzi, Românii, spre a fi factori eminenti activi întru formarea viitorului imperiului, să convoace un congres general al lor în care toată națiunea românească să fie reprezentată, și care să decidă atitudinea ei față ca situațiunea cea nouă, ce împrejurările par a o creia și impune imperiului. 2. Congresul să se declare solidar cu națiunile din Austria ce urmăresc aceleași interese ca și cea română. 3. Congresul să-și aleagă reprezentanța sa, care să comunice tronului voința națiunii românești, cerând a ei satisfacere. Condițiunea de viață a unei legi, garanția stabilității sale e ca să fie un rezultat, o expresiune fidelă a trebuințelor unui popor — și tocmai de aceea dreptul de a formula acele trebuințe în articole și paragrafe este, după spiritul timpului nostru, al

popoarelor. Un popor — oricum ar fi el — are dreptul de a-și legiui trebuințele și transacțiunile ce rezultă neapărat din acele trebuințe, reciprocitatea relațiilor sale; într'un cuvânt: legile unui popor, drepturile sale, nu pot purcede decât prin el însuși. Alt element străin, esențial diferit de al lui, nu-l poate impune nimica; și dacă-i impune, atuncia e numai prin superioritatea demnă de recunoscut a individualității sale, cum, de ex., au impus Francezii Românilor. E o influență pacinică, pe care cel pasiv o primește cu bucurie, cu disprețul său propriu, fără de a judeca cum că din asta poate să nască nenorocire pentru el. Noi suntem amici ai unității Austriei și tronul va găsi în noi totdeauna apărători sinceri, deși legi pe cari nu le-am făcut noi înșine, nu ne obligă. Îndată ce nu vom mai crede în ideea, în unitatea Austriei, simbolul ideei: dinastia, pentru noi nu mai există. Ideea asta însă până azi a fost o credință, o religie a Românului. Ideea asta însă trebuie să se conformeze cu trebuințele popoarelor tuturor, ea să trăiască în toate, toate să trăiască în ea, deși fiecare în concentrațiunea sa proprie. Ea să fie comună tuturor popoarelor, cum o religie poate fi comună mai multor individe, fără ca de aceea individele să nu aibă Interesele lor proprii. Astfel federațiunea garantează pe de o parte dezvoltarea proprie a fiecăruia din popoare, pe de alta e gajul cel mai sigur diunității Austriei. • Nu, unitatea Austriei nu cere existența unei Ungarii, cum este ea astăzi; Ungaria este, nu e o condițiune a Austriei. Noi am putea uza de drepturile noastre prin propria noastră inițiativă, am putea proclama autonomia Transilvaniei, fără ca prin asta să periclitàm unitatea Austriei, singura rațiune care are respectul nostru și care ne obligă.

Partea a doua: **GALA CAVALERULUI CONDEIULUI**

a fost dedicată poetului și publicistului australian, român de origine **George Roca**, omagiat și sărbătorit într-o atmosferă aparte, cu prilejul lansării a trei volume, cuprinzând 450 nume, reunite sub genericul „**Taina scrisului**”. Moderatorul acestei părți, Col. r. Dr. Constantin Moșincat, a spus despre George Roca că este un adevărat **Cavaler al Condeului**. Cred că e inutil să motivez acest frumos apelativ, care aparține regretatului Dr. Constantin Mălinaș, dar care i se potrivește ca „mănușa” lui George. El lansează reviste, proiecte în care strânge oamenii

George Roca - 2012

În jurul său, proiecte ce dau strălucire de aur când sunt finalizate. Se zbate și nu se lasă până nu le duce la capăt. Acesta-i George Roca, mereu prezent și suflet al Cetății. E un om sociabil, plăcut, deschis, fără fițe, pretenții, orgolii mărunte. E un bihorean harnic și pașnic. George întreabă, ajută, croiește culoare pentru ca toți să ajungă acolo sus, precum cei pe care ni i-a prezentat în cărțile sale minunate „De vorbă cu stelele”, cele mai strălucite personalități românești interviewate, frumos botezate „stele” de George Roca. Despre opera sa se pot așterne pagini multe, dar selecția sintetică cu siguranță o va face el cu mult mai multă decență și rigoare, căci, cele peste 5.000 p. publicate deja până acum, fac parte din patrimoniul culturii române, al cărei ambasador este George Roca, ce ține steagul românismului, luând pilda Luceafărului Eminescu, căci oriunde se duce zice că-i **român, și PUNCTUM!** .

Pe George Roca, când vine la Oradea, îl recunoști după aliura sa de aristocrat al scrisului ce are sub braț, totdeauna, o carte, gata s-o recomande, s-o facă cadou, s-o promoveze. Dar faptul că ori de câte ori se întoarce de pe „al Pacificului mal” George nu stă. E acolo unde arde o scânteie ori pâlpâie măcar ceva din jarul culturii de pe Crișuri. Vrea să vadă teatru, filme, să stea de vorbă cu toți cunoscuții întâlniți pe Corso. Toate acestea le știți. Despre George Roca, să vă spun ceea ce puțini cunosc.

Dar, nu știți că de ziua Municipiului Oradea, în 12 octombrie 2012, în sala istorică a Primăriei „General Traian Moșoiu”, George Roca a semnat adeziunea sa la *Asociația Națională a Cavalerilor de Clio* (foto). Și de atunci se poartă ca un adevărat cavaler, fiind mereu prezent cu lucrări interesante și variate de la „arhitectura ștefaniană”, la poezii, din creația proprie, ori și de a recomanda prietenilor săi Revista Cetatea Cavalerilor!

După ce a prezentat un scurt medalion al personalității celui omagiat, i-a înmănat lui George Roca: *Revista Cetatea Cavalerilor – Supliment Eminescu*, Marele premiu al Revistei Cetatea Cavalerilor: „**Rădăcini**” , **Steagul Asociației și Insigna de Cavaler de Clio** (cu sugestia: să-l porte oriunde merge, și să facă o Filială în Australia), cu prilejul investiției sale cu demnitatea de **Cavaler de Clio, la a 75 de ani** (împliniți anul trecut pe 14 iulie)! Și un simbolic dar cartea: *Cazemata!*, volum apărut în decembrie 2021, apreciat ca singura lucrare din istoriografia națională care tratează apărarea și conștiința națională potrivit devisei „prin noi înșine” . Toate însoțite de urări de spor și sănătate.

Dr. Pașcu Balaci a completat medalionul sărbătoritului – laureat cu alte aspecte privitoare la prezența lui George Roca în Oradea, dar și anvergura sa poetică, cu poezii traduse în mai multe limbi, publicate și în Revista *Cetatea Cavalerilor*.

La final, George Roca a ținut să salute în parte pe cei prezenți să le mulțumească cavaleriește și să se declare pe deplin mulțumit că în fine „dorul de casă” s-a stins revăzând colegii de școală, prietenii de altădată, prilej de a depăna amintiri. A vorbit despre preocupările sale literare, grație șlefuitorului său de limbă română, prof. univ. Dr. Valentin Chifor, prezent la eveniment, acolo la margine de ocean, în revistele literare în care a promovat valori românești, prin care a încercat (a și reușit, afirmăm noi, în cunoștință de cauză) să rămână mereu lipit de limba română, pe care și feciorul său, avocat australian o stăpânește, până și în grai ardelenesc.

Provocat de moderatori, George Roca a recitat poezia sa **Ardealul**, mult apreciată prin aplauze de asistență! Apoi le-a dăruit celor doi moderatori cadouri simbolice. **Mulți ani trăiască**, a răsunit din glasurile celor peste 40 de participanți, precum și a corului „general Traian Moșoiu”, acompaniat de dirijorul Ionel Fluieraș, și el fost coleg de școală cu sărbătoritul.

Discuțiile au continuat la autografe și la un pahar ciocnit pentru spor și sănătate! Peste toate s-a așternut și o bună dispoziție. Ing. Bărnăuțiu i-a dedicat sărbătoritului o epigramă. Onorante aprecieri și felicitări au fost rostite la adresa organizatorilor de către participanți și sărbătorit, la o dublă **Gală de simțire și trăire românească. Și punctum!**, cum spunea Eminescu!

George Roca – primind steagul Cavaler de Clio ...

MIHAI EMINESCU ÎN CURTEA BISERICII „USPENIA” DIN BOTOȘANI⁷⁶

Gabriela Lopez-Cobena

Statuia lui Eminescu la vremea florilor de tei

Biserica Uspenia datează din 1552 și este ctitorie a Elenei Rareș, soția domnitorului Petru Rareș. În 1872, în clopotnița acesteia, s-a instalat primul ceas public din Botoșani. La 21 ianuarie 1850 preotul protopop Ion Stamate oficiază taina sfântului botez pentru Mihai Eminescu. Familia Eminovici locuia atunci într-o casă foarte aproape de biserică și îl avea ca duhovnic pe acest părinte. În anul 1925 Nicolae Iorga duce la Academia română 21 de documente mai vechi precum și registrul în care sunt consemnate data nașterii poetului și data botezului său.

Mulți ani biserica a avut statut de catedrală. A trecut prin diverse incendii, vandalizări și numeroase renovări. Ultima renovare majoră atât a exteriorului cât și a interiorului a avut loc între anii 1989 – 1995, când paroh al bisericii era părintele Popa Mihai, cel care a și coordonat lucrările de restaurare pe durata celor peste patru ani. Citez cuvintele părintelui: „Am fost numit ca să mă ocup în mod special de aceste lucrări. Atunci s-a consolidat și fundația bisericii. Biserica era în situație critică, nimeni nu voia să se implice. Lucrările de subzidire și reconstrucție au fost coordonate de profesorul Mircea Crișan de la Facultatea de Construcții din București, șeful catedrei având ca specialitate Rezistența materialelor. La aceste ample lucrări de reconstrucție am avut nevoie și de arhitectul șef al orașului. Așa l-am cunoscut pe domnul arhitect Cezar Rebenciuc cu care am colaborat foarte bine.

⁷⁶ Articol apărut în Luceafărul 24 iunie 2022

Pe tot cuprinsul său, zidul bisericii era format dintr-unul exterior și unul interior, mijlocul dintre ele care se tasase a fost umplut cu lapte de ciment. Acesta a fost pompat continuu, timp de două săptămâni. Bani pentru reconstrucție s-au strâns din toată țara. Ministerul Cultelor a participat cu 360.000 lei. A fost schimbat complet acoperișul. S-au îndepărtat urmele de pictură iar profesorul Petre Achîțenei s-a ocupat de pictarea întregii biserici. Fiul său, Ionuț Achîțenei a realizat integral restaurarea catapetesmei.

Sfințirea bisericii „Uspenia” a avut loc în anul 1996 cu participarea Înalț preasfințitului Calinic Botoșăneanul, pe atunci episcop vicar la Iași. Eu îmi doream o statuie a lui Eminescu și la biserica unde poetul fusese botezat. Primul demers a fost acela de a aduce bustul lui Eminescu de la Draxini, aflat în curtea scriitorului Constantin Draxini.

Sculptura era făcută de Dumitru Gugoasă, fratele lui Constantin Draxini, care era și pictor și sculptor. Statuia este amplasată în curtea bisericii. Bustul era totuși prea mic pentru a se încadra armonios în ansamblul arhitectural.”

La revoluția din 1989 părintele Mihai Popa, parohul de atunci al acestei biserici îi împărtășește domnului Valentin Coșereanu, scriitor botoșănean și director al Muzeului „Mihai Eminescu” de la Ipotești, intenția schimbării statuii cu ceva mai deosebit. Iar acesta, entuziasmat de idee, se implică, se interesează la Ministerul culturii de posibilități și află de sculptura lui Oscar Han. În privința sculptorului părerile sunt împărțite: unii consideră că statuia îi aparține într-adevăr lui Oscar Han, alții că ar aparține unor studenți ai profesorului Han care au lucrat sub supravegherea lui, dar că amprenta maestrului este clară.

„Statuia fusese amplasată pe vremea lui Ceaușescu în București, la Universitate. O delegație japoneză este însoțită în vizită la București de prima doamnă a țării, Elena Ceaușescu, iar când aceasta ajunge la Universitate, spune: „Dar cu statuia aceasta ce este aici? Să dispară.” Statuia lui Eminescu este mutată la Muzeul Satului. La o altă vizită făcută ani mai târziu la acest muzeu, Elena Ceaușescu se reîntâlnește cu aceeași statuie și își exprimă aceeași nemulțumire. „Am spus să dispară.” Astfel că ea ajunge în spatele unor boschete, unde o și găsește revoluția.

Într-o zi, vine și vestea cea bună. „Părinte Mihai, rezolvăm. Mergem la București să aducem un Oskar Han. Statuia are câteva tone, este nevoie să asigurăm transportul.” Valentin Coșereanu însoțit de arhitectul orașului, Cezar Rebenciuc și părintele Mihai pleacă la București și intră în audiență la Cristian Moisescu, ministru al culturii, sau secretar de stat, nu îmi mai amintesc exact ce funcție avea. Răspunsul primit este: „V-o dăm la Botoșani. Să mergeți la FSN

la departamentul cu operele de artă, unde responsabil este Mircea Dinescu, aveți nevoie și de avizul lui. Mi-l amintesc pe domnul Valentin că iese și vine râzând către noi, cei care îl așteptam cu răspunsul. „O puteți lua. Descurcați-vă cu transportul, numai la turci la topit să nu ajungă!” Domnul Coșereanu dă telefon la Ipotești pentru a obține un camion și îl obține, iar Eminescu ajunge la Botoșani.

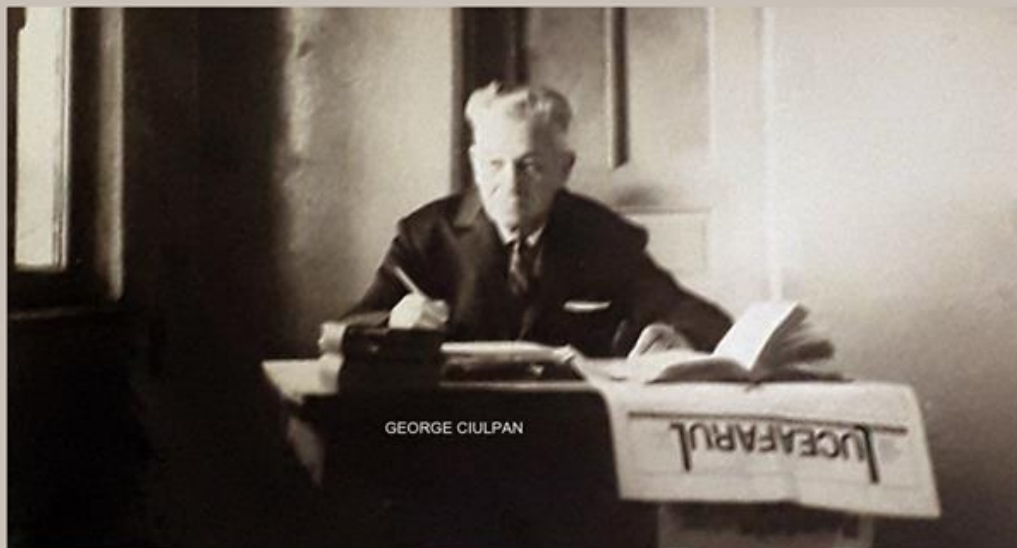
Încep însă discuții neașteptate asupra amplasării ei, se ajunge la impas. Unii o voiau pe un deal la Ipotești, alții la biserica Uspenia din Botoșani”. Părintele Mihai începe rugăciuni de liniștire a lucrurilor, iar într-o noapte are un vis, citez din cele povestite și înregistrate:

„Eram pe un deal cu statuia și trebuia să trec o apă mare, un râu. Eram îngrijorat. În spate mă urmăreau mulți bărbați agitați, nemulțumiți. Și atunci am zis, Eminescu, acum ce facem? Am văzut cum statuii îi cresc dintr-o dată aripi mari, iar el mi-a spus hotărât „Trecem, prinde-te de ele!” Și am zburat cu Eminescu deasupra apei. Din momentul acela am avut pace în suflet, știam că lucrurile vor ieși din impas.

A doua zi domnul Valentin Coșereanu vine bine dispus și îmi spune: „Obțineți o mașină și o macara, să o putem transporta.” Am fost la directorul de la Rețele electrice pentru mașină și macara și am primit aprobarea: „O aducem și o montăm, dar mai spre seară, fără vâlvă.” În zilele următoare a venit și presa. Au fost întrebări, comentarii. Unii au apreciat efortul de a-l avea și-n fața ochilor pe Eminescu, alții au considerat că nu se potrivește în decor. Însă de atunci cinstirea poetului național la Botoșani cu prilejul diferitelor festivități dedicate lui se face și aici, la biserica unde, conform documentelor de arhivă, a fost botezat.

Iar noi și urmașii noștri ne vom bucura să-l păstrăm pe Mihai Eminescu viu în amintire prin nemuritoarele versuri lăsate moștenire, dar și prin prezența statuii sale din curtea bisericii unde a fost botezat.”

4 aprilie, 2022

GEORGE CIULPAN

„George Ciulpan - Doctrina lui Mihail Eminescu” - un studiu inedit? Dr. Ionel NOVAC⁷⁷

Nu cu mult timp în urmă, un cunoscut, anticar de profesie, mi-a oferit spre cumpărare o „carte-manuscris”, așa cum mi-a relatat la telefon, găsită de el prin podul nu știu cărui „furnizor”. Cum prețul solicitat mi s-a părut prea mare, eram gata-gata să renunț, până ce acesta mi-a spus că este vorba despre o carte referitoare la publicistica lui Mihai Eminescu. Cum autorul (sincer, nu auzisem până atunci despre el) și titlul cărții nu îmi spuneau mare lucru, am decis să o cumpăr, fiind vorba, totuși, de un studiu dedicat lui Eminescu.

Zis și făcut, curând am și intrat în posesia acesteia. Ceea ce m-a atras încă de la prima vedere a fost coperta cărții, mult asemănătoare cu cele apărute la Editura „TIPO Moldova” din Iași: fondul roșu, peste care au fost lipite titlul (George Ciulpan – Doctrina lui Mihail Eminescu) și fotografia poetului (o reproducere după cea de-a doua fotografie cunoscută, realizată de Franz Duschek la București, în 1878). Ba chiar, pentru moment, am crezut că este vreo ediție anastatică tipărită de respectiva editură...

Revenit acasă, după mai multe răsfoiri pagină cu pagină, am început căutările pentru a afla câteva măcar date despre carte și autor. Date care, după mai multe zile de verificări și cercetări (internet, bibliografia Eminescu, biblioteci) nu s-au dovedit a fi prea generoase, dar care au permis conturarea câtorva idei.

George Ciulpan s-a născut în localitatea Vânători din județul Mehedinți (din păcate, încă nu am reușit să aflu data nașterii și nici pe cea a decesului) (1). După absolvirea studiilor gimnaziale și liceale, acesta și le-a continuat în domeniul economic, pe care le-a încununat, peste câțiva ani, cu o teză de doctorat în economie politică (februarie 1944). Comisia de doctorat a fost condusă de academicianul Victor Slăvescu, la acea dată profesor universitar la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale (astăzi Academia de Studii Economice) din București.

⁷⁷ Născut: 15.03.1962, Bratca (Bihor). Studii: 2006: doctor în geografie, Universitatea București 1999 – 2000; studii postuniversitare, ASE București 1993 – 1997: *Economia și dreptul afacerilor*, curs de zi, ASE București 1995 – 1996: studii de masterat, Facultatea de Geografie, Univ. București 1990 – 1995: Facultatea de geografie, curs de zi, Universitatea București. Debut editorial:- „Munții Pădurea Craiului”, Ed. Tipo MC, Oradea, 2006
Cărți publicate: - „Munții Pădurea Craiului”, Ed. Tipo MC, Oradea, 2006; - „România și Paulo Marzari”, București, 2016; - „Cahul. Pagini de literatură”, București, 2018; - „Mihai Eminescu și Bihorul”, București, 2020; - „Corespondență Andrei Ciurunga - Constantin Reabțov”, București, 2020; - „Mihai Eminescu și Cele Trei Crișuri”, București, 2021
Premii: Teiul de Aur (Botoșani, iunie 2016)

Rămas în Capitală după terminarea facultății, George Ciulpan lucrează la Societatea Generală de Gaz și Electricitate, cochetează cu Mișcarea legionară și publicistica, numărându-se printre colaboratorii revistei „Lumea Nouă” (2). În anul 1939 este trimis ca „reporter” în zona sa natală, unde, aflându-se că va scrie despre locuitorii satului, este privit cu circumspecție de către consăteni (3).

Revenit la București, după război a lucrat la secția de „citro” a Întreprinderii de Produse Alimentare, situată la acea vreme pe str. Avrig, nr. 7. În paralel, și-a continuat cercetările legate de ziaristica și publicistica lui Mihai Eminescu, îndeosebi cea din domeniul economic. Fapt pentru care rămânea la birou după orele de serviciu, până seara târziu, să studieze și să analizeze pe îndelete conceptele și scrierile economice ale acestuia (4). Ba, mai mult, timpul liber și-l petrecea la Biblioteca Academiei, unde șeful secției manuscrite îi puneă la dispoziție caietele eminesciene. În aceeași sală de lucru unde „criticul și academicianul Perpessicius, cu lupa în mână, făcea o treabă paralelă, cercetându-i poezia marelui poet, vers cu vers” (5).

După absolvirea facultății, George Ciulpan publică, în anul 1937, volumul „Satul românesc”, tipărit la Tipografia Ziarului „Universul” din București (6). Dedicată „Eroilor Ion I. Moța și Vasile Marin”, cartea este prefațată de Mihail Manoilescu, care afirma că el cunoaște cartea și pe autorul ei de la „acel admirabil și neuitat congres al studenților olteni care s-a ținut sub președinția mea la Turnu Severin, în august 1936, [unde] d. George Ciulpan și-a expus pentru prima dată în public gândurile sale despre satul românesc. Și am fost cucerit de originala și de adâncă sa concepție despre sat”.

Având 192 de pagini, cartea este structurată pe 11 capitole, dintre care în penultimul, „Eminescu, drumetș prin satele uitate de oameni”, susține că acesta, „... spre deosebire de sămănătoriști, ori poporaniști, cari i-au urmau mai târziu, se situa pe un plan de înțelegere mai înalt pentru nație, dar mai aproape de popor. Se găsea în el”.

După ce face o succintă trecere prin publicistica eminesciană legată de sat și locuitorii săi, concluzionează: „Pe acest fir al considerațiilor, Eminescu, după ce cunoaște satul, toate nevoile din el, „începând în cruciș și-n curmeziș până în Tisa și în Dunăre”, se adună personalitatea lui. Concepțiile lui structurale rămân valabile pentru omul și vremea noastră, dar, mai mult, ele nu vor părea învechite generației de mâine. Ideologia geniului Român este circumscrișă în etnicul nostru, rădăcinile și le-a înfipt adânc în pământ, care un răspuns destinului care îi cere lui Eminescu să scoată în lumină, clară, fiziologia unui popor încercat îndestul” (7).

Coperta a patra a cărții informa cititorii că autorul are în pregătire alte două lucrări, romanul "Semn din veac" și volumul de eseuri „Destin românesc și sens universal”.

Tot în anul 1937, George Ciulpan publică broșura „Electricizarea satelor”, apărută la Editura „Universul”, cu o prefață a ing. N.G. Caranfil. Pe pagina interioară a cărții sunt menționate lucrările autorului, cea apărută deja („Satul românesc”), dar și alte trei viitoare apariții editoriale (cele două menționate la precedenta carte, plus studiul „Declinul liberalismului economic și noua economie dirijată”).

În anul 1940, George Ciulpan este din nou prezent în librării, de această dată cu volumul „Europa Turnul lui Babel”, apărut la Editura „Cartea Românească” (92 pagini).

În plin război (1943), lui George Ciulpan îi este publicată o altă broșură, „Conceptul filosofic și politic al statului în dialectica lui Eminescu”, de numai 32 pagini, apărută la Institutul de Arte Grafice „Lupta - N. Stroilă” (8).

În 1944 George Ciulpan termină romanul „Amintiri despre satul uitat”, dedicat „profesorului Nicolae Șt. Ruican și tuturor celor care am visat sub stele la Vânători - Mehedinți”, dar nu mai reușește să îl publice. Evoluția evenimentelor ulterioare celui de-al doilea război mondial, ca și opțiunile sale legionare, par să cântărească greu în ochii reprezentanților noului regim politic, astfel încât romanul va rămâne în manuscris. Soartă pe care o va avea și spre sfârșitul anilor 1970, în ciuda unui referat favorabil care propunea tipărirea acestuia (9).

Un destin similar, posibil din cauza aceluiași motive de simpatie legionară, îl va avea și cartea „Doctrina lui Mihail Eminescu”, finalizată în 1970, după „o cercetare care durează de peste două decenii – întreruptă și reluată, apoi iar reluată după o altă întrerupere, - iată-mă cu acest studiu pe care în februarie 1944 l-am comunicat drept teză de doctorat” (10).

Exemplarul pe care îl dețin are 511 pagini, format A4, este dactilografiat pe o singură parte și include 27 de fotografii alb-negru și sepia, reprezentând diverse reproduceri executate de autor. Dintre acestea, atrag atenția fotografia care reprezintă o imagine îndepărtată a Spitalului din Pantelimon în care a fost internat Mihai Eminescu, cea a academicianului Victor Slăvescu, precum și fotografiile autorului la mormântul poetului și cercetând manuscrisele Eminescu la Academia Română.

Cartea este legată și are coperta cartonată, îmbrăcată în pânză roșie, peste care au fost lipite a doua fotografie a poetului și o etichetă cu numele

autorului și titlul, scrise cu majuscule (George Ciulpan – Doctrina lui Mihail Eminescu).

Structurată pe două mari părți, are următorul cuprins: Prefață, Introducere (Secolul al XIX-lea românesc, la jumătatea căruia vine pe lume Mihai Eminescu), Partea întâia (Sociologia și filozofia statului, cu șase capitole: Perspectiva unei vieți de zbucium și geniu, Fantastica aventură în cultura românească, Conceptul filozofic și politic al statului în dialectica lui Eminescu, Realitățile sociale ale românismului văzute de Eminescu, Demonstratia potrivit căreia statul este o personalitate, Alte idei eminesciene despre structura societății românești), Partea a doua (Postulatele doctrinei neatârării noastre, cu opt capitole: Economia națională, Munca și teoria socială a compensației, Cestiunea agrară, Protecție pentru „copilul industriei naționale”, Priviri critice asupra negoțului și finanțelor românești, Problema inferiorității noastre economice, ca țară agrară față de statele occidentale, ca țări industriale, Politica noastră externă, Doctrina marelui răzvrătit) și Bibliografie.

Printr-o fericită întâmplare, autorul a păstrat între filele manuscrisului răspunsul primit de la Editura Științifică și Enciclopedică, căreia i se adresase pentru a-i fi tipărit. Astfel aflăm că George Ciulpan se mai adresase editurii și în februarie 1978, dar și atunci, ca și acum, răspunsul acesteia a fost negativ („Răspundem ofertei dvs. înregistrată sub nr. 3441 din 1 aug. 1979 și vă comunică că editura noastră nu are condiții să publice lucrarea „Doctrina lui Mihail Eminescu”, lucru pe care vi l-am comunicat și în luna februarie 1978 când ne-ați mai oferit cartea” (11) .

Pe parcursul cercetărilor efectuate nu am aflat dacă autorul a reușit să-și publice sau nu cartea la altă editură, dar înclin să cred că răspunsul este negativ. Ar fi trebuit să apară menționată într-unul dintre cele trei volume din „Mihai Eminescu, Opere, XVII,”, Bibliografie, apărute la Editura Academiei Române (1999 și 2008), care acoperă perioada 1866-1989 (12) sau în volumul „Mihai Eminescu – Bibliografie adnotată 1990-2005 (cu o *Addendă* la perioada 1866-1989)”. Nu am găsit însă vreo mențiune despre ea în niciunul din aceste volume și nici în „Bibliografia” din 1976 (13).

Lipsa oricăror date referitoare la carte (cel puțin până în prezent) mă determină să cred că „Doctrina lui Mihail Eminescu” nu a văzut vreodată lumina tiparului. Probabil din cauză că autorul, George Ciulpan, mai purta încă stigmatele apartenenței sau afinităților sale față de doctrina legionară ori cine știe din ce alt motiv.

Cu ani în urmă, un binecunoscut eminescolog susținea, în mod întemeiat, că orice rând scris de Eminescu trebuie publicat și făcut cunoscut publicului

larg. Parafrazându-l, apreciez că și orice carte sau studiu despre acesta trebuie adus la cunoștința celor interesați de opera eminesciană, indiferent de concepțiile ideologice sau de apartenența politică a autorului. În această situație se află și cartea lui George Ciulpan, care ar trebui publicată, dacă s-ar găsi un editor interesat. Bineînțeles, cu respectarea tuturor condițiilor care decurg din legea privind drepturile de autor...

Bibliografie:

- 1) Vasile Cotigă, Referat dactilografiat și semnat la 3 sept. 1979, 2 pagini: „Romanul în manuscris al lui George Ciulpan, „Amintiri despre satul uitat”, care se referă la satul său natal, comuna Vânători din județul Mehedinți...”.
- 2) Vezi <http://www.miscarea.net/ziarele.html> („Publicații legionare” de Nicolae Niță). Printre colaboratorii revistei „Lumea Nouă”, editată la București, începând cu luna aprilie 1932, sub conducerea lui Mihail Manoilescu, se număra și George Ciulpan.
- 3) Idem. 1: „În acest sat, „uitat” atunci de oameni, autorul este în situația de a locui, în tot cursul anului 1939 și începutul anului 1940, nu numai ca „fiu al satului”, dar și ca „reporter” al unui ziar din Capitală... O vizită în sat, ca aceea a căpitanului de marină, Andrei, și vestea că unii bătrâni ai satului vor apare în carte, ceea ce îi neliniștește, sînt unele aspecte ale unui sat „uitat” de oameni”.
- 4) Potrivit explicațiilor la două fotografii atașate cărții „Doctrina lui Mihail Eminescu”.
- 5) „Prefață” la cartea „George Ciulpan - Doctrina lui Mihail Eminescu”, manuscris, pag. 6.
- 6) <https://ro.scribd.com/doc/214485201/Satul-Romanesc-George-Ciulpan>
- 7) George Ciulpan - Satul românesc, Tip. Ziarului Universul, București, 1937, pag. 165 și 176.
- 8) Mihai Eminescu, Opere, vol. XVII, Bibliografie, Partea I-a (1939-1989), Editura Academiei Române, București, 1999, pag.
- 9) Ibid. 1: „Romanul în manuscris al lui George Ciulpan, scris cu suflet și de un pasionat fiu al satului, se încadrează în marea mișcare de cultură „Cântarea României”, astfel că opinez pentru recomandarea spre publicarea la o editură”.
- 10) Idem. 5, pag. 5.
- 11) Adresă-răspuns trimisă autorului de către Editura Științifică și Enciclopedică, număr de înregistrare 3441 din 7 august 1979.
- 12) Potrivit coordonatorilor volumului XVII, numele lui George Ciulpan este menționat doar de două ori: referința 4640 (CIULPAN, GEORGE - Conceptul filosofic și politic al statului în dialectica lui Eminescu. București, Institut de Arte Grafice Lupta – N. Stroilă, 1943, 32 p.) și referința 18747 (IVAȘCU, GEORGE: Eminescu despre muncă. CONT, 1971, nr. 3, 15 ian., p. [1], 9. Citate comentate. Vezi și: CIULPAN, G.: Eminescu despre muncă și diviziunea muncii [în paginile ziarului „Timpul”], I-II. TR-C, 1973, nr. 5, 1 febr., p. 13; nr. 6, 8 febr., p. 12).
- 13) Bibliografia Mihai Eminescu (1866-1970), Volumul I, Opera, Editura Academiei R.S. România, București, 1976.

PANTASTICA AVENTURA ÎN CULTURA ROMÂNESCĂ

- 1.-Cu privire la soarta caietelor lui Eminescu.
- 2.-Gosea de informație pentru sociologia statutului și gândirea economică.
- 3.-Despre metoda lui de lucru, așa cum se desprinde din manuscrisele lui.

criticul Constantin Noica publicând cîndva¹⁾ articolul despre "Caietele lui Eminescu" mi-a prilejuit unele reflecții legate de acest miracol alimitor al culturii românești. El îl definea și mai categoric "spectacolul acesta extraordinar pe care ți-l dă o conștiință de cultură deschisă către tot". Si nu exagera cu nimic. Dimpotrivă, mai departe, Constantin Noica explica și mai mult esențialul legat de acest fenomen unic în cultura ro-

1) Constantin Noica: "Caietele lui Eminescu", în Gosea literară din 21 martie 1968.

Blajul dezamăgirilor (fragment)⁷⁸

Col. r. conf. univ. Dr. Aurel V. DAVID

O caracterizare sintetică a vieții, activității și personalității lui Mihai din perioada în care s-a aflat la Blaj, a făcut-o Ștefan Cacoveanu:

– „Să fi scris ceva cât am stat în Blaj împreună nu știu. Avut-a cărți cu sine și ce fel de cărți? nu știu; căci calabalâcul, puțin cât va fi avut, îl lăsase, așa mi se pare, la gazda unde trăsese mai întâi când sosise la Blaj. Afară de limba germană știa puțină gramatică franceză, dar nu citea nici nu vorbea în această limbă. Cât va fi știut din limbile și literaturile clasice n-am luat seama”.

– „Pe teren literar, mi-aduc aminte, că nimeni dintre noi nu putea ține cu dânsul, deși noi purtam pretențioasele stiluri de sextani, septimani, octavani și maturizanți, vezi Doamne, și această împrejurare ne jena puțin, mai cu seamă, că dânsul în hăinuțele lui rele și nu pe el croite, arăta a fi mult mai tânăr de 16 ani; pe când noi unii purtam barbă și mustăți. Și noi niște sextani, septimani, octavani, maturizanți; vezi Doamne, nu ne-am fi dat învinși de un copil de a doua clasă. E natural, că lupta era vehementă, mai cu seamă că Eminescu era arțăgos și nu ceda”.

În 15 iulie 1866, Ștefan Cacoveanu și-a luat bacalaureatul și a trebuit să părăsească *Blajul*. Astfel, el s-a pregătit să meargă în satul său natal – *Cigudul de Sus* (germ. *Oberfigid*, ung. *Felsőfüget*), *comitatul Alba*, așezat în *Dealurile Aiudului*, pe malul drept al *Văii Ciugudului*. El l-a invitat pe Mihai să-l însoțească în satul său, dar acesta a refuzat, sub motiv că „aștepta parale de acasă”. Ștefan Cacoveanu i-a pus în vedere câteva aspecte practice, zicând: „cine știe când îi vor sosi banii și Blajul peste vacanța depopulându-se de studențime, nu-i cu sfat să rămână singur și strein”. Mihai a refuzat, spunând că „banii au să-i vină în curând și epistola tatălui său trebuia să-l găsească în Blaj”⁷⁹. Astfel, Mihai a rămas în hotărârea de a sta intern la Semninarul blăjean.

Ștefan Cacoveanu s-a despărțit de Mihai, rămânându-i astfel întipărit în memorie: „era străin și foarte avizat la ajutorul altora, dar nu se dejosea a cere de la cineva ceva. Îi lipsea totul, dar nu se plângea de nimic. Trăia fără de grija zilei de mâine. Trebuințele vieții și le redusese într-atâta încât nu se temea că nu și le-ar putea îndestula ușor, oricând și oriunde. Ca păsările din evanghelie, care nu seamănă nici seceră, se rezema pe mila Domnului

⁷⁸ Aurel V. DAVID, *Eminescu pe marele drum al destinului, vol II*, Ed. PIM, Iași, 2021

⁷⁹ Ștefan Cacoveanu, **Eminescu la Blaj**, în **Amintiri despre Eminescu**, antologie îngrijită de Ion Popescu, Editura „Junimea”, Iași, 1971, p. 25-26.

cea bogată”. Deci, chiar Ștefan Cacoveanu, care îl ajutase pe Mihai, fără nici o pretenție sau interes să supraviețuiască în Blaj, îl considera pe Mihai un străin.

În 16 iulie 1866 (st.v.), revista Familia din Pesta, condusă de Iosif Vulcan i-a publicat poezia „Din străinătate”. În aceasta, Mihai exprima nostalgia ținutului natal, în jurul căruia vedea numai omenie și veselie, împănată cu oameni cuprinși de încântările și plăcerile vieții. Dintre toți, numai el era nemângâiat, iar dorul după patria iubită și plaiul său natal îl copleșea:

„Când tot se-nveseleşte, când toți aci se-ncântă,
Când toți își au plăcerea și zile fără nori,
Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă
L-a patriei dulci plaiuri, la câmpii-i râzători.
Și inima aceea, ce geme de durere,
Și sufletul acela, ce cântă amortit,
E inima mea tristă, ce n-are mângâiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemărginit.
Aș vrea să văd acuma natala mea vâlcioară
Scăldată în cristalul pârăului de-argint,
Să văd ce eu atâta iubeam odinioară:
A codrului tenebră, poetic labirint;
Să mai salut o dată colibele din vale,
Dorminde cu un aer de pace, liniștiri,
Ce respirau în taină plăceri mai naturale,
Visări misterioase, poetice șoptiri.
Aș vrea să am o casă tăcută, mititică,
În valea mea natală, ce undula în flori,
Să tot privesc la munte în sus cum se ridică,
Pierzându-și a sa frunte în negură și nori.
Să mai privesc o dată câmpia-nfloritoare,
Ce zilele-mi copile și albe le-a țesut,
Ce auzi odată copila-mi murmurare,
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-a văzut.
Melodica șoptire a râului, ce geme,
Concertul, ce-l întoană al păsărilor cor,
Cântarea în cadență a frunzelor, ce freme,
Născur-acolo-n mine șoptiri de-un gingaș dor.
Da! Da! Aș fi ferice de-aș fi încă o dată
În patria-mi iubită, în locul meu natal,
Să pot a binezice cu mintea-nflăcărată
Visările juniei, visări de-un ideal.
Chiar moartea, ce răspânde teroare-n omenire,
Prin vinele vibrânde ghețoasele-i fiori,

Acolo m-ar adoarme în dulce liniștire,
În visuri fericite m-ar duce către nori”.

În acest timp, revista „Familia” promova în coloanele sale și alți tineri poeți români ardeleni. Unul dintre aceștia era Nicolae Densușianu, originar din Densuș, comitatul Hunedoara, în acel moment student la Academia săsească de drepturi din Sibiu. În numărul din 20 iulie 1866, Iosif Vulcan i-a publicat poezia „Zâna mea”, în care se exprima astfel:
„A ta ginte-a fi ilustră, dară steaua ei divină
Este-n ceața primăverii, și încă nu s-a ivit”.

Mihai a continuat să fie marcat de o nostalgie obsesivă și chinuitoare pentru meleagurile bucovinene. Aceasta l-a îndboldit să scrie o poezie cu accente nostalgice despre Bucovina lui, pe care a intitulat-o „La Bucovina”, publicată în revista „Familia”, în numărul din 14 august 1866 (st.v.):

„N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ți romantic, munții în lumină,
Văile în flori
Râuri resăltânde printre stânce nante,
Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste câmpii-n zori
Ale sorții mele plângeri și surâse,
Îngânate-n cânturi, îngânate-n vise
Tainic și ușor
Toate-mi trec prin gându-mi, trec pe dinainte,
Inima mi-o fură și cu dulci cuvinte
Îmi șoptesc de dor
Numai lângă sânu-ți geniile rele,
Care îmi descântă firul vieții mele,
Parcă dormita
Mă lăsară-n pace, ca să cânt în lume,
Să-mi visez o soartă mândră de-al meu nume
Și de steaua mea
Când pe bolta brună tremură Selene,
Cu un pas melodic, cu un pas alene
Lin în calea sa
Eol pe-a sa arpă blând răsunătoare
Cânt-a nopții dulce, mistică cântare,
Cânt din Valhala
Atunci ca și silful, ce n-adoarme-n pace,
Inima îmi bate, bate, și nu tace,
Tremură ușor
În fantazii mândre ea își face cale,
Peste munți cu codri, peste deal și vale

Mână al ei dor
Mână doru-i tainic colo, înspre tine,
Ochiul îmi sclipește, genele-mi sunt pline,
Inima mi-i grea
Astfel totdeauna, când gândesc la tine,
Sufletul mi-apasă nouri de suspine,
Bucovina mea.

*

Între 27-28 august 1866 (st.v.), în biserica ortodoxă din Maeri (Alba-Iulia), s-a ținut adunarea generală anuală a „Asociațiunii”(ASTRA). Astfel a văzut Mihai, pentru prima oară orașul Alba Iulia, considerat centrul spiritual al românilor din Ardeal. De la Blaj până la Alba Iulia a trecut prin următoarele așezări: Crăciunelu de Jos, Cistei, Teiuș, Oiejdea, Sântimbru, Bărăbanț, Alba Iulia.

TEIUȘ - (Tiuș / Spini), (germ. Dornstadt/Dornen/Dreikirchen = „Trei Biserici“, ung. Tövis). – SAT – situat pe locul unei așezări existente din vremea dacilor; a fost atestat documentar din anul 1290 în documente papale, sub numele de Villa Spinarum, iar mai târziu sub numele de Thyues, Tyuis, Oppidum Teowys; în timpul regelui Matei Corvin a purtat rangul de oraș regesc, sub numele de Thywys, însă ulterior a cunoscut o perioadă de declin și a revenit în categoria așezărilor rurale; biserica romano-catolică din Teiuș a fost ctitorită de lancu de Hunedoara în amintirea luptei pe care a avut-o cu turcii la Sântimbru, în anul 1442.

În anul 1442, turcii au atacat Transilvania. Oastea turcească a fost comandată de Mezit Pașa, un iscusit comandant de oaste. Împotriva acestuia, lancu de Hunedoara a trimis o oaste în care au fost mulți teiușeni, dar nu a reușit să țină piept puhoiului turcesc. Lancu și-a refăcut oastea, apoi a pornit împotriva turcilor, reușind să-i învingă. În amintirea luptelor de la Sântimbru, în anul 1449 lancu de Hunedoara a construit biserica romano-catolică și lângă ea o cetate, ca recompensă pentru vitejia cu care au luptat locuitorii din Teiuș la Sântimbru.

lancu de Hunedoara a dat pentru parohia din Teiuș o moară și viile din Alba-Iulia și a plătit suma de 4000 de coroane pentru biserică și 1000 de coroane pentru altar. Constructorului bisericii și cetății – Konradus Lapidica –, i-a dăruit în anul 1455 o șesime dintr-o moară din apropierea Brașovului.

După moartea lui lancu de Hunedoara, cetatea Teiuș a trecut în posesia familiei Tövisi, al cărui ultim membru – Tövisi Antal –, a decedat la sfârșitul secolului al XV-lea. După moartea acestuia, regele Matei Corvin a dăruit cetatea Teiuș familiei Pongratz, bucurându-se de statutul de oraș regesc. În

26 octombrie 1515, prin ordinul voievodului Ardealului – Ioan Zapolya –, cetatea și moșia Teiuș au trecut în posesia familiei Balassa.

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, în Teiuș s-a ridicat familia nobiliară românească Racz de Teiuș⁸⁰. Nobilii Petru RácZ I., soția sa domnița Zamfira și Mihail RácZ au ctitorit biserica românească, ortodoxă, din Teiuș. Domnița Zamfira a fost fiica mai mare a boierului muntean Ioan și a domniței Stana Noroceă, logofăt de Pitești și Szaszsebes (Sebeșul Săsesc), nepoată pe linie maternă a domnului muntean Mircea Ciobanul (stră-stră-nepotul lui Mircea cel Bătrân) și a doamnei Chiajna (fiica lui Petru Rareș și nepoata lui Ștefan cel Mare). Petru RácZ a fost înnobilat (sub numele de Petru RácZ I) de către Împăratul Rudolf al II-lea la Viena în anul 1578. În anul 1585 acesta a fost înnobilat și cu titlul RácZ de Galgó (Gâlgău, jud. Sălaj), moștenit apoi de fiul său Adam și urmașii acestuia.

În anul 1563, Mihail RácZ era unul dintre locotenenții regelui Ungariei și principe al Transilvaniei, Ioan Sigismund Zapolya și a participat la asediul cetății Suceava care s-a încheiat cu înlăturarea de pe tron a lui Despot Vodă, domnul Moldovei. Mihail RácZ a fost unul dintre comandanții destoinici aflați în subordinea lui Cristofor Hagymasi, membru al consiliului princiar al lui Ioan Sigismund Zapolya, căpitanul suprem al oastei țării (1566). Despre Mihail RácZ și alți câțiva comandanți se afirmă că „nu sunt catolici, dar nici cu totul calvini și nici luterani îndărătnici”, aceasta fiind o dovadă a spiritului de toleranță religioasă întreținut la curtea princiară și în armată, care a culminat cu Edictul de la Turda din 1568. Deci Mihail Racz II nu putea fi decât român creștin ortodox.

Mihail RácZ (cu titlul RácZ II), a fost înnobilat în 16 octombrie 1581 de către Ștefan Báthory, regele Poloniei, în tabăra de la Pskov (Rusia). Tot acolo, în 16 noiembrie 1581 același rege i-a acordat lui Mihail RácZ și titlul „RácZ de Nemes-Prad”. Petru RácZ I, ajuns căpitan în oastea lui Mihai Viteazul, încetând din viață la în timpul bătăliei de la Șelimbăr, în 28 octombrie 1599.

În anul 1603, așezarea Teiuș a primit statutul de târg (lat. „oppidum”), fiind un renumit târg de vite, iar după anul 1700, biserica ortodoxă a fost preluată de către greco-catolici⁸¹. Șematismul Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice din Alba Iulia și Făgăraș, din anul 1900 consemnează: La Teiuș, exista o biserică de piatră construită în anul 1500 cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului. Exista și o casă parohială din piatră construită în anul 1866. Parohia avea și o școală confesională, pentru băieți

⁸⁰ Pavel Binder, Nobilul român Ștefan Raț (cca. 1670-1720), „odorbirăul Bălgradului sprijinitor al culturii românești, în revista Apulum, XXIII, 1986

⁸¹ Ioan Gheorghe Rațiu, Biserica Greco-Catolică din Teiuș, Editura Universității „Transilvania” Brașov, 2012

și fete. Școala din Teiuș cu clădire de piatră, în anul 1800 avea o vechime de 45 de ani, ceea ce dă ca dată a înființării ei, anul 1755. Școala avea 225 de elevi, 115 băieți și 110 fete. În anul 1710, episcopul romano-catolic din Alba-Iulia, Ignatius Winkler relatează că: Paul Zold a donat 2 fonduri nobiliare celor trei biserici din Teiuș, adică bisericii romano-catolice, bisericii românești și oratorului evanghelic. În anul 1733 în Teiuș erau 8 familii de religie greco-catolică, adică 40 de suflete care aveau biserică și casă parohială.

SÂNTIMBRU - (germ. Emerichsdorf/Emrichsdorf/Sankt Emerich = Sfântul Emeric, ung. Marosszentimre/Szentimre). – SAT – în care au fost aduși coloniști germani și unguri; în secolul al XIII-lea, în Sântimbru a fost înălțată o biserică romano-catolică; a devenit cunoscut prin faptul că în anul 1442, lângă acest sat s-a desfășurat o bătălie sângeroasă între oastea Transilvaniei, condusă de voievodul Iancu de Hunedoara și trupele turcești comandate de Mezid-bey.

Turcii au pătruns în Țara Românească și de aici, sub comanda beifului de Vidin – Mezid –, o mare oaste a pătruns prin pasul Turnu, a intrat în Transilvania și a prădat teritoriul de sud, de la Sibiu până pe Valea Mureșului.

Iancu a proclamat mobilizarea generală, iar curierii au mers în toate colțurile voievodatului, anunțând primejdia. Înainte ca oastea să fie alcătuită, Iancu a ieșit în fața invadatorilor în apropiere de Alba Iulia. A adoptat tactica ofensivă și la 18 martie 1442 a atacat spre Sântimbru. Însă, turcii au trecut la contraatac, au spart centrul oastei ardelenice, și au obligat-o să se retragă și să se refugieze în cetate. În acțiune a fost prins și omorât episcopul de Alba Iulia, Gheorghe Lapeș – ucigașul țărănilor răsculați în anul 1437⁸².

În bătălia de la Sântimbru și-a pierdut viața Ioan Iles (Ioan cel Mic) – fratele mai mic al lui Iancu de Hunedoara. Turcii au distrus biserica din Sântimbru, apoi s-au împrăștiat după pradă în împrejurimi. Iancu și-a re-făcut armata cu trupe trimise din comitatele Cluj, Turda, Târnave și Hune-doara, la care s-au adăugat secuii și sașii, conduși de judele regal Anton Trautenberg, în total aproximativ 10.000 de oameni. El a adoptat aceeași tactică ofensivă, ca la Sântimbru.

Pentru a produce derută în tabăra otomană, Iancu de Hunedoara și-a schimbat hainele cu nobilul Simion Kamonyai. Acesta, împreună cu un grup de 5.000 cavaleri cuirasați, care constituiau cavaleria grea și principala lui

⁸² Enciclopedia bătăliilor din istoria românilor, coord. George Marcu, Editura „Meronia”, București, 2011

forță de șoc, s-a repezit spre oastea otomană, obligând-o să se regrupeze și să se apere. Otomanii au făcut eforturi mari pentru a-l ucide pe Simion Kamonyai – crezându-l voievodul însuși – lăsând descoperite flancurile. În acest moment, lancul a atacat fulgerător și a zdrobit cea mai mare parte a oastei otomane, care a fost lovită de o ploaie de săgeți și ghiulele de bombardă, trase din cetate. Mezyd bey și fiul său au căzut pe câmpul de luptă.

Oștenii otomani, rămași fără conducător, au intrat în panică și au fugit în dezordine. Un corp de oaste, condus de fiul fostului domn muntean – Dan al II-lea, pe nume Basarab –, i-a urmărit pe turci până la pasul Turnu și, în timp ce încercau să treacă în Valahia (Țara Românească), i-a nimicit. Lancul l-a impus pe tronul Valahiei pe Basarab al II-lea. Otomanii au pierdut în bătălia de la Sântimbru circa 20.000 de oameni, în timp ce în tabăra lancului s-au înregistrat 3.000 de morți.

După terminarea luptei, fratele său – Ioan Iles – și episcopul Gheorghe Lepeș au fost înmormântați în biserica romano-catolică din Alba Iulia. În amintirea fratelui său, lancul a contribuit cu bani la refacerea bisericii de la Sântimbru, căreia i-a adăugat un altar și i-a supraînălțat nava în stil gotic, prevăzându-i și un sistem de apărare. Este o biserică-sală, cu arhitectură gotică (turnul vestic, fortificat, a fost adăugat ulterior). Pe fațada sudică se află portalul romanic decorat cu motive amintind creștăturile în lemn. Pe pereții interiori se păstrează fragmente de picturi murale din secolele XV-XVI. După impunerea reformei, biserica din Sântimbru a devenit biserică reformată-calvină.

ALBA IULIA - (Bălgrad) - (dac. Apulon, lat. Alba Iulia, ung. Gyulafehérvár = Cetatea Albă a lui Iuliu). – ORAȘ-TÂRG – așezat pe malul râului Mureș, pe o vatră de locuire ancestrală; înainte de cucerirea romană, în apropierea orașului exista așezarea fortificată dacică Apoulon; după cucerirea unei părți din Dacia de către împăratul Traian, așezarea s-a numit Apulum, iar fortificația dacică preexistentă a fost extinsă prin efortul soldaților Legiunii a XIII-a Gemina staționate aici; după retragerea administrației romane, în anii 273-275 d.Chr., viața urbană s-a stins treptat;

Au marcat istoria orașului următoarele evenimente:

– spre sfârșitul mileniului I: în interiorul arcului carpatic ființa un mare voievodat cu centrul la Alba Iulia, condus de Gyula/Iula (Geula, ung. Gyula), considerat rex: „Stephen rex Ungaricus super avunculum suum regem Iulum cum exercitum venit”; voievodul Gyula (de la care cancelaria regatului Ungariei a numit orașul Gyulafehérvár), a ctitorit la sfârșitul secolului al X-lea la Alba Iulia o bazilică având ca episcop pe grecul Ieroteu; între anii 997-1006 regele Ștefan a reușit centralizarea regatului Ungariei,

după consumarea unui violent conflict armat dintre regele Ștefan I al Ungariei și Gyula cel Tânăr, unchiul său, voievodul Transilvaniei;

– 1009: a fost fondată Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia, care avea jurisdicție asupra întregii Transilvanii;

– 1199: în documentele regatului Ungariei a reapărut vechiul Apulum, sub numele de Alba Iulia (în documentele slavone, Bălgrad = Cetatea Albă; Albu era Apollo!); Alba Iulia a devenit centrul administrației Transilvaniei, colonizată cu sași, apoi cu secui, precum și reședință a Episcopiei Catolice a Transilvaniei, iar ulterior capitală a Principatului Transilvaniei;

– 1541-1711: orașul a fost reședința principilor Transilvaniei și capitala politică a Principatului Transilvaniei;

– 1 noiembrie 1599: Mihai Viteazul și-a făcut intrarea triumfală în Alba Iulia, primind cheile fortăreței de la episcopul Dumitru Napragyi; astfel, Alba Iulia a devenit centrul politic al Valahiei și Ardealului, iar după ocuparea Moldovei, centrul politic al celor trei țări românești (Moldova, Transilvania și Valahia), unite sub sceptrul lui Mihai Viteazul;

– 1600: la Alba Iulia a fost înființată Arhiepiscopia ortodoxă de Alba Iulia;

– 7 octombrie 1698: în Alba Iulia a avut loc sinodul de unire cu biserica Romei, prezidat de mitropolitul Atanasie Anghel;

– 1716-1735: în Alba Iulia a fost construită de către austrieci Cetatea Alba Carolina, o puternică fortăreață, în stil Vauban, cu 7 bastioane, în formă de stea, după un plan al arhitectului italian Giovanni Morando Visconti. Drept omagiu adus împăratului Carol al VI-lea, care a susținut dezvoltarea orașului și a fortificației, orașul a fost redenumit cu nume german, sub forma Karlsburg.

Adunarea Astei a început în 27 august 1866. Programul zilei de 27 august 1866 arăta astfel: „dimineața, slujbe în bisericile românești din oraș, iar după amiază, la orele 17, ședințe preliminare a Comitetului Asociației-unii, cuvântări și predici, în Biserica ortodoxă Maieri I, din oraș“. Participanții au luat hotărârea ca deschiderea oficială a adunării să se facă a doua zi, la ora 9. Seara a avut loc concertul de vioară al lui Circa Eliza, care lua lecții la Viena de la celebru Iosif Hallmesberger.

Biserica din Maieri I Alba Iulia

Lăcașul bisericii ortodoxe din Maeri, cu hramul Sfânta Treime, a fost construit în anul 1795 pe vechiul loc al unei biserici de lemn⁸³.

Biserica este de tipul sală cu navă flancată la est de absida poligonală decroșată, iar la vest de turnul clopotniță adăugat ulterior la începutul secolului al XIX-lea. Aceasta s-a edificat din contribuția comunității în timpul protopopului Nicolae Raț – duhovnicul lui HORIA înainte de a fi frânt pe roată. De altfel, ca loc de împărtășanie și redactare a testamentului martirilor răscoalei amintite, lăcașul și-a câștigat o semnificație istorică deosebită.

În prima zi, amândoi mitropoliții – Andrei Șaguna și Alexandru Sterca-

Șuluțiu – au invocat în ambele biserici românești din oraș „ajutorul Spiritului sfânt”, apoi au rostit predici la respectivele biserici, ținând „cuvântări amăsurate solemnității de față”.

Din mărturiile rămase de la participații la Adunare reiese că Mihai a fost în prima zi în Biserica din Maieri I, unde a asistat la prelegeri și dezbateri. Teologul Elie Damian Domșa, participant la adunarea generală, a declarat că l-a văzut pe Mihai Eminescu „în biserică unde asista la ședință și asculta cu mult interes la dezbateri”, însă, după ședință a plecat în oraș și nu l-a mai văzut până seara.

Cuvintele rostite de mințile luminate ale românilor ardeleni, respectiv Timotei Cipariu, Andrei Șaguna, Aron Densușianu, Iosif Hodoș, Ioan Axente Sever, au fost, pentru Mihai, lecții de „povățuire” și demnitate. Pe Mihai l-au impresionat, în primul rând, mitropoliții celor două biserici românești, cel ortodox – Andrei Șaguna și cel unit – Alexandru Sterca-Șuluțiu.

⁸³ Gheorghe Anghel, Biserica din Maieri și Mitropolia lui Mihai Viteazul, în Studii și articole de istorie, IX, 1976, p. 233-234.

Mihai Cimpoi – 3 septembrie 1942

Darul lui Dumnezeu

Dr. Ionel NOVAC

Se spune că nu demult, pe la începutul anilor patruzeci ai secolului trecut, Dumnezeu și Sfântul Petru stăteau de vorbă în grădina Raiului, rememorând cu ce anume a înzestrat, în ziua Marii Împărțiri, pe fiecare țară în parte. Americanilor le-a dat..., francezilor le-a dat..., nemților le-a dat..., englezilor le-a dat..., rușilor le-a dat..., și tot așa, amintind fiecare țară de pe Pământ și cadoul pe care i l-a dăruit, până când, la un moment dat, au ajuns și la țara noastră.

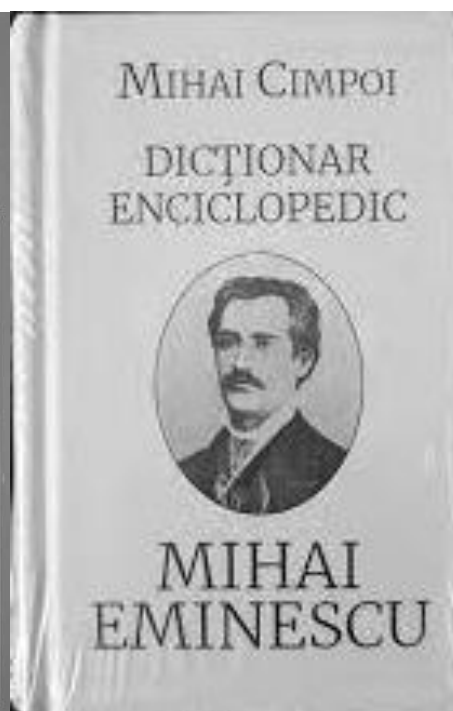
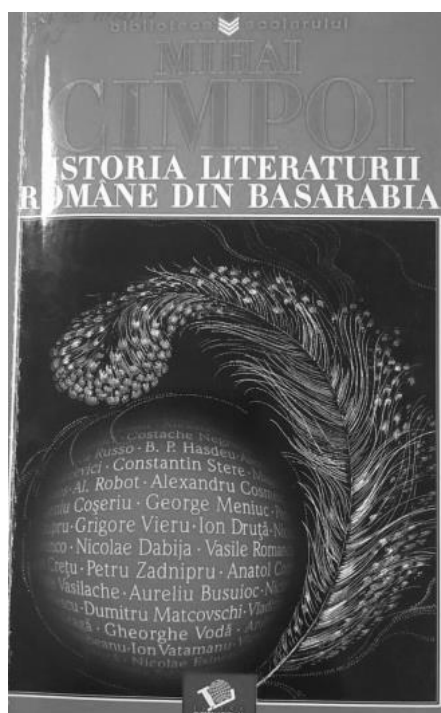
- Românilor i l-am dat pe Mihai... Eminescu!, răsuflă ușurat Dumnezeu, după o clipă de ezitare, crezând că pe aceștia i-a uitat.
- Da, Doamne, glăsui abia auzit Sf. Petru, le-ai dat cel mai strălucitor Luceafăr. Dar astăzi nu toți românii se pot bucura de lumina sa...
- Cum așa, Sfinte Petre? Îl întrebă Dumnezeu puțin nedumerit.
- Păi nu știi, Doamne, că de ceva vreme doar cei din dreapta Prutului îi mai pot rosti numele? Dar și ei mai mult pe la colțuri. *Doina* sa a fost pusă la zid și răstignită...
- Ai dreptate, Sfinte Petre, glăsui Dumnezeu cu voce abătută, gândind în sine ce ar putea să facă și pentru românii rămași în stânga Prutului, năpăstuiți de soarta crudă care i-a despărțit de frații de dincolo.

Cu capul sprijinit în palme, Dumnezeu privea lung în zare, încercând să găsească ceva și pentru aceștia, ceva care să le aline durerea și să le bucure inimile. Sfântul Petru îl privea în tăcere, fără să spună ceva. Trecură câteva minute bune de liniște deplină, când, deodată, Dumnezeu se ridică în picioare și uitându-se spre Moldova, rosti surâzător:

- Am să le dau și lor un... Mihai!

Și așa, la începutul de Răpchiune al anului 1942, Dumnezeu a blagoslovit familia vrednicilor gospodari Ilie și Ana, dar și întreaga națiune română, cu un nou Mihai, Mihai Cimpoi, al cărui nume va dăinui veșnic alături de cel al Luceafărului poeziei românești.

La mulți ani!

EMINESCOLOGIE BOTOȘĂNEANĂ (VI). Cercetători, scriitori, poeți și publiciști care au scris despre Mihai Eminescu⁸⁴

Nicolae IOSUB

Ing. Nicolae Iosub

Închei acest succint periplu, prin ceea ce se poate numi *Eminescologie botoșăneană*, nu înainte de a prezenta cărțile ce le-am scris, în cei peste douăzeci de ani, de când cercetez viața și activitatea lui Mihai Eminescu pe meleagurile natale și prezentarea unor importante personalități culturale botoșănene și ceea ce au făcut ei pentru poetul nostru de geniu în activitatea lor, de-a lungul timpului.

Pensionar de peste douăzeci de ani, pasionat colecționar și cercetător al vieții și activității lui Mihai Eminescu, *Luceafărul poeziei românești*, m-am aplecat cu toată priceperea și plăcerea asupra vieții și activității lui Mihai Eminescu pe meleagurile natale. Editez o revistă destinată colecționarilor cu tematică eminesciană, „**Buletin Informativ „Mihai Eminescu”**”, începând cu anul 2003, ajuns la nr. 58, cu studii și materiale dedicate poetului. În această revistă au fost cuprinse toate manifestările organizate de colecționarii din țară, pentru aniversarea și comemorarea lui Eminescu, pe 15 ianuarie și 15 iunie ale fiecărui an.

În acest interval de timp am scris și publicat următoarele volume: **În anul 2000- „Anul Eminescu”**, am tipărit prima carte „**Mihai Eminescu în filatelie**” în colaborare cu D-ul ing. Coriolan Chiricheș, la Editura AXA Botoșani, carte ce cuprinde toate materialele filatelice din România și din lume, dedicate vieții, activității și operei lui Mihai Eminescu.

În anul 2004 am scos o carte cu caracter documentar intitulată „**Mihai Eminescu la Botoșani**”, 171 pag., la Editura AXA Botoșani, într-un tiraj de 100 exemplare. Din păcate volumul nu a putut cuprinde toate informațiile despre această perioadă din viața poetului, fiind necesară reluarea în noi ediții completate și revizuite.

În luna iunie 2010 a ieșit de sub tipar la Editura *Agata* Botoșani, o cărticică cu imagini color cu titlul „**Mănăstirea Agafton, loc de popas și reculegere pentru Mihai Eminescu**”. Un număr de exemplare au fost

⁸⁴ Articol apărut în *Luceafărul* din 30 august 2022

donate mănăstirii, împreună cu o sumă de bani, contribuție la refacerea bisericeții vechi de la Ağafton.

În luna iunie 2011, am tipărit la Editura AXA Botoșani, cartea „**Data și locul nașterii lui Mihai Eminescu**”, carte care aduce lămuriri cu privire la nașterea Poetului și locul unde acesta a văzut lumina zilei. Am scris cartea în speranța că oficialitățile botoșănene vor înțelege că această casa din centrul orașului este cea construită de Gh. Eminovici, unde s-a născut poetul și că trebuie luate măsuri de punere în valoare a obiectivului respectiv.

La 125 de ani de la trecerea în eternitate a Luceafărului poeziei românești am tipărit la Editura Axa Botoșani cartea intitulată- „**MIHAI EMINESCU - Un om, o viață, un destin**”– ce cuprinde o serie de eseuri privitoare la viața și activitatea lui Mihai Eminescu și modul cum omagiază românii memoria poetului.

În luna februarie 2016, la împlinirea a 150 de ani de la debutul literar a lui Mihai Eminescu, în revista Familia, cu poezia „De-ași avea”, am tipărit, tot la Editura AXA Botoșani, cartea „**Mihai Eminescu la Botoșani**”, ediția a doua, 430 pagini, în care sunt cuprinse și alte aspecte din viața și activitatea poetului și legăturile sale cu județul Botoșani.

În anul 2018, la Centenarul Unității României, am realizat la Editura AXA din Botoșani, condusă de colegul și colecționarul ing. Coriolan Chiricheș, cartea „**Eminescu și locurile natale de la Ipotești**”, carte ce conține 22 de eseuri privitoare la moșia lui Gh. Eminovici de la Ipotești și locurile unde a copilărit Eminescu. În 15 ianuarie 2020 am scos și **ediția a II-a** a acestei cărți, în variantă color, completată și cu alte articole și imagini, legate de locurile de la Ipotești pe unde și-a purtat poetul pașii, în copilărie și mai târziu.

O frumoasă carte intitulată „**Mihai Eminescu- Călător pe meleaguri românești și străine**”, a fost tipărită de Editura *Agata* Botoșani, în anul 2019, carte ce cuprinde peregrinările poetului prin locurile românești și prin țări europene și un capitol intitulat „Mihai Eminescu în amintirea botoșănenilor”.

În acest an, 2021, în condiții de pandemie, am tipărit la Editura AXA Botoșani cartea „**Mihai Eminescu și contemporanii săi**”, într-un tiraj de 25 exemplare, care cuprinde douăzeci de eseuri cu Eminescu și personalitățile cu care Eminescu a avut strânse legături în timpul vieții sale.

În acest an, am finalizat cartea dedicată muzei inspiratoare a poetului, intitulată- „**Veronica Micle- muza inspiratoare a lui Mihai Eminescu**”, carte ce cuprinde peste 40 de eseuri despre viața, activitatea și opera acestei poete, legăturile de prietenie și sentimentul de dragoste între cei doi poeți.

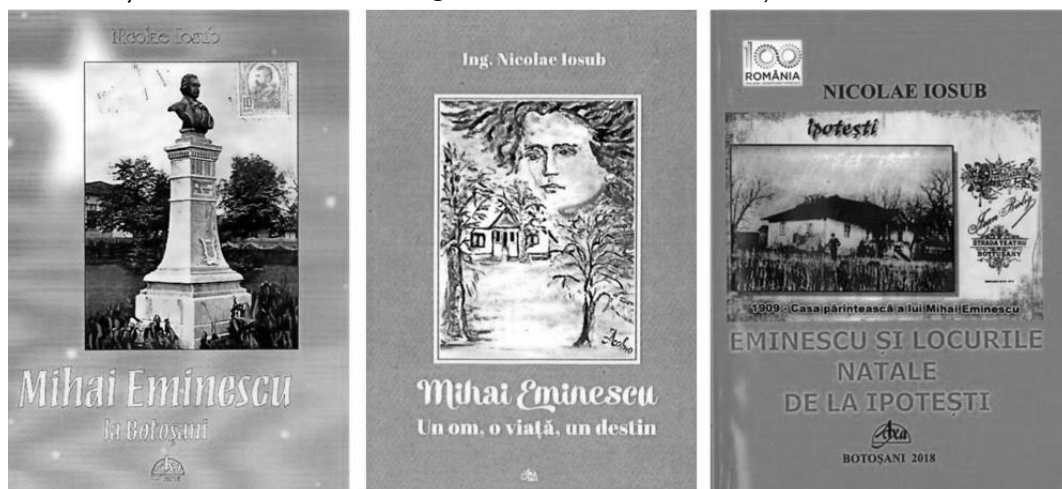
Ultima carte, aflată în curs de finalizare și tipărire, intitulată „**Mihai Eminescu. Completări biografice și documentare**”, cuprinde trei capitole: *Studii privind viața, activitatea și opera lui M. Eminescu*; *Poezii reprezentative ale poetului* și materiale dedicate acestora (plicuri filatelice, medalii, monede comemorative, cărți, Ex- libris-uri, etc); *Recenzii la cărțile mele și Interviuuri*.

Am apărut în diferite antologii și volume, precum: 1. Antologia Laureatilor Premiilor Eminescu TEIUL DE AUT ȘI TEIUL DE ARGINT 2002- 2011, Editura GEEA Botoșani - Antologie aniversară realizată de Elena Condrei; –**COLECȚII ȘI COLECȚIONARI**– Nicolae Iosub- Premiul Eminescu și medalia „Teiul de Argint”- prezentarea premiului și a realizărilor sale colecționistice și literare, pag. 219- 222 2.**COLECȚII ȘI COLECȚIONARI ÎNTRU EMINESCU**– Antologie realizată de Elena Condrei, Editura GEEA Botoșani, 2012 – Nicolae Iosub- Colecționar numismat, filatelist și cartofil, pag. 126- 131; 3.**CRESTOMAȚIE**, Anul al X-lea 2018- Revista **LUCEAFĂRUL**, Analecte adunate și alese de Ion Istrate și Dorina Rodu, Editura *Agata* Botoșani, 2018, eseuri de Nicolae Iosub, pag. 91- 105, – *Locuri ce amintesc de Eminescu la Botoșani*, pag. 91 – *Mihai Eminescu la Mănăstirea Vărațic*, pag. 96 – *Cauza morții lui Mihai Eminescu. Documente și mărturii*, pag. 99 – *Mihai Eminescu și revista „Fântâna Blanduziei”*, pag.102 – *Mihai Eminescu și Catedrala mântuirii Neamului*, pag.104 4.**MONOGRAFIA REVISTEI „EMINESCU”- A SOSIT DOMNUL EMINESCU**– Redactor coordonator Nicolae Danciu Petniceanu- Editura *Gordian* Timișoara, 15 ianuarie 2010, 710 pagini, – Nicolae Iosub- *Pe urmele lui Mihai Eminescu la Botoșani*, pag. 55- 62; 5.**SCRIITORI ȘI PUBLICIȘTI BOTOȘĂNENI**– *Dicționar bibliografic*, 3 ediții de Silvia Lazarovici- Editura *AGATA* Botoșani, 2017- 472 pagini, – *Nicolae Iosub- prezentare și cărțile publicate*, pag. 247- 249; 6. **ANTOLOGIA LITERARĂ A REVISTEI EMINESCIANA**– Revista eternului frumos, realizată și ilustrată de Mihai Cătrună, Editura *Armonii Culturale*, Adjud, 2018, 428 pagini, – Nicolae Iosub- „*Culegătorul de Eminescu*”, cu eseu „*O întâlnire pentru eternitate. Mihai Eminescu- Veronica Micle*”, pag. 214- 217; 7.**UN ALMANAH DESPRE OAMENI ȘI CĂRȚI**– autor Ion Istrate, Editura *Arena Cărții* Botoșani, 2020, redactor Dorina Rodu- Carte despre colaboratorii revistei de cultură *Luceafărul.net*, care au publicat în perioada 2009- 2020, – Ing. Iosub Nicolae, pag. 91; 8.**CATALOG SIMPOZIONUL NAȚIONAL DE NUMISMATICĂ „EMINESCU ȘI BRAȘOVUL**, Ediția a XXX-a, – Iosub

Nicolae- Mihai Eminescu la Braşov, pag.26 - 31– Iosub Nicolae- Serbarea de la Putna. Ofrandele și medaliile realizate, pag. 86.

De-a lungul celor 18 ani de apariție a Buletinului Informativ, am scris și publicat peste 250 de studii și articole cu tematică eminesciană, cuprinse în cele 58 de numere ale Buletinului apărute până în prezent. În revista **Luceafărul.net**, am publicat peste 100 de articole și studii despre viața, activitatea și opera lui Mihai Eminescu, în perioada 2009- 2022, aproape în fiecare număr, în primii 5 ani de apariție și apoi sporadic până în prezent. Aceste studii au constituit conținutul cărții mele „**MIHAI EMINESCU- călător pe meleaguri românești și străine**”, apărută la Edi. AGATA, în 2019. Deși sunt de meserie inginer, nu scriitor, colecționar înrăit de tot ce

ține de poetul nostru de geniu, născut la Botoșani- Mihai Eminescu- și văzând că s-au spus și s-au scris puține lucrări cu privire la viața, activitatea și opera lui Eminescu și legăturile lui cu meleagurile botoșănene, având la dispoziție majoritatea cărților cu și despre Eminescu, ziare și reviste vechi, manuscrise etc., am căutat să aprofundez informațiile, să caut documente noi, să fac conexiunile logice și să lămuresc o serie de aspecte din viața și activitatea poetului pe meleagurile noastre. Editând „**Buletinul Informativ „M. Eminescu**”, pentru colecționarii cu această tematică, am publicat aceste studii și cercetări și apoi, le-am adunat în cele zece cărți, pe care le-am publicat până în prezent. Cărțile acestea, caută să lămurească o mare parte din viața lui Mihai Eminescu pe meleagurile natale. Poate, în viitor, un scriitor botoșănean, cu dragoste de Eminescu, să scrie o carte completă, așa cum merită poetul.

Dacă e să ne luăm după scriitorul și eminescologul ieșean Doru Scărlătescu, atunci în categoria eminescologilor pot fi trecuți foarte puțini scriitorii români, care cu pasiune și dăruire s-au aplecat asupra vieții și operei lui Mihai Eminescu. Dar, nu trebuie să ne oprim din a continua al

cunoaște mai bine și omagia, așa cum se cuvine, pe cel mai mare poet al românilor- **Mihai Eminescu**.

Eminescologia botoșăneană nu se limitează numai la cei prezentați mai sus. Mulți scriitori, publiciști, ingineri, actori, conducători de instituții culturale și-au adus aportul lor la cunoașterea, promovarea și omagierea lui Mihai Eminescu, fiecare în domeniul său de activitate. Putem enumera aici pe: Cornelia Viziteu, directoarea Bibliotecii Județene „Mihai Eminescu” Botoșani, Ala Sainenco, directoarea Memorialului „Mihai Eminescu” Ipotești, Dumitru Lavric, directorul Centrului de Îndrumare a Creației Populare Botoșani, Ioan Istrate, directorul Editurii Agata Botoșani, Rodu Dorina, director la Editura Arena Cărții, Botoșani, muzeograful Ionel Bejenaru, Mihai Cornaci, pasionat colecționar cu tematică eminesciană, Gheorghe Median, muzeograf, ing. Coriolan Chiricheș, directorul Editurii Axa Botoșani, pasionat colecționar eminescian, Iulian Moldovan, bibliotecar, șeful secției „Mihai Eminescu” de la Biblioteca Județeană Botoșani, sculptor Marcel Mănăstireanu, profesorii Gică Manole, Ștefan Ciubotaru și Sergiu Manolache și mulți alții. Toți aceștia, precum și alții pe care nu i-am menționat, au avut o activitate eminescologică deosebită, pentru care merită respectul nostru al tuturor.

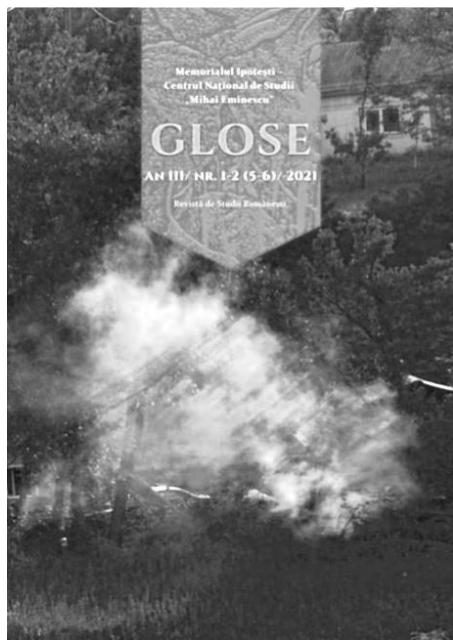
Cu toate că pe meleagurile botoșănene au activat peste 280 de scriitori și publiciști, consemnați în dicționarul „Scriitori și publiciști botoșăneni”, realizat de doamna Silvia Lazarovici, prea puțini dintre aceștia au îndrăznit să scrie o carte sau un studiu despre marele nostru poet- Mihai Eminescu. A scrie despre Eminescu presupune multă responsabilitate, documentare insistentă, cercetare permanentă și, cel mai important, multă dragoste față de *Luceafărul poeziei românești*.

O serie de personalități botoșănene, cu preocupări din domeniul cultural al Botoșaniului, au contribuit la cunoașterea, omagierea și organizarea unor manifestări dedicate lui M. Eminescu, au realizat materiale reprezentative dedicate poetului, au scris cărți și au editat diferite publicații.

Directoarea Bibliotecii Județene „M. Eminescu” Botoșani, doamna Viziteu Cornelia, a scos timp de 21 de ani, împreună cu Catedra de Literatură Comparată de la Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, volumul „**Studii eminescologice**”, cu lucrări susținute la Simpozionul Internațional „**Eminescu:Carte-Cultură- Civilizație**”, desfășurat an de an la Botoșani, cu studii importante despre activitatea și opera lui Mihai Eminescu. Volumele prezintă și o bogată bibliografie selectivă.

Doamna Ala Sainenco, directoarea **Memorialului Ipotești**– Centrul

Național de Studii „Mihai Eminescu, împreună cu un colectiv de scriitori, a luat inițiativa de a scoate **Revista GLOSE**, inclusă în planul anual de editare al Memorialului, cu „un program ce include construirea unei platforme participative, dedicate cooperării în rețea, deschisă universitarilor din mediul academic român și din mediile academice din străinătate. Revista își propune să acorde o atenție specială: studiilor eminesciene, pentru a sprijini crearea unei ștafete între generațiile de interpreți ai operei eminesciene; analizei secolului al XIX-lea, ce aduce în scenă problematica bătăliei canonice din cadrul modernității românești, fundamentând Epoca Marilor Clasici; cercetării celorlalte epoci ale literaturii și

culturii române; dezvoltarea unui dialog intercultural de substanță pentru a contribui la o poziționare comprehensivă a culturii române în constelația patrimoniului european și internațional”. Intenția realizatorilor Revistei Glose este „orientarea noastră spre construirea unei comunități a studiilor românești, reunind atât versantul internațional, cât și pe cel național”. Această revistă „se deschide către dinamica rețelelor profesionale din cadrul diasporei române, unde segmentul diasporei academice se profilează ca o dimensiune tot mai articulată, aptă să genereze inițiative, să propună abordări, să construiască proiecte de cooperare și o arhitectură de parteneriate multiple” (Ala Sainenco).

Materialele și studiile publicate în cele trei numere, apărute până în prezent, au pe Mihai Eminescu și opera sa în centrul preocupărilor revistei GLOSE. Este o realizare deosebită a Centrului Național de Studii „Mihai Eminescu” de la Ipotești, demnă de o astfel de instituție ce poartă numele poetului național. Nu trebuie să uităm și multitudinea de activități culturale și de omagiere a Luceafărului poeziei românești, desfășurate an de an în memoria poetului.

Dumitru Lavric, directorul Centrului de Îndrumare a Creației Populare Botoșani, având la dispoziție corespondența dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle, editată de Lucian Chișu, în 1999 la Editura Muzeului Literaturii Române și volumul din anul 2000, intitulat „Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit”, a Cristinei Zarifopol- Ilias, a publicat în serial, în revista

Luceafărul.net, începând cu luna februarie 2010, studiul „**Amor și Psyche**”, publicat în volum la editura PIM Iași, în 2015. Este o lucrare interesantă, în care autorul spune: „De la semnificația ambreiorilor de comunicare (apelativele, de regulă hipocaristice) și a formulelor inițiale și finale, comentariul trece spre depistarea umbrelor mitologice ce bântuie dialogul, la identificarea intriganților și opozanților, funcția promisiunii, tehnicile de consolare, proiecția actanților în situații de conflict după modelul Animus-Anima, motivul sorții neîndurătoare ca fatalitate ce pedepsește hybris-ul (depășirea măsurii în fericire), fără a neglija efectele experienței trăite asupra operei poetice”. Cartea este o contribuție importantă la capitolul eminescologiei botoșănene.

Profesorul și istoricul Gică Manole, fiind preocupat toată viața sa de istorie, a cercetat și contribuția lui Mihai Eminescu în acest domeniu, reușind să editeze trei volume cu această temă: **Mihai Eminescu și evreii**, Ed. Quadrăt, Botoșani, 2017, **Eminescu și Basarabia**, ed. Quadrăt, 2018, **Mihai Eminescu despre Bucovina și Basarabia**, Ed. Quadrăt, 2018, volume în care sunt cuprinse și comentate, din punct de vedere al istoricului, cele mai importante articole publicate de Eminescu în ziarul *Timpul*.

Regretatul profesor Sergiu Manolache din Cucorăni, s-a aplecat și el asupra vieții poetului Mihai Eminescu, publicând o serie de cărți legate de școală și de viața poetului pe aceste meleaguri: „*Cucorăni- pagini de istorie*”- 2004, „*De la Cucorăni la Eminescu*”- 2007, „*Două veacuri de școală pe meleag eminescian*”- 2010, „*Sub zodiac Luceafărului*”- 2014, precum și a numeroase articole de specialitate cu caracter didactic, istoric și monografic.

Domnul Ion Istrate, directorul Editurii *Agata* Botoșani, are deosebitul merit că publică, începând cu anul 2009, revista online Luceafărul (www.luceafarușl.net), în care apar numeroase materiale, studii, documente, manuscrise și creații dedicate lui Mihai Eminescu. Mulți ani această frumoasă și importantă revistă a apărut lunar și în format tipărit, publicație ce poate sta la loc de cinste în orice bibliotecă.

Colecționarii botoșăneni au avut și ei o activitate eminescologică deosebită și o contribuție importantă la cunoașterea vieții și operei lui Mihai Eminescu și l-au omagiat în fiecare an, prin expoziții și materiale filatelice, numismatice și de cartofilie, realizând medalii și insigne, plicuri filatelice și ștampile speciale, cărți poștale ilustrate etc.

Responsabilul Editurii **AXA** Botoșani și al „Buletinului Informativ Mihai Eminescu” Botoșani, ing. Coriolan Chiricheș, împreună cu pasionatul

colecționar de Eminescu, Mihai Cornaci, cel ce a organizat **Cabinetul de filatelie și numismatică** la Biblioteca Județeană „M. Eminescu”, au editat o serie de cărți în domeniu: *Eminescu în numismatică*, ed. Axa, 2000; *Insignele județului Botoșani*, ed. Axa, 2005; *20 de ani de activitate numismatică la Botoșani*, ed. Axa 2002. Împreună cu d-na Elena Condrei, M. Cornaci a editat cartea ***Veșnicia iubirii și naturii eminesciene în medalistică***: interviuri, la Ed. Gee, 2013, iar împreună cu d-na Cornelia Viziteu au scos volumul **„Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani: 5 ani de activitate a cabinetului de Numismatică și Filatelie, 2006- 2011”**, carte tipărită de editura Axa, în 2011.

Un alt colecționar de elită din Botoșani, regretatul col. dr. Gică Marițanu, a inițiat și realizat un important proiect cu personalitățile județului Botoșani, din toate domeniile de activitate, editând aproape 300 de plicuri și ștampile speciale cu aceste personalități, cuprinse în volumul bibliofil intitulat *„Galeria filatelică a celebrităților botoșănene- Dicționar Enciclopedic”*, la editura Gee Botoșani, 2017, unde M. Eminescu figurează cu 13 picuri filatelice și 6 ștampile speciale și un alt album bibliofil cu cărțile poștale din orașul Botoșani, cu titlul **„Restituiri Cartofile 1899-1945- Botoșani”**, la editura Gee Botoșani, în anul 2018.

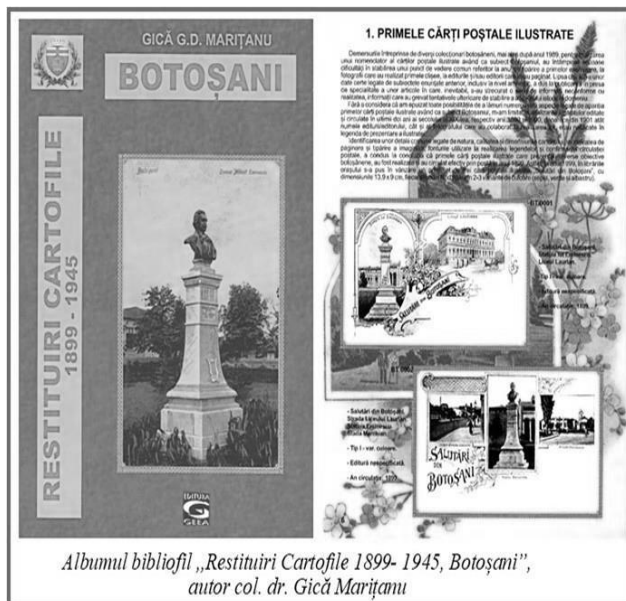
Sper, ca aceia care nu au fost menționați în acest material, să nu se supere pe autor, care are și el lipsurile lui în cunoașterea evenimentelor și acțiunilor, desfășurate la Botoșani de-a lungul timpului, pentru omagierea celui mai mare poet roman- *„Omul deplin al culturii românești”- Mihai Eminescu*.

Încheiem acest parcurs succint prin eminescologia botoșăneană, cu îndemnul lui Constantin Noica pentru noi români: „*Și dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu- nu cu un Eminescu idealizat, nu cu un Eminescu trimis în genialitatea lui, ci cu Eminescu acesta al haosului germinativ- dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu acesta, atunci vom rămâne în cultură mai departe înfometaj*” (Constantin Noica- *Introducere în miracolul eminescian*– Editura Humanitas, București, 1992, pag.98-99).

Bibliografie:

- 1.Valentin Coșereanu- *Eminescu-Ipotești-Eminescu*, Colecția Ipotești, 2000;
- 2.Silvia Lazarovici- *Scriitori botoșăneni*, Ed. GEEA, Botoșani, 2000;
- 3.Ionel Bejenaru- *Dicționarul botoșănenilor*, Ed. Moldova, Iași, 1994;
- 4.*Studii eminescologice*– 20 volume scoase de Biblioteca Județeană Botoșani la Ed. Clusium, 1998- 2021;
- 5.*Botoșani. Istorie și contemporaneitate*– Comitetul pentru Cultură și Artă al Municipiului Botoșani, 1969;
- 6.Profesor preot Toma Chiricuță- *Eminescu pedagog*- Editura Tipografia B. Saidman, Botoșani, 1927, 80 pagini;
- 7.Corneliu Botez- *Omagiu lui Eminescu*, *Atelierele Grafice Socec & Co.*, București, 1909;
- 8.Augustin Z.N. Pop- *Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, Ed. Academiei R.P.R., 1962
- 9.Augustin Z.N. Pop- *Întregiri documentare la biografia lui Eminescu*- Editura Eminescu, București, 1983;
- 10.Victor Crăciun și Petre Codrea- *Gânduri închinat lui Eminescu*– Comitetul pentru Cultură și Artă a Județului Botoșani-1970;
- 11.Artur Gorovei- *Monografia orașului Botoșani*– Ed. Institutul de Arte Grafice „M. Saidman” Fălticeni, 1926;
- 12.*Cuvântul nostru- Număr comemorativ, cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu*, Botoșani- 28/15 iunie 1929;
- 13.*Junimea Moldovei de Nord*, nr. 8-10, 15/28 iunie 1919;
- 14.D. Murărașu- *Mihai Eminescu. Viața și opera*, Editura *Eminescu*, București, 1983;
- 15.Revista *Hyperion*, Botoșani, 1984- 2022;
- 16.Revista *Luceafărul.net*, Editura *Agata*, Botoșani;
- 17.Vladimir Șardin- „*Din trecutul Botoșanilor- Figuri dispărute*”, Tipografia *B. Saidman*, Botoșani, 1929;
- 18.Ludovic Dauș (1875- 1954)- Organizator *Luna Bucureștilor– 50 ani Eminescu*, 1939 și a volumului comemorativ dedicat poetului;
- 19.Pr. Dumitru Furtună- „*Istorie literară*”, apărută la Editura *Sf. Mina* din Iași, în 2015;
- 20.Gică G.D. Marițanu- *DICȚIONAR ENCICLOPEDIC- Galeria filatelică a celebrităților botoșănene*”- Editura GEEA, Botoșani, 2017;
- 21.Revista *GLOSE*- 2019- 2022- Memorialul Ipotești

Despre un Eminescu necunoscut românilor de astăzi!

Dr. Ionuț ȚENE

Eminescu a atras una dintre cele mai complexe manevre de dezinformare și intoxicare specifice domeniului serviciilor speciale. Posteritatea sa a fost deformată și manevrată de toate regimurile politice care s-au succedat în România. Restabilirea adevărului despre Eminescu este o datorie de onoare a breslei ziaristilor. Că mulți alți ziașiști, Eminescu a intrat în malaxorul aparatului represiv al politiei politice și a devenit o problema și o afacere de Stat.

Cea mai însemnată parte a activității sale a fost dedicată gazetăriei și politicii. Din 1876 devine ziarist profesionist – ocupația sa principală până la sfârșitul vieții. Debutază la Curierul de Iași apoi, în 1877 este redactor la Timpul, din 1880 redactor șef și redactor pe politică până în 1883. În mod brutal, în iunie 1883, munca sa este întreruptă și este introdus cu forță într-un ospiciu. Poliția, sub comanda Puterii de stat, îl transformă astfel pe Eminescu într-unul dintre primii deținuți politici ai statului modern român. Oricum, este primul ziarist căruia i se pune călus în gură în această manieră dură. Metoda va fi perfecționată sub comunism, potrivit basarabia 91.net.

CONSERVATOR

Eminescu își asumă că pe o profesiune de credință lupta pentru România, amendând atât liberalii cât și conservatorii pentru politică de cedare în interesul marelui capital în chestiuni arzătoare ale timpului. Scria vibrant, scria cu patos dar și cu rigoare, scria cu o forță devastatoare. Maiorescu notează – "Eminescu s-a făcut simțit de cum a intrat în redacție prin universul de idei al culturii ce acumulasă singur, prin logică și verba". "Stăpân pe limba neaoșă" și cu o "neobișnuită căldură sufletească", Eminescu însuflețea dezbaterile publice și totodată izbea necruțător "iresponsabilitățile factorilor politici, afacerismele, demagogia și logoreea păturii superpuse". Pe scurt, un ziarist de marca, o voce puternică, un spirit radical și incomod. Mihai Eminescu avea o funcție publică foarte importantă că redactor-șef al ziarului Timpul, care era organ oficial al Partidului Conservator. Maiorescu – la organizarea Partidului Conservator – a arătat clar poziția lui Eminescu: "Cei 10 capi ai lui, și al 11-lea, domnul Mihai Eminescu, redactor la ziarul Timpul".

DE LA NISTRU PAN' LA TISA

Eminescu duce campanii de presă dedicate chestiunii Basarabiei, critică aspru Parlamentul pentru înstrăinarea Basarabiei, este intransigent atât față de politică de opresiune țaristă ("o adâncă barbarie") cât și față de cea a Imperiului Austro-Ungar și, totodată, își acuză colegii, fruntașii conservatori, că participă la înființarea de instituții bancare în scop de speculă. Situația să la ziar devine critică în 1880, mai ales după ce atacă proiectul de program al Partidului Conservator, lansat de Maiorescu, în care acesta pleda pentru subordonarea intereselor României și sacrifică românii aflați sub puterea Imperiului Austro-Ungar. Câtă vreme guvernele de la Budapesta îi oprimă pe români, îngredind accesul la școală și Biserică, blocând cultivarea limbii materne – apropierea de Imperiu nu este posibilă și nici recomandabilă, avertiza jurnalistul.

LOVIT LA TIMPUL

Viena însă atrage ca un magnet și conservatorii se cuplează cu liberalii – "la ciolan". P.P Carp, înalt fruntaș conservator, devine ambasador al liberalilor la Viena și cere să i se pună surdină lui Eminescu (într-o scrisoare către Titu Maiorescu îi atrage atenția: „și mai potoliți-l pe Eminescu!"). Scârbit, acesta protestează: „Suntem bărbați noi sau niște fameni, niște eunuci caraghioși ai marelui Mogul. Ce suntem, comedianți, saltimbanci de uliță să ne schimbăm opiniile ca cămășile și partidul ca cizmele?" Ca urmare, în noiembrie 1881 Eminescu este înlocuit de la conducerea Timpului, este retrogradat, iar noul redactor-șef îl atacă pe Eminescu în chiar ziarul pe care acesta îl condusesese.

SOCIETATEA CARPAȚII – SERVICIUL SECRET ROMÂN AL DACIEI MARI

În 1882, Eminescu participa la fondarea unei organizații cu caracter conspirativ, înscrisă de fațadă că un ONG de azi – Societatea Carpați. Societatea își propunea – conform Statutului, să sprijine orice „întreprindere românească". Se avea însă în vedere situația românilor din Imperiul Austro-Ungar. Considerată subversivă de serviciile secrete vieneze, organizația din care făcea parte Eminescu este atent supravegheată. Sunt infiltrați agenți în preajma lui Eminescu, inclusiv în redacție. Manifestările organizate de „Societatea Carpați" îngrijorau în mod deosebit reprezentanta diplomatică a Austro-Ungariei în România. „Societatea Carpați" era un adevărat partid secret de rezervă, cu zeci de mii de membri (peste 20.000), care milita pe față pentru ruperea Ardealului de Imperiul Austro-Ungar și alipirea la Țară, dar execută și acțiuni conspirative.

URMĂRIT DE SPIONII AUSTRO-UNGARIEI

Într-o notă informativă secretă din 7 iunie 1882, redactată de ministrul plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, Ernst von Mayr, către ministrul Casei imperiale și ministrul de Externe din Viena se raporta: „Societatea Carpați a ținut la 4 iunie o ședință publică, căreia i-a precedat o consfătuire secretă. Despre această am primit din sursă sigură (ceea ce înseamnă notă unui agent infiltrat în organizație – n.n.) următoarele informații: subiectul consfătuirii a fost situația politică.

S-a convenit acolo să se continue lupta împotriva Monarhiei austro-ungare, dar nu în sensul de a admite existența unei „Românii iredente”. Membrilor li s-a recomandat cea mai mare precauție. Eminescu, redactorul principal al ziarului "Timpul", a făcut propunerea de a se încredința studenților transilvăneni de naționalitate română, care pentru instruirea lor frecventează instituțiile de învățământ de aici, sarcina pe timpul vacanței lor în patrie, să contribuie la formarea opiniei publice în favoarea unei „Dacii Mari”. Săcareanu, redactorul adjunct de la „Română liberă”, a dat citire mai multor scrisori din Transilvania adresate lui, potrivit cărora românii de acolo îi așteaptă cu brațele deschise pe frații lor”. (Arhivele St. Buc., Colecția xerografii Austria, pach. CCXXVI/1, f.189-192, Haus – Hof – und Staatsarchiv Wien, Informationsburo, I.B.- Akten, K.159)

TRĂDĂTORII

Un alt un raport confidențial către Kalnoky, ministrul de Externe al Austro-Ungariei, informa despre o altă adunare a Societății Carpați, din care rezultă că un anume Lachman, redactor la ziarul Bukarester Tageblatt și foarte activ spion austriac, avea că sarcinș urmărire pas cu pas mai ales a lui Eminescu. În contextul notei informative se mai numește un agent din vecinătatea imediată a lui Eminescu, care ar fi putut fi chiar vicepreședintele Societății Carpații, despre care se scrie negru pe alb că este nici mai mult nici mai puțin decât... spion austriac. (Numele acestuia reapare ulterior în procesul verbal adresat de comisarul Niculescu cu ocazia arestării lui Eminescu: „informat de d.d. G. Ocasanu și V. Siderescu că amicul lor d-l Mihai Eminescu, redactorul ziarului Timpul, ar fi atins de alienație mintală”).

NAȚIONALIȘTII, URMĂRIȚI ȘI DE RUȘI

Eminescu avea o statura publică impresionantă și era perceput drept un cap al conservatorismului dar și al luptei pentru unitate națională, coordonată ulterior printr-o întregă rețea de societăți studențești din orașe centre universitare din cuprinsul monarhiei Austro-Ungare. S-a creat un fel de «network» care avea că obiectiv direct lupta pentru unitatea politică a românilor. Pe lângă Societatea Carpați, au mai apărut la Budapesta

Societatea "Petru Maior", la Viena "România jună", la Cernăuți "Junimea", "Dacia", "Bucovină și Moldova", în Transilvania societatea "Astra" și, în vechea Românie, "Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor în vechea Românie", care avea filiale inclusiv la Paris. Toate aceste organizații se aflau în obiectivul serviciilor secrete ale Rusiei țariste și Austro-Ungariei, fiind intens infiltrate și supravegheate. Colecția arhivelor politice vieneze cuprinde numeroase rapoarte similare cu notele informative care priveau activitatea lui Eminescu, considerat un lider primejdios.

INCOMODUL EMINESCU

Baronul von Mayr, ambasadorul Austro-Ungariei la București, îl însărcinase pe F. Lauchman în acest sens: „Eminescu este în permanentă urmărit de F. Lachman, agent austro-ungar care avea sub observație mișcarea "iridentă" a ardelenilor din București și ale cărui rapoarte sunt astăzi cunoscute". O notă informativă a baronului von Mayr denunță articolul lui Eminescu din "Timpul", privitor la expansiunea catolicismului în România. În 1883, Eminescu realizează un tablou al maghiarizării numelor românești în Transilvania și îl ridiculizează pe regele Carol I pentru lipsa să de autoritate. Condamnă guvernul liberal pentru politică externă și internă, denunță cărdășia conservatorilor cu liberalii și devine o povară incomodă pentru toată lumea. Tiradele și intransigența sa deranjau pe toată lumea. Eventualitatea ca acesta să devină cândva parlamentar – ca mulți alți ziariști, ar fi fost nefastă pentru puterile externe din jurul României, deoarece ar fi putut genera un curent politic ostil și neconvenabil intereselor acestora.

ȘTIA CĂ I SE PREGĂTEȘTE CEVA

Eminescu este informat și simte că i se pregătește ceva. În 28 iunie 1883 se strânge lațul. Este luat pe sus de poliție și băgat cu forță la ospiciu. Sunt încălcate desigur toate normele legale și i se înscenează unul dintre cele mai murdare procese de defăimare și lichidare civilă, la care au participat inclusiv "aproțiați" interesați prin diferite mijloace. Ziua de 28 iunie 1883 este o zi foarte importantă pentru istoria și politică României nu doar datorită arestării lui Eminescu. Exact în această zi, Austro-Ungaria a rupt relațiile diplomatice cu statul român timp de 48 de ore, iar von Bismark i-a trimis o telegramă lui Carol I, prin care Germania amenință cu războiul. În cursul verii, Imperiul Austro-Ungar a executat manevre militare în Ardeal, pentru intimidarea Regatului României, iar presă maghiară perorase pe tema necesității anexării Valahiei. Împăratul Wilhelm I al Germaniei a transmis de asemenea o scrisoare de amenințări, în care soma România să între în alianță militară, iar Rusia cerea, de asemenea, satisfacții.

INTERZIS ȘI INTERNAT

Guvernul a desființat „Societatea Carpați” chiar la cererea reprezentantului Austro-Ungariei la București, baronul Von Mayr, cel care se ocupă cu spionarea lui Eminescu. Odată cu arestarea și internarea la balamuc a lui Eminescu au fost organizate razii și percheziții ale sediului „Societății Carpați” au fost devastate sediile unor societăți naționale, au fost expulzate persoane aflate pe lista neagră a Vienei și au fost intentate procese ardelenilor. Exact în această zi trebuia de fapt să se semneze Tratatul secret de alianță dintre România și Triplă Alianță, formată din Austro-Ungaria, Germania și Italia. Tratatul însemna aservirea României Austro-Ungariei în primul rând, ceea ce excludea revendicarea Ardealului. Bucureștiul era dominat de ardeleni, care, ridicau vocea din ce în ce mai puternic pentru eliberarea Ardealului, pentru drepturile românilor asupriți de unguri. Eminescu era în centrul acestor manifestări. Tratatul urmă să interzică brusc orice proteste pentru eliberarea Ardealului, iar condiția semnării tratatului era anihilarea revendicării Ardealului de la București.

SUPRIMAREA ÎNCEPE DE LA 33 DE ANI

„Directiva de sus” s-a aplicat la diferite nivele. Declarația nebuniei lui Mihai Eminescu este unul dintre ele. Așa-zisele „interese de stat” l-au nimic pe tânărul redactor – potențiala mare figură politică a României Mari, tocmai în anul când împlinea 33 de ani, vârstă jertfei lui Ioan Botezătorul și a lui Iisus. Tratatul a fost semnat până la urmă în septembrie 1883, ceea ce a mutat lupta ardelenilor în Ardeal. Ce urmează în anii următori este un coșmar – bine regizat, în care rolurile sunt asumate de personajele politice ale vremii. Distrugerea lui Eminescu este deliberată și va duce la moartea sa. Poliția i-a sigilat casa, Maiorescu i-a ridicat manuscrisele și toate documentele – cică să nu fie distruse – depunându-le la Academie după ani buni. Eminescu nu și-a mai văzut niciodată corespondența, cărțile, notele. În manuscrisele din acei ani, cele care au scăpat nedistruse de Maiorescu sunt însemnări derutante, care arată nivelul la care era hotărât să acționeze Eminescu ca lider al „Societății Carpați”. Planurile lui Eminescu vizau contracararea consecințelor unei alianțe a Casei Regale din România cu lumea germană, proiecte cu adevărat „subversive”, mergând până la o răsturnare a lui Carol. Este ușor de înțeles că acțiunile sale au fost dejucate prin metodologia tipică „măsurilor active” specifice serviciilor secrete de acum dar și de atunci. Nimic nou sub soare pe câmpul „operativ”.

OTRĂVIT CU MERCUR

Se lansează zvonul nebuniei inexplicabile, se insistă pe activitatea sa poetico-romantică, se inventează povestea unei boli venerice. Este apoi

otrăvit lent cu mercur, sub pretextul unui pretins tratament contra sifilisului, este bătut în cap cu frânghia udă, i se fac băi reci în plină iarnă, este umilit și zdrobit în toate felurile imaginabile. Nu mai are unde să scrie, se resemnează cu situația sa de condamnat politic și își asumă destinul – nu fără însă a lupta până în ultima clipă. În 1888, Veronica Micle reușește să îl aducă pe Eminescu la București, unde urmează o colaborare anonimă la câteva ziare și reviste, iar apoi, la 13 ianuarie 1889, ultimul text ziaristic al lui M. Eminescu: o polemică ce va zguduï guvernul, rupând o coaliție destul de fragilă, de altfel, a conservatorilor (care luaseră, în fine, puterea) cu liberalii. Repede se află, însă, că autorul articolului în chestiune este "bietul Eminescu". Și tot atât de repede acesta este căutat, găsit și internat din nou la balamuc, în martie 1889. Astfel, Eminescu este scos complet din circuit, iar opera sa politică pusă la index. Defăimarea sa nu a încetat nici astăzi, la mai bine de 135 de ani de la uciderea sa. Adevărate campanii continuă și azi. I se fac rechizitorii și procese de intenție și denigrat de anti-români.

EMINESCU NU A FOST NEBUN

Abia recent s-a dovedit, prin contribuția unor specialiști în medicină legală – cum este Vladimir Belîș, fost director al Institutului de Medicină Legală, sau cu aportul doctorului Vuia, că mitul bolilor sale a fost o intoxicare de cea mai joasă speță.

Punând cap la cap toate dovezile strânse ani de zile, Ovidiu Vuia scrie: „Concluziile mele, că medic neuropsihiatru, cercetător științific, autor a peste 100 de lucrări din domeniul patologiei creierului, sunt cât se poate de clare. Eminescu nu a suferit de lues și nu a avut o demență paralică”. Lui Eminescu i s-a făcut autopsia în ziua de 16 iunie 1889, existând un raport depus la Academie, nesemnat însă. Creierul său, după autopsie, s-a constatat că are 1495 de grame, aproape cât al poetului german Schiller. Iar apoi este "uitat" pe fereastră, în soare. Creierul său era o dovadă stânjenitoare a falsității teoriei sifilisului – deoarece această boală mănâncă materia cerebrală. În manualele de astăzi continuă prezentarea deformată a adevărului în ce îl privește pe Eminescu. Însă propagarea operațiunii de dezinformare în care cad mulți, din necunoștință de cauză, este începută de pe vremuri de serviciile secrete al Austro-Ungariei și continuată apoi de dușmanii României. "Tintă" Eminescu încă preocupă diferite cancelarii și „grupuscule elitiste” – în fapt extensii ale unor grupuri de putere care își perpetuează misiunea de destructurare a valorilor simbolice ale României.

Eminescu – prima medalie comemorativă

Dr. Ionel NOVAC

La doar câteva zile de la moartea lui Mihai Eminescu, când ecourile trecerii în neființă a Luceafărului poeziei românești erau încă proaspete în memorie, câteva ziare ("Curierul Românesc" din 20 iunie, "Universul" din 28 iunie și "Fântâna Blanduziei" din 2 iulie), preluând o corespondență din "Românul", anunțau lapidar că "mai multe persoane din acest oraș (Iași) au luat inițiativa de a bate o medalie comemorativă în amintirea lui Eminescu. Medalia s-a comandat în străinătate". Deși numele lor nu ne sunt cunoscute, este posibil ca respectivele persoane să fi fost din grupul de la

Societatea "Junimea", al cărei membru fusese și Poetul și unde acesta și-a prezentat deseori creațiile.

Medalia, unifață, a fost realizată în patru dimensiuni, de 20, 24, 27 și 30 de milimetri, fiind confecționată din bronz, argint, argint aurit și aur. Diversitatea de dimensiuni și materiale dovedesc faptul că, după gravare, baterea s-a prelungit, probabil în funcție de solicitări, dar indică și implicarea unui atelier intern, mai ales pentru tirajele de argint, care poartă marcajul de atelier autohton (doi delfini, semnul de marcă al Băncii Moldovei).

Prima medalie comemorativă dedicată lui Mihai Eminescu (1889)

Este fotografia unui „bărbat îmbătrânit și împietrit de suferință, dar surprinzător de înseninat, cu sprâncenele arcuite cutezător și privirea ridicată”.

Pe aversul medaliei este înfățișat bustul Poetului, gravat din față, ușor spre dreapta, iar la exergă apare înscrisul * MICHAIL EMINESCU *, urmat orizontal de anii 1849 și 1889. La prima observare, două sunt elementele care atrag atenția în mod deosebit: ortografierea prenumelui Poetului („CH” și terminatia în „L”) și anul nașterii.

Gravarea numelui cu „CH” se datora faptului că, deși procesul reformării scrierii românești se încheiase (în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza

trecându-se la înlocuirea aflateului chirilic cu cel latin), totuși se mențineau încă unele reminiscențe. De altfel, și în ziarul „Fântâna Blanduziei”, edițiile din 18 și 25 iunie 1889, numele Poetului apare tot cu „CH”.

În ceea ce privește anul nașterii, acesta s-a trecut greșit (1849), preluându-se însemnarea autografă din registrul „Junimii”, făcută la 1877 chiar de Mihai Eminescu, care menționa ca dată a nașterii sale 20 decembrie 1849. Aceasta a fost utilizată de mai mulți contemporani ai săi, inclusiv de Iosif Vulcan în „Familia”, și doar abia după descoperirea, în 1892, la Biserica Uspenia din Botosani, a actului de botez în care se preciza 15 ianuarie 1850 ca dată a nașterii a Poetului, s-a revenit la data corectă.

Medaliile au fost dotate cu tortiță sau anou de prindere, aspect care dovedește că „acestea erau destinate a fi purtate ca medalion sau prinse pe piept, probând astfel prețuirea și admirația profundă față de scriitorul care a ridicat poezia românească pe cele mai înalte culmi”.

Din păcate, datele privind autorul gravurii și tirajul medaliilor realizate au rămas necunoscute. Astăzi, astfel de exemplare sunt foarte rare, dar pot fi admirate în colecțiile unor muzee (Muzeul Național de Istorie a României, Casa Memorială „Mihai Codreanu” din Iași) sau ale câtorva pasionați colecționari din țară.

Medalia constituie primul document de metal care îl omagiază pe Mihai Eminescu, chiar în anul în care „Luceafărul” poeziei românești a trecut în eternitate. În timp, îi vor fi închinat alte zeci și sute de medalii, plachete și insigne comemorative, astfel că, în prezent, Eminescu a devenit personalitatea română căreia i s-au dedicat cele mai multe astfel de piese. Și care continuă să fie un izvor nesecat de inspirație și noi realizări...

Bibliografie:

1. Maria Dogaru, Ion Dogaru - *Eminescu în documente de metal*, Editura pentru turism, București, 1991;
2. Victor Macarie – „Prima medalie cu chipul lui Eminescu”, în revista „Magazin”, 18 mai 1985;
3. Victor Macarie – „Eminescu, prima medalie, primul bust”, în revista „Vestea”, iunie 2009;
4. Constantin Mălinaș - *Eminescu în arta medaliei 1871-1989*, Editura Gee, Botoșani, 2009.

La mulți ani - 2023!

Colaj de cărțile din vitrina expoziție – ianuarie 2022

Eminescu - trecut, prezent, viitor Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT

Cartea cu și despre EMINESCU e fascinantă. Te copleșește prin numărul acelor care au avut curaj, putere, bunăvoință și iscusința necesară de a se apropia și îndrăgi atât de mult pe Astrul poeziei, pe acela care a șlefuit limba română, i-a dat ritm, armonie și melodie, încât au creat monumentale opere, Critice, sau de evidențiere a ceea ce o minte de geniu ne-a lăsat în patrimoniul Cultural Național. Dacă ar fi să cuprind într-un cuvânt tot ceea ce se etalează în vitrinele micro-expoziție ar fi: REMARCABIL. Poate că e nepotrivit de spus: **o expoziție de Carte Veche Eminescu!**

Și asta pentru că **Eminescu e trinitatea** neamului românesc. Și aici cred, mai degrabă, că s-ar potrivi să o numim „*colecții de ediții mai vechi*”, cu opera și despre scrierea lui Eminescu, pornind tocmai de la concluzia de început. Cei care l-au citit pe Eminescu, chiar și mulți dintre străini - fiind tradus în franceză, germană, rusă, maghiară-, l-au promovat și criticat, dar au întrezărit în el această trinitate.

Orice lectură a operei sale te mișcă, indiferent de vârsta la care o parcurgi, ori o revezi. Edițiile de acum 100 și mai bine de ani, sau poeziile de început încredințate de Mihai Eminovici, botezat **EMINESCU**, revistei *Familia – coligatul original*, după restaurare, a intrat în colecția Muzeului Memorial „Iosif Vulcan”, fiind donat tot de generalul Dr. Lazăr Cârjan -, au cuprins în conținut această trinitate, desigur întregită de la debut la consacrare. Cât de mult l-au îndrăgit și criticat contemporanii bogăteni pe Eminescu, rezultă din însăși realitatea vieții trăite de acest geniu al culturii românești printre „străinii” *Doinei* sale.

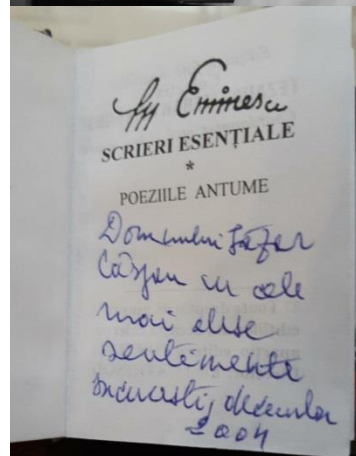
Prin urmare *Poeziile* lui Eminescu, cu notițe de Titus Maiorescu, apărute în 1892, au valoare adăugată sporită prin înseși acele notițe. Și cât de sugestivă este dedicația făcută chiar de Eminescu: „**Spre aducere aminte de către Aglai Drogh**” (născută Eminescu, sora poetului), cu semnătura olograf a acestuia (foto). Cât valorează o asemenea carte? Dacă profesorul Ion

Rotaru, renumit grafolog are dreptate când a zis „sunt sigur că dedicația este autograful lui Eminescu”, dar, ca orice expert, avea o îndoială, fapt pentru care recomanda posesorului proprietar „*să apeleze la un grafolog autorizat*”, dar nu a ezitat să felicite pe generalul Cârjan pentru această remarcabilă achiziție. Această carte e cu adevărat foarte rară. Valoarea ei de patrimoniu cultural național nu poate și prețuită.

Eminescu editat la 1904 cu *Geniu pustiu*, sau *Poveștile* în ediție Gerota, din 1933, *Viața și opera*, coordonată de N. Zaharia în 1923, *Poeziile din Biblioteca Semănătorul*, Arad 1923, *Scieri politice și literare* de Mihai Eminescu, *manuscrise inedite și culegeri din ziare și reviste, vol. I (1870 - 1877)*, ediție critică din 1905, până în ediții mai noi 2022, conțin sublinieri în text, dacă ne uităm pe exemplarele aflate în Colecția de excepție, expusă la Muzeul Iosif Vulcan din Oradea, cu începere din 12 ianuarie 2023, timp de o lună. *Nuvelele* publicate în Ed. Șaraga, începând din 1893, reprezintă doar câteva repere cuprinse în valoroasa *Colecție de carte cu și despre Eminescu*, pe care cu sârg generalul Lazăr Cârjan a alcătuit-o și pe care ne-o propune încântării privitorilor. Toți cei care s-au ocupat de opera lui Eminescu și i-au donat carte, pentru valoroasa și inedita colecție, au adăugat încurajări și felicitările lor colecționarului. Cu dulce invidie gratulăm și noi pe generalul Dr. Lazăr Cârjan pentru ideea de a-l aduna pe Eminescu, din atâtea ipostaze prezentate și a-l expune în casa *Familiei* sale de început publicistic.

Dacă e să definim, ca la carte pasiunea^[1], ea trebuie legată de colecționar^[2] și așa pot depune mărturie, fiind privilegiat vizitator și al atingerii acestor comori ale culturii române, că lucrări create pentru și despre o minte genială, care sintetizează trecutul, prezentul și direcționează, cu viziune de Luceafăr, viitorul național e a tot cuprinzătoare în: poezie, proză, teatru, reviste, articole, medalii, timbre, cărți poștale, afișe, fotografii, adunate admirabil, încât repeți: **CARTE FRUMOASĂ CINSTE CUI TE-A STRÂNS!** Cărțile expuse, dintre cele 565 ale colecției întregi - sunt valoroase prin grija colecționarului care le-a și restaurat, în parte, le-a îmbrăcat cu grijă în haină nouă, și le-a pus amprenta personală cu sigla: "L. CÂRJAN".

Remarcăm în colecție ediția Eminescu, alcătuită de Dumitru Panaitescu-Perpessicius (20 de volume, cu peste 500 pagini fiecare), ori/și cele 30 de volume ale *Receptării critice a Operei lui Eminescu*, ediție îngrijită de Academia Română, ediție inițiată și coordonată de academincianul Eugen

Simion. Îl puteți asculta pe Dumitru Panaitescu-Perpessicius vorbind despre Mihai Eminescu, într-un fragment difuzat în emisiunea „Saeculum”, 27 martie 1970, Fonoteca Radio România. <http://cineliteratura.ro/video/dumitru-panaitescu-perpessicius-despre-mihai-eminescu/>.

E o desfătare să-l auzi pe bihoreanul Gheorghe SĂRAC, cântându-l pe Eminescu, înregistrat pe discuri, benzi magnetice și acum pe Yotobemuzic. Sunt prezente operele Eminesciene văzute de marii critici literari: Titu Maiorescu, Alexandru Vlahuță, George Călinescu, Constantin Barbu, Negoșescu, Noica, Vianu, Oprea, Benic, Bușulenga, Petru Creția, ș.a. La o examinare mai atentă, și nu cred să greșim, nu lipsește nimic esențial, din OPERA lui EMINESCU, din extraordinara Colecție Eminescu a lui Lazăr Cârjan! Orice urmă a lăsat Eminescu are valoare patrimonială.

Orice lucru despre memoria lui face cinste creatorului de artă și colecționarului. Într-o ordine aleatoare vom aminti că numele Eminescu îl poartă multe școli și licee, străzi și bulevarde, monumente și busturi, medalii numismatice, timbre filatelice și bancnote, toate spre nemurirea poetului nepereche și cinstirii glorioasei sale opere. Așa remarcăm cea mai mică tipăritură Eminescu, apărută în România în 1934 la Galați. Apoi și alte ed. Ex libris, în Ediția Crican, Oradea Revista *Cetatea Cavalerilor* a găzduit în coloanele sale mai mulți autori, cu articole și cărți despre Eminescu, și a tipărit un *Supliment Eminescu*, care este inclus și în această inedită colecție memorială **Eminescu** (fișa nr.105).

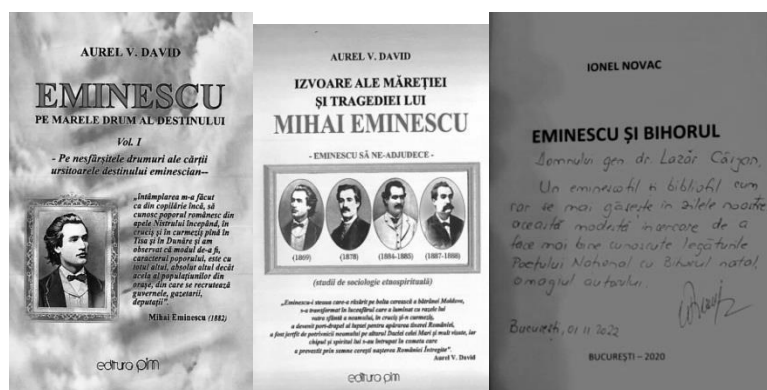
În *Suplimentul Eminescu* tipărit semnează articole prof. univ. dr. Dumitru Preda, Mircea Popa, Aurelian Popa Sravri, Aurel Pentelescu, dr. Gh. C. Nistoroiu, dr. Ionel Novac, dr. Constantin Moșincat, și rapsodul Gh. Sărac, primul care a cântat române pe versurile lui Eminescu. Apoi, în Revista *Cetatea Cavalerilor* s-a continuat publicarea unor cărți de autor semnate de Stelian Vasilescu, *Eminescu student la Viena* (piesă de teatru), două volume documentate de Dr. Ionel Novac, *Eminescu și Bihorul*, și *Mihai Eminescu și „Cele trei Crișuri”*, 3 volume scrise cu acribie de Dr. Aurel V.

David (foto), volume ajunse și în colecția domnului Lazăr Cârjan. Țin să amintesc faptul că Lazăr Cârjan a fost unul din inițiatorii bustului Eminescu, donat Centrului Cultural Român de la Budapesta. În colecția domniei sale se află, iată și **insigna**, care poartă chipul

lui Eminescu după grafica de excepție realizată de basarabeanul Aurel David.

Volume mai vechi și mai noi, strălucesc în colecția de excepție. Proprietarul dovedește cel puțin două lucruri: în primul rând că-l iubește și prețuiește nespus pe Eminescu, apoi că orice colecție se creează cu trudă, zbatere, perseverență, vreme de o jumătate de veac. Despre colecționar amintirile ne duc cu un sfert de veac în urmă când la Muzeul Militar Național – Filiala Oradea, împreună cu Lazăr Cârjan (colonel atunci, general astăzi), am realizat o expoziție temporară care avea ca tematică: **cascheta polițistului**, cu exemplare adunate din toată lumea, peste 150 bucăți și 200 de uniforme. Colecția a fost dăruită Muzeului Poliției Române din Târgoviște. Iată latura altruistă a colecționarului.

Eminescu pe marele drum al destinului, 2 volume (fiecare cu peste 350 p.), și Izvoare ale măreției și tragismului lui Mihai Eminescu (530 p.) alcătuite de istoricul dr.

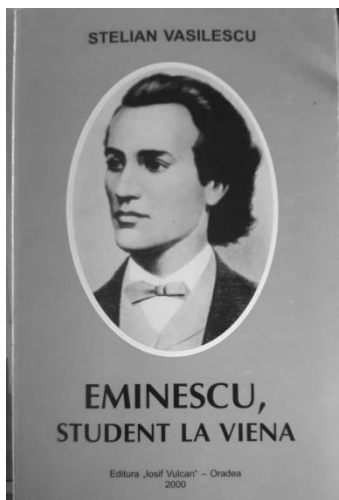
colonel Aurel V. David reprezintă o originală operă științifică-documentară pentru Eminescu „steaua care-a răsărit pe bolta cerească a bătrânei Moldave, care s-a transformat în Luceafărul care a luminat cu razele sale vatra sfântă a neamului, în cruciș și curmeziș, a devenit port-drapel al luptei pentru apărarea tinerei României, a fost jertfit de potrivnicia neamului pe altarul Daciei Mari și mult visate, iar chipul și spiritul lui s-au întrupat în cometa care a prevestit prin semne cerești nașterea României Întregite”[\[3\]](#).

Și tot din categoria noutăților cităm cartea semnată de conf. univ. dr. G.D. Iscru, *Eminescu dacolog. Eminesciense*, (460 p.), care citează din Veronica Micle, numindu-l „*vârf nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge... (...), Geniul tău planează-n lume!*”, pentru că, spunea Eminescu: „Nu alegem vorbele cum îndulcesc sau înăspresc lucrul, ci după cum acoperă mai exact ideea noastră, și când suntem aspri, nu vorbele, ci adevărul ce voim a spune e aspru”. Și atunci, evoluția românității trebuie să salte, de la zicerea lui Aldea Teodorovici, *Eminescu să ne judece*, la ceva sublim, covârșitor, de necuprins etern, cum spune Aurel V. David: ***Eminescu să ne adjucece!*** Foarte cuprinzătoare această sintagmă: **Eminescu să ne adjucece**, căci atât contemporanii săi, cât și criticii, ulterior, l-au ridicat și coborât după

bunul lor plac, până când oameni raționali și adânc cugetători au pus coroana pe opera Luceafărului, care ne-a adjudecat ca popor și națiune, acum trebuie valorizat în trinitatea operei sale pentru trecut, prezent și viitor. De acea Gheorghe Serac l-a cântat și apărat și în procese câștigate pentru adevăr și dreptate.

Scena teatrului, de la ideea lui Iosif Vulcan, respectiv a necesității unui teatru național românesc, la marile dramaturgii, a inclus în repertoriu și începuturile erei create de „pilonii civilizației străvechi” pe care Eminescu

dorea s-o păstreze sfântă, pentru „strămoși, ca să doarmă-n colb de cronici”, netulburați de pigmeii și mișeii politiciii epocii sale. Așa, cred că-i potrivit, să apreciem și să încadrăm piesa scrisă cu verb ritmat, specific tânărului Eminescu (la 19-22 ani) al personajului - documentat în

profunzime și cu o sintetică privire asupra altor personaje - cărora Stelian Vasilescu le dă viață în **Eminescu, student la Viena**, jucată la Teatru din Oradea în 1975 (marcând un dublu eveniment: debutul unui dramaturg și a teatrului-lectură), rescrisă de autor în 2000. Eminescu, susținea, la 1871 în tulburătorul său articol, semnat Varo, prin care ne-a lăsat un adevărat **testament politic** că „națiunea română trebuie să se afle pe terenul de drept pe care stau toate celelalte națiuni ale Austriei - nimic mai mult, nici o iotă mai puțin”! Acesta, de altfel, a fost și motivul pentru care procurorul public din Budapesta l-a citat pentru audieri. Românii, din imperiu, după înfăptuirea dualismului austro-ungar, au declanșat lupta politică națională pentru drepturi, susținută prin orice formă, și prin cultură, în special. Tânărul Eminescu, de la Viena la Congresul de la Putna, ridică fruntea lui lată spre aspirații legitime ale poporului român, considerând că „poporul e în drept”, după cum avea să cuprindă această idee în întreaga sa operă publicistică.

Aflăm opinia și justificarea pe care Stelian Vasilescu o avea față de această piesă de teatru (el mai scrisese *Bălcescu* – în 1978 și *Iancu, moțul din Apuseni*, în 1988): „**am simțit că-mi fugе pământul de sub picioare. Apoi, în fața fotografiei Omului cu chip de ZEU și a volumului său de**

Poezii, am îndrăznit, am notat primele replici... Știu, Eminescu e de necuprins... Dar flori, flori roșii de dragoste și admirație avem dreptul, avem datoria să-i aducem. Atât am încercat, și eu să fac..."(S.V. februarie 1975)

Eminescu, de la tumultuoasa activitate de poet, publicist și om veșnic îndrăgostit a fascinat pe contemporani și a creat dispute dintre cele mai aprige, duse până la absurd. Dacă în primii ani, în afara unui volum de poezii, îngrijit de Titu Maiorescu, și de sora lui Aglaia, Eminescu era socotit ca fiind o „piață rea” pentru tinerii ce studiaseră prin străinătăți, care aveau tendințe de suicid – depresii datorate în fapt eșecului propriu – până a-l face responsabil pe Eminescu, „nebun politic” și „xenofob”, interzis chiar, datorită intervenției politice deviate, pe filieră evreiască, pe care și ale căror apucături Eminescu le-a încondeiat! El n-a fost șovin. N-a fost xenofob! El iubea omul bun! Aprecia și cinstea valoarea și munca plugarului. Falsurile și calomniile la adresa lui Eminescu, îndreptate cu premeditare și a bolii sale au fost clarificate profesional de Dr. Ovidiu Vuia cu următoarele concluzii, susținute din convingere, că departe de „orașele iritate pentru creierul lui sensibil”, marele nostru poet s-ar fi însănătoșit complet, căci nu era dement, ci distrus organic „*supraîncărcat prin intoxicație mercurială*” [4]. Lăudăm inițiativa bihoreanului nostru rapsod Gheorghe Sărac, primul care a cântat romane pe versurile poetului, care a inițiat câștigat și procesul pornit prin care a dovedit că **Eminescu nu a fost nebun**. Ce și cum a fost folosit numele lui Eminescu, cu temei sau doar ca pretext, pe scena marelui festival „*Cântarea României*”, prin acele seri de **Eminesci** (pornite în 1977) rămâne de apreciat. Cert este că pentru participanți au fost seri literare de neuitat, după cum vor rămâne și pentru memoria veșnică a Poetului nostru național.

Prin cunoașterea strămoșilor ancestrali –popor primordial în Dacia Edenică și Sfânta Geția, rămași ca traco-geto-daci- valahi, după izvoarele vechi, mai nou puse în circulație, *de la Nistru pân' la Tisa*, teritoriu străbătut la pas de Eminescu, și unde pentru Eminescu dreapta credință din *Scrisoarea I* însemna „Începutul pe când ființă nu era, nici neființă/ Pe când totul era lipsă de viață și voință..// Dar cea mai reprezentativă creație a credinței monoteiste o transpune în *Rugăciunea unui dac* (septembrie 1879). Iată doar câteva tușe a ceea ce considerăm noi trinitatea lui **Eminescu: Trecut, Prezent și Viitor!**

Sintetizat statistic, Expoziția cuprinde un inventar de 468 poziții, cu mențiunea că unele au 30, 20, sau mai puține volume, cu un total de 565 piese, care sporesc zilnic. La acestea adăugăm „piese”, altele decât carte, pentru a avea o imagine completă a colecției de excepție alcătuite în jurul Luceafărului, de Ziua Culturii Naționale, **EMINESCU**.

**Felicitări colecționarului general Dr. Lazăr Cârjan,
cinste gazdei, Muzeul Memorial „Iosif Vulcan”,
și neobositului curator poet Dr. Ioan F. POP!**

[1] Stare afectivă deosebit de intensă și durabilă pentru cineva sau pentru ceva; dragoste foarte puternică; manifestare, exteriorizare a unui astfel de sentiment.

[2] Serie de obiecte de același fel sau de aceeași categorie, care, adunate și dispuse sistematic, reprezintă o valoare artistică, științifică, documentară

[3] Colonel, conf. univ. dr. Aurel V. David, *Izvoare ale măreției și tragismului lui Mihai Eminescu*, Editura PIM, Iași 2021

[4] Apud Ovidiu Vuia, Misterul morții lui Eminescu, Ed. Paco, București, 1996, p.96, în *Eminescu dacolog Eminesciane*, p. 359, Eminescu sub vraja primei mari iubiri,

Aspecte de la vernisajul expoziției

EMINESCU ȘI CAVALERUL SĂU, LAZĂR CÂRJAN

Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT

Col. Lazăr CÂRJAN

Profesor universitar Dr. Lazăr Cârjan, general polițist cu recunoaștere internă și internațională pentru contribuția sa profesională la combaterea criminalității, are și o altă latură, mai puțin cunoscută publicului, pasiunea colecției. Dintre toate, după modesta noastră valorizare, este colecția de CARTE, ca fiind cea mai prețuită de Domnia Sa. Și asta cel puțin din două pricini, întâi pentru că de o viață întreagă citește și adună carte, iar apoi pentru că este și autor de carte. A semnat, singur și coautor, 31 de titluri, cărți de specialitate. Ca un veritabil actor recită din Minulescu, Goga, Blaga ori Eminescu. A îndrăgit poezia din adolescență, și pe furiș a scris poezie. N-a debutat încă, dar mai e timp, sănătate să fie!

Cartea reprezintă, în viziunea colecționarului, o comoară. Ea luminează mintea, limpezește gândirea și direcționează atitudinea omului. Cartea de poezie deschide aripile iubirii, dă frâu liber imaginației precum Călin și Cătălina. Și am să punctez un lucru esențial, tot ce are în uriașa sa bibliotecă, profesorul a citit și reținut, cunoștințe pe care le folosește în dialogul elevat pe care-l susține pe orice problematică de cultură generală. Așa s-au pus bazele culturii intense ce posedă distinsul Cavaler, născut pe meleaguri Vâlcene (iulie 1947), educat la școlile polițienești din București, practicant începător în Hunedoara, apoi consacrat și împlinit profesional la Oradea (1989), cu scurte escale la București, dar revenit printre bihoreni, după pensionare.

Alături de doamna Hermina (52 de ani de căsnicie), a oferit un model de viață de familie, pentru cei doi copii și 4 nepoți, pentru care și alături de care se simte împlinit și fericit. Tuturor succes în viitor, căci ei, fățuș sau indirect, i-au susținut, apreciat și sprijinit pasiunea pentru colecția de carte. Cum și cât de mult prețuiește cartea, pentru care nici un preț nu e prea mare, și nici un efort de căutare nu e zadarnic, când e vorba de EMINESCU, dar și de altele asemenea capodopere, vom vedea din două pilde ce ne sunt la îndemână. Și voi aminti, cu titlul de exemplu, două întâmpări a pildei sale de altruist. În colecția sa unică, avea **Coligatul Revistei Familia**, din anul de debut al lui Eminescu. O valoare de patrimoniu național. Ei bine, eruditul profesor universitar doctor, general Lazăr CÂRJAN, (în 2022) **I-a donat** Muzeului „Iosif Vulcan”, considerând că acolo e locul cel mai potrivit pentru păstrare și valorizare!

Un gest asemănător făcuse anterior, în 2014, după întâlnirea anuală cu foștii colegi de poliție, din promoția de absolvenți 1968, ținută la Baia Mare, a făcut o escală la Șisești, unde a dus și **donat** o altă **carte rară** și extrem de valoroasă prin informația inedită cuprinsă și prin autograful autorului ei bihoreanul Tiron Albani: „**Leul de la Șisești – De ce s-a prăbușit monarchia austro-ungară**”, lucrare editată la „Cercul Ziariștilor” din Oradea, în 1936. Exemplarul donat are autograful olograf al autorului, Teodor Albani, cu următoarea dedicație: „**27 Noiembrie 1936. D-lui Constantin Doboș, consilier de Curte, distins magistrat și om de cultură, în semn de stimă și devotată dragoste. T. Albani**”.

În 1989 (declarat de UNESCO “anul Eminescu”) se împlineau 130 de ani de la moarte, fie că anul următor, 1990, marca 140 de la nașterea lui, fapt este că **monetăria Leningradului bătea**, în acel an de grație și binecuvântat – care a zdruncinat din temelii societatea și viața noastră, cum nu mai speram – **o monedă dedicată poetului nostru, Eminescu**. Era o realizare, *lege artis*, având pe avers efigia, numele (Mihail), semnătura și anii nașterii și morții lui, pe revers stema URSS și anul 1989, iar pe muche scris “o rublă”, de două ori.

© ALLWORLD.COM

© ALLWORLD.COM

„*Cinste lor! Și celor care au conceput-o, și celor care au aprobat-o și, mai ales, celor care au pus-o în faptă*”, scrie Virgil Răzeșu, din Piatra Neamț, în Revista *Luceafărul*, apărut pe 11 ianuarie 2023 la Botoșani. „*Era o monedă rusească adevărată, cu valoare nominală de 1 (o) rublă, cu un tiraj de două milioane de exemplare (nu fiți cârcotași, că nu e puțin pentru o monedă omagială), din care 10% erau de o calitate specială (aur și argint), probabil destinate muzeelor și colecționarilor*” (foto).

Și cu just temei Virgil Răzeșu, tânjea după „o rublă”, care rubla asta „**face mai mult decât un purcoi de Euro** (sbl.ns.), bravo cui a gândit-o, că noi nu ne-am învrednicit decât târziu să punem chipul marelui poet pe bancnota de 500 de lei, probabil la gândul că va stopa devalorizarea în picaj a monedei naționale”. Cu năduf aceste însemnări, dar, mă rog, important e faptul semnalat.

1889.

Ulterior, alt pasionat colecționar, Dr. Ionel NOVAC (bihorean din Zece Hotare), mi-a trimis fotografia primei **medalii comemorative dedicată lui Mihai Eminescu (1889)**⁸⁵. Este fotografia unui „bărbat îmbătrânit și împietrit de suferință, dar surprinzător de înseninat, cu sprâncenele arcuite cutezător și privirea ridicată”.

Pe aversul medaliei este înfățișat bustul Poetului, gravat din față, ușor spre dreapta, iar la exergă apare înscrisul * MICHAIL EMINESCU *, urmat orizontal de anii 1849 și

La prima observare, două sunt elementele care atrag atenția în mod deosebit: ortografierea prenumelui Poetului („CH” și terminatia în „L”) și anul nașterii.

Gravarea numelui cu „CH” se datora faptului că, deși procesul reformării scrierii românești se încheiase (în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza trecându-se la înlocuirea aflabetului chirilic cu cel latin), totuși se mențineau încă unele reminiscențe. De altfel, și în ziarul „Fântâna Blanduziei”, edițiile din 18 și 25 iunie 1889, numele Poetului apare tot cu „CH”.

În ceea ce privește anul nașterii, acesta s-a trecut greșit (1849), preluându-se însemnarea autografă din registrul „Junimii”, făcută la 1877 chiar de Mihai Eminescu, care menționa ca dată a nașterii sale 20 decembrie 1849. Aceasta a fost utilizată de mai mulți contemporani ai săi, inclusiv de Iosif Vulcan în „Familia”, și doar abia după descoperirea, în 1892, la Biserica Uspenia din Botosani, a actului de botez în care se preciza 15 ianuarie 1850 ca dată a nașterii a Poetului, s-a revenit la data corectă.

În aceeași categorie a contribuțiilor simple, oneste dar profunde ca gest și emoție originală pentru omagierea Luceafărului românesc, odată cu vernisarea expoziției de carte **Cu și despre Eminescu**, - de la Muzeul Memorial „Iosif Vulcan” din Oradea, putem înscrie și realizarea făcută la 173 de la naștere de către general dr. Lazăr Cârjan⁸⁶ **cu insigna și medalia jubiliară Eminescu** (foto). **Pana și semnătura lui Eminescu, format rotund 35 m., Medalia este surmontată la tricolorul românesc**, sunt

⁸⁵ Dr. Ionel Novac, *Eminescu, prima medalie comemorativă*, în *Cetatea Cavalerilor*, nr.11(27)/ 24 noiembrie 2022

⁸⁶ Teză de doctorat cu titlul „*Combaterea criminalității la frontiera de stat a României*” (1999),

încrustate pe aversul medaliai argintate, iar pe avers are inscripția cu data de „Oradea, 15 ianuarie 2023, oferită de Lazăr Cârjan, domnului colonel Constantin MOȘINCAT”, dedicație care mă Onorează.

Insigna, apărută din aceeași inițiativă a generalului dr. Lazăr Cârjan, pe un fond de albastru, ca de Voroneț, bordată cu auriu pe margini, portă stilizarea „Copacul Eminescu”, stilizat de sculptorul Aurel David și are inscripția: „Oradea, 173 de ani de la naștere*(simbolizînd Luceafărul) Mihai Eminescu (1850-1889)15 .01 2023” Toate înscrisurile sunt realizate cu alb, semn al purității și strălucirii de lumină eminesciană. Așadar două piese cu valoare numismatică, pe care cu siguranță, colecționarii se vor orienta să le achiziționeze.

Ambele însemne poartă pecetea culturală inconfundabilă, marcată cu modestie, „L. CÂRJAN”, care au valoare de simbol și creează apartenența la credință izbutirii pentru și prin cultura națională. Eu primesc această distincție cu satisfacție, statornică apreciere, admirație, recunoștință și exprim și public înalta mea considerație față de un colecționar pasionat și privilegiul de a fi în preajma și în miezul unui astfel de moment jubiliar, înălțător, de confort intelectual remarcabil. Prin faptele sale simple dar mărețe, cu evident substrat motivațional cultural, legate de memoria genialului **Eminescu**, generalul Lazăr Cârjan a făcut dovada că este un veritabil **Cavaler eminescian**.

Cu prilejul Zilei Culturii Naționale și a împlinirii a 173 de ani de la nașterea poetului nostru național, care dă simbolistica acestei zile, Muzeul Țării Crișurilor Oradea - Complex Muzeal, în colaborare cu Consiliul Județean Bihor și Primăria Municipiului Oradea, organizează joi, 12 ianuarie a.c., ora 17.00, la Muzeul Memorial „Iosif Vulcan”, o retrospectivă expozițională de carte de și despre Mihai Eminescu, din colecția gen. (r) Lazăr Cârjan. Expoziția cuprinde cărți și documente rare legate de opera și exegeza eminesciană, scrisul olograf al poetului, o carte liliput a poeziei Luceafărul

(„cartea cea mai mică tipărită vreodată în Țara Românească”), ediții și manuscrise ale unor renumiți eminescologi, ilustrații și insigne dedicate poetului etc. În cadrul expoziției vor lua cuvântul: prof.univ. dr. Gabriel Moisa, managerul Muzeului Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal, prof. univ. dr. Blaga Mihoc, istoric gen.(r) Lazăr Cârjan și scriitorul dr. Ioan F. Pop. Expoziția va rămâne deschisă pentru public timp de o lună.

MUZEUL ȚĂRII CRIȘURILOR ORADEA
COMPLEX MUZEAL

ROMANIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BIHOR
MUNICIPIUL ORADEA

Ziua Culturii Naționale

EXPOZIȚIE DE
ȘI DESPRE
**MIHAI
EMINESCU**
la 173 de ani de la nașterea poetului

Colecția Gen. (r) Lazăr Cârjan

12 ianuarie - 12 februarie 2023
Muzeul Memorial „Iosif Vulcan”
(Str. Iosif Vulcan 16)

Vernisaj:
Joi, 12 ianuarie 2023, ora 17.00

Participă:
Prof. univ. dr. habil. Gabriel Moisa
Prof. univ. dr. Lazăr Cârjan
Prof. univ. dr. Blaga Mihoc
Dr. Ioan F. Pop

„Îmi închin azi gândul lui
Mihai Eminescu, acest bard al
neamului românesc, al cărui
suflet a știut să pătrundă
durerea, natura și frumusețea,
și să cuprindă tot ce e românesc”
Maria

„Pașii încet, cu grijă tăcută, feței mei,
Să nu-i călcați nici umbra, nici floarea de tat.
Că-măi chinat s-așine, din toți, și cel mai toșfar
și-a înmănat condolea de-a dreptul din bucafaș”
Tudor Arghezi

Afișul expoziției „EMINESCU

**Iubirea de neam și țară,
Virtute eminesciană cu valențe de perenitate⁸⁷
Col. (r) dr. Aurel V. DAVID**

„**Neam**” și „**țară**” sunt două noțiuni ancestrale, deci vechi de când e lumea, al căror sens și semnificație nu pot fi înțelese decât dacă se abordează într-o conexiune etno-spirituală și socială. Aceasta este imperios necesară pentru că de-a lungul istoriei au fost cazuri când neamuri slabe sau vitregite de soartă și-au pierdut vatra de viețuire sau părți din aceasta, fiind înglobate prin violență extremă în imperii sau feude.

Neamul semnifică semintia (*sămânța*), spița, stirpea (*porodita*), vița oamenilor de același soi, deci *rude de sânge*, a căror identitate, definită prin naționalitate, este exprimată prin succesiune de generații în timp istoric și spațiu social prin *organizări sociale și politice* numite *familii*, ginți (triburi), *popoare și națiuni*. *Iubirea de neam* exprimă atașamentul sufletesc puternic pe care „*nativul*” îl datorează însușirilor genetice ale trupului exprimate prin părinți – mama și tata – și antecesori, respectiv bunici, străbunici, stră-străbunici după mamă și după tată), urcând prin succesiune de generații până acolo unde există memorie socială. Aceasta este de fapt, „*iubirea aproapelui*”, izvorâtă atât din legătura de sânge care curge prin venele „*nativului*”, cât și din *credința, mentalitatea și tradițiile* rezultate din definirea și asumarea spiritului neamului sub oblăduirea puterii Tatălui Ceresc. Însă, *iubirea aproapelui* nu poate fi înțeleasă decât în conexiune organică cu *iubirea de neam*, căci cine nu-și iubește neamul din care se trage nu poate iubi nici un alt neam din lumea aceasta.

Țara (sinonimă cu *patria*), reprezintă pământul (vatra) locuit statornic de un neam suveran, organizat într-un stat cu fundament politico-juridic și administrativ etnospiritual, delimitat convențional prin hotare și identificat prin insemne, simboluri (steag, stemă, monedă), limbă oficială și atribute social-politice (suprafață, relief, bogății, populație) și etnospirituale (cultură, etnie, istorie, obiceiuri, religii, tradiții etc.). „**Țara**” începe cu locul natal, vatra maternă și străbună din care „*nativul*” se revendică, pe care le prețuiește și le iubește, le înnobilează și le apără. Continuă cu munții, dealurile, câmpiile și apele din zestrea sa geo-fizică și se împlinește prin puterea „*nativului*” de a-și clădi în libertate propriul destin. În esență „*țara*”, exprimă „*libertatea neamului*”, căci numai un neam care are țară este recunoscut, acceptat și respectat. Pe cale de consecință, *iubirea de țară* exprimă atașamentul sufletesc puternic față de vatra neamului, organizată într-un stat îndrituit să

⁸⁷ Col. (r) dr. Aurel V. David, în *Vitralii – Lumini și umbre*, nr. 38 marie – mai 2019; aurelvdavid@yahoo.com

apere, să protejeze și să promoveze valorile, interesele și nevoile sociale ale neamului.

Iubirea de neam și țară este o virtute care se dobândește prin cunoaștere de sine, prin educație aleasă, prin efort îndelungat pentru semeni și cu multă răbdare și se cultivă temeinic și trainic pe tot parcursul vieții.

Pentru Mihai Eminescu expresiile „*neam*” și „*țară*” au avut o semnificație etnospirituală aparte, fiind încărcate cu aura sfințeniei. Pentru el, neamul din care se revendica era **neamul rumânesc** – neamul băștinaș în vatra **Daciei getice**, iar țara lui era **România** – care încorporează toată vatra pământeană unde se vorbea *românește*.

Opera poetică a lui Mihai Eminescu, precum și scrierile cu caracter politic și social arată că virtutea eminesciană a iubirii de neam și țară este expresia forței sale intelectuale, pe fundamentul căreia a urmărit cu abnegație, consecvență și credință idealul unității naționale. Aceasta încorporează următoarele fundamente etnospirituale:

1. *respectul față de părinți și locul natal;*
2. *credința și educația creștină;*
3. *asumarea și apărarea identității neamului;*
4. *croirea hărții mentale a vetrei neamului;*
5. *reconstruirea profilului etnospiritual al „bunului român”;*
6. *apărarea limbii române și afirmarea culturii naționale;*
7. *așezarea istoriei neamului pe fundamentul adevărului;*
8. *îngemănarea naționalismului, patriotismului și românismului;*
9. *deșteptarea nației și apărarea trebuințelor nației;*
10. *apărarea fraților aflați în sărăcie și sub stăpâniri străine;*
11. *credința în făurirea statului național unitar român;*
12. *spiritul de jertfă pentru neam și țară*

1. Respectul față de părinți și locul natal

Precum îndeobște se știe, străbunii lui Mihai Eminescu se trăgeau dintr-o familie de țărani români originară din inima Ardealului, numită „*Iminovici*”. Părinții săi au fost *Gheorghe* – fiul lui *Vasile Iminovici*, emigrat în Bucovina, ajuns cântăreț în străină în satul Călineștii lui Cuparencu – transcris în acte oficiale *Eminovici* – și *Raluca Iurașcu*, descendentă dintr-o familie de români moldoveni cu veche atestare boierească.[1] Aceștia erau oameni credincioși și evlavioși, pentru care familia era o binecuvântare a iubirii lui Dumnezeu. Tatăl său era un om de modă veche, un „*munte de om*”, activ, înalt și voinic, autoritar, cu o minte sănătoasă și cu voința de avere clădită pe munca și priceperea sa. Mama sa era o femeie plină de

bunătate, visătoare, de o hărnicie aparte și statornică în iubirea față familie și casa plină de copii.

Mihai Eminescu s-a născut în orașul Botoșani, dar copilăria a petrecut-o la țară, în satul apropiat, Ipotești, unde părinții au cumpărat o gospodărie cu moșia aferentă, pentru a asigura existența familiei. Copilăria lui a fost cea a unui copil crescut la țară, bucurându-se de libertatea de a hoinări prin natură și de a cutreiera împrejurimile satului.

Mihai Eminescu a avut bucuria de a face parte dintr-o familie înstărită, cu pretenții boierești, aparent lipsită de griji, bogată în copii, el fiind al șaptelea, dar și mâhnirea de a trăi multe clipe de tristețe, întrucât cu excepția fratelui său Matei (născut în anul 1856), ceilalți copii ai familiei Eminovici au avut un destin dramatic. Însă, alături de ceilalți frați ai săi a avut șansa de a ieși în fragedă copilărie din acel sat uitat de lume, rămânând cu imaginea familiei, care l-a urmărit toată viața. Peste ani avea să-și aducă aminte cu nostalgie de oamenii locului, dar mai ales de natura bogată în plante și vietăți, pe care avea să le dăltuiască în versurile unor poezii precum „*Fiind băiet păduri cutreieram*” sau „*O, rămâi!*”.

Mihai Eminescu a fost un copil căruia norocul i-a surâs, iar destinul i-a îndrumat gândul și fapta spre izvoarele de înțelepciune care l-au ridicat din „*talpa țării*” la înălțimea cerului înstelat. De la naștere, prin botez creștin a purtat numele „*Mihail Eminovici*”, iar de la vârsta de 16 ani, datorită minții scânteietoare a lui Iosif Vulcan, directorul revistei „*Familia*”, unde au fost publicate primele sale poezii, și-a asumat numele „*Eminescu*”.^[2] El a plecat la studii în Cernăuții Bucovinei aflate sub stăpânirea habsburgilor cu numele „*Eminovici*” și s-a întors în țară, trecând prin Ardeal, cu numele „*Eminescu*”, pe care l-a adoptat cu nespusă bucurie de împlinire etnospirituală. El și-a confirmat și asumat originea românească și țărănească, astfel: „*Ne ținem grapă de părinți, ce neam de neamul lor au fost români*”, el însuși fiind „*însuși neam de țăran*” care „*a ținut coarnele plugului pe moșia părintească*”, întărind faptul că-i „*viță de țăran românesc, pe care nu-l faci străin nici în raptul capului și pace bună*”.^[3]

Mihai Eminescu și-a cinstit și respectat părinții în deplină tradiție creștină, nutriend atât față de tatăl său, cât și față de mama sa, o iubire tainică, ascunsă-n adâncul sufletului, neexprimată public decât în momente extrem de grele.

Mihai Eminescu și-a iubit mama, despre care fratele său Matei avea să scrie că avea „*pretenții de nobleță*” față de soțul ei, afirmând că străbunii ei, *lurăsceștii*, „*au fost boieri de I-ia ordine*”. El a fost conștient că dânsa i-a

deschis ochii spre lume, cu poveștile spuse în scurta copilărie petrecută la Ipotești și l-a învățat primele buchii ale cărții, transmitându-i dragostea de natură, de tradiții și de locul natal. Prietenul său Ioan Slavici avea să consemneze în „Amintiri” că pe Mihai Eminescu l-a auzit vorbind „cu înduioșare numai de mama lui”.

Mama lui s-a stins din viață în 13 august 1876, fiind răpusă și de necazurile abătute asupra familiei. În noaptea de început a anului 1880, chipul mamei i-a apărut în fața ochilor săi triști, dându-i forța sufletească să scrie poezia: „O, mamă...”:

*„O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freacățul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu”.*

Prin surorile mamei sale, Fevronia, Sofia și Olimpiada, maici la mănăstirea Agafton din coasta Botoșanilor, el a intrat în universul etnospiritual al acestei mănăstiri, numită „mănăstirea din codri”, care a devenit a doua lui casă, dar mai ales scutul său de protecție pentru vremuri grele. Acolo, lângă biserica mare a compus „Călin file din poveste”, iar după ce a devenit poet cunoscut, maicile îi spuneau „domnul Eminescu”. Mai mult, prin frații mamei sale, Calinic și Ioachim (ori Iachint), arhimandritul, tunși întru monahism, Mihai Eminescu a înțeles rațiunea socială a sihăstriilor care împodoveau codrii seculari ai Moldovei dinainte de creștinism, precum și rolul bisericii ortodoxe de „maică a neamului românesc”.

Pe tatăl său, un om deștept și dârz, care, în lupta cu viața, a cunoscut victorii, dar și înfrângeri, l-a respectat ca pe un părinte, cu toate că acesta a încercat să-i impună calea de urmat în viață, care să-i aducă, potrivit mentalității vremii, chiverniseala unei vieți lipsite de grija zilei de mâine. Chiar și în clipe de mânie în suflet, exprimate în scrisori către tatăl său, el se adresa acestuia cu expresia „Iubite tată”. Afecțiunea între tată și fiu a fost reciprocă, tatăl făcându-i parte dreaptă din averea moștenită de la părinți, încă din timpul vieții.[4] Mihai a suferit în tăcere când tatăl său, nereușind să țină pasul cu timpul și cu cheltuielile uriașe pentru școlarizarea băieților, dar și cu zestra fetelor ajunsese falit. Destinul acestui om, care a murit în 9 ianuarie 1884, după ce și-a văzut ca într-un blestem familia dispărută sau bolnavă a produs o gaură neagră în sufletul lui.

Familia Eminovici a trăit în satul Ipotești, un sat modest în toate, așezat într-o vale închisă de dealuri odată împădurite, înconjurată de țărani care își

câștigau existența prin munca cu palmele ca plugari, pădurari, morari, ciobani sau văcari. Gospodăria familiei, vatra satului și împrejurimile acestuia au constituit terenul de joacă al copiilor familiei Eminovici, copilul Mihai având ca tovarăș de năzbâtii îndeosebi pe Ilie, fratele său cu trei ani mai mare, dar la fel de neastâmpărat ca el.

În mintea lui a rămas întipărită imaginea casei reconstruite din temelii de părinții săi, o casă cu pridvor larg cu trepte, odăi cu privire de jur împrejur, șoproane, hambare, livadă și tei imenși în curte. Prin mintea lui au trecut mulți ani după ce a plecat din sat chipurile fraților săi mai mari, care umblau călare pe moșie, în vreme ce el se cufunda în boredeiele vecinilor ori la stână sau cutreiera pădurile cu o carte într-o mână, doi-trei covrigi în celaltă mână și dormea pe malul apelor. După ani de depărtare de satul copilăriei sale, el avea să rememoreze cu duioșie, în poezia „*Din străinătate*”, scrisă în anul 1865 și tipărită în 1866, orizontul fermecat al copilăriei:

*„Aș vrea să văd natala mea vâlcioară,
Scăldată în cristalul pârâului de-argint,
Să văd ce eu atâta iubeam odinioară
A codrului tenebră, poetic labirint...
Să mai privesc o dată câmpia-nfloritoare
Ce zilele-mi copile și albe le-a ținut
Ce auzi odată copila-mi murmurare
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-au văzut”.*

Acolo el vedea veselie, oamenii fiind cuprinși de încântările și plăcerile vieții. Însă, undeva în depărtare, în străinătate, se afla un om „nemângâiat”, întrupat în propriul său chip, care se descrie pe sine astfel:

*„Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă
L'a patriei dulci plaiuri, la câmpii-i răsători”.*

Mihai Eminescu a transmis peste veacuri mesajul potrivit căruia dorul de vatra natală devine cu atât mai intens cu cât depărtarea de aceasta este mai mare, iar timpul își lasă amprenta materială, apăsând din greu pe sufletul celui înstrăinat.

2. Credința și educația creștină

Mihai Eminescu are o dimensiune creștină, afirmată din copilărie atât în cuget, cât și în faptă. El s-a născut în mediu spiritual creștin, întruchipat de Tatăl Ceresc, Fecioara Maria și Iisus Christos, a fost botezat în religia creștină, educat în spirit creștin și s-a format în atmosfera spirituală a ortodoxiei tradiționale. Creștinismul său a fost susținut de înțelepciunea străveche a neamului, precum și de unele sisteme filosofice cu valențe universale pe care le-a admirat, extrăgând din seva lor ceea ce era de folos spiritualității neamului său. El a primit de la părinți o educație religioasă în

timpul copilăriei, a cunoscut textul sfânt al Bibliei, cartea de căpătâi a creștinătății, fiind cititor consecvent al vechilor manuscrise bisericești, pline de înțelepciune.[5]

În mediul spiritual al mănăstirilor, bisericilor și schiturilor Moldovei de Sus, el al a înțeles că „*Dumnezeul geniului*” l-a sorbit din popor „*cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar*”, conferindu-i harul îmbogățirii minții și sufletului cu învățăturile creștine și respectului față de semeni, precum față de propria sa ființă.

Crezul său etnospiritual a fost exprimat astfel: „*noi, românii, formăm o biserică națională, și ca societate religioasă, ca Biserică Ortodoxă română, suntem un cor matur și compact pentru a ne împotrivi la orice tendințe care ar jigni libertatea conștiinței și cultura noastră națională*”.[6] El a găsit în universul creștin un filon de aur pentru opera sa poetică, iar sensibilitatea creștină și-a relevat valențele în poezii, precum „*Dumnezeu și om*”, „*Rugăciune*”, „*Răsai asupra mea*”, „*Învierea*”, „*Colinde, colinde*”. El a simțit nevoia de a relua și imaginea superbă a Nașterii Domnului, precum și de a scrie, ca o invocare colectivă, o „*Rugăciune*” către Maica Domnului, pe care o numea „*Regină peste îngeri*”, „*Lumină lină*”, „*Maică Sfântă*”, „*Pururi Fecioară*”.

Potrivit crezului său, biserica ortodoxă și limba română au constituit temelia supraviețuirii neamului românesc în vatra sa străveche: „*Biserica răsăriteană e de optsprezece sute de ani păstrătoarea elementului latin de lângă Dunăre. Ea a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit în mod egal de înghițirea printre poloni, unguri, tătari și turci, ea este încă astăzi singura armă de apărare și singurul sprijin al milioanei de români cari trăiesc dincolo de hotarele noastre. Cine-o combate pe ea și ritualurile ei poate fi cosmopolit, socialist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai român nu e*”.[7] **El a numit biserica „maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului”.**[8] Poeziile-rugăciuni constituie imnuri sublimе, care vibrează de sfințenie și tulburătoare pioșenie în fața Tatălui Ceresc și a icoanei Fecioarei Maria, ocrotitoarea românilor năpăstuiți:

„*Crăiasă alegându-te,
Îngenunchem rugându-te
Înaltă-ne, ne mântuie
Din valul ce ne bântuie.
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire.
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară,*

O, Maică Preacurată
Și pururea fecioară,
Marie!”

Mihai Eminescu a fost convins de rolul de neprețuit al bisericii ortodoxe în păstrarea și apărarea unității de limbă, de rânduiei juridice și de viață familială, rostuite în jurul unității de credință a românilor din spațiul vechii Dacii. El a reamintit semenilor săi că încă în secolul XVII, cronicarul Miron Costin, a descris „*curățenia și frumusețea limbei vorbite în Maramureș și viața neatârnată a românilor de acolo*”, a adus în lumină „*legenda fondării Moldovei și Țării Românești*”, constatând „*identitatea de origine și limbă a poporului*”. Mai mult, „*cărțile bisericești, tipărite în Ardeal, în Moldova, în Țara Românească*”, au oprit „*procesul de diversificare și de dialectizare a graiului viu*”, care a primit, prin cărți, „*o normă unitară în rostire și în scriere*”.[9]

Mihai Eminescu și Ioan Slavici au fost românii care în anul 1877 au născut ideea ridicării la București a unei catedrale naționale. „*Când a sosit la București vestea că curcanii noștri au cucerit reduta Grivița – avea să relateze Ioan Slavici – Eminescu și eu am chibzuit să publicăm în Timpul un articol în care arătam că Ștefan cel Mare de fiecare victorie pe câmpul de război zidia'ntru mărirea lui Dumnezeu câte o mănăstire și stăruiam ca românii din zilele noastre să ridice și ei o catedrală la București, unde nu e nici o biserică mai încăpătoare în care mulți creștini pot să se roage împreună pentru binele obștesc*”.[10]

Mihai Eminescu și-a avertizat semenii asupra consecințelor pierderii credinței neamului, însoțită de „*necredința în ordinea divină*”, [11] asupra identității și unității neamului în vatra sa etnospirituală. El a deplâns faptul că, deși „*aproape de două mii de ani ni se predică să ne iubim, noi ne sfâșiem*” și că „*în loc de a urma prescripțiunile unei morale aproape tot atât de vechi ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorijabilă nu-l urmează deloc; ci întemeiată pe bunătatea lui, s-așterne la pământ în nevoi mari și cerșește scăpare*”.[12]

Mihai Eminescu a considerat cu deplin temei că și în vremea sa elementul creștin, identificat în „*bunul român*” constituia factorul unificator de neam și țară, iar apărarea acestuia trebuia să devină o datorie de credință a fiecărui român nativ.

3. Asumarea și apărarea identității neamului

Pentru Mihai Eminescu, trei cuvinte îngemănate, respectiv *nație / națiune / naționalitate*, aveau măriția unei expresii sfinte. Acestea le-a asociat noțiunea „*popor*”, creatorul de valori sociale. El s-a avântat cu vigoare în

dezbaterile din vremea sa privind originea, numele și soarta neamului și a țării.

S-a aplecat cu pioșenie spre rădăcinile neamului, i-a descoperit și iubit pe Daci, pe care i-a considerat străbuni ai românilor, privindu-i cu romantică dragoste, nostalgie și respect. Civilizația dacilor a reprezentat pentru el un timp eroid, depănat într-un spațiu edenid aflat sub tutela zeului Zamolxe, egalul zeului nordid Odin.

Mihai Eminescu a fost primul român care a pus față-n față imaginea *Romei* și a *Daciei*: *Roma* era o civilizație coruptă, perimată și sortită pieirii, iar *Dacia*, purificată prin jertfă de sânge, avea un viitor prefigurat în versurile pline de semnificație ale poeziei „*Ce-ți doresc eu ție dulce Românie*”. Despre *daci*, el a lăsat următoarea însemnare, care a traversat neatinsă secolele: „*Era un popor brav acela care a impus tribut superbeii împărătese de marmură a lumii – Roma. Era un popor nobil acela a cărui cădere te împle de lacrimi, iar nu de disperare, iar a fi descendentul unui popor de eroi, plin de noblețe, de amor de patrie și libertate, a fi descendentul unui asemenea popor n-a fost și nu va fi rușine niciodată*”.[13]

Potrivit gândirii sale, singurul fapt peren al istoriei neamului era moștenirea dacică, extinsă până în vremea „*descălecatelor*”, iar mai apoi deslușită în legendele populare. De aceea, el s-a încumetat să scrie o epopee lirică a civilizației dacice, care cuprindea istoria de la mitul creației și până în vremea marilor voievozi români.

Mihai Eminescu s-a considerat *român*, care simțea în el *dacul*, iar atributul „*moldovean*” era perceput doar ca o expresie geografică a unei părți din vatra neamului, numită Moldova. Pentru el, *România* era patria tuturor românilor de la „*Nistru până la Tisa*”, adică a tuturor celor care vorbeau aceeași limbă maternă. El i-a considerat *români* pe băștinașii care trăiau și vorbeau românește în Moldova, Ardeal și Valahia, iar ardelenii, moldovenii și muntenii formau corpul etnospiritual al aceleiași națiuni, *națiunea română*. Crezul său etnospiritual a fost magistral exprimat în poezia „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*”, scrisă în plină adolescență, publicată în revista „*Familia*” din Oradea, în 2 aprilie 1867.

Mihai Eminescu și-a caracterizat neamul ca optimist, moștenire din strămoși, afirmând că „*În firea mea a mai rămas un grăunte de optimism, desigur moștenit de la strămoși...optimism însuflețit de paginile mărețe scrise cu sângele său de nobil popor românesc, mă îndeamnă să urc calvarul vieții mai ușor*”.[14] El și-a afirmat cu curaj naționalitatea și apartenența la nația rumânească, scriind că „*Naționalitatea trebuie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura. Ceea ce se simte și respectă adânc,*

se pronunță arareori!...Iubesc poporul românesc fără a iubi pe semidoctii și superficialitățile sale”.[15]

El a iubit *poporul român*, creatorul de valori sociale, făuritorul de țară și de stat național, cu ajutorul căruia neamul românesc și-a apărut și promovat valorile sociale. Puțini români din vremea sa i-au adus poporului un asemenea omagiu emoționant: *„De când este suflet de român pe fața pământului – afirma el -, românul a fost mândru de a fi român, și chiar atunci, când lumea îl privea cu dispreț, el își cânta doina și privea mândru împrejurul său”*,^[16] subliniind ideea că determinantă pentru conștiința națională este *„mărimea morală și sufletească a unui popor”*.

În opera lui poetică sufletul poporului freamătă de adânc simțământ pentru frumusețile naturii, prietenul poporului e codru, e calul frumos, e turma de oi. El a cântat epocile de bărbăție ale străbunilor, descriind astfel poporul românesc:

*„Popor de fală
Cap de geniu, piept de foc
Cu gândirea de proroc
Dar cu inima regală
Și cu flamuri cu noroc.”*

Mihai Eminescu a făcut distincție între popor și conducători, afirmând: *„Iubesc acest popor bun, blând, omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc charte și resbele, zugrăvesc împărății despre care lui nici prin gând nu-i trece; iubesc acest popor, care nu servește decât de calici acelora ce se înalță la putere – popor nenorocit care geme sub mărăția tuturor palatelor de gheață ce i le așezăm pe umeri”*.^[17] Potrivit percepției sale, această stare era în primul rând consecința dezbinării norodului (*„poporul românesc”*), de către *pătura superpusă*, compusă în primul rând din cei îmbogățiți corupție și fraudă, în cârdășie cu străinii infiltrați în conducerea țării și ruperea statului român în două părți ostile, respectiv *țara legală și țara reală*. *„Dacă fiii tăi ar fi fost uniți totdeauna – scria cu durere Mihai Eminescu -, atunci și pământul tău strămoșesc rămânea unul și nedespărțit. Dar veacuri de dezbinare neîntreruptă te-au dus la slăbiciune, te-au dus să-ți vezi rușinea cu ochii! Nu merge la mormintele domnilor tăi cu sămânța dezbinării în inimă, ci precum mergi și te împărțasești cu sângele Mântuitorului, astfel împărțasești-ți sufletul tău cu reamintirea trecutului; fără patimă și fără ură între fiii aceluiași pământ, cari oricât de deosebiți ar fi în păreri, frați sunt, fiii aceleiași nume sunt”*.^[18]

Mihai Eminescu a fost convins că pentru a-ți iubi *„nația”*, *„nu este nevoie de manifestații de uliță și nici de fraze”*, *„nația”* trebuind să fie iubită *„așa cum e*

și cum ne-a lăsat-o Dumnezeu”, întrucât „Nu cu fraze și cu măguliri, nu cu garde naționale de florile-mărului se iubește și se crește nația adevărată”. El a afirmat că-și iubea nația „așa cum este, cum a făcut-o Dumnezeu, cum a ajuns prin suferințele seculare până în zilele noastre”, avertizându-și semenii că a pronunța cuvântul națiune fără rost, numai pe vârful buzelor, însemna a face doar paradă de „naționalism”. Potrivit gândirii sale, cine are dragoste de națiune, nu-i cere acesteia nimic, dar îi dă totul: nu-i cere nici chiar încredere, nici chiar iubire, afirmând răspicat: „o iubim fără a-i cere nimic în schimb, nici chiar încrederea ei, atât de lesne de indus în eroare, nici chiar iubirea, înnădită azi la lucruri străine și la oameni străini”. El a atras atenția că „Elemente străine, îmbătrânite și sterpe, s-au amestecat în poporul nostru și joacă comedia patriotismului și a naționalismului. Neavând tradiții, patrie hotărâtă ori naționalitate hotărâtă, au pus totuși, mâna pe statul român. Conștiința că ele sunt deosebite de neamul românesc nu le-a dispărut încă – ele se privesc ca o oaste biruitoare într-o țară vrăjmașă”.^[19] În cunoștință de cauză și cu deplină responsabilitate, el afirma că „nu-i de mirare” că întreaga dezvoltare mai nouă a țării a avut în vedere realizarea unei serii de „idei liberale și egalitare cosmopolite” și nu „conservarea naționalității”.

Mihai Eminescu a reamintit semenilor săi că „țara” este rodul a zeci de generații și aparține altor zeci de generații care vor veni. Deci, țara trebuie apărută ca bun al întregului neam și ferită de primejdiile care o pândesc în cruciș și-n curmeziș.

4. Croirea hărții mentale a vetrei neamului

Mihai Eminescu a considerat că între neamul românesc și statul făurit de acesta există o relație organică, întrucât românii n-au constituit imperii, ci state care au avut ca fundament substratul etnic. De la facerea lumii lor, românii n-au acaparat teritorii străine, ci s-au luptat cu imperii sau hoarde migratoare care au ocupat părți din vatra neamului, purtând războaie de apărare și de supraviețuire.

Pentru Mihai Eminescu, „România”, adică țara românilor”,^[20] era construită în vatra neamului, rămânând pe dinafară, sub dominații străine bucăți mari din această vatră. El a considerat că țara românească era peste tot unde se vorbea românește, susținând cu tărie: „Noi, românii, nu voim să trăim într-un stat unde patria să fie deasupra naționalității. Amândouă nu sunt decât două cuvinte pentru aceeași noțiune. Iubirea de patrie e una cu iubirea naționalității. Singura rațiune de a fi a acestui stat pentru noi este naționalitatea lui românească. Dacă e vorba ca acest stat să înceteze de a fi românesc, atunci o spunem drept că ne e cumplit de indiferentă soarta pământului lui”.^[21]

Mihai Eminescu a analizat riguros starea vetrei neamului, atrăgând atenția că marginile vetrei neamului dintre Dunăre, Nistru și Tisa erau rupte în bucăți de către marile imperii vecine, iar înăuntrul vetrei pătrunsese pe tăcute o anume „străinătate” care rodea la temelia unității neamului. Această stare a fost redată în chip magistral în poezia „*Doina*”, cântecul de jale al unui neam care-și alină durerea provocată de secole de dominații străine:

*„De la Nistru pân’ la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-s-a
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate”.*

Studiind cu rigoare starea neamului, a ajuns la concluzia că „*Nu există un stat în Europa orientală, nu există o țară de la Adriatică la Marea Neagră care să nu cuprindă bucăți din naționalitatea noastră, începând de la ciobanii din Istria, de la morlacii din Bosnia și Erțegovina, găsim pas cu pas fragmentele acestei mari unități etnice în munții Albaniei, în Macedonia și Tesalia, în Pind, ca și în Balcani, în Serbia, în Bulgaria, în Grecia până sub zidurile Atenei, apoi, de dincolo de Tisa începând, în toată regiunea Daciei Traiane până dincolo de Nistru, până aproape de Odesa și Kiev*”.[22]

Concluzia la care a ajuns era sumbră: „*Din marea unitate etnică a tracilor romanizați care ocupa în veacul de mijloc aproape întreg teritoriul Peninsulei Balcanice, începând de sub zidurile Constantinopolei, a Atenei și Triestului și ajungând până la Nistru spre mieznoapte și răsărit, până-n șesurile Tisei spre apus, n-a mai rămas decât mâna aceasta de popor românesc liber dintre Prut, Dunăre și Carpați, și pentru posesiunea acestui petec se vor arunca sorții ca asupra cămășii lui Crist, de această dată nu în străinătate, ci în chiar Camerele României*”.

Cu toate acestea, bucuria de-a exista un stat românesc, „ROMÂNIA”, fondat de români în folosul neamului românesc, chiar numai pe o parte a vetrei neamului a fost exprimată public, fără reținere. Spre București („*Orașul bucuriei*”), inima României, a alergat cu bucurie în toamna anului 1866. Însă cu mâhnire a constatat că teritoriul tânărului stat român avea maximum 137.000 km², lipsindu-i mari părți din vatră, întinse „*De la Nistru pân la Tisa*”, ocupate samavolnic de către imperiile vecine. El a înțeles repede bucuriile și durerile românilor în tânăra lor casă etnospirituală și politico-statală, sesizând pericolele care-l pândeau și bolile care-l măcinau. Astfel, cu deplin temei a scris că: „*Ori țara aceasta să fie în adevăr românească, sau nici nu merită să fie*”.

Mihai Eminescu a fost nativul care a văzut România Întreagă, în sensul în care Mihail Kogălniceanu numea „*patrie*”, adică toată întinderea de pământ pe care băștinașii vorbeau limba românească. El a trasat harta lirică a

spațiului de românitate: „De la Nistru pân’ la Tissa”; „Din Hotin și pân’ la Mare”; „De la Mare la Hotin”; „Din Boian la Vatra-Dornii”; „Din Sătmăr pân’ în Săcele”; „De la Turnu-n Dorohoi”; „Din Boian la Cornu Luncii”; „Din Brașov pân’ la Arad” (într-o variantă). Acest spațiu cuprindea, în linii generale, teritoriul cu punctele strategice, dar și sensibile, ale României întregi sau Daciei Mari. În acel spațiu de viațuire, poporul român avea o misiune istorică și apostolică: „Noi, poporul latin de confesie ortodoxă, suntem în realitate elementul menit a încheia lanțul dintre Apus și Răsărit; aceasta o simțim noi înșine, se simte în mare parte de opinie publică europeană, aceasta o vom și, dacă dinastia va împărtăși direcția de mișcare a poporului românesc, o vom și face”.^[23]

Mihai Eminescu era convins că oricât de adânci ar fi „dezbinările” care s-au produs în timpul din urmă între români, atunci când e vorba de „leaga părinților noștri, care ne leagă de Orient”, și de „aspirațiunile noastre, care ne leagă de Occident”, vrăjmașii, oricare ar fi ei, îi vor găsi pe români „uniți” și tot atât de tari în hotărârile lor ca și în trecut. Însă, el n-a avut norocul să vadă harta României întregite, dar o visase, o schițase cu mintea și o păstra în suflet, după ce a bătut la pas toate ținuturile românești nord-dunărene, începând din Bucovina, trecând prin Ardeal, apoi trecând munții Carpați și ajungând în „România”, țara lui „de dor”.

5. Reconstruirea profilului etnospiritual al „bunului român”

Mihai Eminescu și-a asumat identitatea de român, lăudând puterea intelectuală, respectiv inteligența poporului român. Iubirea de neam l-a făcut să exagereze uneori calitățile acestuia, fiind convins că pe români îi definește adevărul: „Rău sau bun, Românul e adevărat, „intelligent, dar nu viclean, nici fățarnic”, „lipsit de cocoșă intelectuală ori fizică”. Însă, a scris cu mândrie despre diferența dintre craniul „în adevăr daco-roman”, și „scorburile găunoase” ale păturii dominante, sfătuind tineretul de la Facultatea de Medicină să facă studii cranioscopice în acest sens. El a fost convins că „Tinerețea unui neam nu atârână de secolii pe care i-a trăit pe pământ”, că „Bătrânețea și pieirea lui vin atunci când domnia viciului, a ușurătății îl face decadent” și că „Orice popor care nu e măcinat de corupție și mizerie e un popor tânăr”.

În vremea lui, când politicienii se lăudau că-s români, el a căutat modelul și profilul de „bun român”, scriind că: „A fi un bun român nu e un merit, nu e o calitate ori un monopol special, ci o datorie pentru orice cetățean al acestui stat, ba chiar pentru orice locuitor al acestui pământ (România) care este moștenirea, în exclusivitate și istorică, a neamului românesc. Acesta este un lucru care se înțelege de la sine”.^[24]

Potrivit concepției sale, un „*bun român*” este conștient că „*Singura cale a avuției e munca, singura a înălțării sociale, meritul...Corupția și malonestitatea trebuie să lipsească din viața publică*”.^[25] Mediul în care se naște, crește și se modelează „*bunul român*” este mediul social care încorporează tânăra generațiune. De aceea, „*misiunea oamenilor ce vor din adâncul lor binele țării e creșterea morală a generațiunii tinere și a generațiunii ce va veni*”. Pentru trasarea modelului și profilului „*bunului român*”, el a făcut apel la memoria simbolurilor neamului, având ca *repere istorice pe Ștefan cel Mare – hărăzit să-și mântuie neamul de dușmani, pe Matei Basarab – omul dreptății sociale și pe Mihai Viteazul – unificatorul vetrei neamului*.

Despre voievodul Ștefan cel Mare a consemnat: „*Crist a învins cu litera de aur a adevărului și a iubirei, Ștefan cu spada cea de flăcări a dreptului. Unul a fost libertatea, cellalt apărătorul evanghelului ei...Tot ce lumea a visat mai mare, tot ce abnegațiunea a legiuit mai nobil, tot ce pune pe om alături de om: Libertatea!*”.^[26] Despre voievodul Mihai Viteazul, pe care-l numea „*Vodă cel Viteaz*”, a scris că „*a realizat pentru câteva zile trecătoarea coroană a Daciei*”,^[27] iar „*Matei Basarab răscumpăra cu bani din visterie pământuri încăpute pe mâini străine*”.^[28] El a observat că a fi „*bun român*” în România vremii sale era extrem de greu mai ales din cauza substituirii „*elementelor naționale prin cele străine*”. Acestea deveniseră sigure că „*viitorul e al lor în această țară*”, întrucât „*România devine un simplu nume pentru a însemna colonii din centrul Europei lângă Dunăre*”, iar „*poporul nostru nu mai e în stare de-a-și recâștiga vreodată pământul patriei sale din mâini străine*”.^[29]

În antiteză cu „*bunul român*” i-a identificat pe străinii se infiltraseră în mijlocul băștinașilor și acaparaseră resursele poporului, pe epigonii, corupții și cozile de topor din pătura superpusă, precum și pe dușmanii din afara țării. Față de aceștia a fost foarte violent, iar sinceritatea sa năvalnică s-a revărsat în versurile poeziilor sale, precum și în textele sale gazetărești.

Mihai Eminescu a reconstruit prin observare directă profilul etnospiritual al românului adevărat, „*bunul român*”, pentru care iubirea de neam și țară prezintă reperele fundamentale ale existenței sale.

6. Apărarea limbii române și afirmarea culturii naționale

Mihai Eminescu a venit pe lume în contextul în care limba română își căuta făgașul ei spre modernizare. El a intrat din copilărie în medii sociale care l-au obligat să caute „*cuvântul ce exprimă adevărul*”. A deschis ochii minții la Cernăuți, pe filele „*Lepturariului*” dascălului său, Aron Pumnul,^[30] unde a

aflat izvoarele din care au ieșit simbolurile neamului, pe care i-a lăudat fără rezerve în poezia „*Epigonii*”.

Încă din copilărie a fost marcat de puterea și vraja cuvântului. El a înțeles că povestirile și descântecurile mamei sale, vorbirile blânde sau răstite ale tatălui său, poveștile dascălilor în școală și glasurile preoților în biserică se întemeiau, în primul rând, pe cuvânt ca ipostază a magiei sunetelor. După ce a cutreierat vatra neamului în cruciș și-n curmeziș, el a considerat limba elementul esențial de menținere a tezaurului sufletesc al neamului, de consolidare a conștiinței de neam, de reazim moral într-o lume nedreaptă, precum și de unitate și de solidaritate umană.

Mihai Eminescu a înțeles că prin limbă, poporului român i s-au imprimat în suflet „*preceptele bătrânești, istoria părinților*”, limba și credința constituind liantul cel mai puternic al neamului și tăria vetrei. El a constatat că poporul român adunase un „*capital de cultură*”, devenit bun național, din care puteau întrebuița, spre folos de obște, frații rămași sub stăpâniri străine, dar și alte neamuri, în funcție de nevoi. „*Aici, în hotarele strâmte ale țării românești – spunea el –, trebuie să se adune capitalul de cultură, din care să se împrumute frații noștri de prin țările de primprejur dimpreună cu celelalte popoare mai înapoiate decât noi*”.**[31]**

Mihai Eminescu a fost conștient că și în vremea lui „*idealul românilor*” era „*menținerea unității limbii strămoșești și a Bisericii naționale*”. De aceea, a învățat a vorbi corect românește, dar și a „*a gândi și a simți românește*”, implicându-se cu puterea minții în renașterea limbii românești, „*vrednica limbă a strămoșilor noștri*”.

Astfel, a adunat cu grijă și migală cuvintele „*din bătrâni*”, adică cele vorbite în ținuturile românești pe care le-a străbătut în cruciș și-n curmeziș și le-a alăturat celor avute în zestrea lingvistică cu care a plecat de la casa părintească de-a lungul și de-a latul vetrei neamului românesc. Din această alăturare s-a născut fundația mentală a limbii românești literare, el reușind să-și convingă semenii că „*spirit și limbă sunt aproape identice, iar limba și naționalitatea asemenea*” și că „*numai în limba sa omul își pricepe inima pe deplin*”. El a acordat întâietate limbii în edificarea culturii națiunii române, făcând din cunoașterea și vorbirea corectă a limbii neamului un veritabil *cult național*.

Mihai Eminescu s-a preocupat cu sârguință, atât de cunoașterea zestrei culturale a neamului său, cât și de îmbogățirea acesteia. El i-a extras seva din tezaurul graiului strămoșesc, din cântecurile bătrânești versificate și din literatura populară păstrată cu înțelepciune și transmisă de solomonari din generație în generație. „*Alături cu limba – afirma el -, există, ca element de*

unitate, literatura populară, a cărei răspândire uniformă nu e de tăgăduit. Aceleași balade ce s-au cules în munții Moldovei sau ai Ardealului s-au aflat, în variante, în Dobrogea, încât se constată că amintitele piese de literatură populară aveau tendința de-a se răspândi la toți românii”.[32]

Pentru românul nativ, versurile poeziilor scrise de Mihail Eminescu sunt adevărate mărgăritare ale minții omenеști, care depășesc granițele politico-statale. Cu toate acestea, el n-a susținut niciodată că limba românească se află în fruntea tuturor limbilor vorbite în lume. Versurile zămislite de mintea lui exprimă forța launtrică a sufletului omenesc, capabil să-i vorbească codrului și să-l determine să-și spună fără teamă bucuriile și durerile sale:

*„Ce te legeni codrule?
De ce nu m-aș legăna
Dacă trece vremea mea
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul mi-l rărește
Și de ce să nu mă aplec
Dacă păsările trec?
Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândunele
Ducând gândurile mele
Și norocul meu cu ele
Și se duc pe rând, pe rând
Zarea lumii întunecând;
Și se duc ca clipele
Scuturând aripile,
Și mă lasă pustiit
Veștežit și amorțit
Și cu dorul singurel
De mă-ngân numai cu el”.*

Mihai Eminescu s-a implicat cu sârg în confruntările de idei referitoare la originea neamului românesc și a limbii românești, susținând existența unei relații organice dintre limba românească și latinitate: *„Da, de la Roma venim, scumpi și iubiți compatrioți, din Dacia Traiană! – a afirmat el. În același timp, scria cu mâhnire că „Se cam ștersese diploma noastră de nobleță: limba însă am transcris-o din buchile noastre ghebosite de bătrânețe în literele de aur ale limbilor surori. Cam degenerase arborele nostru genealogic cu câte o codiță străină, dar îl vom curăți de toate uscăturile”.[33]*

Mihai Eminescu a susținut că dezvoltarea culturii naționale depinde de dezvoltarea economică, iar aceasta influențează în mod direct calitățile

morale ale poporului român. „*Blândețea caracteristică a poporului românesc – a scris el -, dovedește că el în trecut a trăit economiceste mulțămît, c-au avut ce-i trebuia. Deci condiția civilizației Statului este civilizația economică. A introduce formele unei civilizații străine fără ca să existe corelativul ei economic e curat muncă zădarnică*”.[34]

Mihai Eminescu a înțeles că „*ceea ce voiesc românii să aibă e libertatea spiritului și conștiinței lor în deplinul înțeles al cuvântului. Și fiindcă spirit și limbă sunt aproape identice, iar limba și naționalitatea asemenea, se vede ușor că românul se vrea pe sine, își vrea naționalitatea, dar aceasta o vrea pe deplin*”.[35] El și-a convins semenii că limba creează **fondul de aur al spiritualității neamului, fiind opera cea mai de preț, în care se reflectă istoria acestuia, cu felul de a fi, a cugeta și a simți.**

Mihai Eminescu a încarnat cuvintelor, cu rigoare, o inegalabilă forță sugestivă și afectivă, putând fi considerat, pe deplin temei, *patriarhul limbii române*, dar și *voievodul limbii române*,[36] **făcând ca** limba românească, cu virtuțile ei neexprimate până atunci, să capete măreția limbilor neamurilor civilizate.

Note

- [1] Vezi, pe larg, George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, Editura pentru literatură, 1966, p.5-34.
- [2] Lucian Drîmba, *Eminescu la „Familia”*, Editura „Cogito”, Oradea, 1994.
- [3] Mihai Eminescu, Pro domo [„Iată «simțimintele, iubirea de adevăr...»], în „Timpul”, 5 ianuarie 1878.
- [4] I.L.Caragiale, **In Nirvana, editorial, semnat C., în „Constituționalul” din 20 iunie 1889; Note și schițe, 1892, p.7; reprodus în Momente, schițe, amintiri, 1908.**
- [5] Răzvan Codrescu, În jurul lui Eminescu, capitolul Eminescu și creștinismul, Editura „Christiana”, București, 2009.
- [6] Ion Andreiță, *Creștinul Eminescu*, în „Gând Românesc”, Revistă de cultură, știință și artă, Anul VIII, nr. 2 (70), iunie 2014, p.13.
- [7] Mihai Eminescu, *Opere*, Editura Academiei Române, București, 1989, vol. X, p.187; Apud *Liber-cugetător, liberă-cugetare*, în „Timpul”, 2 februarie 1879.
- [8] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. 13, p. 168-169; Apud „**Timpul**”, 14 august 1882.
- [9] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XIII; Apud „**Timpul**”, 14 august 1882.
- [10] Nicolae Șt. Noica, *Catedrala Mântuirii Neamului – istoria unui ideal*, Editura „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2011, p. 51.
- [11] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XII; Apud „**Timpul**”, 27 martie 1881.
- [12] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. X, p. 78.
- [13] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. X, p. 78.
- [14] Mihai Eminescu, *Scrieri esențiale*, vol. 5, *Corespondență*, Editura „Fortuna”, 2003, p. 568-569.
- [15] **Mihai Eminescu, Din manuscrise, Opere**, vol. IX, p.459-460.
- [16] „**Timpul**”, 16 aprilie, 1881.
- [17] Vezi, pe larg, *Mihai Eminescu, Scrieri politice, în Opere complete, ediția A.C.Cuza, 1914.*
- [18] „*Curierul de Iași*”, IX, nr. 109, 3 octombrie, 1876, p. 2; Mihai Eminescu, *Scrieri esențiale*, vol. 4, *Publicistică*, Editura „Fortuna”, 2003, p. 504.

- [19] Mihai Eminescu în „*Timpul*”, 14 noiembrie 1880.
- [20] Mihai Eminescu, în „*Timpul*”, 1 martie 1878.
- [21] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XI, p. 275.
- [22] Mihai Eminescu, în „*Timpul*”, 25 mai 1879.
- [23] Mihai Eminescu, *Opere*, vol.XIII, p.301.
- [24] Mihai Eminescu, *Statul, I. Funcțiile și Misiunea sa*, Editura „Saeculum I.O.”, București, 1999, p.136.
- [25] Mihai Eminescu, *Scieri esențiale. Publicistică*. Vol. 4, Editura „Fortuna”, 2003, p. 567.
- [26] Mihai Eminescu, *Scieri esențiale*, vol. 5, *Corespondență*, Editura „Fortuna”, 2003, p.544-547.
- [27] Mihai Eminescu, *Scieri Esențiale. Publicistică*, vol. 4, Editura „Fortuna”, 2003, p. 279-280.
- [28] Mihai Eminescu, *Opere*, vol.XIII, p.234; Apud, *De îmbunătățiri rele...„Timpul*”, 3 decembrie 1882.
- [29] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XIII, p. 232; Apud. *În numărul său din urmă... în „Timpul*”, 1 decembrie 1882.
- [30] Ilie Rad, **Aron Pumnul (1818 – 1866)**, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 2002.
- [31] Mihai Eminescu, **Misiunea noastră ca stat**, în „*Timpul*” din 2 nov. 1879.
- [32] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XIII; Apud „*Timpul*”, 14 august 1882.
- [33] Prof. dr. Zenovie Cârlușea, *De la „latinismul” istoriografic la „dacismul” romanticilor*, în „*Dacia magazin*”, nr.41, martie-aprilie 2007, p.13.
- [34] Mihai Eminescu, *Statul, I. Funcțiile și Misiunea sa*, Editura „Saeculum I.O.”, București, 1999, p. 40.
- [35] Mihai Eminescu, *Opere*, vol. IX Apud. „*Curierul de Iași*”, noiembrie 1876.
- [36] Mihai Eminescu, *Scieri esențiale*, vol. V, *Corespondență*, Editura „Fortuna”, 2003, p.48.

LIMBA ROMÂNĂ - DOVADA IDENTITĂȚII ȘI CONTINUITĂȚII NEAMULUI ROMÂNESC

Ecaterina CHIFU⁸⁸

Lucrarea prezintă originea poporului român și a limbii române, ideile unor personalități autohtone despre această origine, atestări ale folosirii limbii române în diferite scrieri care susțin unitatea etnică și lingvistică a poporului român, ideile unor personalități străine despre originea și continuitatea poporului român pe teritoriul vechii Dacii, preocupările unor cercetători români privind istoria limbii române, limba factor de identitate națională, contribuția personală la cercetarea caracterului limbii române, elementele ei specifice, dovadă de continuitate și de identitate a poporului român. Metode de cercetare în studiul limbii propuse::căutare cuvintelor prin lexeme stem (rădăcini de cuvinte purtătoare de sens), folosirea unor morfeme/sufixe purtătoare de sens (ze, ia, an, ean, ian, man etc), a unor desinențe și particole specifice (-ez, -m, -a, -se) în descifrarea textelor scrise, acceptarea ideii că există permanențe în istoria unui popor ce țin de tradiții, obiceiuri, credințe, limbă comună. Calitățile limbii române și posibilitatea ca ea să devină o limbă universală sunt menționate în concluzii.

I. ORIGINEA POPORULUI ROMÂN ȘI A LIMBII ROMÂNE

Limba română limba veche și-nțeleaptă (M. Eminescu – *Scrisoarea II*), limba ca un fagure de miere (M. Eminescu – *Epigonii*) are la bază limba vorbită dintotdeauna pe pământul românesc, cizelată prin veacuri de vorbitorii nativi ai acestei străvechi vetre de cultură și civilizație și înfrumusețată prin creații literare orale și scrise, multe aparținând culturii universale, precum Miorița.

Limba română a fost și va fi un factor de coeziune, de unire permanentă între Români de pretutindeni, un suport deosebit pentru spiritualitatea românească, în care a înflorit cultura română. Unitatea limbii, dar și asemănarea portului popular din cele trei teritorii populate de români, aceleași tradiții și obiceiuri, credința ortodoxă sunt dovada identității noastre naționale, precum și a continuității poporului român pe pământul străbun. Mihai Eminescu a susținut în opera sa unitatea etnică străveche, spirituală, religioasă a poporului român, având o limbă unică, tradiții și obiceiuri identice, port asemănător în spațiile ce le-a populat: Nu există nici o deosebire între rasa română din Muntenia, Moldova, din cea mai considerabilă parte a Ardealului și a Țării Ungurești. E absolut aceeași rasă, cu absolut aceleași înclinări și aptitudini. (M. Eminescu – *Opere*, vol. IX) Poetul subliniază: Români nu sunt nicăieri coloniști, veneturi, oamenii

⁸⁸ Lucrarea a fost publicată în volumul colectiv *OBĂRȘIA NEAMULUI ROMÂNESC*, *Bunăstare prin educație*, 1 noiembrie, 2022, ROMÂNIA, Palatul parlamentului.

nimănui; ci, pretutindenea unde locuiesc, sunt autohtoni, populație mai veche decât toți conlocuitorii lor. (M.Eminescu – *op. cit*)

Aducând drept argumente asemănările lingvistice din spațiul românesc, Eminescu a conchis: O unitate atât de pronunțată a limbei dovedește o unitate de origini etnice. (M.Eminescu – *op.cit*). Mihai Eminescu, creatorul limbii poetice românești, a scris despre limba română: Limba este însăși floarea sufletului etnic al românimii. Numai în limba sa omul își pricepe inima pe deplin. (Mihai Eminescu – *op.cit.*)

Cei cu inima română sunt cu adevărat uniți în cuget și simțiri, căci există un anumit fel de a gândi și de a simți românește, imprimat de factura psihică a unui popor străvechi ca al nostru, poporul român, blând și înțelept, greu încercat de-a lungul istoriei sale atât de zbuciumate. Deși separați prin opreliști diferite de-a lungul istoriei, românii și-au păstrat unitatea de limbă, azi fiind posibilă înțelegerea românilor de pretutindeni, chiar dacă vorbesc dialecte diferite. Marija Ghimbutas, cercetătoare din America, aduce dovezi privind formele cele mai vechi de viețuire umană (Ion de la Anina, peștera cu oase din jud Caraș-Severin 37.000 - 42.000 de ani) care sunt în spațiul carpato-danubiano-pontic, viețuire favorizată de condițiile climatice.

Noi însă trebuie să ținem seama de observația d-lui Gabriel Gheorghe în cartea Valah, care susține că civilizația s-a format în zonele cu sare sau pe drumurile sării, teritoriul românesc având mari resurse.

Profesorul Alexander Rodewald, director al Institutului de Biologie de la Universitatea din Hamburg și Georgeta Cordoș au studiat genomul uman. În studiul comparativ de paleogenetica (relicve străvechi de oase și probe de sânge ale populației actuale realizat de dumnealor se pune în evidență continuitatea pe linie genetică a neamului românesc.

Nicolae Densușianu, în *Dacia preistorică*, vorbește de o civilizație preistorică, civilizația pelasgică, cea a păstorilor ce își acopereau corturile cu piei de oaie, Pelasgia fiind de o parte și de alta a Dunării, cuprinzând un vast teritoriu între Nistru și Panonia, un popor unit prin grai și spiritualitate, de la care s-au format civilizațiile europene.

Tăblițele de la Tărtăraia, conțin cea mai veche scriere din lume, înaintea celei sumeriene și aduc dovada viețuirii de circa 7000 de ani pe teritoriul țării noastre.

Tăblițele de la Sinaia descifrate de Aurelia Pețan, de Constantin Olariu Armin și Adrian Bucurescu separat, aduc mărturii despre evenimente

petrecute înaintea conducerii Daciei de Decebal și au o mare valoare istorică, fiind cronici ce reprezintă identitatea neamului dac.

Dacii, prin, migrațiune spre sud, nord, vest sau est au dus cu ei limba, cultura lor, mai ales ceremonialul religios, credința, științele, tehnologia avansată (prelucrarea fierului), etica lor cu mari implicații socio-istorice și noi trebuie să studiem cultura altor popoare, pentru a face comparații și a stabili adevărul istoric.

Limba matrice a Europei este vechea limbă creată de Daci, de cei care au dus-o în lume pe diferite căi, prin transhumanță sau transmutare în alte spații, din cauza înmulțirii demografice, a calamităților sau din interese economice. Această limbă matrice s-a păstrat în limbile romanice, cu sistemul ei gramatical coerent, cu modele de structurare a comunicării, cu ajutorul unor lexeme care au forme sonore și scrise aproape identice în diferite limbi europene, cuvinte ce redau multiple noțiuni, fiind o limbă foarte bogată.

Limba română are un farmec și o poezie aparte, fiind o limbă fonetică, armonioasă, foarte muzicală. Jules Michelet, istoric francez, spunea când vorbea de limba română că graiul poporului român este un suspin și o lacrimă îi tremură în viers. (Jules Michelet Histoire de la Roumanie).

Limba română este o operă de artă a cuvântului, prin bogăția, muzicalitatea și expresivitatea ei. Lucian Blaga a scris: Limba este întâiul mare poem al unui popor (Lucian Blaga – *Trilogia culturii*).

Unitatea limbii, dar și asemănarea portului popular din cele trei teritorii populate de români, aceleași tradiții și obiceiuri, credința ortodoxă sunt dovada identității noastre naționale, precum și a continuității poporului român pe pământul străbun.

Limba pentru care s-au dat atâtea jertfe de sânge pe plaiurile românești, limba credinței noastre strămoșești, limba română este o limbă omogenă, o limbă a viitorului european, ea fiind mai bine sistematizată ca alte limbi, va fi limba Europei unite, cum preconizează mulți cercetători.

II. IDEILE UNOR PERSONALITĂȚI ROMÂNEȘTI DESPRE ORIGINEA LIMBII ROMÂNE, LIMBA VIEȚUIRII DE MILENII PE PĂMÂNTUL ROMÂNESC

Limba este cartea de noblețe a unui neam, afirma Vasile Alecsandri. Această insulă de românism, România, înconjurată de popoare vorbitoare a

unor limbi total diferite de română este cea mai bună dovadă a continuității și identității poporului român.

Noi infirmăm originea romană a poporului român și originea latină a limbii române ca și a limbilor romanice. Și alți cercetători nu consideră latina ca limbă de bază de la care s-au format limbile romanice. Ex: Carme Jimenez Huertas în cartea *Nu venim din latină* (Editura Getodacii, 2016). aduce argumente de ordin lingvistic ca și Yves Cortez care susțin că franceza nu se trage din latină în studiul: *Le français ne vient pas du latin*.

Dicționarele limbii române prezintă mai ales originea străină a cuvintelor limbii române: greacă, latină, slavă sau franceză, ca și când poporul român ar fi incapabil să-și formeze propria limbă sau pentru că aici s-au adunat oameni de toate națiile și au influențat limba vorbită.

Combatem tezele latiniștilor care susțin că prin regresie fonetică sau schimbarea vocalelor și consoanelor s-ar fi format cuvintele românești. Romanii au cucerit doar o parte din Dacia (14% din teritoriu), restul era ocupat de Dacii liberi ce vorbeau aceeași limbă ca cei din teritoriul ocupat. Mercenarii aduși în Dacia din tot imperiul nu vorbeau latina, care era limba administrației, nu au putut înființa școli de învățare a latinei pentru băștinașii împrăștiați pe munți, văi, dealuri. La retragerea aureliană (271-275, d. H.) cauzată de atacurile dacilor liberi și al migratorilor, nu toată populația de pe teritoriul Daciei a fost transferată în sudul Dunării, cum susțin unii istorici unguri și germani, fiindcă acest neam de păstori și agricultori nu ar fi părăsit locurile lor favorabile practicării acestor îndeletniciri ce le asigurau existența și combatem pe toți cei ce susțin că a Dacia a fost golită de populație. Idee este combătută de istoricul A. D. Xenopol în studiile sale. (cartea: *Teoria lui Roesler. Studiu asupra stăruinței românilor din Dacia Traiană*, 1884, 300 de pagini). În 1885, a publicat la Paris, lucrarea *O enigmă istorică. Români în Evul Mediu* pune în evidență continuitatea Românilor în spațiul românesc tradițional, carpato-danubiano-pontic.

Limba veche s-a păstrat în documente precum: *Codex Argenteus* (începutul sec. al VI-lea), traducerea Vechiului Testament după o versiune grecească de episcopul Wulfila, scrisă în alfabetul cu grafeme getice/ cel gotic cu litere ascuțite (rune), scrisul se aseamănă foarte mult cu cel folosit în Tăblițele de la Sinaia. *Codexul Rohonczi* sau Rohonc este scris tot în acest alfabet, cum susține d-na Viorica Enăchiuc care interpretează codicele ca pe o cronică a blakilor/ vlahilor din Dacia, datată în secolele XI-XII, scrisă în limba latină populară vulgata, adică getă, cu un alfabet dac.

Tăblițele de plumb de la Sinaia reprezintă o cronică a istoriei dacilor, menționează nume de regi daci și toponime dacice, *textele fiind scrise mai întâi pe plăci de aur*. Dan Romalo a descifrat primul aceste texte, ajutat de

Valeria Guțu Romano, impresionat de această descoperire. Ele au fost descifrate și de Aurelia Pețan, de Constantin Olariu Armin și Adrian Bucurescu separat, aduc mărturii despre evenimente petrecute înaintea conducerii Daciei de Decebal. Multe personalități ardelene ca. Ion Inocențiu Micu-Klein (1692-1768) susțin existența românilor pe teritoriul Ardealului de la începuturile istorice.

14. Nicolae Iorga în Studii și documente cu privire la istoria românilor (25 de volume între 1901-1913) susține că nucleul central al limbii noastre este vatra străromână.

15. Ioan Russu în scrierea Elemente autohtone în limba română. Substratul comun româno-albanez face comparații între limba română și cea albaneză, care a păstrat mai multe cuvinte comune cu româna.

16. Istoria limbii române de Alexandru Rosetti și Studiile lui Iorgu Iordan pun accent pe descendența romană a poporului român, latinitatea fiind principala caracteristică a limbii române, susținând teoria continuității vieții dacilor în spațiul carpato-dunărean-pontic.

17. Dimitrie Macrea în lucrarea Probleme de lingvistică română susține ideea continuității pe pământ străbun a unei populații ce avea specific limba română.

18. Lucrarea O enigmă și un miracol istoric: poporul român și volumul Originile și formarea unității românești de Gheorghe Brătianu aduc în lumină adevăruri despre rezistența poporului român pe pământul străbun, în ciuda vicisitudinilor istorice, despre păstrarea unității etnice, plasând istoria poporului român în context european.

19. Gavril Cornuțiu afirmă: Limba română constatăm că respectă, într-un mod uluitor, ca răspândire, granițele statului dac, în timpul înfloririi lui (unit sub Burebista) și susține că trebuie admisă continuitatea biologică a poporului român, dar și a limbii sale. El aduce argumente faptul că în documentele istorice toponimia este dacică, deci ea nu putea fi transmisă decât de o populație getică/dacică ce a locuit neîntrerupt în acest spațiu carpato-danubian-pontic.

20. Gavril Cornuțiu subliniază ideea că nu s-a făcut romanizarea dacilor, ci asimilarea romanilor pe teritoriul Daciei, susține că Românii au continuat tradițiile dacice privind organizarea spațiului de locuit, nu cele romane, au făcut cetăți de pământ și biserici de lemn, ca și dacii, romanii preferând piatra. Costumele românilor sunt asemănătoare în toate regiunile locuite, variante ale celor de pe Columna lui Traian.

Dumnealui aduce argumente lingvistice, cuvinte de origine dacă, având răspândire în toată Europa. Ex: verbul a zice//dic(moldovenesc), dico(lat.), dire (it), dire (fr).

III. ATESTĂRI ALE FOLOSIRII LIMBII ROMÂNE DE-A LUNGUL TIMPULUI, ÎN DIFERITE SCRIERI CARE SUSȚIN UNITATEA ETNICĂ ȘI LINGVISTICĂ A POPORULUI ROMÂN

1. Cel mai vechi document păstrat la noi, scris în 1521 în română, dar cu litere chirilice este *Scrisoarea lui Neacșu către judele Brașovului Hanăș Begner* (Hans Benkner) în care autorul dă informații despre mișcările trupelor otomane, pune în lumină lexicul românesc din prima jumătate a sec. al XVI-lea, inclusiv pe cel din veacul anterior, foarte asemănător cu cel de azi.

2. Cronicarii Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, susțin că locuirea a fost continuă în spațiu vast și locuitorii din Moldova, Țara Românească și Ardeal au același caracter, aceeași fire petrecăreață, voioasă, aceleași obiceiuri, tradiții ca ale strămoșii vlahii/olahii. Miron Costin este primul ce observă ce departe este latina de limbile romanice.

3. Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae* face o prezentare geografică, istorică, politică, religioasă, etnografică, a Moldovei, subliniind unitatea etnică și lingvistică a celor din Moldova, Țara Românească și Ardeal. D. Cantemir consideră o barbarie ce a durat două secole (cronologic 5 secole) folosirea limbii slavone, fiind limbă liturgică și administrativă, dar trebuie să subliniem faptul că domnitorul a cerut respectarea tradiției scrisului românesc. Marele cărturar afirmă că prin grai și spiritualitate a înflorit poporul român și locuitorii din vatra românească sunt cei de la care s-au format civilizațiile europene.: Muntenii și Ardelenii, au tot o limbă cu Moldovenii. D. Cantemir subliniază prezența elementelor dacice în vorbirea din Moldova: ...și fiindcă în limba Moldovenească să află oarecare cuvinte, care nu sunt nici latinești nici de pe la alte limbi de prin prejur, pentru aceia se vede că sunt rămășițe de pe la Dacii cei vechi.

4. B. P. Hasdeu, lucrând la dicționarul *Etimologicum Magnum Romaniae* a susținut limpezimea elementului dacic al limbii române, observând că multe cuvinte din vocabularul esențial au origine dacă. În studiul său *Pierit-au Dacii?* combate pe unii lingviști maghiari care se servesc de un text al lui Eutropius, dând o interpretare greșită expresiei *viris euxhasta* cu referire la bărbații daci, despre care ei susțin că au murit în războiul cu romanii sau s-au sinucis, pentru a justifica originea daco-română a poporului român. În cartea sa *Cuvente den bătrâni* (1878-1879) Hasdeu, primul exeget al literaturii apocrife din România a descris limba română în volumul I, *Limba română vorbită între 1550-1600* a amintit de stratul dacic al limbii române și în *Codex Studzanus* (colecție de texte apocrife) abordează diferite probleme de lingvistică (Ex. prezența articolului în limba română), observând fazele evoluției limbii.

5. *Palia de la Orăștie* (1582) a scos în evidență numele de rumân/român și limba românească, fiind folosită în acele vremi.

IV. IDEILE UNOR AUTORI STRĂINI DESPRE ORIGINEA ȘI CONTINUITATEA LIMBII ROMÂNE, LIMBA A SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI

1. Există doar o asemănare lexicală între română și latină, așa cum a susținut în cartea *Nu venim din latină* (Editura Getodacii, 2016). Carme Jimenez Huertas dar scriind despre originea limbilor romanice, consideră latina ca o limbă soră sau „verișoară” a acestora, nu limbă - bază de formare a lor. Ele au o limbă matrice din care s-au format, existând ca graiuri locale, variante ale aceleași limbi, dar nu latina, limba elevată a clerului și învățaților romani, o limbă a elitelor, susținem noi. Mulți filologi francezi susțin că franceza nu se trage din latină (Yves Cortez: *Le français ne vient pas du latin*).
2. Herodot în *Istorie* îi amintește pe geți cei mai viteji și mai numeroși dintre traci care stăpâneau ambele maluri ale Istrului și foloseau o limbă asemănătoare.
3. Strabon, istoric grec, în *Geographia*, afirmă despre daci că au aceeași limbă ca și geții care sunt mai bine cunoscuți de eleni, deoarece se mută des de pe o parte pe alta a Istrului. Ei s-au amestecat cu tracii și cu misii. (cei din Moesia) fragment reprodus în ROMÂNNO-DACICA III – izvoarele antice ale istoriei României.
4. Medicul grec Discoride (lucrarea: *De materia medica, II-IV*) redă 35 de denumiri de plante medicinale din limba dacă la care Pseudo-Apuleius mai adaugă încă 14 nume getice.
5. În *Getica*, Iordanes scrie despre limba geților, el fiind un bun cunoscător al acesteia, despre folosirea ei pe un vast teritoriu, despre secretele astronomice și teoria despre cele 12 semne ale zodiacului, confirmă existența unui calendar la Sarmizegetuza, fapt constatat și de istoricii Constantin și Hadrian Dacicoviciu.
6. Poetul Ovidiu afirmă că cel mai vechi alfabet este cel getic, după ce a făcut o comparație între mai multe alfabete. (Ovidiu „Tristele” „Poniticele”, referindu-se la cartea sa în limba getă.)
7. Carolus Lundius, profesor jurist din Suedia a scris *Zamolxe, primul legiuitor al Geților (Upsala, 1687)*, carte tradusă de d-na prof. Maria Crișan și ne aduce adevăruri majore despre scrierea la geți, într-un alfabet propriu. El a alcătuit un dicționar de cuvinte gete. Acest autor, pornind de la numele Gautland/Gotland al unui ținut din Suedia, prezintă istoria cuceririlor goților a teritoriului vast unde au format imperiul rusesc, precum și revenirea în patria-mamă, Dacia, fapt istoric consemnat în scrisoarea ce atestă Martirul Sfântului Sava (12 aprilie, 372, d.H.) în timpul lui Atanaric, când *Dacia s-a numit Gotia*, cum se atestă în *Epistola Bisericii lui Dumnezeu din Goția (Dacia) către Biserica lui Dumnezeu ce se găsește în Capadocia* și către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale. Carolus Lundius în lucrarea mai sus amintită dă și explicație a numelui de get: Așadar ei sunt

numiți getae, gothones, gothini, getar, gettar, jettar, jottar, gautar, gotar, ca și la indigeni, attrâ de la ga, ge, care e totuna cu gau, go, jo, gio, goja, terra de ia gieta, care însemnează a naste, a dezvolta, a răspândi. (Daniel Droixhe: *La linguistique et l'appel de l'histoire* (Gallica BNF).

Acest alfabet a fost publicat de Johannes Magnus Gothus (1488-1544) în *Historia de nsis*, lucrare publicată în 1554, cărți care dovedesc faptul că geții au folosit un alfabet fonetic, limba getă existând înainte de fondarea Romei. (site: Gallica, BNF).

8. Bonaventura Vulcanius Brugensis în 1571, în scrierea *De Literis & Lingua Getarum* aduce argumente care dovedesc faptul că geții au folosit un alfabet fonetic. (site: Gallica, BNF)) adevăr susținut și de d-na prof. Maria Crișan în lucrarea *Geta-limba primordială* (p.86-87, Editura Paco Buc, 2012).

9. Episcopul get Wulfilla a creat pe la mijlocul sec. al IV-lea d. Hr. un alfabet, pornind de la semnele getice. D-l Paul Găleşeanu, a studiat Biblia lui Wulfilla în copie (Document: Codex Argenteus de la Universitatea din Upsala, Suedia) și a concluzionat că acesta este primul document protoromân lingvistic și literar din sec. al IV-lea, e.n. ce confirmă ideea continuității viețuirii pe plaiurile românești de primii ei locuitori. În glosarul de 200 de pagini 700 de cuvinte sunt românești.

Marii istorici aduc mărturii despre istoria poporului român, despre limba lui, despre factorii de identitate culturală în viețuirea lui neîntreruptă pe teritoriul actual al României și dincolo de hotarele ei.

IDEILE UNOR CERCETĂTORI ROMÂNI PRIVIND ISTORIA LIMBII ROMÂNE. LIMBA, FACTOR DE IDENTITATE NAȚIONALĂ

1. Grigore Tocilescu în lucrările *Dacia înainte de romani* și *Istoria românilor* a abordat civilizațiile de pe Teritoriul Daciei, servindu-se de probe arheologice, concluzionând că există dovezi ale viețuirii continue pe teritoriul vechii Dacii.

2. C.A. Rossetti în *Istoria limbii române* face un studiu al istoriei limbii române, folosindu-se de elemente de geografie lingvistică, pornind de la teza continuității limbii române în spațiul carpato-danubian-pontic, ca moștenitoare a latinității, ideea îmbrățișată și de Iorgu Iordan în *Gramatica limbii române* (București, 1937, ediția a II-a, 1946).

3. Lucian Cueșdeanu în cartea *Româna, limba vechii Europe*, ne arată faptul că românii și-au construit singuri cuvintele, după un sistem propriu extrem de ingenios. El vorbește de creativitatea limbii române, de caracterul ei metaforic și abstract, considerând că limba vechilor locuitori ai teritoriului românesc era formată din onomatopee ce au avut o mare productivitate în procesul evolutiv al limbii române. Este viabilă teoria sa

despre studiul istoriei limbii, pornind de la morfeme stem, accesând anumite nuclee semantice, serii sinonimice, sintagme, metafore, perifraze. Morfemele stem românești compun sonor noțiunile europene. Fiecare cuvânt românesc, prin aglutinarea de morfeme stem, cuprinde o descriere metaforică a noțiunii, copiată de străini, cu mici deformări sonore.

4. Pentru o profundă cercetare a evoluției limbii române trebuie consultate lucrările lui Al. Graur despre fondul principal lexical principal, FLP și mai ales teoria circulației cuvintelor lansată de B. P. Hasdeu, care subliniază că fizionomia unei limbi nu este dată de inventarul unităților lexicale, ci de folosirea lor, de frecvența acestora.

5. Constantin Barbu în *Codex Aureus Dacoromanorum* a adunat documente, hărți, manuscrise, comentarii și interpretări renumite pentru a susține că România este centrul vechii Europei sau miezul străvechiului Imperiu Arian, cu o limbă proprie, ce vine din străvechime. Printr-o serie de hărți și manuscrise referitoare la originea și dezvoltarea poporului român în context european, autorul aduce argumente științifice pentru a demonstra originea nelatină a limbii române.

6. Diccionario etimológico rumano/ Dicționarul etimologic al limbii române realizat de Alexandru Ciorănescu, filolog poliglot, pornind de la limba dacilor, aduce informații despre originea limbii române.

7. Dimitrie Macrea în *Probleme de lingvistică română* susține: Majoritatea filologilor români explică unitatea și armonie limbii române, prin intensa circulație transhumantă a păstorilor români de la o țară românească la alta, precum și prin frecvențele strămutări și dedublări de sate din motive climatice, hidrologice sau istorice (Brad-Brădet-Brădeni-Brădești...)

8. Gh. Iscriu a publicat *Strămoșii noștri reali :Geții, Traci-Dacii-Ilirii*, națiunea – matca din Vatra vechii Europe a scos în evidență legăturile dintre Daci care și-au păstrat o limbă mereu în evoluție de-a lungul istoriei și alte neamuri înrudite prin limbă, obiceiuri, tradiții, credință.

9. Limba română este limba vechilor cazanii (Alexe Mateevici – *Limba noastră*) a fost fixată în scris de cărturari ca:Varlaam, Dosoftei, Coresi, în limbajul liturgic s-au păstrat cuvinte din româna veche, biserica având un mare rol în conservarea limbii române.

11. Ion Inocențiu Micu-Klein (1692-1768) este promotorul luptei naționale, sociale și politice a românilor din Transilvania și a adus argume privind originea poporului român și a limbii românești solide revoltat de existența privilegiilor acordate maghiarilor, sașilor și secuilor prevăzute de „Unio trium nationum” și aduce ca argumente existența românilor pe teritoriul Ardealului de la cucerirea romană.

12. Reprezentanții Școlii Ardelene trebuie amintiți în acest studiu. O mare realizare a Școlii Ardelene a fost introducerea grafiei latine în limba română, în locul scrierii chirilice, și tipărirea primului dicționar cvadrilingv al limbii române, *Lexiconul de la Buda*. Deviza Școlii Ardelene a fost *Virtus Romana Rediviva* un îndemn la renașterea vechilor virtuți ostășești, în lupta

pentru drepturi naționale, lupta pentru limba și credința străbună, pentru unirea tuturor românilor într-o singură țară.

Samuel Micu este autorul lucrării *Istoria și lucrările și întâmplările românilor* (1805) care a fost publicată fragmentar sub titlul *Historia Daco-Romanorum sive Valachorum* de August Treboniu Laurian și integral abia în anul 1995, de Ioan Chindriș, sub titlul *Istoria românilor*, ediție princeps după manuscrisul original, cu prefață și note de autor (vol. I-II, Editura Viitorul Românesc, București, 1995).

Petru Maior a scris *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, (Buda, 1812), operă cu care înfruntă teoriile unor istorici: Franz Josef Sulzer, Josef Karl Eder, Jernej Kopitar care încercau denaturări ale adevărului istoric. În același volum se găsesc și lucrările: *Disertație pentru începutul limbii românești* și *Disertație pentru literatura cea veche a românilor*.

Samuil Micu și Gheorghe Șincai în lucrarea *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* fac o paralelă între latină și română. Ei propun eliminarea cuvintelor de altă origine și înlocuirea lor cu neologisme latinești, optând pentru o origine superioară a românilor din Transilvania, pentru a avea drepturi egale cu alți conlocuitori.

În secolele al XII-lea și al XIII-lea a fost introdus alfabetul slav în cancelaria domnească, limba română fiind scrisă cu caractere chirilice. În 1863 se instituie folosirea alfabetului latin, prin reformele lui Al. I. Cuza.

13. Litere și semne specifice scrierii getice s-au păstrat nu doar pe Tăblițele de la Tărtăraia, semnele alfabetiforme, de tipul runelor, semnele geometrice de pe cărămizile de la Slon (jud. Prahova), pe fibula Tezaurului de la Pietroasa, pe gulerele și cămășile țăranilor din Ardeal, afirmă d-l conf. Arh. Cristofi Cerchez.

14. D-l Gabriel Gheorghe susține că cercetarea limbii române trebuie să pornească de la limba țărănească ce-a dăinuit prin milenii, fixând noțiunile, cu sensurile lor proprii sau metaforizate, cristalizate în procesul vorbirii. Limba română are 31 de litere și folosește cele 26 de caractere ale alfabetului latin la care se adaugă o serie de 5 caractere suplimentare formate prin aplicarea de semne diacritice: Ă, ă, Â, â, Î, î, Ș, ș, Ț, ț. O caracteristică a limbii române este redarea în scris a unor sunete prin una, două sau trei litere: ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi, K, k și existența a unor litere împrumutate din alte alfabetice: w, x, y, x, ultimul reprezentând două sunete: gz(examen, exercițiu, exemplu) sau cz(extaz, Marx).

Cercetători contemporani ca Aurel David (*Studii de istorie a înălțării și declinul nației românești*), Marius Fincă (*Românii în mileniul de întuneric, secolele al III-a și al IV-lea*), Mihai Vinereanu (*Adevărata origine a limbii române*), dar mai ales multiplele documente adunate și studiate de dl. prof. Ioan Birta privind obârșia neamului românesc și existența limbii române în documente scrise, au contribuit la stabilirea adevărului privind originea limbii române.

CONTRIBUȚIA PERSONALĂ LA CERCETAREA CARACTERULUI LIMBII ROMÂNE, IZVOR DE CONTINUITATE ȘI DE IDENTITATE A POPORULUI ROMÂN

Susținem teoria lui Lucian Cueșdeanu despre morfeme stem care intră în structura cuvintelor, după scheme matematice, îmbogățind astfel limba. Limba a evoluat permanent, îmbogățindu-se, devenind mai concisă, mai clară, mai organizată.

Limba dacilor la început a fost constituită din cuvinte de mici dimensiuni, multe onomatopee care s-au contopit de-a lungul veacurilor, au format, prin aglutinare, cuvintele mai lungi, proces facilitat și de scriere. Credem că la început oamenii foloseau monosilabe, se exprimau prin grupuri de cuvinte pentru a desemna un obiect.

Exemple: Sufixul - **an** la început avea sensul de cer, dar prin iradiere a căpătat semnificația actuală de loc/origine. Ex: muntean, ardelean, oltean. Dacă luăm ca bază Lu An, nume foarte vechi care intră în componența toponimului Luana, vom observa extinderea acestui sufix an purtător de sens, în cuvinte ce desemnează originea sau o trăsătură de caracter: craiovean, ploieștean, viclean etc. la fel de productiv este și sufixul -on (pantaloni, etalon, avion).

Ex: la cuvântul bază an s-a adăugat m ce marchează apartenența și a apărut man cu sensul de bărbat, întâlnit în vechi și noi: dragoman, hatman, vatman, grandoman. Se impune necesitatea de a studia limba română pe baza unor morfeme stem, adică mici lexeme, purtătoare de sens, semene, care sunt cuvinte de bază pentru a crea un organism viu, limba română. Vom analiza vocabula za ce se află în barza, recunoscut drept cuvânt dacic, prezent în multe cuvinte mai vechi dar și mai noi: za, zale, zarvă, zare, z(ă)pada, zace, zare, z(ă)vor, zavistie, z(ă)cământ, raza, oaza, paza, varza, fiind foarte productiv în neologisme ca: fază, proteza, ipostază, ipoteză, ipotenuză. Dacă ne gândim la sensul lor, vedem că au ceva comun, za/ză având sensul de legătură, deci membrii aceluiași popor au produs cuvinte, după o logică mentală bine stabilită, urmând scheme structurale, modele de formare matematică. Morfemul ez pus la verb (lucrez) indică locul, originea: albanez, bavarez, polonez. El este foarte productiv ca și ze-loc/ținut : zestre, Zenovia, zenit.

Cuvântul „ra”(soare) este foarte productiv, intră în componența multor substantive comune și adjective: arat, arătura, brad, braț, bara, băutura, cărare, dragoste, drag, editura, făptura, ghitara, hora, ilustrare, javra, latura, murătura, mătura, natura, opera, prag, strat, șirag, tăietura, țara, sărătura, șatra, uitătura, vatra, vidra etc. „Ra” este sufix pentru formarea multor cuvinte și ne întrebăm de ce în limba română este așa de frecvent în

cuvinte ce exprimă: acțiunea, rezultatul unei acțiuni, însușirea(arătura, cotitura, învățătura). Îl găsim și în toponime ca:Romania(Țara omului lui Dumnezeu în Tartaraia/Tărtăraia (Țara de Jos a lui Dumnezeu), Razel, Prahova, Brașov, Craiova, Arad, Oradea, Timișoara Sighișoara..

VII. CONCLUZII

În evoluția ei, limba română și-a păstrat stabilitatea în continuitatea, cum afirmă d-l profesor Gheorghe Bucur, s-a dezvoltat în jurul unor permanențe lingvistice.

Fiind o limbă fonetică, armonioasă, muzicală, ușor de memorat și asimilat, având o largă circulație. Susținem ideea afirmată de d-l Lucian Cueșdeanu că limba are la bază monosilabe care s-au sudat, formând cuvinte mai mari, prin aglutinare, morfemele stem fiind o bază de noi creații lingvistice. Este valabilă teoria lui Lucian Costi în cartea Limba română căci există o continuitate biologică a poporului român, care a creat o limbă unică și că trebuie acordată prezumția de originalitate a limbii române, combătând pe cei ce consideră că limba noastră are un caracter eterogen, cum dovedesc dicționarele etimologice.

Limba română are un caracter unitar, graiurile din Ardeal, Banat, Dobrogea, Maramureș, Moldova, Muntenia, Oltenia, Republica Moldova se deosebesc doar prin anumite regionalisme și fonetisme specifice. Alexandru Philippide a subliniat unicitatea limbii daco-române ca limbă fără dialecte, vorbind doar de subdialecte.

Structura gramaticală atât de sintetizată a limbii române poate fi un punct de reper pentru limbajul internațional, limba daco-română fiind limbă-bază de comunicare internațională, de la care s-au format limbile romanice.

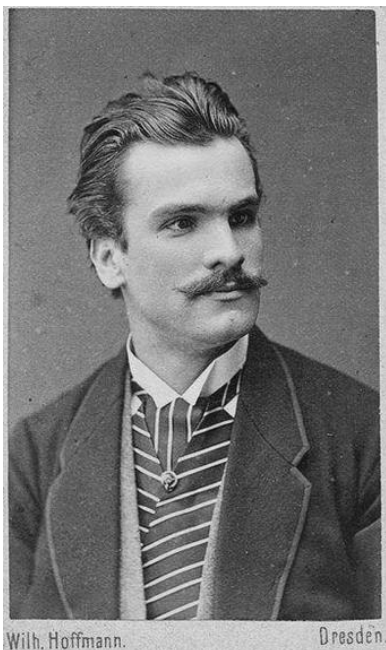
Poporul român, prin fiii săi, va fi mereu o continuitate pe linia „infinitalui din noi”, îmbogățind mereu și înfrumusețând spiritualitatea românească.

Limba română, s-a format în spațiul carpoato-danubian-pontic, fiind o limbă cu multiple posibilități de a reflecta realitatea, de a reda noțiuni, idei, sentimente, subtilități ale gândirii, este ea însăși o operă de artă, prin muzicalitatea, fonetica și topica sa, iar noi avem obligația de a o respecta, dezvolta și valorifica în comunicarea scrisă și orală, precum și în opere literare ce o pot înscrie în contextul lingvistic internațional, în patrimoniul cultural al umanității.

SLAVĂ LUI EMINESCU – ÎN SLOVA MARILOR POEȚI

Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

**„Poetul și filosoful Eminescu sînt România de astăzi
care continuă România de ieri;
gînditorul politic Eminescu este
România care se crează astăzi
și care reprezintă viitorul!”**
(Ion Herghelegiu- avocat, Neamț)

**„Luceafărul” e poetizarea Întrupării lui Dumnezeu,
pogorârea Lui pe pămînt și întoarcerea în Cer!”**
(Mitropolit Antonie Plămădeală)

Aproape de două veacuri ROMÂNII cei Mari și cei Mici, respectiv Elita naționalist-creștin-ortodoxă și poporul credincios, iubitori de Dumnezeu și de Neam, au adus/ aduc slavă Luceafărului nostru valah, care i-a purtat în tot ce a fost El, EMINESCU: Existență, Misiune, Iubire, Nădejde, Esență, Sacrificiu, Conștiință, Unicitate.

Trăirea cultural religioasă, respectiv Profetismul mesianic curge în Delta creației creștin-ortodoxe prin trei brațe ale Danubiului spiritual: Poezia-Filosofia-Teologia.

Poezia este forma pură a Filosofiei creștin-ortodoxe, iar Filosofia este trăirea Poeziei în sfera ei cea mai înaltă, ce se întrupează în Teologia Răsăritului serafic.

Ca toți marii noștri Profeți creștini, Mihail Eminescu, a ucenicit, s-a format, s-a definit și a devenit misionar ortodox prin Cultul religios cu care și-a venerat Cultura Înaintașilor Dascăli regali, dacoromâni, începând cu înțelepciunea reginei Hestia, a profetului-rege Zamolxis, amintit și de istoricul-poet Agathias Scholasticus de Myrina prin „Regulile lui Zamolxis”, cu proorociile Profeteselor-Vestale-Sibile, cu filosofia marelui preot-rege Deceneu, cu muzica serafică a lui Orfeu, cu poezia regelui Scythiei Minor – Dobrogea, Cotys I, protectorul amic al poetului exilat P. Ovidius Naso (43 î.d. Hr.-), Niceta de Remesiana, Ioan Casian, Dionisie Areopagitul ș.a.

Rugul Aprins al dorinței sale de a sluji sacerdotal Înțelepciunea bravului popor valah cu Tradiția din Zorii Facerii–Scutecele sacre ale Creației, Glia strămoșească în care sălășluia Credința străbună, peste care s-a pogorât acel Geniu ancestral, i-a însuflețit nemărginita adorație adusă Atotcreatorului și Proniatorului, Care l-a hărăzit să fie Fiul iubit al acestui mare, multimilenar și legendar popor ROMÂNESC.

„... Iubesc poporul românesc fără a iubi pe semidoctii și superficialitățile sale. În suta a XV-a, avanscena teatrului Universului este ocupată de români. Românii sunt poporul cel mai însemnat al Europei...al lumii, românii erau relativ unul dintre popoarele cele mai culte din Europa...lume, românii au fost unul din cele întâi popoare militare și războinice.” (Manuscrisul nr. 2257). Poetul creștin, Filosoful ortodox, Teologul mărturisitor își trage seva din Tradiția noastră sfântă, pelasgă, prelinsă în Potirul Școlii Literare de la Tomis, iar curgerea angelică se revarsă neîncetat de la Orfeu, Clotys I, Ovidiu înspre primul mare poet al Daciei Mari, Sfântul Niceta de Remesiana, „cel mai mare autor liric al epocii literare dacoromâne.” (Mihail Diaconescu, Istoria Literaturii Dacoromâne, Ed. Alcor Edimpex, București-1999, p. 94).

Mihail Eminescu a întrupat fenomenologia existenței românești asumând esența spiritualității pelasgo-geto-dace, într-un arhetip valah, fapt care i-a conferit aura expresiei integrale, novatoare, revelatoare a națiunii noastre.

Numindu-l pe Mihail Eminescu, Valachus, aducem Neamului dac o mare cinstire.

Cognomenul Valachus semnifică cel mai fidel calitatea de Român întrupat într-o conștiință ortodoxă creștină, adică naționalistă, jertfitoare, înălțătoare, comoara virtuților religios-cardinale, promoatoare de mari și rare idealuri și de înalte înfăptuiri.

În ființa și persoana sa profetică, Mihail Eminescu a întrupat plener idea de sublim a comuniunii Neamului cu Dumnezeu: prin tradiție-poezie-filosofie-teologie.

Profetul nostru s-a ancorat fundamental Operei Mântuitorului Hristos, Evangheliei Sale de restaurare a Omului hristic prin Frumos, Adevăr, Libertate, Dragostea și Jertfă, imprimând caracterului său originalitatea gândirii eminentemente ortodoxe.

Poezia pură poartă în gena ancestrală a ființei ei angelice Corola Filosofiei creștine, iar acesta pârguiește dulceața fructelor sacre ale Teologiei ortodoxe!

Eminescu poetul, filosoful, teologul precede, pregătește, justifică și înnobilează pe marele Eminescu: vizionarul, profetul, analistul politic și matcă a viitorului. Noblețea naționalismului este de esență religioasă, iar Mântuitorul Omenirii, i-a conferit autoritatea Sa divină spre mântuirea nației respective. Pentru Neamul iubitor de Dumnezeu, porunca Iubirii este dăruită chiar de DRAGOSTEA Însăși - IISUS, care o pune alături de iubirea

față de Patrie, de Strămoși: „În lume nimeni nu dovedește o mai mare dragoste, decât acel care jertfește chiar propria-i viață pentru semenii săi!”

Mesajul poetului-profet a fost însăși viața sa, întreaga sa viață, Primăvara vieții sale asumată și oferită Neamului binecuvântat, hărăzit de Dumnezeu în Vatra din care avea să nască cel mai iubit Om de pe pământ-Fecioara MARIA, Care prin Voia Tatălui ceresc și a Sfântului Duh s-a Înnomenit Fiul Său-LOGOSUL, Născut din veci.

Eminescu este pentru universul poetico-filosofico-teologic o perpetuă REVELAȚIE!

„Cuvintele lui au devenit parolă de recunoaștere între petalele de trandafiri, când se deschid dimineața să salute soarele. Și cine n-a descoperit filosofia citind versurile lui Eminescu? Cine n-a înțeles că poate fi și el poet și filosof și că fără poezie și fără filosofie nu se înțelege nimic din viață? Și cine nu se poate ruga Maicii Domnului pe inspiratele versuri ale lui Eminescu? Eminescu e născătorul nostru de gânduri... Eminescu ni se dăruiește fără încetare, ca soare de zi, și răsare de îndată ca Luceafăr de noapte, prelungindu-ne lumina.” (Antonie Plămădeală, De la Alecu Russo, la Nicolae de la Rohia, Sibiu-1997, p. 14-15)

Eminescu și-a asumat voința de a se întări în credință, de a se întrupa în iubire tocmai prin nădejdea care și-a pus-o nemărginit în Ocrotitoarea MARIA, Crăiasa sufletului său, Împărăteasa Cosmosului, Luminii, Frumuseții și a iubirii dumnezeiești.

RUGĂCIUNE

„Crăiasă alegîndu-Te,/ Îngenunchem, rugîndu-Te,/ Înalță-ne, ne mîntuie/
Din valul ce ne bîntuie,/ Fii scut de întărire/ Și zid de mîntuire,/ Privirea-Ți
adorată/ Asupra-ne coboară,/ O, Maică Preacurată/ Și pururea Fecioară,
MARIE!

Noi, cei din mila sfîntului,/ Facem umbră pămîntului/ Rugămu-ne-
ndurărilor,/ Luceafărului mărilor,/ Ascută a noastre plîngerii/ Regină peste
îngeri,/ Din neguri Te arată,/ Lumină dulce clară,/ O, Maică Preacurată/ Și
pururea Fecioară, MARIE!” (Antologia Poeziei Religioase Românești, Ed. Albatros, București-1992)

Fiecare Generație de Aur de după Eminescu și-a adus prin Elita spiritual-religioasă, care a reprezentat-o cu demnitate, prinosul de recunoștință, venerație, admirație, dor și iubire față de Marele PROFET al SPIRITULUI, al Neamului geto-daco-român.

Antonie Plămădeală – Mitropolitul Ardealului
„De peste o sută de ani de când respirăm EMINESCU,
și fruntea ne-a crescut ca a lui, și ni s-au tras perdelele
de pe ochi și prin versul și rugăciunile lui vedem și simțim
tot ce e bun și frumos și când îl citim sufletele ni se fac
mai bune, și mintea mai ageră și inima mai caldă!

De peste o sută de ani creștem cu EMINESCU
și vom mai crește mii de ani, dar niciunul din noi
nu va ajunge la înălțime lui, acolo sus, <<LUCEAFĂR>>.
El va rămâne în veci UNICUL. LUCEAFĂRUL!

Doamne, ce s-ar fi făcut lumea fără
IISUS - LOGOSUL, CUVÂNTUL!
Doamne, ce ne-am fi făcut noi românii
fără EMINESCU, logosul, Cuvântul românesc!”
(Antonie Plămădeală, De la Alecu Russo, la Nicolae de la Rohia, Sibiu, 1997)

Radu Ștefan Demetrescu Gyr (1905-1975)

Radu Gyr s-a reflectat frumuseții sufletului său în care s-au întrupat harul lui
Dumnezeu și perfecțiunea Neamului, pentru a-i conferi Operei sale valoare
universală.
El s-a înveșmântat în suferința, frumusețea Neamului, dar și-n sublimul
Dumnezeirii.

Asemeni Luceafărului Poeziei, Poetul Crucii s-a întrupat în DAR, DOR,
DRAGOSTE, DATINI, DOINĂ, DEMNITATE, DURERE pentru Neam și
HRISTOS.

„Prietenul durerii este prietenul tuturor celor aflați în suferință”, grăia cândva
monahul Moise Aghioritul. Dar, prietenul durerii este și prietenul Fecioarei
Maria în ipostaza Ei de Maica Crinilor-Pieta, precum și al Mântuitorului
Hristos, Care a îmbrățișat durerea lumii, dăruindu-ne DRAGOSTEA Sa
nețărmită și nemuritoare.

BALADĂ PENTRU EMINESCU

„Te-au slăvit în cărți și în poeme/ și te-au înălțat iconostas,/ ca să fulgeri
tânăr peste vreme,/ cu vecii de cremene sub pas.// Te-au crezut: gigantic
Sfarmă-Piatră/ care sparge piscul viforos,/ și fierar înfierbântând, pe vatră,/
vorbele călite sub baros.// Împărat, ți-au scris pe tâmpile steme./ Făt-
Frumos, ți-au pus în mâini hanger./ Și-au cules, din pana ta, blesteme,/

viscole și răzvrătiri în cer...// Ci, netrebnic, eu aduľmec zării/ pașii tăi pe unde te-au fost dus/ și-nsetat pe drumurile Țării/ dibui urma ta de blând lisus.// Caut picurii de sânge, neșterși încă,/ ai crucificării pe furtuni/ și sărut lumina lor adâncă/ și-i ating cu mîini de rugăciuni.// Umbră care trepte-nalte suie,/ dăruind azur din mîini subțiri,/ sfânt, bătut, pe veacul tău, în cuie,/ scânteind, înalt, din răstigniri.// Frânt de-o stea și-ngenuncheat de-o floare,/ biruit de ramuri de arin,/ îndulcit cu dor de moarte-alinătoare,/ ars ca Nesus în cămașă de venin...// Nu, tu nu ești meșterul, nici cneazul,/ nu ești înstelatul împărat./ Sfășiat ți-i pieptul și obrazul,/ Tu ești Marele ÎNSĂNGERAT!// Te-ncrustăm, zadarnic în agată/ și-n icoane noi pe flori de crin./ Crinii nu vor stinge, niciodată,/ umbrele cununilor de spin.// Eu nu-ți pipăi steme și nici laur.../ Numai rănile mă plec și ți-le strâng/ și le fac medalii mari de aur, - / în genunchi, le-nchid în inimă și plâng.”

(Radu Gyr, Balade, Ed. Lucman, București, 2006)

[Poemul a apărut în revista „Convorbiri literare”, numărul din 15 Iunie 1939, închinat lui Mihai Eminescu, la aniversarea a 50 de ani de la urcarea spre ceruri.]

Dumitru Oniga (1923-2010)

Dumitru Oniga a fost o zare nesfârșită a unei clepsidre a sorții, pătruns de focul slovei spre înălțări sublime, dăltuit în soare și azur, râvnind spre limanul geniului, unde hohotesc dincolo de surăs, Zorii inspirației întru frumusețea lor serafică.

LUI EMINESCU

„Cuvântul tău, adâncuri de fântână,/ Izvor de apă limpede, curată,/ Gândire-adâncă, binecuvântată,/ Din cer lumină, sevă din țărână.// Și versul tău o piatră nestemată/ A-mpodobit cu-n nimb limba română/ Ce ne e Doamnă și ne e Stăpână,/ Prin ea trăiește românia toată.// Pe-acest pământ, așa a fost să fie,/ Un dar pentru mulțimile-nstelate,/ Un EMINESCU, IMN și POEZIE,/ Cuvinte sfinte-n inimă-ncrustate / Și glasul tău răsună-n veșnicie,/ Prin TINE, NOI SORBIM, ETERNITATE.” – Suceava, 10 Ian. 1999.(Dumitru Oniga, Fiorduri-Poezii, „Bucovina Viitoare” 2000 Anul Eminescu)

Ioan Alexandru (1941-1994)

Ioan Alexandru s-a rostuit rostirii de albastru, de roșu, de galben, de alb, cuprins de dor, de pârga grâului aurit și priviri astrale, înconjurat de psalmii tăcerii - apartenența la graiul viu al primenirii versului, înfrățit unei simfonii care i-a atins sufletul întru cuprinderea năzuinței statorniciei și-a dănuirii inefabile a Pantheonului dac liric.

CĂTRE EMINESCU

„De mult am vrut să-ți scriu, să te întreb,/ Dar socoteam că dintr-o altă
ceară/ M-au făurit pe dealul transilvan/ Și altul mi-este fratele de țară.//
Moldova este sfântă îmi spuneam/ Ștefan și Eminescu împreună./ Eu
ardelean cu suferința mea/ Ce poate ea să știe și să spună?// Iancu și
Horia nu au fost poeți/ N-au ridicat nici imn, nici mănăstire,/ Șincai muri cu
gîndul în desagi,/ De Ioan Budai cine are știre?// Și mai departe mulțimi fără
de rînd,/ Țărani pe cîmplul Blajului departe/ Iobagi, păstori și preoți și dieci/
Cît vezi cu ochii-afară din cetate.// Extra Muros – neamul meu era/ Părinții
mei muriră fără nume/ Pribegi în jale se-nfrăteau/ Cu fluturii de dincolo de
lume.// De-aceea plîngem noi mereu/ Și povestim o limbă necioplită/ Mai
mult tăcurăm decît am grăit/ Cu vorba-n crucea limbii răstignită.// Eu vin
dintre acești țărani,/ Păstor diac să dau adînc de știre/ Că universu-ntreg a
înflorit/ Și toate sînt lumină și iubire.// De-atîtea suferințe-am devenit/ Umili
se spune și de omenie./ Am fost născuți la nuntă și-am rămas/ În preajma
MIRELUI , solie.// De mult am vrut prin tine să vestesc/ Mihai, Moldova că
mai vine/ Încă un plîns încet în univers/ Din stranele-ardelene lîngă tine.//
Cu candela plăpîndă mă arăt/ Din Apuseni ieșit dintre morminte/ Un crin în
stînga și-o garoafă port/ Urmat de clopotele sfinte.// Transilvania, prea
iubită mea/ Fluturii plîng fără-ncetare/ Și soarele-i mereu pe zare spînzurat/
Lîngă icoana vergurei fecioare.// Din depărtări ce ți-aș putea dori?/ Să fie
numai mult vremuri frumoase/ Și vom depune tineri în amurg/ Un braț de
crini în brață la mireasă.” (Ioan Alexandru, Imne 1964-1973, Ed. Eminescu,
București-1975)

IMN LUI MIHAI EMINESCU

„...S-a stins o zi/ Și-ncepe alt urcuș spre zorii zilei care o să vină/ Și
începutu-i seara cînd vremurile se-ntorc/ Și focul sfînt în candelă s-
anină.//... Poetul trebuie să spună, cei care-n noapte/ Au rămas de vii,
crucificați în razele de lună...// Acestea toate Mihai din Ipotești/ Poetul din
Moldova sfîntă, din leagănul/ De grindă spînzurat, le-aude-n podul Patriei/
Cum cîntă...// Drumul urmează prin Patrie apoi, de-a lungul/ Și de-a latu-n
cimitire și pe cei vii sub steagurile lor/ Să îi răscoli în noapte după Mire. Să
bați/ Din poartă-n poartă și din om în om cu-acest toiag / Senin de
sărbătoare învlăstărit în crin înpurpurat/ Să fie gata iarăși de plecare. Te
văd/ Prin țară priveghind plecat/ La Blaj sub tei pe dealul spre cîmpie/
Slăvind descoperit extaziat că te-ai născut/ În sînge c-o solie. Să-i poți
striga din neamul tău/ Pe toți martirii, eroi în cete milioane/ În sumănici de
lînă țărani voievozi/ Cu steaua bourului în coarne. Mușatinii/ Și Basarabii
sfînți, martirii Transilvaniei departe/ Însămîntați de-o roată univers s-aducă
roadă-n/ Brazdele deșarte. Mircea și Horia/ Mihaiul cel Viteaz de-o agerime
nelumească/ Împlîntă steagul palid trinitar/ În creierul Carpaților să

bobotească/ Ștefan cel Mare voievodul sfânt a fost Mihai/ Lumină pentru tine...” (Ioan Alexandru, Imnele Transilvaniei, Cartea Românească, București-1978)

Grigore Vieru (1935-2009), poet valah basarabean, zelos luptător spiritual al renașterii românilor din Basarabia, mare militant al reîntregirii, al revenirii Basarabiei în sânul Patriei-Mumă. „Prin iarba verde de acasă/ Cu lanțul de rouă la glezne.” Genialul Marin Sorescu îl vede pe Bardul Basarabiei cu privirea pătrunzătoare a olteanului, aceea care sfredelește tot, chiar până dincolo de tine. „Este Grigore Vieru un discipol al lui Orfeu, care, ca și miticul maestru, nu-și poate refuza vocația de-a privi în urmă? Măcar odată, cu tot adâncul din ochi, măcar o viață cu toată viața din viață.” (Marin Sorescu, *Tratat de Inspirație, Scrisul Românesc, Craiova, 1985*)

Aproape toate poeziile lui Grigore Vieru, izvorăsc din izvoare, tradiția populară, cea clasică, Limba, Mama, Patria, Casa părintească, pământul, cerul Basarabiei, Voievodul Liricii, Voievodul Moldovei, toate sunt un imn basarabean, un imn național dacoromân, un imn de cunoaștere a istoriei sub chipul Adevărului crucificat.

EMINESCU

„La zidirea Soarelui, se știe,/ Cerul a muncit o veșnicie,/ Noi, muncind întocmai, ne-am ales cu,/ Ne-am ales cu Domnul Eminescu.// Domnul cel de pasăre măiastră,/ Domnul cel de nemurirea noastră,/ EMINESCU.// Mi-l furară, Doamne, adineauri/ Pe înaltul domn, cu tot cu lauri./ Mă uscam de dor, în piept cu plânsul,/ Nu știam că dor mi-era de dânsul,/ Nu știam că Doina mi-o furară/ Cu străvechea și frumoasa Țară/ EMINESCU./

Suntem în cuvânt și-n toate,/ Sub un cer cu stele sudice!/ De avem sau nu dreptate,/ De avem sau nu dreptate,/ Eminescu să ne judece,/ EMINESCU.// Acum am și eu pe lume parte:/ Pot îmbrățișa măiastra-ți carte,/ Știu că frate-mi ești și-mi ești părinte,/ Acum nimeni nu mă poate minte./ Bine ai venit în casa noastră,/ Neamule, tu, floarea mea albastră/ EMINESCU.”

Versurile poetului Grigore Vieru, EMINESCU, au căpătat fascinație și suflet nemuritor în muzica artiștilor de renume universal, de sacralitate martirică a soților Ion Aldea-Teodorovici (1954-1992) și Doina Aldea-Teodorovici (1958-1992), cărora balaurul roșu apocaliptic, cel care pândește continuu PATRIA Maicii Domnului și-a Fiilor Ei, le-a secăt viața, ca o Primăvară înverzită, însoțită, înflorită și plină de rod, când încă nu-i cursese izvorul surâsului strălucirii nici jumătate din soarele lor.

Cei doi îngeri-artiști au cântat BASARABIA și ROMÂNIA ca Fiică și Mamă, au cântat LIMBA NOASTRĂ, grai de miere și rostire serafică, au cântat EMINESCU, Dorul și Domnul nemuririi noastre, au cântat UNIREA Daciei Mari în Sânul tuturor Fiilor ei, spre a rămâne și în Sânul lui Dumnezeu și al Maicii Sale, sacră și pururea.

Nichita Stănescu (1933-1983), remarcabil poet după cel de-al doilea război mondial. Lirica sa, tumultuoasă, cascadică a pendulat între tragicism și sentimentalism.

Nichita Stănescu și-a podidit inima într-o noapte albă, prelungă, cu țărături înSORITE, împletindu-și gândurile dalbe și graiurile heruvime ale sufletului acorat în dangăt de clopot cu vântul și cuvântul spre a-și revărsa peste nimburi, chemări, fiori și cântări.

EL

„**EMINESCU** este un fapt intim al sufletului nostru în tot ce are el mai curat și mai nins... Cuvântul lui i-a sorbit nu numai trupul lui, ci a sorbit și înțelegerea noastră dornică de frumos și de puritate. Atâta transfigurare a putut să aibă gestul lui de a trăi, încât s-a născut fără de moarte...

... El este tot ceea ce este noi în noi...

Atâta vreme cât noi suntem, el este...

EMINESCU este numele acestei țări!

ROMÂNIA este numele EMINESCU!”

(Nichita Stănescu, EL,(cf. Antonie Plămădeală,De la Alecu Russo,la Nicolae de la Rohia, Sibiu, 1997)

Marin Sorescu (1936-1996), unul dintre marii valahi ai Țării Oltenia, s-a născut în 29 Februarie în localitatea Bulzești-Dolj, ca fiu al lui Ștefan, țăran cu jind de ogor și de vers și al Nicoiței, țărană aprigă și afundă în arta povestirii, dincolo de cei 6 copii, peste sat și sate. Marin a fost ispitit de timpuriu, de anecdote, epigrame, proverbe, snoave, de citit, de scris, fiind un răsfățat al Cenaclului literar, pe care l-a condus ca elev, ca student, ca literat. A fost o Cobiliță cu talente: pictură, poezie, proză, teatru, satiră, publicistică, traduceri. A condus ca redactor-șef revista craioveană RAMURI între 1978-1990. Licențiat în Filologie-Limbi moderne în 1960, devine Doctor în Filologie în anul 1992 și membru al Programului internațional pentru Scriitori la Universitatea Iowa-S.U.A. A debutat în politică, ca independent, ajungând ministrul Culturii 1993-1995. A fost membru titular al Academiei Române.

Dincolo de pasiunea POEZIEI, fără frontieră, cea universală, a teatrului, a călătoriilor în străinătate, a avut admirație pentru țărani săi din Regatul umorului oltenesc, dar și pentru Marii ROMÂNI pe care i-a cunoscut, rămânând fascinat: Mircea Eliade, Petre Țuțea și apoi marele artist-actor Tudor Gheorghe.

Desigur, Marele Poet Oltean fiind și un mare HÂTRU, a fost mișcat de securitate și de organele p.c.r., care au debutat în 23 Februarie 1979, cu proletara piesă „Soare”, eroul principal fiind evident Marin Sorescu, dosar, mâzgălit cu cerneală roșie, pentru „relații suspecte cu cetățeni străini”, și cu unele „elemente din emigrație”, (probabil verzii...n.a.), vezi, Cartea albă a Securității, p. 151, 189. (?! Curios, fiindcă secăturitatea nu avea nimic alb, nici pe-afară, nici pe dedesupt... n.a.)

Marin Sorescu a fost unul dintre cei mai Marii Poeți contemporani, dacă nu Cel mai Mare, cu o excelentă producție literară, în care a abordat toate genurile, dar în mod expres POEZIA, care l-a încununat încununând generațiile de spirit cu cele 24 de volume apărute până a urca cu cei 60 de ani, ofrandă sacră la Cer, lăsând în urma sa grăbite să iasă la lumină alte 15 volume, poezie, eseu, jurnal, roman.

De 6 ori a primit Premiul Uniunii Scriitorilor și de 3 ori pe cel al Academiei Române, 1968, 1977, iar cel din 1970, pentru dramaturgie. Celebritatea din țară s-a revărst cu prisosință și peste hotare fiind foarte apreciat, fapt pentru care a primit numeroase distincții, precum Medalia de aur pentru poezie „Napoli ospite”, Italia, 1970; „Le Muse”, oferit de Accademie delle Muse, Florența, 1978; „Fernando Riello”, Madrid, Spania 1983; Premiul Herder dăruit de Universitatea din Viena în 1991, pentru întreaga sa activitate literară, iar în Londra un primar îndrăgostit de poezia sa, a dăruit câteva slove pe o gară de metrou, încrustate și în interiorul trenurilor de viteză care circulă în zona respectivă. Cinste lui și celor ce-i citesc sublimele versuri!

Marin Sorescu a fost din scutece logodit cu UMORUL, dar tot din fașă s-a nuntit cu POEZIA, singura natură sacră în care și se reflectă fidel subiectivitatea, când, sinele se dezvăluie clar ca în oglindă, reflectând, mărturisind, „sufletul până în cutele lui cele mai tainice, spaimile și năzuințele cele mai intime.”

MARIN a rămas un SORESCU – Soarele oltean al Poeziei daco-române!

Marele poet oltean-valah i-a dăruit celui mai Mare Poet nepereche, Mihail Eminescu, cel mai frumos Poem, botezat în Iordanul sufletului său, adânc de sublim:

TREBUIAU SĂ POARTE UN NUME

Eminescu n-a existat.

„A existat numai o ȚARĂ FRUMOASĂ/ La o margine de MARE/ Unde valurile fac noduri albe./ Ca o barbă nepieptănată de Crai./ Și niște ape ca niște COPACI CURGĂTORI/ În care LUNA își avea CUIBAR ROTIT./ Și, mai ales, au existat niște OAMENI SIMPLI/ Pe care-i chema: MIRCEA cel BĂTRÂN,/ ȘTEFAN cel MARE,/ Sau și mai simplu: CIOBANI și PLUGARI,/ Căroră le plăcea să spună/ Seara în jurul FOCULUI poeziei -/ „MIORIȚA” și „LUCEAFĂRUL” și „SCRISOAREA a III-a”.(și mai ales DOINA... n.a.) // Dar fiindcă auzeau mereu/ Lătrând la stâna lor cîinii,/ Plecau să se bată cu tătarii/ Și cu avarii și cu hunii și cu leșii/ Și cu turcii./ În timpul care le rămânea liber/ Între două primejdii,/ Acești OAMENI FĂCEAU DIN FLUIERELE lor/ JGHEABURI/ Pentru LACRIMILE PIETRELOR ÎNDUIOȘATE,/ De curgeau DOINELE la VALE/ Pe toți MUNȚII Moldovei și ai Munteniei/ Și ai Țării Bîrsei și ai Țării Vrancei/ Și ai altor ȚĂRI ROMÂNEȘTI./ Au mai existat și niște CODRI ADÎNCI/ Și un TÎNĂR care vorbea cu ei,/ Întrebîndu-i ce se tot leagănă fără vînt?// Acest TÎNĂR cu OCHI mari,/ cît ISTORIA noastră,/ Trecea bătut de gînduri/ Din cartea chirilică în CARTEA vieții,/ Tot numărînd PLOPII Luminii, ai Dreptății,/ Ai Iubirii,/ Care îi ieșeau mereu fără soț./ Au mai existat și niște TEI,/ Și cei DOI ÎNDRĂGOSTIȚI/ Care știau să le troienească toată FLOAREA/ Într-un SĂRUT./ Și niște PĂSĂRI ori niște NOURI/ Care tot colindau pe desupra lor/ Ca lungi și mișcătoare ȘESURI./ Și pentru că toate acestea/ TREBUIAU SĂ POARTE UN NUME,/ Un singur NUME,/ Li s-a spus/ EMINESCU!” (Marin Sorescu, Poezii, Scrisul Românesc, Craiova, 1990)

Cincinat Pavelescu (1872-1934), s-a născut în Milcovul Vrancei, poet, magistrat, remarcabil epigramist, autorul volumului de „Poezii”, odrăslit în madrigaluri și romanețe, conferit cu premiul Național pe anul 1927. Prin versurile sale a reușit să însuflețească statuia care, prin tăcerea ei grăiește dincolo de vreme și de țarmuri.

LA BUSTUL LUI EMINESCU (parcul Dumbrăveni)

„Pădure! Ningi cîteva frunze/ Pe fruntea-i de aramă rece./ Tu, ce rămîi nepieritoare/ Ca geniul, cînd totul trece!!! Zi vîntului, să-i cînte doine/ De

dragoste sau haiducești,/ Poetului ce-a fost MÂNDRIA/ GÂNDIRII
NOASTRE ROMÂNEȘTI!!! Și glasul lui să fie dulce.../ Măcar în lumea
neființei,/ Să-și uite, lungile lui chinuri,/ Acest copil al suferinței!!! Natura, cel
puțin mai blîndă/ Cu umbra tragică să fie,/ A CELUI CE-N ETERNE
VERSURI/ A PRINS ETERNA POEZIE!! Și stelele din golul serei/ Picînd în
jurul lui scînteii,/ Să-i pară că iubirea moartă/ Îl mîngîie cu ochii ei!!! Iar cînd
în serile de toamnă/ Va răsări dintre poteci,/ Bălaia inimei lui doamnă,/ Cu
mîini subțiri și brațe reci.// În ora tainică și gravă/ Cînd ceața scutură
veșmântu-i,/ Și luna-n cimitir veghează,/ În loc de candelă, mormântu-i;/ Pe
cînd o trestie, un nufăr,/ Un tei-aminte-aducător - / Înțelegînd poate ce
sufăr/ Poeții mari în viața lor.../ Privindu-i chipul între frunze,/ Vrajit de-al
bronzului veșmînt,/ Și întrebînd mirați ce cată/ Sub lună, morții din
mormînt.../ Atunci în nopțile albastre/ Cînd lumea uită și petrece.../
LUCEAFĂRUL o să-l privească/ Cum stă, NEMURITOR și RECE!" (Poezia
Artelor Frumoase, Ed. Minerva, București-1989)

Poetul – Filosoful – Teologul Mihail Eminescu, a fost Marele Geniu și
Sacerdotul care s-a întrupat PROFETULUI Cosmosului românesc și
universal, prețuind ADEVĂRUL, iar mai presus de acesta, Frumusețea și
Libertatea lui dumnezeiască!

Aproape întreaga sa diversitate de creație a fost vibrantă, vizionară și
esențială, fiind slujită cu sacralitatea, autoritatea și măreția unui strălucit
SACERDOT!

Cu geniul pe care i l-a hărăzit Mântuitorul HRISTOS a făcut să rodească pe
pământul GLIEI străbune, FRUMUSEȚEA valahului în toate ipostazele sale
naturale!

Mihail EMINESCU și-a înnobilat boieria răzeșă prin noblețea sa sufletescă,
ca un mare Voievod, demn de bravii săi înaintași, Geto-daci, Mușatini ori
Basarabi!

EMINUL nostru de Aur putea să aibă o existență strălucită, dacă n-ar fi avut
o mare bogăție de daruri care l-au înălțat pe culmile Geniului jertfitor,
Profetismului martiric!

Frumos ca Apollo, suveran ca originalitate, artist ca perfecțiune a creației,
demiurg ca putere emotivă, EMINESCU s-a reunit armonios ca profet
naționalist și geniu de strălucire universală, astfel că, verdele privirii sale
serafic-carpatine a fost pătruns de adâncul sublim al ortodoxiei teofore,
hristofore și mariofore!

Mihail Eminescu a fost deopotrivă MIRACOL și TAINĂ în toată splendoarea sufletului strălucitor, surprins de frumusețe, mai presus de emoția trăirii în care a revelat ESENȚIALUL în SLOVE, CUVINTE, EXPRESII și OPERE pline de farmec!

Trinitatea vocației și misiunii sale poetico-filosofico-teologică a atins DRAGOSTEA!

Cu voință de granit, cu stăruință de sihastru, cu virtuozitate de artist a dat frumusețe creației sale, conferindu-i astfel nimbul de capodoperă profetică!

La EMINESCU, Arta creației semnifica același sentiment divin cu ARTA IUBIRII!

Deseori, POETUL era limpede precum Cerul care-și spală dimineața fața aprinsă de DOR în Marea ce devine albastră!

Alteori, Profetul era furtunos ca OLTUL – în torent de Munte, care cară cu el de cele mai multe ori aur și păstrăv, dar și pietriș, copaci, bolovani ori stânci!

Uneori, s-a prelinș într-o liniște anahoretă sau o neliniște metafizică pe care o simți și o resimți, doar pe marile înălțimi ale piscurilor milenare carpatine!

Înzestrat cu geniul poetic și strălucire profetică și-a muiat pana în culorile curcubeului, scriind când cu răsărituri de Auroră boreală pentru Neam, când cu fulgere și tunete împotriva iudelor, irozilor, anelor și caiafelor, când cu azururi sângerânde pentru Patrie, când cu miresme de flori și rouă pentru poporul obidit.

Un popor, o națiune, un neam se definește și se redefinește pe sine numai prin jertfa sa națională, prin jertfa și creația Elitei sale spirituale întru Hristos și Strămoși!

Filosoful Culturii Artur Gabriel Silvestri, alt Profet al spiritualității noastre, și el sacrificat de aceeași irozi și iude, ne redă Chipul Omului integral al culturii noastre.

„Eminescu a fost POET – unul dintre cei mai penetrați în direcția metafizică pe care i-a dat umanitatea și fără nici o îndoială SINGURUL intraductibil dintre toți poeții acestei lumi, a fost PROZATOR înălțând noțiunea de fantastic la altitudini pe care doar gândirea modernă a putut-o face mai repede pricepătoare și a exprimat-o, a fost, în fine, un GÂNDITOR pe care astăzi îl redescoperim la adevărata lui STATURĂ IMPUNĂTORE. Sunt unii

care se îngrijorează de restituirea acestei IMPRESIONANTE PERSONALITĂȚI și care socotesc că nu-i recomandabil a vedea în opera eminesciană mai mult decât contribuția poetului, GÂNDITORUL – ce ni-l impune însă cu strălucire cercetarea cu luare aminte a ceea ce îndeobște jurnalistica – fiind doar o invenție târzie și a cărei afirmare ar dezechilibra într-un mod nepermis proporțiile firești ale creației unde poetul și numai poetul merită considerație.”

(Artur Silvestri, Critica poeziei vol. IV, 1973-1989, Texte Inedite, Crpathia-2014)

Mihail Eminescu e LIRA sublimă a liricii serafice a sufletului geto-dacoromân!

Slavă, Cinstire, Recunoștință, Iubire LUCEAFĂRULUI nostru EMIN!

Brusturi, Neamț, 13 Ianuarie 2023 + Sf. Mc. Ermil și Stratonice

Eminescu și cavalerul său, generalului Lazăr CÂRJAN (2)

**Porni Luceafărul. Creșteau
În cer a lui aripe,
Și căi de mii de ani treceau
În tot atâtea clipe**

Din bogata și inedita
colecție de peste
650 de titluri de
carte, a generalului
maior Lazăr Cârjan
dedicate poetului
național

”MIHAI EMINESCU”

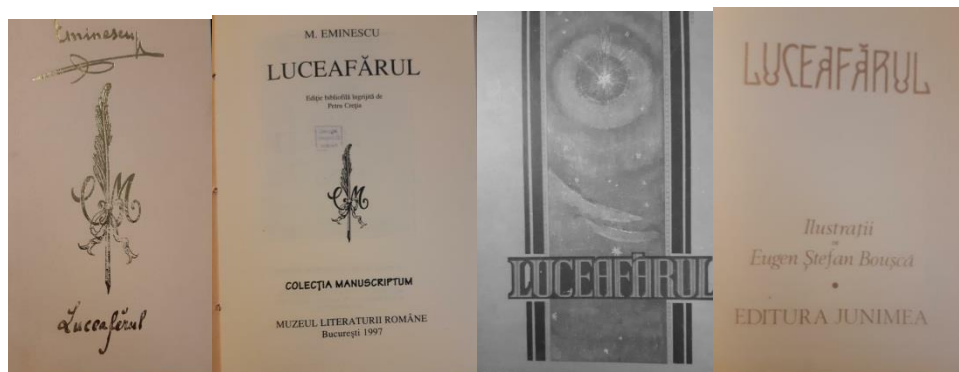
Începem a publica, în serial, din
această comoară de o rară
frumusețe, câteva dintre cele mai
reprezentative cărți și dedicații.
În înțelesul firesc și normal, pentru
tema aleasă, vom începe cu
volumele cele mai mici din colecție,
la cele mai mari și interesante,
necunoscute marelui public, apărute
în toate timpurile sub gen ericul:

Luceafărul.

MIHAI EMINESCU
LUCEAFĂRUL

Grafica semnată de Boușcă, în Luceafărul

Discurs de Ziua Culturii Române

Academincian Ioan Aurel POP⁸⁹

În scurta viață pământească a lui Mihai Eminescu, se vede cum creația sa a căpătat mereu dimensiuni de tot mai mare profunzime. De la poezii precum „La moartea lui Aron Pumnul” și „Fiind băiet păduri cutreieram” până la „Scrisori” și „Luceafărul”, versul s-a mlădiat continuu, tinzând spre perfecțiune. Și, totuși, anumite constante au rămas prezente, încât poezia sa din orice perioadă a vieții are o impresionantă continuitate.

Sentimentul local/ național și cel de dragoste, specifice oricărui avânt romantic, se împletesc cu deschiderile spre universal. Bucovina este un loc precis, un colț de țară, dar Aron Pumnul este un luceafăr stins, iar „băietul” cutrierător de păduri, se culca lângă un anumit izvor, privind la luna care răsărea pentru lumea largă. „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie” – poezie scrisă la 26 de ani – mustește de patriotism specific tuturor creatorilor de atunci, mai ales celor din Europa Centrală și de Sud-Est.

Poetul elogiază „țara mea de dor”, dar accede până spre „îngerul iubirii”, spre „altarul Vestei” (zeiță romană) și spre „Marte-n glorii” (zeu roman). Astfel, naționalul se împletește cu generalul mitologic roman și creștin deopotrivă. În „Epigonii” (1870), laudele aduse înaintașilor români, de la Andrei Mureșanu la Vasile Alecsandri – unii rămași în timp aproape anonimi – alternează cu digresiuni din literatura universală: Ion Heliade Rădulescu zidea „delta biblicelor sfinte”, Grigore Alexandrescu este comparat cu Byron, Andrei Mureșanu „cheamă piatra să învie ca și miticul poet” (Orfeu, din mitologia greacă). Dezinvoltura mișcării deopotrivă în mediul național și în cel universal se vede din asocierea lui Anton Pann cu Pepelea și a lui Grigore Alexandrescu cu Byron.

În „Scrisoarea a III-a”, trecutul medieval al Țării Românești este majestuos prezentat, iar domnul, deși „simplu, după vorbă, după port”, are ținută suverană, regească și împărătească, atunci când se confruntă cu acela care se voia stăpânul lumii. Feciorul de domn, scriindu-i carte „dragei sale”, se poartă ca un țăran isteț. El scrie „de din vale de Rovine”, vestind astfel, indirect, victoria oștii creștine. Valea mândrei stă față în față cu înălțimea

⁸⁹ Discursul susținut în Aula Academiei Române, cu ocazia Sesiunii Speciale de Ziua Culturii Naționale, 12 ianuarie 2023, Preluat cu acordul autorului

coifului specific oștirii. Trecerea de la versul cult la cel popular este încă o mărturie a acestei alternanțe specifice. „Sara pe deal” aduce pământul în cer și cerul spre pământ: pe deal, sună buciul, printre stelele care „scapără”; luna se îngemănează cu ochii mari ai iubitei; casele sunt ridicate în lună; valea îi urmează dealului.

În „Luceafărul”, localul alternează cu universalul, iar spațiul teluric se împletește cu cel cosmic. Începutul poeziei este ca de basm românesc, iar fata de împărat este ca „Fecioara între sfinți și luna între stele”. Luceafărul pare la început un flăcău dintr-un sat, un tânăr căruia „îi cade dragă” o fată, însă se vede curând că el este, în fapt, fiul Cerului și al Mării. Până la urmă, Luceafărul, devenit universalul Hyperion, rămâne „străin la vorbă și la port”, rămâne un zeu „nemuritor și rece”, pe când Cătălin, „viclean copil de casă”, „îndrăzneț cu ochii”, este pământean, uman, întruchipat din lumea noastră. Alternanța dintre pământ și cer se împletește cu succesiunea deal-vale, pe care avea să o teoretizeze mai târziu Lucian Blaga, în „Trilogia culturii” („Spațiul mioritic”). Eminescu a ridicat la cel mai înalt nivel poetic această eternă vălurare. Ea vine din trecut și trece prin Eminescu spre prezent.

Astfel, Ion Heliade Rădulescu, în „Zburătorul”, vorbește despre „noaptea-naltă” care „coprinde lumea”, după ce stelele începuseră a luci deasupra focurilor din sat. Un plan este în ceruri, iar celălalt este pe pământ, într-o prezentare de pastel autentic, primul din literatura română. Succesiunea aceasta cer-pământ și deal-vale continuă apoi prin Alecsandri, Macedonski, Coșbuc și prin Blaga însuși. La acesta din urmă, „țara și-a-ntins hotarele toate până la cer”, iar razele de lună bat din înalt în geamurile terestre. Chiar și la un poet considerat prea vesel, chiar minor, cum a fost George Topârceanu, sunt accente ale acestei tragice ale alternanțe: „Cobora pe Topolog/ Dintre munți la vale/ Și la umbra unui stog/ A căzut pe cale”. Ștefan Octavian Iosif, în versuri de muzicalitate simbolistă, evocă și el dealul și valea: „Se tânguesc/ Tălângi pe căi/ Și neguri cresc/ Din negre văi,/ Plutind pe munți./ La făgădău,/ La Vadul-Rău,/ Sus, la răscruci,/ Vin trei haiduci/ Pe cai mărunți.// Grăiesc încet./ Un scurt popas – /Și spre brădet/ Pornesc la pas/ Cei trei călări./ Sus, peste plai,/ Tăcutul crai/ Al nopții reci/ Umbrind poteci,/ Se-nalță-n zări” („Doină”). Negurile plutesc spre munți venind din negre văi. Sus, la răscruci, ajung haiducii din vale, vegheați de „craiul nopții”, care nu luminează, ci umbrește, sporind taina nopții, cum avea să spună Lucian Blaga. Muzicalitatea versului „Doinei” amintește de „Chanson d’automne” a lui Paul Verlaine (1844-1896), marele poet simbolist francez, parțial contemporan cu Șt. O. Iosif (1875-1913).

Împletirea dintre local / național și universal, care îmbracă adesea haina unei succesiuni dintre spațiul teluric și spațiul cosmic, aduce mereu în țesătura mesajului poetic sentimente umane și elemente de natură

surprinzătoare, generale, dar specifice locului românesc. Pentru mulți dintre noi, propoziția „Codru-i frate cu românul” este un simplu proverb sau chiar o zicere fără prea mult sens. Pădurea, însă, străbate ca element literar întreaga creație românească. Eminescu încă mai cutreiera păduri când era „băiet”, iar la maturitate regreta copilăria asociată cu pădurea: „Unde ești copilărie cu pădurea ta cu tot?”. „Povestea codrului”, „Freamăt de codru”, „Lacul”: „Lacul codrilor albastru”, „Revedere”: „Codrule, codruțule”, „Călin (file de poveste)”: „De treci codri de aramă” sunt doar câteva titluri de poezii eminesciene care exprimă sensul pădurii (al codrului) în mentalitatea românească. George Coșbuc, în ambianța copilăriei, este atras tot de pădure: „Cum as merge de cu drag/ În pădurea cea de fag”. Octavian Goga, când face descrierea țării, începe cu același codru: „La noi sunt codri verzi de brad”.

Lucian Blaga evocă „păduri ce ar putea să fie și niciodată nu vor fi”. Cu timpul, s-a dovedit că poetul a avut dreptate fără să vrea și nu la modul metaforic: unele păduri nu vor mai fi niciodată.

Anumiți scriitori ne spun că pădurea este ființa noastră, alții că este esența noastră, iar savanții au demonstrat că ne-am salvat ca popor prin pădure. Pădurea reunește cerul cu pământul, localul/ naționalul cu universalul. Rădăcina bradului ori a salcâmului este în pământ și aparține pământului, dar coroana este a cerului ține de aspirația spre înalt. Geografii și istoricii au dat dreptate acestei viziuni literare echilibrate, acestei intuiții poetice privind elementele spațiului românesc.

În urmă cu două secole, cam 70-80% din teritoriul românesc era acoperit cu păduri. Iar pământul românilor era format, în proporții aproape egale, din câmpii, dealuri (podişuri), munți. Pădurile au rămas azi – câte au mai rămas – mai mult la munte, dar, de exemplu, Câmpia Română era plină de codri și de dumbrăvi până spre secolul al XIX-lea. Faimoșii Codrii ai Vlăsiei erau o mărturie în acest sens. La fel stătuseră lucrurile și în Câmpia/ Podișul Moldovei și chiar în Câmpia Tisei/ Vestică. Istoricii au demonstrat în mare măsură că locul de formare și locul de conservare ale poporului român au fost regiunile împădurite, mai ales în zonele de munte și colinare. Dar și câmpiile, acolo unde erau acoperite cu păduri dese, au îndeplinit același rol. Marele istoric Constantin C. Giurescu, în lucrarea „Istoria pădurii românești” arată cum și de ce s-au adăpostit strămoșii românilor și apoi românii în păduri și cum și-au putut păstra ființa acolo.

De regulă, migratorii – trecători cu scop de jaf și pradă prin acest teritoriu – se fereau de păduri, fiindcă nu le cunoșteau tainele, nu se puteau apăra acolo, puteau să cadă ușor în capcane. Șesurile, locurile deschise, curăturile erau mult mai ușor de jefuit. Pe de altă parte, locuitorii sedentari

ai acestor zone deschise nu aveau, de regulă, decât bordeie, pe care le părăseau ușor când venea zvonul de invazie. Pădurea, însă, cu resursele sale bogate, le oferea nu numai adăpost sigur, ci și un mod de viață. Mai târziu, când „turcul s-a obrăznicit” și când stăpânii locali au devenit tot mai nesătui, pădurea a ajuns să fie și adăpost pentru cei care nu-și puteau plăti birul ori îndeplini celelalte obligații și chiar loc de refugiu pentru haiduci. Pădurea a fost mereu sursă de hrană pentru om și animale. Lemnul pădurii a fost necesar construcțiilor, obiectelor casnice, uneltelor, cioplirii operelor de artă, făuririi instrumentelor muzicale. Mai târziu, începând cu Epoca Modernă, lemnul a servit industriei de specialitate. Numai mobila făcută din lemn românesc și în România ajunsese vestită în lume. Din toate aceste motive, „codru-i frate cu românul”. Odată cu trecerea la lumea trepidantă de azi, la prelucrarea unor metale noi, la materialele plastice, mulți dintre noi au uitat de lemn și de pădure. Dar nu au uitat alții. Azi, după ce coastele dealurilor și munților s-au golit, nici nu mai știm să deosebim un fag de un stejar. Am tăiat noi, românii, pădurile fără nicio noimă, dar, de-a lungul istoriei și mai ales în deceniile recente, le-au tăiat alții, veniți ca „prieteni” și „aliați”. Aceștia, după sistematice jafuri practicate în trecut (fără nicio opreliște) și azi (după reguli precise), ne dau lecții de civilizație și de europenism.

Altminteri, spațiul local și cel universal, pământul, cerul, teluricul și cosmicul, pădurea ca element de legătură, ca tărâm de basm, ca simbol al binelui și prosperității, al perenității i-au preocupat și fascinat mereu pe poeți. Creatorii români nu au fost complexați niciodată de marile culturi, ci s-au simțit mereu în largul lor, de la clasicii greci și romani până la marii reprezentanți ai curentelor culturale contemporane lor din Occident. Au exprimat mereu în acest cadru general specificul patriei lor și, prin aceasta, cei mai buni dintre ei au avut acces la marea creație, valabilă oriunde și oricând. A existat și există handicapul limbii, pentru că nu este totuna și fii un mare poet de limbă engleză sau unul de limbă română. Dar acest fapt este în același timp un dezavantaj și o binecuvântare, fiindcă patria noastră este limba română (Nichita Stănescu).

Astăzi, fiind Ziua Culturii Naționale este și sărbătoarea limbii în care se exprimă această cultură, este sărbătoarea poeziei ca formă superioară de întruchipare a limbii și a poezilor, demiurgii cuvântului. Le aducem tuturor omagiul nostru și, cu precădere, celui care a așezat la nivelul cel mai înalt versul, lui Mihai Eminescu.” ***

Scritura Mite Kremnitz s-a născut în anul 1852 la Berlin, fiica unui chirurg de renume A. von Bardeleben, de la spitalul berlinez „Charite”.

Mite s-a căsătorit cu medicul Wilhelm Kremnitz, fratele Clarei Maiorescu, fiind medicul personal al regelui Carol I și a lucrat la Spitalul Brâncovenesc din București.

Junimistul bucureștean N. Petrașcu ne-o descrie astfel: „De talie cam mică, cu părul blond, cu ochii albaștri, de un albastru clar azuriu, cu o pieleță dulce, cu vinișoare ca de alabastru, ea amintea prin alcătuirea ei gingașă și delicată, porțelanurile de Saxa, c-o nuanță rece totuși, de ființă de nord” (N. Petrașcu- Icoane de lumină– Ed. Minerva București, 1972).

O perioadă bună de timp, familia Mitei Kremnitz a făcut gospodărie comună cu Maiorescu, locuind împreună în aceeași casă și participând la ședințele Junimii din București, alături de Rosetti, Slavici, Caragiale și din 1877 și cu Eminescu.

În casa lui Titu Maiorescu s-a întâlnit Mihai Eminescu cu Mite Kremnitz, participând în mod regulat la ședințele săptămânale ale Junimii, împreună cu junimiștii ce locuiau în București.

Mite Kremnitz, în cartea sa autobiografică „Amintiri fugare despre Mihai Eminescu”, descrie impresia ce i-a făcut-o poetul, la prima întâlnire: „Îl văd încă intrând în sufragerie, timid și stângaci, cu toate că nu era stingherit, neîndemânatic în fiecare mișcare, un om care după aparență cunoscuse tot așa de puțin disciplina corporală, ca și pe cea spirituală. Mai mult scund decât înalt, mai mult voinic decât svelt, cu un cap ceva cam prea mare pentru statura lui, cu înfățișarea prea matură pentru cei 26 de ani ai săi,

⁹⁰ Articol apărut în Luceafărul / 14 mart. 2023

prea cãrnos la fațã, nebãrbierit, cu dinți mari, galbeni, murdar pe haine și îmbrãcat fãrã nici o îngrijire. Bãrbia foarte pronunțatã și gura largã se atenuau fruntea ieșea strãlucitoare de sub pãrul negru ca pana corbului; sprâncenele apãreau în toatã frumusețea lor și tăietura finalã a nasului lãsa numai la întãlnirea nãrilor o ușoarã urmã de vulgaritate...persoana lui pãrãndu-mi-se de rãnd, ținãnd de o clasã socialã pentru care nu puteam avea nici un interes, pentru cã necioplirea ei mã jignea, iar poezia sãrãciei, care îmi trezește așã de nemãsurat mila, nu ieșea aici la ivealã. El nu pãrea nici muritor de foame, nici melancolic”.

Descrierea aceasta, fãcutã lui Mihai Eminescu, din partea unei femei dintr-o clasã socialã superioarã, denotã un anumit dispreț fațã de un poet atãt de cunoscut și apreciat, pentru ea contãnd mai mult clasa socialã din care fãcea parte.

Cu trecerea timpului, Eminescu era din ce în ce mai prezent în casa Mitei Kremnitz, fiind invitat la masã și apoi devine profesorul de limba romãnã al gazdei. Eminescu este de acord sã-i predea lecții de romãnã și mai apoi hotãrãsc sã lucreze împreunã la un dicționar romãno-german. Referindu-se la acest dicționar, Maiorescu își manifestã neîncrederea cã va fi îndeplinit, pentru cã „Eminescu n-ar avea destulã statornicie și n-o sã izbuteascã niciodatã sã-și realizeze planul”.

Mite Kremnitz a remarcat treptat cultura bogatã și pregãtirea în toate domeniile pe care o avea Eminescu: „Cum citise în toate limbile, asupra cãrora era extraordinar de versat și bazat pe memoria sa colosalã, se putea vorbi cu el despre toate. Bine pregãtit cu privire la literatura germanã”. Atrasã de frumusețea poeziei lui Eminescu, se apucã sã traducã o serie de poezii, acest lucru fãcându-se cu acceptul și sprijinul poetului, așã cum se observã într-o scrisoare cãtre I. Negruzzi din 28 iulie 1879: „Dacã voi obține permisiunea lui Eminescu, voi transcrie cãteva poezii de-ale lui, pentru ca totuși sã am onoarea de a apare în biroul d-tale de redacție cel puțin cu scrisul meu”.

La 12 ianuarie 1883, la ședința Junimii, acasã la Maiorescu s-a fãcut lectura în limba germanã a poemului Lucefãrul, tradus de Mite Kremnitz: „Seara Junimea. Eminescu- în spital. Citit traducerea germanã a Lucefãrului de Mite”, iar în 25 ianuarie, Maiorescu consemneazã: „Seara, la Kremnitz, Mite mi-a citit traducerea Lucefãrului” (T. Maiorescu-Însemnãri zilnice). În ianuarie 1883, Mihai Eminescu era internat la Spitalul Brâncovenesc din București, sub tratamentul medical al soțului Mitei, Wilhelm Kremnitz, suferind de o afecțiune la picioare.

Relațiile dintre ei devin din ce în ce mai apropiate, astfel cã de ziua ei, Eminescu îi dedicã poezia „Atãt de fragedã”, transcrisã într-un caiet roșu,

alături de poeziile Te duci și Cu mâne zilele-ți adaogi, lucru ce a impresionat-o în mod deosebit.

„Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cireș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieții mele ieși...”

La citirea acestei poezii, Mite rămâne încântată spunând: „Isprăvind de citit, am plâns: eram așa de mândră și fericită; mi se părea un sentiment care l-ar fi îndemnat să creeze, după cum speram atunci, era pe deplin îndreptățit. El trebuia să scrie, în limba sa frumoasă, capodopere; să creeze drame pentru scena sa pustie; talentul mi se părea atât de puternic”.

Titu Maiorescu, gelos pe Eminescu, îi atrage atenția Mitei că ar trebui să păstreze distanța față de Eminescu: „Cumnatul meu (Titu Maiorescu) observase de câțiva timp că Eminescu și cu mine aveam ochi numai unul pentru altul, și nu-i plăcea deloc că totdeauna găsea pe Eminescu la noi și că el se simțea aici ca la el acasă. Vorbi cu mine în această privință, în mai multe rânduri; începuse să-și râdă de Eminescu în fața mea, și mă întreba dacă nu care cumva uitasem să-l fac să simtă distanța socială care ne separa, spunând că acești boemi uită adesea de cuviință etc.,etc”.

Maiorescu, care era și el atras de Mite Kremnitz, cu toate că erau rude, nu vedea cu ochi buni relația lui Eminescu cu Mite, astfel că, la 11 februarie 1879, el nota în jurnalul său următoarele: „În interval, greul timp intern cu Mite și Eminescu”, demonstrând multă preocupare pentru relația aceasta și observând că aceștia aveau ochi „numai unul pentru altul”.

Eminescu este atras de frumusețea acestei femei: „O creatură ideală, frumoasă, ușoară ca un vis. De talie cam mică, cu părul blond, cu ochi albaștri, de un albastru clar azuriu, cu o peliță dulce, cu vinișoare ca de alabastru, ea amintea prin alcătuirea ei gingașă și delicată, de porțelanurile de Saxa, cu o nuanță rece de o ființă din nord”, o descrie Nicolae Petrașcu în cartea sa ”Icoane de lumină”.

Adevărul este că Eminescu nu era îndrăgostit cu adevărat de Mite Kremnitz, dar tinerețea lui sa și atmosfera din casa Mitei, l-au atras spre ea, femeie cultă, care era secretara particulară a regelui Carol I, de la care afla multe lucruri despre familia reală, lucruri ce-l interesa în munca sa de ziarist. Dăruirea acelui caiet cu poezii s-a produs într-un moment de elan afectiv și atracție față de femeia, cu care el lucra într-o atmosferă destul de intimă. Poetul ajunge să o ridice în brațe, să o sărute și să-i declare că o iubește, lucru ce a stârnit și interesul femeii, și mândria de a fi iubită de cel mai mare poet român: „Pe când făceam într-o seară lecția pe neașteptate, nu însă dintr-o pasiune de moment, ci pe când eu întoarsă spre el vorbeam cu voiciune, el mă sărută și eu îl lăsa, fără să mă opun. Altădată, el mă

rugase de ceva timp să-i dau voie să mă strângă odată în brațele sale, cedai în sfârșit și el mă cuprinse în brațe, mă ridică de la pământ și mă lăasă jos”, a povestit Mite.

Odată cu împăcarea dintre Eminescu și Veronica Micle, vizitele la Mite Kremnitz se întrerup brusc, Maiorescu povestindu-i despre această relație veche: „Cumnatul meu îmi comunică diferite amănunte din viața acestei femei, care-i erau cunoscute și adăugă că îi e silă gândindu-se că eu aș putea fi în inima lui Eminescu succesoarea unei astfel de femei. Afară de aceasta, îmi mai spuse că Eminescu n-a rupt deloc legăturile sale- de natură dubioasă- cu această femeie”. Maiorescu nu putea s-o uite pe Veronica Micle, care, într-un proces la Iași, a fost martora care-l acuza pe critic de comportare imorală.

După ce Eminescu se îmbolnăvește și este internat la Sanatoriul Ober-Dobling din Viena, Mite se interesează de soarta poetului, iar în aprilie 1884, fac împreună o vizită Reginei: „...l-am dus la Regina, care-l îmbărbătă din toată inima, el era însă foarte liniștit cu ea, ca și cu mine, însă speranța că bucuria noastră caldă din cauza restabilirii sale l-ar însenina nu se îndeplini”.

Într-o scrisoare către Emilia Humpel, Mite Kremnitz este de părere că Regina trebuie să-l ajute pe Eminescu, după revenirea de la Viena, pentru a se putea integra mai ușor în societate și să poată avea o activitate utilă: „Cu scrisoarea ta am fost astăzi la Regina, ea a citit-o și a promis să vorbească chiar astăzi cu ministrul, la Academie. Eminescu sosește aici mâine sară, amicul său Simțion a pregătit o cameră pentru dânsul (invitația noastră a fost refuzată) și domniile se duc firește cu toții la gară ca să-l primească... Toți au fost împotriva venirii aici a lui E. El e amarnic de supărat pe Titus, fiindcă i-a publicat poeziile, apoi aici s-a întâmplat izbucnirea boalei, iar E. vrea și acum sunt bucuroasă că-i pot spune personal, cât de fericiți sunt toți”.

Din această scrisoare observăm că Mite Kremnitz încearcă să intervină pe lângă Regină să-i poată asigura lui Eminescu un loc de muncă, să aibă cu ce trăi, deși, acest lucru nu se putea face ușor. Nici pensia de 250 de lei pe lună nu a fost aprobată la timp, ci de abia în 1889, când poetul era deja internat la Sanatoriul lui Șuțu, când nu-i putea fi de nici un folos.

Mite Kremnitz are meritul de a-l fi făcut cunoscut pe Mihai Eminescu în Europa prin traducerea poeziilor sale și publicarea lor în volumul: „Rumänische Dichtungen, Deutsch von Carmen Sylva. Hrsg. und mit weiteren Beiträge versehen von Mite Kremnitz”, apărut la Leipzig: W. Friedrich, Verlag des „Magazin für die Literatur des In- und Auslandes”;

Kröner, 1881. De asemenea Mite Kremnitz ne-a lăsat informații prețioase despre Eminescu, în scrierile sale: „Amintiri fugare despre M. Eminescu” și nuvela „Un caracter de artist” (Ein Lebensbild), sub pseudonimul George Allan.

Mite Kremnitz, într-un articol intitulat „Un Lenau român” (Eminesciana nr. 38, Ed. Junimea, Iași, 1985), arată adevărata valoare a lui Eminescu : „Având rădăcinile în pământul românesc, talentul singuratic al lui Mihai Eminescu se înalță cu mult peste patria sa și peste cultura ei artistică, cum înalță pururea predecesorii și contemporanii săi o individualitate excepțională. Cugetări pe care el le-a turnat în forme pline de melodie pot veni să ceară, cu fruntea sus, și în alte țări mândrul drept de cetățenie al minții superiare... Aprinsa lui mânie se înalță adesea în snopi de foc- și totuși în adâncul sufletului său nu era nici ură, nici pasiune, ci contemplare a lumii și iubire de oameni”.

Iacob Negruzzi a apreciat-o mult pe Mite Kremnitz, care a contribuit la cunoașterea literaturii române în spațiul german, notând în 1910: „Al doilea autor este d-na Mite Kremnitz, femeie învățată, foarte inteligentă, amabilă și scriitoare distinsă de nuvele și romane, cunoștea admirabil de bine limba română și a contribuit mai mult ca oricine la lățirea literaturii noastre în străinătate”.

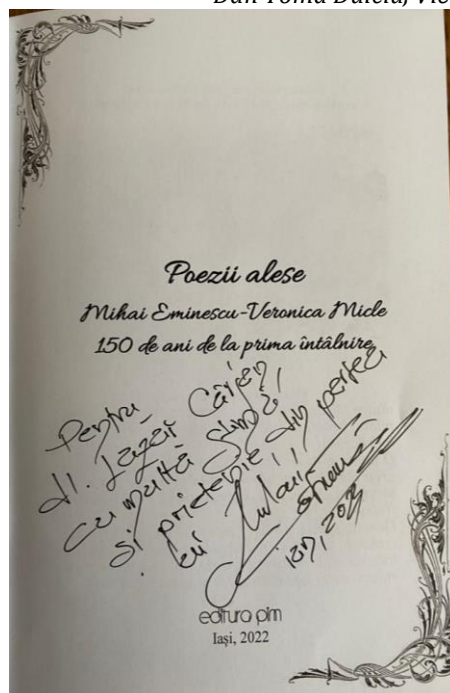
Bibliografie:

1. Mite Kremnitz- Amintiri fugare despre M. Eminescu– Ed. Cartea românească, București, 2000
2. Grațian Jucan- Eminescu. Prietenii poetului– Ed. Litera, București, 1989
3. Titu Maiorescu- Însemnări zilnice– Ed. Socec București, 1937
4. N. Petrașcu- Icoane de lumină– Ed. Minerva București, 1972).

Veronica Micle și Eminescu – Grafică de Mihai Cătrună
În colecția „Eminescu” a generalului Lazăr CÂRJAN (3)

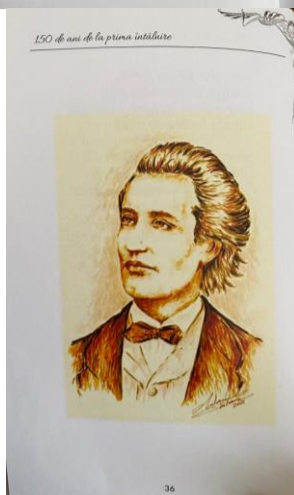
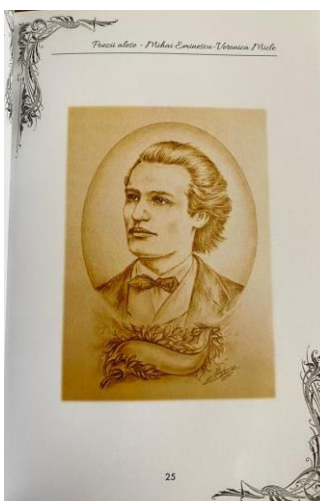
„Mihai Cătrună,
perpetuu îndrăgostit de splendoarea frumuseții feminine,
văzută ca o diafană stare de contempla,
prezintă cititorului în acest nou album figura Angelică a Veronicăi Micle,
de la a care-i primă întâlnire cu Mihai Eminescu au trecut 150 de ani”.
Dan Toma Dulciu, Viena.

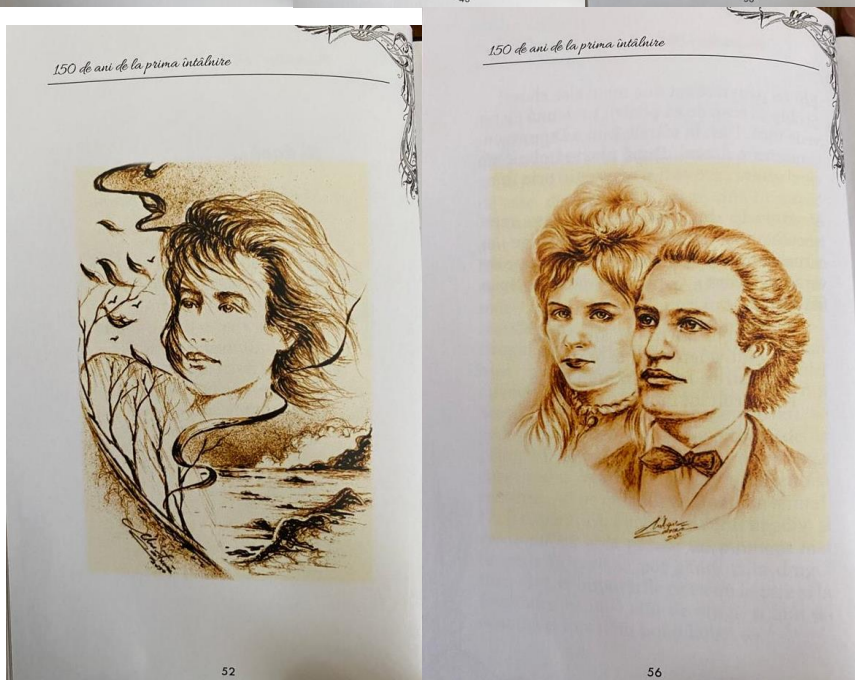

Acest album, în format liliput, a apărut la Editura Pim, din Iași, în anul 2022, în 150 de exemplare numerotate, la inițiativa lui Mihai Costin, președintele Grupării Colectorilor de Medalii și Insigne „Mihai Eminescu” din cadrul Societății Numismatice Române.

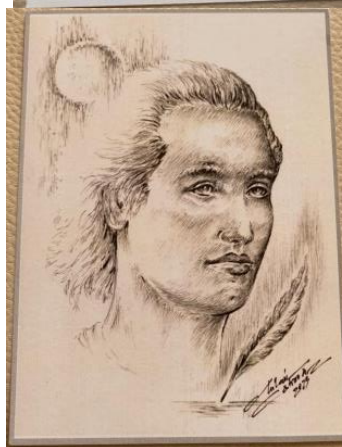
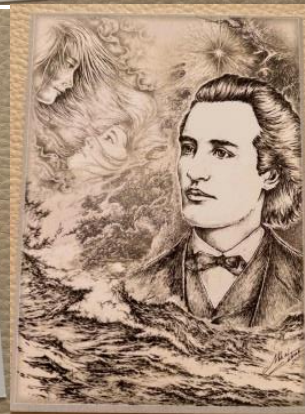
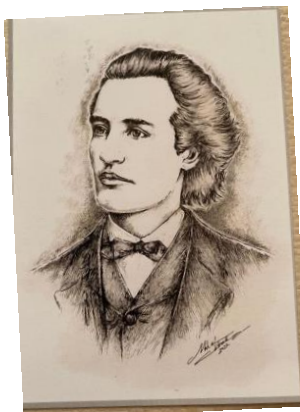
Vernisajul expoziției – 12 ianuarie 2023 – Muzeul Iosif Vulcan

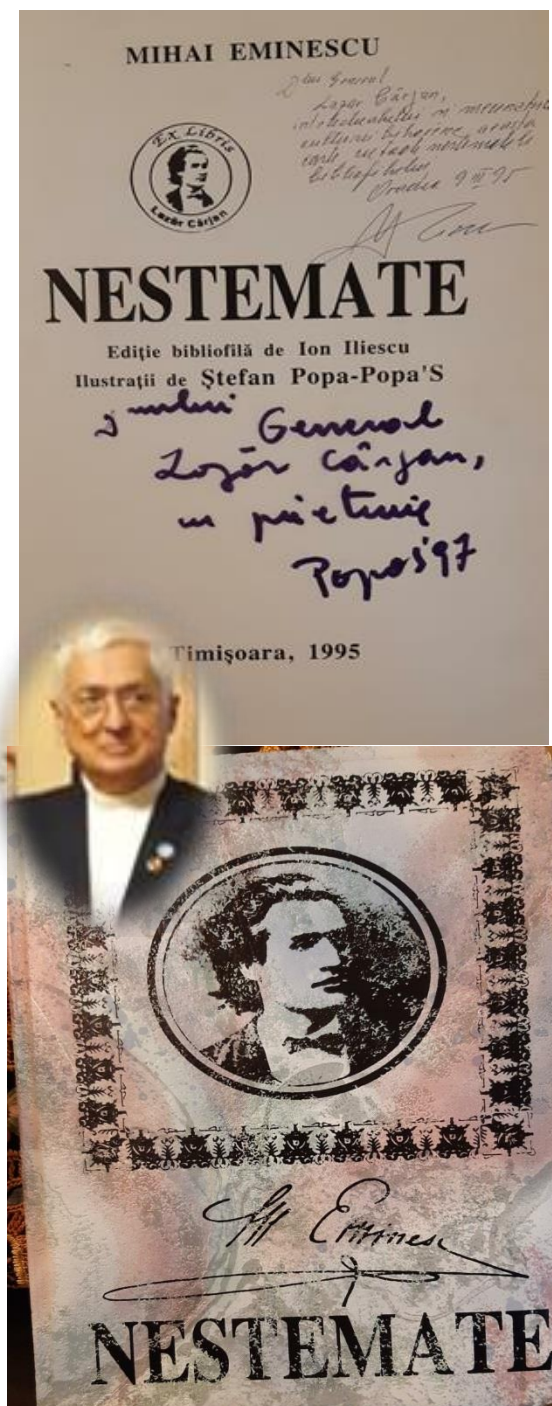
CĂRȚI POȘTALE

Aprecieri și autografe nestemate pe cărțile din colecția general Lazăr Cârjan

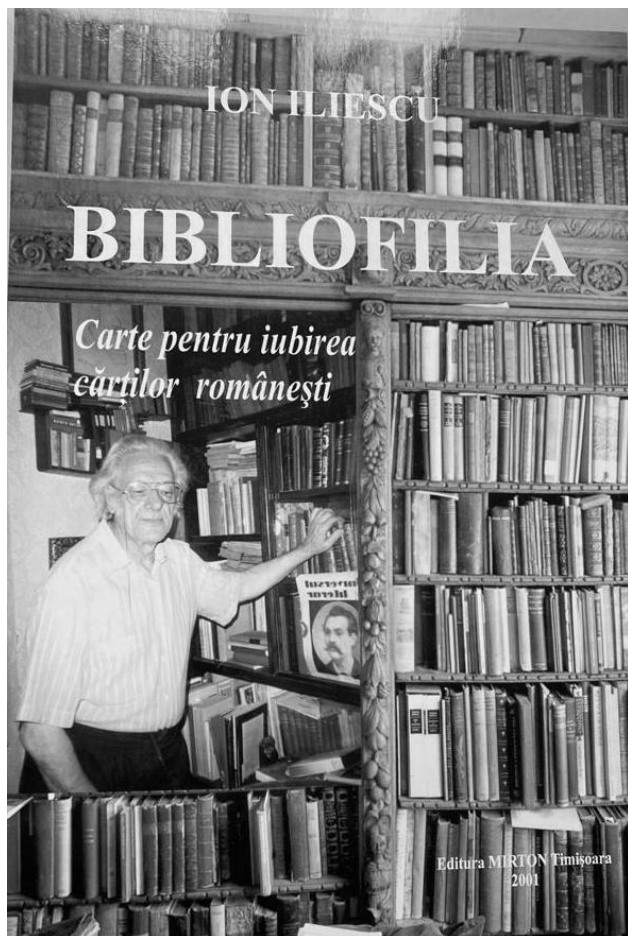
C. M. - *Ediția bibliofilă a lui Ion Iliescu, o aveți în colecție cu semnătura și dedicație dublă de la Ion Iliescu și a lui Ștefan Popa Popa'S (foto).*

Să le luăm pe rând. Profesorul Ion Iliescu spunea într-un interviu că s-a atașat de Eminescu pentru că are poezii atât de frumoase. Nimeni nu va mai scrie cum a scris Mihai Eminescu. Sunt mulți poeți care au venit după el, și Coșbuc, și Vlahuță, și Zamfirescu. Totuși ale lui „Eminescu sunt unice”, afirmase eruditul cunoscător. Cei care l-au cunoscut și vizitat spuneau că în rafturile bibliotecii sale erau și Platon, Cicero sau Aristotel, dar la loc de cinste erau și volumele poetului său de suflet, Mihai Eminescu, în care „E și cântec... Pe lângă plopii fără soț adesea am trecut, mă cunoșteau vecinii toți, tu nu m-ai cunoscut...”. Și profesorul s-a aplecat cu profesionalism de acest cântec prelung zis de poetul nepereche. Unde și cum l-ați cunoscut pe profesorul Ion Iliescu și câte din lucrările sale le aveți în colecție?

L .C -*Pe profesorul Ion Iliescu l-am cunoscut în Martie 1995, la Oradea, când regretatul om de cultură bihorean Constantin*

Mălinaș a reînființat Asociația Romană de Bibliofilie și Ex Libris. Au participat la acel eveniment bibliofili și colecționari de carte din toată țara.

Pentru sprijinul dat la organizarea acestui inedit eveniment am primit un premiu constând din albumul realizat de Ion Iliescu împreună cu Stefan Popa Popa'S, la aniversarea zilei de naștere a lui Mihai Eminescu, intitulat "Nestemate".

O ediție superbă, ilustrată de marele maestrul Popa'S, într-un tiraj limitat. Am mai procurat, cu greu, încă un exemplar, prin pronunțarea unui cuvânt magic: „Orăștie”, orașul în care am trăit câțiva ani și eu și profesorul Iliescu.

În anii care au urmat l-am vizitat de câteva ori la locuința lui din Timișoara, o citadelă cu cărți rare, și am obținut multe din cărțile de bibliofilie realizate de profesor, cele mai multe dedicate poetului nepereche. Am întreținut nenumărate convorbiri telefonice, căci ne-a unit pasiunea pentru Eminescu și nostalgia Orăștiei, unde a fost repartizat după absolvirea facultății.

C. M. – *Apropo, dețineți o fotografie, ce exprimă mai mult de 1000 de cuvinte,*

cum se zice, avându-l pe profesorul Ion Iliescu, acolo, în mijlocul bibliotecii sale de bibliofilie, de „carte pentru iubirea cărților românești”. Fiți de acord ca în semn de omagiu adus eruditului profesor să o publicăm.

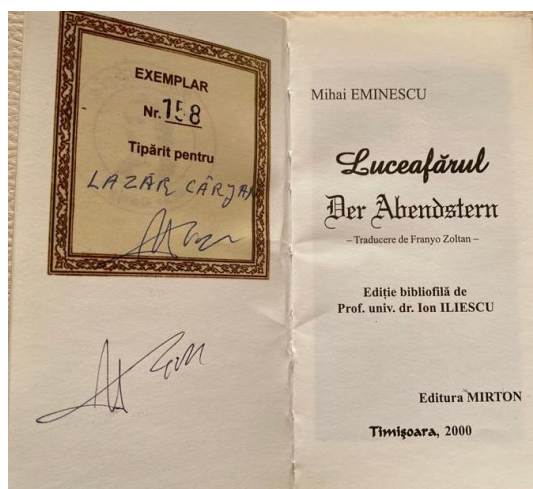
L. C. – Da, și asta reprezintă un gest de recunoștință pentru râvna extraordinară și pentru realizările de excepție a profesorului Ion Iliescu. Un om, un caracter șlefuit, un profesionist care și-a slujit cu pasiune vocația de dascăl.

C. M. – *Din 2000, aveți o altă foarte frumoasă carte Luceafărul, tot cu autograful autorului, tradus în limba germană, și mai valoroasă, deoarece ea are nr. 158 din ediția limitată (foto). Pentru prof. Ion Iliescu, bibliofilia nu a fost doar un hobby, o plăcere care a solicitat energie și bani, ci o știință*

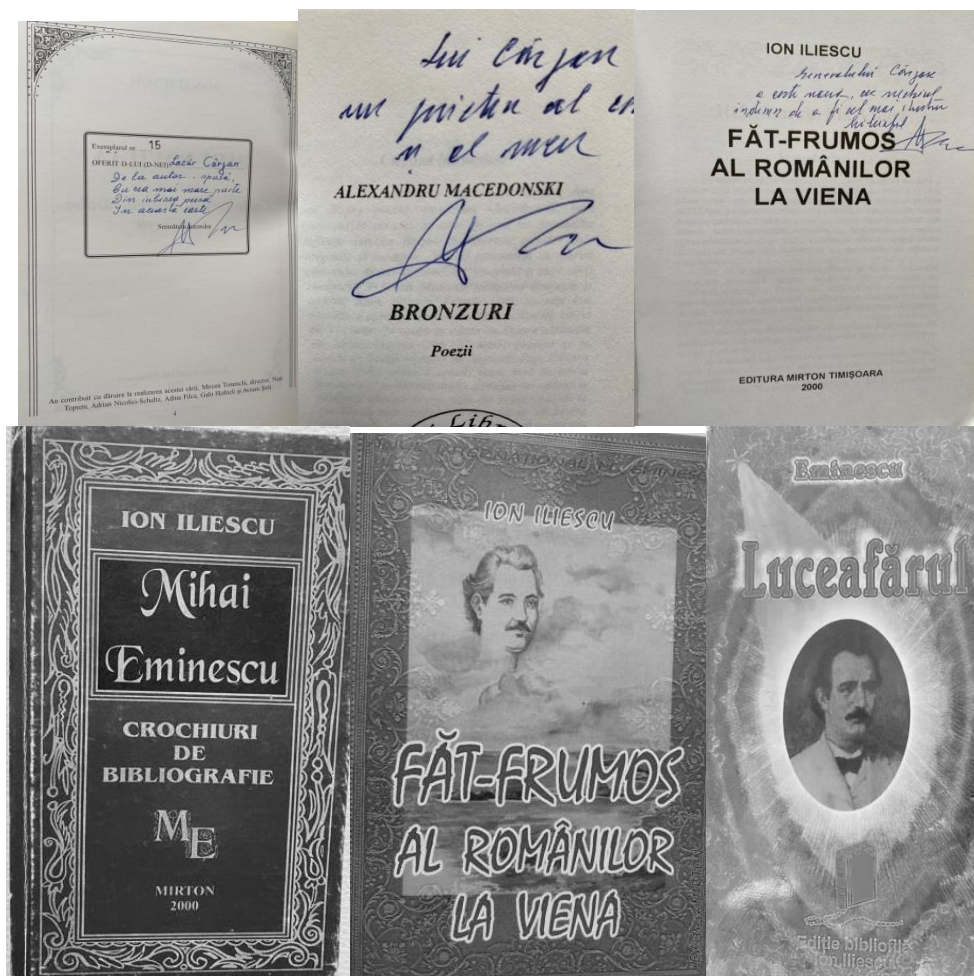

umanistă a cărții, o axiologie aplicată, pe care a inovat-o prin contribuțiile sale științifice. Ce părere și impresie v-au lăsat cuvintele însoțitoare?

L .C. - Profesorul Iliescu a scris o carte despre Mihail Sorbul (foto, cu autograful pe volumul soților Iliescu). A aflat că eu dețin scrisorile dramaturgului către soția sa, din Primul Război Mondial, precum și documente și fotografii ale acestuia și ar fi dorit să colaborăm la o nouă carte. Din păcate, distanța, dar și timpul liber limitat pe care îl are un polițist, ne-au fost potrivnice. Într-o dedicație-autograf m-a îndemnat să-i urmez și eu exemplul și să public date și fotografii din colecțiile mele. Sper să mai am timp.

C. M. – Doar o clipă, aș stăruî să vă amintiți de legătura profesorului cu

publicul, expuneri, simpozioane, expoziții, lansări de carte. Din câte știu era un împătimit nu numai al colecțiilor cărții eminesciene dar și un neobosit participant la orice eveniment legat de Luceafărul poeziei românești. Aveți o astfel de experiență?

L. C. – Da, participa cu o pasiune extraordinară. Mă îndemana să o fac și eu. Dar, profesia de polițist avea cu totul alte coordonate, iar timpul pentru investigații nu-mi permitea „luxul” pe care sufletul mi l-ar fi dorit. Dar asta e o temă de discuție viitoare.

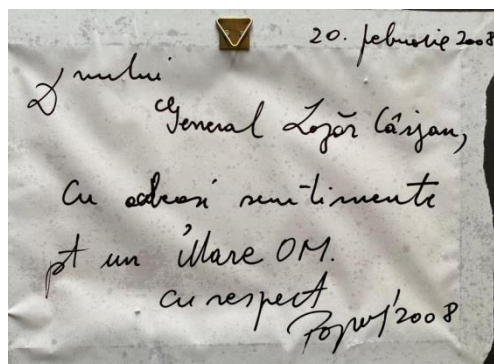
C. M. - *Dar pe marele artist recordman mondial de viteză la caricatură Ștefan Popa Popa'S unde și când l-ați întâlnit?*

L. C. - Pe maestrul Ștefan Popa Popa'S l-am cunoscut în anul 1998, pe când eram șeful Direcției de Investigații Criminale din Poliția Română. L-am vizitat la atelierul și la locuința lui din Timișoara, precum și la Hotelul Continental unde avea o expoziție permanentă de caricaturi. De asemenea, l-am întâlnit la câteva conferințe ale Secției Române IPA organizate la Timișoara și București. Zece ani mai târziu mi-a făcut această dedicație (foto)

C. M. - *Dacă bine rețin Ștefan Popa Popa'S v-a făcut un portret caricatură. Aveți amabilitatea să îl oferiți spre vizionare, însoțit de comentariul și amintirea acestui eveniment.*

L. C. - Ba chiar mai multe. Iată-le, sunt puțin cunoscute publicului. Nu le-am expus deși sunt opera unui geniu al cărbunelui și culorii. Mă bucur de acest minunat și inedit cadou, făcut pe pagina de gardă la Nestemate, ediție bibliofilă a lui Ion Iliescu.

Maestrul Popa'S, prin Noiembrie 2000, a aflat de la posturile de televiziune că mă aflu în Suceava, unde investighez moartea unor minori abuzați sexual de către un individ necunoscut. M-a sunat pe telefonul mobil și m-a îndemnat să am încredere în detaliile pe care le-am primit de la câțiva copii supraviețuitori pentru că adolescenții „surprind esențialul ca un veritabil caricaturist” și, de ce nu?, ca un pictor portretist, mai ales când e vorba de

elemente de îmbrăcăminte ca adidași, blugi, tricouri etc. Sfatul lui mi-a prins bine și am reușit să identificăm suspectul în preajma zilei Sfântului Andrei. Maestrul conducea o Academie cu tineri talentați din Europa și cunoștea bine posibilitățile copiilor, pe care adulții, de cele mai multe ori, le subestimează. Și aș vrea să mai adaug ceva: rar mi-a fost dat să întâlnesc un OM cu mărinimie și sinceritate ca Popa'S!

C. M. – Pentru discuția noastră online mi-ați pus la dispoziție și o scurtă prezentare biografică a maestrului Ștefan Popa Popa'S, din care am făcut această scurtă selecție de date și informații. S-a născut în Caransebeș în 11 iunie 1954. A desenat de la 5 ani, iar prima caricatură publicată la 7 ani într-un ziar local. La Festivalul de Caricatură de la Saint-Estève (Franța) a făcut în 10 zile și 10 nopți 1527 portrete color, pentru ca în 1995 să fie omologat ca cel mai rapid caricaturist. A făcut caricaturi la peste 200 de șefi de state și guverne. A expus în foarte multe expoziții personale și galerii din întreaga lume și a publicat caricaturi în mai toate ziarele din lume. Prin urmare, Domnule general sunteți unul dintre eroii pe care maestrul Popa Popa'S i-a creionat. Cum a decurs relația aceasta dintre un polițist profesionist și un caricaturist desăvârșit, și nu numai?

L. C. - Popa Popa'S a realizat și o frumoasă frescă pentru celebra Mănăstire de la Voroneț. Le aveți și pe acestea în colecția "Nestemate" cum am intitulat discuția noastră. Au urmat multe și interesante alte discuții, la fel de frumoase și izbutite.

Cu el și în compania unui extraordinar Popa Popa'S, nu poți decât să respiri armonie, culoare, poezie. El din câteva linii surprinde fizionomia și trăsăturile caracteristice ale omului. Și asta cred că o face cu o ușurință naturală, fără efort și fără corecturi, cu atât mai mult cu cât „poza” din fața lui durează doar câteva clipe. Are talent înăscut și o muncă fantastică acoperită de recorduri binevenite. Caricatura lui este reală. Nu persiflează, nu supără, nu imită, nu fotografiază, dar surprinde plăcut. Aș mai adăuga pentru profilul personalității maestrului Popa Popa'S și o iconografie cu tematică religioasă, că tot suntem în săptămâna Luminată când avem acest dialog.

„Dacă vrei să vezi cât ești de mic, mergi la Vatican“

● Ce fac copiii dumneavoastră?

● Din prima căsătorie am un băiat și o fată, iar din a doua căsătorie – un băiat. Sorina are o firmă de contabilitate și datorită ei sunt și bunic, pentru că are un copil de 3 ani. Ștefan e la Düsseldorf, în Germania, unde are o firmă de IT. Patrick a terminat facultatea, la Calculatoare, lucrează la Timișoara la o firmă care se ocupă de intervenții la curent electric.

● Două soții ați avut?

● Da, e suficient. Mă gândesc că ele au dus-o foarte greu cu mine. Nu cred că le-a fost ușor cu un artist. Atâta minte am avut, atât am putut. Acum, știu unde sunt, cum judec, din păcate, nimeni nu mă folosește...

● De ce se spune despre dumneavoastră că sunteți mason?

● Nu există niciun individ în țara asta care să poată spune că Popa's a fost sau este membru într-o lojă masonică din România. Dar poate că sunt ceva mai mult decât atât. Poate că fac parte din Consiliul de Conducere a Lumii... Eu am primit și primesc numeroase diplome și distinc-

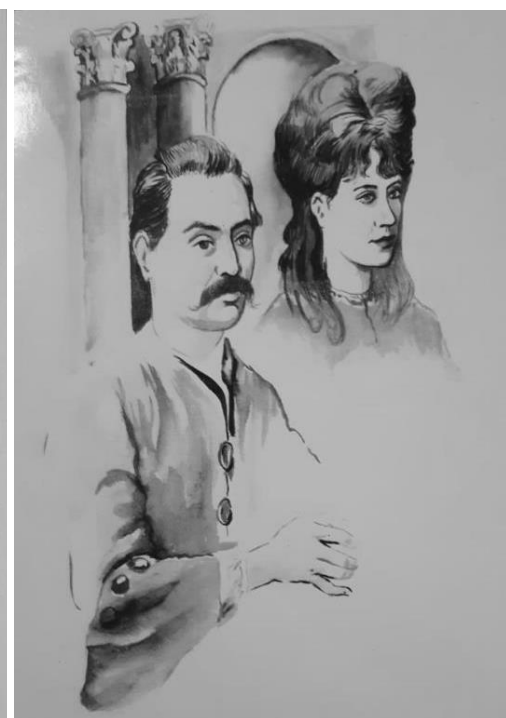
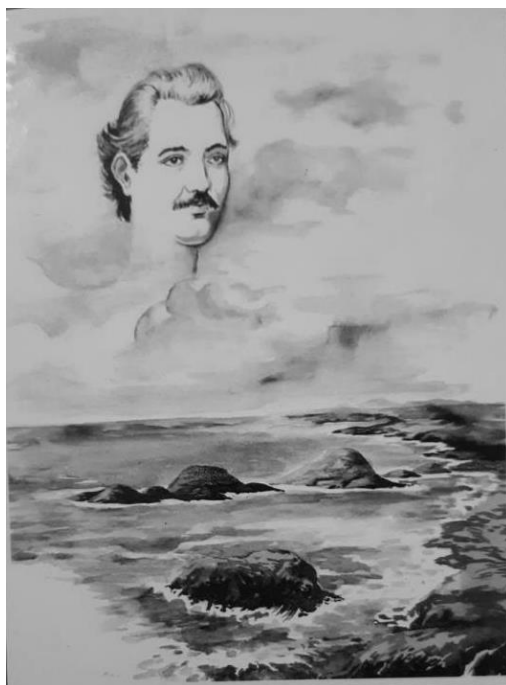

La o ceremonie de investire la Ordinul Cavalerilor de Malta

Unui dintre portretele Papei Ioan Paul al II-lea, realizate pe Popa's

C. M. - Adăugăm acestei agreabile discuții câteva dintre **Nestematele** lucrări ale marelui Maestru Popa Popa'S pe care cititorii au cale liberă să le aprecieze ca pe adevărate: **NESTEMATE**.

Ștefan POPA POPA'S
2007

ICONOGRAPHIES

Icoane lucrate de Popa's

nul care cunoaște (și cine nu știe spațiul cultural european?) portretele/caricaturile românului Ștefan Popa Popa's nu-și poți imagina că acest cu adevărat mare portretist, în imaginația lui, liric, în momentele sale de creație, este un excelent pictor și un mare specialist în icoane. Am în casa mea câteva dintre picturile și icoanele lui și tot timpul când mă uit la ele spiritul meu devine melancolic. Mă simt cum îi plăcea lui G.

Călinescu să spună: „Să ții bine mâinile spre cer”.

„Pomi și flori, care sunt contrari peisajului meu, a vieții mele prezente (peisajul unui oraș apocaliptic) care îmi înmoale sufletul și melancoliile cum am spus eu, sufletul meu...” Surpriza e și mai interesantă să descoperi icoanele lui... ele prind pe lemn chipul unui Hristos, care surprinde canoanele unei iconografii bizantine care ia asupra lui tristețea lumii. Un ton de profunzime (aș spune: suferință întunecată de profunzime) este să fie imediat observată. Unde este caricaturistul care mișcă liniile pentru a ne da fețelor noastre perspective comice? Popa's este capabil să picteze în icoanele sale întunericul, cimitire, părțile ascunse ale omului, de aici înțelegem că I.L. Caragiale a avut dreptate când a recunoscut că el, un ironic, un satiric, autorul mitic, este de fapt un sentimental.

Adăugând la circumstanțe, am putea spune că fiecare mare caricaturist este în așteptare un pictor de icoane, vrând să picteze fața Domnului Nostru Isus Hristos. Din timp în timp, Popa's (care deține recordul ca cel mai rapid caricaturist din lume) dezvăluie un pictor de icoane. Finalitatea lucrărilor sale este clar văzută și... plăcută.

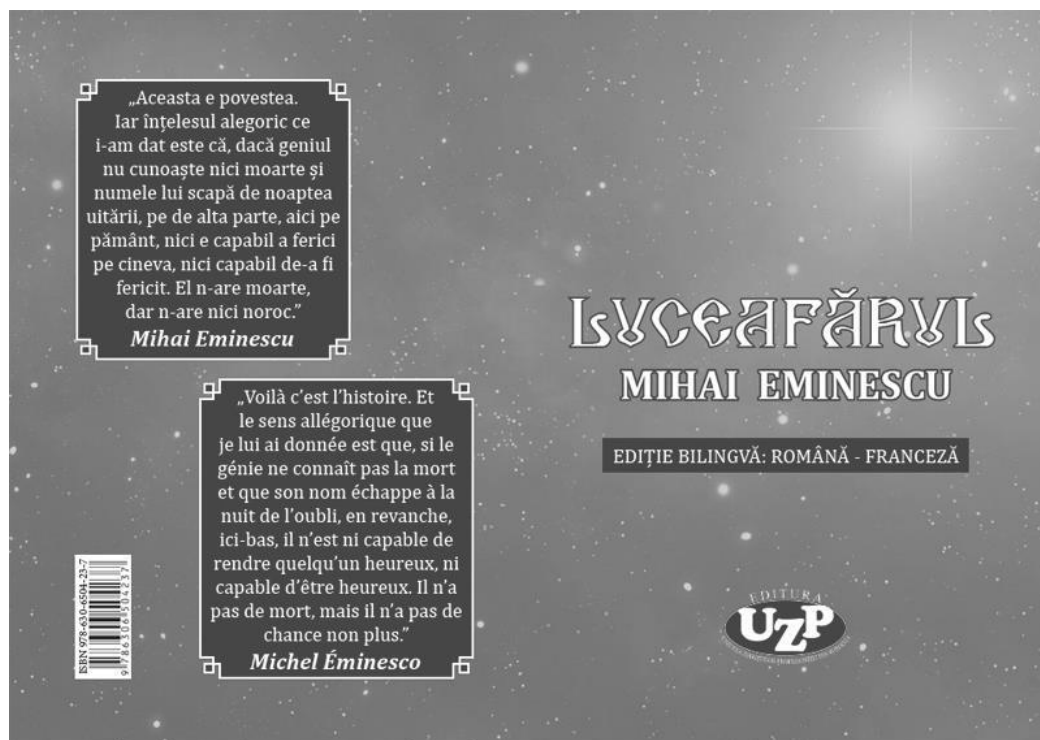

Eugen Simion,
Președintele
Academiei Române
București, 10 iunie 2003

PLEDOARIE CA POEMUL LUCEAFĂRUL SĂ FIE ÎN PATRIMONIUL UNESCO LUCEAFĂRUL ESTE FORMULA POETICĂ A TEORIEI RELAȚIVITĂȚII

Ecaterina CHIFU

Suflet al poporului român, Eminescu a ridicat spiritualitatea românească pe culmile perfecțiunii, opera sa fiind esența acestei spiritualități. Poetul și-a propus în tinerețe să ridice un „palat poeziei și altul dramei” ce avea ca scenă istoria poporului nostru. Eminescu a ridicat un templu în literatura română, opera sa fiind Ave Maria în literatura universală. Geniu românesc, Eminescu a pătruns pe cale universală în sufletele iubitorilor de poezie, grație profunzimii și armoniei versurilor sale. Opera sa poartă pecetea eternității, prin strălucirea imaginilor artistice și profunzimea cugetării. Mesajul său liric se materializează în esențe umane de încântare și înfiorare în fața frumuseții, sensibilității și armoniei poeziei sale, căci adâncurile sufletești ale poetului uimesc mereu, prin acel inefabil și mister care învăluie ființa care a creat o operă nemuritoare.

Eminescu a armonizat ritmurile naturii cu ritmurile inimii sale care a încetat să bată prea devreme. Cuvântul în poezia sa are o magie unică, irepetabilă. Starea de vibrație ce ne-o dă trăirea estetică, citindu-i versurile, face să ne transpunem în universul mirific al poeziei sale. Poetul a trăit într-un timp și

un spațiu doar al său, cel poetic, cunoscând starea de poezie, stare ce ni se transmite și nouă, prin trăirea estetică.

Eminescu va rămâne în conștiința poporului nostru ca un suflu viu, căci spiritul eminescian este veșnic, veghind asupra noastră din spații astrale. Adesea, ne întrebăm: De ce ne este așa de dor de Eminescu? Simțim, noi, adevărații Români, un „dor dureros de dulce” de Eminescu? Dorul de acest genial poet este ca dorul de un frate mai mare, plecat prea devreme dintre pământeni, este un dor de un prieten drag care ne știe suferințele și toate durerile, visele și speranțele. Multora le este foarte dor de chipul lui visător de student, transfigurat de puritatea gândirii și simțirii sale, de chipul unui tânăr înflăcărat de mari idei și sentimente.

Am vrea să știm, să simțim tot farmecul ce-l răspândea ființa lui reală, tonalitatea și inflexiunile vocii sale, mersul lui avântat sau doar de om ce meditează, pierdut în sine sau vibrația sufletului său plin de iubire, gesturile sale și mai ales toate acele porniri pline de entuziasm și toate acțiunile puse-n slujba poporului care a dat acest geniu inegalabil. Ne este dor de cel ce a scris poezia cutremurătoare Ce suflet trist..., definindu-se pe sine, dar și pe noi, căci ne regăsim în acele versuri, poetul purtând povara unui destin nefericit, al său și al neamului său, pentru care a luptat cu condeii, el fiind promotorul unor idei progresiste. Ne este dor de cel care ar fi putut face mai mult pentru țara sa, dacă nu pleca prea devreme la îngerii.

În imaginația noastră, îl vedem pe Mihai Eminescu cu zâmbetul lui dulce, pe buzele-i atât de frumoase, cu privirea tandră, arzătoare sau îndurerată, cu lumina chipului său, unică, irepetabilă. Cum să nu ne fie dor de cineva pentru care avem o iubire aparte? Dacă nu vine la chemarea dorului nostru, înseamnă că undeva, acolo sus, este iubit. Noi rămânem să dorim ca și el României „la trecutul mare, mare viitor”, să vedem cum „izvorăsc din veacuri stele una câte una” și să admirăm luna ieșind „din codrii” sau „a lacului văpaie”, să simțim „flori de tei înmiresmate”, să ascultăm și pentru el „aspru cânt al mării” și chiar să ne dorim ceea ce spune poetul:

„Mai am un singur dor:
În liniștea serii,
Să mă lăsați să mor
La marginea mării;

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin”
(Mai am un singur dor)

Poate că, pe nevăzute căi, putem comunica toți cu marele poet și-l putem implora, prin rugăminți fierbinți să revină printre noi, să aducă în inimile noastre speranța unei lumi mai bune, armonia și pacea și toată frumusețea sufletului său încărcat de iubire. Eminescu era conștient de valoarea universală a operei sale, așa cum se reflectă în poezia Numai poetul. Iată versurile:

„Numai poetul,
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor
Trece peste nemărginirea timpului:
În ramurile gândului,
În sfintele lunci
Unde păsări ca el
Se-ntrec în cântări.”

Eu, Ecaterina Chifu, am tradus în franceză poezii de dragoste eminesciene și le-am publicat la editura „Amanda edit”, în 2022 și acum am tradus „Luceafărul”, la împlinirea a 140 de ani de la publicarea lui, în anul 1883, în revista „Familia” condusă de Iosif Vulcan. Pentru că era inadecvat să traduc „Luceafărul” cu sintagma „Étoile du berger”, am lăsat și în varianta franceză numele de „Luceafărul”.

Academia Recordurilor Mondiale (World Records Academy) a anunțat, în ianuarie 2009, că „Luceafărul” este cel mai lung poem de dragoste și el a intrat în Guinness book. Eminescu redă drama unei iubiri imposibile, neîmpărtășite, fiind un poem romantic. „Luceafărul” este un poem filozofic care redă soarta omului de geniu neînțeleș de societate și se constituie din antinomii: viață/moarte, nemuritor/muritor, terestru/astral, clipă/eternitate, întuneric/lumină, vis/realitate etc.

Cartea „Luceafărul” ediție bilingvă română-franceză, publicată de editura UZP este o pledoarie ca poemul scris de Mihai Eminescu să intre în patrimoniul UNESCO. Eminescu are meritul de a reda în acest poem ca și în poeziile „Scrisoarea III” și „La steaua” relațiile spațio-temporale din cosmos, înaintea lui Einstein care avea 4 ani când a fost publicat „Luceafărul” în 1883.

Eminescu este dorul nostru de absolut, de adevăruri eterne, de idealuri înalte, de vise mărețe, opera sa fiind o culme a spiritualității românești și universale. Acest poet de geniu rămâne alături de marii poeți ai lumii, prin opera ale cărei rezonanțe străbat meridianele, fiind îndrăgită și apreciată de atâția iubitori de frumos. Avându-l pe Eminescu în suflet, nu mai suntem

nicicând singuri, căci purtăm cu noi o bogăție rară, cea mai de preț comoară a limbii române, opera unui astru nemuritor, ce va străluci pe firmament, cu o blândă lumină, iradiind prin veacuri frumusețe și armonie.

LUCEAFĂRUL, FORMULA POETICĂ A TEORIEI RELATIVITĂȚII Iată ideile cosmogonice ale lui Eminescu

Porni luceafărul. Creșteau
În cer a lui aripe
Și căi de mii de ani treceau,
În tot atâtea clipe.

Un cer de stele dedesubt,
Deasupra-i cer de stele –
Părea un fulger ne'nterupt
Rătăcitor prin ele.

Și din a chaosului văi,
Jur împrejur de sine,
Vedea, ca-n ziua cea di'ntâi,
Cum izvorau lumine;

Cum, izvorând, îl înconjur
Ca niște mări, de-a 'notul...
El zboară, gând purtat de dor,
Pân' pierе totul, totul.

Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Nici ochi spre a cunoaște,
Și vremea 'ncearcă în zadar
Din goluri a se naște.

Nu e nimic și totuși e
O sete care-l soarbe,
E un adânc asemenea
Uitării celei oarbe.

– De greul negrei vecinicii,
Părinte, mă dezleagă!
Și lăudat pe veci să fii
Pe-a lumii scară-ntreagă!

O, cere-mi, Doamne, orice preț,
Dar dă-mi o altă soarte,

Căci tu izvor ești de vieți
Și dătător de moarte.

Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire!

Din chaos, Doamne, -am apărut
Și m-aș întoarce'n chaos...
Și din repaos m-am născut,
Mi-e sete de repaos.

– Hyperion, ce din genuni,
Răesai c-o-ntreagă lume,
Nu cere semne și minuni
Care n-au chip și nume!

Tu vrei un om să te socoți
Cu ei să te asameni?
Dar piară oamenii cu toți,
S-ar naște iarăși oameni.

Ei doar au stele cu noroc
Și prigoniri de soarte,
Noi nu avem nici timp, nici loc
Și nu cunoaștem moarte.

Ei numai doar durează-n vânt
Deșerte idealuri –
Când valuri află un mormânt,
Răsar în urmă valuri;

Din sânul vecinicului ieri
Trăiește azi ce moare,
Un soare de s-ar stinge-n cer
S-aprinde iarăși soare;

Părând pe veci a răsări,
Din urmă moartea-l paște,
Căci toți se nasc spre a muri
Și mor spre a se naște.

Iar tu, Hyperion, rămâi

Oriunde ai apune...
Cere-mi cuvântul meu di'ntâi –
Să-ți dau înțelepciune?

Vrei să dau glas acelei guri,
Ca dup-a ei cântare
Să se ia munții cu păduri
Și insulele-n mare?

Vrei poate-n faptă să arăți
Dreptate și tărie?
Ți-aș da pământul în bucăți
Să-l faci împărăție.

Îți dau catarg lângă catarg,
Oștiri spre a străbate
Pământu-n lung și marea-n larg,
Dar moartea nu se poate...

Și pentru cine vrei să mori?
Întoarce-te, te-ndreaptă
Spre-acel pământ rătăcitor
Și vezi ce te așteaptă.

LUCEAFĂRUL, LA FORMULE POÉTIQUE DE LA THÉORIE DE LA RELATIVITÉ

*Luceafărul s'en alla. Ses ailes
Dans le ciel vite poussaient
Et milliers d'années ont passées
En autant d'instants terrestres.*

*C'est un ciel étoilé au-dessous,
Au-dessus un ciel d'étoiles –
C'est un éclair continu
En voyageant parmi elles.*

*Et du chaos de la vallée,
Tout autour de lui-même,
Il vit, comme au jour premier,
Que les lumières ont percé;*

*Car, surgissant elles l'entourent
Comme des mers, à la nage...*

*Il vole, pensée nostalgique,
Jusqu'à ce que tout périsse;*

*Il n'y a pas de limite où il arrive,
Pas d'yeux pour connaître,
Et le temps essaie vainement
Naître du néant.*

*Ce n'est rien et pourtant c'est
Une soif qui l'absorbait,
C'est un grand abyme
Comme l'aveugle oubli.*

*– Du poids de l'éternité noire,
Père, je t'en prie, détache-moi
Et tu sera loué éternellement
À l'échelle mondiale!*

*Oh, demande-moi tout, Dieu,
Mais, donnez-moi un autre sort,
Car tu es la source de la vie
Et donneur de la mort!*

*Reprends mon immortalité
Et le feu de mes yeux,
Et donne-moi en retour
Une heure d'amour...!*

*Du chaos j'ai émergé
Et je retournerais au chaos...
Et du repos je suis né,
J'ai soif de repos.*

*– Hypérion, qui des abymes
Surgit avec tout le monde,
Ne demande pas de signes
Qui n'ont ni visage ni nom!*

*Veux-tu être un homme vrai,
À tout le monde sembler?
Que les gens périssent tous,
Les gens seraient encore nés!*

En vent ils durent seulement

*Leurs idéaux vains tellement –
Quand les vagues meurent,
D'autres vagues naîtront;*

*Ils ont des étoiles chanceuses
Et les persécutions du sort,
Nous n'avons ni temps ni espace,
Nous ne connaissons pas la mort.*

*Du sein du l'éternel hier,
Vive aujourd'hui ce qui meurt,
Si un soleil s'éteindait en ciel,
Un autre soleil naîtrait;*

*Semblant à jamais se réveiller,
La mort peut les surveiller,
Car tous naissent pour mourir
Et ils meurent pour naître.*

*Et toi, Hypérion, tu dois rester
Là-bas où tu vas te coucher...
Demande-moi mon premier mot! –
La sagesse te faire don?*

*Veux-tu la voix te donner
Qui, par son chant éveille,
Fait se marier monts et forêts
Et les îles dans la mer?*

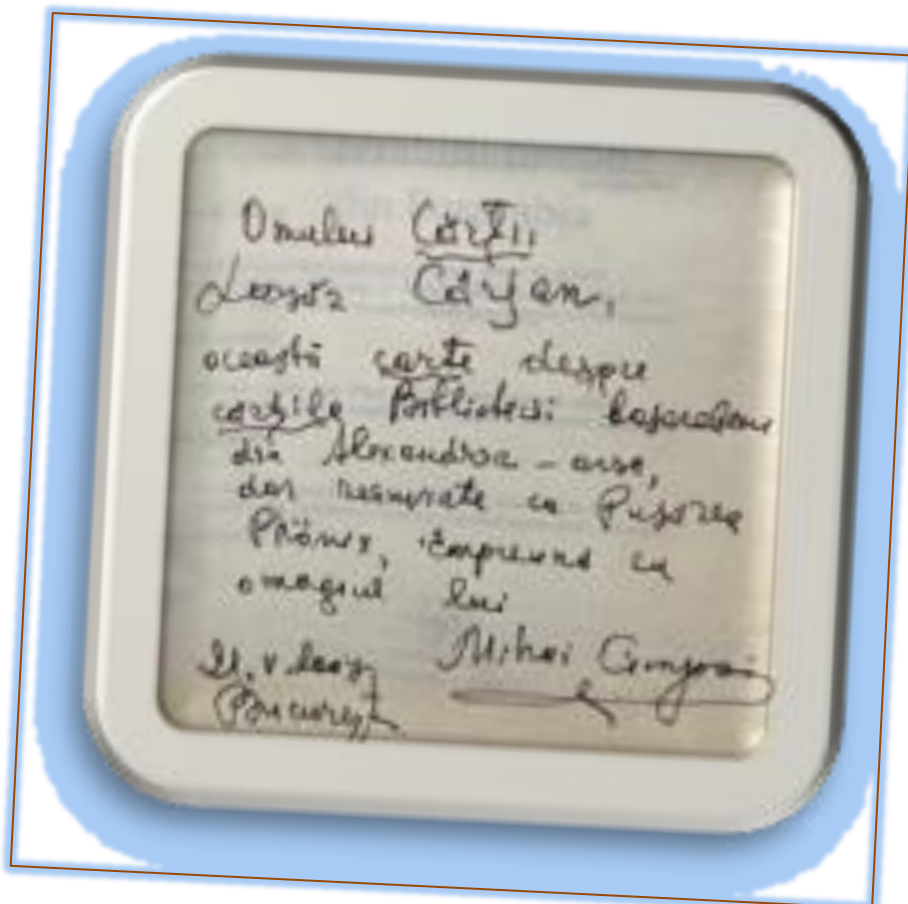
*Veux-tu vraiment montrer
Justice et force par tes faits?
Je te donnerais la terre entière
Ton royaume la faire.*

*Je te donne mâts près de mâts,
Armées à traverser tout, toi,
La terre longue, la mer large,
Mais la mort je ne peux pas...*

*Et pour qui veux-tu mourir?
Tourne-toi, redresse-toi
Vers cette terre errante
Et vois ce qui t'attend!*

(Mihai Eminescu „Lucafăru” ediție bilingvă, română-franceză, Editura UZP, 2023, TRADUCERE :ECATERINA CHIFU)

Cărți cu și despre EMINESCU, cu autograful autorilor în colecția general Dr. Lazăr Cârjan (5)

Col. Dr. Constantin Moșincat (C.M), în dialog online cu marele colecționar general **Dr. Lazăr Cârjan (Gl. L.C.)**, astăzi despre **cărțile cu autograf** din colecția impresionantă, de peste 700 titluri cu tematică **Mihai Eminescu**, și sute de cărți rare, documente, scrisori și manuscrise de certă valoare.

1. Când am avut dialogul cu marele și pasionatul cavalier colecționar, mi-am amintit de următoarea povestioară a lui Elias Canetti, petrecută cam pe la 1600 când profesorul Peter Kien, care avea o celebră bibliotecă, estimată la peste 1,5 milioane coroane aur, încă nu se gândise să „împrumute pentru lectură”! cărți din valoroasa lui colecție. Așa că odată menajera sa îi trântise ușa în nas unui puștan care venise pe înserate, cică avea învoirea profesorului, după o carte. Scena a fost văzută de hâtrul savant, obsedat de carte, care se amuzase în sinea lui de fermitatea femeii care nu citise până la vârsta ei nimic. Dar, niciodată nu e târziu, socotise el. Menajera, plătită ca să ștergă doar praful de pe cărți, l-a surprins plăcut cu grija ei deosebită atunci când profesorul i-a selecționat, pentru prima ei lectură, o carte ce avea cotorul jerpelit, și care din neglijența proprietarului a rămas la fel. Atunci s-a gândit profesorul Kien s-o ofere Theresei, menajera sale, pe care o credea doar „ștergătoare de praf”. Tare i-a fost mirare când acesta a luat trei hârtii și a împachetat cartea spre a o proteja. Să se scoată, profesorul i-a zis că va face o călătorie mai lungă. Ea s-a bucurat că va putea șterge praful mai bine în toată biblioteca! Kien a întrebat-o ce ar face în caz de incendiu? – Aș salva cărțile!, venise replica. Și profesorul se gândi că poate avea în minte vreun târg cu negustorii care-i dădeau târcoale casei după cărți. Neîncrederea îl chinuia. Așa a pus la cale testul

de credință al menajerei. Văzând că pe o măsuță din salon era așezată o pernă de catifea, pe care era deschisă la pagina 20 carte oferită spre lectură, i-a cerut apă, cu glas moale, să aibă timp să se dumirească. În timp scurt Therese venise de la bucătărie cu un pahar cu apă așezat pe o farfurie, având pe mână mănuși albe. Uimit profesorul a scăpat paharul. Citea de la 5 ani, deci de 35 de ani și niciodată nu-i venise în minte să ia mănuși în mână, precum menajera când citea prima oară: „Pantalonii domnului von Bredo”. Ca să treacă peste penibilul situației o întrebă: de ce a citit atâta de puțin?, iar ea a răspuns: „citesc fiecare pagină de douăzeci de ori, altfel nu mă aleg cu nimic”. Dar îți place?, fusese curios să știe profesorul. Și din nou a fost șocat de răspuns: „O carte e totdeauna frumoasă. Trebuie să o înțelegi. Erau pete mici, grase, am încercat..., ce să mă fac? Lasă că sunt mai de mult! „E păcat..., mă rog, ce valoare are asemenea carte!” Ea n-a pus bază pe cost ci pe Valoare! Mai târziu a rămas o moștenire valoroasă.

Ce valoare au cărțile cu autograf oferite Dumneavoastră domnule general?

GI. L. C. – Domnule colonel, de mic copil pentru mine scriitorii sunt nemuritori, ca niște zei. De aceea mi-am dorit să am scrisul lor la mine acasă, ca o legătură tainică plină de mister. Colectionez de mai mulți ani, și continui și acuma, cărțile cu autografele preferaților mei. Prima dedicație care m-a fascinat, pe când eram licean în Valea Jiului, a fost a lui Lucian Blaga: „Tânărului meu prieten, Mircea Maniu, amintire” pe cartea tipărită la Fundațiile Regale. Mircea Maniu, medic neurolog, a avut o relație specială cu marele poet, și el m-a introdus în universul magic al unor genii care erau menționați în manuale, pe atunci, la “Alți scriitori”.

M-am hrănit la propriu cu creațiile marilor poeți români și străini: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, George Bacovia, Octavian Goga, Ion Minulescu, Ion Barbu, Nicolae Labiș și, mai târziu, Nichita Stănescu. Cu trecerea anilor am cunoscut mulți scriitori și cu unii dintre ei chiar m-am împrietenit: Cezar Ivănescu, Mircea Micu, Fănuș Neagu, Nicolae Dragoș, Gelu Naum, George Astaloș, Constantin Preda și alții. Am avut privilegiul să-i cunosc pe marele cărturar Victor Crăciun și pe artistul fotograf Vasile Blendea, dar și pe inegalabilul scriitor și teolog Bartolomeu Anania. Prin Adrian Păunescu m-am apropiat de Grigore Vieru, și mă mândresc că l-am omagiat la împlinirea vârstei de 70 de ani la Centrul Cultural al Ministerului de Interne, în compania unor nume mari ale culturii române: Mihai Cimpoi, Victor Crăciun, Dimitrie Vatamaniuc și alții. Deci pentru mine dedicațiile corifeilor, fie oferite mie, fie, cele mai multe, procurate din anticariate, sunt adevărate relicve, nu numai piese de colecție.

2. C.M – Continui povestioara profesolul Kien – personajul din romanul Orbirea - intrigat peste măsură de exemplul oferit de menajera sa, s-a dus într-o încăpere din bibliotecă și s-a înfuriat tocmai pe Confucius, căruia i-a reproșat lipsa de cultură și tact – al celor care se credeau atot-știutori în materie de carte. Numai să umble cu mânuși nu, el care la 15 ani citea carte după carte, la 40 nu avea prea multe îndoieli, după cum susținea înțeleptul chinez, în următorii termeni: „Iată că vine deodată un om fără pic de cultură și are mai mult tact, mai multă inimă, mai multă demnitate, mai multă omenie decât mine și tine și decât întreaga ta școală de învățați, luați toți laolaltă”. Și tot el își amintise de celebrul sfat lăsat de gânditorul antic: *Privește felul de a fi al oamenilor, observă țelurile acțiunilor lor, verifică în ce își găsesc satisfacția!*” Potrivit acestei pilde, e clar domnule general că pasiunea pentru „colecție” vă macină din tinerețe și vă îmbrățișază acuma la vârsta înțelepciunii, a tâmplilor cărunte, cu o putere de seducție. Cum și în ce împrejurări s-a născut această pasiune pentru „copilul adoptiv”, cum numea Kein pasiunea pentru lectură a Theresiei și grija ei de a **purta mânuși când atingea o carte?** Dumneavoastră purtați mânuși când atingeți cărțile unor mari eminescologi?

GI. L. C. – Mircea Maniu, despre care am amintit, mi-a promis că o să-mi lase, când va trece Dincolo, autografele primite de el de la Blaga și Eugen Ionescu, dar l-am pierdut, din păcate, în ultimii ani, prin Germania (a ajuns director adjunct al unui mare spital de neurologie din München) și s-a pensionat de mulți ani. Am ratat autografe ale lui Blaga și Goga, în schimb am procurat la preț de nimic, autografe de la Panait Istrati și Eugen Ionescu. Unele rarități le-am primit de la doamna Sabina Măduța, cea care mi-a facilitat și întâlniri cu Bartolomeu Anania sau cu fiica lui Vasile Voiculescu. Nu am nici autograful lui Octavian Goga. Cu greu, am procurat dedicații sau semnături de la Mihail Sadoveanu, George Bacovia, Vasile Voiculescu, George Călinescu. Și aș menționa documente scrise și semnate de către două soții ale unor descendenți ai lui Matei Eminescu.

C.M. – *De la Aristotel încoace, spre lumea civilizată, acolo unde prezența sau absența unei „cărți nu produce un efect vizibil, nu poate fi vorba de o bibliotecă tematică”. Ați adunat cu grijă atâtea cărți, mai bine de 60 de ani! Ele nu sunt un element de decor pentru casa Domniei Voastre. Până voi crește mare, vreau să am și eu o bibliotecă. În ea trebuie să fie toate cărțile, în toate limbile, chiar și una în chineză. Când v-ați pus în gând o asemenea dorință? De câte ori ați citit cuvântul „iubire” în cărțile pe care le aveți? V-a incomodat vreodată acest lux? Cum să fie înțeles în context demersul colecționarului de cărți Eminescu cu autografe?*

GI. L. C. – Am visat să am o bibliotecă mare, dar, din păcate, spațiul pe care îl am, cu acordul soției, este restrâns. Dacă trebuie să caut o anumită carte e un adevărat chin. O să vă convingeți la fața locului. De asemenea, am câteva “amintiri” de la actori celebri: Grigore Vasiliu Birlic, Ștefan Ciobotărașu (un sonet), Radu Beligan, Gheorghe Dinică. N-aș vrea să-l uit pe genialul Teodor Păca, de la care am toate manuscrisele, dar n-am putut obține singurul lui volum tipărit în timpul vieții. Pentru toate se cuvine a purta mânuși!

C.M. – *Din aceeași proverbială învățătură confucianistă ne-a rămas și zicerea „să vezi ce-i bine” – adică să colecționezi -, și să nu o faci „e lipsă de curaj”. Kein a avut curaj și i-a cerut mâna menajerei sale, care a „îndrăznit să i-o ofere” apoi a urmat metafora confruntării spirituale cu realitatea. Peter Kein, în mod obsesiv, s-a și însurat cu Theresia de dragul cărților.*

*În cazul Domniei Voastre colecția a fost începută curajos căci a dat rod pasiunii pentru carte. Dar pe Domnia Voastră a pus stăpânire pasiunea și pentru lectură, direcționată spre știință. Pentru că aveți în colecție un număr impresionant de cărți „EMINESCU”, ale diferiților autori, ca să procedăm metodic vă propun să le selectăm după criteriul: **cărțile autorilor dedicate gl. Lazăr Cârjan**, de autori pe care i-ați întâlnit și cunoscut în diferite împrejurări. Într-un număr viitor le vom selecta pe cele mai vechi, cu dedicații adresate altora. Da, cărțile sunt frumoase, dar trebuie să le studiezi și toate necesită timp pentru a le parcurge, ca să le înțelegi! De câte ori ați răspuns în casă soției: „da, vin imediat”!? Căci acolo, printre cărțile „iubite”, sunteți ca într-un refugiu al „Patriei”, deoarece o bună definiție a bibliotecii poate fi asemănată cu Patria! Le-ați slujit deopotrivă pe amândouă. Cât și cum v-au ajutat în carieră lecturile despre Patrie, Muncă, Prieteni, Spațiul spiritual din cosmosul propriu al cărților din colecție?*

GI. L. G. – Pentru formarea mea profesională am cumpărat multe cărți de criminalistică și medicină legală, unele rarități și nu puține cu autografe. Am devenit profesor universitar în paralel cu munca mea de polițist. A fi patriot înseamnă a-ți sluji comunitatea cu loialitate și decență, și nu în ultimul rând

cu modestie. Pentru respectul legii și al adevărului. Am o mare admirație pentru criminaliștii români, mai ales pentru cei care au consolidat această știință în România: frații Minovici, Constantin Turai, Dumitru Ceacănica, Vasile Lapaduși, Ioan Sântean, ca să enumăr doar pe câțiva. Și n-as vrea să-i omit pe Paul Ștefănescu, autorul bestseller-ului „În slujba vieții și adevărului” din anii ‘80, și nici pe profesorii Vasile Lapaduși și Emilian Stancu pentru contribuția lor la dezvoltarea științei Criminalisticii. Dar, despre acestea pe larg într-o altă întâlnire.

C.M. – *Și pe lângă toate acestea mai trebuie spus un lucru: sunteți și autor a câtorva importante tratate de specialitate. Dar și despre acestea într-un alt număr al Revistei.*

GI. L. C. – Am multe amintiri despre poeți și scriitori români: George Astaloș și Mariana Oprean, a doua soție a lui Teodor Paca, sau despre Gabriela Defour Voiculescu, fiica lui Vasile Voiculescu, despre Mioara Minulescu, Agatha Grigorescu Bacovia, Emil Brumaru și alții. I-am uitat pe Valeriu Bargau, Ioan Țepelea și nu în ultimul rând, Cezar Ivănescu și Ion Gheorghe. Am putea face un serial interesant cu fiecare, dar mai întâi să ne concentram pe Eminescu. Ați fi de acord?

C.M. – *Cu mare interes vă găzduim orice demers, pentru a împărtăși din bogăția imensă pe care ați strâns-o cu drag de Eminescu, de cultura română. Vă mulțumesc în numele cititorilor pentru explicațiile oferite, pe care le completăm cu cele mai interesante cărți cu autograful dedicat Domniei Voastre, care întregesc scrierile despre Mihai Eminescu, pe care le-ați colecționat. Vă propun să ne oprim asupra câtorva eminescologi pe care i-ați întâlnit: Acad, Mihai Cimpoi, Dimitrie Vatamaniuc, Gheorghe Bulgăr și Victor Crăciun.*

GI. L. C. – Am avut șansa să cunosc mulți corifei ai culturii române, unii dintre ei și eminescologi de marcă. L-aș aminti, mai întâi, pe **Dimitrie Vatamaniuc**, pe care l-am întâlnit în 1995 la Cercul Militar din Oradea, unde, la invitația regretatului colonel dr. poet Ioan Țepelea, a prezentat volumul 15 al Operelor lui Mihai Eminescu, ultimul din seria inaugurată de Perpessicius în 1939 (volumul 16, apăruse în 1989). Personajul m-a impresionat prin profunzime, modestie și umor sănătos. Mai târziu, fiind mutat la București, l-am cunoscut bine împreună cu distinsa lui soție, Doamna Magdalena, care îl însoțea pretutindeni ca un bodyguard credincios. Când am lucrat la Ministerul de Interne, am organizat împreună câteva manifestări culturale și a fost amabil să colaboreze la publicațiile acestei instituții. A fost un truditor, meșter și calfă totodată, care a reușit să descifreze în mare parte manuscrisele eminesciene, riscându-și sănătatea ca și marele sau înaintaș, cel care și-a trăit la propriu pseudonimul, perpessicius însemnând, în latină, „deprins cu suferința”.

L-am îndrăgit pe marele cărturar **Victor Crăciun**, care i-a dedicat numeroase cărți Poetului Nepereche, și a călătorit pe urmele lui însoțit de un magician al fotografiei, gorjeanul Vasile Blendea din stirpea lui Brâncuși. În casa primitoare a lui Victor Crăciun (din strada Pictor Negulici) l-am cunoscut pe academicianul **Mihai Cimpoi** și am fost răsfățat cu delicatessuri de Doamna Cristiana. Cei doi eminescologi au apelat la mine, și sunt mândru că am reușit, să-l sărbătorim pe marele poet **Grigore Vieru** la împlinirea vârstei de 70 de ani. Îl părăsiseră toți și suavul poet suferea pentru nedreptățile cu care îl tratau oficialitățile. Conducerea ministerului mi-a aprobat o sală a Centrului Cultural și manifestarea a fost un adevărat triumf, cu 7 academicieni și un reprezentant al Patriarhiei. Nu l-am invitat pe cel mai bun prieten al sărbătoritului, inegalabilul **Adrian Păunescu**, pentru că și-ar fi revărsat furia pe guvernanți și sărbătorirea s-ar fi transformat într-un taifun, în stilul lui, ceea ce nu convenea șefilor mei. Manifestarea a fost filmată de un alt mare dispărut, paetul **Nicolae Dan Fruntelată**, care la câțiva ani, mi-a dăruit filmarea pe CD-ul, pe care l-am donat Bibliotecii Județene Gheorghe Șincai din Oradea, pentru păstrare și folosința celor interesați.

Am o relație de amiciție cu profesorul universitar **Nicolae Georgescu**, unul dintre cei mai importanți eminescologi, alături de Mihai Cimpoi, **Theodor Codreanu** și **Constantin Barbu**. Cu Nicolae Georgescu am o amintire de neuitat, din capitala Baniei, unde am petrecut împreună cu **Fănuș Neagu**, regele neîncoronat al metaforei, într-un separeu din Hotelul Jiul, care îi purta numele și care, din păcate, a fost desființat după moartea faimosului brăilean.

L-aș mai aminti pe celebrii gojdiști **Ovidiu Drimba** și **Gheorghe Bulgăr**, invitați ca și mine la un prânz de sfârșitul anului 2000, de către profesorul universitar **Ionel Oprișan**, patronul editurilor Saeculum și Vestala, la care am publicat și eu o carte. Pe Ovidiu Drimba l-am vizitat cu același Gheorghe Bulgar la locuința lui situată undeva în Piața Rosetti.

Nu pot să-l uit pe academicianul **Eugen Simion**, de la care nu am niciun autograf pe o carte, dar am o Autobiografie și o Completare la autobiografie, cu referințe din partea unor apropiați, între care și **Alexandru Andrițoiu**. Domnia Sa mi-a facilitat cumpărarea celor 38 de volume ale Manuscriselor Eminescu și în doua rânduri mi-a cerut să-l însoțesc la Cimitirul Bellu, la comemorarea Geniului, ca să scape de niște nepoțiți care se agățau de el ca scaieții. Tot Domnia Sa m-a pus în legătură cu Constantin Barbu la sediul Bibliotecii Academiei. Ultima dată l-am întâlnit la restaurantul Butoiul de Aur din Oradea, împreună cu universitari bihoreni dar, din păcate, nu ne mai servea Doamna Maricica, unică în felul ei în toată România.

C.M – O informație extrem de diversificată, care merită să fie completată în numerele viitoare, deoarece fiecare autograf pe o carte, din inedita Dvs. colecție, are o poveste. Din fiecare se desprinde un dialog cultural foarte interesant cu proeminente personalități care au avut tăria, curajul și știința necesară pentru a se apropia de genialul Eminescu! În continuare lăsăm cititorii în selecta companie cu autori, autografe și dedicații pentru Gl. Dr. Lazăr Cârjan, pe cărți cu și despre Eminescu.

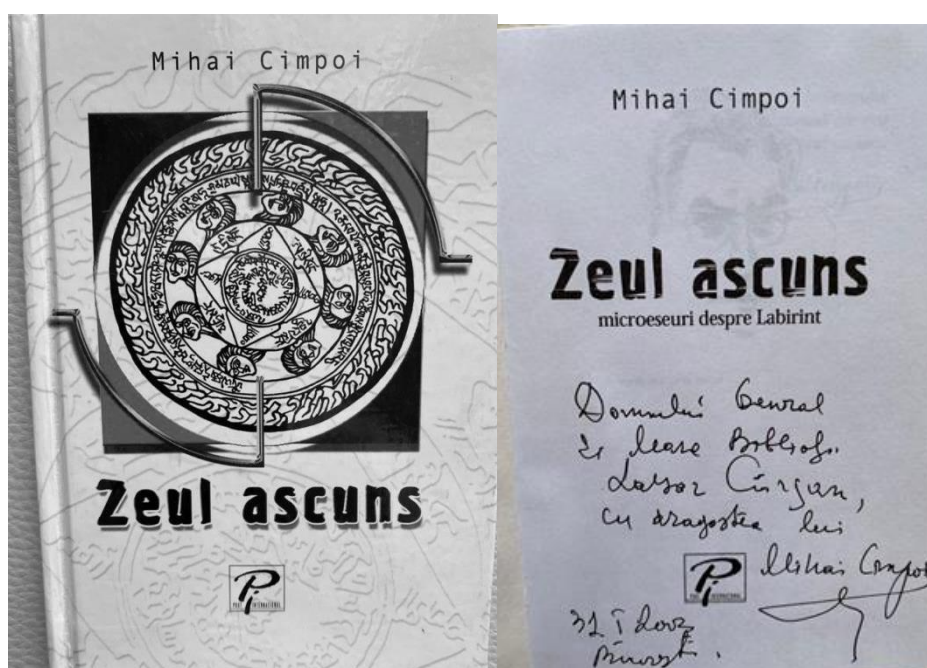
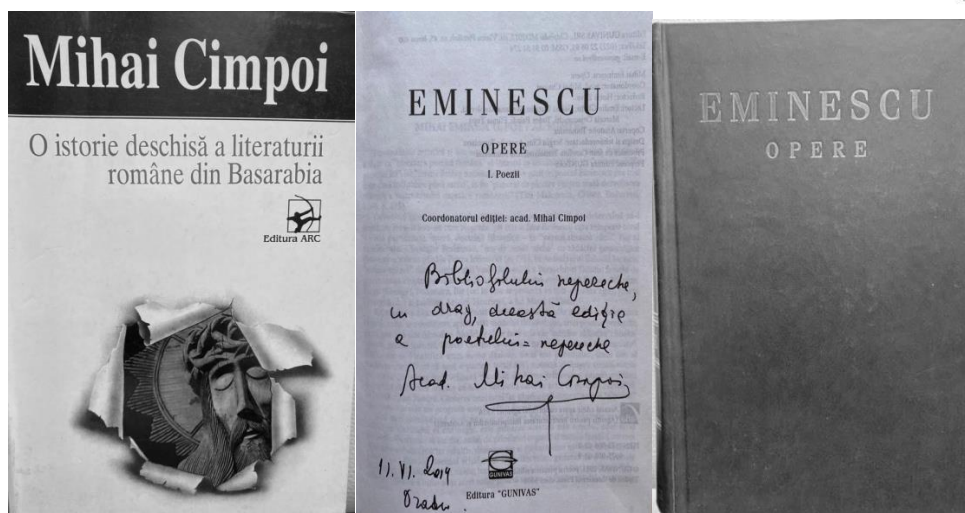

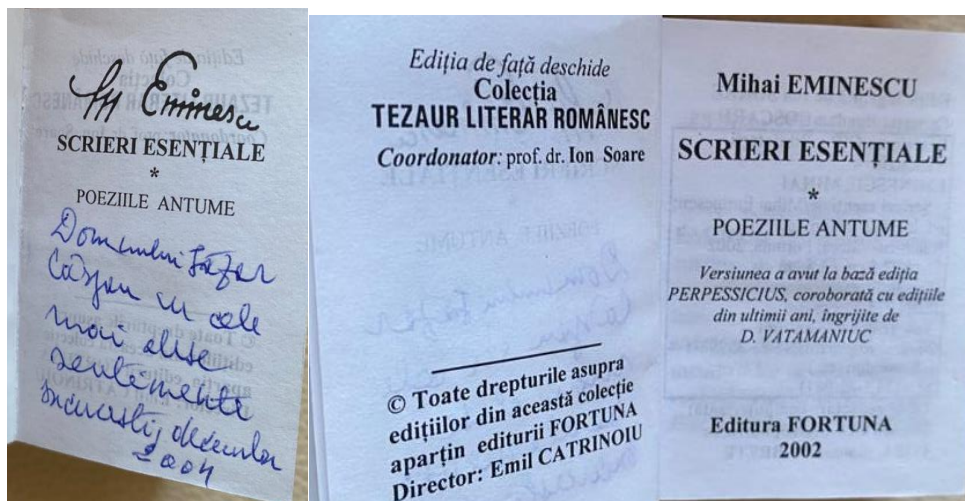
Academicianul Mihai CIMPOI

Născut la 3 septembrie 1942, Larga, Județul Hotin (Basarabia română). Viitorul academician, după cursurile primare și medii, absolvă Facultatea de Filologie din Chișinău (1965), după care devine redactor al revistei „Nistru” (până în 1972) și consultant al Uniunii Scriitorilor. Este autor al 60 de studii și eseuri monografice, al peste 3000 de studii și articole apărute în publicațiile literare din spațiul românesc și de peste hotare, dar și al circa 200 de studii despre literatura română, apărută în mai multe țări.

„Figură emblematică a culturii românești din Basarabia – Mihai Cimpoi pare să fi fost predestinat activității literare, într-o vreme când literatura română din spațiul basarabean era la o cumplită răscruce de destin: sau revenea la normalitatea limbii române literare și la criteriile esteticului, sau dispărea definitiv în hăul artificialelor „cuvântelnice”, impuse de cerberii regimului sovietic de ocupație, și în hățiturile fără de capăt ale ideologiei comuniste... Criticului literar Mihai Cimpoi, l-a moștenit pe tatăl său „înzestrat cu o bunătate naturală, o risipea cu generozitate, ajutând fără nici un gând de profit toată lumea din sat. Purta un ciocan la brâu și un buzunar de ținte și repara din mers un gard șubred, un acoperiș de casă deteriorat, un perete dărâmat – la el acasă sau la vecini”. Lui Mihai Cimpoi îi revine și meritul descoperirii și promovării poetului reprezentativ al următoarei generații literare – cea a anilor ‘70 – Nicolae Dabija. Eminescu „este Poetul prin studierea căruia se poate ajunge la Poezie, la înțelegerea Ei, este mai mult decât atât: Muzica poeziei”. Eseul „Narcis și Hyperion” (1979) l-a impus definitiv nu doar printre eminescologi, ci și în conștiința critică din întreg spațiul românesc, „în cauză fiind un Eminescu global: un Poet al ființei” (C.Ciopruga). În acest „poem critic” și în studiile de eminescologie ce au urmat (Căderea în sus a Luceafărului, 1993; Eminescu, poet al ființei, 1998; Plânsul demiurgului, 1999, Esența ființei, 2003, culminând cu apariția în acest an a monumentalului Dicționar enciclopedic Eminescu), Mihai Cimpoi a mers, conform propriilor mărturii, pe hermeneutica „existențială constituită din depistarea complexului de arătări/ascunderi ale înseși ființei scriitorului, a codurilor psihologic-comportamentale și personalist-etice care definesc portretul fenomenologic”, „fenomenologicul și ontologicul” îmbinându-se în studiile sale „cu paradigma modernă și postmodernă”. (Acad. Valeriu Matei).

Mihai Eminescu - Scrieri esențiale (5 vol. în caseta specială, format liliput)
Editura: Fortuna An apariție: 2002, Nr. pagini: 575 pag/vol Format: 6 x 8 cm. Coperti: cartonate (hardcover) Scrieri esențiale din opera lui Mihai Eminescu sunt cărți liliput bibliofile și totodată de lux în minicasetă a câte 5 vol. Versiunea a avut la bază editia Perpessicius, coroborat cu edițiile din ultimii ani, îngrijite de D. Vatamaniuc. Vol. 1: Poeziile Antume; Vol. 2: Poezii Postume; Vol. 3: Proză literară Teatru; Vol. 4: Publicistică; Vol. 5: Corespondență.

Profil de autor: Gheorghe BULGĂR

S-a născut la 13 aprilie 1920 în comuna Sanislău, județul Satu Mare, într-o familie de țărani înstăriți care - după mărturisirile sale de mai târziu - *aveau toate cele pentru lucrul pământului și creșterea animalelor.*

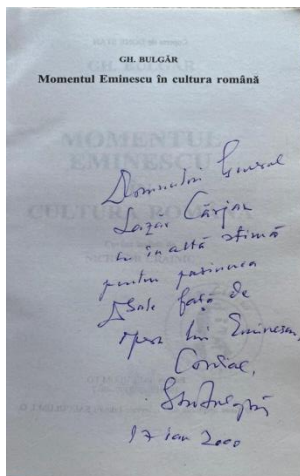
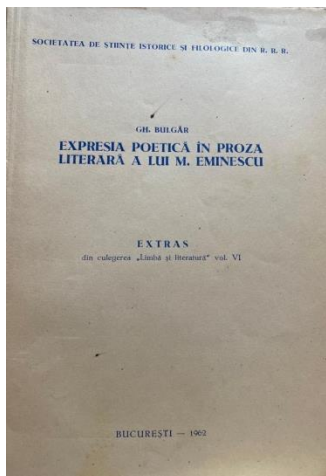
Clasele primare le-a urmat în satul de baștină - Sanislău - iar liceul la „Emanoil Gojdu” în Oradea. Aici a scris la revista liceului „**Tara visurilor noastre**”.

La 21 iunie 1940 Gheorghe Bulgăr își dă Bacalaureatul ca nu mult timp după aceea să fie arestat de către armata maghiară fiind transportat la Arad. Reușește să se refugieze la București unde se înscrie la facultatea

de filologie, profesorii de atunci fiind printre alții: Tudor Vianu (Estetică generală), Dumitru Caracostea (Istoria Literaturii), Alexandru Rosetti (Istoria Limbii Române), Radu Zbiera (latină), Aram Frenkian (greacă), Gheorghe Brătianu, Ion Petrovici sau N.I. Herescu. Își dă doctoratul cu lucrarea: „Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare”. Imediat după terminarea facultății Gheorghe Bulgăr a fost înrolat în armată urmând ca după o scurtă instrucție să fie trimis la luptă în tranșee unde, alături de alți colegi (printre care se numără și cu doi ani mai tânărul Emil Manu), formează „Detașamentul Păuliș”. Profesorul Gheorghe Bulgăr, renumit eminescolog - lingvist de mare ținută - definitivează printre altele Dicționarul Limbii Române început cu Sextil Pușcariu sau dicționarul de rime Eminescu. Este apreciat în mod deosebit de Eugen Ionescu, Tudor Vianu, Mircea Eliade sau Alain Guillermou. A publicat peste 23 volume ca autor unic, 12 în colaborare, 7 ca redactor și colaborator, 10 prefețe și traduceri, peste 350 studii și articole publicate în volume sau reviste. A fost profesor la universitățile franceze Sorbona (între 1965 și 1967), Lyon (1978-1980) și Bordeaux (1988-1990). În 1980 îl întâlnim la Congresul european de la Strasbourg ca delegat al Universității din Lyon unde, pe atunci, activa ca profesor de limba română. A decedat la 13 iunie 2002, în București și a fost înmormântat la Cimitirul Bellu. Pentru omagierea marelui profesor eminescolog, Biblioteca sătmăreană, în Sala de lectură care-i poartă numele, la Centenarul nașterii sale, a organizat o expoziție de carte (foto).

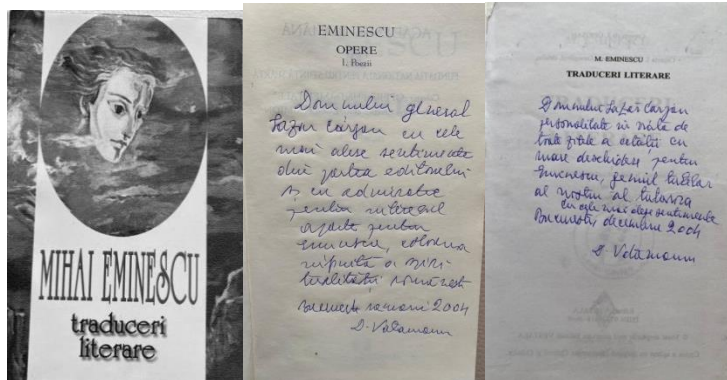
EXPRESIA POETICĂ ÎN PROZA LITERARĂ A LUI EMINESCU

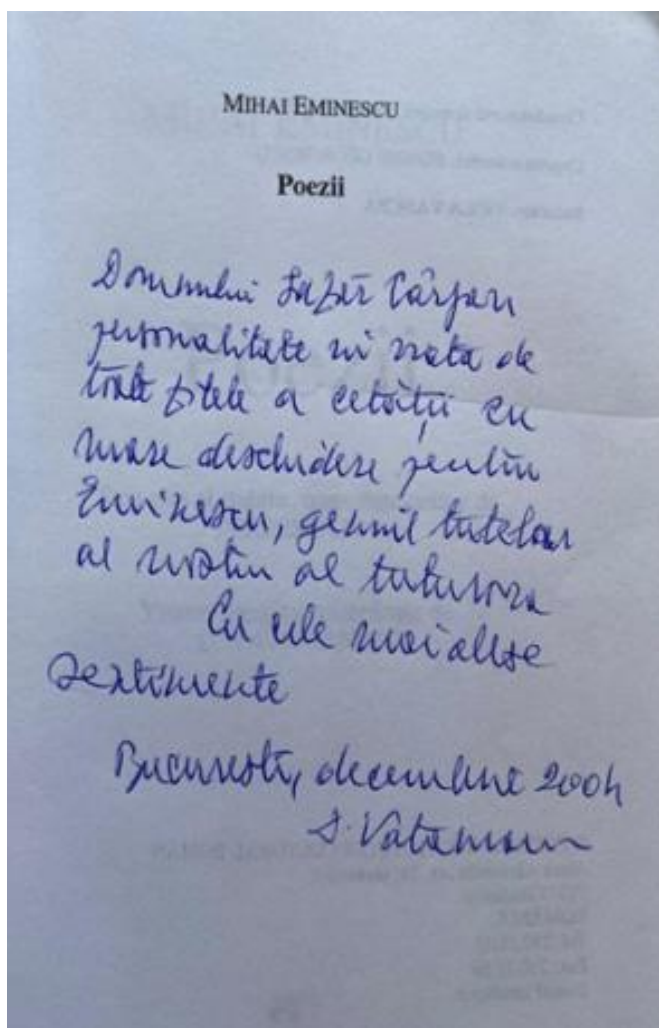
GH. BULGĂR

Puținătatea operei literare în proză lăsată de Eminescu este compensată prin originalitatea și calitatea lucrării, izvorite dintr-o inspirație profundă. Proza eminesciană are o importanță necontestată pentru cunoașterea mai temeinică a evoluției stilului artistic românesc și pentru înțelegerea mai exactă a evoluției mijloacelor de exprimare poetică a scriitorului.

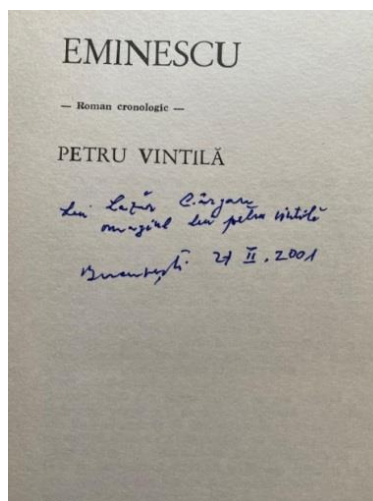
Originalitatea prozei lui Eminescu a atras atenția cercetătorilor români. În urmă cu mai bine de două decenii, acad. Tudor Vianu a analizat-o cu finețe în *Arta prozatorilor români* și a indicat influențele, tendințele inovatoare și unele procedee stilistice dominate de orientarea romantică a poetului. Conținutul acestei analize rămâne pe deplin valabil. Paginile de față își propun să adauge alte precizări în legătură cu expresia poetică a fondului de idei și, mai ales, în legătură cu evoluția stilului artistic al lui Eminescu.

Dimitrie VATAMANIUC

Petru VINTILĂ

Vasile BLENDEA

**EMINESCU
POSTUMITATEA**

*Domniei Sale,
Domnului Chestor
Lazar Cârjan*

*Același sentimente născute de
admirație și prețuire pentru cultura
luceafărului și constelatiei culturale
române, înmănușate în dor de EMINESCU
Același Vasile Blendea*

24.01.2004.

M. Eminescu
CAPODOPERE

*De la Eminescu
la Lazar Cârjan,
prin Antologie*

27 XI 2000

M. Eminescu
CAPODOPERE

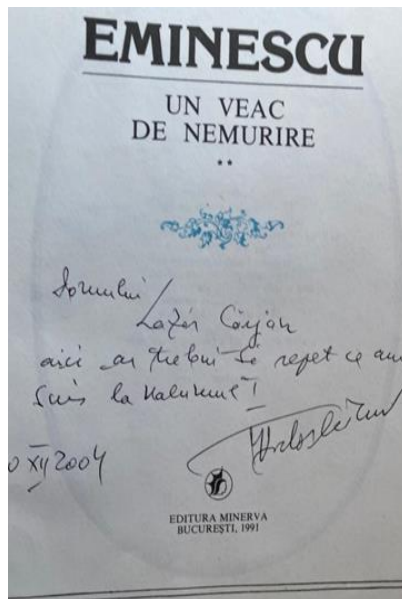
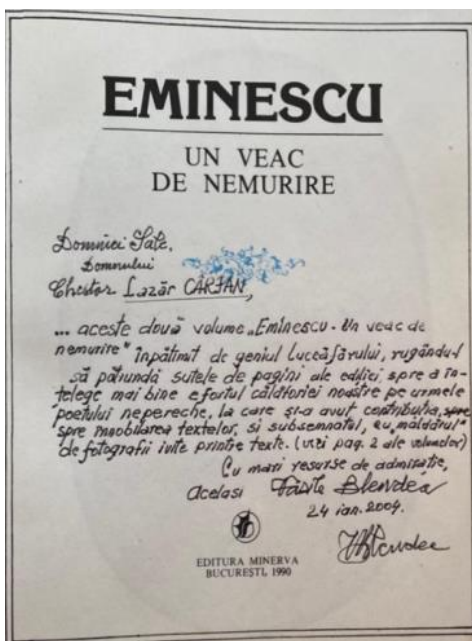
*Domniei Sale Domnului
Lazar Cârjan*

*această frumoasă carte
Eminescu din Mănești 14
și adevărată seia se cu
toată considerația o adăugăm
în fașnică D-v. Antologie,
emineologice!*

Antologie

19 XI 2001

după ZECE ANI de la dedicatia
antioara, o însemnare de istorie
culturală:

Astăzi 8 mai 2014 gen. Lazăr Căran
mi-a înmănat la tine un cuvânt despre
Uniunea Europeană la Oradea.

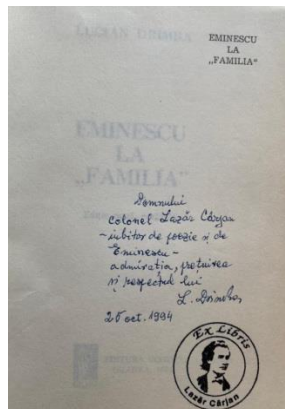
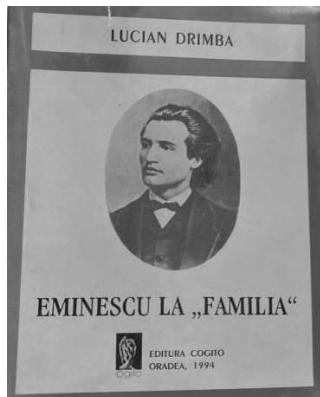
lăți-mi deci aici, un aer, pe care
l-am respirat în anul 1949 pentru prima
oară, peșteră la data pe care o
implinesc față de Ligă.

În semn de prețuire pentru Cartierul
din Oradea,

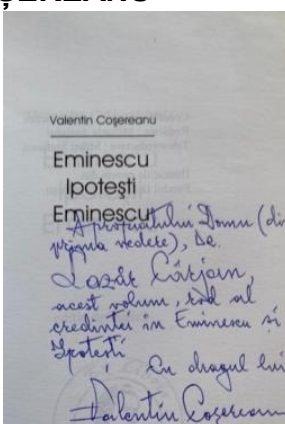
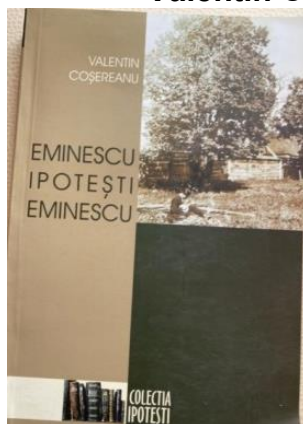
Philor Căran

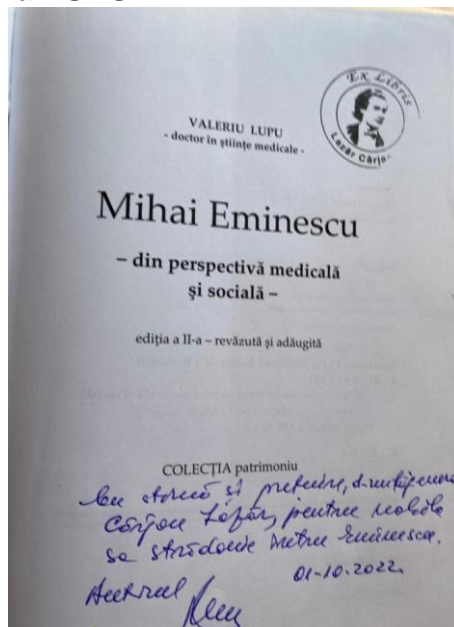
Lucian DRÂMBA

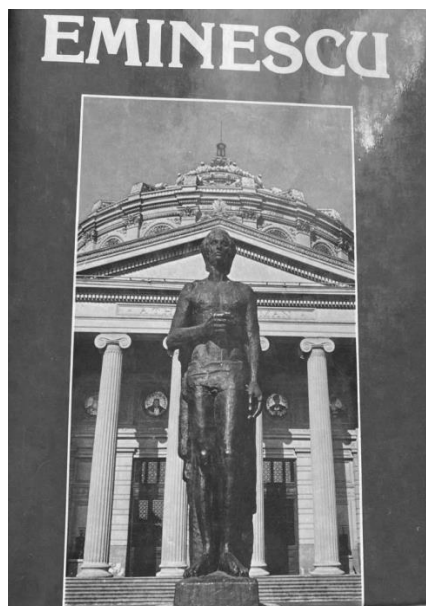
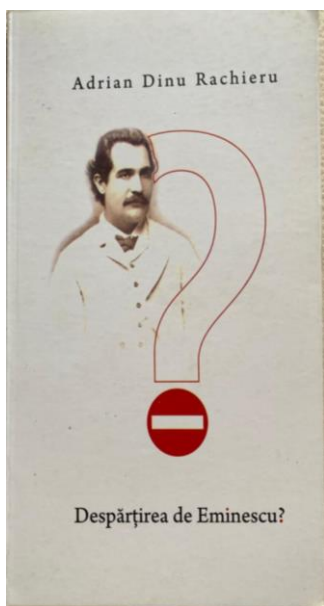

Valentin COȘEREANU

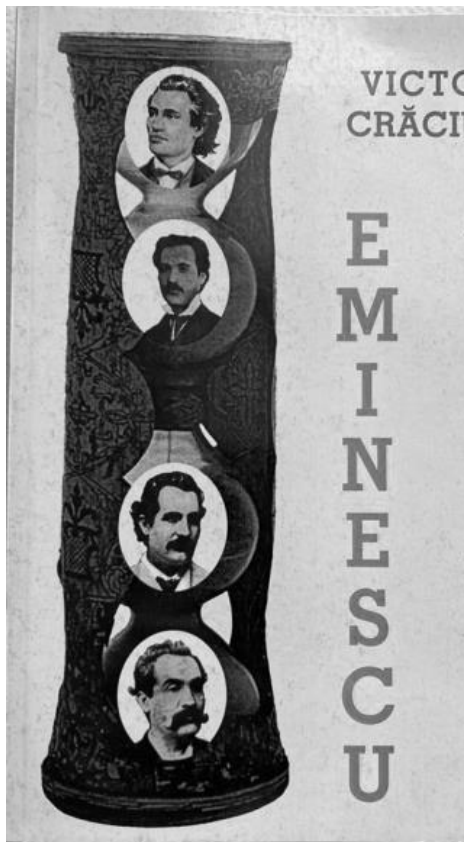

Valeriu LUPU

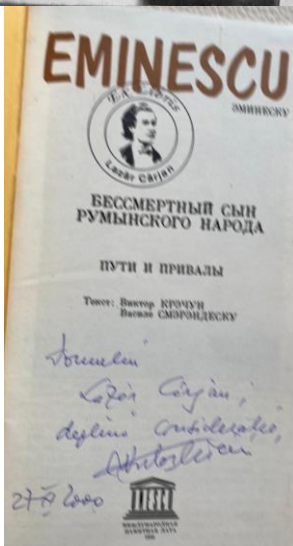
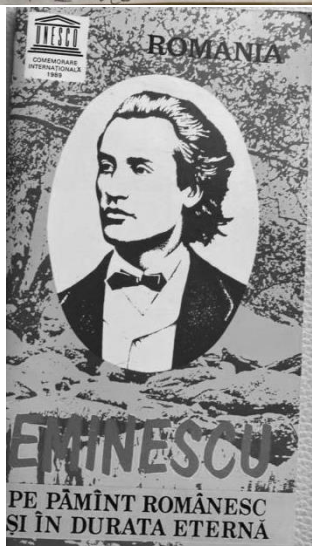
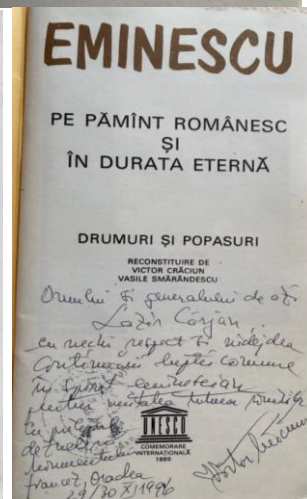
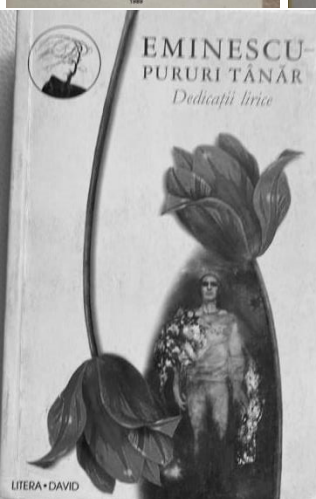
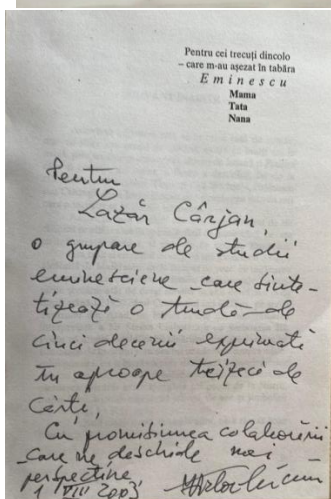
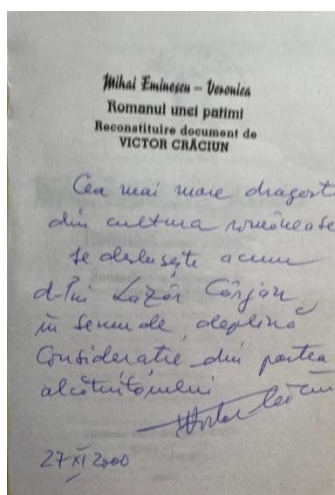
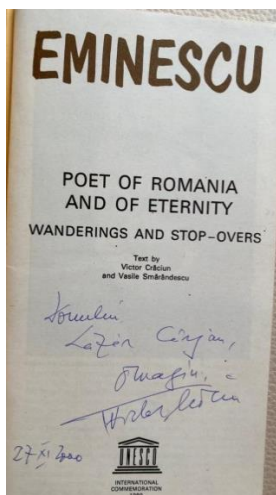
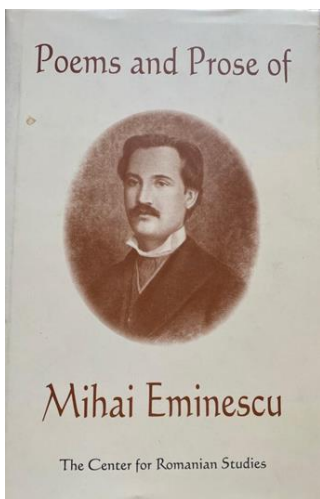
Victor Crăciun

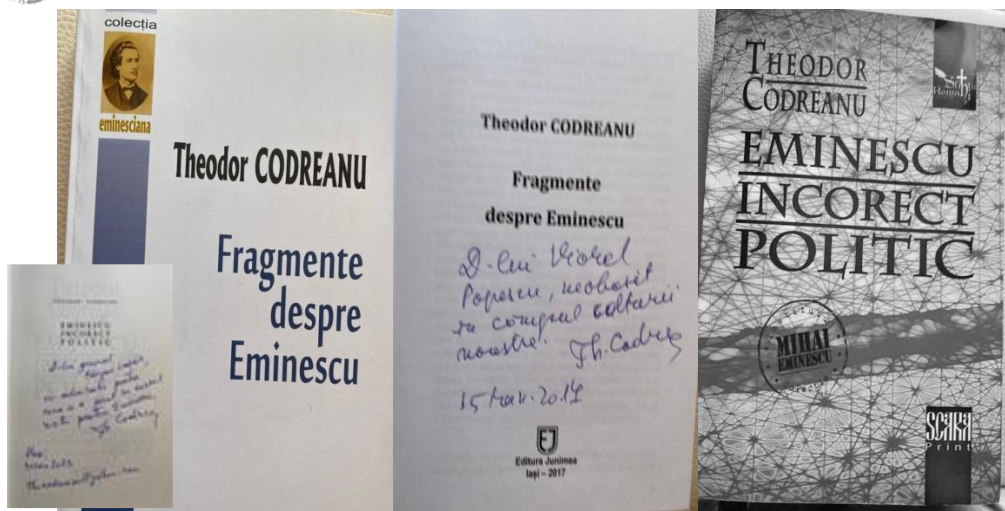
Victor CRĂCIUN, (n. Chișinău, 16 iulie 1934-30 august 2018, București membru de onoare al Academiei de Științe din Moldova, Doctor Honoris Causa al mai multor universități din țară și din străinătate. Președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni. Prin Liga Culturală, Victor Crăciun a organizat anual Congresul Spiritualității Românești, Autor a peste 150 de cărți de autor (proză, teatru, scenarii cinematografice, monografii, albume, ediții, antologii etc.). Copil fiind, credeam că unele persoane – părinții, bunicii, învățătorul și preotul satului ș.a. – n-ar trebui să moară niciodată. Erau modelele mele de viață din edenul copilăriei. Înaintând în vârstă și în universul cunoașterii, cunoscând și alte modele, credeam fantasmagoric că și alte personalități marcante pe care le-am cunoscut și m-au onorat cu prețuirea sau cu prietenia lor n-ar trebui să moară sau să treacă la cele veșnice decât la o vârstă matusolemică: Leonida Lari, Doina și Ion Aldea Teodorovici, I. Ungureanu, Gr. Vieru, mitropoliții Nestor Vornicescu și Bartolomeu Anania, patriarhul Teoctist, M. Ungheanu, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Viorel Cosma, D. Vatamaniuc, Ștefan Andrei, Florin Constantiniu etc., etc. Sunt goluri în cultura română, neumplute încă de ineputabilul Victor Crăciun:

prima sărbătorire comună a Unirii Basarabiei cu Țara (24-27 martie 1990), primul Pod de Flori de la Prut (6 mai 1990), urmat de Podul de Conștiință Mihai Eminescu (15 iunie 1990) și Podul de Verb Românesc (de Ziua Limbii române, Chișinău, 28-31 august, 1990), comemorărilor marilor personalități românești: Eminescu (prin organizarea de simpozioane științifice, tipărituri, busturi sau plăci memoriale la Cernăuți, Chișinău, Slobozia Mare și Durlăști din Basarabia, Budapesta, Viena, Costei și Uzdin (Serbia), Odesa, Tirana etc.), Alexei Mateevici (la Zaim-Basarabia), Monumentul Lupoica, Romulus și Remus (Chișinău), Ștefan cel Mare (Cobâlea-Basarabia), G. Coșbuc (Voivodinți, Serbia), Troița eroilor români căzuți la Smârdan (Bulgaria), Petru Movilă (Kiev), M. Sadoveanu, Nichita Stănescu, L. Blaga, M. Kogălniceanu, O. Goga, G. Coșbuc, Marin Preda (pe Aleea Clasicilor din Chișinău), C. Brâncuși (Chișinău), 1900 de ani de la războiul daco-roman (la Benevento, Roma și Ancona din Italia, Chișinău, Vidin, și în alte localități din țară) etc.

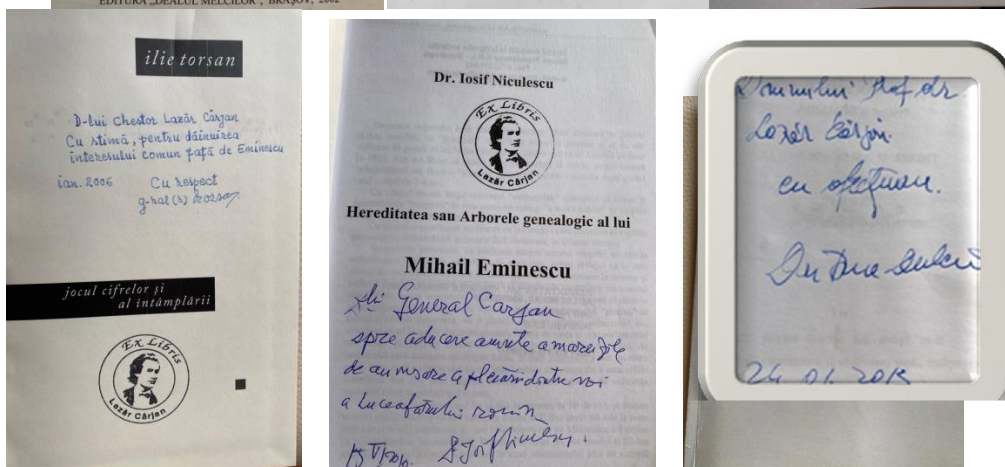
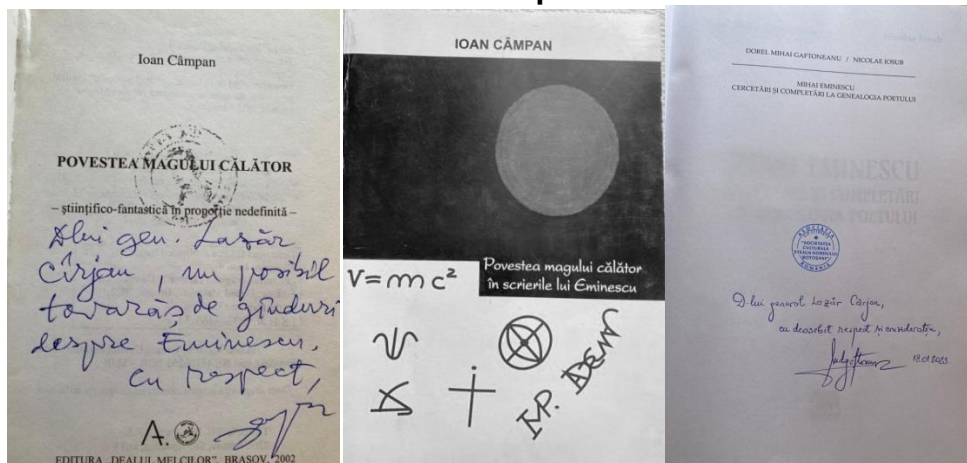
(Tudor Nedelcea)

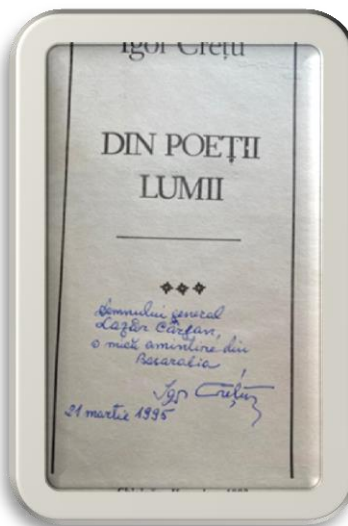
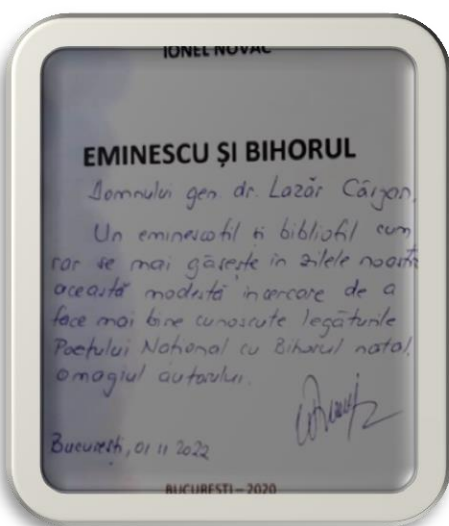
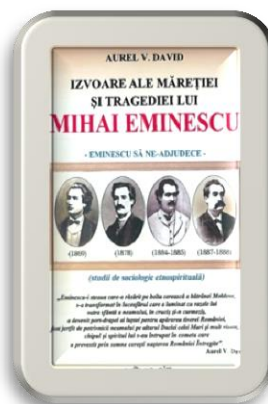
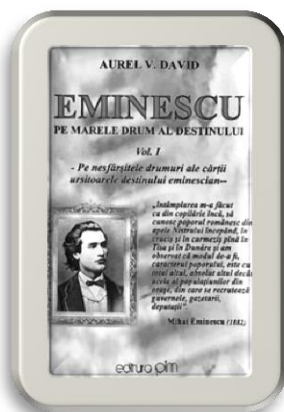
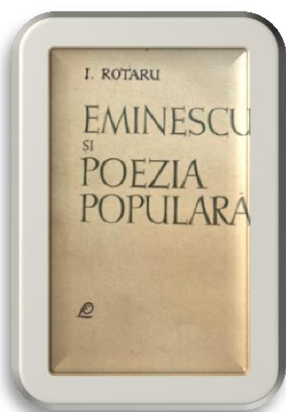

Teodor Codreanu

Ioan Câmpan

AUGUSTIN Z. N. POP
 Scumpei mele verișoare
 Coca Marinescu
 2m Pachet de închinări eminesciene
 la poartă acestui volum de documentări
 geografice și neuitarea frumoasă

IX.10.62

Va urma (Nume și autografe celebre pe volume EMINESCU)

MENTOR MI-A FOST MARELE EMINESCU

Maria NICULESCU⁹¹

Dumnezeu, după ce a făcut o grădină în Eden, plină de flori și pomi, în care trăiau multe animale, l-a creat pe primul om, pe Adam; din țărâna pământului și i-a suflat în nări forță de viață. Apoi a zis: „*Nu este bine ca omul să fie singur; am să-i fac un ajutor potrivit pentru el.*” Iar pentru că din toate viețuitoarele făcute de Dumnezeu nu s-a găsit un ajutor care să i se potrivească omului: „*Atunci, Domnul Dumnezeu a trimis un somn adânc peste om, și omul a adormit; Domnul Dumnezeu a luat una din coastele lui și a închis carnea la locul ei. Din coasta pe care o luase din om, Domnul Dumnezeu a făcut-o pe Eva și a adus-o la om. Și omul a*

zis: «Iată în sfârșit aceea care este os din oasele mele și carne din carnea mea! Ea se va numi 'femeie' [a], pentru că a fost luată din om.» De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de nevasta sa, și se vor face un singur trup.» (Geneza 2:18-24).

Desigur, numai El, Forța Creatoare Supremă – Principiul Masculin Primordial, „Tatăl” a fost capabil de asemenea Lucrare; inițiații spiritualității autentice spun că Dumnezeu s-a polarizat în cele două principii: masculin și feminin, principiul masculin reprezentându-L Pe Dumnezeu – Tatăl (Absolutul – conștiința nemanifestată – Lumina fără de sfârșit), iar principiul feminin fiind Mama Natură (Creația/Universul – conștiința manifestată).

Dumnezeu a creat, iar Lucrarea pe care a făcut-O El o numim creație. Cea mai valoroasă, importantă a Sa creație, omul, această ființă superioară, „*Un mister, iar la temelia umanității stă mereu admirarea acestui mister*”, cum frumos spune Thomas Mann, a fost înzestrată de El cu alese calități, meniri, daruri, printre care putem aminti ca fiind foarte importantă, creativitatea.

⁹¹ Maria (Relly) NICULESCU, București, 9 Mai 2023. TAINA SCRISULUI (198)

Nu cred să existe om căruia Dumnezeu să nu îi fi dat o menire, să nu îl fi înzestrat cu un talent, să nu îl fi înfrumusețat cu o calitate, așa cum nu cred să fie ființă omenească pe acest pământ care să nu fi încercat să se exprime prin artă, să picteze, să sculpteze, să creeze o poezie sau să își depene, în proză, amintirile. Unele persoane, mai curajoase, își aștern gândurile pe file imaculate pe care le înmănunchează într-un real volum, altele, mai puțin curajoase, pe filele din cartea sufletului, file pe care s-ar putea să nu le mai citească, poate de teamă, chiar dacă și acolo este vorba de viața adevărată. De aceea, consider că este bine să ne exteriorizăm, exprimându-ne trăirile, sentimentele, fie ele de bucurie sau durere, scriind, mereu scriind, lăsând, astfel, o urmă, nemurindu-ne.

Referindu-mă la persoana mea, pot spune cu siguranță că, harul scrisului, îl am de la Dumnezeu (având în vedere că am lucrat în proiectare instalații – construcții edilitare, deci aveam de a face cu științele exacte), așadar, nu știu cum pot să-l mulțumesc Domnului, decât prin a-l demonstra iubirea mea pentru Cuvântul sfânt, prețuirea Acestuia, prin împodobirea Lui întru înnobilare. Citeam mult și scriam – modeste încercări, nu pentru a arăta lumii ce pot, ci pentru mine, așa simțeam eu.

Mentor mi-a fost marele, nemuritorul poet și jurnalist, Luceafărul poeziei românești, Mihai Eminescu. În casa bunicilor mei, pe peretele dinspre răsărit al camerei unde dormeam, se aflau trei fotografii: prima era a Domnului nostru Iisus Cristos, a doua a Sfintei Fecioare Maria, a treia a domnului Mihai Eminescu. De toate eram îndrăgostită și, gândeam eu pe atunci, că și Eminescu ar fi un sfânt. Aveam câțiva anișori, bunica îmi citea din poeziile sale și prinsesem drag de cel din fotografie, era frumos, scria frumos! Eram îndrăgostită de el!

Îmi amintesc de o perioadă a copilăriei mele, când eram prin clasa a IV-a. Locuiam cu părinții (tatăl și mama mea de a doua), eram îndrăgostită de literatură, muzică, teatru... Părinții aveau la parter o cameră, eu, o alta mai sus, alături de podul mare și întunecos al casei. De la „biblioteca” aceluia pod împrumutam cărți, prăfuite, fără coperti, unele cu foi lipsă la început, altele la sfârșit, dar atât de frumoase în conținut! Acolo am găsit multe cărți *science fiction*, romane pe care le citeam pe nerăsuflăte, desigur, fără a fi văzută de mama, pentru că nu-mi dădea voie să citesc, aveam de făcut alte treburi casnice, fapt pentru care, după ce mergeam la culcare ei, aprindeam o lumânărică și citeam la luminița ei. Am citit pe atunci: „O tragedie americană” de Theodore Dreiser, „Castelul pălărierului” de A.J. Cronin, „Invitație la vals” de Mihail Drumeș și multe, multe altele. Doamne, cât de încântată eram! Și, acaparată de lectură, măcar două ore pierdeam din somnul de noapte dar, culmea, nu eram obosită! În aceeași curte cu mine

locuia și doamna profesoară de română. De la dumneai luam alte cărți: „Zece negri mititei” de Agatha Christie, „Câinele din Baskerville” de Arthur Conan Doyle, precum și multe, multe alte cărți, ca de exemplu cele împrumutate de la biblioteca școlii având plăcerea lecturării pe ascuns. Din iubirea pentru ele și prețuirea pentru creatorii lor, aș fi capabilă să vi le înșir, aici, pe toate!

Într-o zi, mama vitregă mi-a găsit câteva însemnări, ascunse sub scara de lemn ce ducea în camera mea, respectiv spre pod. Mi le-a pus pe foc... Cum, de altfel, îmi aruncase în flăcări o păpușă pe care o făcusem din cârpe! Îmi plăcea să cânt, aveam o voce frumoasă, eram apreciată de profesorul de muzică; vis-a-vis de mine, tot în aceeași curte, locuia compozitorul de muzică pentru copii – dl. Romașcanu. Auzindu-mă fredonând prin cămăruță, m-a chemat la dumnealui, m-a întrebat dacă aș vrea să intru în corul radio. Dar nici asta nu aveam voie, drept pentru care am mâncat o bătaie, soră cu moartea de la *madrina* mea! Nu m-am răzvrătit niciodată, nu îndrăzneam nici să mă uit urât, nu am spus niciodată NU cerințelor sale. Tăceam, sufeream în tăcere, nici nu aveam voie să plâng, mă puteam aștepta la un dos de palmă, pe al cărui inelar se lăfăia un ghiul mare, din aur, pufnindu-mi sângele pe nas. Dar nu am încetat să scriu.

Îmi aduc aminte cum, prin clasa a IV-a fiind, „doamna” ne-a dictat patru cuvinte și ne-a spus să facem un catren. Am fost prima care a dat foaia cu catrenul scris. Versificam cu ușurință. Îmi mai amintesc cum, fiind în concediu la mare, am trimis colegilor o carte poștală ilustrată pe care am scris „Salutări de la Mamaia”, sub formă de acrostih, desi în acel timp nu aveam habar de acest gen de poezie. Văzusem, undeva, un magazin alimentar pe a cărui firmă era scris, pe vertical, B.I.G., respectiv B[ăcănie] + I[ndustriale] + G[ospodina]. Când era ziua vreunui coleg de serviciu, sau dacă se pensiona vreunul, eram rugată să scriu, repede, o poezie. Și, o scriam, repede! Deci, repet: nu am făcut Facultatea de Filologie, gândind că numai Bunul Dumnezeu m-a înzestrat cu asemenea har. (Despre mămica mea, care s-a dus la ceruri pe când eu aveam doi ani și ceva, mătușa îmi spunea că avea o voce minunată și cânta atât de frumos! Mătușa avea și ea darul scrisului).

Îmi plăcea să dansez, să joc teatru, dar nu aveam voie să merg la repetițiile ce se făceau la școală în sensul acesta. Offf! Nimic nu aveam voie... Eram precum Cosette din „Mizerabilii”, trebuia să muncesc, nu să mă distrez. Încet, încet am prins să-mi scriu gândurile... în versuri timide, desigur, la început. Era de înțeles, prin poezie, eu mă exteriorizam, mă exteriorizez și acum, la vârsta de bunicuță. Dar, mă veți întreba, de ce vă plictisesc eu cu

povestea copilăriei, a tinereții mele? Am să vă răspund, scumpi, neprețuiți prieteni... Da, am să vă spun că visele mele s-au împlinit destul de târziu.

Am publicat primul volum de poezii de dragoste intitulat „Miere și Fiere” în anul 2001, la Editura Paradox, apoi am continuat cu publicarea altor opt volume: „Vlăstarii fericirii” (acrostihuri), „Credința și păcatul” (poem în versuri), „Leagăn de smarald” (acrostihuri), „A dimineților Lumină” (versuri religioase), „Elful Florii de colț” (poezii de dragoste), „Noapți de mister, zile de taină”, „Curcubeul razei de lună” (versuri), „Laguna albastră” (rondeluri, sonete, sonete acrostih). La Editura Betta mi-au apărut volumele de versuri „Prietenii imortale – Amicizie immortali” (acrostihuri), în traducere personală, „99 de dăruiri sufletești” (acrostihuri), „Clepsidra iubirii” (poezii de dragoste). La Societatea Culturală „Destine” am publicat volumul intitulat „Clipa albă a zborului” (sonete, sonete acrostih, acrostihuri), iar la Editura Armonii Culturale „Cărticică pentru Toni” (poezii pentru copii). Editura Amurg Sentimental mi-a publicat șase volume cu poezii pentru copii, poezii de dragoste, sonete, sonete acrostih, acrostihuri, poezii în stil haiku, intitulate: „Dar din Dar”, „Rodind precum o primăvară”, „Renăscând pe altarul Firii”, „Monumentul Cuvântului”, „Iubire neînăripată”, „Cu iola în larg”...

La Editura Biodova am publicat „101 poeme”, volum în care sunt incluse poezii patriotice, poezii de dragoste, acrostihuri. La Editura Rawex Coms am publicat volumele „Prințul Sonet” ((Sonete, sonete acrostih și Credința și păcatul / ed. a II-a). Editura Arefeana a editat „Cărticică pentru Toni”, volumul I și II, poezii pentru copii, ed. a II-a, iar Editura Ghepardul a editat tot un volum de poezii pentru copii intitulat „În lumea fericirii”. La Editura UZP am editat volumele intitulate: „Reflecții introspective” (Prefețe și recenzii, Manual de prevenire, în proză și scris) în colaborare cu prietena mea Maria Petrescu, șef serviciu la Poliția Locală sector 2 (eu creând versuri la informații despre tipuri de prevenire, reguli de comportament...) și „Rodit din cel ce este” (Acrostihuri).

De notat faptul că între anii 2002-2008 am trăit în Italia și Franța, de unde am trimis manuscrise la edituri din România. Tot acolo am publicat la Editura Libreria Editrice URSO – Italia – două volume în limba italiană intitulate „Un impronta per l'anima che sente / O amprentă pentru sufletul ce simte” (versuri) și „Non solo esisteva, io c'ero! Ancora sto cantando / Nu numai că existam, eu eram! Acuma cânt” (versuri). L' Associazione Culturale ARTAVA (Taranto, Italia), a publicat volumul de versuri bilingve intitulat „Fotografii în suflet”.

Voi continua, reluând ideea că, din anul 2001, apoi după ce m-am întors din străinătate,

din anul 2008, am putut să frecventez și cenaclurile literare, am reușit să tapetez pereții cu... volume, antologii și am devenit și actriță (amatoare)! Ce fericire pe mine acum, în toamna vieții! Mulțumesc, Domnului! Am întinerit! Mă simt copilă, mă simt adolescentă, am, când zece ani, când douăzeci, când treizeci de ani, am câți ani vreau eu, fac ce vreau: scriu, cânt, dansez, fac teatru; pot să spun că sunt o rebelă? Poate că da. Mai cu seamă că... pierd nopțile. Și, cum să nu le pierd, cum să nu-mi fac de cap, când nimeni nu mă împiedică, nimeni nu mă ceartă, nici măcar fetița mea, care mă acceptă și are grijă de mine, de parcă ea ar fi mama și eu fiica... Este fericită când mă vede fericită! Ea mă înțelege, mă iubește deoarece, în ciuda faptului că eu am fost crescută de o mamă de a doua, care nemțoaică fiind, de stil cazon, nu am împrumutat nimic din comportamentul ei, nu am asimilat nimic din regulile impuse de ea, dimpotrivă, se pare că un circuit al mașinăriei mele mentale nu înregistrase negativitatea filmului ce fusese derulat de-a lungul atâtor ani. Știți, oare unde pierd nopțile? Desigur, pe laptop! Cu prietenii mei buni, cu voi, dragii mei, vouă vă spun bucuriile mele, împlinirile mele, vouă mă confesez.

Cititorii mei, prietenii mei dragi sufletului, mă îndrăgesc, sunt alintată de ei, iar eu le mulțumesc prin a le face acrostihuri, le pun în volume, astfel nemurindu-i! Am scris foarte multe acrostihuri, atât pentru cei de aici cât și pentru cei din Italia sau Franța. Sunt cunoscută ca fiind Doamna sau Regina Acrostihului.

Sunt prezentă în 80 de antologii, deținătoare a 22 de premii, 42 de diplome, 10 atestate, (naționale și internaționale), apariții în 30 de reviste.

Sunt membră a următoarelor uniuni și asociații culturale: Consiliul Mondial Român, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, Liga Scriitorilor din România, Uniunea Scriitorilor de Limbă Română din Republica Moldova, Asociația Societatea Culturală „Apollon” România, Uniunea Scriitorilor de Limbă Română/ L'Associazione Culturale ARTAVA - Taranto, Italia, Societatea Scriitorilor din România, Asociația Literară „Creneluri Sighșorene”, Liga Navală Română.

Despre operele mele literare au scris, în presa literară și în presa cotidiană, scriitori de seamă, ziariști, iar spre edificare, dau câteva exemple:

- Domnul Aureliu Goci, despre volumul bilingv (româno-italian) „Prietenii nemuritoare / Amicizie immortali”
- Doamna Eliza Roha – în revista Arena Literară la volumul bilingv (româno-italian) „Prietenii nemuritoare / Amicizie immortali”
- Doamna Victoria Milescu – în revista Sud - despre volumul „99 dăruiri sufletești”,

„Reverie și rigoare”.

• Domnul Șerban Codrin, în revista Arena plus, Anul II, nr. 10-11, ianuarie - februarie 2019, despre volumul „Clipa albă a zborului”.

• Domnul Mihai Antonescu, în revista Climate Literare, Nr. 31, mai-iunie 2010, despre volumul „Curcubeul razei de lună” și în Nr. 44, din iulie 2011; în revista Impact, Anul XI, Nr. 381, septembrie-octombrie 2011, la volumul „Credința și Păcatul” și „A dimineților lumină”.

• Domnul Victor Sterom, în revista Impact, Anul X, Nr. 372, iulie-august 2010, despre volumul „Dar din Dar” și în revista Oglinda Literară – despre volumul „Noapți de mister, zile de taină”

• Domnul Constantin Mitulescu, în revista Cultur art – despre volumul „Curcubeul razei de lună”, și în aceeași revistă despre volumul „Clipa albă a zborului”

• Domnul Ștefan Doru Dăncuș, în revista „Caiete Silvane”, comentarii la volumul „Renăscând pe-altarul Firii”

• Domnul Boris Marian Mehr, în revista Agonia. Ro, atcolul „O poetă – Maria Niculescu”

• Doamna Irina Airinei, în revista Clipa, despre volumul „Monumentul Cuvântului”

• Domnul Ion Machidon, în revista Impact, despre volumul „Monumentul Cuvântului”

• Domnul Marcel Crihană, în revista Paradox, comentarii la volumul „Credința și păcatul”

• Domnul Nicușor Constantinescu, în revista Tribuna afacerilor, despre volumele „Leagăn de smarald”, „A dimineților lumină” și „Noapți de mister, zile de taină”

• Domnul Valter Hristescu, în revista The Romanian Echo/ Sweet Culture end Religion, despre volumul „Elful florii de colț”

• Domnul Geo Călugăru, în revista Paradox, comentarii la volumele „Curcubeul razei de lună”, „Clipa albă a zborului”, „Monumentul Cuvântului”, „Vlăstarii fericirii” și „Noapți de mister, zile de taină”

• Doamna Doina Bârcă, despre volumul „Cărticică pentru Toni”

• Domnul Giovanni Monopoli, despre volumul bilingv „Prietenii nemuritoare / L'amicizie immortali”

• Domnul Petru Demetru Popescu, articolul „Maria Niculescu și Lumea Luminilor”

• Domnul Dumitru Dănăilă, în articolele „Esențe filigranate - Maria Niculescu la a optsprezecea carte de poezii”, „Prezentare activitate” și „Maria Niculescu, poeta Luminii, a iubirii de frumos”

„Poezia este viața însăși, însuși sufletul vieții”, a declarat marele scriitor Bogdan Petriceicu Hașdeu, astfel, și eu, am aceeași considerație pentru poezie. Acest gen literar liric, a fost întotdeauna un mijloc de meditație

spirituală și intelectuală, motiv pentru care, din cele mai vechi timpuri, este considerată superioară altor genuri literare. În opera mea literară, poezia ocupă un loc foarte important. Construiesc întotdeauna un puzzle, un puzzle special cu gânduri transformate în cuvinte, cuvinte de la Cuvântul inițial, pur și sfânt, venit din univers, într-o zi, când cerul era albastru, înflorind miozotiși, pe aripile curcubeelor, cuvinte pline de culoare și de parfum, de căldură și iubire, multă iubire! Eu trăiesc prin, cu și pentru poezie! De asemenea, scriu proză, recenzii, prefete, scenarii, versuri, cântece pentru copii, în colaborare cu Teatrul de Artă București, cu Poliția Capitalei și cu Poliția sector 2.

Ultima fotografie

Carte poștală interbelică

Mormântul astăzi

Mihai Eminescu. 28 iunie 1883 - începutul calvarului eminescian Nicolae IOSUB⁹²

„Nu credeam să-nvăț a muri vrodată”
(M. Eminescu)

Mihai Eminescu, cel mai genial și mai iubit poet român din toate timpurile- Luceafărul poeziei românești- a avut o viață destul de grea și zbuciumată, cu realizări poetice remarcabile, dar presărată cu multe eșecuri, atât pe plan profesional cât și din punct de vedere material. Întotdeauna însă, poetul a refuzat să vorbească și să scrie despre el însuși, deși, în multe din poeziile sau proza sa, persoana lui constituie subiectul principal.

Dacă opera poetului a fost studiată de foarte mulți specialiști, eminescologi de profesie, viața poetului a fost abordată de un mic număr de biografi: G. Călinescu, Augustin Z. N. Pop, N. Zaharia, G. Munteanu, Ion Roșu și alți câțiva. Au rămas multe lucruri și perioade necunoscute din viața poetului, așa cum susține și George Murnu: „Viața exterioară a lui Eminescu se poate reduce la câteva date esențiale. E simplă: are puține peripeții și complicații. E biografia marelui poet și a sufletului nu mai puțin mare, care, izolat și meditativ, își trăiește eul în fermentație discretă, în surdina decentă și fecundă, dacă nu în deplină tăcere, și-și identifică idealul cu opera înfăptuită” (George Murnu- Mihai Eminescu. Poezii- mai 1928, București).

Tot George Murnu este cel care apreciază complexitatea și genialitatea lui Eminescu, considerându-l un geniu și un erou național: „Originea superiorității lui Eminescu este complexă: poetul într-însul este numai vârful piramidei. El este o realizare unică de artă literară, dar și un program național de o trăinicie incalculabilă, de o aplicabilitate din cele mai multilaterale și fecunde. Căci și astăzi trăim ca națiune cu „fărâmele mesei lui bogate”. De aceea nu poate fi socotit numai ca o simplă natură genială, ci ca un geniu excepțional, în toată puterea cuvântului. E cel mai mare creator de valori în viața noastră culturală. Erou național de prim rang. Neamul nostru îi datorește cel mai frumos monument în panteonul fiilor săi intelectuali” (George Murnu-Eminescu în Păreri și sugestii, Casa Școalelor, 1928, pag.50-51). Este o apreciere corectă a poetului de excepție, făuritorul limbii literare moderne, personalitate cu care noi românii ieșim în lume și cu care ne mândrim.

Dintre toți cei care l-au cunoscut și au lucrat cu Eminescu, Titu Maiorescu a fost cel care a văzut în poet un om de mare valoare, l-a ajutat, în perioada de studii, i-a promovat opera și l-a îndemnat să scrie, activitatea și opera lui ridicând prestigiul Societății Junimea, dându-i strălucirea cunoscută.

⁹² Nicolae IOSUB, articol apărut în *Luceafărul* din 11 iunie 2023

Titu Maiorescu, cel care l-a cunoscut pe Eminescu foarte bine, a văzut în el omul și poetul de excepție, dotat cu o inteligență scilpitoare, având cunoștințe vaste în diverse domenii: „Ce a fost și ce a devenit Eminescu, este rezultatul geniului său înnăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă, încât să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc... Ceea ce caracterizează mai întâi de toate personalitatea lui Eminescu, este o așa de covârșitoare inteligență, ajutată de o memorie, căreia nimic din cele ce-și întipărise vreodată nu-i mai scăpa (nici chiar în epoca alienației declarate), încât lumea, în care trăia el după firea lui și fără nici o silă, era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce și le însușise și le avea pururi la îndemână”. Expresia din paranteză, jignitoare și falsă, vehiculată ulterior, a dăunat însă enorm poetului, atât în timpul vieții, dar mai ales după trecerea sa în eternitate.

Născut și crescut la țară, într-un mediu sănătos de viață, călit de mic copil, umblând hoinar prin natură, cercetând viețuitoarele și plantele și înnoptând pe la stâni sau chiar în pădure, Eminescu a fost un om rezistent și plin de viață, așa cum ni-l descrie și George Călinescu „Eminescu era un român de tip carpatin, dintre aceia care, trăind în preajma munților, mai cu seamă în Ardeal și Moldova de sus, sub greaua coroană habsburgică, cresc mai vânjoși și mai aprigi și arată pentru încercările de smulgere a lor din pământul străbun lungi rădăcini fioroase, asemenea acelor ce apele curgătoare descoperă în malurile cu copaci bătrâni... Nu nutrea nici o aspirație pentru sine, ci numai pentru poporul din care făcea parte, fiind prin aceasta mai mult un exponent decât un individ” (George Călinescu- Viața lui Mihai Eminescu- Masca lui Eminescu).

Crescând viguros și sănătos, Eminescu a putut suporta mai târziu, multe lipsuri și vicisitudini, urmărindu-și scopul principal- o pregătire completă, la nivelul științei și culturii europene, o cunoaștere a trecutului nostru istoric, a obiceiurilor și tradițiilor poporului român, domenii din care și-a luat sursele de inspirație în opera sa poetică.

Întâlnirea dintre Eminescu și I.L. Caragiale, elev atunci la cursul de declamație (1867), l-a impresionat plăcut pe viitorul dramaturg: „Tânărul sosi. Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari- la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare.

– Mă recomand, „Mihail Eminescu”.

Viitorul dramaturg este impresionat de tinerețea și frumusețea poetului și intuiește în el un poet de mare valoare.

Cunoscându-l bine pe Eminescu, I.L. Caragiale ne-a lăsat, după moartea poetului, informații importante despre Eminescu ca Om, consemnate în Nirvana: „Așa l-am cunoscut atunci, așa a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist; comunicativ și ursuz; blând și aspru, mulțumindu-se cu nimic și nemulțumit totdeauna de toate; aici de o abținere de pustnic, aici apoi lacom de plăcerile vieții, fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân stoic și iritabil ca o fată nervoasă: Ciudată amestecătură!- fericită pentru artist, nenorocită pentru om!”.

După o copilărie fericită, lipsită de griji și lipsuri, M. Eminescu pleacă în lume, la școală la Cernăuți, la universitățile din Viena și Berlin, unde i-a contact cu greutățile vieții, începe să simtă lipsurile materiale, duce o viață neregulată, cu consum exagerat de cafea și tutun, lucruri care îi va afecta sănătatea. Așa cum observă I. L. Caragiale, Eminescu apare sub două fețe: una a omului optimist, dornic de viață, vesel și comunicativ și unul melancolic, nemulțumit de toate, fugind de oameni și de activitățile înconjurătoare, devine un singuratic. Acest caracter bipolar al lui Eminescu se datorează unei moșteniri înnăscute, transmise de la mama sa Raluca, care în final, în condițiile unei obosele cronice și lipsurilor zilnice, se îmbolnăvește de ceea ce medicii au diagnosticat: sindrom bipolar maniaco- depresiv.

Primele manifestări ale acestei boli, sunt urmărite de Titu Maiorescu și consemnate în ale sale Însemnări zilnice, în luna iunie 1883. Chiar Poetul se plânge Veronicăi Micle că este un om obosit, căruia i-ar trebui cel puțin șase luni de zile ca să-și poată reveni: „Tu trebuie să-ți închipuiești astăzi sub figura mea un om foarte obosit, de vreme ce sunt singur la negustoria asta de principii și peste aceasta bolnav care ar avea nevoie de cel puțin șase luni de repaos pentru a-și veni în fire. Ei bine, de șase ani aproape o duc într-o muncă zadarnică, de șase ani mă zbat într-un cerc vicios în cercul acesta care, cu toate astea, e singurul adevărat, de șase ani n-am liniște, n-am repaosul senin de care aș avea atâta trebuință pentru ca să mai pot lucra și altceva decât politică” (Scrisoare către Veronica Micle din 12 august 1882).

Această muncă zadarnică, cum spune poetul, era în slujba Partidului Conservator, de la care poetul aștepta o recompensă, pentru a-și ușura viața și a se putea căsători cu Veronica Micle, lucru ce i-ar fi adus a viață liniștită. Politicienii timpului n-au luat în seamă munca poetului, nu l-au recompensat pentru munca lui istovitoare, ci din contra, au căutat să-l „potolească”, așa cum recomanda P. Carp de la Viena: „Și mai potoliți-l pe Eminescu!”

Chiar ideea lui Eminescu de a se călugări, consemnată cu ironie de Maiorescu în ale sale Însemnări zilnice, nu era altceva decât un mijloc de a scăpa de munca istovitoare de la Timpul, de a se odihni în liniștea unei mănăstiri, acolo unde se cânta „Lumină lină”, ascultată la Agafton în copilărie.

Pe 28 iunie 1883, în contextual unor împrejurări nefaste (arestarea unor membrii ai Societății Carpații, neînțelegerea dintre Gh. Eminovici și fratele său Niculae, pierderea moșiei de la Ipotești etc), dar și a unei oboseli cronice, Eminescu are o cădere fizică și psihică, intră în conflict cu soția lui Slavici, este arestat de poliție și internat la sanatoriul doctorului Al. Șuțu, fără un consult medical, fără aprobarea procuraturii, așa cum prevedea legea, lipsindu-l de libertate și scoțându-l din viața publică. I se pune eticheta de luetic și nebun, scos din activitate, acesta fiind începutul calvarului eminescian, care va continua până la moartea sa, pe 15 iunie 1889.

Au fost șase ani în viața lui Eminescu de reveniri și căderi, de încercări mai puțin reușite de a avea o activitate utilă, în concordanță cu pregătirea sa, a încercat să mai scrie poezie, a tradus din sanscrită, dar, viața sa neregulată, cu excese, fără o supraveghere din partea cuiva apropiat, cum ar fi fost Veronica Micle, dacă s-ar fi căsătorit atunci când a fost posibil, a făcut ca sănătatea lui care, „scârția într-una”, să se deterioreze și, în final, la moartea sa. S-a spus că Eminescu a fost ajutat suficient de colegi și de junimiști, dar aceste ajutoare erau sporadice, uneori uitau de el, ducea lipsă de o locuință caldă și sănătoasă, de o activitate pe măsura stării sale de sănătate și de sprijinul permanent al celor apropiați. Toate acestea nu le-a avut întodeauna, în cei șase ani de boală.

În cei șase ani de calvar, Eminescu a fost internat de zece ori prin spitale și sanatorii, i s-a aplicat un tratament greșit pentru o boală pe care n-o avea (lues și paralizie generală progresivă), a avut o viață neregulată, cu lipsuri materiale și fără o îngrijire adecvată, așa cum merita cel mai mare poet român.

O mărturie olografă a medicului Al. Șuțu, după decesul lui Eminescu, vine să stabilească adevărul în privința bolii poetului: „S-a zis că Eminescu a devenit alienat în urma unei maladii sifilitice ce l-ar fi izbit acum 10-12 ani. Eroare. Eminescu n-a fost sifilitic, ideea aceasta s-a născut din doctrina eronată ce profesă școala germană, că paralizia generală este totdeauna o manifestațiune sifilitică, tot așa de înșelată ca aceea care susține că toate sclerozele cerebro- spinale sunt de origine sifilitică.

Alții au zis că el se alcooliza. Și această idee este ca și cea dintâi o supozițiune cu totul gratuită”.

În schimb doctorul V. Vineș, subalternul său, care l-a avut în grijă pe Eminescu, recunoaște că lui Eminescu i s-a administrat tratamentul anti-sifilis, sub formă de injecții, cu consecințele pe care le cunoaștem.

Pe 15 iunie 1889, inima lui Eminescu a încetat să mai bată, ultima internare și tratamentul cu mercur, aplicat la Șuțu i-au adus sfârșitul, unui om în floarea vârstei, care putea să mai trăiască și să mai creeze opere de mare valoare artistică.

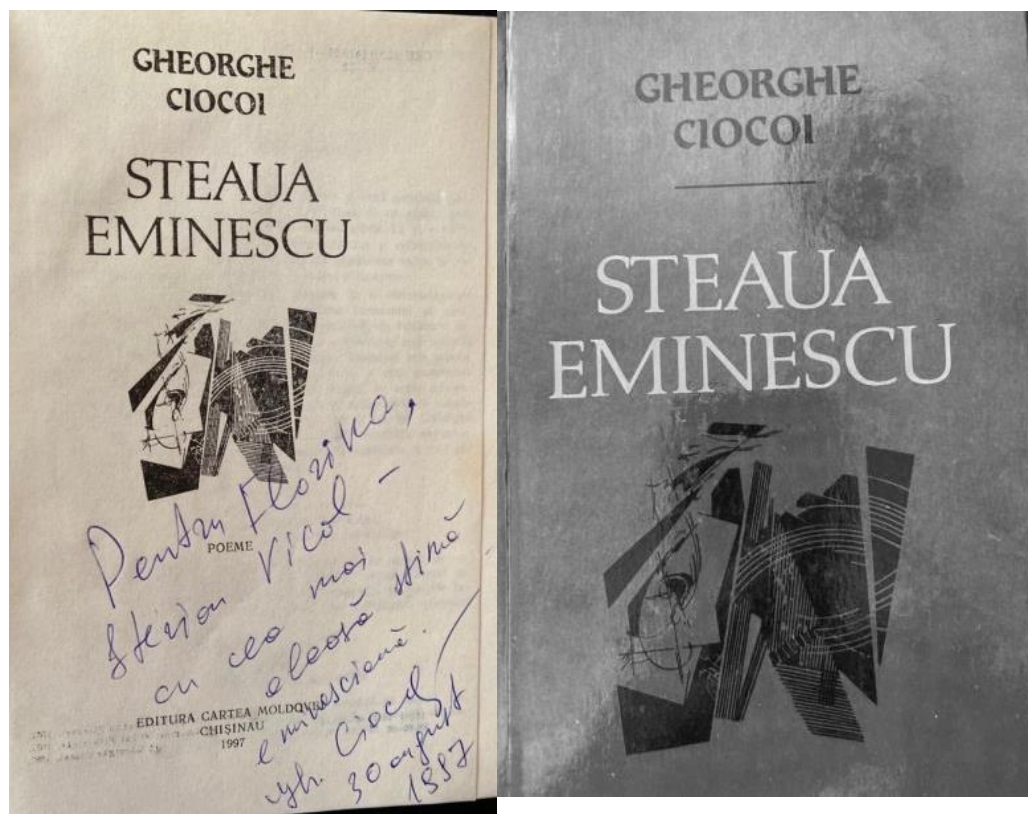
Caracterizându-l pe Eminescu ca Om, pe care l-a cunoscut foarte bine, în diferite momente ale vieții, Caragiale va scrie: „O așa încordare, un așa succes a avut în ultimele momente bune: acela a fost semnalul sfârșitului. După cutremur, el nu s-a mai închis în odaie să se culce și să mai facă ce făcea mai nainte Luceafărul. A pornit înainte, tot înainte, până când a căzut sub loviturile vrăjmașului pe care-l purta în sânu-i încă din sânul maicii sale. Copil al unei rase nobile și bătrâne, în el se petrecea lupta decisivă între flacăra celei mai înalte vieți și germenul distrugerii finale a rasei - geniul cu nebunia... În capul cel mai bolnav, cea mai luminoasă inteligență; cel mai mâhnit suflet în trupul cel mai trudit! Și dacă am plâns când l-au așezat prietenii și vrăjmașii, admiratorii și invidioșii sub „teiu sfânt”, n-am plâns de moartea lui; am plâns de truda vieții, de câte suferise această iritabilă natură de la împrejurări, de la oameni, de la ea însăși.

Acest Eminescu a suferit de multe, a suferit și de foame. Da, dar nu s-a încovoiat niciodată: era un om dintr-o bucată, și nu dintr-una care se găsește pe toate cărările. Generații întregi or să suie cu pompă dealul care duce la Șerban- Vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt Eminescu nu se va mai găsi poate. Să doarmă în pace necăjitul suflet!” (I.L. Caragiale- În Nirvana, 1889, iunie 18).

Și, așa cum spunea George Călinescu, în finalul cărții sale „Viața lui Mihai Eminescu”, un alt Eminescu nu-l vor mai avea românii niciodată: „Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet, pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc. Ape vor seca în albie și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de țaria parfumurilor sale” (Masca lui Eminescu– George Călinescu- Viața lui Mihai Eminescu).

În final, nu putem decât să fim de acord cu frumoasele aprecieri făcute de Mihail Sadoveanu, cu privire la poetul nostru de geniu- Mihai Eminescu: „Să ne aducem pururi aminte de Mihail Eminescu, cel mai ales între toți scriitorii acestui neam, apărut pe neașteptate în literatura lăncedă și convențională a epocii. În viața lui scurtă a dus arta poeziei la înălțimi neîntrecute până astăzi, îmbogățind ritmul, rima și expresia artistică; a dat cuvintelor simple valori nouă și armonii surprinzătoare, sentimentelor adâncime unică, viziunilor orizont nemărginit” (Mihail Sadoveanu-Eminescu).

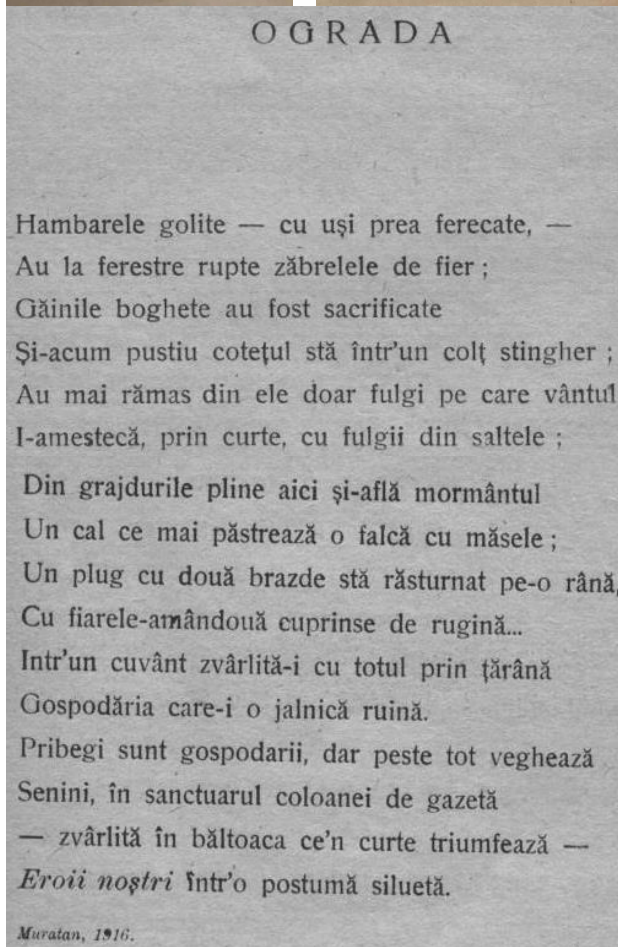
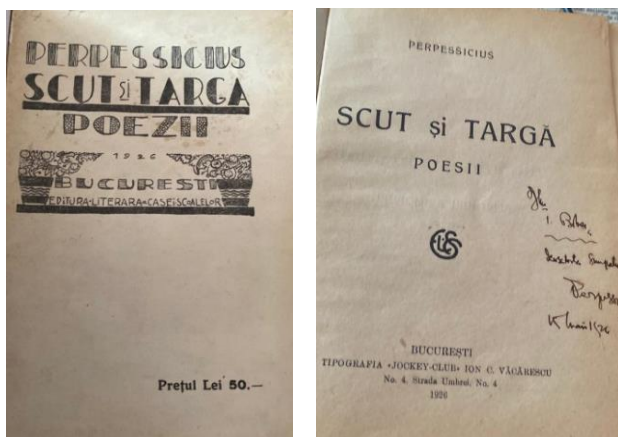
Perpessicius și scrisoarea inedită adresată lui Ion Buzdugan - Colecția gl. dr. Lazăr Cârjan (6)

Patimile unei pasiuni

C.M. – *Am putea prescurta viața și activitatea de cecetare a operei eminesciene făcute de către Perpessicius, cu sintagma „patimile unei pasiuni”?*

Gl. L. C. - Nu știm dacă marele critic literar, eminescolog, poet și om de cultura Dumitru Panaitescu Perpessicius a intuit, fie și în treacăt, cum îi va marca existența pseudonimul latinesc pe care și l-a ales singur, „deprins cu suferința”.

C.M – *După ce și-a încheiat studiile universitare Dumitru Panaitescu a fost admis la Școala de Ofițeri în rezervă din Dealul Spirii, obținând gradul de sublocotenent, fiind repartizat la Regimentul 38 Infanterie Brăila. Regimentul 38 Infanterie "Neagoe Basarab" a fost comandat pe frontul din Dobrogea de colonelul Alexandru Bacalbașa și a participat pe toată perioada războiului, între 14/27 august 1916 - 28 octombrie/11 noiembrie 1918.*

GI. L.C. - Mai întâi, un glonte dum-dum l-a rănit în brațul drept la data de 13 Octombrie 1916, pe Dealul Muratan, din apropiere de Techirghiol, din Dobrogea. Internat la mai multe spitale, a avut șansa să fie operat la Botoșani, în primăvara anului viitor, de către medicul francez Dufreche, care i-a salvat mâna de la amputare, cu prețul rezeceții cotului. Dar Perpessicius nu s-a dat bătut: **a învățat sa scrie cu mâna stânga!**

Apoi, calvarul descifrării manuscriselor eminesciene l-a adus în pragul orbirii, fiindu-i insuficiente cele 12 dioptrii. Dar nu a cedat până în ultima clipa din zorii zilei de 29 martie 1971.

C.M. – *Bătălia pentru apărarea Dobrogei, unde a fost rănit la brațul, i-a rămas permanent în memorie. Acelui eveniment i-a dedicat și volumul de poezii Scut și Targă. Vă rog să amintiți din volum măcar un fragment edificator.*

GI. L. C. - *Ograda* – localizată Muratan și datată 1916, e o poezie care arată dezastrul bătăliei. Alăturăm această poezie. În alta, *Popas la Muratan*, poetul privește, în partea l-a, câmpul de luptă din „tranșea așezată pe un dâmb ușor, / În față-i un baraj de ghimpi de fier, / La zece pași de noi e-o porumbiște / Cu foile de-al binelea îngălbenite / Și din păpușile 'nfoiate își revarsă / Mătasea de porumb cosițele de aur./ 'Napoia noastră se deschide-o vale dulce, / O lăsătură 'ngustă asemenea unei albi / În care toamna-și leagă melancolia. / Pe dreapta pe o creastă de pământ mai sur, / Ca zdrențele stindardelor de purpură, / Corole mari de maci se umplu, zi de zi, cu sânge.//, pentru ca să încheie în partea a VII-a cu versurile: „S-a scuturat și ultima petală / Din macu 'nsângerat. / A amai rămas di purpura-i regală / - Uitată urna funerală - / Un fruct îndoliat//

Ca și alți viteji din tranșee Perpessicius intuia sfârșitul, pe care îl aseamănă cu o „vijelie răbufnind din zări, care răscolește totul ce-n întâlnește în drum”, acel viespar de schije, pulbere și fum. Și totuși el nu disperă deoarece apelează, ca trup învins, cu sufletul ce caută „adăpost în Cer: „N-a rămas pe 'ntinsul văilor cuprins / Decât Dumnezeu din cer, brancardier”//(Brancardier).

Și de acolo, la spital, în 1918, avea să-i amintească celui ce vorbea de „sacrificiul inutil”, în poezia „Pe Muratan și Calfa Déré: Noi am sădit în brazda neagră, pe Muratan și Calfa-Dere,/ În loc de maci și micșunele nenumărate flori de viață, / Îmbujorat flori de sânge – răsadul ruptelor artere, / Când înflorise agonia pe ochii noștri flori de ceață. //

C.M. – În afara descifrării și transcrierii operei lui Eminescu, mai avea Perpessicius și altă pasiune?

GI. L. C. - În ultimii ani, prin contribuția lui C.D. Zeletin s-a aflat de o dramă care i-a cutremurat destinul: iubirea lui secreta Viorica Secoșan, din Lugoj, licențiată în Litere, **Yvoria** cum o alinta poetul, care s-a sinucis în chinuri groaznice, dându-și foc în cimitirul Bellu.

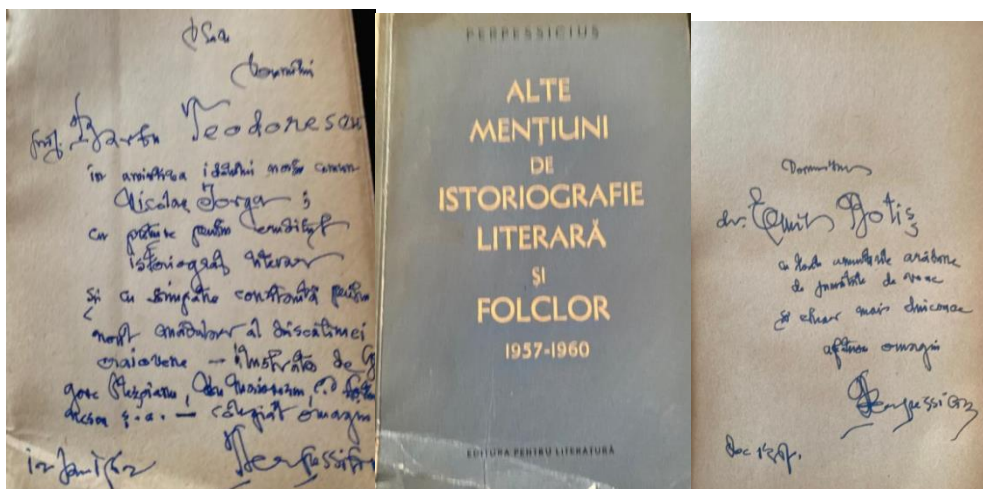
Prin intermediul unui anticar din București, Mihai Handoca, fiul celebrului exeget al lui Eliade, Mircea Handoca, am intrat în posesia unei **scrisori inedite** (anexă) a eminescologului, adresată lui Ion Buzdugan, din comuna Boian, datată 6 mai 1953. Se pare că Ion Buzdugan, poet, folclorist și om politic din Basarabia, fost deputat de Bălți în Parlamentul României interbelice, avea domiciliu obligatoriu atunci în acea localitate. În scrisoare Perpessicius face referiri la volumele IV și V ale integralei Eminescu, precum și la greutățile întâmpinate, între care o „judecată” la care a fost supus în luna aprilie 1953, prezidată de M. S. (Mihail Sadoveanu?) acuzator (procuror în text) fiind A.T. (Alexandru Toma?).

C.M. – În prefața cărții lui Neculai Moghior, „Ferdinand I, regele tuturor românilor” scriam povestea și rolul lui Ion Buzdugan în întâmpinarea trupelor comandate de generalul Ernest Broșteanu. Evenimentele aveau ca nod gordian cele petrecute pe front din momentul bolșevizării armatei ruse. La Socola, lângă Iași, era cartierul general al trupelor ruse conduse de generalul Scerbacev, pe care Lenin ordonase să-l aresteze. Fiind ofițer în armata rusă în timpul Primului Război Mondial, Ion Buzdugan a dat în vileag încercarea de asasinare a Regelui Ferdinand pe care o pregăteau militarii ruși în forfota bolșevică de la Socola.

Dar în scurt timp România a trebuit să se amestece prin treburile „bolșevicilor”, pentru a-și salva ființa de stat. Ofițerii ruși trăiau cu spaima de a fi linșați de soldații bolșevizați. Pericolul extrem era la câțiva kilometri de reședința regelui și a guvernului. Despre armata rusă bolșevizată, inclusiv despre acțiunile ei din Basarabia, Brăteanu spunea: „Armatele ruse au devenit bande fără conducători, otrăvite violent de anarhie, incapabile de a ține frontul și incapabile de a organiza demobilizarea pentru retragere, care fără aprovizionare constituie ea însăși o operă devastatoare”. Trebuie să subliniem că acțiunea de la Iași urmărea atât arestarea familiei regale, cât și a membrilor guvernului, și instaurarea, după „model rusesc”, a unor “soviete”! Prin dejucarea diabolicului plan bolșevic, locotenent-colonelul Ion Antonescu a preîntâmpinat și eradicat posibilitatea și consecințele grave “ale unei crize politice fără precedent în istoria politică a românilor”. Ion Buzdugan, ca secretar al Sfatului Țării, a fost în primele rânduri pentru Unirea Basarabiei, el alături de Inuleț și Halipa au semnat actul Unirii. Ca

deputat în Parlamentul României Mari a fost și membru în guvernul țărănist. Vă rog să detaliați din conținutul scrisorii inedite și despre relația dintre Perpsesicius și „scumpul Ion Buzdugan”. La un moment dat se simțea constrâns între „iobagii scriitori”, după cum își arăta revolta și față de ceea ce se punea la cale prin acele „colective” pentru continuarea cercetării lucrărilor manuscrise ale lui Eminescu.

GI. L. C. - Date inedite despre viața marelui cărturar aflăm din culegerea de eseuri „*Excurs sentimental Perpsesicius, Mențiuni, Medalii, Memorial*”, tipărită de Muzeul Literaturii Române în anul 1971; „*Eminescu al nostru*” de Nicolae Tone, Editura Vinea, 1994 și excelenta biografie „*Viața lui Perpsesicius*” semnată de T. Tihan, Editura Argonaut, Cluj-Napoca 2016. Dar și din această scrisoare inedită trimisă prietenului său intim, Ion Buzdugan, aflat cu domiciliul forțat în Bărăgan (anexă). De remarcat scrisul deprins de Perpsesicius, cu mâna stângă, în urma răniilor suferite pe front la mâna dreaptă.

C.M. – Pe una dintre cărțile cu autograf apare semnătura, cu scrisul, într-o grafie de mâna stângă, foarte interesantă, cu semnătura lui Perpsesicius, adresată lui Barbu Teodorescu, în care vorbește și despre „eruditul Nicolae Iorga”. Ar fi interesant de aflat în ce relații se afla cu savantul Iorga. Dar până atunci vă întreb ce achiziții noi mai aveți despre și legat de marele eminescolog ce și-a pierdut vederea cercetând manuscrisele lui Eminescu?

GI. L. C. - O dedicație pentru o cunoștință din Arad, probabil din cele câteva luni cât a fost profesor la liceul “Moise Nicoara” în anul 1919, imediat după absolvirea facultății, a dat această dedicație pe carte (foto).

Despre Steaua Eminescu și opera lui ultimele achiziții se referă la cele semnate de basareabeanul Gheorghe Ciocoi. Dar să revenim la scrisoarea inedită a lui Perpessicius – publicată în premieră!

București 6 Iulie 1953

Scumpo Buzdugan,

Scrisoarea dăbă din 28 Iunie o.c. am primit-o relativ
târziu pe zori de 4 Iulie și mult n'a lipsit să mă
așez a tășgumbe cărău în aceeași zi, atât de mare
fu bucuria ce mi-a dăruat și atât de mult timp pe-
cuză de cămăru nu no mai pășurem și n'ă m'ăi rev-
bisam. E drept că am ^{mai} primit dela dăa o carte îngu-
tă și că încă de atunci dăa și masa mea o carte
fronțală, cu altăa scută, și oare n'ă am ajucat a
o închină m'ăi m'ăcar cu dăa rădăni, dar g'ăjă
ce no arăți și imenentă a care te interesezi de noi
ar fi meritat orăși mult' de oăt cu dăa carton noi-
căpător. Văm g'ăcni s'au intergus n'ăa și iată-mă
astăzi vășgumgum la amele dăbă m'ăv'e.

Intenț'ă dăbă săi fi multumesc în mod s'p'ctat,
în parte s'ăi ^{unde} partu m'ăne de s'ăv'atate ce-i
adecvate. În p'zent (și încă, socdese, ajusape dela dă-
s'ăv'at'ă dăbă) ce este în s'ăv'at'ă, țere în orăș, cu

eu și alții am fost tratați precum alții. În boșorbi m'am
lucurat vesela că nu (să mai ocupat de școlile noastre
mă aștept și pentru că era o muncă prea grea (și foarte
rentabilă). (Vezi scrierile vol. IV a lui M. Eminescu: „Poezii postume”, p. 109)

Volumele IV a apărut de mai bine de o lună și s'a bu-
curat chiar de o presură în două desfacere substituie (cu
nefericite fără efect amfiteatru - ieri abia am ajuns o
școlă la Procedură în legătură cu bari, dar nu sper
nimic), mai ales că se potrivește la vremea când alarma
unei mari stabilizări întotdeauna la tot felul de comparații
de pe urma cărora beneficiază și ocaziile monarhice, în susțin
mijloc, dirigabil (vorbește de legătură și cașion în țară
și) volumele IV. Dar în scrierile m'a apărut în scrierile
scrierile un articol scrierile, rezervat, e o manifestare de
trădare în prezentarea marilor chestii, lung, evident, mi-
se puneau în căruța tot felul de blestăviri; una mai
diferită de celelalte, deși răpădă tot ce a urmat un e și
fără să mi s'a dat, mai ales că le-am găsit
în variante variate, stăruie acum, dar știu câte ori. Bine
vă facem bine să așteptați și versiunea definitivă. Ce
sunt și trebuie să știți amint, e că am fost jucat în ziua
de 211 scrierile, la scrierile scrierile, președinte de M. S., cu
președintele a fost de M. S., că pe marea și corpul blut
amintirea și scrierile aparate la 15 scrierile, că au fost
trădare, că, dacă e să credem amint, m'am document
bun, că a fost scrierile înca chiar, după care,

toateca ochii mi-a agitata foarte mult. Cataracta este o pro-
gresiv la amandou ochii si care-i dau o stare de
nervi continui si e, deosebita, neclarul ei cel mai
mare, obligata cum e sa giteasca zilnic, sa se munceasca
in casa. In astipatarea nusa cu o simtina Medicament
din Germania occidentala, care nu mai vine, nu o pot
decide sa mearga la dentist si sa se faca o
sa se detaraseze intr-o luna zi la aceasta.

Despre mine si de mine au fost multe de spus in
barnesti ca cel mai multe vanam tot pentru ca nu am
leaba sa merg fara la cal, asa cum mi-i obicei
de cativa ani de zile. De aceea, amme la infamitate, ca
cava, bisimul completul pentru atunci. In, mai, inainte
de a imagina lucruri ca morozi la Bughinii Atale
si in desori la Bughinii, facam sa se faca un
receptor. (In trecut sa si spun ca aceasta la a admita de
It este la cultura nationala, de fapt, de fapt, au vor-
bit ceva mai mult in Biserica, care e stabil, cum
stii, dar sapat caicum si care nu a fost in vorba
injuratura celor de la Carta Buna, atat ca nici cel
cu noi, care au inceput sa trateze pe simtina ca se
mai "iobazi al simtina" cu vorbele mi cinau, si daca
o spune ei, care i-a servit din faza, ca sa ajunga
sa-i lectura la Simona, ce sa ne mai mandu ca

Prinde / un bunic venit jos de la părinții mei, o ucraină nu a
 tălar: am călărit într-un galop furibund de trei săptămâni
 Cras, comunicarea mea, Jorjache Golan, Lexiburg și Jor.
 Klonist, amintele din gredina așteptării, câte a interesat în
 chivac glăciuit onorabil mei conștient (la 15 luni după
 sărăcie am să devină comuniste Jorjache Golan, scriitorul) (tra-
 dicție, fragmente, inter de kaku etc), pe care nu ai că n'ay
 mai ține-o, dar am toate materialele, însă % mare nu
 de a i conștient și o și mai mare distorsia. Căci, după
 ay tânăr și ay, fac pe indiferentul bănușii, cum că
 scriitorul în timpul și starea incomprehensibilă a
 care mi și a răsunat după 3 ani de așteptări, nu s'ay
 căle să încurajez pe mine. De altmădă, literatura mea
 mater: nu voi mai lucra nimic. Căci după volumul V, în
 vorba nu mai joacă și. Căci am uitat să. În zgomot, mai
 din puțin capul că nu cunosti articolul cu frânză și
 înclinarea încreșterii în 24 april, totul de ay înainte
 merge la colectiv. După ce va merge în colectiv de so-
 nițăți omniacestare, ca să neghete vor nu se mai
 reșule bășiceara obiectivă a volumului IV. Dacă mi
 face tunc? În spus. o și la juboață: Sunt cu entuziasm
 colectivul și înțocirea lui manifestă. Și într-o gâmbă
 în sine mi la eck mare multe cari s'ay fructif să
 tuc înțocit fructif și la filia e mai așteptă,
 ca și un alt tipu virginian, vegetând la umbra
 fructiforului colectiv și lac'aza facem noi cultura
 în anul la Christos 1953
 Ca neghete că nu mai loc de prelată

cu infirmitate în boala
 și în infirmitate
 și în infirmitate
 și în infirmitate
 și în infirmitate

-va urma-

EMINESCU DE DEPARTE, EMINESCU DE APROAPE⁹³

Pr. prof. Dr. Theodor DAMIAN

Voia ca „școala să fie școală, statul stat și omul om”

Poet, teolog, profesor universitar, eseist de factură creștin-ortodoxă, important promotor cultural și editor, Theodor Damian s-a născut în urmă cu 71 de ani, la Botoșani.

Este absolvent al Institutului Teologic București cu un Master și un Doctorat în Teologie (Fordham University, New York, 1993; și Universitatea București, 1999). În anul 1988 s-a stabilit în Statele Unite, unde a fondat Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă cu parohia ortodoxă română „Sf. Ap. Petru și Pavel”, Astoria, New York și Cenaclul literar „Mihai Eminescu” din New York, toate în 1993. Din 1996 publică o revistă bilingvă, română/engleză: „Lumină lină”, Revistă de spiritualitate și cultură românească.

Părintele prof. Theodor Damian, distins preot și cărturar, viețuiește de trei decenii în New York, având o bogată activitate de păstrare și promovare a culturii și identității românești. Nu a uitat niciodată locurile natale, unde revine de câte ori are prilejul, fiind o prezență constantă și în paginile revistelor literare, în special cea din Botoșani – *Hyperion*

Eminescu de departe, Eminescu de aproape

⁹³ Articola apărut în Botoșeneanul, 15 IANUARIE 2023, 13:30 –în direct de la NY.

. La împlinirea a 173 de ani de la nașterea geniului poeziei românești, am adresat o provocare botoșănenilor stabiliți departe de România. ***Eminescu de departe, Eminescu de aproape*** este tema pe care publicația ***Botoșăneanul*** a propus-o, iar părintele Theodor Damian a răspuns într-un mod inedit, mai exact prin-un eseu care readuce în atenție rolul poetului național și relevanța acestuia în educație.

Actualitatea relevanței viziunii lui Eminescu asupra educației

Prin pregătirea sa enciclopedică dublată de o rară clarviziune și inspirație, toate acestea înrădăcinate solid în dragostea sa jertfelnică pentru neam și țară, Mihai Eminescu a lăsat urme adânci pe oriunde a trecut, felul lui de a fi, modul articulat de a vorbi, cunoștințele și fermitatea în acțiune însă stârnind pe cât de multă admirație din partea unora, pe atât de multă invidie din partea altora.

Calitățile lui de excepție l-au făcut pe George Călinescu să scrie explicit faptul că Eminescu a reprezentat „cel mai ridicat nivel al conștiinței culturale naționale din epocă”

Nu este deci de mirare că începând cu 1 iulie 1875, Titu Maiorescu, ministru al instrucțiunii publice, îl numește pe Eminescu în postul de revizor școlar – inspector am zice azi – pentru județele Iași și Vaslui, funcție în care va sta un pic mai puțin de un an de zile.

Titu Maiorescu își justifică alegerea notând că Eminescu „era omul cel mai silitor, veșnic citind, meditând, scriind” și că avea nevoie de el în postul de revizor „pentru a stăruii cu limpezimea spiritului său asupra noilor metode de învățământ”.

Ținând cont de pregătirea multi-disciplinară a poetului național, și mă refer aici doar la domeniile menționate de Dimitrie Vatamaniuc în aparatul critic la secțiunea „Filosofie” a volumului *Fragmentarium*, adică epistemologie, gnoseologie, psihologie, logică și metodologie, este ușor de înțeles nivelul la care se situa tânărul revizor școlar, nivel pe care-l va cere învățătorilor și profesorilor pe care-i inspecta.

În această activitate a sa, făcută cu zel apostolic, el dovedește o conștiință de excepție, un profund cult al muncii și al valorii dar și pentru disciplină, pregătire profesională, inspirație, viziune, consecvență și principialitate, pasiune, preocupare intensă pentru calitatea învățământului pe toate planurile, dorința de grabnică îndreptare a problemelor întâlnite.

Acest lucru se vede și din simplul fapt că în mai puțin de un an cât a funcționat ca revizor, Eminescu a întocmit peste 400 de rapoarte, adrese, sesizări, ordine către cadrele didactice, recomandări cu privire la competențe, manuale, metode, aplicări practice, situația materială a elevilor, starea fizică a școlilor, toate acestea trimise fie la minister, fie administratorilor locali și învățătorilor.

Așa cum remarcă profesorul Mihai Aliman într-un text publicat în Tribuna Învățământului, *„analizele [lui Eminescu] sunt de o uimitoare profunzime, evidențiind multe tare, [în sistemul educațional] dintre care unele se regăsesc și astăzi. Cine parcurge aceste documente trăiește dureros de actual starea învățământului românesc”*.

În virtutea cunoștințelor sale în domeniile psihologiei și pedagogiei, Eminescu este pe deplin conștient de importanța capitală a copilăriei ca perioadă de curăție a minții și inimii în educarea și formarea viitoarei personalități în spiritul valorilor esențiale ale unei vieți reușite, și implicit, ale unei națiuni pe calea adevăratului progres: binele, frumosul, adevărul, dragostea și compasiunea, simțul răspunderii, cinstea ș.a., de aceea în notele și articolele sale el face numeroase referințe la acest aspect al educației.

În acest sens, într-un articol din ziarul Timpul din 22 august 1880, Eminescu pune un deosebit accent pe educația care se face de bună voie și din plăcere, din punctul de vedere al elevului, „sub impulsul naturii sale morale”, în contrast cu frica de pedeapsă sau motivarea pentru câștig. El face aici o importantă definire a trei concepte educaționale fundamentale: învățătura, cultura și creșterea. „Învățătura”, scrie pedagogul Eminescu „consistă în mulțimea celor știute, cultura în multilateralitatea cunoștințelor, creșterea nu consistă nici într-una, nici într-alta. Ea consistă în influența continuă pe care o au lucrurile învățate asupra caracterului și în disciplinarea inteligenței”.

O altă problemă legată de criza învățământului în România, semnalată de Eminescu, o reprezintă practicarea plagiatului pentru a promova pe scara socială în orice fel de funcții.

„În sfera instrucțiunii”, zice ziaristul și criticul social și politic Eminescu, „corelatul hoților materiali, hoții intelectuali, plagiatorii, cumulează ei cele mai multe funcții, trec ei cei mai învățați oameni, sunt ei cei mai influenți profesori”.

În acest context, în lipsa educației temeinice necesare oricărei promovări, Eminescu deplânge impostura celor ce înaintează în funcțiile instituțiilor publice datorită abilității la „negustorie de vorbe”, mai ales în cazul „semistrăinilor”. El constată dureros că în România știința de carte „nu-ți ajută la nimic dacă n-ai doza necesară de viclenie pentru a te-ntrece cu semistrăinii la pescuit în apă tulbure”.

În rezumat, se poate spune că, citind rapoartele de revizor școlar dar și articolele de mai târziu din ziarul Timpul, principalele cauze ale decadentei calității învățământului în România ar fi atât de natură materială, precum sărăcia bazei didactico-materiale cu referire directă la salariile cadrelor didactice, mici sau neplătite la timp, dar și a elevilor și a familiilor lor, la condiția fizică a școlilor, adesea, unele școli fiind închise câte 5-6 luni pe timp de iarnă, ori la cazul când sălile de clasă sunt folosite în scop propriu de către unele persoane din administrația locală, fapte relevante pentru frecvența slabă a elevilor la cursuri, cât și de natură spirituală, morală, profesională, cu referire aici la cursurile de perfecționare a cadrelor didactice – în major declin –, la dezinteres, minciună, incompetență, impostură, formalism din partea administrațiilor locale dar și a multor cadre didactice.

Ca un fel de studiu de caz unde Eminescu ia apărarea profesorilor într-o discuție despre cauzele degradării învățământului, într-un articol pamflet publicat în Timpul la 24 iulie 1882, intitulat „Școlile noastre sunt rele”, el răspunde la un text apărut în ziarul Românul unde se asuma că o cauză majoră a crizelor din domeniul educației se datorează faptului că profesorii se mai angajează și în alte munci decât învățământul propriu-zis pentru a câștiga mai mulți bani. Eminescu ia aici o poziție extrem de fermă și curajoasă în apărarea profesorilor prost plătiți comparând munca acestora de 18-20 ani de studii pentru a ocupa o catedră pe un salariu de mizerie, cu salariile uriașe ale unor directori de bancă sau ale unor funcționari de minister cu studii de patru clase primare.

Adevărata cauză a derivei învățământului de la noi, consideră revizorul, este nedreptatea sistematică la care sunt supuse cadrele didactice la nivel financiar, el văzând aici nu cauza imediată a problemei, ci cauza cauzei unde trebuia intervenit decisiv.

lată-l pe Eminescu indignat: „*Dac-am întreba ce se cere pentru a fi director în Ministerul de Interne ne-am aduce numaidecât aminte de omul care a ocupat acest post, cu oarecare virtuozitate, mucenicul Simeon. Ce s-a cerut de la el? Patru clase primare și poate meritul de a fi bulgar. Care e echivalentul material al colosalei munci de-a fi pătruns misterele abecedarului și ale celor patru operații ? Mii de galbeni, mobilier din Paris etc. etc. Cum? Pentru un echivalent de 300 de franci profesorul să fie obligat a ști atât de mult și a munci atât de mult, și celălalt, pentru mii de franci, să nu fie obligat a ști nimic?*”

Eminescu se dovedește a fi un bun observator al fenomenului educațional nu numai în țară, dar și în general, în Europa. El critică tipul de educație practicat în Occident bazat pe învățarea mecanică pentru acumularea de cunoștințe, de sorginte utilitaristă, în detrimentul educației axate pe înțelegere și gândire critică, fundamentul a ceea ce el numește „creștere”, deci dezvoltarea interioară, adică formarea caracterului și disciplina minții.

În 1880, la câțiva ani după ce și-a încheiat activitatea de revizor școlar, el, pedagogul cu pregătire multidisciplinară și viziune realistă asupra problemei educației, încă profund afectat de situația învățământului din România, pe care o cunoscuse în mod direct și concret, scrie în ziarul Timpul unde era redactor, despre importanța primordială a alegerii cunoștințelor și materiilor de studiu în toate ciclurile de școlarizare, inclusiv liceul, calitativ și cantitativ vorbind, în vederea unei deveniri nu numai intelectuale dar și morale adecvate atât a persoanei cât și a națiunii.

lată o sugestivă metaforă folosită de el în acest context: „*copacul, ca să nu crească strâmb, trebuie îndreptat de pe când e mlădios și tânăr; mai târziu, când toate deviațiunile de la calea dreaptă s-au învârtoșat în el, geaba-mai sucești. Se poate îngroșa, se poate întinde, numai drept nu va mai fi*”.

Și vorbind despre deficiența sistemului educațional apusean și criticând aspectul utilitarist al acestuia și apoi comparându-l cu cel de la noi, poetul, pedagogul, filosoful român constată cu amărăciune: „*La noi nu există nici educație, nici utilitarism în învățământ, ci o îngrămădire nesistematică de tot soiul de obiecte, o încărcare a programelor cu tot soiul de materii, din care nici una nu se învață cum se cade*”. Recomandarea este implicită.

Așadar, Eminescu cere de la învățători și profesori abnegație, adică dedicație totală vocației și profesiei lor pe care o compară cu un anumit fel de apostolat.

El cere ca posturile didactice să fie obținute prin concurs – el chiar a organizat astfel de concursuri – iar titularii lor să participe la conferințele

profesionale anuale, un fel de educație continuă cum am zice noi astăzi, conferințe pe care, de asemenea el le-a organizat.

Așa cum remarcă profesorul Samson I. Bota, Eminescu a considerat că întotdeauna învățământul trebuie să fie întemeiat pe baze filosofice în ceea ce privește teoria cunoașterii, că trebuie să aibă în vedere dezvoltarea gândirii logice și critice respectând particularitățile de vârstă ale elevilor și că accentul trebuie pus pe predarea în mod adecvat a limbii române: „*Limba trebuie să fie clară, înțeleasă de către elevi, să se întemeieze pe graiul viu al poporului nostru*”. Mai precis, educația trebuie să-i lege pe elevi de popor „*să-i învețe să iubească limba patriei, pământul patriei, trecutul patriei*”.

Încă și mai precis, Eminescu voia ca „*școala să fie școală, statul stat și omul om.*”

Aspecte ale învățământului

Așa cum Acad. Mihai Cimpoi vorbește despre axiologia de azi aplicând „grila Eminescu”, astfel validând relevanța gândirii poetului nostru național pentru timpul de azi, la fel, tot prin „grila Eminescu”, putem arunca o scurtă privire asupra sistemului de învățământ din România, și nu e loc aici de o analiză exhaustivă, dar măcar dintr-un anumit punct de vedere ce poate constitui un semnal pentru o dezvoltare ulterioară.

Așa cum scrie profesorul Sorin Ivan în revista Tribuna Învățământului, sistemul educațional din România de azi este departe de ceea ce ar trebuie să fie; el se află într-un „punct minim” când este vorba de calitate, eficiență și competitivitate. Potrivit statisticilor curente aproape o jumătate dintre elevi nu înțeleg ceea ce citesc – fapt de o gravitate excepțională –, lucru concordant cu nivelul scăzut al cunoștințelor și culturii generale în rândul unei mari părți a acestora.

Elevii nu mai învață și nu sunt ajutați să învețe, ceea ce indică eșecul sistemului educațional de azi, alături de alți factori cum ar fi, de exemplu, abordările formale și superficiale ale temelor de studiu, rutina didactică ce pune accent mai mult pe proces decât pe conținut, subfinanțarea educației – incluzând salariile mici ale cadrelor didactice – și nu în ultimul rând, promovarea în școală și în societate de false valori și pseudo-modele, de unde și confuzia valorică ce tulbură și întunecă viața și destinul tinerelor generații.

Într-un alt articol, același profesor, în aceeași revistă, subliniază în mod impecabil relevanța viziunii lui Eminescu asupra învățământului din

România de azi. Aici autorul vorbește, ca odinioară Eminescu, despre rolul fundamental al bucuriei în asimilarea de cunoștințe, bucuria nu ca un fel de act ocazional, ci ca o stare pe tot parcursul procesului de educație. Iar bucuria, asociată cu starea de bine depinde de contextul general educațional, context ce include „*condiții bune de studiu, atmosferă propice învățării, confort fizic și psihic, siguranță, disciplină, climat de încredere, respect reciproc, atenție din partea profesorului pentru fiecare elev, calitate, corectitudine, obiectivitate, echitate, echilibru, armonie, empatie, colaborare și altele asemenea*”.

Sorin Ivan observă că în învățământul de azi din România condițiile menționate, pentru care Eminescu a militat cu riscul pierderii postului – ceea ce s-a și întâmplat – nu se găsesc la nivelul dorit întrucât și azi se întâlnesc numeroase cazuri de acoperire didactică precară (cu suplinitori, unii chiar necalificați pentru materiile respective de predare), și azi, în mediile rurale există elevi care fac naveta pe jos la școală și înapoi, uneori în condiții de vreme rea, de unde și abandonul școlar, și pe cale de consecință, ajungerea la un fel de analfabetism funcțional, și azi există conținuturi curriculare neatractive, o lipsă a conexiunii cu realitatea vieții de zi cu zi, un volum prea mare de informații, teme supradimensionate ce anulează timpul liber al elevilor, precum și aglomerarea de sarcini extra-instituționale, module, cursuri și exigențe absurde, comportamente violente, lipsă a disciplinei și respectului reciproc.

Toate aceste neajunsuri la nivel instituțional, administrativ și didactic, precum și altele ce țin de spațiul fizic educațional, reprezintă o sugestivă comparație cu ceea ce semnala Eminescu în rapoartele sale din revizor școlar și de asemenea actualitatea criticilor și recomandărilor sale.

Concluzii

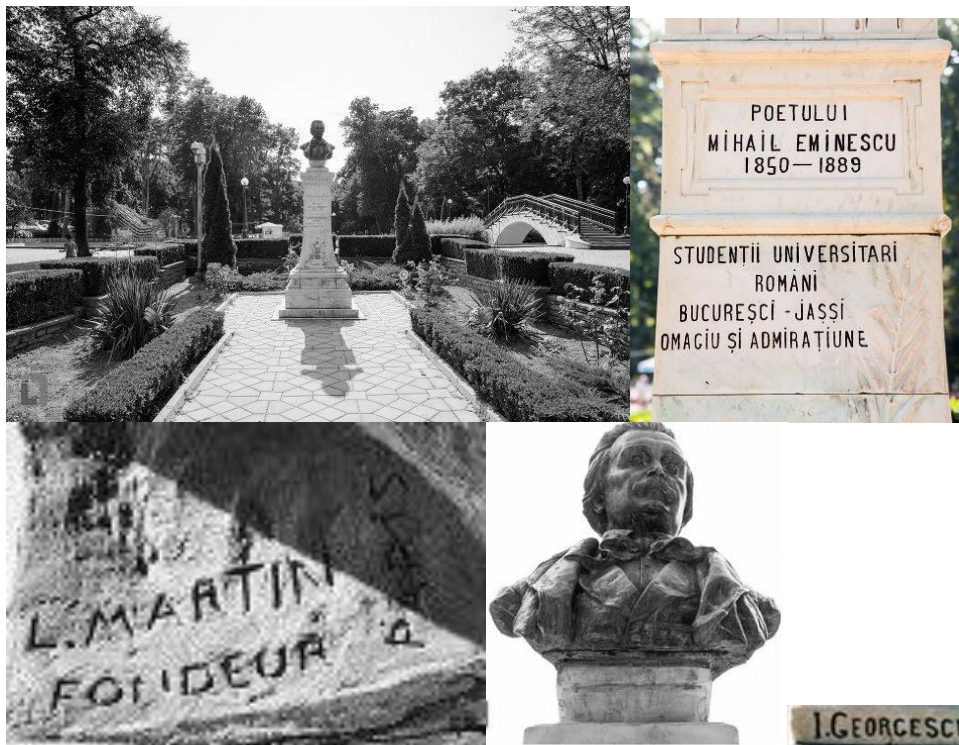
Eminescu a înțeles că educația de calitate este în primul rând o cultivare a spiritului, că educația proastă este o trecere dintr-o stare de anchiloză în alta, că fără educație este ca și cum ai vrea să fii un bun sportiv fără să faci antrenament.

Cum se știe, prin fermitatea lui când era vorba de valorile fundamentale ale neamului nostru, prin lipsa de orice compromis, prin curajul onestității totale față de cauzele naționale, Eminescu și-a creat și mulți dușmani în timpul său și mai târziu. De aceea scrie încă din 1932, în revista Rampa, strălucitul intelectual Horia Groza: „*Eminescu a devenit un fel de încercare a puterilor: îl maltratează universitarii, îl compromit semidoctii*”.

Totuși, în ciuda celor care aruncă cu pietre în statuia lui Eminescu, statuia lui fiind prea sus ca pietrele să o poată atinge, marele poet și patriot român rămâne, în mod incontestabil, îngerul păzitor al limbii și culturii române, al neamului românesc.

Sau cum spunea Emil Cioran în 1937: „Suntem prea obligați față de geniul lui și față de turburarea ce ne-a vărsat-o în suflet. Eminescu trebuie considerat un simbol național”.

AURA LUCEAFĂRULUI – MIHAIL EMINESCU⁹⁴

Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

„Eminescu este și rămâne cea mai strălucită încarnație a geniului românesc!”
(Octavian Goga)

„Fruntea poetului a fost plămădită în ridicătură zeiască, să fie peste toate frumusețile și peste linia orizontului!”
(Pantelimon Vizirescu)

Demnul urmaș al **Voievozilor lirici Eminescu și Alecsandri** care, au creat frumoasa, armonioasa, adevărata limbă poetică de geniu pentru slova sublimă dacoromână a fost **ilustrul învățator** vasluian,

remarcabil prozator și poet de factură eminesciană, **Alexandru Vlahuță**, care ne poartă pe firul de borangic, brodat artistic cu amintirile sale luminoase despre **Luceafărul Eminescu**, din vremea anului 1879, când a fost cu un amic de-al său la Profetul liric, ce locuia sărac dar bogat spiritual pe Podul Mogoșoaiei, *„într-o odaie largă în care avea un pat simplu, trei scaune de lemn, o masă lungă de brad, pătată de cerneală, cărți multe, ticsite pe nouă poliți mari ca de vreo patru metri, o mașină de cafea pe sobă, un cufăr vechi...”*

Cel care l-a însoțit pe Vlahuță era o cunoștință de-a Eminului din Dumbrava copilăriei lor. Circa o oră, cei doi amici au vorbit despre telepatie, la care Vlahuță a rămas mut de uimire.

*„Sfiicios, continuă vasluianul, mă uitam la Eminescu. Eram așa de fericit că-l văd. Mi se părea un zeu tânăr, frumos și blînd, cu părul lui negru, undulat, de sub care se dezvelea o frunte mare, palid la față, cu ochii duși, osteniți de gînduri, mustața tunsă puțin, gura mică și-n toate ale lui o expresie de-o nespusă bunătate și melancolie. Avea un glas profund, muzical, umbrit într-o surdină dulce, misterioasă, care dădea cuvintelor o vibrație particulară, ca și cum veneau de departe, dintr-o lume necunoscută nouă... El era pe-atunci redactor la ziarul **Timpul**.*

„Timpul”, căruia i-a dăruit profetismul său, dar care i-a consumat în mare măsură vremea vieții.

*Conștiincios și muncitor peste măsură, de multe ori **Eminescu ducea singur greutățile gazetei**. Cîte nopți petrecute cu condeiu în mînă! Ș-a doua zi, palid,*

⁹⁴ Gheorghe Constantin NISTOROIU, 15 Iunie 2023. Brusturi, Neamț

nepieptănat, plin de cerneală pe degete, c-un teanc mare de foi scrise intra în tipografie, unde rînduia materia, redacta informații, făcea corecturi și numai sara, cînd gazeta începea să se vînture la roată, atunci își aducea și el aminte că e trudit și n-a mîncat nimic în ziua aceea.

*Îmi pun mîinile la ochi și trec repede peste acest șir de ani, în cari **Eminescu și-a dat cea mai scumpă și mai nobilă parte din viața și inteligența lui** pentru... o **mizerabilă bucățică de pîine**. Cînd veneau căldurile nesuferite ale verei, patronii de la **Timpul** plecau toți pe la băi. Eminescu sta neclintit în București, **mistuindu-se și luptînd pînă la jertfă** pentru onoarea și triumful altora, soldat credincios și nefericit...*

Oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri în existența unui popor... Cititor pasionat, el era unul din cei mai adînci cunoscători ai limbii, literaturii și istoriei noastre din cele mai întunecate vremuri. De multe ori a trebuit să-și dea paraua gurii pentru un manuscris vechi, ori o carte rară descoperită în vrafurile mucezite ale vrunii buchinst.

Figurile marilor voievozi și întîmplările din vechime, de mult ce le gîndise, se deșteptau în el clare ca niște evocări din propria lui viață. Bătrînul Mircea și bătălia de la Rovine cu acei sprinteni călăreți ce „roiesc după un semn și în caii lor sălbatici bat cu scările de lemn” sînt viziuni puternice, e o lume vie, pe care poetul o vede deslușit în toate detaliile, și de aceea ne-o descrie așa de plastic și de sugestiv.

Eminescu a fost pregătit sub toate raporturile de a croi un drum nou în literatura românilor. Niciodată nu s-a văzut la noi un temperament de artist complet de-o cultură așa de vastă și de-o originalitate atît de puternică. (A. Vlahuță, *Versuri și Proză*, Ed. Eminescu, București, Piața Scînteii 1, 1981, p. 273-276)

CEL MAI MARE DOR AL LUI EMINESCU A FOST ÎNTREGIREA ȚĂRILOR VALAHE-ROMÂNEȘTI!

El a anticipat Unirea cea Mare a Românilor, în spiritul integralității etosului dacoromân în pantheonul lui sacru, sub cumpăna dreaptă a unui brav Voievod, de genă și simțire românească, de biruință pămînteană și jertfă cerească, așa cum au fost **Burebista cel Mare, Decebal, Ioniță Asan, Basarab I, Mircea cel Mare, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș, Radu de la Afumați, Petru Rareș, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Cuza.**

Unirea politică s-a făcut cu sacrificiul a cca. un milion de martiri, purtați în jertfă și biruință de marii lor Comandanți militari, dar negliobia regală dinastică a *gubernat* la destrămarea Unității.

Cel care era atunci pe tronul Domnitorului Cuza, pe care l-a uzurpat împreună cu liberalii roșii- *ilumiinați*, era monarh doar al propriei dinastii străine, care secătuia și

împila poporul zi de zi la **Carol său**, și nu suporta, ca **Regele poeziei – Mihail Eminescu să fie Trâmbița Dreptății**, poporului drept măritor creștin întru deșteptarea, libertatea, demnitatea și eliberarea sa.

Carol I, căruia **limba română îi încleșta permanent gura îngustă, turtită**, Oculta externă și internă, cu sprijinul **roșilor** liberali ai înavuțirii pe orice cale, țeseau de zor planul diabolic în acea societate frivolă, nepăsătoare la genii, pedagogi, profeți ai Neamului, lucrând cu migală la uciderea **Profetului înțelepciunii valahe**, a **celui mai mare Poet** și a **celui mai mare ROMÂN** al epocii lor și nu numai. Mai întâi l-au profanat, scoțându-l în *analele* lor **nebun**, apoi l-au încredințat spre *vindecare* unui medic neromân și necreștin de la Spitalul Șuțu, care probabil "fascinat" de articolul *Chestiunii evreiești*, i-a prescris injectarea cu mercur în sânge, sfârșindu-i prematur, zilele, anii, viața, timpul.

Legenda cu piatra azvârlită de un bolnav mintal în curtea spitalului e o scornire fariseică...

Ca orice mare Profet, Eminescu știa că în Destinul său se va împlini și soarta martiriului, pregătindu-se și întâmpinând-o cu demnitatea unui Mare Cavaler trac sau Voievod liric cum era.

Urătorii de Dumnezeu și de măritorii creștini valahi i-au pregătit moartea, dar **EI** a ales jertfa.

EI a ales jertfa vieții, fiindcă jertfa nu este moarte. Profetul geto-dac a trăit viața întru viața poporului său, întru credința Bisericii străbune a Neamului. „*Fericirea nu stă în a trăi, ci în a ști să trăiești. Trăiește mai mult și mai frumos acela care trăiește adânc. Viața nu se măsoară numai în durată, ci și în felul în care o folosești. Și tot așa nu a muri are însemnătate. Ci scopul pentru care mori. Iată de ce jertfa dă morții înțelesul ei cel mai înalt.*” (Mihail Diaconescu, *Călătoria spre Zei – Roman*, Ed. Cartea Românească, 1982, p. 114)

„**ROMÂN**, mărturisea alt Mare ROMÂN, erou, martir, scriitor ilustru, poet mistic al Crucii, Părintele Ieroschimonah **Daniil – Sandu Tudor**, *nu poate fi decât acela care este o conștiință pururea românească, cel ce se face pe sine lumina și mărturia de fiecare clipă a aceluia suflet profund, secular și nemuritor care este sufletul poporului nostru.*” (Sandu Tudor, *Universalism Românesc*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2013, p. 53)

Venerație Luceafărului nostru liric, i-au adus toate marile personalități ale Culturii, Bisericii, Artei și Poeziei, care au urmat după urcarea la Ceruri a Regelui Poeziei național-universale, precum genialul poet-scriitor **Octavian Goga**. „*Eminescu este și rămîne cea mai strălucită încarnație a geniului românesc. Vremea de astăzi cu toate izbânzile ei îi aparține. A biruit crezul lui. Tot viforul de dărmare și tot avîntul de reclădire țîșnește din fulgerele lui. Prin scrisul lui Eminescu a cerut cuvînt ideea integrității naționale cu toate atributele ei logice.*”

Din zilele de adolescent cu o precocitate uimitoare, fiul căminarului de la Botoșani, s-a îndrumat spre acest ideal, căruia mai târziu i-a dat o superioară justificare teoretică. **Unitatea literară ca o formulă pregătitoare a unității politice, iată lozinca către care s-a îndrumat el, căreia de la început i-a jertfit ritmul măreț al unei creațiuni fără precedent în analele noastre. Din primele zile, elevul lui Aron Pumnul pornit în pribegie, a simțit chemările întregului sol românesc prins atunci sub atâtea stăpîniri vitregi.**

A plecat să-l cunoască și pretutindeni a pus urechea să-l audă. Limba lui literară, într-o vreme cînd grămățici de tot soiul o drămuiau cu erezii savante, se adapă din moștenirea „veche și înțeleaptă” a tuturor... **El a fixat mai întîi și de un caracter definitiv tablele legii în graiul nostru. Nu e însă numai codificatorul limbii literare. Eminescu e mai mult: e părintele ideologiei naționale moderne în evoluția noastră. E cel dintîi ROMÂN al cărui creștet primește binecuvîntarea din cer, dar ale cărui picioare sînt înfipte pînă la glesne în pămîntul strămoșesc.**

Mai mult ca oricare altul, **el a crezut în neam, l-a simțit în adîncime, l-a înțeles în misiunea lui istorică.** Veacurile i-au strigat de departe, dincolo de „scripturile bătrîne”, i s-a mărturisit misterul geto-trac al începutului, i-a strălucit epopeea de la o mie patru sute, și l-au durut toate chinurile facerii de astăzi. Citiți **DOINA** lui, **cîntecul năzuințelor noastre eterne: e cea mai categorică evanghelie politică a românismului.**”

Părintele **Constantin Galeriu**, unul dintre Stâlpii Ortodoxiei românești și universale, ilustru predicator, scriitor, eminescolog, mărturisea, citez din memorie, că, „**Eminescu** dacă ar fi scris doar **Doina**, ar fi rămas în analele scrisului ca artă pură, un mare Geniu!”

”Pentru că **politica națională întemeiată pe puritatea de sînge și pe încercuirea în tradițiunile noastre seculare ca și pe excluderea străinului exploatator, n-a avut un mai luminos doctrinar decît pe poetul Luceafărului... Eminescu, poetul, e cel mai echilibrat creier politic al României în creștere. Citiți articolele lui și veți vedea că stați în fața unei axiome de valoare permanentă. Ele pot fi invocate la tot pasul ca un îndreptar de pedagogie națională.**” (Octavian Goga, Discurs rostit la Sîn-Nicolaul-Mare, în *Precursori*, Ed. Minerva, București-1989, p. 103-104)

Un mare **Poet al Crucii – Pantelimon Vizirescu**, un „protejat” al **Fecioarei MARIA**, de fapt, toți Marii Poeți ai Crucii și Marii Poeți religioși valahi sunt sub ocrotirea directă a **Milosârdei Maicii Domnului**, în vremea cînd comunismul crea Infernul Penitenciar, **Fecioara Maria – Fiica și Mama Neamului nostru geto-dac**, i-a apărut în vis, spunându-i să se întoarcă în Casa părintească, unde nu va fi prins. Pantelimon a ascultat îndemnul Mult milosârdei Crăieșe a Cerului și a Pămîntului și vreme de **19 ani** a stat sub acoperișul părintesc și sub acoperămîntul Măicuței Domnului, căreia i-a închinat în acel răgaz tainic, un volum sublim de poezii. N-a fost ocolit de suferință și de jerfă, fiindcă cele două mari virtuți îl înfrățesc cu virtutea supremă – IUBIREA, pentru a se renaște spiritual

Întru creația religioasă, din care să-și ia zborul spre înălțimile serafice ale Neamului său sfânt.

În „**Chipul din Mistuirea Geniului**”, poetul **Pantelimon Vizirescu** ne-a conturat cu tâlcuire serafică de geniu liric, **Aura Luceafărului**, reflectată din portretul **Poetului-nepereche**, aflat în casa sa, *decriptat* în anul **1951** – *În vremea îndelungatului meu exil în chilia mântuirii...*

*„De foarte mulți ani, am înaintea mea, printre puținele lucruri ce mă-nconjoară, **portretul lui Eminescu**. Îl văd aproape neconținut.* Îl privesc pe lumină de soare, sub reflexul purpuriu al amurgului, sub pâlpâiri de lampă, sub blânda mângâiere a candelii care arde alături de icoana lui Crist. Îl privesc mereu și abia câteodată de pot izbuti să-mi lămuresc imaginea poetului în omeneasca lui înfățișare și îndeajunsă cunoaștere...Cum dai cu ochii de această icoană, te cuprinde o îndelungă uimire. Înțelegi că un chip de om a ieșit din comun.”*

Tabloul reprezenta chipul Profetului după ultima fotografie. Sub ea, semnătura poetului în facsimil, dedesubt caligrafiat frumos: *Mihail Eminescu*, mai jos anii: **1849-1889**. În dreapta portretului, semnătura de mână, Th. Mayerhofer, în partea opusă, altă semnătură, G. Rogerer et Goschl și jos de tot, tipărit în scriere rondă: Editoru **N. C. Ghindășeanu**. Livia Măiorescu, fiica literatului, afirma că așa l-a văzut în 20 Octombrie 1883, în gară când pleca la Viena... În vremea studenției frații Vizirescu au stat în gazdă, între Nov. 1925-Feb. 1926, la familia Ghindășeanu, str. G-ral Praporgescu nr.15. Fostul moșier l-a însoțit pe Eminescu la Viena, iar tabloul a fost realizat în Capitala muzicii culte, în număr mare de exemplare, pentru a-l ajuta material pe poet. Mai avea în podul casei cca. vreo 100 de exemplare, din care unul i l-a dat lui Vizirescu.

*„Te ține în loc de la prima vedere, o **nemaiîntâlnită frumusețe bărbătească**, ai zice anume închipuită de un meșter al zugrăvelii... E un triumf al desăvârșitei armonii, în care viața a căutat o expresie unică de la micul amănunt, până la aspectul general...Părul de culoare închisă și mătăsos, cum pornește rotunjindu-se în valuri delicate de deasupra frunții și a tâmplor, cu băgare de seamă să nu le încalce hotarele, acoperă ceafa. O undă de lumină poleiește obrazul cu netezime marmoreană. Obrazul pare plămădit din aceeași substanță din care **poetul a întrupat imaginea Luceafărului ca o proprie oglindire**. În strălucire argintie se arcuiește o efigie a artei și gândirii care-ți inspiră cuvântul: **Acesta este Omul!***

Dincolo de tulburarea pe care i-o știm, - calm și pururi tânăr, vibrează de răsuflarea vie a iubirii trăite. Despărțind streășina privirii și adânciturile ochilor, linia nasului crește într-o fină dăltuire de proporție și contur, până la ușoara ondulare a nărilor. E axarea figurii și profilul eminescian cu adânciri vizionare în nepătrunderi, conturul perfecțiunii sale...

*Mustața poetului acopere în întregime buza de sus, unde nu știi ce se ascunde: **zâmbetul sau suspinul, șoapta arzătoare, ori tăcerea marilor resemnări....***

Buza de jos, în cumpănire cu bolta frunții, se rotunjește. Toate țin de chipul lui Eminescu și pot evoca atâtea și atâtea, ca o adevărată citire a versului său și ca o mărturisire de viață pe care simți că i-o smulgi, fără chiar să fi ascultat-o din altă parte. Cuta oblică a obrazului, pornind de la marginea nărilor către chetoarea buzelor se prelinge ca o lacrimă nestinsă și lasă **întregul chip cu un aer statornic de mistuire lăuntrică**. E un semn în afară, o undă ce crește din viul durerilor tănuite și se demască fără voia poetului...

Fruntea poetului a uimit și a provocat atâta sfială tuturor celor care l-au văzut și cunoscut. **A fost plămădită în ridicătură zeiască, să fie peste toate frumusețile și peste linia orizontului.**

Fruntea lui Eminescu, fruntea neamului românesc peste culmile umanității! Piscul ei de măreție a crescut din măduva făpturii noastre. E o cupolă nepieritoare sub care s-a zămislit o lume ce se zbate necontenit, se tălăzuiește în inimile noastre și rămâne vie dea pururi. **O frunte simfonică ridicată din sbucium și furtuni, din melodii și dezlănțuiri, arzând în dorul înseninării.**

Niciodată cuvântul **nemuritor**, cu umbletul lui printre oameni, nu s-a așternut mai bine ca pe această frunte, anume aleasă în osebirea ei de singurătate și visare. Nu se poate sta fără sfială în fața acestei **frunți cât o împărăție de mare**, - imagine ce ni s-a impus de la sine, ca s-o găsec și mai târziu într-o scrisoare a Veronicăi Micle.

De o parte și de alta, tâmplele se modelează în rotunjimi ogivale cu luminișul deschis al părților de sus și linia mlădiere a părului în desăvârșirea conturului de o măreție plină, iar sprâncenele cu îngemănări de umbre toarse din firișoare înspicate, sprijinesc pe arcadele lor, temelia bolții eminesciene. Adâncimea ochilor se deschide sub pleoapa de sus în ornamentații de petală, iar dedesubt se pierde în șențuirea melancolică a cearcănelor – adevărate praguri de mister.

Ochii poetului îți dau mult de gândit și-ți răscolesc adâncuri sufletești cu întrebări chinuitoare. Pleoapele în gingașa lor estompare, sunt grele de oboseală și tristețe. L-a silit cineva să se miște și abia stau în bătaia luminii, cu nostalgia celor petrecute și-n risipirea celor pierdute în fumul de tămâie care le înecă. **Pe pleoapele acestea de mătase în culoarea amurgului după ploaie, se zvonește apropierea nopții tragice, dar ochii din profunzimea lor, „dau orizont nemărginit singurătății”** poetului...

Privirile se duc spre a se pierde departe, în viziuni care încă își saltă umbrele cu ademeniri de jocuri vapoase. O fi uitătura geniului bolnav de sucul amar al înțelesului vieții... Dai fuga să cunoști taina acestor ochi răvășiți de furtunile abisului și de gigantismul luptei sale. **Noapțile de la Timpul... Noapțile de zbcium și straje la căpătâiul Țării**, de demult, de când a început să-i deslușească durerile,... din fundul veacurilor. **Noapți albe cu licăr polar în bătaie de stele. Noapțile împătimatele dorinți... Noapțile de iluminare și coșmar în răsufierea aprinsă a versului. Noapțile de suspin.**

Noaptele de mistuire cu tâmpilele în palme. **Noaptele de foame și frig** din îmbelșugata danie a veacului, cu oameni în somptuoase chiverniseli. **Noaptele cu plânsul de acasă al părinților**, înecați în poveri, mereu abătuți de grija băiatului fără noroc și a fiecărui copil răpit de gheara altei fatalități... **Noaptele vântului...** **Noaptele răzvrătite...** **Noaptele neștiute ale lui Eminescu**, și numai ale lui, zilele și nopțile petrecute pe coarda durerii, **toate sunt aici de față, la învăluirea ochilor și a pleoapelor, cu oboseală de om și tristețe de geniu pătimit...**

Ceea ce i-a fost dat să adune, **comorile nepătrunselor taine** le-a strâns din prea plinul durerii în lucrul ce l-a făcut și în mistuitoarea mărturie a chipului, învălmășit până dincolo de limita puterilor omenești... Până la suprema împăcare cu sine: „**Ca să pot muri liniștit, pe Mine mie redă-mă!**” Și s-a redat Sieși, regăsindu-se întreg pe toate coardele sufletului românesc și în lumina neîntinăciunii de Sus.” (Gândirea, Fondatori: Cezar Petrescu și Nichifor Crainic. Director onorific: Pan. M. Vizirescu, Anul IV, Nr.3-4/ 1995)

Este de la sine înțeles că poetul Crucii, Pantelimon Vizirescu a fost *predestinat*, de **Fecioara Maria – Crăiasa valahă**, să ne deslușească profetic, chipul de icoană. Numai un geniu liric religios, mistic, plin de iubire pentru Luceafăr și de incantații isihaste, serafice putea să realizeze mai mult decât cel mai mare artistic, serafica **Aură** a lui **Eminescu**.

Aura lui Eminescu fascinează prin puterea, forța și farmecul creației sale profetice, de a cataliza energii spirituale nebănuite, din care se revarsă străluminat, o pulsație ca o înfiorare divină, peste acea fenomenologie sacră, peste acea lume a esențelor spiritului dacoromân.

Având un caracter carpatin, dinamic, incitant, intransigent, fascinant, revelator și o structură genială, polivalentă de poet, filosof, profet, istoric, toate aceste naturi purtate într-un suflet zelos, religios-naționalist și înmănușate într-o urzeală artistică de mare rafinament l-au făcut să se afirme ca un mare creator de spirit, de idealuri, de viziuni, să se desfășoare, să se aprindă, să se cuprindă între Cer și Pământ, într-o iubire de Neam și Dragostea de Dumnezeu.

În sufletul Profetului nostru, tot ce ținea de **Neam**, de **Vatră**, de **Dumnezeu**, de **Marea Crăiasă Maria-Vlaherna-Carpatina**, ținea de unitarul concept ce definește întreaga sa creație, **ENTITATE-IDENTITATE-CONTINUITATE-DĂINUIRE!**

El era fluviu, flacăra, văpaie, rug aprins. Trecutul ardea cu gloria lui nestinsă, Prezentul se afla în vâlvătaie seismice, iar Viitorul se prefigura, clocotind ca un vulcan aprins gata de revărsare.

El s-a întrupat conștiinței și existenței noastre etnice, în toate virtuțile sacre ale Neamului! Era tulburător și strălucitor, cruce și răscruce, țâșnea din adânc și se prefigura în înalt! Profunzimea lui era un univers al inimii, al sufletului, al ochilor, al gândurilor, al cuvintelor!

În El respira profund Cerul și Pământul Daciei, pe care și-o urzea mereu spre înfăptuire măreață, mistică, jertfiindu-se într-o totalitate și plinătate devenirii noastre naționale!

Profetul nostru, a redat Daciei sale nemuritoare, sensul ei martiric în Imediat și în Veșnicie! Suferința lui pentru Neam era virtutea alegerii sale și jertfa supremă, sensul chemării sale!

Neamul l-a chemat și El a ales să ne rămână Luceafăr în cer și un Izvor nesecat în Vatra străbună, de poezie, cântare, încântare, profetism, adevăr, iubire, dor și de frumusețe!

Mulțumim Bunului Dumnezeu și Fecioarei Crăieșe, că ni l-a redat pe Luceafăr nemuririi noastre !

„Dacă **poetul** e înzestrat cu darul excepțional de a pătrunde în noi, a ni se descoperi cu tainele lui, a ni se comunica și a ne stăpâni, creându-ne stări și emoții elevate, și **cititorul** la rândul său **trebuie să fie un poet cu darul cunoașterii și al trăirii**, dar și cu un sentiment de iubire față de cel care-i dă o imagine mai frumoasă a lumii. Cultivarea poetului în sufletul cititorului, pare un lucru firesc și nici nu se poate concepe altfel plăcerea de a gusta poezia.” (Pan M. Vizirescu, *În setea de lumină și mister a lui Blaga*, Gândirea, Anul IV, nr. 1-2/ 1995)

Veronica Micle, desen de M. Bănuțescu Veronica Micle- Aș vrea să viu...

Eminescu- Veronica, grafică Constanța Abălașei- Donoșă

Eminescu și Veronica Micle la București

Nicolae IOSUB⁹⁵

Mihai Eminescu a avut, în scurta sa viață, doi prieteni buni: povestitorul Ion Creangă și poeta Veronica Micle- muza inspiratoare a poetului- cea care i-a fost alături, la bine și la greu, până în ultimele zile de viață. Cunoscându-se încă din anul 1872, la Viena, M. Eminescu și Veronica Micle, au trăit cea mai frumoasă poveste de dragoste, cunoscută în literatura română, poveste care a inspirat cele mai frumoase poeme de dragoste.

După moartea profesorului Ștefan Micle, Eminescu scrie o scrisoare de îmbărbătare pentru Veronica, făgăduindu-i ajutorul, ea rămânând cu cele două fete minore, frecventau școala și fără o pensie de urmaș, din care să-și poată întreține fetele.

La aflarea veștii decesului soțului său, Eminescu scrie Veronicăi o scrisoare plină de compasiune pentru pierderea suferită, în care îi mărturisește sentimentele sale pentru poetă: „*Tu știi pre bine că, dacă este cineva care poate aprețui pierderea ce-ai suferit-o, acela sunt eu. Trăind într-o poziție sigură și respectată, te vezi astăzi, prin acea sigură lovire, espusă unor schimbări neașteptate, pe care nu le prevezi, pe care o natură sfioasă de femeie, precum e a ta, nici nu le poate prevedea... nu voi să-ți spun, dar tu nu știi, nici poți ști cât te-am iubit, cât te iubesc. Atât de mult încât mai lesne aș înțelege o lume fără soare decât pe mine fără să nu te iubesc... Văzându-te, am știut că tu ești singura ființă în lume care în mod fatal, fără să vrea ea, fără ca eu să voiesc, are să determineze întreaga mea viață. Am înțeles că un om poate avea totul neavând nimic, și nimic având totul*”.

În luna septembrie 1879, Veronica Micle vine la București, cu un bilet de tren trimis de Eminescu și vor locui împreună, timp de aproape o lună și jumătate (5 septembrie - 18 octombrie 1879), expunându-se bârfelor cunoscuților și celor ce-i cunoșteau. A fost o lună de vis, petrecută împreună, ei făcându-și planuri de viitor, de a fi împreună pentru totdeauna și a se căsători. În urma acestei perioade fericite petrecute împreună, Veronica rămâne gravidă, copilul născându-se mort, în primăvara anului viitor, lucru ce a întrerupt și planurile lor de căsătorie.

La București, Eminescu o prezintă pe Veronica ca pe logodnica lui și se afișează în public, cu toate că nu trecuseră decât puține zile de la moartea soțului ei. Acest lucru îi va atrage oprobriul persoanelor din anturajul ei, care, în loc să țină doliul convenit după moartea soțului se afișează cu Eminescu.

⁹⁵ Articol apărut în *Luceafărul* din 4 aug. 2023

Veronica Micle și Eminescu preconizau să se căsătorească, după moartea lui Ștefan Micle și după întâlnirile lor de la București, din toamna anului 1879, așa cum se poate observa dintr-o scrisoare a muzei poetului, din noiembrie 1879: „... *căci eu voiesc ca tu să fii iubitul meu tovarăș și să uităm relele trecutului, să ne creăm o viață nouă*”. Atâta timp cât a trăit Ștefan Micle, Eminescu a avut o comportare corectă față de Veronica, cu toate că era îndrăgostit de ea și doreau să se întâlnească cât mai des, mai ales sub teiul din parcul Copou din Iași, numit astăzi - *Teiul lui Eminescu*.

Ajunsă la Iași, Veronica Micle scrie lui Eminescu o scrisoare, la care Eminescu îi răspunde pe 23 octombrie 1879, în care se plânge de singurătate, după plecarea ei: „*Mi-a părut bine văzând că ai ajuns veselă la Iași - dulcea mea păsărică - și că nu-ți pasă de nimic. Eu știu că-ți duc dorul în singurătatea, la care sunt osândit. Îndealtmintrelea mă mai iau cu grijile, mai am de scris, mai caut casă pentru Sf. Dumitru, mai nu știu ce să-mi fac capului*”.

Veronica Micle va mai veni la București, pentru a insista la aprobarea pensiei de urmaș, care a întârziat vreo patru ani, dar nu se cunoaște când și unde s-au mai întâlnit, în primăvara anului 1880 ei fiind deja certați, ceartă ce a durat până în toamna anului 1881.

După pierderea copilului, în primăvara anului 1880, Veronica este cea care insistă ca Eminescu s-o ia în căsătorie pentru a potoli gura lumii, dar acesta este nevoit să tot amâne luarea unei decizii, din cauza situației sale materiale precare și a opoziției lui Titu Maiorescu, ceea ce duce la prima ruptură dintre cei doi.

Veronica Micle îi scrie lui Eminescu o scrisoare, în care cere să-i spună dacă o iubește și are de gând să o ia în căsătorie: „*Și te întreb acum pe tine mai serios decât nicicând - tu care spuindu-mi că mă iubești m-ai făcut să sufăr amar o iarnă întreagă, încât sufletul mi-e bolnav - te întreb și te rog să-mi răspunzi: face-mă-vei fericită; adică să ne înțelegem, eu înțeleg fericirea aceasta în aceea să fiu lângă tine, să fiu în fine a ta. La aceasta te rog să-mi răspunzi serios, să-mi răspunzi astfel după cum te vei simți, în fine răspunsul tău să fie expresiunea sinceră a sufletului tău oricum ar fi, numai să fie hotărâtoare, să fie astfel încât să mă pot baza pe spusele tale, și totodată să mai pot spera și lupta*” (Scrisoare către M. Eminescu din 27 martie 1880). Eminescu îi răspunde: „*Din momentul în care va exista o perspectivă oarecare - fie pensia, fie o asigurare mai temeinică a sorții mele - de-a crește cuviincios pe cei doi copii și a îngriji de casa ta, nu mai e nici o piedică pentru unirea noastră oficială*”.

Observăm că Eminescu este interesat, în primul rând, de situația lui financiară, gândindu-se la cele două copile ale Veronicăi, care trebuiau crescute și întreținute la școli. El dă dovadă de maturitate și simț practic, știind că Veronica a trăit în lux, nelipsindu-i nimic din tot ceea ce și-a dorit: preocupările sale pentru modă, activități sociale și culturale și organizarea unor evenimente.

Dar, și Titu Maiorescu a avut o contribuție importantă la amânarea căsătoriei lor, gândind că poetul nu va mai putea să scrie poezie, de înalt nivel estetic, dacă se va căsători, cât și a unei adversități față de Veronica, care l-a acuzat în procesul de la Iași.

Octav Minar publică un fragment de scrisoare a lui Eminescu către Veronica Micle în care explică opoziția lui Titu Maiorescu la căsătoria dintre ei: „*Am căutat să conving pe d-l Maiorescu că e frumos și cavaleresc să te iau în căsătorie în mod legitim. Dânsul m-a muștrat foarte vehement, spunându-mi că n-am altceva mai bun de făcut decât să mă-nșor! Am tăcut. Ieșind de la dânsul, o revoltă sufletească asemeni unei furtuni a început să clocotească în vinele mele. Credeam că-mi crapă tâmplele de indignare și supărare. Reflectând, mi-am zis: filozofii nu vor pricepe niciodată iubirea poezilor! Sufletele lor, prea șlefuite, au pierdut din farmecul duioșiei. Femeile pentru dânsii sunt probleme, uitând că pentru noi poezii sunt izvoare de inspirație*”. Această variantă a opoziției lui Maiorescu, la căsătoria lui Eminescu, este redată și de Alexandru Brătescu-Voinești, dar el povestind despre relația Veronicăi Micle cu I.L. Caragiale, pe care criticul i-a spus-o poetului.

Cu toată împotrivirea lui Maiorescu, Eminescu putea s-o ia în căsătorie pe Veronica Micle, fără să țină seama de sfaturile criticului, așa cum mai făcuse de mai multe ori. Dar, el nu a avut curajul necesar să facă acest pas, lucru ce i-ar fi schimbat viața.

În alte două scrisori din 4 și 7 aprilie 1880, Eminescu explică cauzele care stau, cu adevărat, în calea căsătoriei lor: „*Posito c-aș veni la Iași, ce-ar rezulta de aici, ce-aș putea să fiu în Iași? Amploiat la primărie? Pentru a te vedea suferind pe tine și de gura lumii și de neajunsuri? Dacă mi-am băgat capul în jug și mi-l țin e tocmai pentru că-mi ești dragă, tocmai pentru că numai pentru tine trăiesc. Din Iași, cu o societate de voiaj unde vrei să pleci? Dacă într-adevăr vrei să pleci de acolo, vino încalțe aici, să-ți gătesc de pe acuma o chiliuță mai vrednică de tine decât cea de la Slavici; mai ales că prezența în Iași nici nu mai este măcar absolut necesară. Alegerea mea, precum știi, nu e greu de făcut. Sau rămân jurnalist și atunci cată să mai așteptăm ce-o ieși din suplica ta din Cameră, sau Pomârla și atunci nu mai aștept nimic, ci te iau pur și simplu și ne ducem cu toții la țară. Mai cu*

chiria casei din Iași, mai cu una alta ai putea să-ți ții fetele la pension... Sunt departe de-a prevedea schimbările ce se pregătesc la noi, dar m-aș bucura să văz situația limpezită și să văz de am ceva de așteptat despre București sau dacă cată să ne ducem la Pomârla”.

Eminescu aștepta de la București o funcție în cadrul Partidului Conservator pentru care a lucrat cu atâta zel la redacția ziarului *Timpul*. El se aștepta chiar să devină parlamentar din partea acestui partid, dar, o dată cu trecerea junimiștilor la guvernare împreună cu liberalii, visul lui se năruie: *„Se pare, de la un timp încoace, că toată organizarea partidului de la Timpul e în plină descompunere și că nici o cârpeală nu-i mai ajută... Se duc de râpă. Folosul meu, după atâta muncă, e că sunt stricat cu toată lumea și că toată energia, dac-am avut-o vreodată, și toată elasticitatea intelectuală s-a dus pe apa Sâmbetei. Se prea poate ca, de azi pe mâni, toată întreprinderea să înceteze și fiecare să-și vadă de treabă. Eu rămân cel amăgit în afacere, căci am lucrat din convingere și cu speranța în consolidarea ideilor mele și un mai bun viitor”* (Scrisoare către Veronica din februarie 1882).

Mihai Eminescu știa că fără o situație materială sigură nu se putea căsători cu Veronica, el fiind conștient de faptul că nu-i putea asigura un trai decent, așa cum se obișnuise aceasta în timpul cât a fost căsătorită cu Ștefan Micle. Până la obținerea unei pensii de la stat, Eminescu o ajută în diferite rânduri pe Veronica cu bani, din ceea ce câștiga și el la redacția *Timpului*. Ea avea fetele la școală și nu putea să le asigure cele necesare, pensia de urmaș nefiind încă aprobată. Se cunoaște o scrisoare a lui Eminescu către Veronica Micle, aflată în posesia lui Octav Minar, în care Eminescu spune că a primit suma de 200 de lei de la Alecsandri: *„Azi am primit de la d-l Vasile Alecsandri suma de două sute de lei. Banii au sosit la timp și din ei îți trimit 100 pentru că mi-ai scris că ai nevoie”*. Cu toate intervențiile lui Eminescu la prieteni, parlamentari și miniștri, aprobarea pensiei Veronicăi Micle va întârzia vreo patru ani, mulți dintre aceștia nevăzând cu ochi buni relația Veronicăi cu poetul.

După a doua lor împăcare din decembrie 1881, Veronica insistă din nou cu căsătoria, scriindu-i pe 25 decembrie 1881: *„Lucrul însă care mă doare pe mine e tonul tău reținut și cu totul diplomatic în scrisoarea ta. Când ai ști tu să adâncești câtă durere e amestecată în fericirea că te-am revăzut, că te-am sărutat; câtă frică mă stăpânește că poate nu te-am regăsit decât ca iarăși să te pierd; când cunosc așa de bine slăbiciunea caracterului tău; când știi că voința ta e voința celor care te înconjoară,- mă înăbușă lacrimile, căci știu că răutatea oamenilor va invidia chiar și fericirea ce aș avea de a te iubi în taină,- cât mi-au discutat ei fericirea de-a mă uni cu tine, tu știi mai bine decât mine”* (Scrisoarea Veronicăi Micle către Mihai

Eminescu din 25 decembrie 1881 publicată de C. Mille în ziarul *Dimineața* din 25 octombrie 1908).

Eminescu, obosit și bolnav, îi răspunde Veronicăi: *„Bolnav, neavând nici o poziție socială sigură, prin care să-ți pot pregăti un trai modest și poate fericit alături de mine; sărac precum bine știi că sunt, având pururi grija zilei de mâni, tu crezi că eu aș putea fi atât de nelegiuit să pot veni lângă tine și să nu vreau să viu; crezi că, în starea în care mă aflu, îmi abate a-ți face infidelități, mă crezi, în sfârșit, de o sută de ori mai mizerabil de cum sunt în stare a fi...te-am rugat femeie dulce și fermecătoare să ierți că am îndrăznit a te iubi, să ierți că am aruncat această umbră de mizerie asupra vieții tale care după caracterul tău trebuie să fie veselă și luminoasă... Nu văd nici o perspectivă deocamdată de-a trăi împreună, pentru că nu mi s-a oferit până acum nimic în lași cu care aș duce o viață convenabilă cu tine și în mizerie nu voi să trăiești... Te sărut dulce, femeia mea iubită și dragă și dacă, după toate cele zise, tot poți să mai mă iubești, iubește-mă, dacă nu, dă-mă uitărei, dar nu crede că vreodată te voi uita sau voi înceta de a te iubi”.*

Veronica Micle îl știa pe Eminescu nehotărât, influențat de către prietenii și colegii săi, și își dă seama că ei doi nu se vor mai putea căsători. Erau și departe unul de celălalt, se întâlneau mai rar, așa că, Veronica nu l-a putut determina pe Eminescu să se căsătorească.

Ion Slavici, prietenul cel mai apropiat de Eminescu, referindu-se la căsătoria poetului, spune în amintirile sale: *„Eram de părerea, că pentru dânsul căsnicia ar fi un mare noroc. El ar fi fost fără îndoială un foarte bun soț, numai însă având drept soție a femeie devotată, care-și da seama despre datoriile ce are, după ce a primit sarcina purtării de grijă pentru un om ca dânsul. Nu îndrăzneau cu toate acestea să mă bucur, căci stăteam la îndoială, dacă e ori nu Veronica Micle o asemenea femeie. Cu mijloacele, de care dispunea, nici n-ar fi putut apoi să întemeieze o casă potrivită cu exigențele unei femei ca dânsa”.*

În primăvara anului 1882, Eminescu și Veronica Micle se vor întâlni la București și vor locui împreună, vreo opt zile, într-o casă de pe strada Buzești nr. 5, așa cum precizează inscripția aflată pe un imobil: *„Pe acest loc s-a aflat casa în care a locuit Mihai Eminescu împreună cu Veronica Micle în primăvara anului 1882”.* Ioan Slavici, precizează în amintirile sale: *„Câtva timp Veronica Micle a venit la el, unde a stat vreo opt zile, apoi a plecat iar la lași. Singura explicație a acestei întâmplări este că, după plecarea ei, Eminescu s-a uitat lung la mine.*

-Îți mulțumesc, Doamne,- mi-a zis, făcându-și cruce- am scăpat, în sfârșit, pentru totdeauna”.

Din acest pasaj, putem deduce că acum, cu ocazia acestei întâlniri, în care Veronica Micle a insistat să se căsătorească, Eminescu a ezitat să-i promită căsătoria, el știind că nu are cu ce întreține o familie cu doi copii și o soție cochetă, care avea nevoie de bani, pentru a-și întreține eleganța, cunoscută de toți.

În ultima scrisoare din 9 aprilie 1882, Veronica Micle precizează în mod clar dorința ei de a se căsători cu Eminescu: „*Mă întrebi, dorești a ști de la mine ce anume să faci, să-ți spun dorința mea. Știi ce vreau cu stăruință, știi ce doresc?*”

Je desire ardemment, je veux etre pres de mon cher petit Eminescu, rien que le voir et tous mes maux disparetront comme par enchantement.

Da, scumpul meu, voi, însă nu crede că această a mea dorință o ași pune cândva mai presus de cariera și viitorul tău”.

Cu toate acestea mulți au învinuit-o pe Veronica Micle de infidelitate, de inconstanță în iubirea ei pentru Eminescu, acuzând-o că din cauza ei Eminescu s-a îmbolnăvit. Ori, Eminescu a fost cel nehotărât în a lua decizia de a se căsători cu Veronica, fiind un om „nepractic” cum spune el, ezitant și nehotărât. Chir dacă, Eminescu s-ar fi căsătorit cu Veronica Micle, căsnicia lor nu ar fi fost dintre cele mai reușite, poetul fiind un tip independent, făcea ce-i plăcea și nu un om care să aibă grijă de casa lui. Apoi, nu avea veniturile necesare întreținerii unei familii și nici nu prevedea un viitor mai bun în această privință.

Eminescologul Nicolae Georgescu, în cartea sa „Iubind în taină- Dragostea dintre doi mari poeți, Mihai Eminescu și Veronica Micle”, Editura *Mușatinia* Suceava, Centrul Cultural Spiritual Vărațic, 2022, face o caracterizare frumoasă Veronicăi Micle, spunând: „...*femeia pe care a iubit-o Eminescu a fost nu numai frumoasă, nu numai talentată, inteligentă, cultă, elegantă- dar și cinstită, și devotată, și dezinteresată- ba capabilă de sacrificii mari. Și, înainte de toate, femeia unei mari energii, o boieroaică moldavă hotărâtă să lase urme puternice pe unde trece- urmat-, din păcate, de buretele uitării plantat aproape matematic, deci: cu intenție certă- după fiecare pas al ei”.*

Alți eminescologi și scriitori, care s-au aplecat asupra vieții și activității lui Eminescu, au avut o părere proastă despre Veronica Micle, acuzând-o de toate relele, așa cum a făcut-o și Mihaela Ion, în cartea sa „Prin anotimpuri la mormântul lui Eminescu: „*Nu s-a sinucis din prea multă dragoste, ci din cauza faptului că nu mai suporta mustrările de conștiință. Și din vina ei a*

murit. Ea ar fi putut să-l ajute foarte mult sau chiar să-l salveze, dar a preferat să-l abandoneze, cu toți ceilalți, prin ospicii. Ce fel de dragoste este asta? El a iubit-o foarte mult și avea nevoie de ea, mai ales în momentele în care se vedea închis prin spitale de psihiatrie. Privirea ei, un cuvânt, un gest de-al ei i-ar fi dat putere, dar ea nu l-a căutat, nici măcar nu a avut curiozitatea să vadă pe unde mai era în ultima perioadă a vieții. Justificarea ei, că nu a putut să vadă „un Eminescu cu mințile răătăcite”, nu are nicio valoare. Atunci când iubești pe cineva, îl iubești așa cum e. Când și-a dat seama că a greșit, era prea târziu, nu mai putea îndrepta nimic și atunci a ales să se sinucidă” (O! Moarte, vin și treci...”, pag. 131).

Este o părere nedreaptă față de Veronica Micle, care a crescut și a dat pe la școli înalte cele două fete, Virginia ajungând profesoară de matematică la gimnaziul din Botoșani și Valeria o cântăreață de operă recunoscută, cu posibilități financiare reduse și care, l-a iubit pe Eminescu și l-a cerut ea în căsătorie de mai multe ori, fără ca poetul să se hotărască. Perioada 1879-1885, a fost practic, o perioadă de despărțire, el la București, ea la Iași, care i-a mai înstrăinat, ei întâlnindu-se sporadic și despărțindu-se, de fiecare dată, fără o decizie de căsătorie din partea lui Eminescu, care tot amâna luarea unei hotărâri.

Din păcate Veronica Micle s-a mutat definitiv la București de abia în anul 1885, când poetul era bolnav și proiectata căsătorie nu s-a mai putut realiza. În schimb Veronica l-a urmărit îndeaproape pe Eminescu, ajutându-l cu afecțiunea sa, cu sfaturi utile și chiar din punct de vedere material. Îl va sfătui să scrie versuri, pe care să le publice, ca lumea să vadă că el este capabil de a mai scrie versuri de valoare și ca prietenii să-l ajute moral și material.

Pe 12 aprilie 1888, Veronica reușește să-l determine pe Eminescu să plece amândoi la București, pentru a fi mai aproape de oficialități și prieteni, pentru a obține pensia, de care avea atâta nevoie. La București se mutase și Veronica, care l-a urmărit și ajutat pe Eminescu, de câte ori a putut.

La București, Veronica Micle locuia pe strada Teodor Aman, nu departe de locuința lui Eminescu, îl vizita uneori pe poet și îl îndemna să scrie. Din păcate, Eminescu devenise ursuz, se știa „un om sacrificat”, fără nici un viitor și căsătoria cu Veronica devenise imposibilă. În 1888, Eminescu a tradus piesa *Lais*, o traducere frumoasă, în care se vede stilul poetic desăvârșit al poetului și o prezintă la una din ședințele Junimii. Este jucată la Teatrul național, fiind plătit cu 50 lei. Împreună cu alți colegi de breaslă înființează o nouă publicație - „Fântâna Blanduziei” - unde publică câteva articole. Colaborează la *România liberă*, de unde primea o mică sumă de

bani. Nicolae Petrașcu a fost desemnat de Maiorescu să-i asigure poetului sumele de bani, necesare traiului.

Se întâlnește cu Veronica și a rămas o fotografie cu ei doi și trupa de teatru, condusă de I.L. Caragiale. Gh. Panu o vede ieșind uneori din camera lui Eminescu, supărată și nemulțumită de starea lui Eminescu și a faptului că acesta nu-i acorda atenția de care avea nevoie și era indiferent cu viața și activitatea lui.

Pe data de trei februarie, Eminescu este internat din nou, la Spitalul Mărcuța, spre deznădejdea Veronicăi, care spune într-o scrisoare: *„Vă mărturisesc sincer, nu pot să-l văd lipsit de minte, eu care am cunoscut pe Eminescu în cea mai splendidă epocă a vieții sale intelectuale. Și așa sânt fără nici o lege și fără nici un Dumnezeu – să-mi rămână cel puțin acel al poeziei, care pentru mine s-a fost întrupat în ființa lui Eminescu”*.

Versurile din poezia ei „Lui X” din 1886, este un frumos omagiu, adus de poetă, marelui Eminescu, pe care l-a iubit ca om și l-a apreciat ca mare poet, numindu-l pentru prima oară, *Lucefăr*. La fel de simțite și frumoase sunt și aceste gânduri scrise de poetă: **„Sufletul meu și după moarte va căuta umbra poetului iubit. Veronica”**.

*„Vârful nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge...
Lâng-acest colos de piatră vezi tu cât de mică sânt
Astfel tu-n a cărui minte universul se răsfrânge,
Al tău geniu peste veacuri rămâne-va pe pământ”*.

Veronica Micle i-a stat poetului alături la bine și la greu, până ce recidiva bolii sale i-a făcut să se despartă, Veronica neputând să-l viziteze la ospiciu, să-l vadă în starea în care îl adusesese tratamentul inadecvat ce i se aplica. La moartea lui Eminescu, Veronica l-a condus pe ultimul drum dintr-o caleașcă și i-a adus flori la mormânt. A plecat apoi la Mănăstirea Văratec, unde și-a găsit sfârșitul, la 50 de zile de la moartea poetului iubit și 10 ani de la moartea soțului.

În 1992, Tia Șerbănescu, prozatoare și jurnalistă, a publicat un amplu eseu, comentînd personalitatea Veronicăi Micle astfel: „A știut să fie muza ideală; cochetă cînd trebuie, indiferentă cînd trebuie, fidelă mereu și infidelă din cînd în cînd, adică exact cînd era necesar pentru ca această iubire să-și găsească mereu prospețimea, și ca poezia să înflorească pe soluri noi și, în fine, solidară și în moarte. Pentru o femeie ce se afla sub reflectoare ce-i cîntăreau fiecare pas, s-a descurcat admirabil. A fost discretă și delicată și a știut să întrețină buna funcționare a discernămîntului”.

Nu putem încheia această prezentare, decât cu concluzia pusă de arhimandritul Bartolomeu Anania: „Și dacă oamenii și împrejuririle nu le-au îngăduit împlinirea acestui vis (al căsătoriei), posteritatea i-au unit atât de strâns încât numele unuia nu mai poate fi despărțit de al celuilalt, întru logodna cea pururi fiitoare” (Arhimandrit Bartolomeu Valeriu Anania- *Mănăstirea Văratice*– Ed. Mitropoliei Moldovei și Sucevei, 1986, p. 168).

Bibliografie:

- Augustin Z.N. Pop- *Mărturii-Eminescu-Veronica Micle* –Ed. Tineretului București, 1969
Gheorghe Sărac- *Documente privind adevărul despre boala și moartea lui Eminescu* –Ed. Malasi, 2000
Augustin Z.N. Pop- *Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu* –Ed. Acad. R.P.R., 1962
George Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu*– Ed. Junimea, Iași, 1977
T. Nedelcea – „Mihai Eminescu- Veronica” (Adela Xenopol– *Veronica Micle-Corespondență*); Ed. *Scrisul Românesc*, Craiova, 1992
6.Ioan Slavici- *Amintiri*– Ed. Cultura Națională, București, 1924
7.„Dulcea mea doamnă/ Eminul meu iubit”- Ed. Polirom, Iași-2000
8.George Sanda, „Veronica Micle”, București, 1972;
9.Octavian Minar, „Veronica Micle. Dragoste și poezie”, București, 1923;
10.Ioan Mitican- *Ne întâlnim cu Veronica Micle*-,ETP Tehnopres” Iași, 2005
11.Mihaela Ion- *Prin anotimpuri la mormântul lui Eminescu*– ed. Andreas București, 2010
12.Nicolae Georgescu- „*Iubind în taină- Dragostea dintre doi mari poeți, Mihai Eminescu și Veronica Micle*”, Editura *Mușatinia* Suceava, Centrul Cultural Spiritual Văratice, 2022

Nicolae Iosub, 4 august 2023, Botoșani

Oameni din viața lui Eminescu

E unul care cântă mai dulce
decât mine?/
Cu-atât mai bine țării, și lui cu-
atât mai bine.

Cupa Gintei Latine
- Vasile Alecsandri

M. C. – *Am onoarea domnule general să vă propun continuarea discuției noastre cu următorul subiect: Mihai Eminescu și oameni din viața sa - în Colecția Gl. Lazăr Cârjan, fără a respecta neapărat o cronologie, ci această tematică reflaectată de comoara de pe rafturile Colecției. Dintre aceștia mă gândesc la: Iosif Vulcan, Ion Slavici, Ion Creangă, A.D. Xenopol, Al. Vlahuță, Iacob Negruzzi, Teodor V. Ștefanelli, Samuel Isopescu, Iancu Cocinschi, Titu Maiorescu, unii colegi de studii, alții pe la redacții, ș.a.*

„Eminescu, viața și opera. Studiu asupra unor creații mai noi din *literatura română*“, se intitula teza de licență a lui Miron Cristea, din 1895, susținută la Budapesta. Pentru prima dată, se pare că, acesta l-a numit „luceafărul poeziei românești“, iar Miron Cristea avea să devină, peste ani, primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Primul, detractor prin excelență, a fost un profesor blăjean - nomina odiosa - rămas în istoria literaturii cu faimă de Erostrat (unii autori atribuie textul lui Vasile Lucaciu, destul de greu de crezut, căci preocuparea lui era atunci legată de mișcarea Memorandistă, nu de opera lui Eminescu). Preocupat de adevăr istoric scos de sub colbul arhivelor și al vremii, vrednicul Mitropolit Antonie Plămădeală publică, în 1984, volumul „Pagini dintr-o arhivă

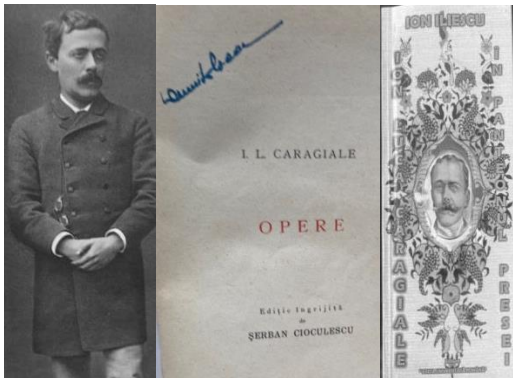
inedită“, dedicat personalității lui Elie Miron Cristea. Primul document din addendă este chiar traducerea tezei de doctorat după originalul redactat în limba maghiară, valoroasă prin informație, locul lansării ei și protestul vehement, antinațional exprimat de Eminescu.

Viața lui Eminescu reieșită din condeiul lui Elie Cristea servește drept instrument de lucru pentru eminescologi prin detalii coerente și comentarii pertinente. Ipoteștii copilăriei sunt prezentați drept ogor binecuvântat în care a nutrit sămânța iambilor și troheilor ce preaslăvesc natura: „Liniștea și libertatea vieții de la țară, frumusețea dealurilor - pe care așa de frumos le-a cântat în versurile sale, - singurătatea pădurilor și, în general, contactul direct cu natura au avut o influență adâncă și permanentă asupra lui și, de

timpuriu, au dezvoltat în el adâncimea cugetării și înălțimea zborului minții, amândouă atât de prezente în minunatele sale poezii.

Negruzzi (Iacob, n.a.) îi cerea câteodată voie lui Eminescu să corecteze unele versuri mai nereușite, sau să completeze unele lipsuri. Eminescu își dădea întotdeauna consimțământul cu obișnuita lui modestie, zicând: «... că și ceea ce rămâne are o valoare neînsemnată». Numeroase manuscrise erau încă inedite, aflate fie în custodia lui Titu Maiorescu, fie în proprietatea fratelui poetului, Matei Eminovici.

După câte știu colecția Domniei voastre „EMINESCU” a sărit deja de 800 de titluri. Adică ați cam luat tot ce era reprezentativ. Mai nou achiziționați orice despre Eminescu, nu numai cărți. Întrăm în colecție:

General Lazăr Cârjan: Marele scriitor, **Ion Luca Caragiale (1852-1912)**, prieten de scurtă durată cu Mihai Eminescu, care l-a adus în redacția ziarului „Timpul” în 1878, după care i-a devenit un „șarpe veninos”, rănindu-i grav, în 1881, dragostea pe care o purta Veronicăi Micle. În colecția mea am ediția începută de criticul literar Paul Zarifopol în 1930 (vol. I-III) și finalizată de Șerban Cioculescu în 1942 (vol. IV-VII). L-am cunoscut pe marele critic Șerban Cioculescu prin anul 1966, acasă la Ion Minulescu, prin intermediul Mioarei Minulescu.

În 1977 l-am reîntâlnit în librăria din Calea Victoriei, lângă intrarea în Piața Amzei, și l-am rugat să-mi dea un autograf pe impunătoarea lui carte „Viața lui I.L. Caragiale, Caragialiana”. M-a invitat la biroul lui de la Academia Română și pe drum m-a chestionat despre preocupările mele. Și-a adus

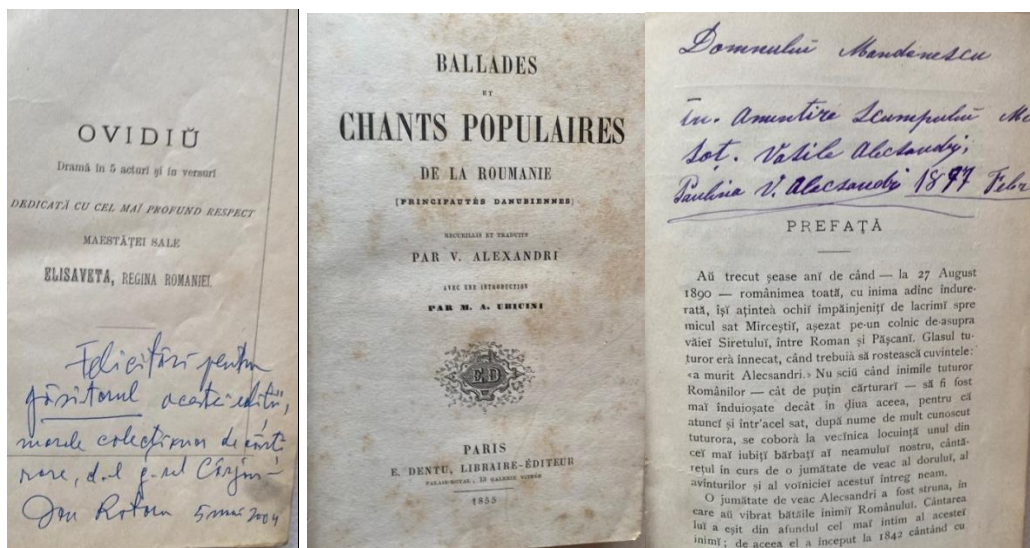
aminte de mine, când i-am spus că, la rugaminta doamnei Mioara, cu ceva timp în urmă, am recitat „*Romanța tinereții*” în prezența mai multor titani ai literelor românești. Nu m-a întrebat de ce sunt în uniformă de căpitan de miliție și eu i-am mulțumit în gând pentru curtoazie. Caragiale nu putea să lipsească din creația bibliofilă a lui Ion Iliescu, astfel că m-a gratulat cu două lucrări superbe, una tipărită la Viena într-un tiraj redus.

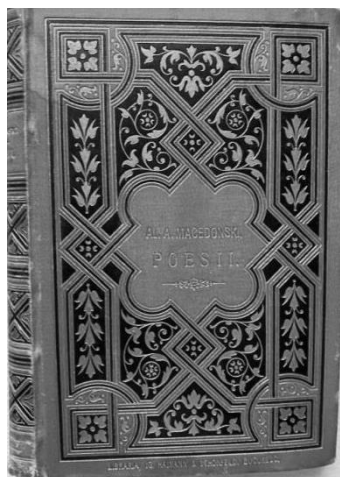
Marele scriitor și om politic **Vasile Alecsandri (1821-1890)** s-a vindecat cu greu de moartea iubitei sale, Elena Negri, moartă în 1847, în drum spre Constantinopol, la intrarea în Cornul de Aur. Abia în 1856 se îndrăgostește de Paulina Lucasievici, cu care a avut o fată, Maria. S-au căsătorit în 1876, la Mircești, unde se retrăsese din 1860. Aici va trăi până la sfârșitul vieții, și aici va fi și înmormântat.

Alecsandri a recunoscut printre primii valoarea lirei eminesciene: „**E unul care cântă mai dulce decât mine?! Cu-atât mai bine țării, și lui cu-atât mai bine. / Apuce înainte și-ajungă cât mai sus./ La răsăritu-i falnic senchină-al meu apus.**”

Profesorul Ion Rotaru consideră că volumul I, „Poesii” din 1896 constituie „cu adevărat o carte rarisimă”, având dedicația-autograf a Paulinei Alecsandri „*Domnului Mandenescu – în amintirea scumpului meu soț Vasile Alecsandri, Paulina V. Alecsandri 1897 Febr. 1ra*”).

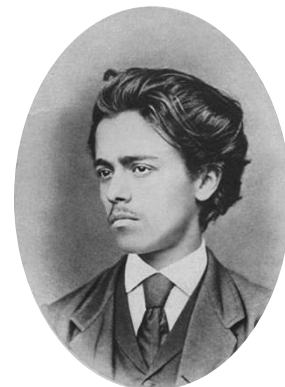
O carte rară este și „*Ballades et chants populaires de la Roumanie (Principautés Danubiennes) recueillis et traduits par V. Alecsandri avec une introduction par M.A. Ubicini, Paris, E. Dentu, Libraire- Editeur, 1855.*”

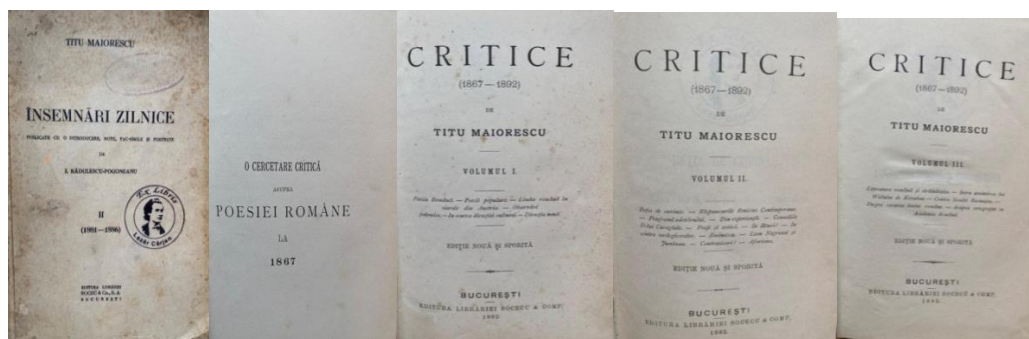
Alexandru Macedonski (1854-1920),

„contestatorul nr. 1” al lui Mihai Eminescu, cu pretenția „de a-și revendica întâietatea literară” (Zenovie Cârlogea), a suferit oprobiul contemporanilor pentru nefericita epigramă „Lui X...” adresată lui Eminescu pe când acesta era într-un stadiu avansat al bolii. Volumul „Poesii”, apărut în anul 1882 la

Tipografia Curții Regale din București, este un exemplar superb, cu coperțile intacte.

Titu Maiorescu (1840-1917), un titan al culturii române cu rol primordial în viața lui Eminescu, a fost criticat în epocă pentru întârzierea nejustificată cu care a predat Academiei Române manuscrisele poetului (1904). Pentru cunoașterea vieții și operei lui Eminescu sunt de mare interes cele trei volume de „Critice” apărute în 1892, „Însemnările zilnice” publicate de I. Rădulescu-Pogoneanu între anii 1936-1943 (tot trei volume) și, evident, cele 11 ediții de „Poesii” cu care, după părerea autorizată a lui Nicolae Georgescu începe o nouă știință, eminescologia.

C.M. - Foarte valoroasele lucrări critice ale lui Titu Maiorescu, sunt printre primele care amintesc și de poezia din Austro-Ungaria, anul de debut a lui Mihai Eminescu, 1867, iar volumele următoare despre „direcția nouă”. Era Eminescu în noua direcție inclus? Nu mulți sunt cei de astăzi care au văzut aceste Studii Critice în format original. Eu, fiind privilegiat, le-am văzut în Colecția Dvs, deși profesoare Floare Băiețan, din Liceul Militar „Ștefan cel Mare”, ne-a povestit mereu de Maiorescu, Perpessicius,

Ciopraga, Călinescu - dar nu le-am văzut operele. Vă rog să le și deschideți și să le prezentați cititorilor Cetății Cavalerilor.

General Lazăr Cârjan: - Cele trei volume de **Critici** în ediția princeps sunt, într-adevăr, rare, fiind bine păstrate, cu hârtie de calitate, însă copertile au fost înlocuite cu legături elegante pe care s-a tipărit numele proprietarului: "I.N. Papiniu". În studiul „Direcția nouă în poezia și proza română”, 1872, cuprins în volumul I, criticul îl așază pe Eminescu după Alecsandri, înaintea unor poeți consacrați în epoca: Bodnarescu, Matilda Cugler, Șerbănescu, Petrino, comentând doar trei poezii - *Venera și Madona, Epigonii și Mortua est*. În studiul publicat în anul morții poetului, Maiorescu „statuează în posteritate imaginea geniului eminescian” (Z. Carlugea), subliniind influența poeziei lui Eminescu asupra tinerei generații române. Peste doar trei ani, canonicul Alexandru Grama de la Blaj va deschide cutia denigrărilor, negând geniul lui Eminescu. Mai mult, va considera că acesta nu e nici măcar poet. Timpul va decide asupra rolului fast al lui Maiorescu asupra poetului și va clarifica incertitudinile cu care acesta este acuzat că a urmărit lichidarea și îndepărtarea gazetarului din viața publică.

C.M - Logica, ediția 1898 – (ed. din 1894 era un rezumat al cursului de Logică ținut la Iași și București – și costa doar „2 lei!”), mărturisesc că nimeni nici nu mi-a arătat-o și nici n-am citit-o. Să o deschidem mai larg. *Logica, după câte am studiat, e o știință filozofică – de la Aristotel încoace - alți îi zic arta -, de a gândi și a pune problema (întrebarea). Și așa cred că este pentru că frământarea „logică” (întrebarea, analiza, criteriul, legile, dovezile, etc) duc, conduc spre un răspuns adevărat. Logica* lui Titu Maiorescu ne învață cum „vrea capul logic să convingă mintea” pentru a ajunge acolo unde își propune. Ce argumente aduce Titu Maiorescu pentru a convinge cu „Logica” sa?

General Lazăr CÂRJAN: Logica este un rezumat „scurt” al prelegerilor ținute la Universitățile din Iași și București, bazat pe o bogată bibliografie: cele mai bune ediții ale operelor lui Aristotel tipărite la Berlin, Paris, Londra, ca și principalele studii semnate de cele mai autorizate spirite ale epocii. În capitolele rezumatului sunt tratate teoria noțiunilor, teoria judecăților și teoria silogismelor. Partea a doua este consacrată Metodologiei: descrierea și clasificarea, definiția și diviziunea, demonstrația și inducția. Acest manual de 163 de pagini demonstrează cu prisosință erudiția criticului care l-a impus ca un adevărat titan al culturii române.

L. C. - Semnalez cartea excepțională semnată de profesorul gorjean **Zenovie Cârlogea** „Mihai Eminescu. Dicționar monographic. Oamenii din viața lui”, 752 p., apărută la Editura TIPO MOLDOVA, din Iași, în anul 2019, lucrare unicat în cultura română. Același autor a publicat, în 2022, la Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii

Tradiționale Gorj, o lucrare esențială pentru eminescologie, prin care combate cu argumente temeinice falsurile grosolane privind fotografiile poetului nepereche, “Mihai Eminescu. Album portretistic comentat”.

În încheiere, aș vrea să-mi exprim prețuirea pentru inițiativa unui Proiect coordonat de Nicolae Georgescu, Aurel Ștefanachi și Doina Rizea, de a publica la TIPO MOLDOVA din Iași, la 170 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, 200 de ediții din opera poetului (1884-1964). Am reușit, până în prezent, să achiziționez 92 de volume, o adevărată aventură care merită să fie re trăită ori de câte ori ne e dor de inegalabilul poet.

Despre dicționarul monografic aș prefera să-l citez pe autor din *Cuvânt înainte* „Despre Eminescu s-au scris biblioteci întregi, însă nicio carte de formula aceasta. Este vorba de un *dictionar monografic* (cu italice, nota mea) care adună la un loc “*oamenii din viața poetului*” (ghilimele duble, nota mea) de la membrii familiei și rude, la prieteni și neprieteni, colaboratori și cunoscuți de-a lungul celor aproape patru decenii de existență...”. Este o lucrare unicat în literatura română care merită să fie prezentată ca atare.

„Așa cum sunt cunoscute, încă din timpul vieții poetului, cele patru portrete din 1869, 1878, 1884 și 1887, (foto copertă -nn) mai există câteva în care apare figura poetului (fie într-o fotografie școlară din 1863 cu profesorul Aron Pumnul în mijlocul elevilor, fie în grupul junimist, cu Maiorescu în frunte, cu prilejul dezvelirii statuii lui Ion Heliade Rădulescu, în Piața Universității din București, duminică, 22 noiembrie 1881). (...) În același sens al „siluirii” unui Eminescu în zilele noastre, sunt de reținut acele mistificări privind datarea unor poezii, precum „Stelele-n cer” (găsită, vezi Doamne, în buzunarul halatului, la moartea poetului, poezia fiind scrisă cu aproape zece ani în urmă ș.a. – vezi mai recent, în „România literară”, nr. 29/2022, articolul de atitudine al lui Nicolae Manolescu, și recenta ediție definitivă, unica de acest fel, în două volume, MIHAI EMINESCU. Poezii, I, Cronologie și simbioze poetice, 1866-1876, 1582 p. și Poezii, II, Cronologie și

simbioze poetice, 1877-1883, 1752 p. (Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2019). (...)

atâ de ce albumul de față își justifică apariția, făcându-se eco-ul unor luări de atitudine, nu suficient de cunoscute la nivel mai general, menite a face oarecum „ordine” în iconografia eminesciană”.

Zenovie CÂRLUGEA

-va urma-

Hermina și Lazăr Cârjan

Note de lectură – la două lucrări semnate Lazăr Cârjan (fragment)

Colonel dr. Constantin MOȘINCAT

Pentru o cât mai completă documentare, se cuvine pentru început a arunca o scurtă privire asupra biografiilor în general, care încep, de regulă, cu locul natal, profesie, și sfârșesc cu familia.

De data aceasta vom porni invers, de la discuția cu Doamna Hermina Cârjan, pentru că, în primăvară, dumnealor au sărbătorit 52 de ani de viață în comun. Distinsa doamnă, mă primește în curtea casei Domniei Sale, străjuită de alei cu trandafiri, cu surâsul specific al unei femei împlinite, fericită că au trecut cu bine, împreună, toate hopurile din viață. S-au adunat destule în 52 de ani. Dar în discuția noastră pentru cei 76 de ani ai domnului general aș fi vrut să rezumăm la o zecime totul, nu de alta ci pentru ca să încapă între copertele unei cărți.

C.M. - E adevărată zicala, și în cazul familiei Cârjan, că pe om îl cunoști după ce mănânci împreună cu el un „sac de sare”? Pe Domnia Voastră vă rog să detaliați doar câteva **clipe**, din cei 52 de ani, cum le-ați rezuma și ilustra doamna Hermina? Cum v-ați cunoscut? Doamna Hermina, că nu ne știe nimeni, spuneți-mi vă rog cum este „Omul” de lângă Dumneavoastră, că îl știți de o viață! Știu că înainte de a vă cunoaște era îndrăgostit iremediabil de poezie. Câte poezii v-a compus și dedicat? Vă rog să-mi spuneți măcar o strofă, deși am curiozitate lărgită.

Doamna Hermina Cârjan – mi-a dat un singur răspuns, complet rezumat într-o imagine, de analizat și Privit! (foto din tablou)

C. M. – Prea bine Domana Hermina. Pe mine m-a surprins în mod plăcut răspunsul Domniei Voastre, elegant, discret, cu un zâmbet diafan care degajă satisfacție, mulțumire în sine și împlinire desăvârșită. Apoi la această fotografie nu pot decât să adaug că cei doi LEI – ca Zodie, 29 și 30 iulie – sunt norocoșii protejați prin foc de Zeul Soare, ca izvor de lumină, căldură, putere de regenerare, ambiție de a cuceri și stăpâni. Stau puțin pe gânduri dar sar de îndată să revolve „problema care o au”. Sunt norocoși și fac totul cu plăcere, entuziasm și multă creativitate.

Ca orice Leu și doamna Hermina și Lazăr Cârjan, sunt firi deschise care te cuceresc, de la primele schimburi de idei, prin cinste, simplitate și curajul confruntării. Ambiția le-a călăuzit în chip norocos viața pentru că idealurile împreună construite le-a adus satisfacție și bucurie la fiecare pas al vieții, ca într-un lin, frumos și continuu vals vienez. Simțul răspunderii i-a unit într-o pereche frumoasă care, iată, a sărbătorit 52 de ani sun cununa vieții.

Căutând explicații native, am realizat că doamna Hermina s-a impus prin echilibru, inteligent condus cu prietenie și înțelegere, ca o doamnă deschisă la dialog, purtat cu modestie. E totuși severă și critică cu pasiunea „excesivă” a Leului (colecționar) pe care-l secondează. Și în acest caz se confirmă zicală că în spatele unui bărbat de succes stă o doamnă puternică! Și doamna Hermina confirmă cu vigoare și energie că reprezintă „magnetul căminului” prin fire și dedicație. Ca oameni puternici cei doi LEI nu fac schimb de fericire, nu cerșesc dragoste – dar dacă Dumnezeu le-a trimis acest sentiment, ei l-au acceptat ca pe un mare dar divin și nu și-au trădat niciodată, niciunul omul pe care îl iubesc.

După câte am remarcat ei trăiesc cinstit, acționează conform conștiinței, nu își etalează istoria familială, nu-i „sfătuiesc pe alții cum să trăiască”, ci preferă să se discute în „sânul familial” și să-și rezolve problemele. Își poartă crucea – cum se zice - fără să o pună pe umerii altora. Sunt responsabili pentru ceea ce au spus și au făcut, iar pentru neîmpliniri se învinuiesc doar pe sine, învață din greșeli – cei puternici preferă să tragă concluziile corecte decât să regrete. În înțelepciunea lor – nu pot fi îndoșiți sau impuși să facă ceva împotriva dorinței și voinței lor. Niciodată, în nicio circumstanță. Nici măcar când e vorba de o frumoasă aniversare.

Hermina, reprezintă un prenume purtat de 91% dintre femei și mai rar ca nume de familie 9%. Este răspândit în 37 de țări. Potrivit *Dicționarului științelor speciale*, ar putea reprezenta o „*blană fină*” sau material fin pentru căptușeala *pavilioanelor naționale* pe care se împodobesc pietrele prețioase, sau ar putea însemna *măreția*, ca simbol de suveranitate. Ermina (Hermina), prin analogie asociat cu un număr mare de prenume feminine frecvente astăzi și în România, terminate în „ia”, pune probleme cercetării etimologiei, prenume provenit, mai probabil, din apusul Europei, de origine germană – zice *dicționarul Zodiacal* – în germană Hermine sau Irmine – adică Zeul Irmin - „mare, grandios, puternic” pare să fi fost la origine un atribut al zeului cerului Tiwaz, sau să fi pătruns la noi pe filieră rusească, care încă nu trebuie exclusă. Cu frecvență numele se poartă în Germania, Ungaria, Slovenia, Croația unde de regulă cade ca zi onomastică pe 2 august (Ungaria), sau 7 aprilie – (Cehia). Pe harta numelor din lume Indonezia, Filipine și SUA au cel mai frecvent numele sau prenumele Hermina, larg răspândit, numai bun pentru globalizarea care se pregătește.

Despre **Lazăr** (în ebraică: El‘āzār „Dumnezeu ajută”) este numele a două figuri biblice. Lazăr din Betania, care a fost înviat din morți, aceasta fiind considerată ca una din minunile lui Iisus descrise în *Evangelia după Ioan*. A doua figură biblică este *Lazăr cel sărac*, din *Evangelia după Luca*. Nu știm dacă prin acest prenume Lazăr, părinții Domniei Sale și-au exprimat

sentimentele de recunoștință pentru venirea pe lume a fiului lor, ori/și că numele biblic - 100% masculin și frecvența de 27% - a prins, la fel și în România ca în alte 40 de țări unde este frecvent. Sărbătorit sâmbăta înaintea Floriilor și pe 17 octombrie.

EFECTUL *Lazăr* este dat unor vindecări miraculoase, care nu pot fi explicate încă de lumea medicală. Și din acest motiv, nu căutăm alte explicații, căci nici chiar fericitul purtător Lazăr Cârjan nu credem că a lămurit în întregul său acest „mister”, în afara unei puternice credințe care domină în chip fericit viața celor doi sărbătoriți de *Cetatea Cavalerilor*. Cei doi LEI – Hermina și Lazăr - sunt, chiar fără voia lor, înaintea multora ca destin și exemplu familial și așa le dorim să rămână. În prag de sărbătoare le urăm **La mulți și sănătoși ani!**

Cam asta am descifrat din auzite și văzute. De fericire n-am pomenit nimic căci se ocupă singuri! Varianta mea de rezervă despre familia Cârjan, în lipsa răspunsurilor la întrebările mele indiscrete și directe, ducea spre oameni care le-au fost prin preajmă și de la care am aflat câte ceva ce nu e scris nici în zodia LEULUI și nici prin cărțile în care au fost protagoniști, simpli spectatori sau mijlocitori. Așa am ajuns la distinsa poetă bihoreană Sabina Măduța, care, la 86 de ani, își amintea așa:

„Mă prenumăr printre acei oameni pasionați de carte, scriitori și editori, printre aceia care au beneficiat de sprijinul neprecupețit al Omului Lazăr Cârjan, orădean prin adopție și veșnic adorator al marelui nostru poet Mihai Eminescu. Din anii '92, deși trăiam în București, venind în Oradea la părinți, am fost invitată și eu să mă alătur pelerinajului care avea loc în fiecare an pe 15 Ianuarie și pe 15 Iunie la Centrul Cultural Român din Budapesta, unde bihoreni, la inițiativa lui Lazăr Cârjan, au donat și înălțat pe un soclu de marmură un superb bust în bronz al Poetului nepereche (foto).

- Printr-o coincidență, pe data de 14 ianuarie 1993, gl. Lazăr Cârjan se întorcea de la București unde participase la un bilanț la Ministerul de Interne. Mi-a telefonat și mi-a propus să-l însoțesc dacă doresc pentru ca, a doua zi pe 15 Ianuarie, să particip la sărbătorirea poetului Mihai Eminescu

la Centrul Cultural Român din Budapesta. Am primit cu bucurie propunerea, le-am dat adresa și am așteptat tensionată telefonul ca să cobor în stradă.

Cu un bagaj minim, nerăbdătoare m-am postat în fața blocului din Drumul Taberei unde locuiam. Era o iarnă grea, zăpada și frigul pusese stăpânire peste țară și peste oraș iar eu cu bagajul în mână lunecând de pe un picior pe altul înghețasem în așteptare! Când în sfârșit au ajuns le-am cerut scuze motivând că sunt deja înghețată și nu mă simt în stare să rezist la drumul lung și greu de noapte de la București la Oradea...

După multe insistențe am urcat totuși în mașină unde m-am mai încălzit. La Oradea am ajuns cu greu pe la miezul nopții unde mă aștepta îngrijorată sora mea Florica în locuința ei. A doua zi dis de dimineață am alergat la autocarul care ne ducea la Budapesta. Acolo ne-am întâlnit și cu actorii invitați să rostească din versurile marelui poet - Leopoldina Bălănuță, Aniko Szilaghi și alții. Ce a urmat la Centrul Cultural Român a fost frumos. Concluzia „Nimic fără efort, nimic fără sacrificii”.

Așa l-am cunoscut pe Lazăr Cârjan și pe soția domniei sale dna Hermina Cârjan și așa s-a legat între noi o strânsă prietenie de familie! Cu ajutorul dumnealui am putut înființa Editura „*Florile DALBE*” la București, iar prima carte tipărită a fost *ROTONDA PLOPILOR APRINȘI*, autor Valeriu ANANIA pe atunci rezident la Mănăstirea Văratec unde își continua minunatele scrieri literare. Lansarea cărții s-a făcut în amfiteatrul Primăriei Oradea fiind

invitat și autorul, atunci Episcopul Bartolomeu Anania al Clujului și Feleacului.

Cu dna Hermina și Lazăr Cârjan ne-am revăzut la București la CASA DE CULTURĂ AL M.A.I. și unde „eu mai susțineam recitări de poezie, ca o vajnică deținătoare a Premiului I, cu poemul „HORIA” de Aron Cotruș (în comisia pt. acordarea premiilor fiind actorul Dinu Ianculescu). Și după ce ne-am pensionat iată-ne iarăși în orașul nostru de adopție continuând să slujim artele. Recent G.I. Lazăr Cârjan, deținătorul colecției „Mihai Eminescu”, a organizat pe 15 Ianuarie 2023 la Muzeul „Iosif Vulcan” din Oradea o expoziție inedită dedicată pasiunii sale nedezmînțite pentru POETUL Național MIHAI EMINESCU.

Am sondat câteva opinii despre cei doi aniversați ai Cetății Cavalerilor și de la doamna **Miorița Săteanu**. Iată opinia Domniei sale: „Domnului General de divizie LAZĂR CÂRJAN îi transmit un sincer și călduros LA MULȚI ANI! Cu această ocazie doresc să VĂ aduc cuvinte de înaltă prețuire, pentru dăruire și profesionalismul dumneavoastră cu care ați contribuit la menținerea ordinii, disciplinei, prin respectarea legislației țării, prin însăși deontologia de polițist. Multă sănătate, bucurii și feliicitări pentru satisfacția muncii și activității desfășurate, cu mult succes, în domeniul cercetării științifice de specialitate și în cea ce privește aptitudinile și competențele în domeniul literaturii juridice, a mass-mediei și al literaturii naționale, cu predilecție spre venerarea LUCEAFĂRULUI poeziei neamului românesc.

În perioada anilor 1989 – 1997, în care generalul maior LAZĂR CÂRJAN, pe atunci colonel – șef al Inspectoratului de Poliție Bihor, prin Uniunea Femeilor din Bihor am derulat foarte multe proiecte pentru combaterea violenței domestice, pentru o viață fericită dăruită copiilor precum și pentru dezvoltarea vigilenței persoanelor vârstnice față de agresori. Aceste activități au fost derulate prin proiectele: *Nu lăsa violența să intre în casa ta!*; *Stop violența !*; *Oferă o floare nu o palmă*; *Marșul pentru viață*; *Copii, circulați corect!*; *Am fost și noi tineri, acum să fim vigilenți!*; *E ziua Ta, mămica mea!*; Toate aceste activități au fost susținute de șeful Inspectoratului de Poliție Bihor, și au avut rezonanță în rândul comunității bihorene, conform evaluării mele.

Ing. Miorița Săteanu

Evenimentul dedicat literaturii a scos în evidență dăruire, susținerea și mai ales implicarea domnului LAZĂR CÂRJAN în promovarea tinerelor talente înzestrate cu harul unei culturi poetice, o nobilă și deosebită menire de a transmite sentimente și trăiri, prin versurile poetei SABINA MĂDUȚA. Domnul LAZĂR CÂRJAN, cu ocazia lansării volumului *DARUL ZILEI* al autoarei Sabina Măduța, în anul 1994, a apreciat cu generozitate toate creațiile literare și a scos în evidență, deosebita inclinație a poetei pentru venerarea lui Mihai Eminescu, prin poeziile și sonetele dedicate geniului literaturii naționale. Am participat și la evenimentul recent organizat la Muzeul *Iosif Vulcan* cu ocazia prezentării de către domnul general de divizie LAZĂR CÂRJAN a

unei părți din colecția de peste 700 exemplare de cărți rare, despre Mihai Eminescu.

EN PASSENT, la GENERAL – îmi spune prietenul Cornel Durgheu⁹⁶ – la începutul anilor '90 l-am cunoscut și s-a legat între noi o apropiere care a rămas. Odată cu venirea libertății românului de sub „opresiva” rânduială. Aveam „calitatea”, în acele vremuri, de OM cu domiciliul în Oraș Dr. Petru Groza. Este localitatea de baștină a filologului, a folcloristului, a profesorului de IAȘI, MIRON POMPILIU, bunul prieten a lui Mihai EMINESCU. Profesor, spun „informațiile” din vremuri, care l-a adus pe LUCEAFĂRUL poeziei românești „ÎN TRECERE” prin ȘTEI. Moment care a MARCAT Memoria spirituală a locului în

mod semnificativ. O „marcare” binecuvântată și în conștiința noastră de „ieri și de azi”. pe care o îmbrățișăm cu drag mai ales ASTĂZI când SIMBOLUL VEȘNIC SUPREM al spiritualității românești, prin duhul său poruncitor ne aduce la ceas de SĂRBĂTORIRE! Laudă și mărirea unui însemnat și credincios iubitor de EMINESCU, Dr. Lazăr CĂRJAN.

Inspirat și viguros susținut de spiritul său „investigator” de militar, atribut transferat „profesional” și în lumea spirituală, a căutat și găsit OMUL, prin magnificul și regretatul OM de cultură VIOREL HORJ, care să-i pună în OPERĂ „ceea ce a poftit EL”: CHIPUL lui AVRAM IANCU în fața Comandamentului Poliției Județului Bihor. Așa ne-am cunoscut. Am descifrat apoi, pe lângă ofițerul superior de poliție, cult și rafinat, responsabilitatea profesiei dure și sensibil itatea OMULUI, aplecat scrisului, care activa pe tărâm literar cu proză scurtă, articole, documente, publicând o serie de studii biografice legate de trăirile personale, tratate și compendii privind graiurile țigănești, prezentându-ne date și documente de-o importanță semnificativă privind „LUCEAFĂRUL” poeziei românești, dar și un colecționar pasionat de „caschete ” originale și uniforme de poliție din toată lumea.

Dar Generalul de Poliție a fost și este un Pasionat și MARE iubitor și donator de Carte. Pasiune fără de care istoria culturală a Bihorului ar fi mult mai săracă, dar și a celor de peste PRUT, sau Valea Timocului. Acele

⁹⁶ Prof. univ. Dr. Cornel T. DURGHEU – sculptor. CETĂȚEAN de ONOARE al Comunei Natale CEFA -2002- și al Orașului VAȘCĂU în anul 2020

donății purtând AUTOGRAFUL APĂRĂTORULUI de PATRIMONIUL CULTURAL NAȚIONAL cu Bărbăție și Credință. LAZĂR CÂRJAN, General maior în retragere, doctor în drept și științe juridice este un nume predestinat pentru tânărul absolvent de Drept al Universității din București în anul 1971.

Odată cu peregrinările printr-o altă zonă a țării, ca lucrător în Poliție după evenimentele din decembrie 1989 îl găsim la Oradea, „Primul Inspector Șef de Poliție Județeană” din țară ales de polițiști. Dinamic și echilibrat are o ascensiune în specialitate deținând funcții importante în Ministerul Administrației și Internelor din România. Fiind OMUL inteligent și RAȚIONAL cu o viziune deschisă dar profundă asupra Evenimentelor vieții, stăpânit de-o pasiune culturală admirabilă, nu se putea opri la atât, a inițiat ridicarea unor MONUMENTE de FOR PUBLIC în Oradea și în alte localități din Județul Bihor. Acțiuni la care am fost părtaș „AVRAM IANCU” ne este martor.

-„En passent” D-le General nu putem uita faptul că ați fost un „ȘAHIST” scripitor ceea ce, „POATE” prin calculele de aleasa gândire v-a fost de MARE folos în VIAȚĂ. Cu ONOR eternul, **La Mulți Ani**, din partea unui Fecior de țăran, statornic prieten MONUMENTALIST din BIHOR.

C. M - *Revin la domnul general Lazăr Cârjan. Din din cei 76 de ani de viață care ar fi cele mai plăcute 10 „clipe” și cum ar fi ilustrate? Acum după patruzeci și doi de ani considerați că vi s-a potrivit profesia de „polițist”, ca „inină, coloană vertebrală și aspirație”?*

L. C. - Pentru mine au contat primele două motive din moto-ul alăturat. În liceu citeam literatură din programa școlară și tot ce apucam din Hemingway și Dostoievski. Cel mai mult îmi plăcea, însă, poezia: Eminescu, Coșbuc, Bacovia, Barbu, Pușkin, Lermontov, Esenin, apoi „proscrișii” noștri: Blaga, Goga, Minulescu. Cu literatura polițistă m-am „spurcat” după anii '70 când s-au tradus romane de calitate în colecția Enigma. Cărțile și filmele polițiste au făcut parte din pregătirea mea de specialitate, alături de manualele de criminalistică.

Motto-ul:

„ - **Ce te-a făcut să devii polițist, Vigot?**
- **O mulțime de factori. Nevoia de a-mi câștiga existența, curiozitatea de a afla cât mai multe despre oameni și... da, da, chiar și asta, dragostea pentru Gaboriau.**
- **Poate că ar fi fost mai bine să te faci preot.**
- **N-am citit pe atunci autorii pe care ar fi trebuit să-i citesc pentru asta.”**

Graham Greene, *Americanul liniștit*

Nu m-am acomodat ușor cu rigurile regimului cazon și am suportat la fel de greu ceea ce includea sintagma „privațiuni ale muncii de poliție”. Am început activitatea la Hunedoara și am răzbit muncind pe brânci pentru că și această meserie se fură, ca oricare alta. Descoperi că ai intuiție, dar constăți, iritat, că alții trudesesc mai puțin dar au un randament pe care tu nici măcar nu-l poți întrezări. Am fost nevoit sa-mi caut punctul de sprijin cu care spunea Arhimede că mișcă lumea, și așa am cunoscut o fată care se numește Hermina și care în câteva luni îmi va deveni soție și mai apoi mama celor doi copii: Anca Otilia și Felix.

M-am format ca polițist, dar și ca om, sub limbile de foc ale Hunedoarei, într-un domeniu în care cunoști virtualii suspecti însă trebuie să le demonstrezi vinovăția: fraudele economice. Aici am cunoscut și oameni de litere de mare forță: Dan Constantinescu, Neculai Chirica, Eugen Evu.

M-am împlinit într-un oraș mic, tot cu profil siderurgic, Călan. Aici am avut pentru prima dată un subordonat, și tot aici a trebuit să fac de toate, în poliție, dar nimic pentru familie. Căci, și dacă ai lucra 24 de ore din 24, tot nu ți-ar ajunge timpul dacă ești dedicat meseriei. În mod paradoxal, Călanul a constituit rampa mea de lansare: m-a recrutat Direcția Economică din Inspectoratul General al Miliției, de unde am revenit după doi ani pentru că soția mea nu se putea acomoda cu anonimatul capitalei.

Sar câteva etape și ajung la prima mea avansare într-o funcție de răspundere. Eram de un an și câteva luni șeful Poliției Orăștie, când am fost chemat la Deva, la inspectorul șef, colonelul Gheorghe Șimon. De profesie inginer silvic, era pentru noi, tinerii, un magician, respectat dar în egală măsură, și chiar mai mult, foarte temut. M-a luat direct: „Măi, te am în vizor de câțva timp. Intenționez să te promovez, dacă te aprobă Bucureștul, șef la serviciul Economic. Mi s-a spus că ai calități și experiență, dar îți spun pe șleau că ai și doua hibe care mă îngrijorează: literatura și șahul”. Am răsuflat ușurat, colonelul era bine informat și, când ți-era lumea mai dragă, putea să te întepe și să te facă zob, cu zâmbetul pe buze, cu o informație din viața ta intimă. „Da, a continuat, ești pasionat pentru amândouă, or eu am nevoie să dai totul în meserie, ziua și noaptea, fără nicio opreliște. Nu te întreb dacă te simți în stare, ți-am dat avizul să dai examen la Direcție, dar îți cer să nu uiți niciodată această discuție”. Îl asigur acolo sus, unde își doarme somnul de veci, că în toată cariera mea am simțit cât adevăr conțineau vorbele sale. Am renunțat să particip la

concursuri de șah, dar nu m-am despărțit de literatură, am citit mult și am scris tot mai puțin.

Am crezut că nu voi rezista prea mulți ani în poliție, dar punctul meu de sprijin a funcționat fără întrerupere, chiar și atunci când mi-am schimbat profilul și am condus direcția în care a lucrat un maestru al intuiției, Dumitru Ceacănica. En passant, am cunoscut doi campioni mondial la șah și câțiva mari maeștri români, en passant și în fugă am fost în preajma unor mari poeți și prozatori români. Și tot în fugă am colecționat cărți de și despre Eminescu, cărți cu autografe, manuscrise și documente literare. Si nu cred că a fost o pură întâmplare să achiziționez o scrisoare semnată de un as al serviciilor secrete, Graham Greene.

Tot într-o goană nebună-nebună-nebună, nici nu știu când am agonisit 42 de ani batuți pe muchie în poliție (plus șase luni și doua săptămâni), iar luna trecută am serbat 52 de ani cu aceeași femeie, cu un bilanț care ne aduce mari satisfacții: două nepoate de la fiică, Hermina Maria și Amalia Ioana, doi nepoți de la fiu, Eric și Patric, premianți în orașul în care s-a născut celebrul autor al romanelor Contele de Monte-Cristo și Cei trei mușchetari. Și nu în ultimul rând, la 1 august împlinește un an strănepoata noastră Ema, dăruită de cea de a doua Hermină! E mult, e puțin, Dumnezeu știe, noi suntem mulțumiți!

C.M - *În acest moment simt nevoia să mai adaug câteva repere la profilul profesional al generalului prof. univ. dr. Lazăr Cârjan (n. 29 iulie 1947, Bărbătești, Vâlcea). Lazăr Cârjan este un reprezentant de seamă al criminalisticii din România. Unul dintre cei mai proeminenți ofițeri superiori de poliție, de după 1990. Absolvent a facultății de drept din București, promoția 1971, a încheiat cariera ca profesor universitar doctor la Universitatea „Spiru Haret”. Actualmente pensionar, scriitor de cărți de specialitate în domeniul juridic și în diverse alte domenii și cel mare colecționar de carte rară și veche, documente, manuscrise, ș.a. precum și o colecție de excepție „EMINESCU”.*

La cariera profesională aș mai menționa faptul că a urmat mai multe cursuri internaționale de drept comercial internațional și antidrog în SUA, ordine publică în Anglia, management la Budapesta. Toate i-au adus ca recunoașterea ca membru fondator IPA, și ca președinte de onoare al acesteia.

Îndrăgostit de poezie și meserie, așa am putea să-i surprindem profilul în două cuvinte, pe care putem s-o probăm cu fapte și acțiuni. Licențiat și doctor în drept cu teza: „Combaterea criminalității la frontiera de stat a României” susținută la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București. A publicat peste 30 de lucrări, ca autor și co-autor, zeci de articole și studii publicate în volume, reviste de specialitate, emisiuni de radio și televiziune⁹⁷. Lucrări domniei sale sunt cunoscute, apreciate, premiate de către instituțiile abilitate în domeniu, din țară și străinătate.

Ceea ce știe lumea mai puțin este această dragoste pentru poezie pornită dintr-o întâmplare (deși admitem că nimic nu este întâmplător), când distribuit într-o piesă ca Demiurg a trebuit să învețe pe dinafară toată poezia LUCEAFĂRUL, și a rămas veșnic îndrăgostit de EMINESCU. Am descoperit, cu mare bucurie și plăcere, această pasiune a renumitului și apreciatului criminalist general Lazăr Cârjan, atunci când i-am adus două volume semnate cu autograf special de la dr. Ionel Novac, un prieten comun.

Cititorii revistei Cetatea Cavalerilor (nr. 30-35/2023) savurează serialele și dialogurile noastre despre cărțile din colecție și autorii lor. Și fie și într-o paranteză, precizez că domnul general Lazăr Cârjan cunoaște amănunte dintre cele mai interesante ale volumelor pe care le colecționează, dintre

⁹⁷ ISTORIA POLIȚIEI ROMÂNE – (367 p), Editura „Vestala”, București, (ISBN 973-9418-05-8), 2000; - „DREPT PENAL ROMÂN – PARTEA GENERALĂ. NOTE DE CURS “ – Editura „Curtea Veche, București, (ISBN 973-8120-49-7), 2001, 301 p.; - „COMPENDIU DE CRIMINALISTICĂ. NOTE DE CURS” – Editura „Curtea Veche”, București, (ISBN 973-8356-76-8), 2003, 224 p.; - „CURS DE CRIMINALISTICĂ” – (450 p), Editura „Curtea Veche”, București, (ISBN 973-8356-77-6), 2003, 450 p.; - „COMPENDIU DE CRIMINALISTICĂ “ ediția a II-a – Editura Fundației „România de Mâine”, București, (ISBN 973-582-858-8), 2004, 344 p.; - „CRIMINALISTICĂ ȘI ȘTIINȚE DE CONTACT – BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ” – Editura Ministerului Administrației și internelor, București, (ISBN 973-8307-50-3), 2004, 582 p.

- „COMPENDIU DE CRIMINALISTICĂ “ ediția a III-a revăzută și adăugită – (384 p), Editura Fundației „România de Mâine”, București, (ISBN 973-725-163-6), 2005, 384 p.; - „FUNDAMENTELE CRIMINALISTICII” – Editura ERA (Universitatea Română de Științe și Arte Gheorghe Cristea, Institutul de Criminalistică din I.G.P.R., Asociația Criminaliștilor din România), București, (ISBN 973-8153-68-9), 2005, 239 p.; - „CRIMINALISTICĂ. TRATAT “ – Editura „Penguin Book”, București, (ISBN 973-87323-3-6), 2005, 828 p.

- „CRIMINALISTICĂ ȘI ȘTIINȚE DE CONTACT – BIBLIOGRAFIE” – Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Ministerului Administrației și internelor, București, (ISBN 973-745-027-2), 2006, 624 p.

cele mai rare cărți – fiind „Poezii”, Eminescu, ediția a 2-a Maiorescu, cu autograf către sora sa „Aglae”(1895). Dragi îi sunt volumele cu autograf de la marii eminescologi: Perppesicius, ZN. Pop, Vatamaniuc, Victor Crăciun, - strânse în nură aproape egal cu cel editat.

Cele mai mici tipărituri apărute în România, manuscrise, scrisori, corespondență, vederi, ordine și medalii – întregesc panopia largă cu și despre scriitorii români. Eminescu, fiind socotit întâiul dintre toți, a fost cuprins în plastica expresivă – busturi (cel donat Centrului Cultural Român de la Budapesta, este și datorită inițiativei Domniei sale, pe când era Insector Șef la Poliția Bihor), statui, portrete, cum sunt cele semnate de Camil Ressu, Eugen Ștefan Boușcă, la 100 de ani de la publicarea întâia oară, în 1883, a Lucefărului, volum însoțit de ilustrațiile lui Gabriel Poenaru și Dionisie Spătaru (2008), ori ale Ecaterinei Mihai, în volumul din 2013, Ediția bibliofilă a lui Ion Iliescu și vitraliile sau/și cărbunele inegalabilul Ștefan Popa Popa'S, la ediția Luceafărului, sau aceea ilustrată de Mihai Cătruna, la 150 de ani de la prima întâlnire dintre Eminescu și Veronica Micle, din volumul Poezii alese (2022).

Scriam într-un articol despre distinsul general Lazăr Cârjan așa: „Cartea reprezintă, în viziunea colecționarului, o comoară. Ea luminează mintea, limpezește gândirea și direcționează atitudinea omului. Cartea de poezie deschide aripile iubirii, dă frâu liber imaginației precum au prins Călin și Cătălina. Și am să punctez un lucru esențial, tot ce are în uriașa sa bibliotecă, posesorul a citit și reținut, cunoștințe pe care le folosește în dialogul elevat pe care-l susține pe orice problematică de cultură generală. Așa s-au pus bazele culturii întinse ce posedă distinsul Cavaler, născut pe meleaguri Vâlcene (29 iulie 1947), educat la școlile polițienești din București, practicant începător în județul Hunedoara, apoi consacrat și împlinit profesional la Oradea (din 1988), cu scurte escale la București, dar revenit printre bihoreni, după pensionare.

Ca un veritabil actor, recită din Eminescu, Minulescu, Goga, Blaga, ori Voiculescu. A îndrăgit poezia din adolescență și, pe furiș, a scris poezie. N-a debutat încă, dar mai e timp, sănătate să fie!”

În luna lui cuptor, când, iaca, a mai secerat un snop de ani la recolta vieții, noi îi urăm din inimă mulți și sănătoși ani, alături de distinsa doamnă Hermina (cu Domnia sa să mai adauge la cei 52 de ani de căsnicie cât o dăru Bunul Dumnezeu, în bună înțelegere și veșnică iubire!) și copii cei

dragi, precum și cu aceea pentru care împlinește nobila misiune de bunic. Și pentru că la o zi distntă Doamna Hermina își sebează ziua de naștere – ani pe care nu-i trădează, prin voiciune și ascuțit spirit de familie – le urăm să rămână mereu lângă sufletele noastre cu aceeași candoare:

**La mulți ani, familia
Hermina și Lazăr Cârjan!**

C. M - Intru în obișnuitul dialog on-line cu dl. general dr. Lazăr Cârjan. Ce noutăți mai aveți în colecția Eminescu?

General Lazăr Cârjan - Săptămâna viitoare îmi îmbogățesc **Colecția Eminescu** cu exemplare deosebite, între care "*Mihai Eminescu. Dicționar monografic. Oamenii din viața lui*" (carte unicat în literatura noastră) și "*Mihai Eminescu. Album portretistul comentat*" de Zenovie Cârlușea. De asemenea, am comandat primele 15 ediții anastatice realizate de TipoMoldova în 2020 dintr-un total de 200 (!). Sper să le obțin pe toate, în câteva luni. Am aflat și de ce exemplarul de *Poesii*, din 1905, realizat de Matei Eminescu, este considerat raritate extremă și s-a vândut anul acesta la licitație cu 2.750 Euro: tirajul a fost dat la topit în urma tratativelor purtate de Maiorescu cu Matei Eminescu ca să se încheie procesul dintre ei. Biblioteca Academiei deține un exemplar, dar cu file lipsă.

După lectura antrenantă a două din volumele oferite cu dedicație, în semn de recunoștință și aleasă prețuire, îi transmitem în **dar distinsei doamne Hermina, dumneanealui și prietenilor Cetății Cavalerilor** aceste NOTE DE LECTURĂ care răsplătesc munca și travaliul unui profesionist, un Cavaler al Colecției sale

strălucite, în care la loc de cinste sunt așezate și cele ce poartă semnătura Lazăr Cârjan!

Cu regretul că abia după zece ani am intrat în posesia unui volum de excepție dedicat unor polițiști onești, dintre care s-a detașat gl. lt. dr. ing. Iulian Medrea, căruia de altfel i-a fost pregătit acest volum omagial - ajuns din păcate postum, de către un confrate de meserie gl. mr. dr. Lazăr Cârjan. Dar, cum zice românul, e bine și mai târziu decât niciodată. Suntem convinși că și de acolo gestul a fost primit. Pentru clarificare, titlul cărții sugerează și confirmă starea permanentă în care se află cei care sunt ***mereu la datorie: 24x24 ore***, fără pauză, sărbători, etc. – polițiștii în slujba cetățeanului! Sunt profesioniștii adevărați, asemenea militarilor cărora noi le-am dedicat un volumul: *Starea de veghe*⁹⁸.

⁹⁸ Rod al căutării, pline de pasiune, în arhivele prăfuite ale vremii, *Starea de veghe*, este un capitol de istorie în desfășurare și sperăm că încă pe multă vreme susceptibilă de a fi îmbogățită. Volum apărut în Ed. Papyrus Oradea, 1997

Contribuții la biografia doctorului Francisc Isak

Lizeta Datcu

Introducere

Eram în luna ianuarie 2022, când am observat că medicul lui Eminescu de la Botoșani, pe nume Francisc Isak, avea același nume cu unchiul străbunicii Felicia. Așa au început căutările despre acest strămoș al nostru.

Curiozitatea ne-a îndemnat să cercetăm, pentru a înțelege care a fost, cu adevărat, viața doctorului Francisc Isak și cum arăta lumea în care acesta a trăit. Pentru că a trecut mai bine de un veac de când uitarea s-a așternut peste lumea doctorului Isak.

Din acel moment, oameni providențiali au apărut în viața noastră și informațiile au venit spre noi într-un ritm rapid. În căutările noastre, am scris Muzeului Județean Botoșani, unde, prin d-l Gheorghe Florin Știrbăț, am primit primele materiale bibliografice. D-l Dorel Mihai Gaftoneanu, cercetător botoșănean, ne-a fost alături, cu îndrumări și acte din arhiva Botoșanilor. D-l Petru Bișog, preot paroh la Parohia romano-catolică “Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Botoșani ne-a oferit cu bucurie copia actului de deces al doctorului Isak din evidențele parohiei, de asemenea ne-a oferit informații despre casa doctorului, aflată chiar în vecinătatea bisericii. D-l Alexandru Hriscu, istoric și cercetător originar din Botoșani, a fost alături de noi în toate etapele căutării, oferindu-ne multe materiale și detalii. Pagina de Facebook pe care dânsul o administrează, “Amintiri din Botoșaniul de odinioară”, este un loc virtual de mare ținută culturală pentru toți cei care iubesc Botoșaniul, aici am aflat detalii despre casa doctorului Isak, am primit aprecieri și gânduri de bine.

Tuturor celor menționați - le adresăm calde mulțumiri!

O sursă importantă de informații au constituit-o arhivele naționale Botoșani, arhivele poloneze din Lvov și din Stryi, un oraș aflat la o distanță de 65 km la sud de Lvov. De asemenea, informații am găsit și în bibliotecile bucureștene, Biblioteca Centrală Universitară și Biblioteca Academiei. O altă sursă de informații a fost baza de date Arcanum digiteca.

Date biografice

Am cercetat arhivele de la parohia romano-catolică Sfânta Ana din Lvov, din actuala Ucraina, la vremea când orașul se numea Lemberg și aparținea Imperiului Habsburgic.

În ziua de 16 octombrie 1827, se naștea la Lemberg, Francisc Gallus Isaak. Era fiul lui Ioan Isaak, funcționar la Cassa Provincialis în cadrul Ministerului de Finanțe, și al Barbarei. Barbara, fiica lui Francisc Proczkar și a Marianeii, era originară din localitatea Olomouc, din Moravia (pe teritoriul actual al Cehiei).

1827	Nomen	Religio		Sexus		Parentes		Patriti	
Mensis <i>Novemb.</i>		Catholica	Aut Alia	Maer	Puella	Nomen	Conditio	Nomen	Conditio
<i>16° 21° Octobris</i>	<i>Franciscus Gallus</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>Ioannes Isaak Barbara</i>	<i>Officialis Cassa provinc. Officialis Cassa provinc.</i>	<i>Franciscus Proczkar Marianeii</i>	<i>Unicollatus Socii Habitus Cassae provinc. Cassa provinc.</i>

Copie a actului de naștere al doctorului Francisc Isak, extras din registrul parohiei romano-catolice Sfânta Ana din Lvov

Francisc Isak a avut un frate mai mare, Stanislaus Ioan, botezat în data de 22 decembrie 1826, născut cu infirmități și botezat acasă (așa cum se menționează în registrul aceleiași parohii Sfânta Ana).

În aceste condiții, nașterea micului Francisc a adus probabil o rază de speranță în familia Isaak. După obiceiul vremii, copilul a primit numele nașului, pe care îl găsim consemnat în actul de botez (Francisc March, director școlar), în plus, a primit numele sfântului Gallus, sfânt catolic sărbătorit în ziua de 16 octombrie.

După scurtă vreme, la data de 18 decembrie 1828 se stingea din viață Barbara Isak, la doar 32 de ani. Decesul ei este consemnat tot în arhivele parohiei Sfânta Ana.

După anul de doliu pricinuit de moartea soției, Ioan Isaak se căsătorește a doua oară, cu tânăra Antonia Ioana Schwabe. Actul de căsătorie se află în arhivele parohiei Stryi, la data de 29 iunie 1830.

Am găsit de asemeni în arhivele parohiei Stryi, actele de botez a trei copii din cea de a doua căsătorie a lui Ioan Isaak. Primul copil, născut în 1831 a fost Anton Ioan, au urmat apoi Leopoldine Josepha în 1834 și Carol Eduard în 1835.

Doi dintre frații lui Francisc Isak au venit în România. În arhivele din Lemberg am găsit consemnată căsătoria lui Anton Ioan în 1860, care era, la acea dată, telegrafist la București. Ramura acestuia se pare că are urmași până în prezent.

Fratele cel mic, Carol, a ales să vină la Botoșani. În 1862 este menționat ca fiind, pentru câteva luni, șeful poștei botoșănene,¹⁾ ulterior fiind funcționar postal (telegrafist). S-a căsătorit în 1865 cu Roberta Udriska, fiica consulului austriac din Botoșani, Ludwig Udriski de Udrycze. Am găsit, cu sprijinul arhivelor naționale Botoșani, actul de cununie religioasă dintre Carol Isak și Roberta Aloysa Hermina Udriska, din 1865, de la parohia catolică Sfântul Ioan Botezătorul din Botoșani. La rubrica “nași” sunt menționați “Franc Isak, doctor” și “Gustav Udriski din Mihăilești”,²⁾ aceștia fiind fratele mirelui și, respectiv, fratele miresei.

REGISTRU PENTRU CASA

No. cununie	Data cununiei			Data parohială (botezului) de cununie			Numele persoanei și al mamei mirelui	Vârsta mirelui	A altor cununii			Locuța mirelui	Numele și prenumele mamei, tatăl și moșierii parohiei	Vârsta mamei	A altor cununii			Locuța mamei	Numele și prenumele mamei și al tatălui miresei	Vârsta mamei miresei
	Anul	Luna	Ziua	Anul	Luna	Ziua			I	II	III				I	II	III			
11	1865	ianuarie	13	1865	octombrie	17	Carl, Wenzel Ferdinand Isak Telegrafist	30/1				Sty. Galina	Roberta, Aloysa Hermina Udriska fiica lui starosta	25/1				Botoșani	Franc Isak doctor Gustav Udriski din Mihăilești	Jean Bucharesti Leticia Botez din Botoșani Bucuresti

EXECUTAT
LA SERVICIUL JUDEȚEAN
BOTOȘANI
AL ARHIVELOR NAȚIONALE

Copie a actului de căsătorie al lui Carl Isak cu Roberta Udriska, din arhivele parohiei Sfântul Ioan Botezătorul din Botoșani, aflat la arhivele naționale Botoșani.

Din această căsătorie s-au născut cel puțin 3 copii – Ioan-Isac, născut în 1866 și decedat în anul 1950 la Botoșani, Maria, moartă de tuberculoză la data de 28 mai 1886 la vârsta de 15 ani, și Felicia, născută pe 3 ianuarie 1878 și decedată în 1938. Felicia a fost străbunica soțului meu.

Carol Isak și-a preschimbato numele în Scarlat Isăcescu. În anul 1878, când s-a născut străbunica Felicia, este menționat în actul de naștere că tatăl Scarlat Isăcescu era sub protecțiune română, așadar obținuse cetățenia română, iar fetița a fost botezată în religia ortodoxă. La data de 28 octombrie 1884, Carol-Scarlat Isăcescu se stinge de tuberculoză, lăsând în urmă o soție cu copii minori. Decesul său este consemnat în arhivele parohiei catolice Sfântul Ioan Botezătorul.

Iată, găsim o întreagă diaspora poloneză în Botoșani, în condițiile în care Polonia fusese împărțită definitiv în 1795 între Imperiul Rus, Regatul

Prusiei și Austria Habsburgică, fiind practic ștearsă de pe harta Europei, până în 1918.

Am menționat toate aceste lucruri pentru a lămuri că doctorul Francisc Isak provenea dintr-o familie poloneză, din părinți catolici, botezat catolic și vom vedea mai apoi, că a trăit până în ultima zi a vieții sale sub ocrotirea bisericii catolice. Până la acest moment nu am găsit încă nici o mențiune în arhive despre presupusele origini evreiești ale doctorului Isak, așa cum s-ar putea crede, cu gândul la numele său cu rezonanțe biblice.

Revenind la tânărul Francisc Isak, acesta, cu un frate infirm din naștere și o mamă moartă de timpuriu, trebuie să fi simțit încă din copilărie gustul suferinței. Nu este de mirare că a ales să devină medic, pentru a încerca să își ajute semenii.

Vom prezenta câteva date biografice despre doctorul Francisc Isak.

În tinerețe, acesta a urmat studiile în Lemberg și a absolvit Academia Tehnică în același oraș. În 1848 a participat la revoluția poloneză, fiind înrolat în Garda Academicienilor. Revoluția fiind înfrântă de către stăpânirea austriacă, a fost judecat și avea să fie prigonit tot restul vieții sale. De menționat că în 1885, când a primit naturalizarea română, în expunerea de motive se menționează că “niciodată nu s-a bucurat de protecțiunea austro-ungară”, ceea ce înseamnă că a nu avut niciodată cetățenie austro-ungară.

Ulterior, a urmat cursurile facultății de medicină din Viena. În anul 1851 a cunoscut într-o clinică din Viena pe Ștefanache Cociăș din Dorohoi, venit să își cerceteze sănătatea. A venit împreună cu acesta în România, unde a fost numit medic la spitalul filial din Herța și a lucrat acolo până în 1854 ca ajutor chirurg și medic asistent.

În 1856 își completează studiile de medicină la Paris. În 1857 își ia doctoratul la Universitatea din Würtzburg din landul Bavaria. În același an, 1857, vine la Iași, unde obține un permis de liberă practică a medicinei în Moldova, ca doctor în medicină, chirurgie și obstetrică.

În perioada 1857-1860 practică medicina la Viena într-o clinică de oftalmologie.³⁾

În preajma anului 1861, doctorul Isak se stabilește în Botoșani, probabil în aceeași perioadă cu fratele său mai mic, Carol.

Este numit prin decret domnesc în 7 octombrie 1861, medic primar al spitalului Mavromati din Botoșani, ocupând această funcție până în 1864, de asemeni în perioada 1866-1886, iar din 1866 se ocupă și de administrația spitalului Sf. Spiridon “fără vr-un remunerariu”.

A fost, de asemeni, medic al Companiei de cale ferată Iași-Cernăuți-Lemberg, perioada în care s-a ocupat de îngrijirea sănătății personalului companiei, obținând, în semn de recunoștință de la comitetul de conducere al companiei un permis gratuit de deplasare pentru a nu mai fi nevoit să plătească deplasările din banii personali.⁴⁾

În anul 1865, la inițiativa doctorului Francisk Isak sprijinit de primarul orașului Costache Canano, s-a înființat Ospiciul Comunal, sub presiunea mării epidemii de holeră care a bântuit orașul în anii 1865-1866. Activitatea și-a desfășurat-o, la început, în casele închiriate de la biserica Cuvioasa Paraschiva. Aici erau internați laolaltă “bolnavii, săracii, orfanii, infirmii și nebunii”.⁵⁾

A fost membru al lojii francmasonice “Coroana lui Ștefan cel Mare” încă de la înființarea acesteia în Botoșani, din data de 10 martie 1867, ca și alți intelectuali botoșăneni, așa cum găsim în registrele acesteia.⁶⁾

În perioada 1877-1878 este medic pentru soldații români și prizonierii turci din războiul de independență, instalați în cele trei spitale amenajate: spitalul filial al casei Sf. Spiridon, spitalul Milostivirea înființat de “doamnele din Botoșani” și spitalul din Popăuți, unde a fost și membru fondator, în tot acest timp “dând gratis căutarea și îngrijirea sa ca medic și administrator tuturor acestor spitale”.

În data de 13 ianuarie 1885, Adunarea Deputaților votează acordarea indigenatului cu dispensă de stagi, doctorului Francisc Isak. A fost ales de trei ori consilier comunal, după cum aflăm tot din “Desbaterile Corpurilor Legiuitoare”.. În 1886, se afla din nou pe lista alegătorilor comunali.⁷⁾

În anul 1886 se pensionează. Acest lucru este consemnat în România Liberă din Botoșani din 11 februarie 1886. Cu această ocazie are loc o solemnitate organizată de către corpul didactic din Botoșani. În același ziar se află publicată o frumoasă scrisoare de mulțumire semnată de către membrii corpului didactic, aceasta dovedind respectul de care se bucura doctorul Isak în comunitatea botoșăneană, după un sfert de secol petrecut la Botoșani.⁸⁾

Mai aflăm unele detalii din presa vremii despre Francisc Isak. În anul 1890, doctorul Isak primește ordinul Coroana României în grad de ofițer.⁹⁾

De asemeni, aflăm că la 1 septembrie 1897 a avut loc, în Botoșani, logodna d-rei Lucreția Ștefanovici cu d-l căpitan Th. Herescu. În protipendada Botoșanilor este menționat și “Francisc Isak, cunoscutul doctor, având pieptul acoperit cu decorațiuni bine meritate”.¹⁰⁾

Doctorul Isak și Eminescu

În perioada 1887-1889, numele doctorului Isak este menționat în legătură cu poetul Mihai Eminescu.¹¹⁾

Poetul, la data de 3/15 mai 1887, când este adus de la spitalul Sfântul Spiridon în casa surorii sale Harieta, se afla într-o stare gravă. ”Aseară s-au decis doctorii a-l transporta pe Mihai earăși la mine, văzând că numai ieu pot să-l fac să ieie doctorii ori să mănânce ceva”.

În ziarul Universul din 6 iunie 1887 găsim știrea conform căreia “Starea sănătății poetului Eminescu, din nefericire, n’a luat nici o schimbare spre bine. De cinci zile, poetul se află internat în spitalul Eforiei Sf. Spiridon din Botoșani”. Știrea este preluată din Curierul român de Botoșani, evident cu întârziere, deoarece poetul se afla deja în casa Harietei.

Pacientul va sta sub supravegherea mai multor medici menționați de către Harieta în scrisorile sale - “D[oc]torii Isak, Hyneck, Urzică, Palauzu și Calişer vin de-l vizitează”. Dintre acestia, doctorul Isak este des menționat în scrisorile Harietei către Cornelia Emilian. Acesta vine să își viziteze cu regularitate pacientul.

Relația dintre Harieta și doctorul Isak pare să fie una veche. „Ai noroc că am ținut la întreaga dumitale familie”, îi spune la un moment dat doctorul.

Fotografia, unica existentă, îl înfățișează pe doctorul Francisc Isak și este preluată din cartea “Din trecutul Botoșanilor – Figuri dispărute”, de Vladimir Șardin, Botoșani, 1929

Acest lucru pare să fie subliniat de doza mare de încredere pe care Harieta o acordă tratamentului doctorului Isak. În 23 iunie/5 iulie 1887, scria: "Cred și sunt convinsă că doctorul Isac are să-l vindece. Poate veți dice de ce nu l-am chemat de cât în timpul din urmă, iată de ce: El este bolnav de inimă, bătrân și s'au abzis cu totul de a face vizite, la nimeni. Văzând că eu am căzut bolnavă, cunoscând adevărata mea durere ce o port fără nici un ajutor, l'a mișcat moralmente așa de tare, că s-au hotarat a-l căuta el singur, la care bine-facere ce manifestează în fiecare zi, pot zice pozitiv, că azi de este Mihai în viață, numai lui Isac o datorește și ne va rămânea lui Mihai și mie, în tot restul vieții, ca ceva sfânt numele lui. [...] Cheltuielile se ridică la doue-zeci franci și doue-zeci și cinci bani pe zi, fără să plătesc, lui generosul și nobilul Isac, de cât numai birja, că el nu ține trăsură."

Vom mai spune că, la acea dată, mercurul menționat în scrisorile Harietei, folosit în tratamentul lui Eminescu, nu ar fi fost posibil să fie întrebuițat în stare pură. În anul 1862 se publică la București prima ediție a "Farmacopeei române". Aceasta reglementează preparatele farmaceutice și conține chiar un registru al medicamentelor care trebuie să fie închise și ținute separat, precum și dozele maxime în care acestea puteau fi folosite. Preparatele pe bază de mercur erau bi-iodura de mercur, biclorura de mercur, oxidul și sulfura de mercur. Biclorura de mercur este numită calomel și este folosită și în prezent în creme farmaceutice, pentru vindecarea afecțiunilor pielii. Să fi fost fricțiunile cu mercur despre care menționează Harieta în scrisorile sale, un preparat farmaceutic pe bază de calomel? Probabil că rețeta era preparată de către un farmacist, după reguli stricte, deoarece sunt menționate cantități precum patru grame sau șapte grame de preparat cu mercur. Este vorba, așadar, de un tratament utilizat conform științei medicale a vremii, pe care nu îl putem judeca după criteriile secolului XXI.

În vara anului 1887, sub îngrijirea devotată a surorii sale și sub supravegherea doctorului Isak, starea de sănătate a poetului se ameliorează simțitor. În data de 18 octombrie/30 octombrie 1887, Harietta Eminovici scrie către Cornelia Emilian "Mihai este foarte bine, de aceea fiți bună ca totdeauna și rugați pe d-nul Savul să publice mulțumiri lui doctoru Isac, de bunătatea lui cea nemărginită, cum va fi mai măgulitoare, că-i leah și îi place a fi lăudat, de și în fond a făcut adevărate minuni cu știința, mai probabil de cât Christos."

Cuvintele de mulțumire către doctorul Isak au fost de îndată publicate în ziarul Liberalul din Iași. Anunțul era acesta: "Mai mulți amici ai poetului Eminescu ne roagă a mulțumi prin publicitate d-lui dr. Isaac din Botoșani, pentru nemarginata bunăvoință și concursul medical ce l-a dat poetului Eminescu, care astăzi se află pe o cale de o complectă însănătoșare. După

câte aflăm, chiar în numărul viitor al revistei “Convorbiri literare” va apărea o operă literară a distinsului poet”.¹²⁾

Era o practică obișnuită în acea vreme să se publice în presă anunțuri de mulțumire ale pacienților către medicii care îi vindecaseră, fiind binecunoscut faptul că buna reputație de care se bucura într-o comunitate era (și este) esențială pentru un medic. Cu atât mai mult ne putem pune întrebarea, cum ar fi putut un revoluționar polonez persecutat din motive politice, refugiat într-o țară străină, un om care și-a clădit reputația exclusiv prin atitudinea sa față de semeni, care a simțit încă din copilărie durerea pierderii mamei, care s-a obișnuit să împartă cu semenii săi durerile și suferințele, străduindu-se prin știința sa medicală să micșoreze răul din lume, suferind adesea de limitele pe care aceasta le deține în fața morții, cel numit de Nicolae Iorga “medic fără de arginți” al celor fără sprijin, cum ar fi putut să își trateze necorespunzător pacienții? Această acuzație nu se potrivește cu întreaga sa conduită morală și nu i-ar fi putut aduce decât distrugerea reputației sale clădite cu greu.

În iarna anului anului 1887-1888, Harieta este grav bolnavă și este îngrijită cu multă atenție de către același doctor Isak.

Despre încrederea pe care Eminescu o avea în doctorul Isak, aceasta reiese în mod indirect din faptul că însuși Eminescu îl trimite pe prietenul său grav bolnav, Harietei, spre îngrijire și aplicarea aceluiași tratament, pe “domnul M”, numit și “domnul Pompiliu” (se presupune că era Miron Pompiliu). Găsim în scrisoarea datată 15 decembrie/27 decembrie 1888, că doctorul Isak o ceartă pe Harieta pentru că, bolnavă fiind, își cheltuiește astfel puținele resurse fizice, spundu-i: “Ai noroc că am ținut la întreaga dumitale familie [...] Te rog însă să mă scutesti cu or ice rugaminte mai mult, numai în cas că vei fi D-ta, bolnavă [...]”. Doctorul refuză să îl îngrijească personal pe acesta, trimițând un medic militar, care, spune Harieta, “este tot așa de nebun ca și Isack, numai că nu-i bețiv”.

Nu vom face presupuneri despre necesitatea sau oportunitatea tratamentului administrat poetului Eminescu, neavând pregătirea medicală necesară și nici competențe în istoria medicinei. Vom spune doar că, așa cum afirmă sora poetului și presa vremii, starea de sănătate a poetului s-a ameliorat evident, acesta părăsind Botoșaniul în primăvara anului 1888, motivând că până la aprobarea pensiei sale de către Parlament trebuie să își găsească de lucru la București.

În scrisoarea adresată Cornелиei Emilian, în 20 aprilie 1889, aflăm că sora poetului făcea demersuri pentru a-l scoate pe poet din stabilimentul doctorului Șuțu și a-l readuce la Botoșani sub îngrijirea doctorului Isak.

”Doctorul s-a sfătuit cu iștelalți medici și mi-a zis că va cerca o ultimă idee a sa pe timp de trei luni și dacă nu va reuși a-l aduce în starea normală, apoi îl va așeza el singur la institutul Șuțului.”¹³⁾ Acest demers nu a mai fost posibil însă, odată cu sfârșitul tragic al vieții poetului.

Interpretări inedite

Vom încerca să lămurim un pasaj din scrisorile Harietei către Cornelia Emilian. Aflăm din scrisoarea datată 28 septembrie/9 octombrie 1888: “Scrisoarea matală am primit-o duminică, însă, întârzierea răspunsului meu provine din cauză că n-am putut întâlni pe cumnata doctorului Isack, să pot ști pozitiv reîntoarcerea lui din streinătate”. O putem recunoaște aici pe Roberta Isăcescu, soția văduvă a lui Carol-Scarlăt Isăcescu, fratele doctorului. Vom publica aici unica fotografie cu aceasta pe care o avem în familie, făcută la Iași în anul 1912.

Fotografie din arhiva personală. Felicia Isăcescu în jurul vârstei de 18 ani. Fotografie din arhiva personală. În centru se află Roberta Isăcescu, în rândul de sus – în dreapta fiica acesteia, Felicia, căsătorită Ionescu, în stînga ginerele Mihai Ionescu, în mijloc nepoata Virginia, în mijloc-stînga nepotul Virgil, în rândul de jos nepoata Felicia Aurelia.

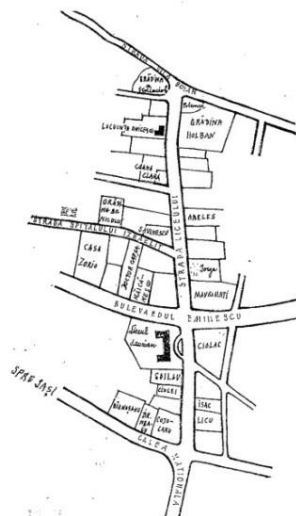
Am putea, de asemeni, să dăm o interpretare probabilă unui alt pasaj din scrisori: “Eri a venit doctorul Isak din streinatate și îndată a venit să-l vadă. [...] Cum am întreprins cura prescrisă de el, cu totul este bine. Ba eri mai că era și dispus să poetiseze o copilă de 9 ani, ce este foarte frumoasă.”. Nepoata doctorului Isak, adică fiica fratelui său Carol, pe numele ei Felicia Isăcescu, avea atunci chiar vârsta de 9 ani și este posibil să fi venit împreună cu unchiul său, doctorul Isak, în vizită la pacientul Mihai Eminescu. Este posibil ca ea să fi fost copila căreia voia Eminescu să îi dedice o poezie. Carol-Scarlat, fratele doctorului murise în 1884, așa încât (putem presupune) - nu mică o fi fost bucuria fetei orfane de tată să își însoțească într-o vizită unchiul abia întors din țări străine.

Date biografice (continuare)

Doctorul Francisk Isak a locuit pe strada Liceului (în prezent strada Nicolae Iorga) la numărul 6, aproape de biserica catolică Sfântul Ioan Botezătorul. La numărul 14 locuia familia Iorga, tatăl lui Nicolae Iorga fiind bun prieten cu doctorul.

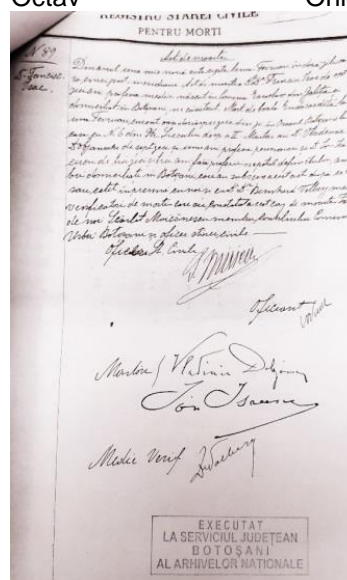
În memoriile academicianului botoșănean Octav Onicescu, găsim o schiță în care sunt desenate câteva case de pe fosta stradă a Liceului, de la strada Vila Boian și până la Calea Națională, la sfârșitul secolului XIX. Între acestea putem observa casa Onicescu, liceul Laurian pe aceeași parte, iar vis-à-vis casa Iorga și casa Isak.¹⁴⁾ Nu în ultimul rând, de menționat că această carte constituie o mărturie inestimabilă despre Botoșaniul sfârșitului de veac XIX.

Doctorul Isak a murit la data de 1 februarie 1907. Cauza decesului menționată în actul de deces a fost endocardita. La decesul doctorului Isak,

Străzile orașului Botoșani legate de strada Liceului.

Schiță cu strada Liceului și străzile adiacente, din cartea “Memorii” de Octav Onicescu.

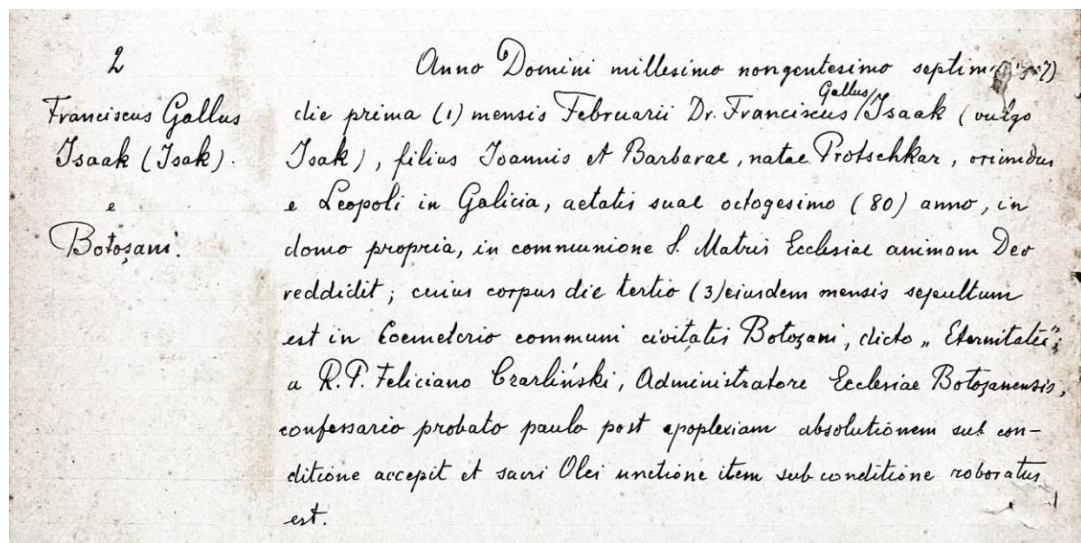
Copie a actului de deces al doctorului Francisk Isak din registrele de stare civilă ale Arhivelor naționale Botoșani.

În certificatul de deces eliberat de Primăria urbei Botoșani, găsim ca martori pe d-l Vladimir Dobjanski, de 71 ani, pensionar, și pe d-l Ion Isăcescu, 33 ani, fără profesie, nepotul defunctului. De fapt, acesta avea 40-41 ani, născut fiind în 1866.

Actul de deces aflat în arhivele parohiei catolice, scris în limba latină, este pe departe cel mai frumos act de acest gen pe care l-am întâlnit. În traducere, sună astfel:

“Anul Domnului 1917, ziua 1, luna Februarie, doctor Franciscus Gallus Isaak (popular Isak), fiul lui Ioan și al Barbarei, născută Protschkar, originar din Leopoli, Galicia, în vârstă de 80 ani, în propria locuință, în comuniune cu Biserica Mamă, și-a înapoiat sufletul Domnului. Al cărui corp a fost înmormântat în a treia zi în cimitirul Eternitatea Botoșani. Care către Prea Sfințitul Feliciano Czarlinski, Administratorul Bisericii din Botoșani, s-a confesat, confesiunea fiind redusă post apoplexie a primit absolvirea condiționată și de asemenea condiționat a fost uns cu sfântul Mir astfel fiind întărit.”

Copie a actului de deces din Parohia romano-catolică Sfântul Ioan Botezătorul (oferită de către d-l preot paroh Petru Bișog)

Despre prietenul său, Nicolae Iorga avea să consemneze: “Din Botoșani vine trista știre a morții bătrânului dr. Isak. De bună seamă că nu e Botoșănean care să nu-i cunoască numele. Medic fără arginți, om de o nemărgenită bunătate și milostivire față de orice suferință, prieten statornic al tuturor celor ce fuseseră ajutați de dânsul, cavalier, nobil, aristocrat al sufletului și al inimii, așa a trăit pe acest pamânt al răilor și al nedreptilor doctorul Isak. Venise la noi din țara lui robită și umilită, din Polonia ce sângera din sute de răni, venise din vălmășagul revoluției învinse, păstrând

din steagul rupt atâta cât să-i aducă aminte că a luptat cu brațul său de tânăr pentru neamul osândit. Și, din acest început al său eroic, a păstrat totdeauna atâta cât să fie superior mediului său până la adânci bătrânețe, când în ținuta dreaptă, în privirea strălucitoare de bunătate, în cinstita și bărbăteasca strângere de mână, în dulcea lui românească stricată și în fapta lui largă, îi trăia încă partea cea mai bună a tinereții.

Dintre câți oaspeți străini a avut această țară, nimeni nu ne-a înțeles, iertat și iubit mai mult decât acești idealiști până la mormânt ai revoluției polone.”¹⁵⁾

Doctorul Isak este înmormântat în cimitirul Eternitatea, în partea catolică. Monumentul său funerar, din marmură neagră, este vizibil și astăzi.

Cumnata doctorului, Roberta Isăcescu, era mutată deja din Botoșani împreună cu fiica sa Felicia, la Pomârla. Acolo, Felicia s-a căsătorit cu Mihai Ionescu, profesor de limba germană la Liceul Anastasie Bașotă.

Nepotul doctorului, Ion Isac Isăcescu, a fost desemnat drept unicul moștenitor legal al averii unchiului său, doctorul Isak. Acesta a moștenit moșia de la Godinești-Hreățca (zonă aflată acum pe teritoriu ucrainean) și casa de pe strada Liceului.

În toamna anului 1907, strămoșii noștri s-au mutat de la Pomârla la Iași. Mai exact, vorbim de Roberta Isăcescu, rămasă văduvă după moartea lui Carol-Scarlat Isăcescu, fiica acesteia Felicia și soțul acesteia, profesorul Mihai Ionescu și cei trei copii ai soților Ionescu. Au locuit la Iași, într-o locuință închiriată, în strada Toma Cozma numărul 20. Roberta Isăcescu a trăit 85 de ani, până în anul 1925. Fiica cea mare a Feliciei Ionescu, pe nume Virginia, s-a

Mormântul doctorului Francisc Isak din cimitirul Eternitatea, Botoșani (fotografie oferită de către d-l Dorel Mihai Gaftoneanu).

Casetă care a aparținut doctorului Francisc Isak.

Casa doctorului Isak din strada Nicolae Iorga nr.6 (fostă Liceului), într-o captură de pe googlemaps din jurul anului 2015, înainte de demolare.

căsătorit cu Edmond Agricola și a avut o fiică, pe Carmen-Elena.

Mai găsim în inventarul arhivelor Botoșani două dosare de contestații pentru moșia Godinești din Hreațca pe numele lui Ion Isac Isăcescu, moșia fiind expropriată și trecută în proprietatea statului în anul 1919, după câte se pare, din motive de absenteeism.

Fiica Feliciei Ionescu, pe nume Felicia Aurelia, căsătorită cu procurorul botoșănean Corneliu Rotundu, a locuit între anii 1938-1946 (cu aproximație) în orașul Botoșani. Din ceea ce povesteau în familie soții Rotundu, știm că în casa doctorului Isak din strada Liceului nr. 6 a locuit nepotul Ion Isăcescu și soția acestuia, Ana-Maria. Felicia Rotundu și soțul acesteia și-au vizitat unchiul și mătușa în perioada în care au locuit în Botoșani. Lor le-a povestit unchiul Ion Isăcescu despre perioada din tinerețe în care a frecventat cazinourile din străinătate, unde era considerat bogat și era supranumit "prințul din Carpați".

Unicul obiect care s-a păstrat până în ziua de astăzi din casa doctorului Isak este o casetă din lemn de trandafir, cu inscripția "Dr. Isac", care a fost primită de către Felicia Rotundu de la unchiul acesteia, Ion Isăcescu.

Ion Isac Isăcescu a murit la data de 26 ianuarie 1950. Despre soția acestuia, Ana Maria născută Hill, aflăm din arhiva parohiei catolice că era originară din Viena și că a fost înmormântată la cimitirul catolic Eternitatea la data de 17 martie 1962. Numele și data decesului acestora se află inscripționate la baza monumentului funerar al doctorului Isak.

De la domnul Petru Bișog, preot paroh la biserica romano-catolică "Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul", am aflat că locuința din strada Liceului nr. 6 a fost lăsată moștenire unor măicuțe catolice, surorile Bernard, la moartea doamnei Isăcescu. Se pare că în același an, casa a fost vândută, în ea succedându-se mai mulți proprietari. Ulterior a fost cumpărată de către un om de afaceri, fiind dăruită în jurul anului 2015. Pe locul casei este construit acum un magazin, Penny market.

În anul 1956 s-a întocmit o listă a caselor din Botoșani propuse pentru a fi monument istoric, însă casa doctorului Isak nu a fost inclusă pe această listă. O soartă mai fericită a avut casa vecinului și prietenului său, Nicolae Iorga, care a devenit casă memorială.

Încheiere

Mai sunt încă și alte lucruri de cercetat, care nu au fost menționate în articolul de față, din cauză că nu deținem date certe sau suficiente pentru a

face afirmații. Sperăm ca viitorul să ne dezvăluie și mai multe lucruri despre doctorul Francisc Isak și despre lumea în care acesta a trăit.

Bibliografie

- 1) "Poșta și filateliștii botoșăneni", de Ștefan Nicolau, editura Axxa, 2007, pag.76
- 2) Îl recunoaștem aici pe Gustav Udriski de Udrycze, starosta (denumirea poloneză pentru "consul") la consulatul austriac din comuna Mihăileni a județului Botoșani. Pe Gustav Udriski, cunoscut din arhiva familiei, l-am găsit (cu numele de Odrițchi) în monografia comunei Mihăileni, scrisă de Filimon Rusu în 1932 și publicată pe site-ul primăriei din Mihăileni.
- 3) "Din trecutul Botoșanilor – Figuri dispărute", de Vladimir Șardin, Botoșani, 1929
- 4) Desbaterile Corpurilor Legiuitoare din 13 ianuarie 1885, București, Imprimeria Statului, 1881-1885
- 5) Inventarul arhivelor Botoșani, dosarul numit "Spitalul Izolarea Botoșani"
- 6) gallica.bnf.fr/Bibliothèque nationale de France, Departement de Manuscrits
- 7) Ziarul Vocea Botoșanilor nr. 28, 13 iulie 1886
- 8) Ziarul România Liberă, Botoșani, 11 februarie 1886, pag. 2
- 9) Ziarul Universul, august 1890 (Anul 7)1890-08-08 / nr. 180, pag. 2
- 10) Ziarul Opinia, Botoșani, din septembrie 1897 (Anul 1, nr. 102-125) 1897-09-17, nr. 114, pag. 6
- 11) "Scrisori către Cornelia Emilian și fiica sa Cornelia", carte apărută la Iași, la Editura Librăriei Frații Șaraga, în 1893 și republicată în cartea "Mihai Eminescu – Un Dumnezeu rănit", editia a II-a, îngrijită de Laurian Stăncescu, editura Scrisoarea a treia, București, 2018
- 12) Ziarul Liberalul, Iași, nr.232 din 23 octombrie 1887, pag. 2
- 13) Scrisoare publicată de către G. G. Ursu în studiul său „Eminescu: amiciții și adversități contemporane”, din revista „Limbă și literatură”, Vol. 5, 1961, pag. 253
- 14) "Memorii", de Octav Onicescu, vol.I, "Spre realizarea deplină", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, pag. 91
- 15) Revista Neamul Românesc, anul I, nr.79, București, 8 februarie 1907, pag. 410, articolul cu titlul "Moartea unui om de bine: Dr. Isak"

POEZIILE lui MIHAI EMINESCU îmbrăcate în haina MUZICII Lucia – Elena LOCUSTEANU

*„Să smulg un sunet din trecutul vieții,
Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri”
Mihai Eminescu*

Lucia Locusteanu la Festivalul de Romantze –
„CRIZANTEMA DE AUR” Târgoviște- 2022

adică pe baza largă a geniului național... Fără îndoială, există talente individuale, dar ele trebuie să între cu rădăcinile în pământ, în modul de a fi al poporului lor, pentru a produce ceva permanent.”

MIHAI EMINESCU afirma că
***„Nici o literatură puternică,
sănătoasă, capabilă să
determine spiritul unui
popor, nu poate să existe
decât ea însăși determinată
la rândul ei, de spiritul
acelui popor, întemeiată***

Luceafărul poeziei romantice universale considera că menirea creatorului e aceea de a îmbogăți patrimoniul cultural: ***„Cu izvoare ale gândirii și cu râuri de cântări.”***

Înrudit cu ***muzicalitatea proprie sufletului său***, atmosferă muzicală indispensabilă liricii adevărate – anticipând simbolismul – **EMINESCU** este un **poet romantic – plastic** prin imaginile vizuale - cromatice, **dar și muzical** prin *rimele interioare*, prin *verbele onomatopice*, prin *imaginile auditive* și nu numai.

În poezia sa **cuvintele sensibilizate**, cum cerea Maiorescu, **sonurile și culorile** se integrează într-o **trinitate**.

Cuvintele, sonurile, culorile au puterea de a **evoca**, de a reproduce **senzații similare**. Ele vorbesc, cântă, desenează, creează un limbaj pe care talentele sensibile îl înțeleg, transformându-le apoi în noi creații, de data aceasta, pentru noi, - muzicale.

POEZIA și MUZICA au mișcări vibratoare de aproape aceeași frecvență. **CUVÂNTUL poate vibra în acord cu sunetul muzicii, iar Muzica poate exploda cu intensitatea unui cuvânt**. Ambele fac parte din familia nemuritoare a Artei.

Criticul **Tudor Vianu** remarcă nu doar valoarea inestimabilă a creației eminesciene, ci și muzicalitatea poeziilor: **„citindu-l, lăsându-se pătrunși de puterea răscolitoare a CÂNTECULUI lui, românii au dobândit conștiința de a fi dat lumii întregi, literaturii universale, pe unul din cei mai mari poeți ai ei. (...) Pășim deci alături de Eminescu în luptele zilei de azi.”***

Relațiile poetului cu lumea se concretizează în imagini, relevă o concepție despre viață, o concepție estetică, imagini ce înscriu nu numai o plasticitate nebănuită vizuală, ci, mai ales, una **acustică, auditivă armonioasă**, în care **principiul sonor, fluiditatea versurilor naște muzică**. De aceea, **poezia eminesciană** a fost și este o sursă nesecată pentru **compozitori**, care, prin creațiile lor, au încântat și vor încânta generații întregi de români iubitori de frumos, atât de **muzica clasică**, cât și de cea **pop - rock**.

Generații de români, și nu numai, s-au delectat și se vor delecta ascultând valoroasele **lucrări muzicale: romane, valsuri, lieduri, etc., de la muzica clasică la cea pop – rock, pe versurile eminesciene**, interpretate **de soliști vocali, acompaniați fie de orchestre, fie de formații**. Nu am pretenția că îi voi enumera pe toți compozitorii sau interpreții, și, poate, nici pe toate poeziile eminesciene care au cunoscut transpunerea pe note, devenind muzică.

Primele compoziții muzicale, compuse încă din timpul vieții marelui poet, din 1887, sunt cele două **romane**, pentru voce și pian, semnate de **IANCU FILIP**: **„De ce nu-mi vii?”** și **„Pe lângă plopii fără soț”**. În anii 1950, romanța **„Pe lângă plopii fără soț”** a fost interpretată și de către **Ion Luican**.

Au preferat specia **romantei** compozitori ca: **EUGEN COCA**, care, în 1940, se oprește asupra versurilor poeziei **„Lacul”** – poezie a apelor, sugerând geneza, continuitatea, fuga clipelor, melancolie, invitând la reverie, prin muzicalitatea versurilor - adevărată simfonie a trăirilor, împletind în ea lacul codrului cu farmecul, vraja, magia, visul de iubire, neîmplinit în final.

Romaña **„Și dacă ramuri bat în geam”**, compusă și interpretată în 1952, de **D. GHERȘTELD**, îmbogățește, alături de: **„De-or trece anii”**, **„De ce nu-mi vii”**, **„La steaua”**, creațiile talentatului compozitor și interpret.

Maestrul Eugen Doga și Lucia Locusteanu la Festivalul de Romane – „CRIZANTEMA DE AUR” Târgoviște - 2022

Îndrăgește romaña, îmbogățind-o cu o nouă creație **„Dintre sute de catarge”** și **V. ZAGORSCHII**, în timp ce, în 1984, **V. ROTARU**, în stil popular, pentru voce, vioară, violoncel și pian, compune romaña **„Când amintirile”**, iar **T. ZGUREANU** - **„Dorința”**, romaña pentru voce și pian. Iar **ANATOL CHIRIAC** transpune melodic în **romana** **versurile poeziei „De-aș avea”**, care va fi interpretată și de **Ștefan Petrache**. Renumitul compozitor al secolului nostru – **EUGEN DOGA** compune **șase roma** pe **versurile eminesciene**, dintre care amintesc **„Peste vârfuri”**.

GUILIEM ȘORBAN (1876 – 1923), îmbracă în haina muzicii poeziile **„Peste vârfuri (trece luna)”**, **„Pe aceeași ulicioară”**, **„Și dacă ramuri bat în geam”**, **„Lacul”**, **„Somnoroase păsărele”**, iar pentru cor – **„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”**. Versurile poeziei **„Pe lângă plopul fără soț”** le transpune în **vals**, în 1896, melodii interpretate și de către **Ștefan Lăzărescu, Nicolae Nițescu Gheorghe Sărac****.

GEORGE POPESCU se oprește și el la versurile poeziei **„Pe lângă plopul fără soț”** compune și **serenada „Somnoroase păsărele”**, iar în 1896, romaña **„Mai am un singur dor”**, interpretată de **Angela Moldovan, Alexandru Grozuța, Gheorghe Sărac**, dar și **două valsuri**: **„O, rămâi”**, **„Peste vârfuri trece luna”**, iar pentru **cor bărbătesc** transpune pe note poezia **„De-aș avea”**. Este prima poezie publicată în Revista **„FAMILIA”**, condusă de **Iosif Vulcan** (1841- 1906), pe care-l consider **primul critic** al creației eminesciene, pentru că a întrevăzut, doar după această poezie, drumul de excepție, prin cuvintele de apreciere scrise la publicarea ei, când îi și schimbă numele din **EMINOVICI** în **EMINESCU**, citez: **„Farmecul gingaș al poeziilor, considerând și etatea tânără a autorului, ne indică**

un talent adevărat, care avea un viitor frumos în literatura română. De aceea publicarăm cu plăcere acele inspirațiuni juvenile...***

Poeziile: „*O, rămâi*”, „*La steaua care-a răsărit*”, „*De-acuma nu te-oi mai vedea*”, „*Și dacă ramuri bat în geam*”, „*Șoapte de amor*”, au fost transpuse pe muzică, pentru soprană și pian, de **IONEL BRĂTEANU** (1885 -1921).

După **romanța, liedul**, după versurile eminesciene, e compoziția preferată a multor compozitori. **MIHAIL ANDRICU** (1894 – 1974) compune, pentru soprană și pian, liedul „*Peste vârfuri*”, op. 10, versuri preluate și de **SANDU ALBU** (1897 - 1978) în suita de 5 lieduri, în care se mai cuprind și poeziile: „*Stelele-n cer*”, „*În ochii tăi*”, „*Din noaptea*” și „*Dintre sute de catarge*” (poezie de o muzicalitate excesivă, cu simboluri multiple nedescifrate, ce l-ar putea clasa pe **EMINESCU** și ca precursor al simbolismului), poezie care constituie și substanța unuia dintre liedurile, compuse de **DORU POPOVICI** (n. 1932, pentru voce înaltă și pian, alături de „*Și dacă*”, dar și de „*Dintre sute de catarge*”.

Dacă **GEORGE BALINT** (n.1961) compune doar două lieduri pentru voce și pian, oprindu-se la arta poetică „*Numai poetul*” și la versurile poeziei „*Se bate miezul nopții*”, **PASCAL BENTOIU** (n. 1927) creează, pentru soprană și pian, un triptic de lieduri „*Eminesciana II, OP. 8*”, folosindu-se de sonetele: „*Afară-i toamnă*”, „*Sunt ani la mijloc*”, „*Când însuși glasul*”.

NICOLAE COMAN (n. 1936), pentru cele două lieduri, pentru voce și pian, se folosește de versurile poeziilor „*Trecut-au anii*”, „*Și dacă...*”.

Poezia „*Și dacă*” o regăsim și la **ANATOL VIERU** (1926 – 1998), în cele patru lieduri ale sale, alături de: „*Peste vârfuri*”, „*La mijloc de codru des*”, „*Cu penelul pe hârtie*”. La ultimele două poezii citate, la care mai adaugă și versurile din „*Lumineze stelele*” se oprește și **FELICIA DONCEANU** (n.1931), în timp ce **LIVIA TEODORASCU CIOCĂNEA** (n.1959) compune două lieduri: „*Melancolie*” și „*Odă în metru antic*”, pentru soprană și pian.

Autori unor compoziții, bazate pe versurile eminesciene, sunt și **NICOLAE BRETAN** cu „*Și dacă ramuri...*”, interpretată de **Angela Gheorghiu**; în timp ce **DAN MOISESCU** compune și interpretează „*O, mamă!*”, regretatul

FLORIN BOGARDO - „Dintre sute de catarge”, dar și „La steaua”, în duet cu **Stela Enache**.

Tulburătoarea simfonie a iubirii împărțășite - „**Sara pe deal**” - acea aspirație împlinită spre idealul fericirii erotice, când trăirile – *cântec al dorului* - se exprimă în ritmuri copleșitoare, în armonie cu peisajul naturii ocrotitoare - e îmbrăcată în haina muzicii și de către **TUDOR GHEORGHE**, dar și într-o magistrală interpretare.

Formații de muzică ușoară, pop sau rock, probabil, și din dorința de a se face ascultați, înțeleși, mai ușor, apelează la versurile tulburătoare și adânci ale **poeziei eminesciene**. Formația „**Harap – Alb**” se folosește de vocea lui **Cristian Minculescu** pentru a da viață compoziției „**Lasă-ți lumea**”, semnată de **GABRIEL NACU**, în timp ce a **ILIE STEPAN** de la „**Pro Musica**” compune în stil rock – baroc și interpretează „**Glossa**”, dar și „**Dintre sute de catarge**” - voce – **Tic Petroșel** ; „**Și dacă**” – voce – **Nae Tomoczi**. **GABRIEL DRĂGAN** de la „**Mondial**” semnează și interpretează melodiile „**Atât de fragedă**” și „**Departate sunt de tine**”, iar **MIHAI CERNEA** este compozitorul și vocea melodiei „**Codrul**”. „**Voltaj**” aduce, prin **ADRIAN ILIE**, publicului meloman „**De ce nu-mi vii**”, în interpretarea lui **Sandu Costică**, în timp ce **Dan Andrei Aldea** de la „**Sfinx**” este interpretul cântecului „**Peste vârfuri**”, semnat de **PETRE IORDACHE**, iar **Liviu Tudan**, **Cezar Tătaru** și **Vlad Gabrielescu** de la „**Sideral**” dau viață melodiei „**Somnoroase păsărele**”, la care se opresc și vocile lui **Lucian Ionescu** și ale **Mihaelei Geangu** de la Formația „**T. – Zone**”.

Trebuie să amintim și aportul adus la îmbogățirea patrimoniului muzical de **CD-ul muzicianului orădean FLORIAN CHELU MADEVA**, CD cu 18 *ilustrări muzicale*, de la *baladă folk* la *rocul simfonic*, *ilustrări ale poeziei eminesciene*, dintre care amintim: „**Sara pe deal**”, „**Adâncă mare**”, „**Și dacă**”. CD-ul - „**Mari melancolii și aspre indignări**” a apărut în mai multe limbi, sub egida **Rock Filarmonica Oradea**, în anul 2000.

Iar longevivul **Festivalul de romanze „CRIZANTEMA DE AUR**” de la **TÂRGOVIȘTE**, alături de **celelalte** ce s-au născut recent, inclusiv cel de la **CHIȘINĂU**, sunt adevărate pepiniere **creatori și interpreți**, de *muzică și poezie*, la care marile valori ale liricii românești: **GEORGE COȘBOC**, **OCTAVIAN GOGA**, **MIHAI EMINESCU**, etc. , dar și contemporani, îmbracă *haina caldă a muzicii*.

„Mihai Eminescu este suma lirică de voievozi români.”, scrie PETRE ȚUȚEA, subliniind valoarea operei eminesciene ca izvor nesecat de inspirație, idee magistral cuprinsă și în cuvintele criticului GEORGE CĂLINESCU: „Ape vor seca în albie, și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer, în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțierea a altui CRIN de tăria parfumurilor sale!”

Pentru că **POEZIA** ca și **MUZICA** e **ARTĂ!** Iar „**ARTA** stă senină deasupra haosului. **EA** trece neatinsă peste valurile timpului: „păstrată în trecut, sigură de viitor, **EA** își va purta înaintea noastră cu o liniște supranaturală **VIAȚA-I ETERNĂ.**” - scria criticul Titu Maiorescu.

-//-

*„**LUPTELOR DE AZI**” – epocă în care:

1. Se urmărește, pe toate căile (în **PRESĂ, RADIO, TELEZIUNE**, în denumirile vechilor ocupații, reclame, etc.), sufocarea limbii române cu „elemente de jargon englezesc”. Deseori, două cuvinte în limba engleză și unul românesc! Nu mai e nici engleză, nici română....;

2. **NULITĂȚI**, fără pic de talent, încearcă, ajutați..., să diminueze importanța și locul marilor creatori de capodopere ce au înfruntat timpul și s-au fixat între marile valori universale;

3. Iubirea de neam, limbă și țară nu mai e la „modă”, ca și cunoașterea și promovarea istoriei naționale, a familiei tradiționale, a respectului față de înaintași, față de obiceiurile, tradițiile strămoșești...;

4. nonvaloarea e ridicată la rang de valoare..., etc!

5. Programele școlare, cică să descongese, au renunțat la mulți scriitori români, iar „Universul creației eminesciene ” se face studiind doar două poezii. La fel la Tudor Arghezi, iar la Blaga, una, ca și la Bacovia, etc.; au distrus și Gramatica Limbii Române!

5. Mai sunt totuși OAMENI, VALORI CONTEMPORANE, CARE ȘTIU SĂ ONOREZE ȘI SĂ PREȚUIASCĂ TOT CE E MAI SFÂNT ȘI ROMÂNESC, RESPECTÂND ȘI CE AU FRUMOS POPARELE LUMII!

Menționez că orădeanu **GHEORGHE SĂRAC (n.1 iunie 1938) e adânc ancorat – ca solist vocal – și nu numai, în ceea ce înseamnă interpretarea mai multor melodii, în special, române, cu text din marile capodopere ale liricii românești, - **VASILE ALECSANDRI, GEORGE COȘBUC, OCTAVIAN GOGA**, dar, majoritatea sunt, totuși, din poezia eminesciană, obținând de-a lungul timpului numeroase distincții la diferite Concursuri, excelând cu cel al Românei - „**CRIZANTEMA DE AUR**” de la Târgoviște.

Dacă în 1989, apare ca solist într-un „**ALBUM DE ROMANȚE**” – 38, pe versurile eminesciene, acompaniat de orchestra dirijată de **GEORGE CARABULEA**, în 1991, ia parte la Prima Ediție de interpreți amatori ai românei „**MAI AM UN SINGUR DOR**”, iar

În anul 2000, i se decernează Medalia Omagială „EMINESCU” pentru realizarea Antologiei „MAI AM UN SINGUR DOR”.

***Bibliografia folosită: GOOGLE - tot ce a apărut pe această temă .

ANEXE: Imagini

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PESTA 25
CAZU
9 martie
1866

PREMIUL PENTRU AUSTRIA
PENTRU ROMANIA

Nr. 6.

CANCELARIA REDACȚIUNII
Strat'a lui Leopoldu Nr. 18.

III
CURSA
ANUALA

„Farmecul gingaș al poeziilor, considerînd și etatea tînădă a autorului, ne indica un talent adevărat, care avea un viitor frumos în literatura română. De aceea publicăm cu plăcere acele inspirațiuni juvenile ...”

— Ioșif Vulcan (1841—1906), redactor, editor și prozator al revistei *Familia*, Pesta 1863—1868, Oradea 89—1906.

DE-ASIU AVË...

De-asiu avë șt eu o flöre
Mandra, dulce, rapitöre,
Ca și florile din Maiu,
Fiece dulci a unui plaiu,
Plaiu ridiendu cu earba verde,
Ce se lögana, se perle,
Undöindu încetisöru,
Siöptindu siöpte de amöru ;

De-asiu avë o floricea
Gingasia și timérica,
Ca și floröa crinului,
Albu ca nea' siului,
Amalgama d'ö ros' albüa
Si de una purpuria,
Cantöulu veselu și siöru,
Siöptöndu siöpte de amöru ;

De-asiu avë o porumbitüa
Cu chipu albu de copilita,
Copilita blandisöra
Ca o di de primavëra,
Cätü ti tînc diulü'a
I-asü cantü döitü'a, döitü'a,
I-asü cantü o'ncetisöru,
Siöptöndu siöpte de amöru.

Mihaiu Eminescu *)

*) Cu bunaria descöböröa cultöale lötüi nöstre aceste
une nömüi de 16 ani, care cu primöle sale încercöri poetice tra
niec nötre n-öa supötmöan plöcöte. R. e. d.

39 — Ioșif Vulcan publică poezia *De-aș avea* cîntec în nu-
mărul din 23 februarie/9 martie 1866 al revistei *Familia*,
impunînd în literatura română numele *Mihai Eminescu*.

IOSIF VULCAN;

Poezia „De-aș avea” și cu Revista „FAMILIA”

ARCHAEUS ȘI ȘCOALA ROMÂNEASCĂ

Theodor CODREANU

L-am numit pe Eminescu, încă din 1984, *arheul românilor*, formulă întregitoare care vine, pe urmele lui Nicolae Iorga („expresia integrală a sufletului românesc”), ale lui Constantin Noica („omul deplin al culturii românești”), și înșiruirea poate continua, deoarece textul fundamental al gândirii sale filosofice este eseul *Archaeus*, text care vorbește despre *memoria identitară* a omului, în genere, dar și despre memoria unei întregi națiuni. În două articole din „Timpul”, poetul comentează basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte* (considerat cel mai profund basm din întreaga noastră literatură), în protagonistul căruia descifra întruparea *arheului românesc*, a *memoriei* noastre spirituale și existențiale. Făt-Frumos ar fi putut rămâne veșnic în paradisul tinereții fără bătrânețe și al vieții fără de moarte, dar dorul de casa părintească, de rădăcinile sale, îl întoarnă către locurile natale, după sute de ani, păstrând vie memoria istoriei neamului, în vreme ce noii locuitori ai satelor și orașelor pe care le găsește în calea de întoarcere, uitaseră de mult trecutul. Nu întâmplător, în eseul amintit, Eminescu descoperă în poveste pe Archeus, ca *singura realitate pe lume*: „S-ascultăm poveștile, căci ele cel puțin ne fac să trăim și-n viața altor oameni, să ne amestecăm visurile noastre cu ale lor... În ele trăiește Archaeus... // Poate că povestea este partea cea mai frumoasă a vieții omenești. Cu povești ne legăm lumea, cu povești ne adoarme. Ne trezim și murim cu ele...”⁹⁹.

Opera eminesciană este, de aceea, o veritabilă *poveste a armoniei*, cu vaste ramificații tematice și stilistice, încât, iubirea, de pildă, nu poate fi asociată decât cu frumusețea din basme: „Iar în ochii ei albaștri/ Toate basmele s-adună” (*Crăiasa din povești*). Nu întâmplător capodopera *Luceafărul* este, de fapt, prelucrarea originală a unui basm românesc. Omul-arheu este cuprins în întreaga operă eminesciană: poet, prozator, dramaturg, publicist, eseist, filosof, istoric, culegător de folclor, om de știință, autor de aforisme, epistolier, revizor școlar etc. Eminescu nu a fost *specialist* în toate acestea, ci, în primul rând, poet, publicist și prozator, dar pătruns de un profund spirit interdisciplinar și cu o gândire miraculos transdisciplinară *avant la lettre*, cum se vedește în abordările mai noi ale criticii literare, de la Basarab Nicolescu până la Pompiliu Crăciunescu¹⁰⁰.

Deși nu și-a dus până la capăt nenumăratele proiecte și intuiții științifice, în cei 17 ani de muncă intensă, cât i-a îngăduit destinul, el s-a dovedit a fi, pentru literatura și cultura românească, un adevărat *semănător de arhei*, de

⁹⁹ M. Eminescu, *Opere*, VII, *Proza literară*, București, Editura Academiei Române, 1977, p. 282.

¹⁰⁰ Pompiliu Crăciunescu, *Paradisul infernal și transcosmologia*, prefață de Basarab Nicolescu, Editura Junimea, Iași, 2000.

semințe care vor încolți și vor da roade în toți marii intelectuali români care au creat „sub auspiciile geniului lui”, cum previziona Titu Maiorescu în studiul *Eminescu și poeziile lui* (1889), motivând: „Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi. Cu neobosita lui stăruință de a ceti, de a studia, de a cunoaște, el își înzestra fără preget memoria cu operele însemnate din literatura antică și modernă. Cunoscător al filozofiei, în special a lui Platon, Kant și Schopenhauer, și nu mai puțin al credințelor religioase, mai ales al celei creștine și buddhaiste, admirator al Vedelor, pasionat pentru operele poetice din toate timpurile, posedând știința celor publicate până astăzi din istoria și limba română, el afla în comoara ideilor astfel culese materialul concret de unde să-și formeze înalta abstracțiune care în poeziile lui ne deschide așa de des orizontul fără margini al gândirii omenești. Căci cum să ajungi la o privire generală dacă nu ai în cunoștințele tale treptele succesive care să te ridice până la ea? Tocmai ele dau lui Eminescu cuprinsul precis în acele versuri caracteristice în care se întrupează profunda lui emoțiune asupra începuturilor lumii, asupra vieții omului, asupra soartei poporului român”¹⁰¹.

De aceea, trebuie să validăm identificarea, mărturisită de el, a propriului geniu, cu arheul românilor: „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nor de aur din marea de amar”. Să punem față în față această asumare existențială cu aceea a poetului la modă azi, Mircea Cărtărescu, despre care se crede și se spune că ar fi înlocuitorul autorului *Luceafărul*: „Nu-mi pasă de viața națională și socială, de comunități. Individul, eu, asta mă fascinează, grotă”. Și: „N-am crezut niciodată în specificul național, în «sentimentul românesc al ființei», în tot ceea ce filosofii culturii și psihologii maselor ne-au atribuit ca să ne distingă de alte popoare”. („Jurnalul național”, iunie, 2005).

Cele două mărturii au profunde legături cu școala, educația, în genere, și cu școala românească, în particular. Să nu uităm că Eminescu a cunoscut foarte bine starea învățământului românesc, în calitate de revizor școlar în județele Iași și Vaslui, dar și ca publicist. Există o naturală conexiune între filosofia identitară a lui Eminescu și evoluția școlii românești. Marele reformator al școlii naționale, Spiru Haret, în cei zece ani de la întretărirea veacurilor XIX-XX, a reclădit învățământul la modul eminescian: cea dintâi dimensiune a schimbării de paradigmă este fundamentarea unei educații în spirit național și creștinesc. Puneți în oglindă cealaltă reformă, din ultimele trei decenii culminând cu proiectul „România educată”. Nimic din spiritul eminesciano-haretian nu mai e de găsit, timp de trei decenii fiecare ministru

¹⁰¹ Titu Maiorescu, *Opere*, II, ediție, note, comentarii, variante, indice, de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, note și comentarii, de Alexandru George și Al. Săndulescu, București, Editura Minerva, 1984, pp. 97-98.

al învățământului războindu-se cu disciplinele care fundează „sentimentul românesc al ființei” (Constantin Noica): limba și literatura română, istoria, artele, până și geografia. Rezultate palpabile și dramatice: un procent enorm de analfabeți funcționari, refuzul absolvenților valoroși de liceu de a mai rămâne în țară și de a se mai numi români. Analiza acestui fenomen e de regăsit în cercetări edificatoare precum *Deșcolarizarea României* a eminentului cărturar și istoric Mircea Platon. Neomarxismul „corectitudinii politice” a obstaculat reînvierea spiritului național și universal, haretian, în școala românească. Observația e valabilă nu doar pentru România, ci chiar și pentru cea mai influentă democrație a lumii, Statele Unite ale Americii. Filosoful și expertul militar William S. Lind atrăgea atenția asupra mării primejdii: „*Dacă putem da în vileag adevăratele origini și natura corectitudinii politice, vom fi făcut un pas gigantic către abolirea ei*”.

Până când vom aștepta sosirea acelor politicieni în stare să facă *un pas gigantic către abolirea* maladii ucigașe din școala românească, dar nu numai din aceasta?

„Eminescu și Cernăuții” – un film documentar la ceas aniversar Dr. Ionel NOVAC

Începutul lui 2023, an în care s-au împlinit 165 de ani de când copilul Mihai, pe atunci Eminovici, pune piciorul pentru prima oară în orașul de pe Prut, ne-a adus un nou film documentar, „Eminescu și Cernăuții”, dedicat celui mai mare poet pe care Dumnezeu l-a dat până astăzi poporului român. Filmul a fost realizat de către GCC Film Global, producător general, GCC Film Worldwide și Mihai Grosu, co-producători, în baza scenariului scris de Ionel Novac (prima parte) și Vasile Bâcu (Cernăuți, partea a doua).

Având o durată de 65 de minute, acesta a fost realizat la Ipotești și în Bucovina de Nord, în perioada aprilie - decembrie 2022. Astfel, au fost filmate secvențe la Casa Memorială și la lacul de la Ipotești, la cele două școli urmate de junele Eminescu la Cernăuți, la casa profesorului Aron Pumnul și la mormântul acestuia din cimitirul Horecea, în locurile pe care le-a cutreierat împreună cu prietenii, dar și la Arhivele Naționale ale Ucrainei, filiala Cernăuți, unde au fost regăsite documente școlare ale acestuia.

Regia și imaginea filmului documentar sunt semnate de Irina și Mihai Grosu, muzica a fost compusă de Dimitriy Stoicov, iar în rolurile principale au fost distribuiți în exclusivitate etnici români din regiunea Cernăuți. Filmul, realizat din resurse financiare private, s-a bucurat de sprijinul și susținerea Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, al Primăriei orașului Cernăuți și al Consulatului General al României la Cernăuți.

Premiera absolută a filmului documentar „Eminescu și Cernăuții” a avut loc la 13 ianuarie 2023, la Colegiul Național „Petru Rareș” din Suceava, urmată de alte prezentări la Liceul „Alexandru cel Bun” din Cernăuți (15 ianuarie 2023), Casa Memorială „Mihai Eminescu” din Ipotești (16 ianuarie 2023), Casa de Cultură din Voluntari-Ilfov (21 ianuarie 2023) și Muzeul Național al Literaturii din București (22 ianuarie 2023). În perioada 15-21 ianuarie 2023, filmul a rulat și la Cinematograful „Union” din București, ulterior fiind proiectat și în alte locații din țară.

Prima parte a documentarului încearcă să redea în imagini cât mai sugestive principalele momente cronologice ale legăturii Poetului cu orașul

de pe Prut, începând cu prima deplasare a acestuia la Cernăuți (toamna anului 1858) și până la ultima sa trecere, cea de dinaintea Crăciunului anului 1885.

Așa cum era cunoscut la vremea sa, o fire ambițioasă, căminarul Gheorghe Eminovici dorea să-și vadă copiii bine școliți și realizați în viață, astfel că alege să-i ducă la școlile nemțești din Cernăuți, considerate printre cele mai bune la acea vreme. În 1858 este rândul tânărului Mihai să fie adus și el aici, tatăl său înscriindu-l direct în clasa a treia, la „National Hauptschule”, unde va face și clasa următoare. În cei doi ani școlari locuiește, împreună cu frații mai mari, la profesorul Aron Pumnul.

În toamna anului 1860, Mihai este înscris la K.K. Ober-Gymnazium, dar, din cauza neînțelegerilor cu frații mai mari, tatăl său îi găsește chirie la birjarul Nicoale Țirțec. Rămânând repetent în clasa a II-a, Mihai este mutat la profesorul Victor Blanchin, în speranța că aici va învăța și limba franceză. Însă, în ciuda rezultatelor multumitoare obținute la învățătură în primul semestru, după vacanța de Paște acesta nu se mai întoarce la Cernăuți pentru finalizarea studiilor.

Mihai se întoarce la Cernăuți abia în primăvara anului 1864, însoțind trupa Ștefaniei Tardini. În perioada martie-mai, trupa susține o serie de spectacole la „Hotel de Moldavie”, de la care acesta este de nelipsit. Odată cu plecarea trupei, Mihai părăsește și el Cernăuții.

Va reveni pentru o scurtă perioadă la Cernăuți și în primăvara anului următor, prilej pentru a urmări ultimele spectacole ale trupei Tardini-Vlădicescu, dar la încheierea stagiunii dispare odată cu aceasta.

Nereușind să se înscrie la gimnaziul din Botoșani, în toamna anului 1865 tânărul Mihai revine iarăși la Cernăuți, cu intenția de a-și finaliza studiile ca privatist. Se stabilește la profesorul Pumnul, care îi încredințează biblioteca sa și de care acesta se ocupă cu mare grijă. Dar moartea neașteptată a profesorului îl va determina să se mute din nou, nu înainte de a scrie poezia „La mormântul lui Aron Pumnul”, care va fi inclusă în broșura comemorativă „Lăcrămioarele învățăceilor” dedicată iubitului lor profesor.

În această perioadă începe colaborarea cu revista lui Iosif Vulcan, „Familia”, care, în numărul din 9 martie 1966, îi publică poezia „De-aș avea” și îi schimbă numele din Eminovici în Eminescu. Neconsolat de moartea lui

Aron Pumnul, în toamna aceluiași an, Mihai părăsește din nou Cernăuțiul, luând calea Ardealului.

Vor trece alți trei ani până când acesta va veni din nou la Cernăuți, dar acum în calitate de suflor al trupei lui Mihail Pascali. De rușine, evită să se arate foștilor colegi, dintre care unii erau studenți la Universitate.

În octombrie 1875, cu prilejul inaugurării Universității și aniversării a o sută de ani de la încorporarea Bucovinei la Austria, poposește pentru câteva zile la Cernăuți, aducând cu el câteva sute de exemplare din broșura „Răpirea Bucovinei”. Acum își reîntâlnește vechii colegi și prieteni, între care Teodor V. Ștefanelli, împreună cu care ia masa la hotelul „Pajura Neagră” și vizitează casa și mormântul profesorului Aron Pumnul.

Peste zece ani, Mihai Eminescu va vedea pentru ultima oară Cernăuți. Era în preajma Crăciunului, când acesta o vizitează pe sora sa Aglaea, căsătorită pe atunci cu profesorul Ion Drogli. Bolnav, poetul avea nevoie de liniște, motiv pentru care doarme la casa Aspasiei Kaplonska, sora lui Oreste Renney, fostul prefect rădăuțean pe vremea serbării de la Putna. Totuși, în cele câteva zile petrecute la Cernăuți, va asista la o reprezentație teatrală dată de copiii Aglaei și ai proprietarului casei, profesorul Constantin Isopescu-Grecul. Și, ca un ultim cântec de lebadă, va fi suflorul micilor actori, poate un remember al vremilor trecute.

În partea a doua a filmului, istorici și literați din Bucovina de Nord vorbesc despre cum, după 1944, propaganda sovietică l-a transformat pe Eminescu din poetul național al românilor într-un oarecare „poet moldovean”, tinerii studiindu-i opera în litere chirilice, străine limbii române. Astfel, rând pe rând, îi vom asculta pe arhivista Maria Guțu, ghidul și istoricul Nicolae Costaș, jurnalistul Nicolae Șapcă, cercetătorul Petru Grigor, profesorul Nicolae Mintencu, dar și pe jurnalistul și poetul Vasile Bâcu, co-scenarist al filmului, care ne vor prezenta cum au făcut, alături de nume sonore ale populației românești din regiunea Cernăuți, tot ce le-a stat în putință pentru a pune în valoare numele și creația poetului nepereche. Dar și lupta acestora pentru păstrarea și cultivarea limbii române, în fruntea căreia l-au așezat ca drept stindard de neclintit pe „Luceafărul” poeziei românești.

Elevii de la Liceul „Constantin Brâncuși” descoperă trasee inedite în timpul aplicațiilor geografice¹⁰²

Prof. Gheorghe MUNTEANU

Cu un grup de 15 elevi de la Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși”, însoțit de prietenul meu, profesorul Pașca Ioan, am efectuat sâmbătă 29 septembrie 2012 o aplicație practică cu caracter geografic pe traseul Seini – Dealul Cetății – Dealul Comja – Peștera Casa Dracului – Racșa-Vii – Orașul Nou-Vii. Înzestrați cu imagini satelitare, hartă topografică la scară mare, aparate foto, busolă și lanterne, elevii au avut prilejul să se documenteze și să identifice periodic, poziția grupului pe hartă și pe fotografiile amintite, să utilizeze busola, un accent deosebit punându-se pe observarea elementelor de interes geomorfologic, faunistic, botanic, istoric, peisagistic și cartarea acestora.

Începând cu această excursie mi-am propus ca documentele și informațiile cele mai reprezentative, culese de pe fiecare itinerar turistic, incluzând și tabelul nominal cu elevii participanți, cu semnăturile lor, să se regăsească într-un album color, format A3 (cu interviuri, descrieri, hărți, fotografii cu elevii și cu localnicii care oferă informații, cu peisaje și elemente naturale și antropice deosebite, cu procese și fenomene geografice surprinse etc.).

¹⁰² Acest text a fost publicat pentru prima dată sub titlul Elevii de la „Constantin Brâncuși” descoperă trasee inedite în timpul aplicațiilor geografice, în Informația de duminică, Satu Mare, din 7 octombrie 2012, pag. 5.

Elevi Șc. „Octavian Goga” /2005

„EMIN” din Pădurea EMINESCU, 2006

Elevi de la Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși” – Satu Mare, la Pădurea E M I N E S C U: 29 09 2012 oamenii neatenți.

La poalele Dealului Cetății, au fost întâlniți **trovanți** (*bolo-vani concreționari de formă sferică, alcătuiți dintr-o gresie silicioasă*) și o **râpă de sufoziune** (*o formă de degradare a terenului; era o groapă adâncă de 2 metri, alungită pe 8-10 metri, continuată și în subteran; s-a format în urma procesului de spălare și transport a particulelor de rocă afânate, de către apele unui curs subteran, efemer, generat de apele de șiroire provenite din precipitații*).

Interesantă a fost intervenția antropică pe care au observat-o excursioniștii asupra râpei, și anume: umplerea gropii cu crengi și urmele unor săpături în „malurile” din partea superioară a gropii, pentru „stingerea” ei. Astfel, argila dislocată și abandonată locului, urmează ca la următoarele precipitații să fie antrenată gravitațional spre partea inferioară a gropii, împreună cu mormanul de crengi, pentru a pătrunde în subteran și a o înfunda, stopându-i evoluția. O astfel de groapă este periculoasă pentru vitele localnicilor care pășunează prin zonă, dar chiar și pentru

Au mai fost cartate pădurile de-a lungul traseului în funcție de **specia de arbore** predominantă (castan comestibil, stejar, fag, cireș sălbatic, mesteacăn, molid, pin, care au fost recunoscuți, dar și câteva exemplare de zadă). Elevii au luat contact cu fragmentele de ziduri medievale, ale **cetății Seiniului**, alcătuite din piatră brută.

Situată pe vârful unui deal, cetatea avea o formă aproximativ circulară, un diametru de circa 90 metri și o circumferință de circa 280 metri. Era înconjurată de un șanț de apărare, adânc de 4 metri. Accesul în cetate se realiza dinspre est. Acum este nevoie de pătruns pe oriunde, datorită abundenței vegetației, predominant arbustivă, între care drumeții au reușit să identifice curpenul de pădure, măcieșul și iedera. Terenul cetății este accidentat, include urcușuri și coborâșuri în toate direcțiile, gropi efectuate de arheologi sau de căutători amatori de comori și aici colo, prin hățișul de

arbuști și „lia-ne“, apar iviri fantomatice ale fragmentelor de zidărie medievală.

Un foișor din lemn, prevăzut cu o scară, se află cocoțat pe trunchiurile a patru arbori, dispuși sub forma unui pătrat, în par-tea nord-vestică a cetății, construit de tineri cercetași francezi, acum câțiva ani (cu acceptul Primăriei din Seini). De pe platforma suspendată, podită cu scânduri și mărginită de o balustradă din bârne, se puteau admira, pe distanțe de câțiva kilometri, dea-lurile împădurite. La începuturile lui, foișorul putea susține și 20 de persoane. În prezent construcția nu mai prezintă siguranță. Din podea lipsesc câteva scânduri, iar stâlpii de rezistență, foștii arbori, sunt parțial putreziți. Inva-zia „lianelor“ și a frunzelor deasupra nivelului foișorului, a obstrucționat vizibilitatea.

Prezența unui convoi de autoturisme de teren din Germania pe Dealul Comja, ne-a bucurat, deoarece era o dovadă certă că traseul nostru este unul deosebit de atractiv și că județul nostru este vizitat chiar și discret de turiștii străini. Elevii au fost uimiți de frumusețea mașinilor *Land Rover* parcate în fața Pădurii EMINESCU

Popas pe Dealul Comșa al turiștilor germani

și i-au privit pe nemții care ad-mirau peisajul ca pe niște extraterestrii veniți de nicăieri. Turiștii germani, „înarmați“ cu aparate foto sofisticate și GPS-uri, ne-au întâmpinat cu zâmbete, de cum am pătruns în poiană dinspre pădurea de pini. După o pauză de relaxare, în care au admirat peisajul, străinii s-au „îmbarcat“ în autoturisme și au urcat „în șir indian“ panta abruptă, spre vârful Comșei, trecând pe lângă latura nordică a cuvântului EMINESCU.

Ca o ironie a sorții, după 74 de ani de la măsurile preven-tive ale Armatei Române împotriva pericolului nazist, prin aplicarea planului „Maramureș“, în condițiile în care, în 15 martie 1939, trupele Germaniei hitleriste invadaseră Cehoslovacia, stat ce a dispărut de pe harta politică a lumii de circa 6 ani, sorții au făcut, ca în mod întâmplător, pe vârful acestui deal, bastion al luptei de apărare, să se întâlnească în mod pașnic români și nemți, în calitate de turiști. Poate că a fost prima zi când cetățeni români și germani au fost împreună, atât de-aproape, pe Vârful Comșa, lângă „Pădurea Eminescu“.

În acest loc memorabil, elevii de la Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși“ au admirat și au aflat istoria Pădurii EMINESCU. Ea a fost sădită de militari,

din ordinul generalului Georgescu Pavel Ion, pe Vârful Comșei (652 m), cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la moartea marelui nostru poet național. Este un monument viu, caligrafiat cu zeci de molizi, aflat la a doua-treia generație, deoarece durata de viață a coniferelor de la noi este de cca. 40-60 de ani. Actuala plantație datează din anul 1996. Limita dintre județele Satu Mare și Maramureș trece per-pendicular prin mijlocul monumentului.

După admirarea unei întinse suprafețe a Depresiunii Oașului și a Câmpiei Someșului, elevii au coborât pentru a vizita și localiza pe hartă unica „peșteră” din județul Satu Mare, numită *Casa Dracului*. „Peștera” are aspectul unei grote, probabil o veche prospecțiune geologică, ce coboară lent, spre sud-est de la intra-rea strâmtă, pe o lungime de circa 5 metri. Până la acea distanță, accesul se realizează în poziție ghemuită, după care urmează o „încăpere”, ovoidală, cu înălțimea de circa doi metri, spațiul cel mai generos fiind înspre sud.

și i-am răsădit în 1940, fiindcă mulți din ei desecaseră sau se uciseră; nu i-a mai îngrăiș de atunci nimeni și nici nu i-am mai văzut nici acela ce a răsădit și a avut această idee pe care a realizat-o cum am spus, și nici acela care i-a plantat, fiindcă în 1940 a trebuit să cedăm o parte din Ardeal și cu el și acel teren pe care am făcut monumentul viu al lui Eminescu.

Au trecut de atunci 15 ani.

Unii brazi, care s-au prins vor fi mari, alții se vor fi stins, alții vor fi fost smulși și în ansamblu, fiindcă n-a mai fost nici o mână care să-i îngrăieșcă, să-i tundă, să-i armonizeze cum făcea ȘMINBESCU cu risale, ritmul ori cuvintele ce alegea pentru a ne da în versurile lui calmile ori coborârile prin care ne indica fie un zbucium sufleteșc fie un străgăt de durere, fie un bieștem sau un sentiment profund de iubire.

Voi să mă duc acolo la Seini, pe colmea Gutinului, să văd ce este; să văd ce a rămas, ce mai trebuie făcut.

È un Monument al Neamului, è o cințire potrivită mult celui mai ales țiu al Neamului nostru, care Monument trebuie îngrăișit, refăcut, armonizat și păstrat.

Decă mă înțelegi, decă vrei să fii pe linia sentimentelor aceluia pe care l-am onorat-cum vibrezăș- ajută-mă să mă duc acolo, să mă urc pe colmea Gutinului și să mă în-genunchin odată la brazii mei.

Dându-mi un ajutor, cum poți și cum crezi, că ai servi mai bine cauza ce ți-am arătat-o, și care ajutor s-ar referi la transportul meu pînă acolo, la Bala Mare Seini și la cheltuielile firești de deplasare care toate sînt pentru mine imposibile astăzi.

Eu nu am altă putere decît o pensie de 512 lei și nici o altă avere decît aceia morală care mă susține din care o parte o mărturisii în scris, în cele de mai sus.

În credința că vei face sigur un serviciu culturii noastre, și că am la tine o înțelegere, am făcut acest apel prețenesc.

Aștept să-ți mulțumesc de acolo, din poarta Someșului, unde eu jurasem să mă îngror luptînd ou fața la vest, decă inamicul va trece peste mine.

În concluzie, Te rog să mă înțelegi și să mă ajuți sub oă formă poți și crezi nimerită ca să mă pot duce la Seini, să văd ce s-a ales din acea lucrare ce am făcut eu în 1939/1940 cu atîta înțelețire, y realizînd ceva unic și care ar fi fost desăvîrșit dacă nu s-ar fi întimplat ca acea reșune să intre în cedarea făcută uncurilor în 1940, și eu aș fi avut posibilitățile materiale pe care azi nu le am.

Te îmbrățișează prietenul și camaradul General Georgescu-Pion

General Georgescu-Pion

Spre finalul drumeției, grupul de 17 excursioniști a fost in-vitat la o cină copioasă, în localitatea Orașul Nou-Vii, la familia soților **Comiati Ioan și Liliana**, o surpriză plăcută și neașteptată, urmînd ca în curînd elevii Liceului Tehnologic „Constantin Brîncuși”, dornici de drumeție, să cunoască și alte curiozități și frumuseți din județul nostru și împrejurimi.

CORUL „General TRAIAN MOȘOIU”

Ing. Miorița SĂTEANU¹⁰³

Parte din membrii Corului la Cercul Militar Oradea

Formația Corală denumită foarte sugestiv „*General Traian Moșoiu*”, reprezintă un omagiu permanent adus generalului român și Armatei Române, care a participat la eliberarea Transilvaniei și al orașului Oradea în perioada 1918 – 1919, și apoi în calitate de guvernator militar al Transilvaniei.

Membri formației corale, în majoritatea lor sunt cadre militare de rezervă, și formație completează cu pensionari, și ei rezerviști ai armatei române, care au contribuit la educarea elevilor și tinerilor în calitate de cadre didactice.

Evoluția corului „*General Traian Moșoiu*” a fost foarte rapidă pentru că repertoriul lor a cuprins o gamă variată de piese muzicale corale: cântece patriotice, melodii populare din folclorul național, colinde, cântece de petrecere, melodii din muzica ușoară internațională și arii din opere și operele, creațiile, renumiților și celebrii compozitori români.

Membri formației corale abordează și interpretează piesele prezentate cu deosebită dăruire și pasiune, aceasta contribuind la transmiterea unor sentimente emoționale prin muzicalitatea și măiestria intonărilor individuale.

Este de remarcant faptul că formația corala „*General Traian Moșoiu*” înfrumusețează viața cultural - muzicală a Municipiului Oradea și fiecare

¹⁰³ Presedinte onorific Uniunea Femilor Bihor, Cetățean de onoare al Municipiului Oradea, Membră în Forumul Ecumenic al Femeilor Creștine din România

reprezentăție constituie un moment festiv atât cu ocazia sărbătorilor naționale cât și la diverse spectacole în care participă membri corului.

La multiplele evenimente dedicate eroismului și jertfei de sacrificiu al neamului românesc, Corul „*General Traian Moșoiu*” a prezentat cele mai frumoase și autentice cântece ostășești ale căror patriotism au sensibilizat puternic sufletele ascultătorilor.

Reprezentările oferite cu ocazia sărbătorilor religioase au evocat momente de reculegere pentru credincioșii din diverse biserici, ascultând colindele și privesnele transpuse pe partitură, pentru formații corale, de către dirijorul corului, prof. Ioan Fluieraș.

Această, deosebit de vastă activitate al formației corale „*General Traian Moșoiu*” este cunoscută și apreciată în țară și peste hotarele țării prin activitatea desfășurată de managerul artistic, prof. Mircea Dan. Astfel, formația Corală „*General Traian Moșoiu*” a fost invitată la Viena¹⁰⁴ prin sprijinul spiritual al Preasfinției Sale Virgil Bercea, Episcopul de Oradea al Bisericii Greco-Catolice Unite cu Roma, pentru a susține în 15 Decembrie 2019, în cadrul Sfintei Liturghii din Capela Imperială a Palatului Schonbrunn, câteva cântece de Preamărire a Nașterii Mântuitorului Nostru Iisus Hristos.

La Sfânta Liturghie care s-a desfășurat cu ușile închise, au fost prezenți alături de credincioșii austrieci și câțiva conaționali, dimensiunile reduse ale capelei nepermițând participarea unui număr mare de persoane.

La orele 10:00 după câteva acorduri executate la o orgă clasică, preotul austriac al capelei a început Sfânta Liturghie, ocazie cu care s-a remarcat acustica deosebită a capelei, fapt ce a determinat să se interpreteze cele trei colinde la intensități scăzute, față de volumul vocal puternic al membrilor corului.

¹⁰⁴ Corul „*General Traian Moșoiu*” din Oradea va susține sâmbătă, 18 octombrie, de la ora 18.00, un concert la Institutul Cultural Român de la Viena. Corul a fost înființat în urmă cu 40 de ani la inițiativa unui grup de militari, având denumirea inițială de „Corul Veteranilor”. În prezent ansamblul muzical este format din 21 de membri, sub conducerea dirijorului Ioan Fluieraș. Repertoriul corului cuprinde muzică populară, militară, coruri și arii din operă și operetă, doine, romante și colinde. Concertul de la sediul ICR Viena este organizat în colaborare cu Uniunea Națională a Patronatului Român.

Program: Oda Bucuriei - Ludwig van Beethoven; Valurile Dunării - Iosif Ivanovici; Cât îi țara Crișului: În Poieniță - Corul Vânătorilor - Barcarola; Corul Sclavilor Evrei - Giuseppe Verdi; Ciobănașul; Marșul Trîmfal - Giuseppe Verdi.

În urma prestației foarte apreciate, membri corului au fost invitați să interpreteze colindele românești și în fața Sfântului Altar, lucru care a adus o satisfacție deosebită reprezentanților corului „*General Traian Moșoiu*”.

Din repertoriul lor foarte bogat spicuiem câteva interpretări pe versuri eminesciene: Sara pe deal, Pe lângă plopii fără soț, De ce nu-mi vii, Somnoroase păsărele, O, rămâi..., Mai am un singur dor, etc. Membrii actuali ai formației corale „*general Traian Moșoiu*” sunt: Prof. Blejan Gheorghe, Ing. Gal Ioan, Ec. Zamfir Trandafir, Col. Jecu Gheorghe, Prof. Șandor Iosif, Prof. Bolduț Nicolae, Turcuțiu Mircea, Cms. Toia Dinu, Prof. Jurcă Dragomir, Prof. Torge Ioan, Prof. Moț Gheorghe, Cuibuș Dinu, Prof. Hadade Dorel, Ing. Roman Ovidiu. Coordonator: Prof. Dan Mircea. Dirijor: Prof. Fluieraș Ștefan Ioan.

SMERITĂ CINSTIRE „Eminescului cel nemurit”

Mircea Dorin Istrate

Înnevoitu-ne-am iară Mărite Eminesc, într-o vreme-nămolită, tristă și ternă, să nu putem a fi împreunați cu toți cei care te iubim sub umbra ta ocrotitoare, ca să-ți spunem fiecare, în miera cuvintelor potrivite ce ne vin din suflet, cât de dor ne este de tine, de neasemuitul și încă neîntrecutul tău vers, pe care poate că însuși Bunul Dumnezeu ți l-a șoptit la ureche, pentru a fi leac alintător întinatelor noastre suflete.

Din înaltul cel ceresc, unde Domnul te-a chemat să ne fii nemuritor Luceafăr veghetor de conștiințe, tu dă-ne tărie și putere ca să răzbim prin cuvânt în această nemiloasă și mincinoasă lume pe care să o îmbunăm și să o facem mereu mai frumoasă, mai iertătoare, mai smerită, mai virtuoasă și mai plină de toate darurile pe care Bunul Dumnezeu ni-i le-a dat fiecăruia încă de la naștere.

Ție, nemuritul nostru cel drag, noi poeții îți închinăm cuvântul versului nostru, spre a te cinsti și a te nemuri în inima neamului tău în veci de veci, pentru că tu ne ești steaua ce-a călăuzitoare menită a ne scoate din pustiu întinatelor noastre păcate cu care ne-ndulcim de-o bună bucată de timp, pentru a ne pune pe cale cea bună și a ne îndrepta spre lumină.

EMINESCULUI: „Crucifixul poeziei românești”

Pe suitoarea cărare a mersului nostru prin istorie, aflători aici încă din străvechime, Începătorul Lumii, ne-a pus din loc în loc troițe veghetoare care să ne lumineze și să ne îndrume pașii pe mai departe spre celălalt capăt al veșniciei. Aceste troițe au fost și vor rămâne mereu un Zamolxes, un Burebista, un Decebal, un Mircea, un Ștefan, un Mihai, un Cuza, un Avrămuț, sfinți de-nchinăciune când jalea și durerea sufletului nostru se îndreaptă spre ei, chemându-i să vină și să mai mântuie odată jertfelnicul și oropsitul neam românesc. În ei avem modele de dragoste de neam și țară, în ei avem chipul dădător de speranță a celui curajos și vrednic, apărător al gliei străbune, creștin adevărat, smerit și iertător, netemător în fața morții atunci când țara e la răcruce de timpuri înșelătoare.

Ei sunt aici, lângă noi, în huma lumescului, puși să ne arate că numai prin noi vom putea răzbi spre liman, că numai cu speranță și jertfă putem

schimba mincinoasa lume făcând una alta mai bună, mai frumoasă, mai dreaptă, așa cum ne-o dorim, că de fiecare dată s-a găsit un cineva din acest neam să-și pună viața în palmele lui Dumnezeu și să ne înșiruie după el ca să răzvim împreună în a schimba lumea.

Dar mai avem în cerescul vieții noastre și alte modele, înroșiți luceferi care să ne mângâie și să aline inima și sufletul nostru cel îndestulat cu amar și tristețe, doritor de visare, de iubire, de dor, de taină. Ei sunt robii fericiți ai cuvântului, cei dăruiți cu har, picurați cu sfânt, rostitori de îndulcite slove care să înmoaie și să dezmierde simțitorul nostru suflet. Și dintre toți luceferii care înstelează nopțile vieților noastre, Măritul la ales pe Eminescu a fi scânteietoare astră dumnezeiască, veșnicit în țandăra gândului și în taințele sufletului nostru cel de toate iertător și îndurător.

Neegalat încă în rostuita-i vorbă, se prea poate ca simțirea și fiorul versului său să fi fost șoapta pe care însăși Dumnezeu i-a pus-o în suflet ca să se încarce cu preaplinul fericirii, al iubirii, al deznădejdi, ca mai apoi mintea și inima sa bună și iertătoare să le veșnicească toate astea în divinul unui vers. Căci numai așa se poate explica de ce poezia lui este sublimă, ne vindecă, ne stâmpără, ne înalță, ne dă curaj, putere, speranțe, ne-adună, ne unește.

Înlăuntrul unui vers el a pus atâtea înțelesuri, atâtea taine, atâtea mesaje, simboluri, venite din străvechimea lumii, dar și de dincolo de ea, multe doar de el știute, simțite și pricepute. De multe ori a fost înaintea timpului său, uimindu-ne cu adevărurile ce doar acum pot fi înțelese. A trăit în amar și suferință, în bucurie și plăcere, pentru a le putea simți pe toate cu inima și sufletul, ca mai apoi din inima și sufletul său să le poată da inimi și sufletului nostru spre mângăiere, spre trăire, spre înălțare, știind că numai așa poate ajunge la noi ca să ne înfrățim cu el, în toate câte ni le-a mărturisit spre însfințirea cuvântului omenesc.

Pentru toate acestea, astăzi, când ne gândim la începutul drumului tău spre veșnicire și mărire, lasă-ne mărite Eminescu să scoatem din fântâna sufletului nostru un cuvânt de mulțumire că ai existat și că ne putem înșirui după Domnia Ta să mergem prin lume în fală, demnitate și mărire. Și să ști mărite că în tremurul flăcării unui muc de lumânare ce-l punem astăzi spre pomenirea sufletului tău în altarul sufletului nostru, se va afla, cu siguranță și lacrima noastră fierbinte, talantul care-l dăm Preamăritului spre a te însfinți și veșnici acolo, în nesfârșitele grădini ale raiurilor Sale.

Poezii de sâmbătă seara ÎNTREBĂRI Eminescului

*Câte oare mii catarge s-au desprins la țarm de mare
De când tu, slăvit poete drumețești prin căi cerești?
Ca să vezi cât a ta spusă, noapți gândind la lumânare,
Era șoapta cea de taină din țării dumnezeiești.*

*Oare plopi-ți de poveste înmulțitu-s-au de-acuma
Sub fereastra unde-o lampă pâlپâit-a a chemare?
Oare fata cea de-atuncea, te-a vrăjit o clipă numa
Și-a uitat apoi de tine, ce aprinsu-te-ai văpaie?*

*Oare steaua răsărindă pe cerescul nopții noastre
Mai străluce în adâncuri dup-atâția mii de ani?
Ori s-a stins de mult sărmana în acele spații vaste
Unde-i un pustiu de-acuma, înghițită de titani.*

*Și-apoi oare cel Luceafăr și acum mai hoinărește
Prin întinsul fără margini căutând o muritoare?
S-o momească, să îi jure că-i va da tot ce-și dorește
Numai steie-i ca mireasă la a sa însurătoare?*

*Și-apoi oare tu găsit-ai un răspuns la întrebarea:
Cini făcut-a Începutul la ce-acuma-i vasta lume?
Cine-i dară Nenăscutul, cum făcutu-și-a lucrarea?
Cât va ține lumea asta și când ea îmi va apune?*

*Doamne câte încă taine va avea să îmi dezlege
În vecia ce o are tot la rând de petrecut,
Și-apoi când va fi la urmă și pe toate le-onțelege
Odihni-va o vecie, ca s-o ia de la-nceput.*

*Dar mai știi? poate veni-va într-o vreme pe-nserat
Heruvin cu dalbe plete să ne bată la fereastră,
L-om primi-n a noastre inimi cu un dulce sărutat
Și l-om pune într-o glastră să ne fie, Floare-albastră.*

EMINESCULUI MĂRIRE

*Ochiul meu când mi se-mchide
Peste-a dumatile carte,
Universul v-oi cuprinde
Și pe tine, dus departe.*

*Te-oi căta prin ceruri vaste
Să mă-nclin că te-am văzut,
Tu, Luceafăr între astre,
Vis divin, și-al nost' durut.*

*Că, înconjurat de iele
Din clipita-ți de-nceput,
Fost-ai îndrăgit de ele,
Pământean, cu chip de lut.*

*Cu-a ta limbă îndulcită
Mărgelată într-un vers,
Mi-ești icoană drumuită
Pe cărări de univers.*

*Fală pentru timp ce vine,
Liniște mângâietoare,
Sterpi am fi fără de tine,
Limbă făr' de-nfiorare.*

*

*Acum seara stă să vină
Peste noi și lumea toată,
Eu, căta-te-oi după cină
Sus pe bolta înstelată*

*Și când m-o cuprinde somnul,
Și-mi va face pleoapa grea,
Cum mereu îmi vrut-a Domnul
Te-o aprinde într-o stea.*

*Tu, mi-i priveghea din 'nalturi
Huma asta pământească,
Și pe-a noastre toate neamuri,
Ce-s din viță, românească.*

*Azi, un muc de lumânare
Pe altar de pământesc,
Voi aprinde-n lăcrimare,
Pentru tine, din ceresc.*

DOAMNE, CUM AȘ VREA SĂ FIE

Oare ce-ar fi ca odată,

Într-o ziuă neuitată,
Tu, Mărite Eminesc
Să cobori din cel ceresc
În ținutul românesc,
La o sfântă sărbătoare
Cum de mult n-a fost sub soare?

Și din suflet să ne spui
„DOINA,, ta cum alta nu-i,
Și-un „LUCEAFĂR,, nestemat
Din cel gându-ți preacurat,
Și-o „SCRISOARE,, -mbărbătată
Cum nu fost-a niciodată,
Și-ncă „CE-ȚI DORESC EU ȚIE
DULCEA NOASTRĂ ROMÂNIE,,
Ca din noi să faci bărbați
Luptători adevărați,
Care să putem da vamă
Țării ăstei, dragă mamă,
Jertfitori să fim în toate
Pentru sfânta LIBERTATE.

Și-apoi leac ne fii pe rană
Când visăm la cea codană
Ce ne-amobocit iubirea
Când pierdutu-ne-am cu firea,
Lângă șipotul ce-ngână
Când luatu-ne-am de mână
Într-o zi de primăvară,
Noi copii, fără prihană.

*

Dacă asta ne vei face,
Du-te dară-n sfântă pace
Din străvechiul pământesc
Pe întinsul tău ceresc,
Unde fii Luceafăr blând
Din înaltu-ți priveghind
Peste nația-ți română,
Peste stâna cea bătrână
Veșnicită-n cea deal
Din străbunul meu Ardeal.

Tg. Mureș, sâmbătă 6 ianuarie 2024

Liga Scriitorilor Români - Filiala Mureș

DIPLOMĂ DE SUFLET

Oferită

Revistei CETATEA CAVALERILOR

Vă mulțumim pentru toate câte cuvântul domniei voastre ne-a înfiorat inimile și sufletele, cele stătătoare mereu și mereu sub umbra ocrotitoare a LUCEAFĂRULUI nostru cel Nemurit.

Lui, cel care a dat divinul, înfiorarea și dulceața cuvântului, îi închinăm inimile și sufletele noastre aflătoare în robia cuvântului, rugându-l să ne fie de-a-pururi veghetoarea stea a cugetului românesc, pentru a ne lua din el și din versul său, puterea, tăria și credința, ce să ne țină mereu limba, țara și neamul în slăvită fală și mărire. Iară noi, românii de pretutindenii, să fim mereu pe urma cărării sale cele suitoare spre ceresc, acolo de unde ne vine tăria și credința că fost-am și vom fi cei care vom moșteni lumea, spre reînnoirea veșniciei sale.

Secretar
Liliana Moldovan

Președintele Ligii Scriitorilor Români
Filiala Mureș
Mircea Dorin Istrate

Târgu-Mureș
La 15 IANUARIE 2024

Nota Redacției

Revista Cetatea Cavalerilor, odată cu restricțiile impuse de „pandemie”, a luat decizia difuzării în mediul virtual, pe platforma www.biblioteca-cavalerilor.ro, prin preluarea articolelor trimise de colaboratorii din țară și de peaste hotare. După primele numere ecourile încurajatoare, au fost preluate în propuneri de diversificare și au determinat extinderea paletii tematice de la istorie, la cultură și opinii.

Am evitat să publicăm articole care să stârnească polemici, ori acele opinii care se abat de la conduita morală și ținuta științifică a Revistei. Am socotit că lucrurile insuficient argumentate trebuie să „dospească” în veșmintele gândirii pentru ca opiniile să aibă forță de convingere prin mesaj și originalitate în punerea problemei.

File rupte din Cetatea Cavalerilor este o antologie de studii și articole publicate în primele 40 de numere ale Revistei, care însumează peste 10.000 pagini format A4, al căror ortografie a fost doar îndreptată în redacție, conținutul și opiniile revenind exclusiv autorilor, fapt pentru care nici nu am agreat nici ideea publicării comentariilor, acestea fiind îndreptate spre autori pentru eventuale revederi, argumentări, reformulări de puncte de vedere și aprofundare a temei studiilor publicate.

Acest prim volum l-am pregătit și în format tipărit pentru **Gala Eminescu** Ediția din 15 ianuarie 2024. Am socotit, după interesul suplimentului editat în 2022, că Luceafărul Mihai Eminescu trebuie să fie mereu în ateneția tuturor. La Eminescu trebuie raportate toate: și cele ce încă nu-s, și cele duse și cele încă nevenite,, în viața lumii întregi”, spre a-l așeza pe Eminescu la locul lui: înainte și după Eminescu.

Aducem mulțumiri autorilor incluși în acest prim volum al cărei valoare va fi apreciată de cei care cercetează opera poetului național, viața și preocupările tânărului Eminescu, care se inspiră din creația sa divină, și care-și amintesc mereu că numele său de debut este legat de Oradea și *Familia* lui Iosif Vulcan.

Acum când stă să se nască o „**Pădure urbană**” în Oradea considerăm că ar fi demn și meritoriu dacă Municipality Oradea ar adopta hotărârea ca această Pădure să poarte numele **EMINESCU**, iar la masa „*Familiei*” de la poarta de intrare, la umbră de tei, să-i găsim mereu pe Eminescu și Vulcan!

CURINS

Prof.univ. dr. Paul Magheru, <i>Eminescu și politica</i>	p.3
Îndemn	p.7
Prof. univ. Dr. Mircea POPA, <i>Eminescu la Alba Iulia. Ascultându-i pe Șaguna și pe Cipariu</i>	p.9
Prof. dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, <i>Actualitatea și autoritatea profetică a lui Mihail Eminescu</i>	p.14
Dr. Ionel NOVAC, <i>Eminescu și Oradea</i>	p.21
EMINESCU, <i>interpretat de rapsodul bihorean Gheorghe Sărac</i>	p.27
<i>Romanța este sora mai tânără a doinei</i>	p.31
Aurelian POPA-STAVRI, <i>Bihoreanul Gheorghe Sărac și romanțele pe versuri de Mihail Eminescu</i>	p. 35
George ROCA, <i>Eminescu</i>	p.45
Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT, <i>Eminescu, experiențe culturale</i>	p. 47
Mihai Eminescu, <i>Rugăciunea unui dac</i>	p.54
Aurel Pentelescu, <i>În Pădurea Eminescu</i>	p.56
Alexandru Florin ȚENE, <i>Alexandru Ioan Cuza și Mihai Eminescu</i>	p. 57
Dr. Ionel NOVAC, <i>Mihai Eminescu la „Federațiunea”</i>	p. 60
Col. r. Dr. Constantin Moșincat, <i>O oră cu Mircea Popa despre EMINESCU</i>	p.67
Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT, <i>Tradiția unității românești</i>	p.74
Prof. univ. dr. ing. Alexandru-Grigore PISOSCHI, <i>Despre tricolorul românesc</i>	p.80
Sfințirea Steagului Cavalerilor	p.90
Prof. Dr. Gheorghe ȘERBĂNESCU, <i>Scrisoare deschisă poporului român</i>	p.96
Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, <i>Eminescu - Pururea după Eminescu</i>	p.102
Dr. Ionel NOVAC, <i>Mihai Eminescu și Veronica Micle reîntâlnire la Chișinău după 132 de ani</i>	p. 110
<i>Cetatea Cavalerilor numere din 2022</i>	
Academician Ioan Aurel POP, <i>Anotimpurile poeziei Lui Eminescu la Vărațic (Prefață)</i>	p.114
Col. r. conf. univ. Dr. Aurel V. David, <i>Izvoare ale măreției și tragediei lui Mihai Eminescu</i>	p.118
Dr. Ionel Novac, <i>La mormântul lui Mihai Eminescu</i>	p.129
Ing. Miorița SĂTEANU, <i>Un gând și un omagiu poetului nepereche</i>	p.132
Prof. Dr. Nicholas DIMA, <i>Rmâni și România - între cer și pământ (prezentare de carte)</i>	p.141
Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, <i>Eminescu – Tomyris. Regele poeziei și Regina messageților (I)</i>	p.145
Prof. univ. Dr. Mircea POPA, <i>Colonelul Hanibal Orațiu Dobjanski – memorialist</i>	p.154
Dr. Ionel NOVAC, <i>O scrisoare inedită a Aglaei Eminovici</i>	p.159
Maria FILIPOIU, <i>Simbolistica rugăciunii în lirica eminesciană</i>	p.162
Prof. Dr.Gh. Constantin NISTOROIU, <i>Eminescu – Tomyris, Regele poeziei și Regina Messageților (II)</i>	p.166
Col. r. conf. univ. Dr. Aurel DAVID, <i>A patra dimensiune etno-spirituală a lui Mihai Eminescu înainte-mergător pe calea făuririi României Mari</i>	p.178
MIHAI EMINESCU, <i>Fragmente din articolele publicate în ziarul „Timpul”, în 1878</i>	p. 185
Nicolae IOSUB, <i>Mihai Eminescu - Veronica Micle. 150 de ani de la prima întâlnire</i>	p. 188
Cristian Petru BĂLAN, <i>Geniu sublim - un scenariu de film despre viața lui Eminescu</i>	p. 193

Dr. Ionel Novac, O poezie inedită a lui Mihai Eminescu?	p. 201
Col. rtr. conf. univ. Dr. Aurel DAVID, Fundamente ale credinței și educației creștine la Mihai Eminescu	p. 204
Dr. Ionel NOVAC, Mihai Eminescu în paginile revistei „Viața Basarabiei”	p.211
Conf. univ. Dr. Col. r. Aurel DAVID, O carte – monument de înțelepciune	p. 220
Prof. dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, Eminescu - pururea după Eminescu (partea a II-a)	p. 228
Seară de Gală la Oradea	p. 242
Gabriela Lopez-Cobena, Mihai Eminescu în curtea Bisericii „Uspenia” din Botoșani	p. 248
Dr. Ionel NOVAC, George Ciulpan - Doctrina lui Mihail Eminescu - un studiu inedit?	p. 252
Col. r. conf. univ. Dr. Aurel DAVID, Blajul dezamăgirilor (fragment)	p. 258
Dr. Ionel NOVAC, Darul lui Dumnezeu	p. 267
Nicolae IOSUB, Eminescologie Botoșăneană (VI). Cercetători, scriitori, poeți și publiciști care au scris despre Mihai Eminescu	p.270
Dr. Ionuț ȚENE, Despre un Eminescu necunoscut romanilor de astăzi!	p. 279
Dr. Ionel NOVAC, Eminescu – prima medalie comemorativă	p.285
Publicate în 2023 - Comoara din colecția Lazăr Cârjan	
Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT, Eminescu - trecut, prezent, viitor	p. 288
Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT, Eminescu și Cavalerul său, Lazăr Cârjan	p. 296
Col. (r) dr. Aurel V. DAVID, Iubirea de neam și țară, Virtute eminesciană cu valențe de perenitate	p. 301
Ecaterina CHIFU, Limba română - dovada identității și continuității neamului românesc	p. 318
Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, Slavă lui Eminescu – în slova marilor poeți Eminescu și cavalerul său, generalului Lazăr CÂRJAN (2)	p.330
Academician Ioan Aurel POP, Discurs de Ziua Culturii Române	p.343
Nicolae IOSUB, Mihai Eminescu și Mite Kremnitz	p.349
Veronica Micle și Eminescu – Grafică de Mihai Cătrună - în colecția „Eminescu” a generalului Lazăr CÂRJAN (3)	p. 354
Aprecieri și autografe nestemate –pe cărțile din colecția general Lazăr Cârjan (4).	p. 358
Ecaterina CHIFU, Pledoarie ca poemul Luceafărul să fie în patrimoniul UNESCO. Luceafărul este formula poetică a teoriei relațivității	p. 370
Cărți cu și despre EMINESCU, purtând autograful autorilor în colecția general Dr. Lazăr Cârjan (5)	p. 379
Maria NICULESCU, Mentor mi-a fost marele Eminescu	p. 400
Nicolae IOSUB, Mihai Eminescu. 28 iunie 1883 - începutul calvarului eminescian	p.407
Perpessicius și scrisoarea inedită adresată lui Ion Buzdugan - Colecția gl. dr. Lazăr Cârjan (6)	p.413
Pr. prof. Dr. Theodor DAMIAN, EMINESCU DE DEPARTE, EMINESCU DE APROAPE	p. 421
Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU, Aura Luceafărului – Mihail Eminescu	p. 429
Nicolae IOSUB, Eminescu și Veronica Micle la București	p.437
Oameni din viața lui Eminescu (7)	p.446
Colonel dr. Constantin MOȘINCAT, Note de lectură –la două lucrări semnate Lazăr Cârjan (fragment-8),	p.453
Lizeta Datcu, Contribuții la biografia doctorului Francisc Isak	p.466

Lucia – Elena LOCUSTEANU, <i>Poeziile lui Mihai Eminescu îmbrăcate în haina muzicii</i>	p. 480
Theodor CODREANU, <i>Archaeus și școala românească</i>	p. 487
Dr. Ionel NOVAC, <i>„Eminescu și Cernăuții” – un film documentar la ceas aniversar</i>	p. 490
Prof. Gh. Munteanu, <i>Elevii de la Liceul „Constantin Brâncuși” descoperă trasee inedite în timpul aplicațiilor geografice</i>	p. 493
Ing. Miorița Săteanu, <i>Corul General „Traian MOȘOIU”</i>	p.497
Mircea Dorin Istrate, <i>SMERITĂ CINSTIRE „Eminescului cel nemurit”</i>	p. 500
Nota Redacției	p.506
Cuprins	p.507

ORADEA
Heritage

ORGANIZEAZĂ

ZIUA CULTURII ROMÂNE

Gala „Mihai EMINESCU”

Ediția -15 ianuarie 2024—Oradea

PARTENERI

10.00 Loc: Primăria Oradea
Gala premiilor Revistei Cetatea Cavalerilor

12.00— Loc: Statuia Eminescu
Flori pentru Luceafăr

13.00—Loc: - Pasajul Bazar
-Expoziție - NESTEMATE cu
Ilustrații de Ștefan Popa POPA'S

15.00 Loc: Casa Darvache-La Roche
Partituri muzicale Regale

16.00—Loc: Muzeul Memorial „Iosif Vulcan”
Eminescu - în colecția Lazăr CÂRJAN

17.00—Loc Filarmonica de Stat Oradea
Spectacol de Gală –Eminescu
Film documentar: *Eminescu și Cernăuții*
(de la ora 13.00 rulează și la
Colegiul „Mihai Eminescu”)
Producător: Dumitru POHUȘ

PARTENERI MEDIA:

